

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1992

YLEISPERUSTELUT

Tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluina hallitus esittää seuraavaa:

1. Talouden näkymät ja tulo- ja menoarvioesityksen talouspoliittinen linja

1.1. Talouden tila

Pitkä ja vahva korkeasuhdanne taittui nopeasti vuonna 1990, ja talous alkoi taantua. Vienti länteen veti kohtuullisen hyvin, mutta idänkaupan ongelmat pahenivat ja pääasiassa sinne vientinsä suunnanneiden yritysten vaikeudet kasvoivat. Yritysten kannattavuus heikkeni yleisemminkin, ja investoinnit supistuivat. Myös yksityisen kulutuksen kasvu laantui, kun laajamittainen velkaantuminen ja kohoavat korot hillitsivät kotitalouksien ostoja. Vuoden 1990 alussa 3 prosentilla kasvanut kokonaistuotanto supistui vuoden lopulla samaa vauhtia. Työvoiman kysyntä väheni tuntuvasti, aikaisemmat työvoiman saantivaikeudet vähenivät ratkaisevasti ja työttömyys lisääntyi syksystä alkaen jyrkästi.

Korkeasuhdanteen loppuvaiheessa monet taloutta jo pitempään vaivanneet tasapainotomuudet kärjistyivät. Usean vuoden mittainen nopea kustannusten ja hintojen nousu vei yritysten hintakilpailukyvyn huolestuttavan heikoksi. Vilkas kotimainen kysyntä lisäsi tuontia, suuntasi talouden voimavaroja sen suljetulle sektorille ja kavensi mahdollisuuksia vientiin. Vaihtotaseen vaje ja ulkomainen velkaantuminen kohosivat varsin suuriksi, mikä nosti markkinakorot ajoittain kovin korkeiksi. Kysynnän taittuminen hidasti valtion tulojen kasvua, mutta menojen kasvu nopeutui ja valtiontalouden rahoitusylijäämä supistui selvästi.

Vuoden 1991 alkupuolella kokonaistuotan-

to väheni voimakkaasti, sillä idänkaupan romahtaminen kavensi vientiä ja kotimainen kysyntä supistui. Vaikeuksia on etenkin metalliteollisuudessa, mutta myös metsäteollisuudessa tuotanto on vuoden alkupuoliskolla tuntuvasti alentunut. Investoinnit, etenkin rakennusinvestoinnit, supistuvat jyrkästi. Tuotanto ei millään päätoimialalla kasva ja bruttokansantuote jää 5 % pienemmäksi kuin vuonna 1990.

Viennin määrän arvioidaan supistuvan tänä vuonna 7 %. Länsimarkkinoilla kysynnän kasvu on hidasta etenkin Euroopassa, mutta Yhdysvaltojen talouskasvun odotetaan voimistuvan vuoden loppua kohden. Vähitellen tämä saattaa parantaa metsäteollisuuden tilannetta Euroopassa, kun Atlantin takainen kilpailu markkinoilla vähenee. Vientihintojen alenemisen odotetaan pysähtyvän ja kääntyvän lievään nousuun.

Tuonnin määrän arvioidaan vähenevän vuonna 1991 runsaan kymmeneksen. Tuotannon väheneminen ja kannattavuuden heikkeneminen supistavat sekä yritysten investointitavaroiden että raaka-aineiden hankintoja. Myös kulutustavaroiden ostot ulkomailta pienenevät. Tuontihinnat eivät tänä vuonna nouse juuri lainkaan. Kauppataaseen arvioidaan olevan 4 mrd. mk ylijäämäinen. Vaihtotaseen alijäämä on vieläkin suuri, noin 24 mrd. mk.

Palkkatulot ja kotitalouksien käytettävissä olevat tulot supistuvat vuonna 1991 reaalisesti, vaikka verotus kevenee ja sosiaalietuudet lisääntyvät. Yksityinen kulutus vähenee. Heikot suhdanneodotukset ja paisuva työttömyys vahvistavat kotitalouksien säästämis-

alittiutta. Kun yritysten kannattavuus heikkenee, palkkojen kansantulo-osuus nousee. Kuluttajahintojen nousun arvioidaan vuoden lopussa olevan 4 prosenttia.

Teollisuus karsii investointisuunnitelmiaan. Investoinnit koneisiin ja laitteisiin supistuvat. Kaikkiaan kiinteiden investointien määrän arvioidaan vähenevän 13 % vuonna 1991. Asuinrakentamisen lisäksi muukin talonrakennustoiminta taantuu.

Työpaikat vähenevät teollisuudessa, talonrakennustoiminnassa sekä alkutuotannossa. Työttömyysaste nousee 8 prosenttiin.

Suuri vaihtotasevaje ja devalvaatio-odotukset nostivat markkinakorot vuoden 1991 keväällä korkealle, ja korkoero Suomen ja muiden valuuttojen välillä laajeni. Tässä tilanteessa hallitus omaksui korostetusti avointa sektoria suosivan ja julkisia menoja karsivan linjan. Talouspoliittisen tilanteen vaikiinnuttua rahamarkkinat tasapainottuivat, ja markkinakorot laskivat nopeasti. Tätä kehitystä tuki hallituksen päätös sitoa markkan arvo Euroopan Yhteisöjen laskennalliseen valuuttayksikköön ecuun.

Talouden ulkoinen tasapaino kohenee kuluvan vuoden aikana hieman, ja luottojen kysyntä pysyy vaisuna. Siksi luottojen nimel-

liskorot voivat edelleen lievästi alentua. Tämä edellyttää kuitenkin talouspoliittisen uskottavuuden säilymistä, mikä riippuu mm. palkkaja muista tulopoliittisista ratkaisuista sekä julkisia menoja koskevan säästölinjan pitämisestä.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema heikkenee nopeasti tänä vuonna. Valtion menot kasvavat nimellisesti jopa 17 % samalla, kun tulojen kasvu olennaisesti hidastuu. Bruttoveroaste alenee puolella prosenttiyksiköllä. Nettoveroaste alenee neljällä prosenttiyksiköllä julkisen sektorin maksamien kasvavien tulonsiirtojen vuoksi.

Kunnissa talouden taantumaa on varauduttu huonosti. Tämän vuoden talousarviot perustuvat 9 prosentin verotulojen kasvuun. Verotulojen kasvu näyttää kuitenkin lähes pysähtyvän vuonna 1991. Vaikka kunnat onnistuisivatkin karsimaan menojaan suosituksen mukaisesti 2 %, niiden rahoitusasema heikkenisi edelleen. Veroäyrin hintaa on korotettu vuonna 1991 yhteensä 101 kunnassa.

Päätettyjen uudistusten takia kuntien menopaineet ovat lähivuosinakin melko suuret. Silti menojen kasvua on voitava hillitä rajoittamalla kuntien tehtävien laajenemista tarvittaessa lakisääteisesti.

Taulukko 1. Kansantalous, julkinen talous ja valtiontalous

	1988	1989	1990 ¹⁾	1991 ²⁾	1992 ²⁾ ³⁾
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	5.4	5.4	0.4	—5	0
Työttömyysaste, %	4.5	3.5	3.4	8	10
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	5.1	6.6	6.1	4	2 1/2
Vaihtotase, mrd mk	—11.3	—24.9	—26.9	—24	—18
Julkiset menot, % BKT:sta	40.0	38.2	41.2	46 1/2	48
Bruttoveroaste, % BKT:sta ⁵⁾	37.5	37.2	37.8	37	36
Budjettitalouden kassamenot, määrän muutos, %	2.1	2.0	4.7	9 1/2 ⁴⁾	1/2 ⁵⁾
Valtiontalouden tuloylijäämä (+)					
— mrd mk	4.8	11.5	5.7	—16 1/2	—22 1/2
— % BKT:sta	1.1	2.3	1.1	—3	—4
Valtiontalouden nettoraohoitustarve (—)					
— mrd mk	0.9	7.9	0.7	—24 1/2	—31 1/2
— % BKT:sta	0.2	1.6	0.1	—4 1/2	—6
Valtionvelka ⁶⁾					
— mrd mk	58.1	52.9	57	85	117 1/2
— % BKT:sta	13.2	10.7	10.9	16 1/2	22

¹⁾ Ennakkotieto

²⁾ Ennuste

³⁾ Tulo- ja menoarvioesityksen mukaisesti

⁴⁾ Muutosprosenttia laskettaessa on eliminoitu vuoden 1991 TMA:oon liittyvien budjetointimenettelyjen muutosten vaikutukset.

⁵⁾ Tulo- ja menoarvioesitys vuodelle 1992 verrattuna vuoden 1991 kassamenoarvioon pl. velkasitoutumislainojen kirjaamismuutoksen vuoden 1992 korkomenoja vähentävä vaikutus.

⁶⁾ Ml. velka valtion eläkerahastosta.

1.2. Talouden näkymät

Suhdanteiden elpymisen länsimarkkinoilla arvioidaan lisäävän suomalaisten tuotteiden kysyntää vuonna 1992.

Neuvostoliiton poliittisten ja taloudellisten olojen epävakaisuus vaikeuttaa idänkaupan kehitystä. Viennin itään ennakoidaan supistuvan edelleen, mutta koko viennin määrän arvioidaan kasvavan 4 1/2 %.

Yritysten kannattavuus säilynee siinä määrin heikkona, että investoinnit supistuvat. Kotitalouksien tulot vähenevät jonkin verran, vaikka ensi vuonna maksetaan kahdet veronpalautukset. Yksityisen kulutuksen arvioidaan supistuvan hieman.

Kokonaistuotannon ei arvioida lisääntyvän reaalisesti vuonna 1992. Työttömyyden kasvu jatkuu. Tuonnin määrän arvioidaan vähenvän. Kauppatase kohenee selvästi. Vaihdotase paranee noin kuudella miljardilla markalla, mutta vajeen osuus kokonaistuotannosta on edelleen yli 3 %. Kasvavan velkaantumisen myötä ulkomaille maksettavat korkomenot rasittavat kansantaloutta entistä enemmän. Ulkomaisen nettovelan osuus bruttokansantuotteesta nousee jo 33 prosenttiin vuonna 1992.

1.3. Tulo- ja menoarvioesityksen talouspoliittinen linja

Lähtökohdat talouden kasvulle ensi vuoden jälkeenkään eivät ole hyvät varsinkaan, jos määrätietoisia tervehdyttämistoimenpiteitä ei jatketa. Kun idänkaupan näkymät ovat heikot ja tuotantoresurssien mukauttaminen länsivientiin vie aikaa, ei kansantalous ehkä moneen vuoteen voi yltää yhtä nopeaan kasvuun kuin Länsi-Euroopan markkinatalousmaissa keskimäärin. Ulkomaisen velkaantumisen kasvu uhkaa jatkoa, mikä saattaisi johtaa korkojen nousupaineisiin.

Talouspolitiikan keskeisenä tavoitteena on vallitsevien tasapainottomuuksien korjaaminen ja kansantalouden palauttaminen kohtuullisen työllisyyden turvaavalle kasvu-uralle. Markan vaihtoarvon yksipuolinen sitominen vaihtokurssia muuttamatta ecuun asettaa kovat vaatimukset finanssi- ja tulopolitiikan realistisuudelle.

Jo päätettyjen toimien seurauksena yritysten kilpailukyky kohenee hitaasti. Nyt tarvitaan kuitenkin uusia toimenpiteitä, joilla hintoja ja kustannuksia suhteessa kilpailija-

maihin voidaan riittävästi alentaa. Muussa tapauksessa yritysten vienti ja investoinnit eivät juuri lisäänty, eikä välttämätön avoimen sektorin tuotantokapasiteetin laajeneminen toteudu. Taloudellisen kasvun elpyminen jäisi olemattomaksi, ja työttömyys pysyisi huippulukemissa. Kysynnän kasvu perustuisi pääosin yksityiseen kulutukseen ja julkisiin menoihin, mikä johtaisi ennen pitkää umpikujaan.

Perinteisen kysyntää elvyttävän finanssipolitiikan keinoin työllisyyttä voitaisiin väliaikaisesti kohentaa, mutta seurauksena olisi entistä huonompi valtiontalouden tila, vaihtotaseen alijäämän nopeutunut kasvu ja korkeammat korot. Mikään muukaan yksittäinen talouspoliittinen toimi tai niiden yhdistelmä ei voi nopeasti korjata vallitsevia epäsuhtia ja tasapainottomuuksia.

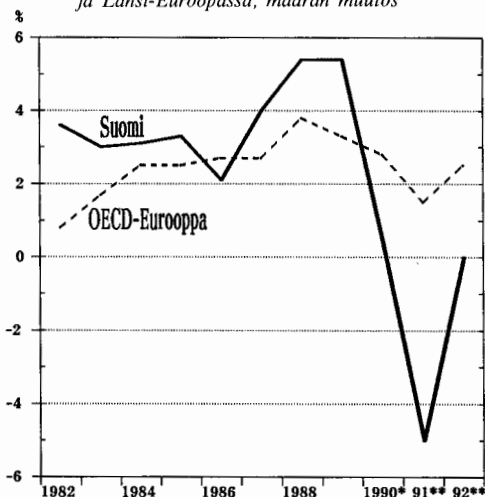
Silti tarvittavat tervehdyttämistoimenpiteet ovat pääosin tiedossa. Kysymys on halusta ja rohkeudesta toteuttaa niitä. Nykyiset talouden ongelmat ovat suurelta osin rakenteellisia ja korjattavissa pitkäjänteisillä, talouden rakenteita ja sen toimintatapoja sekä avoimen sektorin toimintaedellytyksiä parantavilla toiminnoilla. Tällaisia ovat mm. kilpailun lisääminen, kaikkien kustannustekijöiden uudelleenarviointi ja julkisten menojen paisumisen lopettaminen.

Tulo- ja menoarvioesityksen keskeisin finanssipolitiittinen lähtökohta on valtion menojen reaalisesti kasvun pysäyttäminen, joka on johtanut poikkeuksellisen runsaaseen määrään säästöehdotuksia.

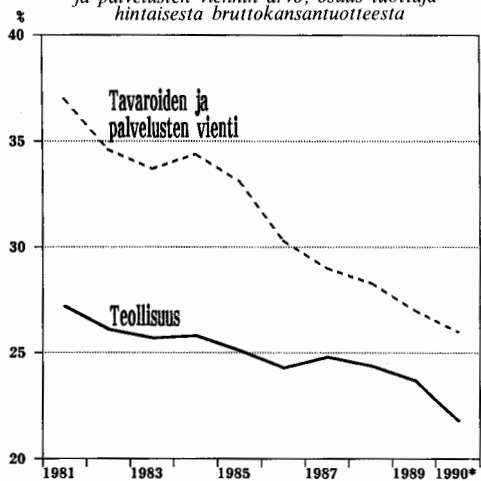
Säästöjen aikaansaaminen julkisissa menoissa varsinkin pitemmällä aikavälillä edellyttää niin tuottavuuden kohottamista kuin toiminnan muunlaistakin tehostamista laajalti koko julkisella sektorilla. Kehittämisen kohteeksi on otettava myös julkisten tehtävien rajausten muuttaminen, erilaisten ohjausjärjestelmien kehittäminen sekä yksityisen ja julkisen sektorin tehtäväjaon uudistaminen. Julkisten tehtävien tärkeysjärjestystä ja toiminnan painopistettä on voitava muuttaa, sillä ulkoisen tasapainon palauttamiseen tarvittava vientisektorin laajentaminen on sitä nopeampaa, mitä enemmän voimavaroja voidaan suunnata tähän tarkoitukseen.

Osallistuminen kansainväliseen taloudelliseen yhdentymiseen korostaa markkinoiden merkitystä talouden ohjaamisessa. Kilpailulta suojattua toimintaa on voitava asteittain

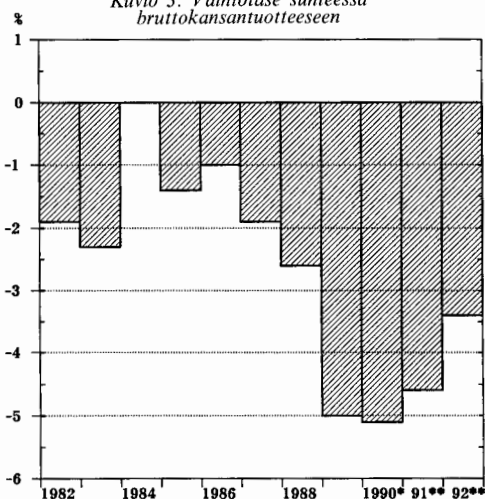
Kuvio 1. Kokonaistuotanto (BKT) Suomessa ja Länsi-Euroopassa, määrän muutos

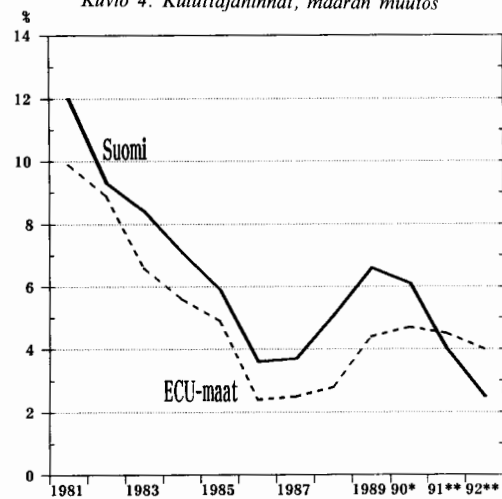
Kuvio 2. Teollisuuden jalostusarvo sekä tavaroiden ja palvelusten viennin arvo, osuus tuottajahintaisesta bruttokansantuotteesta

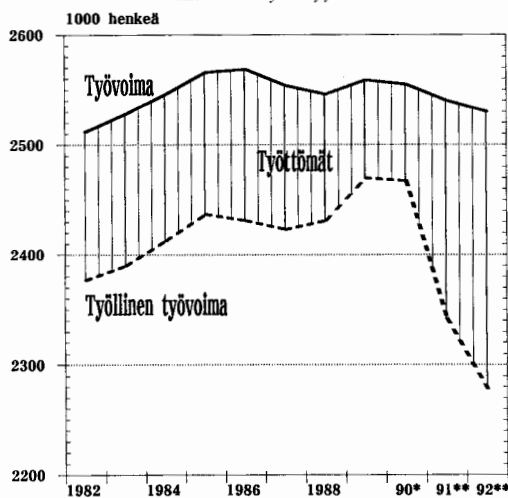
Kuvio 3. Vaihtotase suhteessa bruttokansantuotteeseen

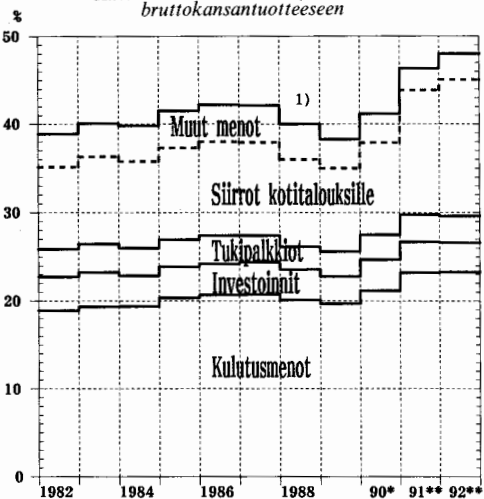
Kuvio 4. Kuluttajahinnat, määrän muutos

Kuvio 5. Työllisyys

Kuvio 6. Julkiset menot, suhteessa bruttokansantuotteeseen

1) Kunnallisen eläkelaitoksen siirto rahoituslaitossectoriin vuonna 1988 alensi julkisten menojen tasoa.

altistaa markkinavoimien vaikutuksille. Tuontiin ja lokomaalaisten tekemiin investointeihin kohdistuvia rajoitteita on lievitettävä. Voimavarojen uudelleenkohdentaminen avoimelle sektorille edellyttää työmarkkinoiden joustavuuden lisäämistä. Tarkoitus on luoda Suomeen pitkäaikaiset joukkovelkakirjamarkkinat. Nämä parantaisivat myös asuntorahoitusmahdollisuuksia ja helpottaisivat tätä kautta osaltaan työvoiman liikkuvuutta.

Finanssipolitiikka tukee vuonna 1991 selvästi kotimaisen kysynnän kasvua. Valtion menot kasvavat nopeasti samalla, kun verokertymät kaventuvat. Päätettyjen tuloperusteuttosten ja menojen korkean tason vuoksi finanssipolitiikan kasvuvaikutus pysyy huomattavana myös vuonna 1992. Valtiontalouden nettorahoitustarve näyttäisi nousevan 31 1/2 mrd. markan tasolle. Talouspolitiikka muodostuisi vuosina 1991—92 ekspansiivisemmäksi kuin missään muussa OECD-maassa mittavista tasapainottavista toiminna huolimatta.

1.4. Julkisen talouden saneeraus

Julkisten menojen kasvu on jo kauan ollut selvästi nopeampaa kuin bruttokansantuotteen kasvu. Tänä vuonna erityisesti valtion menot kasvavat poikkeuksellisen paljon. Tämä on osasy syy valtiontalouden suureen alijäämään, joka sopii huonosti yhteen vaihtotaseen tasapainottamistarpeen kanssa ja johtaa helposti valtiontalouden vaikeaan korkierteeseen.

Kuntien menojen kasvu on hidastumassa. Silti myös kuntien menojen bruttokansantuoteosuus kasvaa tänä vuonna selvästi. Suunnitteilla olevan valtionosuus uudistuksen siihen liittyvine normien purkuineen odotetaan tehostavan kuntien taloudenpitoa ja hidastavan menokehitystä.

Vaikka nyt meneillään onkin erityisen syvä suhdannetaantuma, on kuitenkin selvästi nähtävissä, että julkisten menojen taso on viimeisten vuosien aikana päässyt liian korkeaksi kansantalouden suorituskykyyn nähden. Vaikka kansantalous kääntyisikin pian nousuun, valtiontaloudessa säilyisi suuri rakenteellinen alijäämä, ellei menoperusteisiin puututa. Suuren alijäämän ylläpitäminen pitkään ei ole valtiontaloudellisesti mahdollista eikä

kansantaloudellisesti järkevää. Seurauksena olisi huomattava verorasituksen kiristämistarve.

Julkisten menojen kasvun pysäyttäminen ei ole yksinkertainen tehtävä. Tämä johtuu siitä, että menoperusteet on laajasti lainsäädännöllä sidottu ja usein vielä sellaisiin tekijöihin, jotka ovat valtiovallan välittömän vaikutusvallan ulkopuolella. Tällaisia ovat suurelta osin esim. väestökehitys, työvoimatilanne, työmarkkinasopimukset ja kuntien menot. Hallitus on kuitenkin ottanut lähtökohdakseen valtion menojen reaalisen kasvun pysäyttämisen vuodesta 1992 lähtien. Tulo- ja menoarvioesitys on laadittu tällä reunaehdolla, mikä on edellyttänyt huomattavaa tinkimistä lähes kaikissa menokohteissa. Silti menojen reaalista kasvua ei ole onnistuttu aivan kokonaan lopettamaan, mikä johtuu työttömyyden nopeasta lisääntymisestä.

Nollabudjetin laatiminen on käytännössä mahdotonta puuttumatta voimassa olevaan lainsäädäntöön. Hallitus ehdottaakin eduskunnan hyväksyttäväksi noin 40 säästölakia, joiden yhteenlaskettu säästövaikutus olisi vuonna 1992 lähes 10 mrd. mk. Ilman säästölakiehdotuksia menojen reaalinen kasvu olisi yli 6 prosenttia.

Kaikista lakisäateisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tulonsiirtojen ja muiden etuuskien tarkistuksista ehdotetaan luovuttavaksi vuonna 1992. Toimenpide koskee myös julkisen ja yksityisen sektorin eläkemenoja, jotka ovat kasvamassa talouden kantokykyyn nähden huolestuttavan nopeasti. Esimerkiksi työeläkemeno olivat vuonna 1990 35 mrd. mk, mutta arvioiden mukaan ne olisivat vuonna 2000 jo 54 mrd. mk ja vuonna 2010 84 mrd. mk. Kaikkiaan työnantajien sosiaalivakuutusmaksu- ja laskelmien mukaan lähes kaksinkertaisumassa vuoteen 2010 mennessä, ja mm. yksityisen sektorin työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyisivät 20 vuodessa noin 10 prosenttiyksiköllä palkoista jo tehtyjen päätösten perusteella.

Tulo- ja menoarvioesityksessä lähdetään siitä, että valtion henkilöstö, ml. liikelaitosten henkilöstö, ja kuntien sekä yksityisten valtionapulaitosten valtionapuhenkilöstö asetetaan vuonna 1992 yhteensä 14 päiväksi palkattomalle lomalle. Lomautus on tarkoitettu toteuttaa siten, että virastojen ja laitosten välttämätön toiminta voidaan turvata. Lomautus

edellyttää lakiesityksiä, jotka hallitus antaa tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen eduskunnalle.

Tärkeimmät säästölakiehdotukset vähentäisivät valtion menoja seuraavasti vuonna 1992 (mrd. mk):

Työllisyyslain muuttaminen	n. 2,1
Pidättyminen julkisten etuuksien indeksitarkistuksista	n. 2,1
Julkisen henkilöstön lomautus kahdeksi viikoksi	n. 1,4
Työttömyysturvan rahoitusosuuksien muuttaminen ja ansio-osan pienentäminen	n. 0,8
Sairausvakuutusetuksien pienentäminen erältä osin	n. 0,6
Kansaneläkelaitoksen rahastojen varojen vähimmäistasovaatimusten alentaminen	n. 0,6
Maatalouden tuen vähentäminen	n. 0,6
Kansaneläkemaksun maksajapiirin laajentaminen	n. 0,4
Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkevakuutusmaksujen sidonnaisuuden tarkistaminen	n. 0,3

Säästötoimien ulkopuolella on mahdollisuuksien mukaan pyritty pitämään kansalaisten vähimmäisturva ja avoimen sektorin toimintaedellytysten kannalta keskeiset määrärahat. Markkamääräisesti suurimmat säästövaikutukset syntyvät kansalaisten saamien etuuksien ja palveluiden tarkistamisesta, vaikka suhteellisesti mainittuja suurempia säästöjä ehdotetaankin tehtäväksi monissa muissa menokohteissa. Tämä johtuu siitä, että tulo- ja menoarvio ja erityisesti sen lakisääteinen osa suuntautuu pääosin kansalaisten saamien etuuksien ja palveluiden joko suoraan tai kuntien valtionapujen kautta tapahtuvaan

rahoittamiseen. Kuntien valtionapuihin ei säästölakeja juurikaan ehdoteta suunnattavaksi, koska tällä tavalla ei välttämättä saavutettaisi julkisten menojen säästöjä ja koska kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistus on juuri valmistumassa.

Säästöjen kohdentamista ehdotettavasta poikkeavasti vaikeuttaa se, että riittävän suuret harkinnanvaraiset menot ovat jo aiemmin vuosittain joutuneet tiukan karsinnan kohteiksi ja että näiden menojen varassa ovat monet keskeisinä pidetyt painopistealueet, kuten tie-, vesi- ja rataliikenne, asuminen, ympäristö, tutkimus ja tuotekehitys, aluepolitiikka sekä koulutus monilta osin. Hallitus ehdottaa päinvastoin moniin tällaisiin menoihin lisäyksiä mm. avoimen sektorin toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Merkittävimpiä säästöjä ei voida kohdistaa myöskään vain hyvin toimeentulevaan kansanosaan, koska erityisesti heille tulo- ja menoarviosta suuntautuvat menot ovat siinä määrin pieniä.

Hallituksen tarkoituksena on hyväksyä vuosia 1993—1995 koskeva valtiontalouden suunnitelma marraskuussa. Valtaosin vuonna 1992 voimaan tarkoitetut säästölakiehdotukset tähtäävät pysyviin rakenteellisiin muutoksiin siten, että säästövaikutuksesta noin kahta kolmannesta edustavat lait jäisivät voimaan vuoden 1992 jälkeen. Vuosina 1993—1995 tarvitaan mm. valtionvelan kasvavien korkomenojen vuoksi kuitenkin uusia säästölakeja, joita koskevat ensimmäiset ehdotukset annetaan eduskunnalle jo vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä. Koska valtion menot ovat ennen kaikkea rakenteellisesti eivätkä pelkästään suhdannevaiheeseen nähden nousseet liian korkealle tasolle, on säästölakien tarve pysyvä.

Taulukko 2. Budjettitalouden menot, tulot ja tasapaino vuosina 1990—92¹⁾ ja ²⁾

	1990 tilinpäätös milj.mk	1991 menoarvio milj.mk	1992 esitys milj.mk	Muutos 1992/91 %
Kulutusmenot	41 323	50 992	52 292	+ 3
Siirtomenot	87 458	94 628	103 808	+ 10
Sijoitusmenot	7 306	7 639	6 668	— 13
Muut menot	4 805	5 257	7 405	+ 41
Yhteensä	140 893	158 517	170 173	+ 7
— menot valtionvelasta (PL 36)	4 879	5 384	7 666	+ 42
— muut menot	136 014	153 132	162 507	+ 6

Tulo- ja varallisuusvero.....	41 508	41 600	35 050	— 16
Liikevaihtovero.....	45 534	52 900	47 000	— 11
Muut verot.....	33 631	39 446	36 998	— 6
Muut tulot (ilman nettolainanottoa).....	15 320	19 891	23 003	+ 16
Yhteensä.....	135 994	153 837	142 050	— 8
Nettolainanotto.....	2 745	4 685	28 125	
Yli/alijäämä.....	— 2 154	6	2	

¹⁾ Liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten käyttömenot ja -tulot eivät sisälly lukuihin.

²⁾ Eri vuosien luvut eivät budjetointimenettelyjen muutosten johdosta ole kaikilta osin vertailukelpoisia. Erityisesti valtion eläkemaksujen kohdentaminen ao. virastoille ja laitoksille vuoden 1991 alusta lukien nostaa suhteellisesti eniten niiden pääluokkien menojen kasvua, joissa palkkamenojen osuus on suuri.

2. Tulo- ja menoarvioesityksen rakenne

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen perustelut on jaettu yleisperusteluihin ja yk-

sityiskohtaisiin perusteluihin. Tulo- ja menoarvioesityksen liitteitä hallitus ei ole käsitellyt, vaan ne on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Taulukko 3. Menot pääluokittain vuosina 1990—1992

Numero-tunnus	Pääluokka	v. 1990	v. 1991	v. 1992	Muutos 1991—92	
		tilinpäätös milj. mk	menoarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%
21.	Tasavallan Presidentti	19	23	38	+ 15	+63
22.	Eduskunta.....	221	245	256	+ 11	+ 5
23.	Valtioneuvosto	244	274	258	— 16	— 6
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala...	4 606	4 357	3 782	— 575	—13
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	1 755	2 149	2 191	+ 42	+ 2
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala....	4 755	5 699	5 698	— 0	— 0
27.	Puolustusministeriön hallinnonala....	7 405	8 945	9 125	+ 180	+ 2
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala .	18 020	16 584	16 485	— 99	— 1
29.	Opetusministeriön hallinnonala	25 693	29 157	29 440	+ 283	+ 1
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	11 923	12 079	12 495	+ 416	+ 3
31.	Liikenneministeriön hallinnonala....	9 954	10 957	10 918	— 39	— 0
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	4 853	5 392	5 402	+ 10	+ 0
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala.....	38 961	45 714	53 272	+ 7 558	+17
34.	Työministeriön hallinnonala	3 998	5 894	7 424	+ 1 530	+26
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala...	3 607	5 665	5 724	+ 59	+ 1
36.	Valtionvelka	4 879	5 384	7 666	+ 2 282	+42
Menot yhteensä		140 893	158 517	170 173	+ 11 657	+ 7

Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan tulo- ja menoarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot eivät sisälly lukuihin.

Taulukko 4. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1990—1992

Numero- tunnus	Menolaji	v. 1990 tilinpäätös milj. mk	v. 1991 menoarvio milj. mk	v. 1992 esitys milj. mk	Muutos 1991—92	
					milj. mk	%
01-03	Palkkaukset	11 076	14 880	14 268	— 612	— 4
04-07	Eläkkeet	8 666	9 594	10 454	+ 860	+ 9
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankki- minen	2 376	2 650	2 803	+ 153	+ 6
21-23	Toimintamenot	10 514	14 201	14 160	— 40	— 0
08-15, 19-29	Muut kulutusmenot	8 691	9 667	10 606	+ 939	+ 10
01-29	Kulutusmenot	41 323	50 992	52 292	+ 1 300	+ 3
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntainliitoil- le ym.	38 050	40 320	42 549	+ 2 229	+ 6
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	14 281	14 712	14 910	+ 197	+ 1
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleis- hyödyllisille yhteisöille	19 123	22 307	28 495	+ 6 188	+ 28
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille	8 936	9 344	10 149	+ 805	+ 9
61-65	Erittelemättömät siirrot kotimaahan.	3 334	4 430	4 850	+ 420	+ 9
66-69	Siirrot ulkomaille	3 734	3 514	2 856	— 658	— 19
30-69	Siirtomenot	87 458	94 628	103 808	+ 9 180	+ 10
70-73	Kaluston hankinta	782	449	450	+ 1	+ 0
74-76	Talonrakennukset	1 362	1 694	1 729	+ 35	+ 2
77-79	Maa- ja vesirakennukset	3 213	2 714	2 749	+ 35	+ 1
70-79	Reaalisijoitukset	5 357	4 858	4 928	+ 71	+ 1
80-86	Valtion varoista myönnettävät lai- nat	470	1 322	452	— 871	— 66
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteis- töt	561	722	601	— 121	— 17
88-89	Muut finanssisijoitukset	917	737	687	— 51	— 7
80-89	Lainat ja muut finanssisi- joitukset	1 949	2 781	1 740	— 1 042	— 37
70-89	Sijoitusmenot	7 306	7 639	6 668	— 971	— 13
90-92	Valtionvelan korot ja kuoletukset sekä indeksikorotukset	4 784	5 194	7 354	+ 2 160	+ 42
93-99	Muut ja erittelemättömät menot ...	22	63	51	— 12	— 19
90-99	Muut menot	4 805	5 257	7 405	+ 2 148	+ 41
Menot yhteensä		140 893	158 517	170 173	+ 11 657	+ 7

Kukin momentti on tulo- ja menoarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot eivät sisälly lukuihin.

Taulukko 5. Menot valtion tehtävien mukaan vuosina 1990—1992

Numero- tunnus	Tehtäväryhmä	v. 1990	v. 1991	v. 1992	Muutos 1991—92		
		tilinpäätös milj. mk	menoarvio milj. mk	esitys milj. mk	milj. mk	%	
Yleinen hallinto							
010	Ylin päätöksenteko	326	388	402	+	13	+ 3
020	Valtiovarainhallinto	2 298	3 636	2 823	—	814	—22
030	Ulkoasiainhoito	1 275	1 384	1 488	+	104	+ 8
040	Kansainvälinen kehitysyhteistyö	3 633	3 264	2 580	—	684	—21
050	Muu yleinen hallinto	2 282	2 722	2 778	+	57	+ 2
	Yhteensä	9 814	11 394	10 071		— 1 323	—12
Yleinen järjestys ja turvallisuus							
070	Hallinto	143	179	191	+	12	+ 7
080	Poliisitoimi	2 169	2 695	2 662	—	33	— 1
090	Oikeudenkäyttö	865	1 085	1 094	+	9	+ 1
100	Vankeinhoito	749	853	880	+	27	+ 3
110	Palo- ja pelastustoimi sekä väestön- suojaus	158	108	113	+	5	+ 5
120	Rajojen vartiointi	725	920	946	+	26	+ 3
	Yhteensä	4 810	5 841	5 887		+ 46	+ 1
Maanpuolustus							
150	Hallinto	165	232	215	—	17	— 7
160	Sotilaallinen maanpuolustus	7 199	8 659	8 858	+	198	+ 2
170	Taloudellinen maanpuolustus	12	18	14	—	4	—20
	Yhteensä	7 376	8 909	9 087		+ 178	+ 2
Opetus, tiede ja kulttuuri							
210	Hallinto ja muut yhteiset tehtävät ...	326	395	311	—	84	—21
220	Yleissivistävä opetus	9 727	10 751	10 514	—	237	— 2
230	Ammattiopetus	5 408	6 358	6 531	+	173	+ 3
240	Korkeakouluopetus	4 148	5 228	5 199	—	30	— 1
250	Aikuiskoulutus	1 765	1 401	1 413	+	12	+ 1
260	Opintotuki	1 657	1 905	2 375	+	470	+25
270	Yleinen tutkimus	448	537	553	+	16	+ 3
280	Kirjastot, arkistot ja museot	855	930	915	—	15	— 2
290	Taide	662	881	850	—	30	— 3
300	Urheilu- ja nuorisotoiminta	577	625	621	—	4	— 1
310	Kirkollishallinto	17	22	23	+	1	+ 4
	Yhteensä	25 590	29 034	29 306		+ 272	+ 1
Sosiaaliturva							
400	Hallinto	363	460	438	—	22	— 5
410	Toimeentuloturva	16 069	21 137	27 526	+	6 389	+30
420	Sosiaalipalvelukset	9 872	10 577	10 820	+	243	+ 2
	Yhteensä	26 304	32 174	38 784		+ 6 610	+21
Terveydenhuolto							
450	Tutkimuslaitokset	362	421	427	+	7	+ 2
460	Ympäristöterveydenhuolto	195	218	270	+	52	+24
470	Kansanterveysyhtiö	5 657	6 118	6 559	+	441	+ 7
480	Erikoissairaanhoido	6 554	6 921	7 367	+	446	+ 6
	Yhteensä	12 768	13 678	14 623		+ 945	+ 7
Asuminen ja ympäristö							
510	Hallinto	83	102	100	—	2	— 2
520	Ympäristön ja luonnonsuojelu	201	373	374	+	1	+ 0

530	Alueiden käytön suunnittelu ja rakentamisen valvonta	30	43	48	+	5	+12
540	Asumisen edistäminen	2 944	4 720	4 789	+	69	+ 1
550	Maanmittaus	445	533	517	—	16	— 3
560	Vesitalous	532	590	619	+	30	+ 5
	Yhteensä	4 236	6 360	6 447	+	87	+ 1
Työvoima							
610	Hallinto	308	270	373	+	104	+38
620	Työvoiman ohjaus.....	3 567	5 471	6 901	+	1 430	+26
	Yhteensä	3 875	5 741	7 274	+	1 533	+27
Maa- ja metsätalous							
650	Hallinto	71	90	133	+	43	+47
660	Maa- ja metsätalouden tutkimus- ja tarkastustoiminta	310	393	391	—	2	— 1
670	Maatalous	10 309	10 238	10 592	+	354	+ 3
680	Metsätalous	835	801	758	—	43	— 5
690	Kalastus, metsästys ja porotalous....	239	276	287	+	11	+ 4
	Yhteensä	11 763	11 798	12 161	+	363	+ 3
Liikenne							
710	Hallinto	158	203	215	+	12	+ 6
720	Tieliikenne.....	5 829	6 606	6 535	—	71	— 1
730	Vesiliikenne.....	817	1 019	973	—	46	— 4
740	Ilmaliikenne	196	190	198	+	8	+ 4
750	Rautatieliikenne	2 165	2 095	2 201	+	107	+ 5
760	Tietoliikenne.....	490	489	423	—	66	—13
	Yhteensä	9 654	10 603	10 546	—	57	— 1
Teollisuus ja muut elinkeinot							
810	Hallinto	187	293	237	—	56	—19
820	Teollisuuden ja muiden elinkeinojen valvonta ja tarkastus	227	300	299	—	1	— 0
830	Teollisuutta ja muita elinkeinoja edistävä tutkimustoiminta	1 868	2 304	2 485	+	180	+ 8
840	Teollisuutta ja muita elinkeinoja palvelevat luottolaitokset	116	209	362	+	153	+73
850	Teollisuuden edistäminen	2 037	1 746	1 294	—	453	—26
860	Energiahuolto	193	191	183	—	8	— 4
870	Muiden elinkeinojen edistäminen	91	106	108	+	2	+ 2
880	Ulkomaankaupan edistäminen	284	492	657	+	164	+33
	Yhteensä	5 003	5 641	5 624	—	17	— 0
Muut menot							
910	Valtionvelka.....	4 879	5 384	7 666	+	2 282	+42
950	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset.....	13 066	10 044	10 714	+	670	+ 7
960	Yleisavustukset kunnille yms.....	1 671	1 850	1 926	+	76	+ 4
990	Muut erittelemättömät menot.....	83	64	55	—	9	—14
	Yhteensä	19 699	17 342	20 361	+	3 019	+17
	Menot yhteensä	140 893	158 517	170 173	+	11 657	+ 7

Budjettitalouden menot on taulukossa ryhmitelty valtion tehtävien mukaan. Tulo- ja menoarvioesityksen jäljempänä olevan taulukko-osan menopuolen kunkin luvun oikealle puolelle on merkitty sulkeisiin kolminumeroinen tunnus, joka osoittaa sen tehtäväryhmän, johon kyseisen luvun menot pääasiallisesti liittyvät. Vastaavat tunnukset on esitetty yllä olevassa taulukossa. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot eivät sisälly lukuihin.

3. Menoarvioesityksen päälinjat

3.1. Yhteenveto menoarvioesityksen sisällöstä

Keskeinen tavoite tulo- ja menoarvioesityksessä on julkisten menojen reaalisen kasvun pysäyttäminen. Tästä syystä esitykseen sisältyy huomattavia säästöehdotuksia ja aikaisempaa vähemmän muita kuin lakisääteisiä menojen lisäysehdotuksia.

Menoarvioesityksen loppusumma on noin 170,2 mrd. mk, mikä merkitsee menojen runsaan 1/2 prosentin kasvua vuoden 1991 arvioituun menojen tasoon verrattuna. Verrattaessa menoja vuoden 1991 varsinaiseen tulo- ja menoarvioon reaalikasvuksi muodostuu 5 1/2 %.

Vaikka menojen kasvun pysäyttäminen on ollut tulo- ja menoarvioesityksen laadinnassa reunaehtona, esityksessä on joitakin määrärahojen selviä lisäyksiäkin sisältäviä painopistealueita. Esimerkiksi tuotekehitykseen, ammatilliseen aikuiskoulutukseen, opintotukeen ja asuntotuotantoon ehdotetaan panostettavaksi selvästi yleistä linjaa runsaammin.

3.1.1. Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto

Puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetaan 71,9 milj. mk, mikä on 5 % vähemmän kuin vuonna 1991. Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuoden viettämisen valmisteluun liittyvien menojen maksamiseen ehdotetaan 10,4 milj. mk. Tasavallan Presidentin virka-asunon rakennustöihin ehdotetaan 47,5 milj. mk.

3.1.2. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 782 milj. mk. Suomen poliittisten, taloudellisten ja turvallisuuteen liittyvien etujen kannalta ovat ajankohtaisia painopistealoja Länsi-Euroopan integraatiokehitys, Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan poliittinen ja taloudellinen kehitys, eritoten kehitys Suomen lähialueilla, maailmankaupan avoimuuden kehittäminen GATT:n puitteissa, Euroopan turvallisuuteen liittyvät kysymykset ml. ETYK:n puitteissa tapahtuva yhteistyö, YK,

ihmisoikeus- ja pakolaiskysymykset sekä kansainvälinen ympäristöyhteistyö.

Kansainvälisen kehitysyhteistyön lähtökohтана ovat kansainväliset kehitysyhteistyöpoliittiset suositukset, joiden mukainen tavoite on kehitysyhteistyömenojen 0,7 prosentin bruttokansantuoteosuus. Kehitysyhteistyön koostumukseen vaikuttavat lisäksi yhteistyömaiden tarpeet ja Suomen voimavarat. Eriytyistä huomiota kiinnitetään toiminnan tulokellisuuteen. Kehitysyhteistyöhön ehdotetaan määrärahoja kaikilla hallinnonaloilla yhteensä 2 903 milj. mk.

Itä- ja Keski-Eurooppaan ehdotetaan kaikilla hallinnonaloilla yhteensä kohdennettavaksi 224 milj. mk.

Helsingissä vuonna 1992 järjestettävän ETY-kokouksen järjestelyihin ehdotetaan varattavaksi 75,3 milj. mk.

3.1.3. Oikeusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 191 milj. mk. Painopistealueita ovat alioikeusuudistus, Euroopan integraatiokehitykseen liittyvä lainvalmistelu, oikeushallinnon atk-järjestelmien kehittäminen sekä vankeinhoidon toimintaedellytysten parantaminen toteuttamalla uudisrakennus- ja perusparannushankkeita ja kokeilemalla uusia rangaistusmuotoja. Valtiosääntöuudistusta on tarkoitus jatkaa eduskunnan asemaa ja kansalaisten perusoikeuksia vahvistamalla. Rikoslain ja konkurssilainsäädännön kokonaisuudistusta sekä ympäristövahinkojen korvaamista koskeaa lainsäädäntöä valmistellaan.

Maksuttomiin oikeudenkäynteihin ehdotetaan määrärahoja 96 milj. mk. Vaalien toimittamiseen ehdotetaan 33 milj. mk.

Uudenmaan lääninvankila aloittaa toimintansa vuonna 1992. Vankilan miehitys hoidetaan vankeinhoitolaitoksen sisäisin siirroin. Hämeen lääninvankilan rakentamiseen ehdotetaan 44 milj. mk. Yhdyskuntapalvelukokeilua jatketaan entisessä laajuudessa.

3.1.4. Sisäasiainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 698 milj. mk. Painopistealueita ovat yleisen järjestyksen ja turvallisuuden takaaminen, alue- ja paikallistason hallintojärjestelmien

kehittäminen, kuntien itsehallinnon vahvistaminen ja aluepoliittisen lainsäädännön uudistaminen.

Pakolaisten turvapaikkahakemusten käsittelyaika on tarkoitus lyhentää ulkomaalaiskeskuksessa ja poliisitoimessa kummassakin enintään kolmeen kuukauteen.

Avustuksiin kunnille ehdotetaan yhteensä 1 260 milj. mk. Kuntien yleisiin valtionosuuksiin ehdotetaan 749 milj. mk, kuntien verotulojen täydennyksiin 470 milj. mk ja kuntien harkinnanvaraisiin avustuksiin 40 milj. mk.

Kuntien vakavaraisuuden ja rahoitusaseman heikkeneminen edellyttävät säästötoimia kuntasektorin menoissa. Erityisesti kuntien henkilöstön kasvu on pysäytettävä ja työvoiman lisätarpeet on hoidettava sisäisin siirroin. Myös kuntien maksutuloja on lisättävä saatamalla palveluja maksullisiksi.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 437 milj. mk. Läänin kehittämisrahaksi ehdotetaan 40 milj. mk.

Poliisitoimen menoihin ehdotetaan 2 668 milj. mk. Poliisin henkilöstöä on tarkoitus lisätä esitutkintalainsäädännön voimaantulon edellyttämällä tavalla.

Poliisin toimintavalmiuksia on tarkoitus parantaa uudistamalla piirijakoa. Hallituksen esitys valtion paikallishallinnon kehittämistä annetaan eduskunnalle syysistuntokauden alussa 1991.

3.1.5. Puolustusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 9 125 milj. mk. Painopistealueita ovat puolustusvoimien organisaatiouudistus, johtamis- ja hallintojärjestelmän kehittäminen ja ilma-voimien torjuntahävittäjien uusinnan aloittaminen.

Hallinnonalan rahoitustarpeen sopeuttamiseksi hallituksen julkiselle menotaloudelle asettamiin tavoitteisiin kertausharjoituksia supistetaan lähes 30 prosentilla vuodesta 1991, puolustusmateriaalihankintojen aikaisemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien mukaisia maksuja ehdotetaan lykättäväksi yhteensä 642 milj. markalla vuodelta 1992 myöhemmäksi ja muut määrärahat, rakentamis- ja varusmiesten päivärahämäärärahoja lukuun-

ottamatta, ehdotetaan mitoitettavaksi reaaliarvoltaan pääsääntöisesti enintään tämän vuoden tasolle.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan 2 795 milj. mk, mistä 2 563 milj. mk aiheutuu aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä sekä indeksien, valuuttakurssien ja liikevaihtoveron muutoksista johtuvista korvauksista ja 210 milj. mk kahden uuden tilausvaltuuden, torjuntahävittäjien uusinnan sekä ilma-voimien ja tutkimuksen tilausvaltuuden käytöstä vuonna 1992.

Ilmavoimien torjuntahävittäjät poistetaan käytöstä vuosikymmenen puolivälistä alkaen. Torjuntahävittäjien korvaaminen ehdotetaan aloitettavaksi vuonna 1992 9,5 mrd. markan tilausvaltuudella, jolla rahoitettaisiin tarvittavat torjuntahävittäjät ja koulutuskoneet sekä koneiden käytön ja koulutuksen edellyttämä ensivaiheen huolto-, koulutus- ja käyttövarustus. Tilausvaltuudella on tarkoitus rahoittaa myös kotimaisen teollisuuden huoltovalmiuden luomisesta aiheutuvat kustannukset.

Torjuntahävittäjien uusintahankinta on suunniteltu siten, että sillä olisi myönteisiä vaikutuksia kansantalouteen. Hankinnalta edellytetään ulkomaista maksuosuutta vastaavat täysimääräiset vastaostot Suomesta. Vastaostoilla pyritään edistämään erityisesti pitkälle jalostettujen tuotteittemme vientiä ja luomaan näille aloille pysyviä työpaikkoja sekä lisäämään korkeateknologian yhteistyömahdollisuuksia ulkomaisten yritysten kanssa.

Koulutettavien varusmiesten määrä säilyy 30 000 miehenä. Asevelvollisten päivärahaa korotetaan 2 markalla 1.7.1992 lukien.

Rakentamismäärärahoja ehdotetaan lisättäväksi reaalisesti rakennusalan heikon työllisyyden ja puolustusvoimien rakennusten korjaustarpeen johdosta.

Sotilaseläkejärjestelmästä tehdään erilliselvitys siten, että järjestelmää vuodesta 1993 alkaen sopeutetaan asteittain puolustusjärjestelmämme erityistarpeet huomioon ottaen yleiseen eläkejärjestelmään.

3.1.6. Valtiovarainministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 16 485 milj. mk. Painopistealueita ovat kansantalouden ja valtiontalouden tasapainon

palauttaminen ja kestävän taloudellisen kehityksen turvaaminen sekä julkisen sektorin tuloksellisuuden ja tuottavuuden parantaminen kehittämällä erityisesti taloushallinnon ohjausjärjestelmiä ja lisäämällä markkina-tyyppisten mekanismien hyväksikäyttöä.

Eläkemenoihin ehdotetaan 10 714 milj. mk. Paineet valtion eläkevastuita kohtaan kasvavat ja edellyttävät ainakin kattamistavan ja varhaiseläkejärjestelmän jatkokehittelyä. Hallinnonalan tuloihin vaikuttaa merkittävästi valtion eläkerahastosta ehdotettava siirto 5 800 milj. mk. Eläkerahaston valtion keskikirjanpidossa olevan yhdystilin varoille maksetaan korkoa 260 milj. mk. Loput korkotuloistaan eläkerahasto saa valtiolle annetuista eläkerahastolainoista.

Hinnanerokorvauksiin ehdotetaan varattavaksi 390 milj. mk, mikä edellyttää muutoksia korvausjärjestelmän määräytymisperusteissa. Ahvenanmaan maakunnalle ehdotetaan 626 milj. mk.

Kansainvälisille rahoitusyhteisöille ehdotetaan määrärahoja noin 65 milj. mk. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittamiseen ehdotetaan 30 milj. mk.

3.1.7. Opetusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 29 440 milj. mk. Painopistealueita ovat korkeakoulujen toiminta, aikuisten ammatillinen koulutus, tutkimus sekä kansainvälisen toiminnan edistäminen.

Koulutoimen säästötoimenpiteistä on allekirjoitettu sopimuspöytäkirja opetusministeriön ja kuntien keskusjärjestöjen kesken. Pöytäkirjan perusteella on tulo- ja menoarvioesityksessä otettu kunnallisten oppilaitosten määrärahojen vähennyksenä huomioon 512 milj. mk. Pöytäkirjaa vastaavia säästöjä on tarkoitus toteuttaa opetushallinnon toimenpitein valtion oppilaitosten ja yksityisten oppilaitosten menoissa noin 92 milj. mk. Työllisyyden ja koulutuksen edellytysten parantamiseksi tulo- ja menoarviossa ehdotetaan panostettavaksi koulujen rakentamiseen.

Yleissivistävän opetuksen menoihin ehdotetaan 10 514 milj. mk. Menoista pääosa on valtionosuuksia kuntien peruskoulu- ja lukio-toimeen. Peruskoulujen ja lukioiden perustamiskustannusten valtionosuuksien myöntämisvaltuus ehdotetaan korotettavaksi 300

milj. markkaan vuoden 1991 tulo- ja menoarvion mukaisesta 280 milj. markasta.

Ammattiopetuksen menoihin ehdotetaan 6 531 milj. mk. Ammatillisen koulutuksen kehittämiskohteita ovat aikuiskoulutuksen laajentaminen, toiminnan kansainvälistäminen, opettajiston kehittäminen, ammatillisten oppilaitosten ja lukion sekä ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoiminta sekä nuorisoasteen koulutuksen ja ammatikorkeakoulujen kokeilutoiminta. Esitykseen sisältyy uusi erillinen määräraha ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämistä, väliaikaisia ammattikorkeakouluja ja muita ammatillisen koulutuksen kehittämishankkeita varten.

Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tulokellisuutta parannetaan muodostamalla nykyistä toimintakykyisempiä ja koulutustehtävältään jäsenyeneimpiä oppilaitosyksiköitä. Yksi uusi oppilaitos ehdotetaan perustettavaksi. Oppilaitosverkostoa rationalisoidaan yhdistämällä eräitä oppilaitosyksiköitä ja lakkauttamalla kolme oppilaitosta.

Väliaikaista aikuisten ammatillista koulutusta ehdotetaan lisättäväksi työllisyysnäkökohtien perusteella 8 000 opiskelijapaikalla siten, että paikkoja olisi vuonna 1992 yhteensä 13 500.

Korkeakoululaitoksen kehittäminen perustuu siitä annettuun lakiin ja valtioneuvoston vahvistamaan korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1987—92. Lain mukaan korkeakoululaitokselle osoitettavien määrärahojen yhteismäärää korotetaan vuosittain vähintään kustannustason nousua vastaavasti. Korkeakouluopetuksen menoihin ehdotetaan lain mukaisesti 5 199 milj. mk.

Korkeakouluihin ehdotetaan perustettavaksi kahdeksan uutta virkaa, joita vastaavat varat saadaan valtiolle lahjoituksena. Henkilöstörakennetta muuttamalla korkeakouluihin ehdotetaan perustettavaksi 33 uutta virkaa. Valtioneuvoston tekemien henkilöstön supistamispäätösten johdosta korkeakoulujen henkilöstöä supistetaan 140 henkilötyövuodella.

Korkeakoulujen rakentamiseen, peruskorjauksiin ja kiinteistöjen hankintaan ehdotetaan 333 milj. mk, josta pääosa osoitettaisiin keskeneräisiin kohteisiin.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuki uudistetaan. Hallitus antaa esityksen korkea-

kouluopiskelijoiden opintotuesta. Korkeakouluopiskelijoiden uusien opintolainojen korkoa ei enää säännöstellä eikä niille makseta korkotukea. Opintolainan valtiontakauksen enimmäismäärä on 1 170 mk kuukaudessa, aikuisopiskelijalla kuitenkin 1 650 mk kuukaudessa. Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan määrää korotetaan. Yli 20-vuotiaiden korkeakouluopiskelijoiden opintorahan enimmäismäärä korotetaan 1 570 markkaan kuukaudessa. Vanhempien luona asuvien opintorahan enimmäismäärä korotetaan 750 markkaan kuukaudessa. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki lakkautetaan.

Nykyiseen opintotukilakiin perustuvaa opintotukijärjestelmää tarkistetaan siten, että opintotuen myöntämisen edellytyksenä olevien tulo- ja sisaruskorotuksista luovutaan sekä yhtenäistetään kotona asumisesta tehtävä vähennys. Opintolainojen takaisinmaksun tehostamiseksi viivästyskorko on tarkoitus nostaa nykyisestä 12 prosentista 16 prosenttiin.

Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoiksi sekä kansainvälisten tutkimusjärjestöjen rahoitusosuuksiin ehdotetaan 323 milj. mk, missä on lisäystä 5,7 %. Määrärahoista noin 55 % on tarkoitus kattaa veikkausvoittovaroilla, kun tämä osuus oli vuonna 1991 runsas neljännes.

Raha-arpa- ja veikkauspeliä ylijäämän

käyttämistä annettua asetusta on tarkoitus muuttaa poikkeusjärjestelyinä väliaikaisesti siten, että säädetyistä jakosuhteista luovutaan vuodeksi 1992.

Tieteellisen tutkimuksen osalta päätavoitteena on turvata kotimaassa tapahtuvan tutkimus- ja kehitystoiminnan edellytykset. Suomen ilmähän muutosten laajapohjaiseen tutkimusohjelmaan ehdotetaan 15 milj. mk. Suomen rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille ovat arviolta 80 milj. mk, josta pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön osuus on 32,4 milj. mk. Euroopan hiukkafysiikan tutkimuskeskuksen eli CERNin jäsenmaksuosuutta varten ehdotetaan varattavaksi noin 18 milj. mk, Euroopan Yhteisöjen opiskelija- ja opettajavaihdon COMETT II -vaihto-ohjelmaan 5,7 milj. mk ja ERASMUS -vaihto-ohjelmaan 8 milj. mk.

Taiteen tukemiseen ehdotetaan osoitettavaksi veikkausvoittovaroja 547 milj. mk eli 20 milj. mk enemmän kuin vuonna 1991.

Määräraha urheilun ja nuorisokasvatustyön tukemiseen ehdotetaan säilytettäväksi vuoden 1991 tasolla. Keskimääräinen valtionapuprosentti on edelleen 50 ja urheiluseurojen tuki 24 mk asukasta kohti. Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen ehdotetaan varattavaksi määräraha.

Taulukko 6. Keskeisten tutkimus- ja kehitystyön määrärahojen kehitys vuosina 1990—1992

	1990 TP milj.mk	1991 ¹⁾ TMA milj.mk	1992 ¹⁾ TMAE milj.mk
Korkeakoululaitos	4 050,8	5 094,1	5 060,1
Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen	433,9	519,4	536,1
Teknologian kehittämiskeskus	692,2	803,5	969,7
Valtion teknillinen tutkimuskeskus	761,3	972,9	978,9
Muut tutkimuslaitokset	1 099,4	1 353,7	1 364,5
Muut tutkimus- ja kehitystyön määrärahat, josta mm..	345,4	381,8	434,5
— teknillisen ja kaupallisen tutkimuksen tukeminen.	63,5	70,5	76,2
— energiatutkimus ja energiataloudellinen koetointa	111,6	114,1	122,0
Yhteensä	7 383,0	9 125,4	9 343,8

¹⁾ Vuosien 1991 ja 1992 määrärahat sisältävät valtion eläkemaksun, eivätkä näin ollen ole vertailukelpoisia vuoteen 1990.

3.1.8. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 12 495 milj. mk. Hallinnonalan painopistealue on maataloustuotannon supistaminen. Tämä edellyttää tuotannonrajoituksen tehostamista siten, että valtion varoja kohdenneetaan etenkin toimenpiteisiin, joilla maataloustuotantoa supistetaan pysyvästi. Vientituen ja tuotannonrajoitustoimenpiteiden kustannukset jaetaan uudelleen valtion ja maataloustuottajien kesken siten, että valtion vastuu alenee. Esitykseen liittyy maataloustulolain uudistaminen.

Lakia muutetaan mm. siten, että valtion ja maataloustuottajien vientikustannusosuuksia muutetaan, nk. 13 prosentin kattosääntö muutetaan ja markkinoiden vaikutusta tuotteiden hinnanmuodostukseen lisätään.

Maataloustulolain mukaisen tuen myöntämisperusteita yksinkertaistetaan. Tukea suunnatamalla pyritään turvaamaan ensisijaisesti maataloudesta toimeentulon saavien viljelijöiden tulokehitys.

Erikoiskasvilainsäädäntöä ehdotetaan jatkettavaksi vuodella uudistettuna siten, että sokerin, öljykasvien ja tärkkelyksen tuki on vuonna 1993 enintään 710 milj. mk.

Maataloustuotteiden vientituen määrä on esityksen mukaan 2 670 milj. mk, josta maataloustuottajien osuus on 1 150 milj. mk. Lisäksi vientitukea suoritetaan liikevaihtoverotukena, jonka suuruuden on arvioitu vuonna 1992 olevan noin 550 milj. mk, joten valtion vastuu vientituesta on yhteensä noin 2 070 milj. mk. Maataloustuottajien osuus rahoitetaan perimällä lannoiteveroa, rehujen rasva- ja valkuaisveroa ja eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksuja.

Viljan vientitukeen on esityksessä varattu 1 340 milj. mk, jolla on tarkoitus markkinoida noin 900 milj. kg viljaa. Viljaylijäämien supistamiseksi kesantoalatavoitteena pidetään noin 500 000 hehtaaria. Kesannointi ehdotetaan kytkettäväksi peltoalaperusteiseen vientikustannusmaksuun ja maataloustulolain mukaiseen tukeen.

Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen on tarkoitus varata 1 500 milj. mk, mistä maatilatalouden kehittämisrahaston osuus on 200 milj. mk.

Maatilatalouden rakenteeseen ja rakennekehitykseen pyritään vaikuttamaan maaseu-

tuelinkeinolain välityksellä siten, että tuetaan yrityskoon kasvua vain sellaisilla tiloilla, joilla on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Tukea suunnataan erityisesti nuorille viljelijöille. Rahoitustuella vaikutetaan noin 800 uuden työpaikan syntymiseen pienyritystoiminnassa korvaamaan maataloustuotannon supistumisesta aiheutuvaa työpaikkojen vähenemistä.

Maatalouden rakenteen ja maaseudun pienyritystoiminnan kehittämiseksi ehdotetaan avustusvaltuuksia 205 milj. mk, maaseutuelinkeinotoiminnan korkotukilainoja 750 milj. mk ja maatilatalouden kehittämisrahastosta valtion lainoja 809 milj. mk. Luopumiseläkelain mukaista järjestelmää ei ole tarkoitus jatkaa enää vuoden 1992 jälkeen nykyisessä muodossa.

Maatilatalouden kehittämisrahastosta tullaan siirtämään valtiovarastoon 100 milj. mk. Rahaston käytettävissä vuonna 1992 olevat varat ovat tämän jälkeen 1 095 milj. mk.

Maatalouden neuvonnan määrärahoja ehdotetaan supistettavaksi. Toimintojen yhdistämistä ja rationalisointia jatketaan. Maatalouden tutkimuksessa resursseja siirretään pois perinteisiltä tutkimusalueilta uusille alueille, jotka palvelisivat paremmin mm. Euroopan yhdentymiskehityksestä johtuvia elintarviketeollisuuden tarpeita.

Kalastuksen tukijärjestelmän uudistamista on tarkoitus jatkaa kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla siten, että uusi järjestelmä tulee voimaan vuoden 1993 alusta.

Yksityismetsätalouden organisaatioiden toiminnan tehostamista ehdotetaan jatkettavaksi vähentämällä määrärahoja, henkilökuntaa ja yhdistämällä metsälautakuntia. Metsänparannustöiden rahoitusta joudutaan tarkistamaan Metsä 2000 -ohjelman tarkistus-työn yhteydessä, koska hakkuut ovat jääneet runsaasti alle vuosittaisten hakkuumahdollisuuksien. Metsänparannuslainojen takaisinmaksua nopeutetaan. Rahoitusjärjestelmä on tarkoitus uudistaa 1.1.1993 lukien.

3.1.9. Liikenneministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 10 918 milj. mk. Painopistealue on merenkulun edistäminen.

Parlamentaarinen liikennekomitea jätti keväällä 1991 Liikenne 2000 -mietinnön, joka

on ollut laajalla lausuntokierroksella. Komitean ehdotuksia ja saatuja lausuntoja on käytetty hyväksi tulo- ja menoarvioesityksen ja pidemmän aikavälin suunnitelmien valmistelussa.

Henkilö- ja tavaraliikennepolitiikan keskeinen lähtökohta on liikennepalvelujen käyttäjän valinnanvapaus yhteiskuntataloudellisen kustannusvastaavuuden tai siihen erityisestä syystä päätettyjen poikkeusten puitteissa. Kuljetuskustannusten alentaminen ja kuljetusten palvelutason parantaminen ovat mm. kansainvälisen yhdentymisen vuoksi keskeisiä tavoitteita.

Perustienpitoon ja uusien teiden rakentamiseen ehdotetaan yhteensä 5 714 milj. mk. Tieverkon kehittämistoimenpiteet kohdistetaan liikennetarpeen ja maan alueellisten kehittämistarpeiden mukaisesti. Erityistä huomiota kiinnitetään kansainvälisten kuljetusyhteisyyksien parantamiseen. Perustienpidon voimavaroja suunnataan niin, että tiestön rakenteellinen kunto ja päivittäinen liikennöitävyys turvataan. Liikenneturvallisuuden parantaminen ja ympäristöhaittojen minimointi on keskeisenä tavoitteena kaikissa tienpitoimissa. Vuonna 1992 tieliikenteen ei arvioida kasvavan. Kasvun oletetaan 1990-luvulla olevan keskimäärin 2,6 % vuodessa.

Sanomalehtien kuljetustukea on tarkoitus asteittain vähentää merkittävästi vuodesta 1992 lähtien parantaen samalla tuen kohdentamista moniarvoista mielipiteiden vaihtoa suosivalla tavalla. Sanomalehdistön tukeen ehdotetaan varattavaksi 112 milj. mk ja lehdistön yleiseen kuljetustukeen 270 milj. mk.

Kansantalouden laskusuhdanne vaikuttaa heikentävästi liikelaitosten tulokertymiin. Toimintojen rationalisoinnilla pyritään kustannussäästöihin ja estämään taloudellisten tulosten jyrkkä huonontuminen.

Valtionrautateiden palvelu- ja toimintatavoitteisiin ei ehdoteta merkittäviä muutoksia. Kotimaisen henkilö- ja tavaraliikenteen kasvu jää vähäiseksi. Neuvostoliittoon suuntautuvan ja transitoliikenteen kasvunäkymät ovat epävarmat. Näistä syistä vuoden 1992 tuloksen arvioidaan jäävän heikommaksi kuin vuonna 1991. Kuljetustoiminnan investoinnit nousevat kuluvasta vuodesta. Ne suuntautuvat pääosin veturi- ja vaunukalustohankintoihin sekä laitehankintoihin.

Tulo- ja menoarviosta rahoitettavan radan-

pidon määrärahoja ehdotetaan lisättäväksi noin 110 milj. markalla. Pääkohteina ovat edelleen rataosat Helsinki-Turku ja Helsinki-Tampere. Turun rata saadaan kokonaisuudessaan valmiiksi vuonna 1997 ja Tampereen rata vuonna 2003.

Myös ilmailulaitoksen palvelu- ja taloudellisuustavoitteet ehdotetaan pidettäväksi pääosin ennallaan. Ilmaliikenteen odotetaan vuonna 1992 kotimaan liikenteen osalta lievästi elpyvän vuoden 1991 taantumasta. Kansainvälisen liikenteen arvioidaan vähenevän 5 %. Tulos jäänee nollassolle. Laitoksen investointitaso säilyy edelleen korkeana johtuen pääosin Etelä-Suomen lennonvarmennuskeskuksen ja Helsinki-Vantaan lentoaseman rakennustöistä.

Posti- ja telelaitoksen palvelutasotavoitteita ehdotetaan eräiltä osin täydennettäväksi. Sekä posti- että teletoimessa jatketaan kustannusten alentamiseksi tarpeellisia toimenpiteitä siten, ettei palvelutaso näiden johdosta laske. Kauk puhelin- ja matkapuhelinliikenteen taksoja alennetaan. Yleisen taloudellisen tilanteen johdosta myös posti- ja telelaitoksen tuloksen arvioidaan heikkenevän mutta säilyvän tyydyttävänä. Tulostavoitteena on 241 milj. markan voitto, joka lähes kokonaisuudessaan aiheutuisi teletoimesta. Laitoksen investoinnit lisääntyvät noin 10 % vuoden 1991 tasosta. Investoinnit suuntautuvat pääosin teletoimen korvaus- ja laajennushankkeisiin.

3.1.10. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 402 milj. mk. Toiminnan painopistealueita ovat tutkimus ja kehitystyö, viennin edistäminen, pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämistoimien selkeyttäminen, kansainvälistymisen edistäminen sekä organisaatiorekenteiden uudistaminen.

Teknologian kehittämiskeskuksen voimavaroja ehdotetaan lisättäväksi 166 milj. markalla eli 21 prosentilla. Tavoitetutkimustoimintaan ehdotetaan 245 milj. mk, joka mahdollistaa uusien teknologiaohjelmien käynnistämisen. Teollisuuden tuotekehitysavustuksiin ja -lainoihin ehdotetaan 573 milj. mk sekä avaruustutkimustoimintaan 75 milj. mk. Kansainväliseen teknologiayhteistyöhön osallistu-

mista lisätään edelleen. Alueellisen teknologia-toiminnan edistämiseen ehdotetaan 15 milj. mk.

Kehitysaluerahasto Oy:n vakavaraisuutta ehdotetaan parannettavaksi muuttamalla yhtiölle myönnettyjä lainoja osakepääomaksi 150 milj. markalla. Yhtiön toimintaa varten otettavien uusien korkotukilainojen enimmäismääräksi ehdotetaan 180 milj. mk. Luotto- ja kurssitappioiden korvaamiseen arvioidaan tarvittavan 78 milj. mk, missä on lisäystä 24 %.

Teollisuutta ja energiatuotantoa harjoittavien valtionyhtiöiden osakkeiden hankkimiseen ehdotetaan 360 milj. mk. Yhtiöiden osakepääomarahoituksen hankkimista pääomamarkkinoilta pyritään lisäämään. Osinkotuloja arvioidaan kertyvän 550 milj. mk.

Valtion teollisuus- ja energia-yhtiöissä ei teollisuuspoliittisista tai muista kansantaloudellisista syistä ole enää tarpeen säilyttää valtion omistusta nykyisen suuruisena. Omistus pohjan laajentamista kiirehtii riskipääoman tarve, jota ei voida tyydyttää valtion säilyttäessä nykyisen omistussuutensa eikä yksinomaan kotimaisten pääomamarkkinoiden puitteissa. Myös ulkomaisen pääoman hankinta valtionyhtiöihin on välttämätöntä. Koko teollisuudessa on meneillään rakenneuutoksia, joihin valtionyhtiöiden on voitava osallistua mm. yksityisen sektorin kanssa tehtävin omistusrakentein. Näistä syistä hallitus laajentaa valtionyhtiöiden omistuspohjaa siinä aikataulussa kuin se pääomamarkkinoiden ja yhtiöiden kehityksen puolesta on mahdollista.

Valtiontakausrahasto ja vientitakuurahasto ehdotetaan yhdistettäväksi valtiontakauksiksi. Rahastosiirtoa varten ehdotetaan 81 milj. mk, mikä käytännössä kokonaan aiheutuu vientitakuukorvauksista.

Alueellinen kuljetustuki on tarkoitus korvata yritysten sijaintituella vuoden 1993 alusta lukien. Aluetuen vaikuttavuutta lisätään mm. luopumalla pienten yritystukien myöntämisestä. Yritystoiminnan aluetuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 575 milj. mk. Pienyritystuen ja pääkaupunkiseudulta siirtyvien yritysten avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan yhteensä 90 milj. mk.

Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämässä pyritään yritysten reaalisen kilpailukykyyn parantamiseen mm. kansainvälistymiseen ja henkilöstön ammattitaidon kehit-

tämiseen liittyvää toimintaa parantamalla. Tätä tarkoitusta varten ehdotetaan yrittäjäkoulutukseen ja -neuvontaan sekä eräisiin muihin kehittämishankkeisiin 38 milj. mk. Valtionavustuksena pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille ehdotetaan 10 milj. mk.

Energiahuollon tutkimukseen ja suunnitteluun ehdotetaan 83 milj. mk ja avustuksina energiataloudellisen tutkimuksen ja koetoinnin edistämiseen 39 milj. mk.

Viennin edistämistä varten myöntämismääräksi ehdotetaan 275 milj. mk, missä on lisäystä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon verrattuna 70 milj. mk. Korkotukea Suomen Vientiluotto Oy:lle ehdotetaan 319 milj. mk, mistä pääosa aiheutuu aikaisempina vuosina hyväksytyistä alushankintojen korkotukilainoista.

3.1.11. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 53 272 milj. mk. Taloudellinen tilanne ei anna mahdollisuuksia huomattaviin sosiaali- ja terveyspalvelujen lisäykseen, sosiaaliturvan uudistuksiin eikä etuuksien parannuksiin. Palvelujen lisääminen perustuu vuosia 1992—96 koskevaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliseen suunnitelmaan ja sosiaaliturvan parantaminen puolestaan huomattavalta osalta edelliseen tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun.

Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Yhteiskunnan sosiaalimenoista on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla noin kolmannes.

Äitiysavustus ehdotetaan korotettavaksi 700 markasta 720 markkaan 1.3.1992 lukien. Osittaista kotihoidon tukea on tarkoitus jatkaa nykyperustein yhdellä vuodella.

Sairausvakuutusrahaston ja kansaneläkerahaston varojen vähimmäistasovaatimusta ehdotetaan alennettavaksi kahdella prosenttiyksiköllä. Rahastojen päivittäinen maksuvalmius turvataan tarvittaessa valtion varoista.

Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 2 880 milj. mk. Menojen kasvun hillitsemiseksi ehdotetaan muutettavaksi päivärahan määräytymissäännöksiä sekä lisättäväksi vakuu-

tetun osuutta tutkimus- ja hoitokustannuksista, lääkekustannuksista ja matkakustannuksista. Järjestelmällinen hammashuolto ehdotetaan ulotettavaksi koko aikuisväestöön 1.7.1992 lukien. Työterveyshuollon korvaustasoa ehdotetaan muutettavaksi.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyys-turvain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 3 090 milj. mk. Valtion osuus ansioturvamenoista on 38 % eli 3 010 milj. mk, työnantajien 47 % ja vakuutettujen 15 %. Työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan nousevan 1,4 prosentista 2,4 prosenttiin 1.1.1992 lukien, vaikka ansio-osan suuruutta ehdotetaan pienennettäväksi.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajaa ehdotetaan korotettavaksi viidellä vuodella 60 vuoteen. Muutos tehdään kuitenkin niin, että tänä vuonna 55—59 vuotta täyttävillä säilyy oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen alle 60-vuotiaana. Samalla osa-aikaeläkkeen ikäraja ehdotetaan alennettavaksi kahdella vuodella 58 vuoteen.

Kuntoutuslainsäädännön uudistus tulee voimaan 1.10.1991. Kansaneläkelaitoksen kuntoutustoiminnasta annetulla lailla kuntoutus on jaettu lakisäätöiseen ja harkinnanvaraiseen osaan. Kuntoutus rahoitetaan kansaneläkerahaston varoista. Harkinnanvaraiseen kuntoutukseen käytettävien varojen enimmäismäärä vahvistetaan vuosittain valtion tulo- ja menoarviossa. Määrärahasi ehdotetaan vuonna 1992 320 milj. mk, kun se vuoden 1991 menoarviossa on kolmen kuukauden osalta 50 milj. mk.

Valtion osuus kansaneläkeläistä johtuvista menosta on esityksen mukaan 4 680 milj. mk. Kunkin kunnan osuus lisäosamenoista on 0,91 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriä. Vastaava osuus vuonna 1991 on 0,67 penniä. Rahoitusosuutta ehdotetaan nostettavaksi, jotta sairauskuluvähennyksen poistamisesta kertyvä verotuotto sekä kuntien maksaman sairausvakuutusmaksun alentamisen hyöty saadaan ohjatuksi etuuksien rahoittamiseen. Vakuutetun kansaneläkemaksu ehdotetaan säädettäväksi työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeellä oleville sekä 63 vuotta täyttäneille.

Teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseksi on lähdetty siitä, että yksityisen työnantajan työeläkemaksua alennetaan 1.1.1992 alkaen tilapäisesti 14,4 prosenttiin 31.12.1992 asti. Alennusta ei kuitenkaan

uloteta maatalousyrittäjien eikä yrittäjien eläkemaksuun, joiden suuruus säilyy vuonna 1992 16,9 prosenttina. Kuntien keskimääräisen eläkemaksun kunnalliselle eläkelaitokselle arvioidaan nousevan 19,1 prosenttiin, kun se vuonna 1991 on noin 18,5 %. Maksun kohoaminen johtuu vaihteittaisesta siirtymisestä osittaiseen rahastointijärjestelmään. Maksun kohoaminen lisää myös valtionapujen määrää.

Vuonna 1992 yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 0,45 % (1.7.1992 lukien 1,45 %), valtion ja sen laitosten, kunnan ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 4,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,70 penniä äyriä ja 2,70 penniä äyriä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40 % palkoista. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Maksun suuruus on 1,30 penniä äyriä työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla sekä 63 vuotta täyttäneillä. Muilta vakuutetun kansaneläkemaksu on 1,55 penniä äyriä. Myöskään vuonna 1992 ei työnantajan lapsilisämaksua peritä.

Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista vuonna 1991 on esityksen mukaan noin 1 850 milj. mk.

Sotilasvammakorvauksien menot on arvioitu yhteensä 2 024 milj. markaksi. Rintamaveteraanien kuntoutusta kehitetään sitä koskevan lain pohjalta. Määrärahasi ehdotetaan 154 milj. mk.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta muutetaan kehittämällä avohoitoa, tehostamalla päivystysjärjestelmiä, tarkistamalla hoidon porrastamista ja uudelleen kohdentamalla olemassa olevia voimavaroja.

Kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen kiinnitetään tulevana vuosina erityistä huomiota. Tähän liittyen tullaan vuonna 1992 perhehoidon asemaa selkeyttämään samalla kun hoitajien eläketurvaa parannetaan.

Sosiaali- ja terveystalvelujen maksupolitiikkaa tehostetaan niin, että käyttäjien osuus palvelujen rahoituksesta kohoaa ja maksut tukevat tarkoituksenmukaisen palvelurakenteen muodostamista.

Kotipalveluista perittäviä maksuja on tarkoitus korottaa 15 prosentilla 1.1.1992 lukien

ja lasten päivähoitomaksuja 1.8.1992 lukien siten, että maksutulot lisääntyvät vuositasolla 10 prosentilla.

Terveyskeskuspalveluista ja erikoissairaanhoidon palveluista perittäviä maksuja on tarkoitus tarkistaa 1.1.1992 lukien. Terveyskeskuksen lääkärikäyntimaksusta käynnistään laaja alueellinen kokeilu, jonka toteuttamistavan valmistelee ministerityöryhmä. Terveyskeskuspalveluista on tarkoitus periä uusina maksuina laboratoriokäynnistä 25 mk ja röntgenkäynnistä 40 mk. Peruuttamatta jätetystä hammaslääkärin vastaanotokäynnistä ja poliklinikkakäynnistä on tarkoitus periä 150 markan maksu. Hoitopäivämaksuja korotetaan 87 markasta 115 markkaan, poliklinikkamaksuja 67 markasta 90 markkaan, työterveyshuollon maksuja 30 prosentilla ja hammashuollon maksuja siten, että maksutulot lisääntyvät yhteensä 50 prosentilla.

Sosiaalipalvelujen virkalisäys on esityksen mukaan vuonna 1992 1 300. Uusia perustamis- ja käyttökustannushankkeita ehdotetaan aloitettavaksi 585 milj. markalla.

Terveydenhuollon henkilöstön lisäys on esityksen mukaan vuonna 1992 yhteensä 600, joista ympäristöterveydenhuoltoon ja ympäristönsuojelun hallintoon 35, kansanterveys-työhön 355 ja erikoissairaanhoidon 210 virkaa ja tehtävää. Uusia perustamis- ja käyttökustannushankkeita ehdotetaan aloitettavaksi 905 milj. markalla.

Valtion menot pienyrittäjien vuosilomajärjestelmään lisääntyvät esityksen mukaan vuoden 1991 45 milj. markasta vuonna 1992 50 milj. markkaan.

3.1.12. Työministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 424 milj. mk. Painopistealueita ovat laajan joukkotyöttömyyden torjunta ja siihen liittyvän aktiivisen työvoimapolitiikan toteuttaminen sekä työhallinnon organisaatorakenteiden uudistaminen vastaamaan yhteiskunnan muuttuvia olosuhteita.

Vuonna 1992 työttömyysasteen arvioidaan olevan 10 %. Työllisyyden ennakoitua nopeampi heikentyminen edellyttää lisäpanostusta työvoimapolitiikan erityistoimenpiteisiin. Tarkoituksena on erityisesti lisätä harkinnanvaraista työllistämistä ja työvoimapo-

liittista aikuiskoulutusta. Väli aikaista ammatillista koulutusta aikuisille ehdotetaan lisättäväksi tuntuvasti erityisesti työllisyyspoliittisin perustein.

Tarkoituksenmukaisen työvoimapolitiikan toteuttamiseksi ja työllisyyden hoidon määrärahojen kasvun hillitsemiseksi työllisyyslakia ehdotetaan muutettavaksi poistamalla toistuvaistyöttömyyteen perustuva työllistämismisvelvoite, mahdollistamalla osoitetusta työpaikasta luopuminen ja toteuttamalla koulutustoimenpiteitä työllistämismisvelvoitteiden täyttämiseksi. Omatoimista työllistymistä koskeva työllisyysasetuksen muutos toteutetaan määräaikaisena. Omatoiminen työllistyminen korvaa vastaavan työllistämismisvelvoitteen. Muutosten arvioidaan pienentävän velvoitettytyöllistettävien määrää 22 000 henkilöllä. Työllisyyslain muutosten seurauksena arvioidaan lain velvoitteiden täyttämiseksi jouduttavan työllistämään 48 000 henkilöä sekä tarvittavan palkkaperusteisia työllistämismäärärahoja 3 408 milj. mk. Lisäksi eri koulutustoimenpiteillä arvioidaan työllistettävän noin 5 000 velvoitettytyöllistettävää, minkä kustannukset ovat noin 340 milj. mk.

Työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisiin menoihin ehdotetaan 1 747 milj. mk. Työvoimapolitiisista aikuiskoulutusta on tarkoitus hankkia vuonna 1992 5 200 000 oppilastyöpäivää eli 1 400 000 oppilastyöpäivää enemmän vuoden 1991 tulo- ja menoarvion tasoon verrattuna. Koulutuksen taloudellisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Palkkaperusteiset työllistämismäärärahat kasvavat ehdotuksen mukaan vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon verrattuna 29 %. Kasvuun vaikuttavat ennen kaikkea työllisyyslain nojalla lisääntyvät velvoitteet.

Työllisyysmäärärahojen ja aluetukimäärärahojen myöntämisperusteet ja ao. viranomaisten toimivaltuudet on tarkoitus selkeyttää. Tämän mukaisesti yrityksille myönnettäviä valtionapuinvestointien määrärahoja ehdotetaan siirrettäviksi osaksi yritystoiminnan alutukea.

Tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvin työllisyysmäärärahoihin pyritään työllistämään yhteensä 55 700 henkilöä. Määrä on 14 200 henkilöä enemmän vuoden 1991 tulo- ja menoarvion vastaavaan tasoon verrattuna. Palkkaperusteisilla tuilla pyritään työllistämään 53 500 henkilöä, joista harkinnanvaraisilla työllistämismäärärahoilla 10 500 henkilöä.

Taulukko 7. Työvoimapolitiikan erityistoimenpiteet (henkilötyövuotta)

	1991 TMA	1992 Esitys
Valtion työllistämät	12 200	10 500
— velvoitetyöllistetyt	10 700	8 500
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	1 500	2 000
Kuntien ja kuntainliittojen työllistämät	16 400	23 000
— velvoitetyöllistetyt	13 900	20 000
— harkinnanvaraisesti työllistetyt	2 500	3 000
Yhteisöt ja yksityinen sektori	9 900	20 000
— velvoitetyöllistetyt (sisältäen omatoimisen työllistymisen)	7 400	14 500
— harkinnanvaraisesti työllistetyt (sisältäen rakennemuutosmäärärahan)	2 500	5 500
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	3 000	2 200
Työllistettyjä yhteensä	41 500	55 700
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus, milj. oppilastyöpäivää	3,8	5,2

3.1.13. Ympäristöministeriön hallinnonala

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 5 724 milj. mk. Painopistealueita ovat asuntotuotannon ja asuntomarkkinoiden tasapainon edistäminen sekä ympäristön tilan parantaminen ja ympäristöntutkimuksen kehittäminen.

Ympäristöpolitiikassa painotetaan ennaltaehkäisevää ja kestäväää kehitystä edistävää ympäristönsuojelua. Taloudellisen kasvun, tuotannon ja kulutuksen rakenteen ja määrän vaikutuksia ympäristön laatuun selvitetään.

Ympäristöministeriön johdolla laaditaan eri ympäristönsuojelun lohkot kattava selvitys, jossa pyritään sovittamaan yhteen keskeisten ympäristönsuojeluohjelmien ja periaatepäätösten toteuttaminen ja arvioimaan toimenpiteiden taloudelliset vaikutukset. Taloudellisten ohjaukskeinojen käyttöä ohjelmien toteuttamisessa lisätään.

Ilmansuojelussa tärkeimmät tavoitteet ovat rikkidioksidin, typen oksidien ja yläilmakehään vaikuttavien päästöjen vähentäminen.

Ympäristönsuojelua Suomen lähialueilla edistetään lähinnä kaupallisin yhteistyöhankkein, joiden myönteiset vaikutukset koskevat myös Suomea. Itä- ja Keski-Euroopan ympäristönsuojelun edistämiseen ehdotetaan 88 milj. mk. Korkotukilainavaltuudeksi ehdotetaan 100 milj. mk.

Luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa jatketaan ja luonnonsuojelualueiden hoitoa tehostetaan. Luonnonsuojelualueiden hankin-

toihin ehdotetaan 120 milj. mk ja luonnonsuojelualueiden korvauksiin 26 milj. mk. Rantojensuojeluohjelman toteutuksessa käytetään mahdollisuuksien mukaan valtion maita vaihtomaina.

Asuntopolitiikan tavoitteena on asuntomarkkinoiden tasapainottaminen sekä vuokra- että omistusasuntojen osalta. Vuokra-asuntojen tarjonnan lisäämiseksi ehdotetaan luovuttavaksi nykyisenkaltaisesta vuokra-sääntelystä 1.1.1992 alkaen hallitusti koko maassa. Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto ehdotetaan pidettäväksi korkealla tasolla. Omistusasuntojen riittävän tarjonnan varmistamiseksi vapaarahoitteisen tuotannon tyrehtymisestä huolimatta sekä asuntojen hintakehityksen tasapainottamiseksi valtion asuntolainoituksessa ehdotetaan lisättäväksi omistusasuntojen osuutta.

Aravalainojen ja vuokra-asuntojen korkotuen turvin ehdotetaan aloitettavaksi 25 250 uuden asunnon rakentaminen, mikä on enemmän kuin kertaakaan vuoden 1980 jälkeen. Omistusasuntolainoitusta ehdotetaan lisättäväksi 2 750 asunnolla eli 8 750 asuntoon. Vuokra- ja asumisoikeusasuntoja ehdotetaan lainoitettavaksi 12 500, minkä lisäksi valtion korkotuen piiriin ehdotetaan hyväksyttäväksi 5 200 asunnon lainat. Tarkoituksena on, että vapaarahoitteisen asuntotuotannon elpessä voidaan aravatuoannon osuutta koko asuntotuotannosta vähentää.

Edellä todetut tuotantotavoitteet edellyttävät julkiselle menotaloudelle asetettujen ta-

voitteiden vuoksi tukijärjestelmien tehostamista. Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen vuosisimaksua ja korkoa korotetaan, mihin arava-asuntojen tuotantokustannusten selvä aleneminen on antanut mahdollisuuden. Vuokra-asuntojen korkotukilainojen osuudeksi ehdotetaan enintään 70 % hankintakustannuksista ja korkotuen määräksi 5,5 % lainavuosina 1—4 ja 4 % lainavuosina 5—8. Myös asumistuen kohdentumista sitä eniten tarvitseville on tarkoitus tehostaa.

Asuntojen hintoihin vaikuttavia rakennusalan kilpailua rajoittavia tekijöitä, mm. normistoa, puretaan.

3.2. Aluepolitiikan kehittäminen

Vuonna 1992 valmistellaan aluepolitiikan kokonaisuudistus. Uudistustyössä kiinnitetään erityistä huomiota aluepolitiikan vaikuttavuuden lisäystavoitteen ohella Euroopan yhdentymisen ja valtiontalouden tilan asettamiin muutospaineesiin. Tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyy jo eräitä keskeisiä aluepoliittisten rahoitustoimenpiteiden ja aluehallinnon uudistamislinjauksia.

Aluepolitiikan vaikuttavuuden lisäämiseksi tarkoituksena on selkeyttää elinkeinotoimintojen aluehallintoa, delegoida päätöksentekoa nykyistä enemmän aluetasolle sekä koordinoita ja kehittää rahoitus- ja neuvontatoimenpiteitä.

Hajanaista piirihallintoa kootaan toiminnallisesti nykyistä tarkoituksenmukaisemmiksi kokonaisuuuksiksi. Aluehallinnon uudistamista koskeva valmistelutyö toteutetaan siten, että organisaatiouudistukset voidaan käynnistää vuoden 1993 tulo- ja menoarvioesityksessä. Uudistustyön tavoitteita on kauppa- ja teollisuusministeriön sekä työministeriön osalta selostettu ao. pääluokkien yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Yritystoiminnan aluetukea koskevaa päätöksentekoa on tarkoitus siirtää merkittävästi aluetasolle; keskushallintotasolla on tarkoitus tehdä vuoden 1992 alusta lukien yli 10 milj. markan rahoitustukipäätökset. Pienistä alle 15 prosentin tukien myöntämisestä kaavailtu pääsääntöinen luopuminen lisää samoin aluepoliittisten toimenpiteiden tuloksellisuutta.

Euroopan yhdentymiskehityksen muutospainoiden huomioon ottamiseksi tarkoituksena on luopua jatkuvaluonteisista toiminta-

tuista. Tähän liittyen laki kuljetusten alueellisesta tukemisesta ehdotetaan korvattavaksi yritysten sijaintituella vuoden 1993 alusta lukien. Yritystoiminnan aluetuen käynnistysavustusten käyttötarkoitus on tarkoitus rajata koskemaan lähinnä teknologiahankkeita. Liikevaihtoveron huojennusta vastaavista avustuksista kunnille ja kiinteistöyrityksille ehdotetaan luovuttavaksi.

Alueellisen yritysrahoituksen ja työvoimaperusteisen rahoituksen voimavaroja ehdotetaan yhdistettäväksi. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämisrahoitusta ehdotetaan selkeytettäväksi kokoamalla yhteen kahdeksi määrärahaksi nykyiset neljä erillistä rahoituskeinoa; määrärahojen laaja-alaisella pyritään luomaan enemmän liikkumavaraa resurssien tehokkaammaksi kohdentamiseksi. Läänin kehittämisrahasta muodostuu nykyistä selkeämpi alueellisen kehittämisen väline, kun erillisestä rakennemuutosmäärärahasta luovutaan.

Kehitysaluerahasto Oy:n riskipääomarahaston toimintaa riskipääomasijoittajana pieniin ja keskisuuriin yrityksiin on tarkoitus laajentaa. Kehitysaluerahasto Oy:n vakavaraisuutta ehdotetaan parannettavaksi korottamalla yhtiön osakepääomaa.

Tulo- ja menoarvioesityksen keskeisenä tavoitteena on vahvistaa Suomen aluetalouksia koko maan taloudellisen kilpailukyvyn parantamiseksi. Tämän mukaisesti painotetaan yritystoiminnan osaamisinfrastruktuurin kehittämistä tasapuolisesti koko maassa sekä kansainvälisesti kilpailukyisten yritysten ja osaamiskeskusten kehittämistä. Tutkimus- ja tuotekehitysmäärärahojen merkittäväällä lisäyksellä sekä vienninedistämis-toiminnan tehostamisella ehdotetaan parannettavaksi eri aluetalouksien kehittymisedellytyksiä. Teknologian kehittämiskeskuksen alueellista toimintaa pyritään vahvistamaan. Korkeakoulujen yhteydessä toimivien teknologiakeskittymien kehittämistä ehdotetaan tuettavaksi merkittävien panostuksin.

Pääkaupunkiseudun toimenpideohjelman toteuttamista jatketaan vuonna 1992. Painopiste on edelleen seudun asuntotuotannon edistäminen. Lisäksi ehdotetaan määrärahoja maaseudun elinkeinopohjan monipuolistamiseen sekä eri alueiden erityispiirteiden ja -ongelmien edellyttämiin toimenpiteisiin.

Vuonna 1991 valmistunut maaseudun kehittämisohjelma antaa pohjaa maaseudun kehittämispolitiikalle.

Aluepoliittiset rahoitustoimenpiteet on mitoitettu siltä pohjalta, että vyöhykejakoon perustuvaa aluepoliittista aluejakojärjestelmää supistetaan vuoden 1993 alusta lukien

merkittävästi nykyisestä. Lähtökohtana on ollut, että kahden uuden vyöhykkeen piirissä voisi olla enintään 20 % väestöstä ja joustavan koko maassa käytettävissä olevan erityisalumenettelyn piirissä samanaikaisesti enintään 10 % väestöstä.

Taulukko 8. Keskeisten aluepoliittisten määrärahojen kehitys vuosina 1991-1992

	1991 TMA + I LMA milj. mk	1992 TMAE milj. mk
Myöntämisvaltuudet:		
Yritystoiminnan aluetuki (32.51.49).....	450	575
Kehitysaluerahasto Oy:n uudet korkotukilainat (32.49.42).....	315	180
Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (34.06.62).....	270	225
Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (30.33.44).....	110	80
Pienyritysten tukeminen (32.51.47).....	65	70
Maksatusmäärärahat:		
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (34.06.77).	380	350
Kehitysaluerahasto Oy (32.49).....	156	357
Alueellinen kuljetustuki (32.51.48).....	165	165
Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittämismäärärahat (32.52).....	47	48
Läänin kehittämisraha (26.97.43).....	40	40
Kotimaankaupan edistäminen (32.61).....	19	17
Liikevaihtoveron huojuunusta vastaavat avustukset kunnille ja kiinteistöyrityksille (32.51.44).....	40	—
Rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventäminen (34.06.63).....	25	—
		(sisältyy momenttiin 34.06.61)

3.3. Resurssihallinnon kehittäminen

3.3.1. Hallinnon kehittäminen ja organisaatiomuutokset

Hallinnon kehittämistyössä, kuten muutettaessa hallinnon toimintajärjestelmiä ja organisaatorakenteita pääpaino asetetaan julkisen hallinnon palvelukyvyyn parantamiseen sekä tuottavuuden ja tuloksellisuuden lisäämiseen ja kunnallisen itsehallinnon vahvistamiseen. Eri hallintotasojen tehtävä- ja vastuunjako selkeytetään.

Muutoksia toteutetaan toimintoja liikelaistostamalla, hallinnon sisäisiä palveluja tulos-

yksiköittämillä sekä asiakas- ja markkinaohjausta lisäämällä. Lisäksi karsitaan hallintoorganisaatioita ja niiden toimintoja sekä järjestetään uudelleen erillisten tarkastus- ja tutkimuslaitosten sekä pienten ja erityisyksikköjen asema. Tehtäviä ja toimivaltaa siirretään alue- ja paikallishallintoon.

Syksyllä 1991 käynnistettävän hajautusprojektin tavoitteena on, että yhteisöjä ja yksityisiä ihmisiä koskevat tapauskohtaiset päätökset tehdään pääsääntöisesti sillä hallinnon tasolla, jolla palvelut tuotetaan, ja niin lähellä palvelujen käyttäjiä kuin mahdollista eli kunnissa ja valtion paikallishallinnossa. Samalla muutetaan keskushallinto mikäli mahdollista yksiportaiseksi. Tässä tarkoituk-

nessa valmistellaan vuosien 1993 ja 1994 tulo- ja menoarvioesityksiin liittyen hallinnollisten keskusvirastojen tehtävien uudelleenjärjestelyt ja niiden mahdollistamat keskusvirastojen lakkauttamiset.

Hallitus käynnistää syksyllä 1991 myös aluehallinnon laajamittaisen uudistamisen. Valtion aluehallintoa kootaan ja kevennetään karsimalla päällekkäisiä toimintoja ja yhdistämällä erillisiä viranomaisia keskenään. Soveltuvien osin niitä voidaan kytkeä lääninhallintoon. Selvitetään lääninneuvottelukuntien asemaa valtion aluehallintoa ohjaavana toimielimenä ottaen huomioon maakuntahallinnon kehittämishankkeet.

Maakunnallista hallintoa vahvistetaan jatkamalla kuntainliittojen kokoamista poistaen kokoamisen lainsäädännöllisiä esteitä ja käynnistämällä maakuntahallintokokeilujen valmistelu, jonka yhteydessä selvitetään uusia kansanvaltaisia päätöksentekomuotoja.

Virastojen vuonna 1990 aloitettua tulosbudjetoinnin kehittämistä jatketaan. Uudella tavalla budjetoituja virastoja ja laitoksia on tässä tulo- ja menoarvioesityksessä 48, joista ensimmäistä kertaa tulosbudjetoinnin piirissä on 36. Tarkoituksena on, että kaikki virastot ja laitokset siirtyvät uuteen budjetointitapaan vuoteen 1995 mennessä. Tavoitteena on myös lisätä tuloksellisuustarkastelua investointi- ja siirtomenojen suunnittelussa ja ao. momenttien perusteluissa.

Virastojen ja laitosten toiminnan taloudellisuuden edistämiseksi parannetaan kustannusten kohdentamista, lisätään palvelujen saattamista maksullisiksi ja tehostetaan yleensäkin markkinatyypisten mekanismien hyväksikäyttöä. Yhtenä esimerkkinä tästä aletaan vuonna 1992 kokeilla järjestelmää, jossa virastot ja laitokset maksavat hallussaan olevista valtion omistamista toimitiloista aiheutuvat käyttökustannukset. Myös mahdollisuuksia kohdentaa työterveyshuollon kustannuksia virastoille selvitetään.

Valtion keskipitkän aikavälin toiminta- ja taloussuunnittelu on yhdistetty tulo- ja menoarvioesityksen valmistelun yhteyteen. Uudistetun taloussuunnittelumenettelyn mukaan hallitus antaa hallinnonaloille seuraavaa kolmivuotiskautta varten henkilöstö- ja menokehykset, keskeiset toimintalinjat sekä muut tavoitteet. Ministeriöiden sekä virastojen ja laitosten tulo- ja menoarvioehdotukset on nyt ensimmäistä kertaa laadittu hallituksen anta-

mien menokehyksien pohjalta. Tarkoituksena on jatkaa kehysohjausta seuraavan tulo- ja menoarvioehdotuksen laadinnassa.

Valtion liikelaitoksina toimii vuonna 1992 seitsemän liikelaitosta. Liikelaitosuudistuksen toimeenpanoa jatketaan selvittämällä eräiden liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten sekä pääasiallisesti työ- ja palvelutoimintaa hoitavien virastojen ja laitosten muuttamista valtion liikelaitoksiksi vuoden 1993 alusta. Tarkoituksena on lisätä valtion liikelaitoksista annettuun lakiin valtion liikelaitoskonsernia koskevat säännökset vuoden 1992 alusta.

Kansalaisiin ja yksityisiin yhteisöihin kohdistuvien lupien purkamista ja keventämistä jatketaan. Vuonna 1992 uudistustyö painotetaan sisäasiainministeriön, liikenneministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille kuuluvien lupa-asioiden saneeraamiseen. Erityisesti elinkeinotoimintaa ja taloudellista kilpailua rajoittavia lupia puretaan.

Kansalaisten asiointia helpotetaan ja hallinnon toimintaa tehostetaan lisäämällä sellaisia palvelupisteitä, joista saa useamman viranomaisen palveluja. Palvelutuotannossa tehostetaan julkishallinnon voimavarojen yhteiskäyttöä. Kansalaisten asioinnin helpottamiseksi julkaistaan palveluopas.

Seuraavassa on yhteenveto vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitykseen sisällyvistä keskeisimmistä organisaatiouudistuksista ja hallinnon kehittämistoimenpiteistä. Tulo- ja menoarvioesityksen yleisen linjan mukaisesti julkisia menoja lisääviä hallinnollisia uudistuksia ei ehdoteta.

Ulkoasiainministeriön organisaatiota uudistetaan lakkauttamalla 1.9.1992 lukien ministeriön vienninedistämisyksikkö. Samalla kaupallisten neuvosten ja kaupallisten sihteerien tehtävät ja heitä avustava asemamaasta palkattu henkilöstö siirretään Suomen Ulko- ja kauppapoliittiseen osaston yhteydessä toimivia yhteistyösihteeristöjä yhdistetään osaston toimistoihin avustamaan integraatiokysymysten valmistelutehtävissä.

Oikeusministeriön hallinnonalalla alioikeusuudistusta koskeva lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan 1.12.1993. Uudistus sisältäisi kihlakunnanoikeuksien ja raastuvanoikeuksien tuomiopiirien uudelleenjärjestelyn sekä oikeudenkäyntimenettelyn uudistamisen. Se edellyttää henkilöstörakenteen voi-

makasta muuttamista, mihin liittyen vuoden 1992 lopulla ehdotetaan perustettavaksi 60 uutta käräjäsihteerin virkaa pätykirjanpito- tehtäviä varten, sekä laajaa henkilöstökoulutusta, joka on tarkoitus aloittaa vuonna 1992. Vastaava säästö on tarkoitus toteuttaa vähentämällä kausiapulaisia. Viimeiset erilliset maistraatit lakkautetaan Helsingistä ja Turusta.

Sisäasiainministeriön hallinnonalalla poliisin varusvarikon toiminnot siirretään Valtion pukutehtaalle ja poliisiase-, auto- sekä viestivarikoista muodostetaan 1.3.1992 lukien yhteinen Poliisivarikko. Pelastushallinnon koulutuskeskus lakkautetaan 1.3.1992 lukien ja tilalle perustetaan Valtion pelastuskoulu ja Valtion pelastusopisto. Pelastuskoulu valmistuu keväällä 1992 Kuopioon. Pelastusalan koulutuksen oppilaspaiikat lisääntyvät 150 paikasta 240 paikkaan. Metsäpalojen tähytystoiminta siirretään metsähallitukselta lääninhallituksen tehtäväksi Oulun ja Lapin läänissä. Rajavartiolaitoksen toiminnan keskittämistä entistä suurempiin yksiköihin jatketaan.

Vuoden 1992 tammikuun loppuun mennessä maa- ja metsätalousministeriö laatii kokonais selvityksen maaseutuelinkeinojen hallinnon järjestämisestä, maaseutuhallinnon koostamisesta maa- ja metsätalousministeriöön sekä maataloushallinnon muuttamisesta kolmiportaiseksi suunnittelukaudella 1992—95. Lisäksi selvitetään maatalouden tutkimuksen uudelleenorganisointi ja tutkimuksen painostealueet.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla ehdotetaan yhdistettäväksi tulo- ja menoarvion ulkopuoliset vientitakuurahasto ja valtioneuvoston rahasto valtioneuvoston rahastoksi. Teollisuussihteeritoiminta siirtyy 1.9.1992 lukien kauppa- ja teollisuusministeriöstä Teknologian kehittämiskeskuksen alaisuuteen. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan piiriorganisaation sekä ulkomaankaupan ja -palveluiden tehtävien organisoinnin uudistamistyö käynnistetään.

Sosiaaliturvahallinnon yksinkertaistamiseksi, palvelujen saatavuuden parantamiseksi ja kansalaisten oikeusturvan varmistamiseksi lasten kotihoidon tuen, lapsilisien, äitiysavustusten, opintotuen, asumistuen, sotilasavustuksen, elatustuen ja soveltuvien osin toimeen-

tulotuen maksatus ja toimeenpano valmistellaan siirrettäväksi Kansaneläkelaitokselle.

Työsuojeluhallituksen tarkoituksenmukaisuus keskusvirastona ja vaihtoehtoiset organisatoriset ratkaisumallit sekä työvoimapiirien ja työsuojelupiirien toimintojen kokonaisuus selvitetään vuoden 1992 aikana.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla luonnonsuojelualueiden hoidon budjettirahoituksen siirtämistä kokonaisuudessaan ympäristöministeriön pääluokkaan selvitetään.

3.3.2. *Julkisten palvelujen yksikkökustannukset*

Julkisten palvelujen tuottamiseen käytetään lähes neljännes bruttokansantuotteesta. Keskeinen syy julkisen sektorin menojen kasvuun parin viime vuosikymmenen aikana on ollut hyvinvointipalvelujen määrän lisääminen. Terveys-, sosiaali- ja koulutuspalvelujen menot muodostavat runsaat 60 % julkisista palvelumenoista.

Runsas viidennes julkisista palvelumenoista käytetään perinteisesti julkisen vallan tehtäviin kuuluvien kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisiä palveluja ovat mm. yleisen hallinnon palvelut, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Myös kansantaloutta yleisesti tukevat palvelut, kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito, voidaan rinnastaa kollektiivisiin palveluihin. Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan kokonaan verovaroin.

Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä yleensä peritään valtion maksuperustelain mukainen hinta. Eräistä lupamenettelyihin liittyvistä palveluista peritään leimaveroa.

Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat alhaisemmat kuin palvelujen tuotantokustannukset.

Julkiset palvelut pyritään tuottamaan mahdollisimman taloudellisesti ja siksi palvelujen yksikkökustannusten kehityksen seuraaminen on tärkeää. Palvelujen yksikkökustannuksia määritettäessä ongelmina ovat mm. palvelua kuvaavien ja mittaavien suoritteiden valinta

sekä kaikkien suoritteiden tuottamisesta aiheutuvien kustannusten osoittaminen näille suoritteille. Koko maan palvelutuotantoa kattavien keskimääräisten yksikkökustannusten laskemista rajoittavat palvelujen tilastoinnissa esiintyvät puutteet.

Seuraavassa taulukossa palvelujen yksikkökustannukset on laskettu nettomääräisten

käyttömenojen ja suoritemäärien välisenä suhteena. Käyvin hinnoin lasketut luvut sisältävät kustannustason nousun, joka on viime vuosina ollut yleisen hintatason kasvua suurempi. Palvelusektorin kustannustason noususta suuri osa aiheutuu palkkakustannusten kohoamisesta.

Taulukko 9: Eräiden julkisten palvelujen käyttömenot, niiden rahoitus ja yksikkökustannukset käyvin hinnoin

Palvelutyyppi	Käyttömenot vuonna 1989 milj. mk	Käyttömenojen rahoitus- osuudet vuonna 1989, %			Käyttömenot/ suorite, mk			Suorite
		valtio	kunnat	asiakkaat	1988	1989	1990	
Opetus- ja sivistystoimi								
— peruskoulut	10 519	70	30	—	93	99	105	oppilaspäivä
— lukiot	1 795	64	36	—	88	89	96	oppilaspäivä
— valtion ammatilliset oppilaitokset	1 875	78	22	—	189	201	209	oppilaspäivä
— kuntien ja yksityisten ammatilliset oppilaitokset	3 232	65	35	—	175	189	209	oppilaspäivä
— ammatilliset kurssikeskukset	725	100	—	—	228	255	275	oppilaspäivä
— yleiset kirjastot	917	62	38	—	9.3	10.9	12.6	lainaus
— korkeakoulut	3 122	100	—	—	22 400	24 100	26 800	oppilasvuosi
Terveydenhuolto								
— Yleissairaalat ¹⁾	10 833	43	45	6				
— vuodeosastohoito					1 201	1 290	1 521	hoitopäivä
— avohoito					527	563	671	käynti
— mielisairaalat	2 458	44	41	8				
— vuodeosastohoito					468	529	651	hoitopäivä
— terveyskeskukset	10 642	42	46	8				
— vuodeosastohoito					498	556	—	hoitopäivä
— avohoito					142	161	—	käynti
Sosiaalipalvelut								
— lasten päiväkodit	3 413	42	48	10	26 456	31 557	31 917	hoitopaikka/v.
— perhepäivähoito	2 306	40	46	4	22 220	25 283	26 061	hoitopaikka/v.
— vanhainkotihoito	2 801	38	44	8	92 234	112 219	112 887	hoitopaikka/v.
— kodinhoitoapu	1 273	43	50	7	150	178	190	hoitopäivä
Työnvälitys	397	100	—	—	1 830	2 006	2 341	täytetty paikka
Teiden ja katujen pito²⁾	8 769	59	31	10	0.21	0.21	0.22	ajokilometri

¹⁾ pl. erikoislääkärijohtoiset terveyskeskussairaalat

²⁾ Sisältää käyttömenojen lisäksi myös investointimenoja. Kiinteistöjen tiekustannukset sisältyvät asiakasmaksuihin.

Taulukon tiedot perustuvat pääosin ao. hallintoviranomaisten tilastoihin. Vuoden 1990 suoritekohtaiset käyttömenotiedot ovat ennakkotietoja. Eri palveluiden tilastoinnissa on eroja mm. kustannusten laskentaperusteissa. Koska käyttömenokustannuksia ei useinkaan

ole eritelty samalla tarkkuudella kuin suoritteita, eräissä tapauksissa yksikkökustannus on hyvinkin erilaisten palvelujen laskennallinen keskiarvo.

Yksikkökustannuksiin ei sisälly pääomakustannuksia eikä eläkevastuusta aiheutuvia

kustannuksia kokonaisuudessaan. Eläkevastuun huomioon ottaminen lisäisi kustannuksia neljänneksellä. Valtion eläkkeiden rahoitointi vuodesta 1991 alkaen kohottaa eläkevastuun osuutta kustannuksista noin viidellä prosenttiyksiköllä. Pääomakustannusten osuus hyvinvointipalvelujen kokonaiskustannuksista on keskimäärin vajaat kymmenen prosenttia.

Terveystieteiden kustannukset vaihtelevat laitostyypeittäin: hoitopäivän ja käyntikerran käyttömenot ovat korkeimmat yliopistollisissa keskussairaaloissa ja alhaisimmat terveyskeskussairaaloissa.

Peruskoulujen käyttömenot vuonna 1990 olivat keskimäärin 18 292 mk/oppilasvuosi ja lukioiden käyttömenot 18 265 mk/oppilasvuosi. Lukioiden opintososiaalisten etujen lisääminen on kohottanut lukioiden oppilaskohtaisia käyttömenoja. Ammatillisen koulutuksen kustannukset vaihtelevat voimakkaasti eri oppilainjojen kesken. Vuonna 1990 keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohti olivat valtion oppilaitoksissa 39 700 mk ja kunnallisissa ja yksityisissä oppilaitoksissa 39 100 mk. Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten oppilaspäivämenon lisääntymiseen vaikuttaa yksityisten oppilaitosten eläkemaksun suoritusajan muuttaminen vuoden 1990 alusta. Korkeakouluissa keskimääräiset käyttökustannukset opiskelijaa kohti olivat 26 800 mk ja tutkintoa kohti 268 900 mk vuonna 1990.

Julkisten hyvinvointipalvelujen käyttökustannuksista alle kymmenen prosenttia rahoitetaan käyttäjiltä perityin maksuin. Käyttäjämaksujen osuus julkisten hyvinvointipalvelujen käyttömenoista vaihtelee suuresti palveluittain. Terveyspalvelujen käyttäjiltä perittävät maksut kattavat vuonna 1990 keskimäärin kuusi prosenttia palvelujen käyttömenoista. Sosiaalipalveluissa vastaava osuus on keskimäärin kymmenen prosenttia. Sosiaali- ja terveyspalvelujen maksupolitiikka on tarkoitettu tehostaa vuonna 1992 niin, että maksut kattavat nykyistä suuremman osan käyttömenoista. Käyttäjämaksujen osuudet käyttömenoista vaihtelevat kuitenkin voimakkaasti, ja siksi keskimääräisluvut saattavat johtaa virhepäätelmiin. Koulutuspalvelut ovat käyttäjilleen täysin ilmaisia. Teiden käytöstä ei peritä maksuja, mutta tieliikenteen käyttäjiltä perittävät erityisverot ylittävät tienpidon kokonaiskustannukset.

Julkisten palvelujen menokehitys riippuu niiden määrän, tuotantokustannusten ja tuotavuuden kehityksestä. Tulevina vuosikymmeninä iäkkään väestön määrä kasvaa, ja sen seurauksena julkisten palvelujen kysyntä ja tarve kasvavat voimakkaasti. Samalla julkisten palvelujen laadulle asetetaan uusia vaatimuksia. Työvoimavaltaisessa hoito- ja opetustyössä palvelun laadun kohottaminen yleensä nostaa sen tuotantokustannuksia. Uusien opetus- ja hoitomenetelmien vaatima tekniikka ja henkilökunnan saatavuuden turvaava suhteellisen ansiotason kohoaminen nostavat palvelujen kokonaiskustannuksia niissäkin palveluissa, joiden käyttäjäkunta ei määrällisesti kasva.

Ammattitaitoisen työvoiman saatavuus tulee olemaan yhä keskeinen ongelma julkisten palvelujen kehittämisessä. Julkisten palvelujen riittävän tarjonnan turvaamiseksi ja julkisten palvelumenojen kasvun hillitsemiseksi on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota julkisen palvelutuotannon tehostamiseen. Julkisten palvelujen tuotantomenetelmiä tulisi kehittää palvelujen tuloksellisuutta kohottaen.

3.3.3. Henkilöstön supistaminen

Viimeisimmän eli vuoden 1990 syyskuuta koskevan henkilötiedustelun mukaan valtion henkilöstömäärä oli 213 464, joista virkasuhteisia 142 456 ja työsopimussuhteisia 71 008. Edellisen vuoden vastaaviin määriin verrattuna vähennystä oli tapahtunut koko henkilöstön osalta 0,9 %, virkasuhteisten osalta lisäystä 0,2 % ja työsopimussuhteisten osalta vähennystä 3,2 %.

Valtioneuvosto on 20.1.1989 tekemällään periaatepäätöksellä määrännyt valtion henkilöstömäärää supistettavaksi vuosien 1989—91 aikana 2 800 viralla ja tehtävällä sekä 29.11.1990 tekemällään päätöksellä edellyttänyt vuonna 1991 jätettäväksi avoimeksi kymmenesosan avoimiksi tulevista viroista ja tehtävistä. Periaatepäätökset eivät koskeneet valtion liikelaitoksia, joten periaatepäätösten piirissä oli valtion henkilöstöstä runsaat 130 000 virkaa ja tehtävää eli noin 60 %. Periaatepäätösten edellyttämiä toimenpiteitä on toteutettu lakkauttamisin ja virkajärjestelyin.

Valtioneuvoston vahvistaessa 15.2.1991

vuosien 1992—94 meno- ja henkilöstökehykset oli lähtökohtana, että 29.11.1990 tehdyn päätöksen perusteella avoimeksi jäävät virat ja tehtävät lakkautetaan viimeistään vuoden 1992 tulo- ja menoarvioon liittyen. Kehykset vuodelle 1992 oli laskettu ottaen huomioon henkilöstön vähentyminen tämän mukaisesti. Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen määrärahojen ja henkilöstömäärien mitoitus vuorostaan on laadittu kehyspäätöksen mu-

kaiseksi. Näin ollen kehysten piirissä oleva valtion henkilöstö supistuisi vuodesta 1991 vuoteen 1992 1 959 henkilötyövuodella eli 1,47 prosentilla.

Seuraavassa taulukossa on esitetty kehysten piirissä olevan henkilöstön määrän kehittymistä vuosina 1991—95 koskevat tiedot hallinnonaloittain ja yhteenvetona. Vuosia 1993—1995 koskevat tiedot ovat valtiovarainministeriön kehys ehdotuksen mukaisia.

Taulukko 10. Kehysten piiriin kuuluvat henkilötyövuodet 1991—1995¹⁾ (Ilman VNp:n 30.4.1991 edellyttämää 5 %:n supistamista)

PL	1991	muutos %	1992	muutos %	1993	muutos %	1994	muutos %	1995
23.	212	+1,9	216	+0,5	217	—	217	—	217
24.	1 681	—2,8	1 634	—5,0	1 553	—0,4	1 547	—	1 547
25.	7 268	—0,3	7 247	—0,6	7 207	—0,8	7 153	—	7 153
26.	18 600	—0,7	18 477	+0,1	18 490	—0,1	18 479	—	18 479
27.	21 665	—1,8	21 270	—0,7	21 125	+0,3	21 180	—	21 180
28.	16 511	—0,7	16 399	—0,7	16 293	—0,8	16 157	—	16 157
29.	29 501	—1,3	29 127	—0,1	29 107	—0,1	29 087	—0,1	29 067
30.	7 196	—1,5	7 091	—1,2	7 009	—0,9	6 944	—0,6	6 902
31.	15 685	—3,1	15 205	—0,5	15 136	—0,4	15 076	—0,5	15 001
32.	5 842	—2,7	5 682	—0,0	5 680	—0,0	5 679	—	5 679
33.	2 943	—0,6	2 925	—1,5	2 880	—1,1	2 849	—	2 849
34.	3 762	—1,7	3 699	—	3 699	—	3 699	—	3 699
35.	2 368	—2,7	2 303	—0,9	2 282	—1,0	2 259	—0,9	2 238
Yht.	133 234	—1,5 (—1 959)	131 275	—0,5 (—597)	130 678	—0,3 (—352)	130 326	—0,1 (—158)	130 168

¹⁾ Ilman valtioneuvoston 30.4.1991 tekemän päätöksen edellyttämää 5 prosentin supistamista. Henkilötyövuosien vähennys on vuosina 1991—95 yhteensä 3 066 henkilötyövuotta eli 2,3 %.

Valtioneuvosto on 30.4.1991 tekemässään periaatepäätöksessä määrännyt, että valtion henkilöstöä, poislukien valtion liikelaitokset, supistetaan vaalikauden aikana 5 prosentilla. Tämän aikaisempien periaatepäätösten mukaisten supistusten lisäksi toteutettavan supistamisen kohdentaminen ja ajoittaminen on tarkoitus perusteellisen valmistelun jälkeen ratkaista valtioneuvoston päätöksellä helmikuussa 1992. Tällöin otetaan huomioon hallinnonalojen perustehtävät ja toimintojen yhteiskunnallinen tarkeysjärjestys, tuottavuustilanne, organisaatiomuutokset ja muut asiaan vaikuttavat seikat. Supistaminen on tarkoitus toteuttaa vuosina 1992—95, ja se vaikuttaa vuosien 1993—96 henkilöstökehysiksiin. Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä sitä ei ole otettu huomioon.

Kunnallisen henkilöstön kokonaismäärä oli

vuonna 1990 475 000, josta noin 57 % toimi valtionosuuden piiriin kuuluvissa tehtävissä. Yksityisen valtionapukentän henkilöstömäärä oli 25 000.

3.3.4. Valtion henkilöstömenot ja valtionavut palkkauksiin

Vuonna 1990 olivat voimassa 15.1.1990 allekirjoitetun talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun perusteella 1.3.1990 - 29.2.1992 väliseksi ajaksi tehdyt valtion virka- ja työehtosopimukset. Niitä tarkistettiin 15.11.1990 kokonaisratkaisun tarkistamisesta tehdyn sopimuksen mukaisesti vuonna 1991 seuraavasti.

Palkkoja korotettiin 1.5.1991 lukien yleis-

korotuksella, ansiokehitystakuun välitarkistuksella, ennakolla sekä tasa-arvoerällä. Lisäksi toteutettiin järjestelyvara. Yhteinen keskimääräinen korotusvaikutus valtiolla oli 2,94 %.

Ansiokehitystakuulausekkeen mukainen lopputarkastelu tehdään tammikuussa 1992. Kokonaisratkaisun mukaan sopimusosapuolet, mikäli ne tammikuun 1992 tarkistusneuvottelujen yhteydessä toteavat palkansaajien keskimääräisen sopimuskorotukset ylittävän ansiokehityksen olennaisesti poikkeavan ratkaisua tehtäessä arvioidusta, voivat sopia tällä perusteella toteutettavasta ansiokehitystakuun korotuksesta.

Sopimukseen sisältyy indeksiehto molemmille sopimusvuosille. Ensimmäistä sopimusvuotta koskeva indeksiehto ei lauennut. Toista sopimusvuotta koskevan indeksitarkastelun seurantajakso on joulukuusta 1990 joulukuuhun 1991. Mikäli indeksin muutos on 5,6 % suurempi, maksetaan indeksinnousun ja 5,6 prosentin välinen erotus prosenttimääräisenä korotuksena seuraavan yleisen palkantarkistuksen yhteydessä.

Kokonaisratkaisun perusteella hallituksen edustajat ja kokonaisratkaisun sopijaosapuolet kokoontuvat lokakuussa 1991 tarkastelemaan sopimuksen tavoitteiden toteutumista. Hallitus ja kokonaisratkaisun sopijaosapuolet päättävät tavoitteiden mahdollisesti edellyttämistä toimenpiteistä 1.11.1991 mennessä.

Niillä valtion työaloilla, joilla on noudatettu asianomaisen alan yleiseksi katsottavaa työehtosopimusta, työehtosopimukset on uudistettu kyseisillä työaloilla yleisillä työmarkkinoilla noudatettua käytäntöä seuraten.

Palkkojen sopimuskorotusten vaikutus on valtiolla vuodesta 1990 vuoteen 1991 keskimäärin 4,2 %.

Edellä mainitussa 15.11.1990 tehdyssä kokonaisratkaisun tarkistamissopimuksessa on vuonna 1992 tapahtuvan kahden arkipyhän siirron vaikutuksesta työajan pituuteen sovittu, että loppiainen lyhentää työaikaan mutta helatorstai ei sitä lyhennä.

Kokonaisratkaisun tarkistamissopimuksen perusteella on sovittu kuntasektoria ja yksityistä valtionapukenttää koskevista palvelusuhteen ehtojen tarkistuksista 1.5.1991 lukien. Kunnallisiin palkkauksiin myönnettävien valtionapujen arvioidaan sopimuskorotusten johdosta kasvavan vuodesta 1990 vuoteen

1991 5,4 prosentilla ja yksityisen valtionapukentän palkkausmenojen 5 prosentilla.

Valtion maksamien eläkemenojen arvioidaan kasvavan vuonna 1991 reaalisesti noin 4,9 % eläkkeiden lukumäärän kasvun ja varhaiseläkejärjestelmän johdosta.

Valtion henkilöstön ja valtionapuhenkilöstön lomautus 14 päiväksi vähentäisi valtion budjetoitavia palkkausmenoja noin 950 milj. mk sekä kuntien palkkausmenoihin osoitettuja valtionapuja noin 1 050 milj. mk eli vuoden 1992 valtion tulo- ja menoarvioon aiheutuva bruttosäästö olisi yhteensä noin 2 000 milj. mk. Toisaalta järjestely lisäisi valtion työttömyys- ja sosiaaliturvamenoja noin 600 milj. mk, joten nettosäästö olisi noin 1 400 milj. mk. Valtion verokertymän arvioidaan vähenevän kaikkiaan noin 1 050 milj. mk, mistä valtaosa toteutuisi vuonna 1992. Kuntien rahoitustasapainoa lomautus parantaisi noin 800 milj. mk.

3.3.5. Valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon uudistaminen

Valtion henkilöstöpolitiikkaa ja -hallintoa uudistetaan lähivuosina, jotta henkilöstövoimavaroja voitaisiin käyttää tehokkaammin ja joustavammin ja jotta ne paremmin vastaisivat toiminnan tuottavuuden, tehokkuuden ja palvelutason edistämisen tarpeita sekä valtiontalouden rahoitusmahdollisuuksia. Uudistukset tukevat tulosohjaukseen siirtymistä. Valtioneuvosto on päättänyt uudistusten peruslinjoista 7.3.1991.

Virkasuhteen ja työsopimussuhteen sekä virka- ja työehtosopimusjärjestelmien sijasta valtion henkilöstö on tarkoitus siirtää yhteen palvelussuhteeseen vuoteen 1995 mennessä. Palvelussuhteen sekä sopimus- ja neuvottelujärjestelmän tulee vastata mahdollisimman pitkälle työmarkkinoilla yleensä sovellettavaa järjestelmää ja lainsäädäntöä. Valtiovarainministeriön asettaman projektin ehdotukset valmistuvat vuoden 1992 loppuun mennessä.

Valtion palkkausjärjestelmää uudistetaan siten, että se perustuu tehtävien vaativuuteen, henkilökohtaiseen työsuoritukseen ja ammatitaitoon sekä tuloksellisuuteen. Tulospalkkauksen laajentaminen on kytketty tulosbudjetoinnin ja tulosohjauksen asteittaiseen ke-

hittämiseen. Palvelussuhteen ehtojen kehittämässä on tavoitteena muiden työmarkkinaalojen kaltainen joustavuus.

Valtionhallinnon tehtävien kehityksen, toimintamuotojen muutoksen ja toiminnan tuottavuuden lisäämiseksi henkilöstökoulutusta parannetaan ja sen avulla tuetaan palvelussuhteiden jatkuvuutta. Johdon ja asiantuntijoiden koulutusta uudistetaan. Valtion ylimmän virkamiesjohdon kattava koulutusohjelma aloitetaan vuonna 1991.

Pätevän henkilöstön saamiseksi jatkuvasti valtionhallinnon johto- ja asiantuntijatehtäviin johdon ja asiantuntijoiden valinta- ja urajärjestelmää ja palvelussuhteen ehtojen yleistä määräytymistä uudistetaan. Muunkin henkilöstön hankintaa ja valintaa kehitetään. Säädettyjen kelpoisuusehtojen määrää vähennetään ja uudistetaan valtioneuvoston erikseen tekemän periaatepäätöksen mukaisesti.

Tuloksellisen työskentelyn sekä työtyytyväisyyden ja työn arvostuksen lisäämiseksi valtion työyhteisöjen toimintaa, henkilöstöjohtamista ja yhteistoimintaa parannetaan. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään, ja se otetaan huomioon eri uudistuksissa.

Virastojen ja laitosten toimivaltaa ja vastuuta henkilöstöasioissa lisätään tulosohtaus- ta tukevalla tavalla. Toimivalta perustaa, lakkauttaa ja muuttaa virkoja on tarkoitus siirtää virastoille ja laitoksille.

Henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon uudistukset toteutetaan yhteistoiminnassa ministeriöiden, virastojen ja laitosten sekä henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa vuosina 1991—95.

3.4. Valtionosuusjärjestelmän uudistaminen

Hallitus antaa vuoden 1991 syysistunto- kauden alussa eduskunnalle esityksen kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta vuoden 1993 alusta laskennalliseksi. Uudistuksen tavoitteena on lisätä kuntien itsenäistä päättäntävaltaa ja edistää toimintojen taloudellisuutta ja tehokkuutta sekä turvata ja säilyttää kuntien velvollisuutena kaikissa kunnissa sosiaali- ja terveydenhuollon, koulutuksen sekä

kulttuurin peruspalvelujen järjestäminen.

Laskennallisia perusteita käytettäisiin verotulojen täydennyksen, yleisen valtionosuiden sekä tehtäväkohtaisten opetustoimen, kulttuurin ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien maksamisessa. Valtionosuuksien keskeisinä määräytymisperusteina olisivat kunnan asukasmäärä, ikärakenne, oppilasmäärä, kielisuhteet ja asutusrakenne. Osa tehtäväkohtaisista valtionosuuksista siirrettäisiin verotulojen täydennykseen ja yleiseen valtionosuuteen. Valtionosuudet maksettaisiin hakemuksetta kunnille. Perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmiä kevennettäisiin ja yhtenäistettäisiin.

Uudistuksella ei ole tarkoitus muuttaa valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa. Valtionosuuksien keskimääräisiä markkamääriä tarkistettaisiin vuosittain. Kustannustenjakoa on tarkoitus seurata määräajoin tehtävillä selvityksillä ja poistaa mahdolliset muutosten vaikutukset. Siirtymävaiheen järjestelyillä on tarkoitus tasata kuntakohtaisten valtionosuuksien muutoksia siten, että kunnilla on aikaa sopeuttaa toimintaansa uuteen valtionosuusjärjestelmään. Uudistusta edeltävien vuosien valtionosuuksien loppuerien maksatus jaksotetaan viidelle vuodelle niillä tehtäväalueilla, joilla valtionosuuksien palautukset jäävät olennaisesti loppuerämenoja pienemmiksi.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä on tarkoitus toteuttaa kuntien ohjaus- ja seurantajärjestelmien uudistus ja niihin liittyvä normien purku. Valtionosuuksien ehtona olevat säännökset ja hallinnolliset normit poistettaisiin.

3.5. Valtuuksista aiheutuvat menot

Seuraavassa on esitetty tässä tulo- ja menoarvioesityksessä sekä aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa olevien valtuuksien käytöstä vuoden 1992 jälkeen aiheutuviksi arvioidut menot, jotka joudutaan maksamaan tulo- ja menoarvion ulkopuolisista rahastoista tai joita vastaavat määrärahat joudutaan ottamaan ao. vuosien tulo- ja menoarvioihin.

Taulukko 11. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk¹⁾

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996 milj. mk	1997- milj. mk
1. Vuonna 1992 myönnettävistä (= uusista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet	530	1 585	1 610	2 445	4 070
2. Talonrakennusvaltuudet ...	435	295	85	20	
3. Muut rakentamisvaltuudet.	2 600	1 000	600		
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	430	75	70	75	320
5. Avustusten myöntämismvaltuudet	680	260	65	30	20
6. Lainojen myöntämismvaltuudet	3 150	370	30		
7. Kehitysyhteistyövaltuudet..	450	500	2 100		
8. Korkotukilainavaltuudet...	220	235	235	205	635
9. Muut valtuudet	600	355	280	235	5
Yhteensä	9 095	4 675	5 075	3 010	5 050
2. Aiemmin myönnettyistä (= vanhoista) valtuuksista aiheutuvat menot:					
1. Tilausvaltuudet	2 910	1 790	1 480	365	365
2. Talonrakennusvaltuudet ...	775	400	215	90	
3. Muut rakentamisvaltuudet.	645	260			
4. Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	455	370	330	350	450
5. Avustusten myöntämismvaltuudet	365	75	75	10	20
6. Lainojen myöntämismvaltuudet	200				10
7. Kehitysyhteistyövaltuudet..	2 400	2 400	300	300	2 100
8. Korkotukilainavaltuudet...	1 045	1 035	920	780	1 810
9. Muut valtuudet	435	125	65	45	40
Yhteensä	9 230	6 455	3 385	1 940	4 795
Kohdat 1 ja 2 yhteensä ...	18 325	11 130	8 460	4 950	9 845

¹⁾ mukaanlukien rahastojen valtuudet

4. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä vero- ja maksupolitiikan liikkumavara on syvenevän taantuman vuoksi vähäinen. Verotulojen tuntuvan pienentymisen vuoksi vuonna 1992 ei ole juuri mahdollisuuksia toteuttaa sellaisia veroperusteiden muutoksia, jotka alentaisivat verokertymää vielä nyt ennustettua enemmän. Hallitusohjelmassa mainitut verouudistuksen jatkotoimet painottuvat siten myöhemmille vuosille. Silti ehdotetaan yhteisöverokantaa alennettavaksi, kos-

ka se tukisi osaltaan yritysten kilpailuedellytysten parantamista. Liikevaihtoverojärjestelmään ei ehdoteta uusia rakenteellisia tai veron tasoon vaikuttavia muutoksia.

Bruttoveroasteen arvioidaan alenevan noin prosenttiyksiköllä. Kokonaisveroasteen arvioidaan alenevan lähes kahdella prosenttiyksiköllä. Tuloarvioesitykseen sisältyvät veroperustemuutokset nostavat kuluttajahintaindeksiä ainoastaan 0,3 %.

Vakuutetun kansaneläkemaksun maksuvelvollisuutta ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkia tulonsaajia. Vakuutetun ko-

rotettua sairausvakuutusmaksua kannetaan myös vuonna 1992. Yksityisen sektorin työeläkemaksu alenee 2 1/2 prosenttiyksikköä ja kuntien eläkemaksun arvioidaan nousevan 0,6 prosenttiyksikköä. Toisaalta kuntien sosiaaliturvamaksua ehdotetaan alennettavaksi 1,25 prosenttiyksiköllä.

Verotulojen riittävän kertymisen turvaamiseksi vuoden 1992 keskeiset tuloveroperusteet ehdotetaan säilytettäväksi lähes samoina kuin vuonna 1991. Veroasteikkoihin ja keskeisiin vähennyksiin ei siten ehdoteta inflaatiotarkistuksia. Tuloveron tuottoa lisäävä muutos olisi korkojen vähennyskelpoisen osuuden pienentäminen 80 prosentista 75 prosenttiin. Toisaalta puolisoiden korkovähennyksen enimmäismäärää ehdotetaan jonkin verran korotettavaksi. Korkovähennykseen ehdotettavien muutosten arvioidaan lisäävän tuloveron tuottoa noin 250 milj. markalla.

Tuloverotuksen sairauskuluvähennys ehdotetaan poistettavaksi. Tähän liittyvänä kompensaatona sairausvakuutuksen osittain korvaama hammashuolto ulotetaan koskemaan koko aikuisväestöä. Tuloveron tuottoa toimenpide lisää 400 milj. mk vuonna 1992.

Elinkeinoverotuksessa yhteisöverokanta ehdotetaan alennettavaksi 23 prosentista 19 prosenttiin. Tästä johtuva muutos ehdotetaan tehtäväksi myös yhtiöveron hyvitysjärjestelmään. Verokannan muutoksen arvioidaan alentavan tuloveron tuottoa noin 400 milj. markalla. Samalla on tarkoitus laajentaa veropohjaa luopumalla investointivarausjärjestelmästä siten, että vuonna 1992 ei enää sallittaisi uusien varausten tekemistä. Yritysten rahoitusaseman parantamiseksi jo tehtyjen varausten käyttökohteita ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi ja talletusten nostomahdollisuuksia helpotettavaksi.

Kaiken kaikkiaan tuloverotus tulee vuonna 1992 kiristymään. Veron tuotoksi arvioidaan 35,1 mrd. mk.

Liikevaihtoveroprosentiksi ehdotetaan 22, mikä olisi sama kuin vuonna 1991. Vastavalle tasolle ehdotetaan tarkistettavaksi myös vakuutusmaksuvero. Liikevaihtoveron kertymäksi vuonna 1992 arvioidaan 47,0 mrd. mk.

Tasausveron tuotto alenee olennaisesti 1.7.1991 voimaan tulleiden tasausveroperusteiden muutosten johdosta.

Tupakkatuotteiden ja alkoholijuomien vähittäishintojen on arvioitu olevan vuonna 1992 keskimäärin neljä prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 1991.

Ympäristöpoliittisista syistä lyijyttömän moottoribensiinin polttoaineveroa ehdotetaan korotettavaksi 10 penniä ja lyijyllisen 25 penniä litralta. Muilta osin polttoaineverotus ehdotetaan pidettäväksi ennallaan. Polttoaineveron tuoton on arvioitu lisääntyvän ehdotetun korotuksen johdosta 370 milj. mk vuonna 1992.

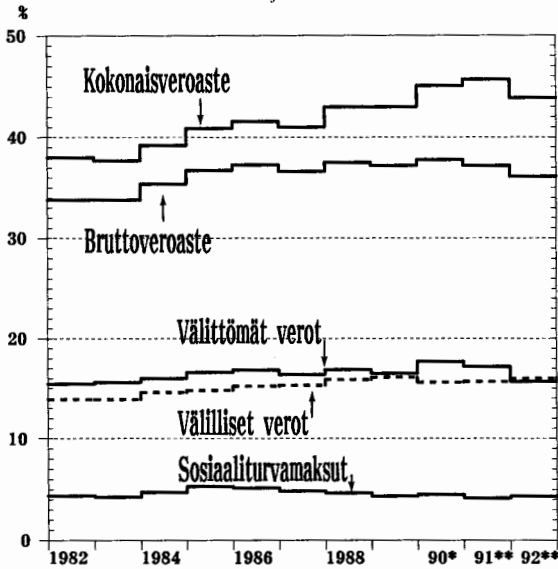
Lannoiteveroa ehdotetaan muutettavaksi siten, että vero perustuisi lannoitteen ravinnepitoisuuteen. Samalla erillisestä fosforilannoiteverosta luovuttaisiin. Lannoitteen fosforikilolta kannettavan veron määräksi ehdotetaan 1,70 mk ja typpikilolta kannettavan veron määräksi 2,90 mk.

Toimituskirjojen leimaverotukseen ehdotetaan tehtäväksi tapahtuneen hinta- ja kustannustason nousun mukainen inflaatiotarkistus. Veron tuoton on arvioitu tästä syystä lisääntyvän 65 milj. markalla vuonna 1992.

Uutena verona ehdotetaan matkustajaveroa, jonka on arvioitu tuottavan valtiolle lisätuloa 800 milj. mk vuonna 1992.

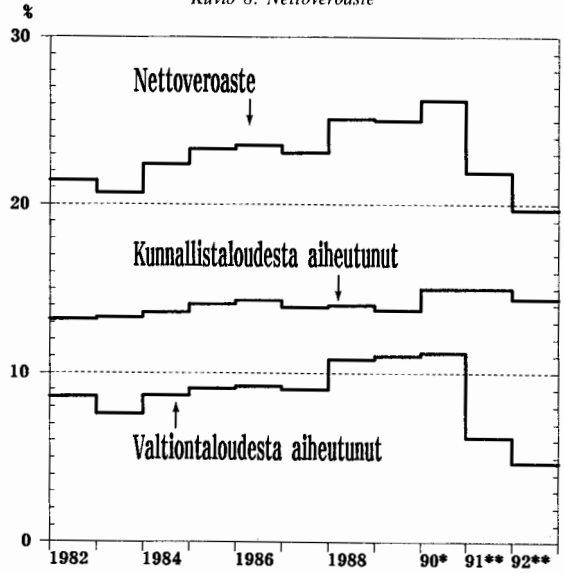
Edellä esitetyn perusteella ja viitaten tulo- ja momenttien yksityiskohtaisiin perusteluihin arvioidaan budjettitalouden kokonaistulot seuraaviksi:

Kuvio 7. Brutto- ja kokonaisveroaste

Veronpalautusten siirtymän vaikutus olkaistu vuosina 1986 ja 1987.

Kuvio 8. Nettoveroaste

Veronpalautusten siirtymän vaikutus olkaistu vuosina 1986 ja 1987.

Taulukko 12. Tulot osastoittain vuosina 1990—92, milj.mk

Osasto	v. 1990	v. 1991	v. 1992	Muutos 1992/91	
	TP milj.mk	TMA milj.mk	TMAE milj.mk	milj.mk	%
11. Verot ja veronluonteiset tulot	120 674	133 946	119 048	- 14 899	- 11
12. Sekalaiset tulot	10 585	15 531	17 791	+ 2 260	+ 15
13. Korkotulot ja voiton tulokset	3 752	3 397	4 074	+ 678	+ 20
14. Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset ¹⁾	315	212	241	+ 29	+ 14
15. Lainat	3 413	5 437	29 022	+ 23 585	+ 434
Yhteensä	138 739	158 522	170 175	+ 11 653	+ 7

¹⁾ Osastossa 14 sarakkeen ulkopuolelle merkityt liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten käyttötulot eivät sisälly lukuihin.

5. Valtion liiketoiminta ja rahastot

5.1. Liiketoiminta

Valtion liiketoimintaa harjoittavat valtio-ennemmistöisten osakeyhtiöiden lisäksi tulo- ja menoarvion osastoon 14 budjetoitavat valtion liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset sekä valtion liikelaitoksista annettujen lain mukaiset liikelaitokset. Aikaisemmin budjetitalouteen kuuluvana liikelaitoksena toimi-

neesta Turun Asennuspajasta on 1.11.1991 muodostettu osakeyhtiö.

Liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten sekä liikelaitosten yhteisen liikevaihdon on arvioitu vuonna 1992 olevan 20 mrd. mk, mikä merkitsisi noin 2 prosentin vähennystä vuoteen 1991 verrattuna.

Liiketoimintaa harjoittavien virastojen ja laitosten käyttötuloja arvioidaan kertyvän 1,5 mrd. mk. Käyttömenoihin ehdotetaan 1,3 mrd. mk. Sijoitusmenoihin ehdotetaan 84 milj. mk.

Taulukko 13: Valtion liikelaitostoiminta v. 1992

	Liikevaihto mmk (kasvu % ed.v.)	Käyttökate liikevaihdosta (%)	Ylijäämä- tavoite liike- vaihdosta mmk (%)		Investointi- menot liikevaihdosta (%)	Investointi- menot mmk	Rahoitus- kate (+)/ lisärahoitus- tarve (—) mmk	Henki- löstön luku- määrä
<i>Valtion liikelaitokset:</i>								
Valtion painatuskeskus ..	243 (8)	13	6	3	22	54	—	588
Valtion tietokonekeskus .	630 (4)	8	12	2	10	63	—	1 032
Valtion ravitsemiskeskus .	475 (5)	11	1	1	3	21	—	1 840
Karttakeskus	52 (3)	11	0	0	15	8	—	135
Valtionrautatiet ¹⁾	3 223 (0)	11	0	0	17	560	—	14 205
Posti- ja telelaitos	10 039 (3)	22	210	2	21	2 110	—	42 500
Ilmailulaitos	713 (7)	26	0	0	54	385	—	1 658
Yhteensä	15 375				21	3 201	—	61 958
<i>Liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset:</i>								
Valtion pukutehdas	59 (7)	6	1	1	4	2	4	250
Valtion margariinitehdas .	25 (0)	3	0	1	1	0	1	19
Metsähallitus	1 234 (14)	24	153	12	4	61	192	3 474
Maatalouden tutkimuskes- kuksen liiketoiminta	29(-15)	1	—1	—3	3	1	2	35
Valtion hankintakeskus .	3 040	1	12	0	1	20	30	321
Yhteensä	4 387				2	84	229	4 099
Kaikki yhteensä	19 762				17	3 285		66 057

¹⁾ Sisältää kuljetustoiminnan.

5.2. Rahastot

Rahastojen osuus valtiontaloudessa on kasvanut merkittävästi asunto-olojen kehittämisrahaston ja valtion eläkerahaston perustamisen myötä. Talouspoliittisesti onkin taroituksenmukaisinta arvioida valtiontaloutta

budjettitalouden ja rahastojen muodostamana kokonaisuutena. Rahastotalouden laajennuttua rahastojen tulojen ja menojen kehitykseen on syytä kiinnittää entistä enemmän huomiota myös tulo- ja menoarvion käsitteilyn yhteydessä.

Taulukko 14. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1988	1989	1990	1991 ¹⁾	1992 ¹⁾
Verotulot ²⁾	273	277	270	300	265
Sekalaiset tulot	488	928	887	375	352
Eläkemaksut	.	.	1 541	6 400	6 390
Korkotulot	223	359	1 716	2 650	3 192
Takaisin maksettavat lainat	403	1 755	3 592	3 800	3 691
Siirrot budjetista	552	556	6 101	2 895	2 632
Tulot ilman lainanottoa	1 937	3 876	14 108	16 420	16 522
Kulutusmenot	201	235	131	155	159
Siirtomenot	302	914	960	870	935
Realisijoitukset	205	272	38	20	70
Finanssisijoitukset	1 929	2 344	7 684	10 260	12 161
Korkomenot	75	89	26	250	600
Varastojen muutos	335	349	175	160	140
Siirrot budjettiin	—	513	119	4 845	5 992

Menot yhteensä	3 048	4 717	9 132	16 560	20 057
Tuloylijäämä	415	— 252	9 068	6 320	4 935
Nettorahoitustarve (-)	— 1 111	— 841	4 976	— 140	— 3 535

¹⁾ Arvio

²⁾ Varmuusvarastointimaksu

6. Valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Valtiontalouden tasapaino on heikentynyt erittäin nopeasti ja heikkenee edelleen vuonna 1992. Syynä on ennen kaikkea talouden poikkeuksellisen syvästä taantumasta johtuva verotulojen kasvun tyrehtyminen sekä valtion menojen voimakas lisääntyminen vuonna 1991.

Budjettitalouden nettolainanotoksi ehdote-

taan runsaat 28,1 mrd. mk. Budjettitalouden kuoletusten määräksi on arvioitu 11,0 mrd. mk.

Vuonna 1991 valtion nettolainanoton arvioidaan olevan 27,9 mrd. mk ja velan osuuden bruttokansantuotteesta kasvavan tänä vuonna runsaalla 5 prosenttiyksiköllä eli 16 1/2 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Esitykseen sisältyvällä nettolainanoton lisäyksellä valtionvelan osuus bruttokansantuotteesta kasvaa 22 prosenttiin.

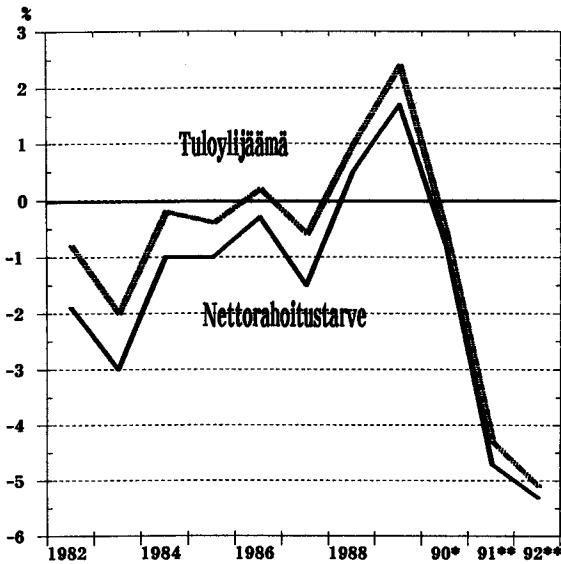
Taulukko 15. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1990—1992¹⁾

	1990	1991 ²⁾ Milj. mk	1992 TMAE
Budjettitalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	135 055	139 730	141 154
Menot ilman rahoitustaloustoimia.....	138 386	162 495	168 433
Tuloylijäämä (+)	— 3 331	—22 765	—27 279
Finanssisijoitukset, netto	— 967	— 1 755	— 843
Nettorahoitustarve (-).....	— 4 298	—24 520	—28 123
Rahastotalous			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	10 516	12 620	12 831
Menot ilman rahoitustaloustoimia.....	1 448	6 300	7 896
Tuloylijäämä (+)	+ 9 068	+ 6 320	+ 4 935
Finanssisijoitukset, netto	— 4 092	— 6 460	— 8 470
Nettorahoitustarve (-).....	+ 4 976	— 140	— 3 535
Valtiontalous¹⁾			
Tulot ilman rahoitustaloustoimia.....	139 351	139 190	139 719
Menot ilman rahoitustaloustoimia.....	133 614	155 635	162 064
Tuloylijäämä (+)	+ 5 737	—16 445	—22 345
Finanssisijoitukset, netto	— 5 059	— 8 215	— 9 313
Nettorahoitustarve (-).....	+ 678	—24 660	—31 658
Valtion nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)....	+ 4 202	+ 27 930	+ 32 625
Kassajäämä	+ 4 880	+ 3 270	+ 967

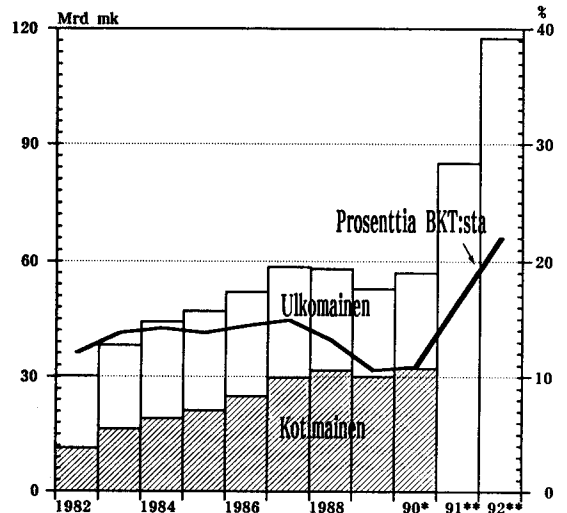
¹⁾ Budjettitalouden tuloja tai menoja ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi

²⁾ Ennuste

Kuvio 9. Valtion budjettitalouden nettorahoitustarve (—) ja tuloyleijäämä, suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 10. Valtionvelka

Tässä tulo- ja menoarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Menojen kokonaismäärä ..	170 173 284 000
Tulot ilman nettolainanottoa	142 050 497 000
Erotus	28 122 787 000
Ehdotettu nettolainanotto .	28 125 000 000
Ylijäämä	2 213 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1992.

Helsingissä 13 päivänä syyskuuta 1991

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri Iiro Viinanen

Valtion tulo- ja menoarvio vuodelle 1992

TULOT

Osasto 11

mk

11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	119 047 700 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot.....	38 190 000 000
01. Tulo- ja varallisuusvero.....	35 050 000 000
02. Korkotulojen lähdevero.....	1 800 000 000
03. Perintö- ja lahjavero	1 030 000 000
04. Arpajaisvero.....	310 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	49 200 000 000
01. Liikevaihtovero	47 000 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero.....	1 870 000 000
03. Apteekkimaksut	330 000 000
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	1 650 000 000
01. Tuontitulli	1 270 000 000
02. Tuontimaksut	80 000 000
09. Tasausvero	300 000 000
08. Valmisteverot.....	19 358 000 000
01. Tupakkaverot	3 285 000 000

Osastot 11 ja 12

02. Makeisvero.....	160 000 000
03. Olutvero.....	2 590 000 000
04. Alkoholijuomavero.....	4 500 000 000
05. Virvoitusjuomavero.....	140 000 000
06. Elintarviketuotteiden valmistevero.....	250 000 000
07. Polttoainevero.....	6 940 000 000
08. Ravintorasvavero.....	280 000 000
09. Sokerivero.....	260 000 000
11. Lannoitevero.....	650 000 000
14. Rehujen rasva- ja valkuaisvero.....	303 000 000
10. Muut verot.....	8 505 000 000
01. Leimavero.....	3 700 000 000
02. Luottovero.....	420 000 000
03. Auto- ja moottoripyörävero.....	2 700 000 000
04. Moottoriajoneuvovero.....	885 000 000
05. Matkustajavero.....	800 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot.....	2 144 700 000
01. Oy Alko Ab:n ylijäämä.....	1 360 000 000
02. Lästimaksut.....	3 200 000
04. Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut.....	671 000 000
05. Erikoiskasvien markkinoimismaksut.....	85 000 000
08. Öljyjättemaksu.....	25 000 000
09. Muut verotulot.....	500 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT.....	17 790 760 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala.....	92 950 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot.....	92 950 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala.....	388 500 000
01. Tuomioistuintulot.....	200 000 000
47. Ulosottomaksut.....	52 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot.....	132 300 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot.....	4 200 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala.....	205 900 000
05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot.....	6 500 000
06. Tulot väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen palvelutoiminnasta.....	40 000 000
62. Tulot poliisin maksullisesta palvelutoiminnasta.....	15 000 000

64.	Ulosotto- ja tiedoksiantotoimen maksutulot	105 000 000
80.	Pelastushallinnon koulutuksen tulot.....	2 200 000
90.	Rajavartiolaitoksen tulot	17 200 000
99.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	20 000 000
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	187 400 000
14.	Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta	17 300 000
20.	Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royalty-maksuista	8 000 000
21.	Metsätaloustoiminnan tulot	18 000 000
27.	Vuokratulot	60 600 000
99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	83 500 000
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	7 599 615 000
03.	Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tulot	180 000
07.	Siirto valtion eläkerahastosta	5 800 000 000
23.	Valtion työterveyshuollon tulot	56 150 000
24.	Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus	9 300 000
28.	Kuntien osuudet verotuskustannuksista	620 000 000
29.	Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	169 000 000
30.	Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	95 000 000
39.	Henkilöstöruokailun tulot	5 000 000
49.	Tullilaitoksen tulot	37 000 000
50.	Suomen rahapajan tulot	120 050 000
52.	Tilastokeskuksen tulot	32 000 000
54.	Pankkitarkastusviraston tulot	22 035 000
60.	Rakennushallinnon sekalaiset tulot.....	130 000 000
61.	Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	42 100 000
70.	Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen tulot	13 800 000
99.	Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	448 000 000
29.	Opetusministeriön hallinnonala	3 435 305 000
06.	Valtion audiovisuaalisen keskuksen tulot.....	2 400 000
10.	Korkeakoulujen tulot	729 700 000
39.	Valtion opintotukikeskuksen tulot.....	65 710 000
42.	Eräiden valtion oppilaitosten tulot	7 500 000
43.	Ylioppilastutkintolautakunnan tulot.....	14 700 000
50.	Eräät opettajankoulutuksen tulot.....	1 000 000
51.	Lastentarhanopettajaopistojen tulot	11 000 000
55.	Vammaisten lasten koulujen tulot	19 300 000
60.	Valtion ja eräiden muiden ammatillisten oppilaitosten tulot ...	996 500 000
61.	Koulutilojen ja metsien tulot.....	80 000 000
83.	Arkistolaitoksen tulot.....	1 175 000
84.	Museoviraston tulot.....	5 600 000
85.	Suomenlinnan tulot	6 500 000
91.	Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista...	1 415 000 000

92. Valtion taidemuseon tulot.....	3 000 000
95. Suomen elokuva-arkiston tulot	1 500 000
96. Tulot elokuvien tarkastuksesta.....	720 000
99. Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot	74 000 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.....	584 139 000
08. Maatilahallinnon tulot	39 000 000
14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen tulot.....	2 350 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta.	51 000 000
32. Kasvinjalostusmaksut	12 400 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	22 000 000
36. Pilkintämaksut	7 200 000
37. Kalastuksenhoitomaksut.....	21 000 000
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot.....	6 000 000
39. Riistanhoitomaksut.....	31 790 000
40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut.....	2 500 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut.....	1 200 000
60. Maanmittaushallinnon tulot.....	166 569 000
65. Geodeettisen laitoksen tulot.....	140 000
70. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot.....	37 990 000
76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	18 650 000
80. Lihantarkastustoiminnan maksutulot.....	29 350 000
84. Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot.....	22 500 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot.....	112 500 000
31. Liikenneministeriön hallinnonala	1 087 830 000
22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista.....	58 000 000
23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä	37 000 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	17 000 000
25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista	75 000 000
26. Tulot tielaitoksen maksullisesta palvelutoiminnasta	33 000 000
30. Merenkululaitoksen tulot.....	373 300 000
31. Merentutkimuslaitoksen tulot.....	3 000 000
40. Autorekisterikeskuksen tulot	355 600 000
50. Ilmatieteen laitoksen tulot.....	62 000 000
52. Telehallintokeskuksen tulot.....	72 930 000
90. Ratamaksu	1 000 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	889 746 000
02. Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta	10 300 000
32. Patenti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot.....	77 300 000
33. Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot	1 000 000
34. Lisenssiviraston tulot.....	8 652 000
38. Mittatekniikan keskuksen tulot.....	400 000
39. Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot	58 500 000
40. Geologian tutkimuskeskuksen tulot	24 000 000

42. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot	570 000 000
80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta	92 000 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	47 594 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	1 795 625 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriön tulot	5 700 000
02. Sosiaali- ja terveyshallituksen tulot	2 150 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot	68 000 000
09. Lääkelaboratorion tulot	3 800 000
10. Säteilyturvakokeskuksen tulot	42 475 000
12. Valtion koulukotien tulot	64 400 000
13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköiden tulot	21 600 000
14. Valtion mielisairaaloiden tulot	116 700 000
67. Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntilupa- tulot	21 100 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 095 100 000
98. Valtionapujen palautukset	350 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	4 600 000
34. Työministeriön hallinnonala	247 050 000
03. Työsuojeluhallinnon tulot	4 950 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	219 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	23 100 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	25 600 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot	5 700 000
40. Asuntotoimen tulot	1 800 000
60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	17 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	1 100 000
39. Muut sekalaiset tulot	1 251 100 000
01. Sakkorahat	290 000 000
02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäyk- set veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana	350 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	300 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti	40 000 000
07. Valtionapulaitosten omavastuuosuus eläkkeistä	34 000 000
08. Pysäköintivirhemaksut	2 000 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamak- sut	220 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	15 000 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	4 074 452 000
01. Korkotulot	3 182 552 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	85 752 000
05. Korot muista lainoista	396 800 000
07. Korot talletuksista	2 450 000 000
08. Korot obligaatioista	250 000 000
03. Osinkotulot	645 000 000
01. Osinkotulot valtionyhtiöistä	640 000 000
02. Muut osinkotulot	5 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	246 900 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	246 900 000

Osasto 14

14. LIKETOIMINTAA HARJOITTAVAT VALTION VI- RASTOT JA LAITOKSET	240 990 000
20. Valtion pukutehdas	
01. Valtion pukutehtaan käyttötulot	60 500 000
Käyttömenot (27.90.21)	<u>55 570 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	4 930 000
30. Valtion hankintakeskus	
01. Hankintakeskuksen käyttötulot	115 900 000
Käyttömenot (32.90.21)	<u>83 200 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	32 700 000
40. Valtion margariinitehdas	
01. Valtion margariinitehtaan käyttötulot	30 350 000
Käyttömenot (30.90.22)	<u>28 920 000</u>
	Käyttötalouden rahoituskate
	1 430 000
45. Metsähallitus	
01. Metsähallituksen käyttötulot	1 234 000 000

Käyttömenot (30.95.21).....	1 041 580 000	
	Käyttötalouden rahoituskate	192 420 000

47. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

01. Jokioisten siemenkeskuksen tulot.....	12 950 000	
02. Siemenperunakeskuksen tuotantotoiminnan tu- lot.....	16 578 000	
	Käyttötulot yhteensä.....	29 528 000
	Käyttömenot (30.98.22-24)	27 218 000
	Käyttötalouden rahoituskate	2 310 000

60. Tulot liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä **7 200 000**

01. Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten seka- laiset myyntitulot.....	1 700 000
02. Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennus- ten myyntitulot.....	5 500 000

Osasto 14:

Rahoituskatteet ja omaisuuden myyntitulot (tu- lot sarakkeessa).....	240 990 000
Käyttötulot (tulot sarakkeen ulkopuolella)	1 470 278 000

Osasto 15**15. LAINAT..... 29 021 595 000****01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat..... 896 595 000**

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille.....	108 595 000
04. Muiden lainojen lyhennykset.....	788 000 000

02. Valtion lainanotto..... 28 125 000 000

01. Nettolainanotto.....	28 125 000 000
--------------------------	----------------

Tulojen kokonaismäärä:**170 175 497 000**

MENOT

Pääloukka 21

21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	38 214 000
01. Tasavallan Presidentti (010)	1 175 000
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 050 000
21. Presidentin käyttövarat	125 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	37 039 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 360 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	6 105 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	16 574 000

Pääloukka 22

22. EDUSKUNTA.....	255 715 000
01. Kansanedustajat (010).....	78 493 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	44 943 000
02. Edustajien kulukorvaukset (arviomääräraha).....	19 550 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	14 000 000
02. Eduskunnan kanslia (010)	113 199 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	60 239 000
10. Rakennusten käyttö (arviomääräraha)	5 600 000
13. Korjaukset (siirtomääräraha).....	3 000 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	35 760 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	8 600 000
09. Valtiontilintarkastajat (010).....	6 628 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 778 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 850 000

14. Eduskunnan oikeusasiamies (010)	10 290 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 270 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	920 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	100 000
25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta (030)	12 682 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 982 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	9 700 000
30. Eduskunnan kirjasto (280)	18 592 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	13 442 000
21. Kirjallisuuden hankinta ja sidonta (siirtomääräraha).....	2 300 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	1 750 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	1 100 000
99. Eduskunnan muut menot (010)	15 831 000
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten.....	14 781 000
22. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi.....	1 050 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	258 050 000
01. Valtioneuvosto (010)	24 500 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	15 900 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	1 600 000
21. Ministeriöiden käyttövarat	7 000 000
02. Valtioneuvoston kanslia (050)	46 904 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	26 054 000
29. Muut kulutusmenot	17 450 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	3 400 000
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)	11 480 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 920 000
29. Muut kulutusmenot	1 560 000
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050)	87 270 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (arviomääräraha).....	1 700 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	2 070 000
74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha).....	36 000 000
76. Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt (siirtomääräraha).....	47 500 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010)	71 915 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen.....	71 915 000
99. Valtioneuvoston muut menot (050)	15 981 000
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2 000 000
25. J. V. Snellmanin kootut teokset (siirtomääräraha)	1 700 000
26. Suomen hallintohistoria (siirtomääräraha).....	1 900 000
28. Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuosi (siirtomääräraha)	10 381 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	3 781 813 000
01. Ulkoasiainhallinto (030)	809 628 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	469 643 000
22. Kansainvälinen tiedotustoiminta (siirtomääräraha).....	21 250 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 430 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	236 920 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	11 385 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	36 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha) ...	32 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040)	2 418 700 000
22. Tiedotustoiminta (siirtomääräraha).....	4 400 000
50. Avustukset kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä koskevaan tiedotustoimintaan (siirtomääräraha 2 v).....	4 500 000
66. Kehitysyhteistyötoiminta (siirtomääräraha).....	2 409 800 000
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040)	50 400 000
50. Valtionapu Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle (arviomääräraha).....	31 000 000
66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (siirtomääräraha).....	4 400 000
88. Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha)	15 000 000
50. Yhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa (040)	46 500 000
61. Osallistuminen lähialueyhteistyöhön (siirtomääräraha)	2 000 000
67. Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman maksamisesta (arviomääräraha).....	37 000 000
68. Tavara-avun kuljetustuki (siirtomääräraha)	500 000
69. Monen- ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt (siirtomääräraha) ..	7 000 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot (030)	456 585 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 590 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	29 740 000
22. Suomalaisen valvontajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	171 430 000
24. Osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin (siirtomääräraha 2 v)	25 520 000
25. Kansainvälisten kokousten järjestäminen (arviomääräraha)	54 450 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	5 740 000
27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)	6 050 000
50. Eräät valtionavut	5 175 000
51. Häädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	290 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	150 500 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääloukka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 191 143 000
01. Oikeusministeriö (070)	103 617 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	81 517 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 900 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	20 200 000
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)	62 774 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	59 474 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 300 000
20. Hovioikeudet (090)	132 160 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	101 308 000
21. Itä-Suomen hovioikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 052 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 800 000
25. Läänioikeudet (090)	91 896 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	82 396 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	9 500 000
30. Alioikeudet (090)	420 032 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	359 432 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	60 600 000

40. Erityistuomioistuimet (090)	76 272 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	68 572 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 700 000
45. Eräät oikeudenhoitomenot (090)	117 500 000
22. Eräät oikeudenkäyntimenot (arviomääräraha)	21 500 000
50. Maksuton oikeudenkäynti (arviomääräraha)	96 000 000
46. Syyttäjänvirastot (090)	32 751 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	29 551 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 200 000
47. Ulosottovirastot (090)	154 942 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	116 619 000
21. Turun kaupunginvoudinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	10 723 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	27 600 000
50. Vankeinhoitolaitos (100)	880 188 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	689 607 000
50. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin (arviomääräraha).....	29 447 000
51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen	17 900 000
52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimiltojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha).....	2 484 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha)	59 050 000
75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha).....	52 700 000
76. Vankilasta vapautuneiden työllistäminen (siirtomääräraha).....	4 600 000
77. Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha)	23 500 000
79. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha).....	900 000
60. Eräät virastot (070)	16 611 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	11 011 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	5 600 000
70. Vaalit (010)	31 200 000
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	31 200 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	71 200 000
25. Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen	4 200 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	6 400 000
27. Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v)	32 800 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	7 100 000
50. Eräät avustukset.....	700 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	20 000 000

Pääloukka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	5 698 410 000
01. Sisäasiainministeriö (050).....	81 408 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	81 408 000
05. Lääninhallitukset (050)	435 314 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	226 660 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	22 219 000
21. Eräiden lääninhallitusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	148 700 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	32 800 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	4 935 000
06. Väestörekisterikeskus (050)	51 508 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	15 608 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	15 600 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	20 300 000
07. Rekisteritoimistot (050).....	100 929 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	64 329 000
21. Eräiden rekisteritoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	15 500 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	19 100 000
75. Poliisitoimi (080)	2 661 930 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	2 565 800 000
23. Poliisin erityismenot (arviomääräraha).....	64 830 000
74. Eräät rakennustyöt (siirtomääräraha).....	31 300 000
80. Pelastushallinto (110)	113 370 000
21. Koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	56 389 000
22. Erityismenot (arviomääräraha).....	4 014 000
23. Muut pelastushallinnon menot (siirtomääräraha 2 v)	8 800 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)	24 867 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	11 000 000
87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	8 300 000
90. Rajavartiolaitos (120)	946 200 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	872 000 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha).....	45 500 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha).....	28 700 000
97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen (960).....	1 299 931 000
31. Kuntien yleiset valtionosuudet (arviomääräraha)	749 000 000

32. Kuntien yhdistymisavustukset (arviomääräraha).....	1 000
33. Kuntien verotulojen täydennys (arviomääräraha).....	470 000 000
34. Kuntien harkinnanvarainen avustus.....	40 000 000
43. Läänin kehittämISRaha (siirtomääräraha)	40 000 000
51. Valtionavustus eräille järjestöille.....	930 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot (050).....	7 820 000
25. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	3 000 000
26. Hallinnonalan erityismenot (arviomääräraha).....	4 820 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	9 124 685 000
01. Puolustusministeriö (150).....	53 690 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	40 568 000
21. Tutkimustoiminta (siirtomääräraha).....	4 570 000
29. Muut kulutusmenot.....	7 882 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	670 000
12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot (160).....	3 290 055 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	2 969 845 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha).....	8 270 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	311 940 000
14. Asevelvollisten ylläpitomenot (160).....	631 040 000
02. Päivärahat ja reserviläispalkat (arviomääräraha).....	212 400 000
20. Matkat (arviomääräraha).....	60 000 000
21. Muonitus (arviomääräraha).....	204 440 000
22. Vaatetus ja puhtaanapito (siirtomääräraha).....	122 500 000
23. Terveystenhoito (arviomääräraha).....	31 700 000
25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot (160).....	4 201 610 000
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha).....	2 795 450 000
17. Uusinta käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha).....	8 000 000
24. Varustuksen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha).....	1 398 160 000
27. Kiinteistömenot (160).....	735 200 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha).....	351 840 000
13. Rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus ja kunnossapito (siirtomääräraha).....	92 880 000
74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha).....	144 980 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha).....	69 250 000

77. Sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustyöt (siirtomääräraha)....	63 250 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	13 000 000
30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta (030).....	51 780 000
21. Rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja sotilastarkkailijatehtävät (siirtomääräraha)	13 880 000
22. Suomalaiisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismenot (arviomääräraha)	37 900 000
90. Valtion pukutehdas (150)	
21. Valtion pukutehtaan käyttömenot (arviomääräraha).....	55 570 000
Käyttömenot (21):	55 570 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 200 000
Sijoitusmenot (70):	2 200 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot (150)	159 110 000
02. Työrajoitteisten palkkaukset (arviomääräraha).....	80 100 000
21. Metsätaloustoiminta (arviomääräraha).....	17 500 000
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	310 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	2 000 000
51. Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen tuottamisesta (siirtomääräraha).....	59 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha).....	200 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA .	16 484 571 000
01. Valtiovarainministeriö (020).....	97 799 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	97 799 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (050)	19 147 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	12 224 000
22. Tutkimustoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	1 700 000
29. Muut kulutusmenot.....	5 223 000
05. Valtiokonttori (020).....	466 068 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	237 038 000

25. Valtion henkilöstöjärjestelyt ja uudelleensijoitus (siirtomääräraha 2 v)	15 350 000
50. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha).....	213 530 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha).....	150 000
07. Eläkkeet (950)	10 713 800 000
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, hautausavut sekä kuntoutusmenot (arviomääräraha).....	10 181 600 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha).....	132 200 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha).....	140 000 000
61. Korko valtion eläkerahastolle (arviomääräraha).....	260 000 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto (020).....	23 385 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	20 459 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	2 926 000
18. Verohallinto (020)	1 558 255 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 039 992 000
21. Korot ja tiedonsiirtopalkkiot (arviomääräraha).....	200 000 000
22. Veroluokitus (siirtomääräraha).....	30 274 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	287 989 000
37. Eräät hinnanerokorvaukset (670)	390 000 000
40. Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset (arviomääräraha).....	390 000 000
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle (960).....	625 770 000
30. Verotaloudellinen tasoitus (arviomääräraha)	623 000 000
32. Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen.....	2 070 000
40. Mantereen ja Ahvenanmaan välisten tavarakuljetusten kuljetuskustannusten tasaaminen (siirtomääräraha)	700 000
40. Tullilaitos (020).....	492 260 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	483 943 000
66. Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu (siirtomääräraha).....	217 000
74. Tullitalojen rakentaminen (siirtomääräraha).....	8 100 000
50. Suomen rahapaja (020)	148 642 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	19 942 000
22. Raaka-aineet (arviomääräraha)	86 000 000
95. Vanhan vaihtorahan lunastaminen Suomen Pankilta (arviomääräraha).....	42 700 000
52. Tilastokeskus (050).....	181 129 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	153 209 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	27 920 000

54. Pankkitarkastusvirasto (820)	22 035 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	13 960 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	7 245 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	830 000
60. Rakennushallinto (050)	525 535 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	489 760 000
29. Muut kulutusmenot.....	32 175 000
70. Kaluston hankinta.....	3 600 000
64. Eräät valtion kiinteistömenot (050)	989 400 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha).....	330 000 000
11. Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokrame- not (arviomääräraha).....	4 000 000
13. Korjaukset (siirtomääräraha).....	280 000 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha).....	4 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	19 000 000
76. Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen (siirtomääräraha).....	252 400 000
87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha).....	100 000 000
70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus (050)	40 148 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	32 248 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	7 900 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet (990)	43 473 000
02. Eräät muut palkat ja palkkiot (arviomääräraha).....	6 583 000
20. Kehittämisen- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha).....	11 620 000
21. Virastojen kehittämistoiminnan erityismenot (arviomääräraha).....	2 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha).....	6 920 000
24. Henkilöstöruokailun järjestäminen (siirtomääräraha).....	8 300 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha).....	8 050 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot (990)	12 000 000
74. Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha).....	4 000 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten menoarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha).....	2 000 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet.....	1 000 000
97. Tileistä poistot (arviomääräraha).....	4 000 000
98. Eräät virastojen hoitomenot (arviomääräraha).....	1 000 000
82. Postipankki Oy (840)	5 000 000
43. Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle (arviomääräraha).....	5 000 000

83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040)	16 500 000
66. Suomen maksuosuus Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha)	11 000 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta (arviomääräraha).....	5 500 000
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040)	7 680 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha).....	6 600 000
69. Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta (arviomääräraha).....	1 080 000
85. Sitoumusten lunastaminen (040)	40 000 000
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha).....	40 000 000
86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto (830)	30 000 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen..	30 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot (020)	36 545 000
21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).	1 325 000
40. Ulkomaan kuorma-autoliikenteen polttoaineen hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaaminen (arviomääräraha).....	11 000 000
50. Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle	220 000
58. Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen	2 000 000
61. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha).....	22 000 000

Pääloukka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	29 440 070 000
01. Opetusministeriö (210)	79 956 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	58 818 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	9 145 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	11 993 000
02. Luterilainen kirkko (310)	14 675 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	11 620 000
29. Muut kulutusmenot	1 765 000
50. Avustus Suomen Merimieslähetysseuralle.....	590 000
51. Raamatun juhluvuoden 1992 vieton valmistelu	700 000

05. Ortodoksinen kirkko (310)	8 701 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 119 000
29. Muut kulutusmenot	732 000
50. Eräät avustukset	350 000
51. Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin (siirtomääräraha)	200 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	1 300 000
06. Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	9 510 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 321 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 094 000
29. Muut kulutusmenot	4 095 000
10. Korkeakoulut (240)	5 060 084 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 723 620 000
20. Muut opetus- ja tutkimusmenot, kaluston hankinta sekä kiinteistöjen käyttö (siirtomääräraha)	1 109 800 000
21. Eräiden korkeakoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	262 689 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	627 805 000
71. Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha) ..	3 200 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	223 700 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha)	109 270 000
11. Valtion harjoittelukoulut (220)	275 452 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	223 692 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	16 380 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	16 580 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	18 800 000
12. Kuvataideakatemia (240)	9 991 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 191 000
29. Muut kulutusmenot	5 800 000
37. Muut korkeakoulumenot (240)	128 615 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	50 020 000
21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	20 950 000
24. Kansainvälisen toiminnan kehittäminen	6 420 000
25. Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta	4 225 000
26. Eräät opettajankoulutuksen menot	33 540 000
27. Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta (siirtomääräraha 2 v) ...	13 460 000
39. Opintotuki (260)	2 375 154 000
21. Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 054 000
52. Opintolainojen valtioneuvoston takaus ja korkotuki (arviomääräraha) ...	580 000 000
55. Opintoraha (arviomääräraha)	1 496 100 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)	285 000 000

40. Opetushallitus (210)	137 890 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	137 890 000
42. Eräät valtion oppilaitokset (220)	40 973 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	27 904 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha).....	2 535 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	4 534 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	6 000 000
43. Lukiot (220)	1 370 962 000
21. Ylioppilastutkintolautakunnan menot (arviomääräraha).....	14 455 000
24. Eräät yhteiset menot.....	707 000
30. Valtionosuus lukioiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)..	1 354 000 000
32. Lukioiden rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha).....	150 000
52. Eräät avustukset.....	1 650 000
46. Peruskoulut (220)	8 711 187 000
30. Valtionosuus peruskoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	8 387 000 000
34. Valtionosuus peruskoulujen ja lukioiden perustamiskustannuksiin (arviomääräraha).....	290 000 000
35. Lisäavustus yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin menoihin.....	2 000 000
51. Valtionapu Steiner-kouluille (arviomääräraha).....	22 487 000
52. Avustus vieraskielisille kouluille.....	5 700 000
55. Avustus ulkomailla toimiville kouluille (arviomääräraha).....	4 000 000
50. Eräät opettajankoulutuksen menot (230)	22 879 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	7 094 000
27. Kouluhenkilöstön täydennyskoulutus (siirtomääräraha).....	11 094 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha).....	986 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	3 705 000
51. Lastentarhanopettajaopistot (230)	50 321 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	31 352 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha).....	7 560 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha).....	5 119 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	4 290 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	2 000 000
52. Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset (230)	63 543 000
50. Valtionosuus musiikin ammatillista koulutusta antaville oppilaitoksille (arviomääräraha).....	63 543 000
55. Vammaisten lasten koulut (220)	115 580 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	83 349 000

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	13 553 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	8 678 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	10 000 000
56. Kirjastotoimi (280)	712 000 000
30. Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	679 000 000
31. Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha).....	33 000 000
58. Näkövammaisten kirjasto (280).....	17 024 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	8 639 000
29. Muut kulutusmenot.....	8 385 000
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230).....	3 242 294 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 633 969 000
21. Oppilashuolto (arviomääräraha)	207 675 000
23. Väliaikainen ammatillinen koulutus.....	447 661 000
24. Harjoittelutoiminta	11 000 000
25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)..	7 932 000
26. Opettajankoulutus	25 448 000
27. Oppilaitosten henkilöstön lisäkoulutus.....	23 886 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	197 903 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	292 500 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	135 000 000
71. Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha).	3 200 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	253 020 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha).....	3 100 000
61. Koulutilat ja metsät (230).....	105 667 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	51 692 000
21. Metsien hoito (arviomääräraha)	790 000
22. Puutavaran hankinta ja myynti (arviomääräraha).....	2 200 000
28. Maatilatalouden menot (arviomääräraha)	38 025 000
29. Muut kulutusmenot.....	1 610 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	4 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	5 650 000
77. Perusparannukset (siirtomääräraha)	1 200 000
87. Maa-alueiden hankinta (siirtomääräraha).....	500 000
65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset (230).....	2 431 800 000
30. Valtionosuus käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	2 147 000 000
32. Kunnallisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	4 600 000
35. Eräät avustukset.....	3 570 000
37. Valtionosuus ja -avustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha).....	276 630 000

67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)	384 237 000
50. Valtionavustus käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	241 000 000
51. Valtionavustus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	127 077 000
52. Ylimääräinen avustus.....	1 490 000
53. Yksityisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	320 000
57. Valtionavustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha).....	14 350 000
68. Yleissivistävä aikuiskoulutus (250)	828 960 000
30. Valtionosuus ja -avustus kansalais- ja työväenopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	402 200 000
50. Valtionapu kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	327 160 000
52. Eräät rakennusavustukset (siirtomääräraha).....	7 000 000
54. Avustus järjestöjen vapaata sivistystyötä varten.....	15 000 000
55. Valtionapu opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	71 800 000
56. Avustukset kesäyliopistoille.....	5 100 000
57. Kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha).....	700 000
69. Ammatillinen aikuiskoulutus (250)	576 446 000
25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	17 605 000
26. Ammatilliset pätevyystutkinnot (arviomääräraha).....	5 850 000
30. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten huoneistojen hankkimisen korkotuki (arviomääräraha).....	890 000
31. Valtion avustus ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha).....	10 000 000
32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille (arviomääräraha).....	278 000 000
33. Ammatillinen täydennyskoulutus.....	83 500 000
50. Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	120 600 000
51. Ylimääräiset avustukset.....	8 000 000
53. Avustus kotitalousneuvontajärjestöille.....	17 595 000
54. Avustukset kotiteollisuusneuvontajärjestöille.....	20 306 000
57. Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha).....	9 200 000
59. Valtionapu kirjeopiskelua varten.....	4 900 000
74. Koulutusoppimus- ja oppisopimuskoulutus (230)	230 567 000
27. Kurssitoiminta (arviomääräraha).....	64 700 000
30. Valtionosuus oppisopimuskoulutuksen palkkausmenoihin (arviomääräraha).....	5 867 000
40. Korvaus työnantajille (arviomääräraha).....	160 000 000

80. Varastokirjasto (280)	4 647 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 153 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	1 494 000
81. Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitos (270)	3 021 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 851 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	1 170 000
82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (270)	14 026 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 889 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 554 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	4 583 000
83. Arkistolaitos (280)	37 374 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	26 690 000
10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)	4 220 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	532 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 432 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	2 500 000
84. Museovirasto (280)	97 730 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	41 728 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 366 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	13 360 000
30. Museoiden valtionosuudet (arviomääräraha)	31 276 000
50. Rakennusten entistämisasiavustukset (siirtomääräraha)	4 900 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha)	5 000 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
85. Suomenlinnan hoitokunta (280)	27 702 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 452 000
40. Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	850 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha)	7 400 000
88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen (270)	536 107 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	112 737 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	7 610 000
50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha)	146 310 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	248 750 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	20 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	700 000
90. Taiteen tukeminen (290)	809 507 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 396 000

30. Kuntien kulttuuritoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	45 101 000
51. Valtion taiteilija-apurahat (arviomääräraha).....	34 100 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	545 910 000
55. Kirjailijoille ja kääntäjille jaettavat apurahat ja avustukset (arviomääräraha)	18 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	2 000 000
76. Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen (siirtomääräraha) .	160 000 000
91. Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen (300).....	620 840 000
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	469 000 000
51. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	151 340 000
52. Urheiluopistojen valtionapu.....	500 000
92. Valtion taidemuseo (290).....	29 116 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	14 571 000
21. Museo-, tutkimus- ja dokumentointitoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	3 900 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 525 000
29. Muut kulutusmenot	3 120 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 000 000
72. Museokokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha)	3 000 000
95. Suomen elokuva-arkisto (290).....	11 799 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 839 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 560 000
29. Muut kulutusmenot	3 900 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	500 000
96. Elokvien tarkastus (820)	2 485 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 125 000
29. Muut kulutusmenot	360 000
97. Neuvostoliittoinstituutti (030)	3 332 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	2 880 000
29. Muut kulutusmenot	452 000
98. Kansainvälinen yhteistyö (030).....	154 440 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 612 000
25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v).....	43 130 000
50. Eräät avustukset	37 120 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha) ..	54 478 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha).....	4 100 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha).....	6 000 000

99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot (210)	83 476 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v).	3 430 000
26. Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset.....	14 511 000
27. Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen..	14 560 000
50. Eräät avustukset.....	16 475 000
51. Avustus työväen- ja seurantalojen korjaukseen (siirtomääräraha).	15 300 000
52. Avustus eräiden rakennusten peruskorjaukseen	1 200 000
71. Tutkimus- ja opetusvälineiden hankinta Neuvostoliitosta (siirtomääräraha).....	18 000 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	12 494 539 000
01. Maa- ja metsätalousministeriö (650)	42 835 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	34 158 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	8 677 000
08. Maatilahallinto (670)	191 160 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	184 100 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	2 210 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	4 850 000
14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos (660)	10 505 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	7 490 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	585 000
29. Muut kulutusmenot	2 050 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	280 000
77. Maanrakennustyöt (siirtomääräraha).....	100 000
29. Viljan varmuusvarastointi (670)	253 180 000
61. Siirto siementuotannon edistämisarvoihin (arviomääräraha).....	1 700 000
63. Leipäviljan hinnan alentamisen korvaaminen	11 480 000
64. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)	240 000 000
30. Maaseudun elinkeinojen neuvonta (670)	173 730 000
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan.....	130 730 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha).....	43 000 000

31. Hinta- ja tulotuki (670)	4 462 700 000
41. Maataloustulolain mukainen valtion tuki (arviomääräraha).....	3 669 700 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha).....	50 000 000
45. Sokerintuotannon tukeminen (arviomääräraha).....	260 000 000
46. Öljykasvituotannon tukeminen (arviomääräraha).....	410 000 000
47. Tärkkelystuotannon tukeminen	73 000 000
32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet (670)	4 085 000 000
40. Maataloustuotteiden vientituki (arviomääräraha).....	2 785 000 000
41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha) ..	1 300 000 000
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670)	915 000 000
40. Aloittamisavustus (arviomääräraha).....	100 000 000
41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	2 000 000
42. Valtion osuus luopumiseläkelain mukaisista menoista (arviomääräraha).....	325 000 000
43. Avustukset maatilojen investointeihin (arviomääräraha).....	60 000 000
44. Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (arviomääräraha).....	125 000 000
48. Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha).....	4 000 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha).....	295 000 000
60. Siirto maatilatalouden kehittämisrahastoon	—
83. Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha).....	4 000 000
34. Muut maatalouden menot (670)	30 500 000
42. Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot (arviomääräraha) ..	7 000 000
43. Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	11 000 000
46. Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen (siirtomääräraha)	1 000 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha).....	11 500 000
35. Metsästyks ja porotalous (690)	67 053 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (arviomääräraha)...	31 783 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha).....	22 000 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen	3 987 000
45. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 283 000
37. Kalatalous (690)	109 362 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	9 528 000
23. Alueellinen kalataloussuunnittelu ja kalatalouden kehittäminen (siirtomääräraha)	1 752 000
25. Kalakannan hoitovelvoitteet ja kalatalousselvitykset (arviomääräraha).....	3 992 000

26.	Tenojoen ja muiden Jäämereen laskevien vesistöjen kalakantojen kehittäminen, kalastuksen valvonta ja kalataloustutkimukset ...	1 307 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	3 173 000
40.	Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut (arviomääräraha)	9 600 000
41.	Kalatalouden edistäminen (arviomääräraha)	19 000 000
42.	Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen (arviomääräraha)	35 000 000
44.	Kalastusvakuutustoiminta (arviomääräraha)	6 500 000
45.	Kalastusmatkailun kehittäminen (siirtomääräraha)	2 000 000
47.	Kalatalouden korkotukilainojen menot (arviomääräraha)	3 100 000
49.	Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen	11 000 000
70.	Kaluston hankinta	310 000
77.	Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha).....	3 100 000
38.	Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690)	110 624 000
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	49 695 000
23.	Valtion kalanviljelytoiminta (siirtomääräraha 2 v)	12 013 000
24.	Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha).....	7 418 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 458 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	12 090 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	2 000 000
74.	Kalanviljelylaitosten rakennustyöt (siirtomääräraha)	22 950 000
75.	Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	3 000 000
40.	Vesivarojen käyttö ja hoito (560)	206 235 000
22.	Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v).....	16 225 000
30.	Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha) .	24 000 000
31.	Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha)	35 000 000
43.	Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha).....	5 000 000
77.	Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha).....	126 010 000
58.	Yksityismetsätalous (680).....	697 264 000
41.	Valtionapu metsäkeskuksille.....	24 193 000
42.	Valtionapu metsälautakunnille	293 000 000
44.	Valtionapu metsänparannustöihin (siirtomääräraha)	200 000 000
45.	Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisointiin	16 304 000
50.	Eräät metsätaloudelliset valtionavut.....	13 767 000
83.	Metsänparannuslainat (siirtomääräraha).....	150 000 000
60.	Maanmittaushallinto (550).....	502 945 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	472 945 000
80.	Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha).....	30 000 000

65. Geodeettinen laitos (550)	13 804 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 025 000
21. Mittaus- ja tutkimustyöt.....	2 429 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	125 000
29. Muut kulutusmenot	2 925 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	1 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	1 300 000
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660)	167 591 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	99 305 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha).....	2 795 000
24. Kasvinjalostustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	4 300 000
26. Maatalouden sääpalvelu	2 727 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	10 284 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	40 150 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	5 430 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	1 700 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha).....	900 000
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660)	10 993 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 557 000
29. Muut kulutusmenot	4 436 000
76. Metsäntutkimuslaitos (660)	201 182 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	103 837 000
24. Tutkimus- ja metsätalousmenot (siirtomääräraha 2 v).....	59 353 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	392 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	11 900 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	23 300 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha)	1 900 000
87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha).....	500 000
80. Eläinlääkintätoimi (670)	33 575 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	24 475 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 900 000
50. Valtionapu eläinsuojelutyöhön	200 000
84. Valtion eläinlääketieteellinen laitos (670)	57 637 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	21 544 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	15 588 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	9 555 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	3 100 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	7 850 000

90. Valtion margariinitehdas (850)

22. Käyttömenot (arviomääräraha)..... 28 920 000

Käyttömenot (22): 28 920 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)..... 260 000

Sijoitusmenot (70): 260 000

95. Metsähallitus (680)

21. Toimintamenot (arviomääräraha) 1 041 580 000

Käyttömenot (21): 1 041 580 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)..... 16 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)..... 4 000 000

77. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha)..... 22 000 000

78. Yleiset uittoväylätyöt (siirtomääräraha)..... 9 000 000

87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha)..... 10 000 000

Sijoitusmenot (70-87): 61 000 000

98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta (660)

22. Jokioisten siemenkeskuksen käyttömenot (arviomääräraha) 10 663 000

24. Siemenperunakeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)..... 16 555 000

Käyttömenot (22-24): 27 218 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)..... 665 000

Sijoitusmenot (70): 665 000

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650) ...**89 739 000**

25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha) 14 150 000

27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha)..... 25 989 000

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha) 500 000

44. Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha) 44 100 000

48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v) 5 000 000

Pääluokka 31

31.	LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	10 918 467 000
01.	Liikenneministeriö (710)	45 660 000
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	30 540 000
29.	Muut kulutusmenot	15 120 000
24.	Tielaitos (720)	6 041 207 000
21.	Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v).....	3 805 207 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	29 200 000
77.	Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	1 908 800 000
78.	Ulkopuolisille tehtävät työt (arviomääräraha)	100 000 000
87.	Maa-alueiden hankinta ja tielain mukaiset korvaukset (arviomääräraha).....	198 000 000
25.	Tienpidon valtionavut (720)	186 500 000
31.	Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista	3 500 000
33.	Korvaukset katujen kestopäällystymisestä (arviomääräraha)....	3 000 000
34.	Valtionapu katujen rakentamiseen (siirtomääräraha).....	25 000 000
50.	Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon (arviomääräraha).	130 000 000
51.	Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen (siirtomääräraha)	25 000 000
30.	Merenkulkulaitos (730)	867 918 000
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	713 000 000
22.	Saimaan kanavan hoitokunta (arviomääräraha)	1 058 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	3 000 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	27 100 000
74.	Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	10 000 000
77.	Väylätyöt (siirtomääräraha).....	44 460 000
78.	Keitele-Päijänne kanava (siirtomääräraha)	68 900 000
87.	Maa- ja vesialueiden hankinta (siirtomääräraha)	400 000
31.	Merentutkimuslaitos (830).....	28 710 000
01.	Palkkaukset (arviomääräraha)	13 660 000
28.	Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 000 000
29.	Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	11 750 000
70.	Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	1 300 000
32.	Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730).....	105 225 000
30.	Piensatamien rakentamisen valtionapu (siirtomääräraha).....	2 800 000
31.	Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	5 500 000
32.	Tahkoluodon syväsataman rakentamisen korkotuki (arviomääräraha).....	100 000
40.	Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha).....	53 000 000

41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	40 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen.....	600 000
45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha).....	25 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha).....	3 200 000
40. Autorekisterikeskus (720).....	307 310 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	292 510 000
74. Katsastusasemien rakentaminen (siirtomääräraha).....	14 500 000
87. Maa-alueiden ja kiinteistöjen hankkiminen (siirtomääräraha)...	300 000
50. Ilmatieteen laitos (830)	167 691 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	90 519 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	12 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	56 920 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	8 252 000
52. Telehallintokeskus (710)	84 475 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	84 475 000
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760)	423 276 000
22. Korvaus radiotoiminnan valvonnasta	500 000
41. Sanomalehdistön tuki	112 000 000
42. Lehdistön yleinen kuljetustuki	270 000 000
43. Uutis- ja tietotoimistotuki	4 000 000
44. Sanomalehtien yhteisjakelun tuki (siirtomääräraha)	20 000 000
52. Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella (siirtomääräraha).....	4 776 000
58. Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä.....	12 000 000
56. Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä (050)	176 000 000
23. Korvaus virkaläheteysoikeuden käytöstä postiliikenteessä (arviomääräraha).....	133 000 000
24. Korvaus erityispalveluina toimitettavista virkalähetyksistä ja postiennakkolähetyksistä (arviomääräraha).....	43 000 000
57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset (750)	636 300 000
34. Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha).....	3 100 000
41. Korvaus tavaraliikenteen kuljetusalennuksista	10 000 000
61. Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha)	623 200 000
58. Radanpito (750).....	1 565 000 000
62. Valtionrautateiden radanpito (siirtomääräraha).....	1 565 000 000

85. Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin (740)	80 000 000
88. Finnair Oy:n osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha)...	80 000 000
92. Ilmailulaitos (740)	118 000 000
71. Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä (siirtomääräraha)	38 000 000
88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus	80 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710)	85 195 000
22. Tutkimus ja suunnittelu (siirtomääräraha).....	13 000 000
31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha).....	5 000 000
33. Tahkoluodon radan rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha).	200 000
40. Eräät valtionavut.....	3 400 000
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon.	11 000 000
42. Korvaus koulutuksesta.....	30 000 000
44. Ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtove-	
rokorvaus (arviomääräraha).....	20 000 000
45. Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomäärä-	
raha).....	1 500 000
50. Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen	1 095 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HAL-	
LINNONALA	5 401 823 000
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810)	190 200 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	61 635 000
22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta (siirtomäärära-	
ha)	8 050 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)	28 125 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	23 050 000
60. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon (arviomääräraha)	800 000
66. Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet (arviomääräraha) ..	1 050 000
70. Kaluston hankinta	490 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	67 000 000
02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810)	46 700 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	46 700 000
04. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta (170)	5 698 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 553 000
29. Muut kulutusmenot.....	2 145 000

06. Taloudellinen huoltovarmuus (170)	8 500 000
41. Korkotuki turvavarastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen (arviomääräraha)	8 000 000
42. Turvavarastoinnin varastointiavustus.....	500 000
27. Kuluttajavirasto (820)	27 070 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	22 880 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 190 000
28. Kuluttajavalituslautakunta (820)	4 967 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	3 567 000
29. Muut kulutusmenot	1 400 000
29. Kilpailuvirasto (820)	15 131 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	10 486 000
29. Muut kulutusmenot	4 645 000
30. Elintarvikevirasto (820)	10 060 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	10 060 000
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820)	7 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	7 000 000
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820)	110 000 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	110 000 000
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820)	10 545 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	10 545 000
34. Lisenssivirasto (820)	7 864 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	5 614 000
29. Muut kulutusmenot	2 250 000
38. Mittatekniikan keskus (820)	6 715 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	6 715 000
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820)	74 860 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	74 860 000
40. Geologian tutkimuskeskus (830)	205 167 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	124 817 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	17 350 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	57 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	6 000 000

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830)	978 858 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	929 658 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	47 500 000
88. Toimitilojen ostaminen (siirtomääräraha).....	1 700 000
44. Teknologian kehittämiskeskus (830)	969 655 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	30 155 000
21. Tavoitetutkimustoiminta (siirtomääräraha).....	245 000 000
22. Avaruustutkimustoiminta (siirtomääräraha)	75 000 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)	31 000 000
40. Avustukset teollisuuden tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan (siirtomääräraha)	325 000 000
42. Avustukset alueellisen teknologiatoiminnan edistämiseen (siirtomääräraha).....	15 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	500 000
83. Teollisuuden tuotekehityslainat (siirtomääräraha).....	248 000 000
46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen (830)	68 175 000
22. Kansainvälinen teknistaloudellinen yhteistyö (siirtomääräraha) .	18 000 000
25. Kansallisten mittauspaiikkojen sekä mitta- ja turvallisuustekniikan kehittäminen (siirtomääräraha)	9 000 000
41. Avustus Suomen Standardisoimisliitto ry:lle	11 000 000
43. Avustukset kansainvälisiin teknistaloudellisiin yhteistyöhankkeisiin (siirtomääräraha)	16 000 000
44. Avustukset taitotiedon lisäämishankkeisiin (siirtomääräraha 2 v).	5 175 000
49. Avustus Keksintösäätiölle (siirtomääräraha)	9 000 000
48. Teollisuussihteerit (830)	36 314 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	25 514 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	2 700 000
29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)	8 100 000
49. Kehitysaluerahasto Oy (840)	357 000 000
42. Korkotuki Kehitysaluerahasto Oy:lle (arviomääräraha).....	64 000 000
43. Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen (arviomääräraha).....	78 000 000
45. Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen (arviomääräraha).....	30 000 000
46. Avustus riskipääomarahastoa varten Kehitysaluerahasto Oy:lle.	35 000 000
88. Kehitysaluerahasto Oy:n osakepääoman korottaminen	150 000 000
50. Teollisuuden edistäminen (850)	485 630 000
21. Malminetsintää ja esiintymien hyödyntämistä palveleva tutkimus (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
23. Teollisuustutkimukset (siirtomääräraha)	6 850 000
41. Kaivannaisteollisuuden edistäminen (siirtomääräraha 2 v).....	12 000 000
45. Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki (arviomääräraha).....	200 000

61. Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset (arviomääräraha).....	81 000 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha).....	360 000 000
90. Valvilla Oy:n tukeminen (arviomääräraha).....	24 500 000
95. Maanomistajien osuus puolustusmaksuista (arviomääräraha) ...	80 000
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850).....	759 300 000
46. Sijainninhjausmenettelyn tukeminen (arviomääräraha).....	14 300 000
47. Pienyritysten tukeminen (arviomääräraha).....	50 000 000
48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha).....	165 000 000
49. Yritystoiminnan aluetuki (arviomääräraha)	530 000 000
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850).....	48 364 000
24. Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille (siirtomääräraha 2 v).....	38 364 000
40. Valtionavustus PK-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 2 v).....	10 000 000
55. Energiatalous (860).....	183 200 000
21. Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot (siirtomääräraha).....	83 000 000
27. Energietiedotus, tietuhoolto ja neuvontatoiminta (siirtomääräraha 2 v).....	5 000 000
40. Energia-avustukset (arviomääräraha).....	35 000 000
41. Avustukset maaseudun sähköistämiseen (siirtomääräraha)	6 000 000
42. Avustukset energiataloudellisen tutkimuksen ja koetoiminnan edistämiseen (siirtomääräraha).....	39 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	15 000 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha).....	200 000
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	16 600 000
40. Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	3 100 000
41. Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	5 000 000
42. Avustukset haja-asutusalueiden kauppapalvelujen turvaamiseksi (arviomääräraha)	8 500 000
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	91 450 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	91 450 000
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	656 800 000
40. Avustus viennin edistämiseen (arviomääräraha)	237 350 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille	14 850 000
44. Kaupalliset sihteerit (arviomääräraha)	39 400 000
45. Avustus Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	23 700 000

46. Avustus yrityksille uuden vientihenkilöstön palkkaamiseen (arviomääräraha)	3 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha).....	319 000 000
84. Lainat viennin edistämiseen (arviomääräraha)	19 500 000
90. Valtion hankintakeskus (050)	
21. Käyttömenot (arviomääräraha).....	83 200 000
Käyttömenot (21): 83 200 000	
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha).....	4 000 000
72. Vuokraustoiminta (siirtomääräraha).....	12 400 000
74. Keskusvaraston muutostyöt (siirtomääräraha)	3 600 000
Sijoitusmenot (70-74): 20 000 000	

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	53 271 934 000
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400)	85 678 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	51 778 000
22. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	14 300 000
29. Muut kulutusmenot	19 200 000
70. Kaluston hankinta	400 000
02. Sosiaali- ja terveyshallitus (400)	120 680 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	67 438 000
22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha)	12 000 000
25. Kansainvälinen yhteistyö	4 080 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 312 000
29. Muut kulutusmenot	35 000 000
70. Kaluston hankinta	850 000
03. Työttömyysturvalautakunta (400)	6 047 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 787 000
29. Muut kulutusmenot	1 260 000
04. Tarkastuslautakunta (090)	6 002 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	4 652 000
29. Muut kulutusmenot	1 350 000

05. Tapaturmavirasto (400)	51 302 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	37 342 000
29. Muut kulutusmenot	12 900 000
70. Kaluston hankinta	1 060 000
07. Työterveyslaitos (450)	141 500 000
50. Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v).	141 500 000
08. Kansanterveyslaitos (450)	195 300 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	141 100 000
26. Rokotehuolto (siirtomääräraha 2 v)	34 500 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	19 700 000
87. Kiinteistöjen hankinta (arviomääräraha)	—
09. Lääkelaboratorio (450)	9 060 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	6 580 000
29. Muut kulutusmenot	2 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)	480 000
10. Säteilyturvakeskus (450)	81 600 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	81 600 000
12. Valtion koulukodit (420)	64 622 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	45 717 000
29. Muut kulutusmenot	12 900 000
70. Kaluston hankinta	155 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	5 850 000
13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköt (420)	28 752 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	23 752 000
29. Muut kulutusmenot	5 000 000
14. Valtion mielisairaalat (480)	127 291 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	95 241 000
29. Muut kulutusmenot	17 000 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)	950 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)	14 100 000
15. Perhekustannusten tasaus (410)	5 587 500 000
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	57 500 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	5 530 000 000
16. Yleinen perhe-eläke (410)	260 000 000
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)	260 000 000

17. Työttömyysturva (410)	6 100 000 000
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha).....	3 010 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)...	3 090 000 000
18. Sairausvakuutus (410)	2 880 000 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	2 880 000 000
19. Eläkevakuutus (410)	6 642 600 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha).	112 500 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	1 850 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	100 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha).....	4 680 000 000
20. Tapaturmavakuutus (410)	83 800 000
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha).....	83 800 000
21. Rintamaveteraanieläkkeet (410)	1 071 400 000
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha).....	1 060 000 000
53. Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha).....	11 400 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot (410)	2 334 450 000
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha).....	2 024 000 000
51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha).....	8 300 000
55. Valtion korvaus sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha).....	137 800 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v).....	10 350 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v).....	154 000 000
23. Muu sodista kärsineiden turva (410)	32 700 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha).	30 600 000
53. Valtionavustus eräille veteraanijärjestöille.....	2 100 000
28. Muu toimeentuloturva (410)	29 650 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha).....	20 000 000
51. Invalidiraha (arviomääräraha).....	50 000
56. Asevelvollisten kotiuttamisraha (arviomääräraha).....	9 600 000

29. Pakolaisten vastaanotto (410)	314 000 000
61. Pakolaisten vastaanotto (arviomääräraha).....	314 000 000
33. Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki (410)	2 190 000 000
30. Valtionosuus kunnille toimeentuloturvan kustannuksiin (arviomääräraha).....	890 000 000
31. Valtionosuus kunnille lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen (arviomääräraha)	1 300 000 000
34. Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto (420)	22 513 000 000
30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin (arviomääräraha).	21 295 000 000
31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	515 000 000
32. Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin (arviomääräraha)	633 000 000
33. Valtion maksuosuus yliopistollisten keskussairaaloiden kustannuksiin (arviomääräraha)	3 000 000
34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha).....	13 800 000
35. Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin	1 500 000
36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	42 100 000
38. Valtionosuuden ja valtion korvauksen loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	300 000
39. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin	9 300 000
51. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus (250)	8 000 000
27. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus	7 000 000
50. Opintoapurahat	1 000 000
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470)	23 520 000
21. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen	17 620 000
23. Terveysvalvonta.....	2 500 000
24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	3 400 000
57. Lomatoiminta (420)	1 163 760 000
30. Valtionosuuden loppuerät kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän hallintomenoihin (arviomääräraha).....	200 000
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 114 000 000

42. Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)	49 560 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	1 095 100 000
50. Avustukset yksityisten sosiaali- ja terveysalan yhteisöjen kustannuksiin (arviomääräraha).....	1 095 100 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).....	24 620 000
25. Kansainvälinen yhteistyö	6 300 000
26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin	720 000
27. Osuus pohjoismaisen apuvälineiden kehittämiskeskuksen käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	750 000
28. Eräät koulutustoiminnan ja asiantuntijapalvelujen menot	850 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha).	16 000 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA.....	7 423 693 000
01. Työministeriö (610)	126 651 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	126 651 000
03. Työsuojeluhallinto (400)	149 617 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	148 379 000
56. Valtionapu työsuojelukoulutukseen ja tiedotustoimintaan	1 238 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620).....	6 900 715 000
02. Palkkaukset (arviomääräraha)	1 155 000 000
21. Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	476 776 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot	35 234 000
30. Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha).....	1 696 000 000
50. Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	1 003 000 000
51. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha).....	744 205 000
61. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	1 128 000 000
62. Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin (arviomääräraha)	280 000 000
64. Muuttoturva (arviomääräraha)	32 500 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha).....	350 000 000

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610)	246 710 000
21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	3 000 000
22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	1 000 000
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha).....	10 750 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha).....	220 000 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha).....	5 000 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha).....	5 460 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	1 500 000

Pääloukka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	5 724 012 000
01. Ympäristöministeriö (510)	66 884 000
01. Palkkaukset (arviomääräraha).....	52 184 000
29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v).....	14 100 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v).....	600 000
11. Ympäristön suojele (520)	106 100 000
26. Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta (siirtomääräraha 2 v).....	29 200 000
42. Ilmansuojeleinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	11 000 000
61. Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelelun tukeminen (siirtomääräraha).....	2 900 000
62. Ympäristönsuojelelun edistäminen (siirtomääräraha).....	30 000 000
63. Jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha).....	8 000 000
64. Öljyjätetmaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha).....	25 000 000
13. Ympäristönsuojelelyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan kanssa (520) ...	88 000 000
40. Itä- ja Keski-Euroopan ympäristönsuojelelueinvestointien korkotuki (arviomääräraha).....	3 000 000
66. Avustukset ympäristönsuojelelueinvestointeihin Itä- ja Keski-Euroopassa (siirtomääräraha).....	70 000 000
67. Ympäristönsuojelelue yleinen edistäminen (siirtomääräraha).....	15 000 000
15. Luonnonsuojelele ja luonnon virkistyskäyttö (520)	179 750 000
21. Luonnonsuojelelue yleismenot (siirtomääräraha 2 v).....	3 800 000
22. Luonnonsuojeleluealueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha).....	14 200 000
32. Avustukset virkistysalueiden hankintaan (siirtomääräraha).....	5 000 000
36. Maa-aineslain mukaiset avustukset.....	400 000
61. Eräät luonnonsuojeleluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha).....	26 200 000
74. Luonnonsuojeleluealueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha).....	10 150 000

87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha).....	120 000 000
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560)	413 184 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	343 984 000
27. Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta (arviomääräraha)....	1 300 000
28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)	1 000 000
30. Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomäärä- raha).....	7 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin (siirtomää- räraha).....	11 500 000
40. Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki (arviomäärä- raha)	5 000 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (siirtomääräraha).....	10 000 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha).....	8 200 000
77. Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt (siirtomääräraha).....	25 200 000
30. Kaavoitus- ja rakennustoimi (530).....	33 094 000
21. Kaavoitus- ja rakennustoimen tutkimus ja kehittäminen (siirto- määräraha 2 v).....	13 900 000
23. Kiinteistötietojärjestelmän kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)..	1 600 000
31. Valtionosuus rakennuskaavoitukseen (arviomääräraha).....	10 500 000
32. Avustukset aluearkkitehtien palkkauksiin.....	1 394 000
37. Avustukset yleiskaavoitukseen (siirtomääräraha 2 v).....	3 500 000
62. Koerakentaminen ja kokeilutoiminta (siirtomääräraha 2 v)....	2 200 000
32. Rakennussuojelu (530)	14 950 000
21. Rakennussuojelun tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v).....	850 000
34. Avustukset kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyt- tämiseen (siirtomääräraha)	10 000 000
61. Muut rakennussuojelukustannukset (siirtomääräraha).....	4 100 000
40. Asuntohallitus (540).....	52 950 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v).....	52 950 000
45. Asuntotoimi (540)	4 736 000 000
53. ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki (arviomäärä- raha).....	665 000 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	1 300 000 000
56. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha).....	30 000 000
60. Siirto asunto-olojen kehittämistärahastoon	2 550 000 000
61. Avustukset vuokrataloille (arviomääräraha).....	10 000 000
62. Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki (arviomääräraha)	13 000 000
63. Vuokra-asuntolainojen korkotuki (arviomääräraha).....	150 000 000
64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arviomääräraha)	18 000 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot (510)	33 100 000
24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v).....	23 500 000
26. Hallinnonalan koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v).	4 600 000
50. Eräät valtionavut	3 400 000
52. Avustukset asuntoalan järjestöille	1 600 000

Pääloukka 36

36. VALTIONVELKA	7 666 145 000
01. Kotimaisen velan korko (910)	3 971 230 000
90. Kotimaisen velan korko (arviomääräraha)	3 971 230 000
03. Ulkomaisen velan korko (910)	3 283 800 000
90. Ulkomaisen velan korko (arviomääräraha).....	3 283 800 000
09. Muut menot valtionvelasta (910)	411 115 000
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha).....	403 875 000
90. Kotimaisen velan indeksikorotus (arviomääräraha)	7 240 000

Menojen kokonaismäärä:

170 173 284 000

Yksityiskohtaiset perustelut

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä perustellaan määrärahat kokonaisuudessaan. Aikaisempien vuosien tulo- ja menoarvioihin sisältyvät tulo- ja menoarvion soveltajaa sitoviksi tarkoitettut ehdot, edellytykset ja muut kannanotot, jotka oli tarkoitettu koskemaan myös myöhempien varainhoitovuosien määrärahoja, on sisällytetty näihin yksityiskohtaisiin perusteluihin siltä osin kuin niiden voimassaolo on katsottu edelleen tarpeelliseksi joko sellaisinaan tai muutettuina.

Tiedot virastojen ja laitosten palkkausmo-

mentilta palkattavan henkilöstön määrästä vuonna 1992 on esitetty asianomaisen palkkausmomentin yhteydessä. Henkilöstön määrään sisältyvät myös mahdolliset henkilöstön siirrot palkkausmomentille muilta momenteilta sekä vuoden 1991 ensimmäisessä lisämenoarviossa hyväksytyt muutokset. Muilta kuin palkkaus- ja toimintamenomenteilta palkattavan henkilöstön henkilötyövuosien enimmäismäärät on esitetty asianomaisen momentin kohdalla.

Hallitus esittää Eduskunnan päätettäväksi yksityiskohtaisten perustelujen luvut Yleistä, Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö sekä yksityiskohtaisten perustelujen osat Tulot ja Menot lukuunottamatta selvitysosakohtia.

Yleistä

Voimassa olevien säännösten ja vakiintuneen käytännön perusteella saadaan vuonna 1992 tarkistaa *eräiden julkisia tehtäviä hoitavien* henkilöiden, kuten kansanedustajien, eduskunnan virka- ja palvelusmiesten ja valtioneuvoston jäsenten, palkkaukset sekä sosiaaliturvamaksu edelleen soveltuvin osin ja enintään samoja perusteita noudattaen kuin virkamiespalkkaukset.

Valtion *ylimääräisiä eläkkeitä* saa tarkistaa samalla tavalla kuin valtion eläkelainsäädännön mukaisia vakinaisia eläkkeitä.

Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen edellyttää siirtymistä kokoaikatyöstä osa-aikatyöhön. Osa-aikaeläkkeeseen liittyvä osa-aikatyö voi-

daan toteuttaa mm. siten, että asianomaiselle myönnetään osittaista virkavapautta taikka hän siirtyy muuhun osa-aikatyöhön virastossa. Järjestelyt saa toteuttaa palkkausmomentin henkilöstön enimmäislukumääriä koskevien rajoitusten estämättä.

Osa-aikaeläkkeelle, ns. *osa-aikatyöasetuksen* (1341/88) mukaiseen osa-aikatyöhön sekä *osittaiselle hoitovapaalle* siirtymisestä aiheutuvan työvoimavajauksen täyttämiseksi voidaan tarvittaessa palkata sijaishenkilöstöä. Osa-aikatyömuotoihin siirtymisestä säästyviä palkkausmäärärahoja saa käyttää sijaishenkilöstön palkkaamiseen palkkausmomentin henkilöstön enimmäismäärää koskevien rajoitusten estämättä.

Varhaiskuntoutuksen jälkeisen uudelleensijoituksen edellytysten turvaamiseksi saa valtion virkamiesten palkkauksiin palkkausmomentilla varatuista määrärahoista maksaa niissä tapauksissa, jolloin uudelleensijoittaminen on aiheuttanut ansioiden alenemista, valtiovarainministeriön määräämien perusteiden mukaista uudelleensijoitusrahaa eräissä virastoissa ja laitoksissa siltä osin kuin ne ovat kuuluneet kuntoutuksen kokeilutoiminnan piiriin.

Henkilötyövuosien enimmäismäärät

Vuoden 1992 tulo- ja menoarviossa vahvistetaan tulo- ja kehysohjaukseen siirtymiseen liittyen pääluokkien perustelujen päätösosassa kunkin pääluokan henkilötyövuosien enimmäismäärä varainhoitovuodelle.

Henkilötyövuosien enimmäismäärä on sitova. Pääluokan henkilöstön kokonaismäärän tulee olla enintään sen mukaisella tasolla jo varainhoitovuoden alussa eikä määrää saa tilapäisestäikään ylittää varainhoitovuoden kuluessa.

Enimmäismäärään luetaan koko valtion henkilöstö palvelussuhteen laadusta tai budjetointitavasta riippumatta. Henkilöstömäärään eivät kuulu

— uusimuotoisten liikelaitosten henkilöstö,

— budjettisidonnaisten liikelaitosten liike-toimintamenomomentilta palkattava henkilöstö,

— velvoitetöyöllistettävät,

— muut työllisyysvaroin palkatut eivätkä

— ostopalvelut.

Henkilötyövuosien määrä lasketaan seuraavasti:

1. Yksi päätoiminen (vähintään 30 t/viikko) virka- tai työsopimussuhteinen tehtävä (vakanssi) muodostaa yhden henkilötyövuoden. Mikäli vakanssista maksetaan samanaikaisesti palkkaa kahdelle henkilölle (sairaus- ja äitiysloma- tms. sijainen), kysymyksessä on kuitenkin vain yksi henkilötyövuosi.

2. Osa-aikaisten vakanssien viikkotyöajat lasketaan yhteen ja muunnetaan tätä kautta henkilötyövuosiksi. (Yhteenlasketut viikkotyöajat jaetaan edellisessä kohdassa todetulla päätoimisuuden rajaa osoittavalla viikkotyöajalla 30 t.)

3. Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten henkilötyövuodet lasketaan muuttamalla ne henkilötyövuosiksi palvelussuhteen kestoajan mukaisessa suhteessa (esim. 3 kk harjoittelija = 0,25 henkilötyövuotta). Osa-aikaisuus otetaan huomioon mahdollisuuksien mukaan samalla tavalla kuin vakanssien osa-aikaisuus.

Menomomenttien luokittelu ja asiasisältö

Seuraavassa on esitetty menomomenttien luokitteluperusteet ja numerointijärjestys sekä näin muodostuviin momenttiluokkiin kuuluvien määrärahojen käyttötarkoitukset.

Menomomentteille on määritelty toiminnan (tai toimintaorganisaation) tai menojen laadun mukaiset perusteet, joiden mukaisesti menot on budjetoitu ao. momenteille.

Vakiosisältöiset menomomentit

Momentteille 01, 28, 29, 70 ja 74—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötar-

koituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa on voitu poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. vakiomomentteilla ”myös” -sanalla esim. seuraavasti: ”Momentin määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien matka- ja edustusmenojen maksamiseen.”

Toimintamenomomentit

Tulosbudjetoidun viraston toiminnasta aiheutuvat menot on budjetoitu pääsääntöisesti yhtenä määrärahana toimintamenomomentille. Toimintamenomenteille merkittyjä määrärahoja saa käyttää kaikkiin viraston toiminnasta aiheutuviin menoihin, joihin ei ole erillistä määrärahaa. Erillisinä määrärahoina on budjetoitu siirtomenot ja finanssijoitus- sekä talonrakennus- ja maarakennusinvestointimenot.

Siirtymävaiheessa toimintamenomomentin vakiosisältöön voidaan katsoa kuuluvan käytännössä ne käyttötarkoitukset, jotka on määritelty vakiomenomomenttien 01, 29 ja 70 kohdalla menomomenttien asiasisällön kuvauksessa. Näihin käyttötarkoituksiin toimintamenomomentille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta toimintamenomomentin perusteluissa. Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista palvelutoimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Muut yleiset määräykset

Milloin momentin määrärahalta saa maksaa palkkoja tai palkkioita, määrärahaa saa käyttää myös niihin liittyvien tarpeellisten henkilösivumenojen (sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut ym.) maksamiseen.

Menojen laadun mukaiset määräykset

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostot, puolustusvoimien hankintamenot sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Muulta kuin palkkausmomentilta (01—02)

saadaan maksaa työsuhdepalkkoja tai tilapäisten virkamiesten palkkoja vain, jos tästä on erikseen mainittu ao. momentin perusteissa.

Kulutusmenomomentit on merkitty pääsääntöisesti kiinteiksi määrärahoiksi lukuunottamatta palkkausmomenteja, eläkemomenteja, maksullisen palvelutoiminnan momenteja ja budjettisidonnaisten liikelaitosten käyttömenoja.

Palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot (01—07)

01—03. Palkkaukset

Palkkausmomentille sisältyvät viraston oman henkilöstön virka- ja työehtosopimusten tai muiden vastaavien perusteiden mukaiset palkkaukset sekä eräät pysyväisluonteisesta asiantuntijatoiminnasta johtuvat palkkiot, joista on suoritettava sosiaaliturvamaksu, sekä eläkemaksu. Myös ulkomaan edustuksen henkilöstön ja sotilasasiamiesten paikalliskorotukset sekä eräät muut vastaavanlaiset palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille.

Palkkausmomenttien (01.) käyttösuunnitelmat on poistettu. Momentin päätösosassa mainitaan vain aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa käyttösuunnitelmiin sisältyneet momentilta palkattavan henkilöstön määrää koskevat tiedot eriteltynä perus- ja sopimuspalkkaihin ja tilapäisiin sekä työsopimussuhteisiin. Näihin määriin eivät sisälly momentilta mahdollisesti palkattavat tilapäiset tai työsopimussuhteiset kausi- ja ruuhka- yms. apulaiset, joiden henkilötyövuodet kuitenkin sisältyvät koko hallinnonalan henkilöstökehukseen.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön määrää koskevassa erittelyssä mainitun henkilöstön sekä em. kausi- ja ruuhka- yms. apulaisten palkkausmenoihin.

Lisäksi on otettava huomioon seuraavaa.

Perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin määrärahaa saa käyttää virois-

ta maksettavan kokonaispalkkauksen maksamiseen lisineen samoin kuin sopimuspalkkaisten virkojen kokonaispalkkauksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää virkamiehen irtisanomisajan palkkauksen maksamiseen irtisanomisajan päättymisajankohtaan asti siinä tapauksessa, että virka on lakkautettu eikä irtisanomisaika ole viran lakkaamisajankohtana vielä päättynyt.

Valtion virkamieslain (755/86) 36 §:n mukaan vakinainen virkamies, jonka nimittää virkaan tasavallan presidentti tai valtioneuvosto, voidaan asettaa valtioneuvoston käytettäväksi. Koska näihin järjestelyihin ei ole mahdollista etukäteen osoittaa määrärahoja, käytettäväksi asetetulle virkamiehelle saadaan maksaa palkkaus asianomaisen ministeriön palkkauskomentin perus- ja sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin käytettävissä oleva määräraha ylittäen.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin määrärahaa saa käyttää sellaisille tilapäisille virkamiehille maksettavien palkkojen maksamiseen kaikkine lisineen, jotka työskentelevät tehtävissä, jotka liittyvät oleellisesti valtion viraston tai laitoksen työhön.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin määrärahaa saa käyttää sellaiselle työsopimussuhteessa olevalle henkilökunnalle maksettavien palkkojen maksamiseen kaikkine lisineen, joka pysyväisluonteisesti työskentelee tehtävissä, jotka liittyvät oleellisesti valtion viraston tai laitoksen työhön. Työsuhdepalkkoja sisältyy myös työmäärärahoihin sekä eräisiin työmäärärahan luonteisiin, toimintakokonaisuutta osoittaviin määrärahoihin, joiden perusteluissa on tästä nimenomaan mainittu.

Muiden palkkojen ja palkkioiden osalta määrärahaa saa käyttää luento-, tunti- ja dosenttiopetuspalkkioiden sekä näihin verrattavissa olevien palkkioiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää valtion työnantajana suorittaman sosiaaliturvamaksun sekä valtion virastojen ja laitosten eläkerahastosta annetun lain mukaisten eläkemaksujen maksamiseen.

05—07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset

eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

Muut kulutusmenot (10—29)

Muut kulutusmenot kuin palkkaukset ja palkkauksen luonteiset menot on merkitty pääsääntöisesti momentille 29. Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on budjetoitu momentille 28. Edustustoiminnan menoihin osoitettua määrärahaa saa käyttää myös edustustoimintaan välittömästi liittyvien palkkausmenojen maksamiseen.

Momenteilta 10—29 ei saa palkata henkilöitä, ellei lupaa tähän ole ao. momentin perusteluissa erikseen annettu.

Momenteille 10—29 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu valtiolle.

Poikkeuksellisesti on momenteille 10—27 budjetoitu sellaisia tarvikkeiden ja palvelusten ostoon tarkoitettuja, selvästi rajattavan kokonaisuuden muodostavia määrärahoja, jotka erityisen syyn perusteella on tarkoituksenmukaista merkitä omalle momentilleen. Tällaisia mahdollisesti omille momenteilleen merkittyjä menokokonaisuuksia ovat mm. ao. hallintoyksiköille tyypilliset ja erityisen suuret toiminnan erityismenot sekä selvästi määräämiskäiset erillisprojektit.

13. Talonrakennusten korjaus ja kunnossapito

Momentille on merkitty rakennusten korjauksesta ja kunnossapidosta aiheutuvat menot. Mikäli rakennuksen arvo nousee korjauksen johdosta siinä määrin, että korjausta on pidettävä perusparannuksena, meno on merkitty sijoitusmenoksi (vrt. momentit 74—76).

14—15. Maa- ja vesirakennusten korjaus ja kunnossapito

Momenteille on merkitty maa- ja vesirakennusten ja -rakenteiden korjauksesta ja

kunnossapidosta aiheutuvat menot (vrt. momentit 77—79).

16—18. Puolustusvoimien kaluston hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin sekä muun puolustusvoimien kaluston ja välineiden hankkimisesta aiheutuvat menot.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin momentilta 29 maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilömäärärajoituksineen on esitetty momentin perusteluissa.

29. Muut kulutusmenot

Momentille on merkitty sellaiset kulutusmenot, joita ei ole budjetoitu muualle.

Momentin määrärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidon edellyttämien tavaroiden ja palvelusten ostomenojen maksamiseen, lukuunottamatta palkkaus- ja palkkauksenluonteisia menoja sekä muita kuin jäljempänä mainittuja sijoitusmenoja (vrt. momenttien 70—89 asiasisälön määrittelyt).

Määrärahaa saa käyttää kuitenkin komiteoiden ja toimikuntien sekä pysyvien toimielinten käyttämien sivutoimisten henkilöiden palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten viraston tai laitoksen toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston, joiden arvo on enintään 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on enintään kolme vuotta, hankintamenojen maksamiseen, ellei momentin perusteluissa ole toisin määrätty.

Momentin määrärahaa saa käyttää edellä mainittujen menojen lisäksi myös seuraavien menojen maksamiseen:

— hallinnon kehittämishankkeista aiheutuvat menot (pl. palkkaus- ja palkkauksenluonteiset menot)

— viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut (avustusluonteiset suoritukset on merkitty momenteille 66—69)

— aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistusoikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

— puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

— viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangaistusluonteiset lisät ja korotukset)

— valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset

— viraston tai laitoksen määräytymisperusteiltaan säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa ao. tulomomentilta.

Tulo- ja menoarviota laadittaessa on käytetty seuraavaa momenttien 29 lisäjaottelua, jota tulee noudattaa myös tulo- ja menoarviota sovellettaessa:

Pääerittely	Alaerittely	Selite
Käyttövarat (enintään)		Ao. yksikön käytettäväksi
Palkkaukset mukaan lukien sosiaaliturva- ja eläkemaksut		
Matkat		Matkat Yötyömatkat Päivärahat Hotellikorvaukset Valtion korvattavat henkilöstön muutot Henkilökuljetukset Ajoneuvojen vuokrat
Muut henkilöstömenot	Koulutus	Kurssi- ja konferenssimaksut Koulutustarvikkeet
	Työpaikkaterveydenhuolto	Terveys- ja sairaanhoitomaksut Lääkkeet ja hoitotarvikkeet
	Muut	Pelastus- ja väestönsuojelutarvikkeet Työpaikkaruokailun tarvikkeet ja palvelukset Virkapukuavustukset Suojavaatetus Muut
Rakennusten käyttö	Vuokrat	Vuokrat valtion laitoksille Vuokrat muille
	Sähkö, kaasu ja vesi	Sähkömaksut Kaasumaksut Vesi- ja jätevesimaksut
	Lämmitys	Kaukolämpömaksut Lämmityspolttoaineet
	Puhtaanapito	Siivoustarvikkeet ja -palvelukset Alueiden puhtaanapidon (ml. lumityöt) edellyttämät tarvikkeet ja palvelukset Jätehuoltopalvelukset ja -maksut
	Puistojen ym. alueiden ylläpito	Puistojen ym. laajojen alueiden ylläpidon ja puhtaanapidon edellyttämät tarvikkeet ja palvelukset
	Muut	Hissien ym. laitteiden huolto Edellä mainitsemattomat tarvikkeet ja pal- velukset
Toimistomenot	Painatus, monistus ja kopiointi	Painatus- ja monistuspalvelukset Asiakirjojen sidontapalvelukset Kopiointikoneiden vuokra- ja huoltomak- sut Monistus- ja kopiointitarvikkeet
	Automaattinen tietojenkäsittely	Atk-palvelusten ostot Atk-laittevuokra- ja huoltomaksut Atk-tarvikkeet
	Maksuliikenne	Maksuliikenteen palvelumaksut ja lomak- keet

	<p>Posti-, lennätin- ja puhelinmaksut</p> <p>Toimistotarvikkeet ja -palvelukset</p>	<p>Postimaksut</p> <p>Puhelin-, lennätin- ja telexmaksut</p> <p>Toimistotarvikkeet</p> <p>Painotuotteet</p> <p>Konttorikoneiden vuokrat ja huoltopalvelukset</p>
	<p>Muut</p>	<p>Edellä mainitsemattomat tarvikkeet ja palvelukset</p>
<p>Atk-laitteiden hankinta</p>	<p>Arvoltaan vähäiset tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytaikaiset atk-laitteet</p>	
<p>Muun kaluston hankinta</p>	<p>Arvoltaan vähäiset tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytaikaiset muut koneet, laitteet ja kalusto</p>	<p>Koneet</p> <p>Laitteet</p> <p>Kalusto</p> <p>Kuljetusvälineet</p>
<p>Komiteat ja neuvottelukunnat</p>	<p>Tilapäiset komiteat, toimikunnat, neuvottelukunnat, neuvostot, lautakunnat ja muut pysyvät toimielimet</p>	<p>Mainittujen elinten muut kulutusmenot kuin päätoimisten palkkausmenot</p>
<p>Toiminnan erityismenot</p>		<p>Toiminnan erityismenoiksi luokitellaan edellä mainitsemattomia toiminnalle tyypillisiä aineiden, tarvikkeiden ja ulkopuolisten palvelusten ostoja, joiden markkamääräinen osuus momentin menoista on huomattava</p> <p>Esimerkkejä toiminnan erityismenoista ovat</p> <ul style="list-style-type: none"> — moottorikulkuneuvojen käytöstä, — viestivälineiden käytöstä, — opetustoiminnasta, — potilaiden hoidosta, — oppilaiden, potilaiden ym. ylläpidosta ja huollosta aiheutuvat aineiden ja tarvikkeiden sekä ulkopuolisten palvelusten ostot sekä raaka-aineiden ostot <p>Toiminnan erityismenojen erittelyt pyritään yhtenäistämään hallinnonalojen puitteissa samantyyppistä toimintaa suorittavien hallintoyksikköjen kesken</p>

Muut menot

Aineet ja tarvikkeet

Em. ryhmiin kuulumattomat

- raaka- ja apuaineet
- poltto- ja voiteluaineet
- lääkkeitä ja hoitotarvikkeet
- tekstiilit ja vaatteet
- puhdistusaineet ja siivousvälineet
- elintarvikkeet
- työvälineet
- muut aineet ja tarvikkeet

Koneiden ja laitteiden korjaus ja kunnossapito

Em. ryhmiin kuulumattomat

- korjaus- ja kunnossapitotarvikkeet
- varaosat
- korjaus- ja kunnossapitopalvelukset

Talonrakennusten korjaus ja kunnossapito

Rakennusten ja huoneistojen korjauksen ja kunnossapidon tarvikkeet ja palvelukset (erää ei normaalityypisessä esiinny)

Maa- ja vesirakenteiden korjaus ja kunnossapito

Em. ryhmiin kuulumattomat

- korjaus- ja kunnossapitotarvikkeet
- varaosat
- korjaus- ja kunnossapitopalvelukset

Konsulttipalvelukset
Muut palvelukset

Konsulttipalvelusten ostot

Edellisiin ryhmiin kuulumattomien palvelusten ostot

Muut

Kokous- ja konferenssimenot

Viraston tai laitoksen toimialaan liittyvien kotimaisten ja ulkomaisten yhteisöjen jäsenmaksut

Virkistystoiminnan tarvikkeet ja palvelukset

Lomatoiminnan tarvikkeet ja palvelukset

Aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenot (patentit, tietokoneohjelmistojen käyttöoikeudet ja muut sellaiset käyttö- ja omistusoikeudet), elleivät ne sisälly momenteilta 70—79 suoritettaviin hankintoihin

Puhelinosuustodistusten tai vastaavien puhelimen käyttöön oikeuttavien todistusten hankintamenot, elleivät ne liity momenteille 70—89 budjetoituun kokonaisuuteen

Viraston tai laitoksen toiminnasta tai sen hallinnassa olevasta käyttöomaisuudesta aiheutuvat verot ja maksut (ml. rangausluontoiset lisät ja korotukset)

Valtion varoista maksettavat, viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvat vahingonkorvaukset ja muut vastaavat korvaukset

Viraston tai laitoksen määrätymisperusteiltään säännöksissä tarkoin määrättyjen tulojen tai muiden erien liikaa perityn osan palautukset, ellei palautusta voida suorittaa ao. tulomomentilta

Aloitetoiminnan kustannukset

Muut edellisiin ryhmiin kuulumattomat menot

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot tulo- ja menoarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteutusta.

Siirtomenot on luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on käyttösuunnitelmasa esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleenjaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntainliitoille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntainliitoille suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettut valtionavut yksityisille yrityksille, elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot yksityisille

kuluttajille sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille

Momentille on merkitty siirrot tulo- ja menoarvion ulkopuolisiin rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. Erittelemättömät siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäs in suorittaa.

66—69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten rahoitusyhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluontoiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusvoimien ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin on luettu sellaiset valtion aineellisen käyttöomaisuuden hankinnat, jot-

ka täyttävät jäljempänä eri vakiomomentti-ryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—76 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79.

70—73. Kaluston hankinta

Momenteille on merkitty arvoltaan yli 50 000 markan ja samalla taloudelliselta pitoajaltaan yli kolmivuotisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot. Momentin 70 (Kaluston hankinta) määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen tai nimetyn hallinnonalan toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Momentin 70 määrärahaa saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämien kaapelointijärjestelmien, apusähkölaitteiden ja jäähdytysjärjestelmien hankinta- ja asennusmenojen maksamiseen.

Momenttien määrärahaa saa käyttää myös prototyypin tai ns. nollasarjan tuote-erän hankintaa koskevan sopimuksen mukaisten tuotekehitysmenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Hankintasopimukseen tulee tällöin sisällyttää ehto, että tuotekehitysmenot kuuden prosentin vuotuisine korkoineen on maksettava rojaltn muodossa takaisin valtiolle, jos tuotetta myydään valtionhallinnon ulkopuolelle. Taloudelliselta arvoltaan huomattavia tuotekehityshankintoja saa kuitenkin suorittaa vain, jos niistä on erikseen mainittu määrärahan perusteluissa. Jos sopimuksen mukainen tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista kehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, tuotekehitysmenot saadaan jättää valtiolle perimättä, vaikka kysymys ei ole kehitystyön tekijän maksukyvyttömyydestä.

74—76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tar-

peellisten rakentamismenojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös atk-laitteiden edellyttämistä kaapelointijärjestelmistä ja ilmkäsittelyjärjestelmistä sekä rakennusten turvajärjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin (1990 = 100) pistelukua 102. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien menojen, mukaanlukien palkkausmenot, maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivaustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty palkkausmomentille 01.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momenteille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, valtionvelan nettokuoletukset ja indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin

kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja nettokuoletukset sekä indeksikorotukset.

93—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten tileistä poistot, eräät muut laskennalliset erät sekä eräät korvausmenot.

TULOT

Osasto 11

VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Tulo- ja varallisuusvero

Momentille arvioidaan kertyvän
35 050 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvät esitykset laiksi vuodelta 1992 toimitettavassa valtionverotuksessa sovellettavista veroasteikoista ja veroprosenteista sekä laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta.

Valtion tulo- ja varallisuusveroasteikot esitetään vuodelle 1992 samoiksi kuin ne olivat vuonna 1991. Yhteisöjen valtionverotuksen tuloveroprosenttia esitetään sen sijaan alennettavaksi neljällä prosenttiyksiköllä eli 19 prosenttiin. Korkojen vähennyskelpoista osuutta ehdotetaan pienennettäväksi 80 prosentista 75 prosenttiin ja vähennettävien kulusluottokorkojen enimmäismääriä alennettavaksi. Toisaalta puolisoiden korkovähennyksen enimmäismäärää esitetään korotettavaksi 2 000 markalla ja lapsikorotusta 500 markalla. Asuntovähennyksen enimmäismääräksi esitetään 8 000 mk.

Tuloverotuksen sairauskuluvähennys ehdotetaan poistettavaksi. Tähän liittyvänä kompensationsa sairausvakuutuksen osittain korvaama hammashuolto ulotetaan koskemaan koko aikuisväestöä. Tuloveron tuottoa toimenpide lisää 400 milj. mk vuonna 1992.

Yhteisöjen verokannan alentamisen on arvioitu vähentävän veron tuottoa noin 400 milj. mk ja korkovähennykseen tehtävän muutoksen puolestaan lisäävän veron tuottoa noin 250 milj. mk.

Verotuksen valmistumisen lykkäytymisen on arvioitu vähentävän veron tuottoa 1 000 000 000 mk ja alkuvuoden 1991 ylisuurten ennakonpidätysten palauttamisen noin 2 400 000 000 mk.

1992 tuloarvio	35 050 000 000
1991 tuloarvio	41 600 000 000
1991 lisämenoarvio	320 000 000
1990 tilinpäätös.....	41 507 954 355

02. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle on annettu hallituksen esitys laiksi korkotulon lähdeverosta (1341/90) annetun lain muuttamisesta. Veron määrää esitetään korotettavaksi 1.1.1992 alkaen 10 prosentista 15 prosenttiin korkotulojen määrästä.

1992 tuloarvio.....	1 800 000 000
1991 tuloarvio.....	600 000 000

03. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän
1 030 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/40). Perintö- ja lahjaveron määrä riippuu verotettavan perintöosuuden arvosta ja sukulaisuussuhteesta perinnönjättäjään.

1992 tuloarvio.....	1 030 000 000
1991 tuloarvio.....	815 000 000
1991 lisämenoarvio	50 000 000
1990 tilinpäätös	870 695 540

04. <i>Arpajaisvero</i>		1992 tuloarvio.....	310 000 000
Momentille arvioidaan kertyvän		1991 tuloarvio.....	230 000 000
310 000 000 mk.		1990 tilinpäätös.....	232 818 543

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolaikiin (259/70).

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Liikevaihtovero*
Momentille arvioidaan kertyvän
47 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Uusi liikevaihtoverolaki (559/91) astuu voimaan 1.10.1991. Liikevaihtoverotuksen vähennysjärjestelmä laajenee tällöin ja veron kertaantuminen vähenee. Vähennysjärjestelmän laajentamisen arvioidaan alentavan veron tuottoa 3 000 000 000 mk vuonna 1992. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen (1085/91) liikevaihtoverolain (559/91) muuttamisesta, jolla liikevaihtoverokanta esitettiin korotettavaksi 21,2 prosentista 22,0 prosenttiin 1.10.1991 lukien. Esitys liittyy valtioneuvoston periaatepäätökseen toimenpiteistä teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Verokannan korotuksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 1 700 000 000 mk vuonna 1992.

1992 tuloarvio.....	47 000 000 000
1991 tuloarvio.....	52 900 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—3 450 000 000
1990 tilinpäätös.....	45 534 470 700

02. *Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero*

Momentille arvioidaan kertyvän
1 870 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/66). Veroa suoritetaan vakuutusmaksun mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero sisältyy. Vuonna 1991 veron määrä on 17,5 prosenttia, mikä vastaa 21,2 prosentin

verokantaa verottomasta vakuutusmaksusta laskettuna. Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- tai jälleenvakuutus sopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutus sopimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavarankuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutus sopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain muuttamisesta, jolla vakuutusmaksu veron verokanta esitetään 1.1.1992 lukien korotettavaksi 21,2 prosentista 22 prosenttiin vakuutus sopimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly. Korotuksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa 70 000 000 mk vuonna 1992.

1992 tuloarvio.....	1 870 000 000
1991 tuloarvio.....	1 660 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 562 763 200

03. *Apteekkimaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän
330 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/46, muut. 59/83) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa ei ole tarkoitus tarkistaa vuonna 1992.

1992 tuloarvio.....	330 000 000
1991 tuloarvio.....	290 000 000
1990 tilinpäätös.....	272 684 283

06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut

01. *Tuontitulli*
Momentille arvioidaan kertyvän
1 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontitullin kantaminen pe-

rustuu tullitariffilakiin (660/87) ja siihen liittyvään tullitariffiin. Tullinalainen tuonti vuonna 1990 oli 16 900 000 mk eli 16,4 prosenttia koko tuonnin arvosta. Muu osa

tuonnista on vapautettu tullista joko suoraan tullitariffin tai tulleja koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella. Tullitilaston mukainen keskimääräinen tulli tullinalaisesta tuonnista oli 8,2 %. Tuottoarvio perustuu tullinalaisen tuonnin arvioituun kehitykseen vuosina 1991—1992. Vuoden 1992 tuottoarviossa keskimääräisen tullin on arvioitu olevan tullinalaisesta kannosta 8,2 %. Tuontitullin kertymään on sisällytetty maksun myöhästymisestä tai muusta verovelvollisen laiminlyönnistä aiheutuva veronkorotus.

1992 tuloarvio	1 270 000 000
1991 tuloarvio	1 490 000 000
1991 lisämenoarvio	— 200 000 000
1990 tilinpäätös	1 378 687 790

02. Tuontimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 80 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuontimaksun kantaminen perustuu tuontimaksulakiin (1008/77) ja siihen liittyvään tuontimaksutaulukkoon (662/87). Tuontimaksun alaisten tuotteiden on arvioitu kasvavan noin 10 % vuosina 1991—1992.

1992 tuloarvio	80 000 000
1991 tuloarvio	120 000 000
1990 tilinpäätös	70 301 178

09. Tasausvero

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Tasausveron kantaminen perustuu tasausverolakiin (922/71, muut. 987/91) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Tasausveroperusteita on muutettu siten, että raaka-aineiden, tuotantotarvikkeiden ja investointitavaroiden tasausveron kantamisesta luovuttiin 1.7.1991 alkaen. Perustemuutoksen on arvioitu alentavan tasausveron tuottoa 680 000 000 mk vuonna 1992. Lisäksi tasausveroperusteita on vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen päätetty alentaa 1.10.1991 lukien keskimäärin 0,3 prosenttiyksiköllä. Tämän perustemuutoksen on arvioitu vähentävän tasausveron tuottoa 120 000 000 mk vuonna 1992.

Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys tasausverolain muuttamisesta, jolla lain voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 1993 loppuun. Veromääriä esitetään edelleen alennettavaksi 1.1.1993 lukien puoleen vuoden 1992 tasosta.

1992 tuloarvio	300 000 000
1991 tuloarvio	1 125 000 000
1991 lisämenoarvio	— 470 000 000
1990 tilinpäätös	1 065 398 749

08. Valmisteverot

01. Tupakkaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 285 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (875/79, muut. 1160/90) sekä valtioneuvoston päätökseen tupakkatuotteista suoritettavasta lisäverosta (1055/88). Tuottoarviossa on oletettu, että tupakkatuotteiden vähittäismyyntihinnat nousevat keskimäärin 4 % vuonna 1992.

1992 tuloarvio	3 285 000 000
1991 tuloarvio	3 325 000 000
1991 lisämenoarvio	— 220 000 000
1990 tilinpäätös	2 823 413 768

02. Makeisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 160 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeisverolakiin (867/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (665/87). Veron määrä on 3,50 mk/kg.

1992 tuloarvio	160 000 000
1991 tuloarvio	170 000 000
1990 tilinpäätös	153 641 730

03. Olutvero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 590 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu olutverolakiin

(877/79). Veron määrä on 30 % keskioluen ja 40 % vahvan oluen vähittäismyyntihinnasta. Tuottoarviossa on oletettu, että oluiden vähittäishinnat ovat vuonna 1992 keskimäärin 4 % korkeammalla tasolla kuin vuonna 1991. Vähittäishintoja ei ole tarkoitus korottaa lainkaan vuonna 1992.

1992 tuloarvio.....	2 590 000 000
1991 tuloarvio.....	2 610 000 000
1991 lisämenoarvio	100 000 000
1990 tilinpäätös	2 473 333 443

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 4 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu alkoholijuomaverolakiin (869/79, muut. 1007/90). Tuottoarviossa on oletettu, että alkoholijuomien vähittäishinnat ovat vuonna 1992 keskimäärin 4 % korkeammalla tasolla kuin vuonna 1991. Vähittäishintoja ei ole tarkoitus korottaa lainkaan vuonna 1992.

1992 tuloarvio.....	4 500 000 000
1991 tuloarvio.....	5 000 000 000
1990 tilinpäätös	4 927 018 467

05. Virvoitusjuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu virvoitusjuomaverolakiin (870/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (667/87). Veron määrä on 27 penniä litralta. Lisäksi kertakäyttöpakkauksiin pakatuilta tuotteilta peritään lisäveroa 2—3 mk litralta riippuen kertakäyttöpakkauksen valmistusaineesta.

1992 tuloarvio.....	140 000 000
1991 tuloarvio.....	150 000 000
1990 tilinpäätös	130 765 898

06. Elintarviketuotteiden valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu elintarviketuotteiden valmisteverolakiin (868/79) ja siihen liittyvään verotaulukkoon (668/87). Tuottoarviossa on oletettu, että elintarviketuotteiden tuonti kasvaa noin 5 % vuonna 1992. Raaka-aineiden koti- ja maailmanmarkkinahintojen välisen eron on arvioitu kasvavan jonkin verran nykyisestään.

1992 tuloarvio.....	250 000 000
1991 tuloarvio.....	250 000 000
1990 tilinpäätös	214 539 184

07. Polttoainevero

Momentille arvioidaan kertyvän 6 940 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu polttoaineverolakiin (948/82, muut. 1160/90) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys polttoaineverolain muuttamisesta siten, että lyijyttömän moottoribensiinin polttoaineveroa korotetaan kymmenellä pennillä litralta sekä lyijyllisen moottoribensiinin polttoaineveroa 25 pennillä litralta. Esitetyn moottoribensiinin polttoaineveron tarkistusten on arvioitu lisäävän veron tuottoa 370 000 000 mk vuonna 1992.

1992 tuloarvio	6 940 000 000
1991 tuloarvio	6 715 000 000
1991 lisämenoarvio	— 250 000 000
1990 tilinpäätös.....	5 734 121 393

08. Ravintorasvavero

Momentille arvioidaan kertyvän 280 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu ravintorasvaverolakiin (879/79, muut. väliaikaisesti 1161/90) ja siihen liittyvään verotaulukkoon. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys ravintorasvaverosta annetun lain muuttamisesta, jolla vuonna 1991 voimassa olleet muutokset säädetään pysyviksi. Verotulojen väheneminen johtuu verorakenteen muutoksesta ja ravintorasvojen maailmanmarkkinahintojen arvioidusta noususta.

1992 tuloarvio.....	280 000 000
1991 tuloarvio.....	300 000 000
1990 tilinpäätös	327 201 172

09. Sokerivero

Momentille arvioidaan kertyvän 260 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu sokeriverolakiin (872/79). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys, jolla lain voimassaoloaikaa jatketaan vuoden 1992 loppuun ja sokeriveron määrää alennetaan nykyisestä 1,46 markasta 1,38 markkaan kilolta. Sokeriveron tuotto vastaa momentille 30.31.45 sokerituotannon tukemiseen myönnettävää määrärahaa.

1992 tuloarvio.....	260 000 000
1991 tuloarvio.....	262 000 000
1990 tilinpäätös	203 167 343

11. (11.08.11 ja 12) *Lannoitevero*
Momentille arvioidaan kertyvän
650 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys lannoiteverolain (881/79, muut. 1085/90) muuttamisesta lannoitteiden ravinnepitoisuuden perustuvaksi. Veroa kannetaan fosforikilolta 1,70 mk ja typpikilolta 2,90 mk. Lannoiteveron tuotosta 20 000 000 mk kattaa momentille 30.99.44 elintarviketutkimusprojektien menoihin myönnettyä määrärahaa. Tältä osin lannoitevero otetaan 10 000 000 markan osalta huomioon maatalouden kustannuksena. Lannoiteveron tuotosta 44 000 000 mk kattaa momentilta 30.33.43 ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettäviä avustuksia. Tätä osaa lannoiteverosta ei oteta huomioon maatalouden kustannuksena. Muulla osalla lannoiteveron tuottoa katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajain osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamis-

noista. Maataloustulolain uudistamista selvittävässä toimikunnassa selvitetään lannoitteiden käytön vähentämistä osana tuotannon rajoittamistoimenpiteitä.

1992 tuloarvio.....	650 000 000
1991 tuloarvio.....	340 000 000
1991 lisämenoarvio	80 000 000
1990 tilinpäätös	166 535 099

14. *Rehujen rasva- ja valkuaisvero*
Momentille arvioidaan kertyvän
303 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys rehujen rasva- ja valkuaisverosta annetun lain (1162/90) muuttamisesta siten, että veroa kannetaan 1,90 mk rasva- ja valkuaiskilolta. Veron tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajain osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista.

1992 tuloarvio.....	303 000 000
1991 tuloarvio.....	272 000 000
1990 tilinpäätös	180 359 246

10. Muut verot

01. *Leimavero*
Momentille arvioidaan kertyvän
3 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/43). Vuoden 1992 tuottoarviossa on oletettu, että leimaveron alainen toiminta ei muutu vuodesta 1991. Tarkoituksena on tarkistaa toimituskirjojen leimaveroja toteutuneen hinta- ja kustannustason nousun mukaisesti. Veron tuoton arvioidaan lisääntyvän korotuksen johdosta 65 000 000 mk.

1992 tuloarvio	3 700 000 000
1991 tuloarvio	4 730 000 000
1991 lisämenoarvio	— 830 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 969 567 178

02. *Luottovero*
Momentille arvioidaan kertyvän
420 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu luottoverolakiin (48/90). Veron määrä on 0,5 prosenttia ul-

komailta otetun lainan pääomamäärästä. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi luottoveron muuttamisesta. Lain muutoksella luottoveron veropohjaa esitetään laajennettavaksi koskemaan myös yksityishenkilöiden ottamia ulkomaisia luottoja. Muutoksella ei ole arvioitu olevan sanottavaa merkitystä veron tuottoon.

1992 tuloarvio.....	420 000 000
1991 tuloarvio.....	530 000 000
1990 tilinpäätös	112 006 631

03. *Auto- ja moottoripyörävero*
Momentille arvioidaan kertyvän
2 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu auto- ja moottoripyöräverolakiin (482/67, muut. 986/91). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo korotettuna 27 prosentilla ja vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille

verotusarvosta edellä sanotun lisäksi 4 500 markan määräinen vähennys. Vuonna 1992 kaikki myytävät henkilöautot dieselhenkilöautoja lukuun ottamatta ovat alennetun veron piirissä. Veron tuottoarviossa on otettu lisäksi huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, mikä on arvioitu 210 000 000 markaksi.

1992 tuloarvio	2 700 000 000
1991 tuloarvio	5 285 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—2 485 000 000
1990 tilinpäätös	4 143 332 975

04. Moottoriajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 885 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/66, muut. 1123/89).

1992 tuloarvio.....	885 000 000
1991 tuloarvio.....	810 000 000
1990 tilinpäätös.....	832 954 263

05. Matkustajavero

Momentille arvioidaan kertyvän 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi matkustajaverosta.

1992 tuloarvio.....	800 000 000
---------------------	-------------

19. Muut veronluonteiset tulot

01. *Oy Alko Ab:n ylijäämä*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 360 000 000 mk.

Selvitysosa: Alkoholilain (459/68) 19 §:n 2 momentin mukaan alkoholiyhtiön vuosivoitto on suoritettava valtiolle silloin, kun siitä on erotettu valtioneuvoston vahvistama kohtuullinen määrä vararahastoon ja eläkkeisiin sekä osinkona enintään 7 prosenttia yhtiön maksetusta pääomasta. Saman pykälän 3 momentin mukaan yhtiö on kulloinkin kulumassa olevalta vuodelta velvollinen suorittamaan odotettavissa olevasta vuosivoitosta valtiolle ennakolta määrän, mikä yhtiön toimintaa haittaamatta voidaan sanottuna vuonna kertyneistä varoista suorittaa. Vuosivoiton ennakon määrää valtiovarainministeriö. Tuloarviossa on oletettu, että oluiden ja alkoholi-juomien vähittäismyyntihinnat ovat vuonna 1992 keskimäärin 4 prosenttia korkeammalla tasolla kuin vuonna 1991. Vähittäishintoja ei ole tarkoitus korottaa lainkaan vuonna 1992.

1992 tuloarvio.....	1 360 000 000
1991 tuloarvio.....	1 830 000 000
1990 tilinpäätös	1 200 055 431

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 200 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin

(189/36) ja asetukseen (468/54) lästimaksuista. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

1992 tuloarvio	3 200 000
1991 tuloarvio	3 200 000
1990 tilinpäätös.....	2 268 074

04. (11.19.04 ja 07) Eräiden maataloustuotteiden markkinoimismaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 671 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat suurilta kana- ja sikatalousyrittäjiltä kannettavista markkinoimismaksuista annettuun lakiin (1038/78), lakiin maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksuista (1062/90, muut. 1315/90), maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annettuun lakiin (569/84), lakiin meijerikohtaisesta kiintiömaksusta (1303/88), lakiin peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta (1314/90) ja lakiin peltonraivausmaksusta (602/87). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksuista annetun lain, maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain, meijerikohtaisesta kiintiömaksusta annetun lain sekä peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta, joilla lakien voimassaoloa jatketaan ja joiltakin osin maksuperusteita muu-

tetaan. Markkinoimis- ja kiintiömaksujen tuotolla katetaan maataloustulolain (736/89) mukaista maataloustuottajien osuutta vientikustannuksista ja tasapainottamismenoista, lukuun ottamatta sitä osuutta viljan vientikustannusmaksun tuotosta, joka kattaa sitä osaa vientitukivaroista, joka käytetään vehnän ja rukiin hinnan alentamiseen rehuohran hintaiseksi viennin ja tuetun kotimaisen käytön yhteydessä.

Tuotto arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Kana- ja sikatalousyritysten markkinoismaksut.....	10 000 000
Maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksut	632 000 000
Meijerikohtaiset kiintiömaksut.....	2 000 000
Maidon kiintiömaksut.....	25 000 000
Peltoalaperusteiset vientikustannusmaksut.....	1 000 000
Pellonraivausmaksut.....	1 000 000
Yhteensä	671 000 000
1992 tuloarvio.....	671 000 000
1991 tuloarvio.....	508 000 000
1991 lisämenoarvio	30 000 000
1990 tilinpäätös	381 329 019

05. Erikoiskasvien markkinoimismaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 85 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksut perustuvat erikoiskasvien markkinoismaksuista annettuun lakiin, jonka perusteella peritään vuoden 1991 sadon

sokerijuurikkaista, tärkkelysperunasta ja öljyasveista markkinoimismaksua.

1992 tuloarvio.....	85 000 000
1991 lisämenoarvio	15 000 000

08. Öljyjätmaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 25 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjätmaksusta annettuun lakiin (894/86). Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys öljyjätmaksusta annetun lain muuttamiseksi, jolla lain voimassaoloaikaa jatketaan. Öljyjätmaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momentille 35.11.64.

1992 tuloarvio.....	25 000 000
1991 tuloarvio.....	25 000 000
1990 tilinpäätös	26 005 973

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 1992 voimassa olleiden verojen ja maksupusteiden mukaisia verotuloja.

1992 tuloarvio	500 000
1991 tuloarvio	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 977 229

Osaston 11 tulot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Tuloarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk ± %	
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	42 611 468	43 245 000	38 190 000	— 5 055 000	—12
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	47 369 918	54 850 000	49 200 000	— 5 650 000	—10
06. Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut.....	2 514 388	2 735 000	1 650 000	— 1 085 000	—40
08. Valmisteverot	17 334 097	19 394 000	19 358 000	— 36 000	— 0
10. Muut verot	9 057 861	11 355 000	8 505 000	— 2 850 000	—25
19. Muut veronluonteiset tulot.....	1 785 835	2 367 200	2 144 700	— 222 500	— 9
Yhteensä	120 673 567	133 946 200	119 047 700	—14 898 500	—11

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. *Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 92 950 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kaupallisten sihteerien palvelutoiminnasta ajalta 1.1.—31.8.1992, viisumikäsittelemaksuista ja muusta maksullisesta palvelutoiminnasta perittävistä maksuista sekä Helsingin ETYK-seurantakokousten osanottajamailta perittävistä maksuosuuksista ja muista ulkoasiainhallinnon sekalaisista tuloista.

Maksut peritään ulkoasiainhallinnon palveluista perittävistä maksuista annetun asetuksen (469/91, muut. v. 1991) nojalla ulkoasiainhallinnon yksityisille henkilöille, yhtei-

söille tai yhtymille niiden toimeksiannosta tuottamien palveluiden korvauksina. Kaupallisten sihteerien maksullisesta palvelutoiminnasta ajalta 1.1.—31.8.1992 aiheutuvat menot 2 430 000 mk on merkitty momentille 24.01.28 ja Helsingin ETYK-seurantakokouksen ja ETYKin osanottajamaiden valtion- ja hallituksen päämiesten kokouksen järjestämisestä aiheutuvat menot 54 450 000 mk momentille 24.99.25.

1992 tuloarvio	92 950 000
1991 tuloarvio	17 700 000
1991 lisämenoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	19 074 327

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. (12.25.01 ja 31) *Tuomioistuintulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat yleisen alioikeuden, maistraatin ja julkisen notaarin suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (290/87) sekä haastetiedoksiannosta suoritettavista maksuista annettuun asetukseen (1239/90). Maksuja on tarkoitus korottaa vuonna 1992 sekä saada kaikki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteet yhtenäisen maksujärjestelmän piiriin.

1992 tuloarvio	200 000 000
1991 tuloarvio	165 000 000
1991 lisämenoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	149 596 726

47. *Ulosottomaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 52 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat ulosottomaksuista annettuun asetukseen (161/85). Lisäyksessä on otettu huomioon maksujen korotus vuonna 1991 sekä asiamäärien kasvu.

1992 tuloarvio	52 000 000
1991 tuloarvio	46 000 000
1991 lisämenoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	41 946 889

50. *Vankeinhoitolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 132 300 000 mk.

Selvitysosa: Työtoiminnan tulot määräytyvät vankeinhoitolaitoksen työtoiminnassa

tuotettujen suoritteiden hinnoittelun perusteista annetun lain (992/78) mukaisesti. Ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1992 on seuraava:

	mk	mk
Tulot		
Työtoiminnan tulot.....		109 700 000
Muut tulot.....		22 600 000
Yhteensä		132 300 000
Kustannukset		
Henkilökunnan palkat.....	30 000 000	
Vankien työrahat ja avolaitospalkat....	17 500 000	
Aine- ja tarvikem. työskustannukset.....	80 000 000	127 500 000
Laskennalliset erät		
Eläkekustannukset.....	7 500 000	
Pääomakustannukset.....	15 900 000	

	mk	mk
Hallintokustannukset.....	3 200 000	26 600 000
Yhteensä		154 100 000
1992 tuloarvio.....		132 300 000
1991 tuloarvio.....		139 100 000
1990 tilinpäätös.....		120 292 866

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 200 000 mk.

Selvitysosa: Pääosa tuloista on maksullisen palvelutoiminnan tuloja ja perustuu oikeusministeriön tietojärjestelmien maksuista annettuun asetukseen (610/89). Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on merkitty momentille 25.01.28.

1992 tuloarvio.....	4 200 000
1991 tuloarvio.....	3 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 312 424

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

05. Lääninhallitusten suoritteista kertyvät tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksut venerekisteritodistuksista.....	1 400 000
Lainanhoitomaksut.....	3 600 000
Tulot lääninhallitusten maksullisesta palvelutoiminnasta.....	800 000
Maksut muista suoritteista.....	700 000
Yhteensä	6 500 000
1992 tuloarvio.....	6 500 000
1991 tuloarvio.....	25 000 000

maksuasetukseen (802/83) ja väestökirjanpidon paikallishallinnon maksuasetukseen (222/82).

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Väestörekisterikeskuksen maksullinen palvelutoiminta.....	22 000 000
Rekisteritoimistojen maksullinen palvelutoiminta.....	9 000 000
Maksullinen puhelinpalvelu.....	8 000 000
Muut tulot.....	1 000 000
Yhteensä	40 000 000
1992 tuloarvio.....	40 000 000
1991 tuloarvio.....	38 500 000
1990 tilinpäätös.....	31 926 289

06. Tulot väestörekisterikeskuksen ja rekisteritoimistojen palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Tulot perustuvat väestörekisterikeskuksen

62. Tulot poliisin maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Poliisivarikon tulot	13 020 000
Selviämisaseman maksutulot	80 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	1 900 000
Yhteensä	15 000 000

Poliisivarikoiden yhdistämisen yhteydessä on poliisivarusvarikon toiminta lakkautettu ja tehtävä siirretty Valtion pukutehtaan hoitettavaksi.

1992 tuloarvio	15 000 000
1991 tuloarvio	23 285 000
1990 tilinpäätös	18 581 127

64. Ulosotto- ja tiedoksiantotoimen maksutulot

Momentille arvioidaan kertyvän 105 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Ulosottotoimen maksutulot	87 000 000
Tulot yksityisoikeudellisista tiedoksiannoista	18 000 000
Yhteensä	105 000 000

Ulosottomaksuista on säädetty ulosottomaksuista annetussa asetuksessa (161/85) sekä tiedoksiantomaksuista haastetiedoksiannosta suoritettavista maksuista annetussa asetuksessa (268/85, muut. 995/86).

1992 tuloarvio	105 000 000
1991 tuloarvio	104 000 000
1990 tilinpäätös	79 251 897

80. *Pelastushallinnon koulutuksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 2 200 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioehdotukseen liittyvän esityksen laiksi valtion pelastusoppilaitoksista, jonka mukaan pelastushallinnon ammatillisesta peruskoulutuksesta peritään opiskelijan kotikunnalta opiskelijakohtainen korvaus koulutuksen käyttökustannuksista. Korvaus porrastetaan kunnan kantokykyluokan mukaan. Ammatillisesta täydennyskoulutuksesta ja muusta lyhytkurssitoiminnasta kuin väestönsuojelukoulutuksesta peritään kurssimaksuja siten, kuin valtion maksuperustelain (980/73) nojalla annettavassa asetuksessa määrätään. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kunnan maksuosuusia ja kurssimaksuja aletaan periä syysluku-kaudesta 1992 alkaen.

1992 tuloarvio	2 200 000
----------------------	-----------

90. Rajavartiolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuokrat	8 920 000
Muonitus	3 010 000
Sekalaiset tulot	5 270 000
Yhteensä	17 200 000

1992 tuloarvio	17 200 000
1991 tuloarvio	17 200 000
1990 tilinpäätös	16 914 367

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

1992 tuloarvio	20 000 000
1991 tuloarvio	18 000 000
1990 tilinpäätös	21 734 605

27. Puolustusministeriön hallinnonala

14. Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 17 300 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoimin-

nasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 27.12.28.

Tulot peritään pääosiltaan puolustusministeriön hallinnonalan suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (256/79, muut.

viim. 871/88) nojalla. Maksuja on tarkoitus korottaa kustannustason nousua vastaavasti 1.1.1992 lukien.

1992 tuloarvio	17 300 000
1991 tuloarvio	16 300 000
1990 tilinpäätös	15 932 351

20. *Tulot puolustusvoimien irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä royality-maksuista*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Momentille kertyvät tulot vastaavat momentille 27.25.17 merkittyjä menoja käytöstä poistetun varustuksen uusimiseen.

1992 tuloarvio	8 000 000
1991 tuloarvio	8 000 000
1990 tilinpäätös	10 476 361

21. *Metsätaloustoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 18 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 17 900 000 mk kertyy puutavaran myynnistä ja 100 000 mk metsätaloustoiminnan muista tuloista. Metsätaloustoiminnan menot on merkitty momentille 27.99.21.

1992 tuloarvio	18 000 000
1991 tuloarvio	19 000 000
1990 tilinpäätös	17 301 293

27. *Vuokratulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 60 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääasiassa palvelussuhdeasunnoista perittävistä vuokrista. Palvelussuhdeasuntojen vuokrien perusteista on määrätty valtioneuvoston päätöksillä (863/85 ja 1081/90) ja asuntoihin liittyvistä eduista perittävistä korvauksista valtiovarainministeriön päätöksellä.

1992 tuloarvio	60 600 000
1991 tuloarvio	54 600 000
1990 tilinpäätös	53 019 647

99. *Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 83 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 53 000 000 mk kertyy YK:n suorittamista korvauksista suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvista kustannuksista, jotka laskutetaan Suomen osallistumisesta YK:n rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n perusteella.

Lääkärintodistuksista ja -lausunnoista perittäviä palkkioita vastavat menot on merkitty momentille 27.12.01.

1992 tuloarvio	83 500 000
1991 tuloarvio	107 000 000
1990 tilinpäätös	130 988 974

28. *Valtiovarainministeriön hallinnonala*

03. *Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 180 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tutkimuskeskuksen tilaustutkimuksista perittävistä maksuista. Hallituksen tarkoituksena on antaa tätä tarkoittava maksuasetus. Tilaustutkimuksista aiheutuvat erillismenot on otettu huomioon momentin 28.03.22 määrärahasssa.

1992 tuloarvio	180 000
----------------------	---------

07. *Siirto valtion eläkerahastosta*

Momentille siirretään 5 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annetun lain (1372/89) 5 §:ään.

1992 tuloarvio	5 800 000 000
1991 tuloarvio	4 770 000 000

23. *Valtion työterveyshuollon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 56 150 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksilta työterveyshuollon palveluiden käyttämisestä perittävistä maksuista sekä Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutuslain 29 §:n mukaan työterveyshuollon järjestämisestä suorittamista korvauksista.

Kansaneläkelaitoksen korvaus perustuu vuoden 1990 työterveyshuollon kustannuksiin.

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Liikelaitoksilta perittävät maksut	11 550 000
Kansaneläkelaitoksen korvaus.....	44 600 000
Yhteensä	56 150 000
1992 tuloarvio	56 150 000
1991 tuloarvio	50 000 000
1990 tilinpäätös	7 703 123

24. *Tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuus*

Momentille arvioidaan kertyvän 9 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tapaturmavakuutustoimintaa harjoittavien yhtiöiden vakuutusmaksuosuutena. Tulot vastaavat yksityisten työnantajien ja vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneiden työnantajien työssä sattuvista tapaturmista momentilta 28.05.50 maksettavista korvauksista.

1992 tuloarvio	9 300 000
1991 tuloarvio	9 300 000
1990 tilinpäätös.....	7 923 104

28. *Kuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 620 000 000 mk.

1992 tuloarvio.....	620 000 000
1991 tuloarvio.....	400 000 000
1990 tilinpäätös	408 510 228

29. *Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 169 000 000 mk.

1992 tuloarvio.....	169 000 000
1991 tuloarvio.....	108 000 000
1990 tilinpäätös	106 675 484

30. *Evangelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista*

Momentille arvioidaan kertyvän 95 000 000 mk.

1992 tuloarvio	95 000 000
1991 tuloarvio	60 000 000
1990 tilinpäätös	59 643 504

39. *Henkilöstöruokailun tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion virastojen ja laitosten tiloissa olevat henkilöstöruokalat ovat valtion eri virastojen ja laitosten yhteiskäytössä. Myös valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) tarkoittamien liikelaitosten henkilöstö käyttää muiden virastojen tiloissa olevia henkilöstöruokaloita. Liikelaitoksilta peritään tästä korvaus eräiden keskitetyksi suoritettujen etuuksien ja korvausten perimisestä valtion liikelaitoksilta annetun valtioneuvoston päätöksen (868/88) perusteella. Tuloja aiheutuu myös siitä, että valtion henkilöstöruokaloiden käytöstä on sovittu eräiden kuntien ja valtionapuyhteisöjen kanssa.

1992 tuloarvio	5 000 000
1991 tuloarvio	6 500 000
1990 tilinpäätös.....	4 511 313

49. *Tullilaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 37 000 000 mk.

Selvitysosa: Liikennöitsijöiltä valtiolle kannettavat ylityömaksut sekä muut tullitoimiuksista perittävät maksut perustuvat valtion maksuperustelakiin (980/73) sekä tullilaitoksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (549/91).

1992 tuloarvio	37 000 000
1991 tuloarvio	35 000 000
1990 tilinpäätös	36 097 169

50. *Suomen rahapajan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 120 050 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1992:

<i>Tulot</i>	mk	
Käyttörahat.....	65 000 000	
Juhlarahat.....	46 950 000	
Rahasarjat.....	2 600 000	
Muut tulot.....	5 500 000	
	Yhteensä	120 050 000
	mk	mk

Kustannukset

Palkkaukset.....	8 722 000	
Aineet ja tarvikkeet....	86 000 000	
Muut.....	9 568 000	
Vaihtorahan lunastus...	42 700 000	146 990 000
Laskennalliset erät		
Pääomakustannukset ...	7 089 000	
	Yhteensä	154 079 000
1992 tuloarvio.....	120 050 000	
1991 tuloarvio.....	147 100 000	
1991 lisämenoarvio.....	24 500 000	
1990 tilinpäätös.....	202 726 436	

52. *Tilastokeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 32 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tilastokeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (61/88, muut. 213/90). Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 28.52.28.

1992 tuloarvio.....	32 000 000
1991 tuloarvio.....	25 893 000
1990 tilinpäätös.....	19 253 996

54. *Pankkitarkastusviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 22 035 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pankkitarkastuslakiin (1273/90). Tulokertymän arvioidaan vastaavan luvun 28.54 menoja.

1992 tuloarvio.....	22 035 000
1991 tuloarvio.....	21 166 000
1990 tilinpäätös.....	19 805 948

60. *Rakennushallinnon sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 130 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk	
Vuokratulot asunnoista.....	14 500 000	
Maanvuokratulot.....	21 500 000	
Muut vuokratulot.....	62 000 000	
Muut tulot.....	32 000 000	
	Yhteensä	130 000 000

Asunnoista perittävät vuokrat perustuvat valtion palvelussuhdeasunnoista annettuun valtioneuvoston päätökseen (2/86). Muut vuokratulot ovat pääasiassa valtion liikelaitoksilta ja yrityksiltä perittäviä vuokria ja perustuvat paikkakuntakohtaisiin käypiin vuokriin. Muissa tuloissa on otettu huomioon Otaniemen sähkölaitoksen myynnistä saatava kolmas maksuerä 13 200 000 mk.

1992 tuloarvio.....	130 000 000
1991 tuloarvio.....	114 000 000
1990 tilinpäätös.....	118 514 420

61. *Rakennushallinnon maksullisen palvelutoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 42 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat rakennushallinnon maksuasetukseen (1000/88). Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk	
Ylläpitopalvelut.....	39 100 000	
Rakennuttajapalvelut.....	3 000 000	
	Yhteensä	42 100 000

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitujen kustannusvastaavuuslaskelmat ylläpitopalveluiden osalta vuosille 1991 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Kiinteistöhoitopalvelut	2 231 000	1 900 000	11 900 000
Siivouspalvelut	16 127 000	17 100 000	23 500 000
Korjauspalvelut	981 000	3 300 000	3 700 000
Tulot yhteensä	19 339 000	22 300 000	39 100 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— työkustannukset			
työpalkat	9 240 000	9 819 000	14 600 000
sotut	783 000	657 000	1 200 000
eläkemaksut	2 945 000	2 378 000	4 700 000
muut henkilösisvuk.	2 541 000	3 443 000	4 000 000
— aineet, tarvikkeet, vieraat palvelut	2 011 000	3 939 000	11 400 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	17 520 000	20 236 000	35 900 000
Katejäämä	1 819 000	2 064 000	3 200 000
Kiinteät kustannukset			
— hallinto, toimitilat	1 746 000	2 002 000	3 100 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+ 73 000	+ 62 000	+ 100 000

Ylläpitopalveluiden tulot kertyvät pääasias-
sa valtion liikelaitoksille ja liiketoimintaa
harjoittaville laitoksille tarjottavista
kiinteistöhoito-, siivous- ja korjausrakenta-
mispalveluista. Tulojen lisäyksestä 13 800 000
mk aiheutuu kokeilusta, jossa tielaitos mak-
saa rakennushallinnon tuottamista ylläpito-
palveluista.

1992 tuloarvio	42 100 000
1991 tuloarvio	24 000 000
1990 tilinpäätös	28 390 656

70. Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 13 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat Valtionhal-
linnon kehittämiskeskuksen suoritteista perit-

tävistä maksuista annettuun asetukseen (1305/
87). Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta.	13 400 000
Muut tulot	400 000
Yhteensä	13 800 000
1992 tuloarvio	13 800 000
1991 tuloarvio	11 000 000
1990 tilinpäätös	9 643 002

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän
448 000 000 mk.

1992 tuloarvio	448 000 000
1991 tuloarvio	275 000 000
1991 lisämenoarvio	25 500 000
1990 tilinpäätös	293 331 364

29. Opetusministeriön hallinnonala

06. Valtion audiovisuaalisen keskuksen tu- lot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 400 000
mk.

Selvitysosa: Myyntitulot perustuvat valtion audiovisuaalisen keskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (785/77, muut. 383/82 ja 635/88). Myyntitoiminnan aiheuttamat hankinta- ym. kustannukset on merkitty momentille 29.06.28.

1992 tuloarvio	2 400 000
1991 tuloarvio	2 300 000
1990 tilinpäätös.....	2 380 207

10. Korkeakoulujen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 729 700 000 mk. Kaluston yhteiskäytön tehostamiseksi kaluston vuokraamisesta saadut tulot saa lukea maksullisen palvelutoiminnan tuloiksi.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Lääketieteellisen, hammaslääketieteellisen ja eläinlääketieteellisen maksullisen palvelutoiminnan tulot	125 500 000
Tulot muusta maksullisesta palvelutoiminnasta	542 200 000
Muut tulot.....	62 000 000
Yhteensä	729 700 000

Tuloarviossa on otettu huomioon maksuperusteiden muutokset ja maksujen korotukset vuonna 1992. Maksujen määräämistä ja laskemista koskevat säädökset tarkistetaan siten, että suoritteesta perittävä maksu voidaan määrätä suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kokonaiskustannuksia vastaavaksi. Tuloperusteita muutetaan myös siten, että valtion viranomaisilta peritään pääsääntöisesti vastaavat maksut kuin muilta.

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.10.28.

Tulot muusta maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät korkeakoulujen maksullisesta tutkimus-, moniste- ja kopiopalvelusta sekä julkaisutoiminnasta ja korkeakoulujen kirjastojen informaatiopalvelutoiminnasta sekä täydennyskoulutustoiminnasta aiheutuvina tuloina, kirjastopalvelu-, julkaisupalvelu- ja jäljennepalvelun tuloina, kurssimaksutuloina, konserttituloina sekä opetusteatterin pääsymaksutuloina.

Muut tulot kertyvät opettajankoulutuslain

perusteella valtiolle maksettavina harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina, lukion lukukausi- ja ruokailumaksuina, normaalikoulujen laajennustöiden korvauksina ja vuokra- sekä muina tuloina, käytöstä poistettavien laitteiden ja kaluston myyntituloina, perustettavien lahjoitusvirkojen tuotoina, opetus- ja koetilojen tuottoina sekä elokuvataiteen työtoiminnan tuloina. Harjoittelukoulujen perusasteen menojen maksuosuuksina kertyy 32 400 000 mk.

Tulojen arvioidaan kertyvän korkeakouluittain seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 100 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimisen yksikön osuus	149 100 000
Jyväskylän yliopisto	31 200 000
Oulun yliopisto.....	58 000 000
Joensuun yliopisto.....	15 400 000
Kuopion yliopisto	28 900 000
Turun yliopisto	58 700 000
Tampereen yliopisto.....	40 500 000
Åbo Akademi.....	35 900 000
Vaasan yliopisto	5 450 000
Lapin yliopisto.....	10 200 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	6 950 000
Teknillinen korkeakoulu.....	129 800 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu..	76 100 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	20 000 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	40 400 000
Svenska handelshögskolan.....	1 600 000
Turun kauppakorkeakoulu	10 700 000
Sibeliuksen Akatemia	2 300 000
Teatterikorkeakoulu	1 300 000
Taideteollinen korkeakoulu.....	7 200 000
Yhteensä	729 700 000

1992 tuloarvio.....	729 700 000
1991 tuloarvio.....	661 166 000
1990 tilinpäätös	708 817 215

39. Valtion opintotukikeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 65 710 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 1992 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	1 000 000
Takausvastuusaatavien lisäys	54 000 000
Korkotulot	6 500 000
Opintorahojen palautukset	4 200 000
Muut tulot	10 000

Yhteensä 65 710 000

1992 tuloarvio	65 710 000
1991 tuloarvio	25 510 000
1990 tilinpäätös	40 855 638

42. Eräiden valtion oppilaitosten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 7 250 000 mk on kuntien maksuosuuksia, jotka perustuvat Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetun lain (33/77, muut. 502/83) 10 §:ään ja Suomalais-venäläisestä koulusta annetun lain (412/76, muut. 501/83) 10 §:ään, sekä 250 000 mk henkilökunnan ruokailumaksuja, päiväkotimaksuja sekä vuokra- ja muita tuloja.

1992 tuloarvio	7 500 000
1991 tuloarvio	8 210 000
1990 tilinpäätös	2 345 002

43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 14 700 000 mk.

1992 tuloarvio	14 700 000
1991 tuloarvio	14 000 000
1990 tilinpäätös	12 017 263

50. Eräät opettajankoulutuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan menot on merkitty momentille 29.50.28.

1992 tuloarvio	1 000 000
----------------------	-----------

51. Lastentarhanopettajaopistojen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 11 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 10 930 000 mk on kuntien korvauksia, jotka perustuvat lastentarhanopettajaopistoista annetun lain (80/77, muut. 94/88) 4 a §:ään, sekä 70 000 mk kopiainti- ja muita tuloja.

1992 tuloarvio	11 000 000
1991 tuloarvio	8 860 000
1990 tilinpäätös	11 479 750

55. Vammaisten lasten koulujen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 19 300 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 18 000 000 mk on kuntien korvauksia, jotka perustuvat kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetun lain (481/83, muut. 36/86) 17 a §:ään sekä 1 300 000 mk henkilökunnan ruokailumaksuja ja vuokra-, ym. tuloja.

1992 tuloarvio	19 300 000
1991 tuloarvio	16 270 000
1990 tilinpäätös	38 232 574

60. Valtion ja eräiden muiden ammatillisten oppilaitosten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 996 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullisen palvelutoiminnan tulot ..	196 500 000
Työtoiminnan tulot	25 000 000
Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia käyvistä oppilaista	555 000 000
Kuntien korvaukset väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta	159 000 000
Kuntien korvaukset yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista	16 000 000
Muut tulot	45 000 000

Yhteensä 996 500 000

Maksullisen palvelutoiminnan menot on merkitty momentille 29.60.28. Työtoiminnan menot on merkitty momentille 29.60.29.

Kuntien korvaukset valtion ammatillisia oppilaitoksia ja yksityisiä ammatillisia erityisoppilaitoksia käyvistä oppilaista perustuvat lakiin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta (494/83) ja valtioneuvoston päätökseen oppilaan kotikunnan valtiolle suoritettavasta korvauksesta valtion ammatillisissa oppilaitoksissa.

Kuntien korvaukset väliaikaisesta ammatillisesta koulutuksesta perustuvat lakiin ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta (494/83) ja valtioneuvoston päätökseen oppilaan

kotikunnan ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten järjestämässä väliaikaisessa koulutuksessa.

Valtion ammatillisten oppilaitosten mak-

sullisen palvelutoiminnan ennakoitua kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990.

	1990 1000 mk	1991 1000 mk	1992 1000 mk
TULOT			
Täydennyskoulutus	18 010	20 000	20 000
Omaehtoinen koulutus	0	30 000	30 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	76 547	80 000	79 000
(tutkimus, kokeilu- ja työpalvelut, opinnäytetyöt)			
Kehityskaakoulutus	0	68 000	67 500
Tulot yhteensä	94 557	198 000	196 500
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— työkustannukset			
palkat	31 060	63 000	62 000
sotu	2 100	4 200	4 200
eläkemaksut	0	15 800	15 500
— matkat	2 600	26 000	25 000
— vieraat palvelut	37 000	48 000	46 300
Muuttuvat kustannukset yhteensä	72 760	157 000	153 000
Katejäämä	21 797	41 000	43 500
Kiinteät kustannukset			
— toimitilakustannukset	6 000	12 000	11 000
— koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	1 600	5 000	5 000
— hallintokustannukset	11 000	24 000	23 903
Kiinteät kustannukset yhteensä	18 600	41 000	39 903
Yli/alijäämä	+ 3 197	—	+ 3 597

Maksullisen palvelutoiminnan käynnistämistä laajennetaan teknillisissä oppilaitoksissa ja muissa oppilaitoksissa. Momentille 29.60.28 on merkitty erillinen määräraha 5 000 000 mk hankekohtaisena tukena maksullisen palvelutoiminnan käynnistämisen laajentamista varten.

1992 tuloarvio	996 500 000
1991 tuloarvio	919 000 000
1990 tilinpäätös	729 941 181

61. Koulutilojen ja metsien tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 80 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Koulutilojen tulot	70 000 000	mk
Metsien tulot	10 000 000	
Yhteensä	80 000 000	

Maatalousoppilaitosten sekä koti- ja laitostalousooppilaitosten koulutilojen maatilatalouden menot 39 000 000 mk on merkitty momentille 29.61.28.

Metsä- ja puutalousooppilaitosten puutavarankannasta ja myynnistä aiheutuvat menot 2 200 000 mk on merkitty momentille 29.61.22.

1992 tuloarvio	80 000 000
1991 tuloarvio	80 000 000
1990 tilinpäätös	81 208 275

83. *Arkistolaitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 175 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 885 000 mk. Maksut perustuvat asetukseen valtionarkiston ja maakunta-arkistojen suoritteista perittävistä maksuista (1018/86, muut. 874/88). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.83.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 290 000 mk virka-asuntojen vuokrina ja muina sekalaisina tuloina.

1992 tuloarvio	1 175 000
1991 tuloarvio	1 153 000
1990 tilinpäätös.....	1 038 835

84. *Museoviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat museoviraston suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (922/77, muut. 1381/88). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momenteille 29.84.28 ja 29.

1992 tuloarvio	5 600 000
1991 tuloarvio	5 500 000
1990 tilinpäätös.....	4 942 099

85. *Suomenlinnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Suomenlinnan hoitokunnasta annetun lain (1145/88) 3 §:n mukaisesti pääosin asuntojen ja muiden huoneitilojen sekä alueiden vuokrasta ja ylläpidosta.

1992 tuloarvio	6 500 000
1991 tuloarvio	5 200 000
1990 tilinpäätös.....	6 167 877

91. *Valtion osuus veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroista*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 415 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 36 000 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja ko-roista.

1992 tuloarvio.....	1 415 000 000
1991 tuloarvio.....	1 302 000 000
1990 tilinpäätös	1 149 138 121

92. *Valtion taidemuseon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tuloina arvioidaan kertyvän 2 920 000 mk. Tulot perustuvat valtion taidemuseon suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (749/90). Toiminnasta aiheutuvat erilliskustannukset on merkitty momentille 29.92.28. Muina tuloina arvioidaan kertyvän 80 000 mk.

1992 tuloarvio	3 000 000
1991 tuloarvio	2 580 000

95. *Suomen elokuva-arkiston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat asetukseen Suomen elokuva-arkiston suoritteista perittävistä maksuista (4/81).

1992 tuloarvio	1 500 000
1991 tuloarvio	1 450 000
1990 tilinpäätös.....	1 358 096

96. *Tulot elokuvien tarkastuksesta*

Momentille arvioidaan kertyvän 720 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/65, muut. 267/87) 10 §:ään sekä video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (697/87) 15 §:ään.

1992 tuloarvio	720 000
1991 tuloarvio	700 000
1990 tilinpäätös.....	429 057

99. *Opetusministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 74 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Opetusministeriön tulot	3 000 000
Opetushallituksen tulot	70 000 000
Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot	100 000
Muut tulot	900 000
Yhteensä	74 000 000

Opetusministeriön tulot kertyvät työterveydenhuollon korvausmaksuista, kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen kielenhuolto- ja

kielentarkastustehtävistä perittävistä maksuista ja rauhan- ja konfliktintutkimuslaitoksen sekä Neuvostoliittoinstituutin julkaisujen myynnistä perittävistä maksuista.

Opetushallituksen tulot kertyvät lähinnä valtionapujen palautuksista. Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan menot on merkitty momentille 29.40.21.

1992 tuloarvio	74 000 000
1991 tuloarvio	103 000 000
1990 tilinpäätös	76 912 433

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

08. Maatilahallinnon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 39 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk	mk
Maksullinen tarkastustoiminta		
Kasvit ja kasvinosat	2 600 000	
Taimitarhatuotteet	500 000	
Rehut ja lannoitteet	6 550 000	
Siementavara	9 000 000	
Maitovalmisteet ym.	8 500 000	27 150 000
Torjunta-aineiden rekisteriointi	7 000 000	
Rehujen ja lannoitteiden valmistuksen valvonta	860 000	
Muut tulot	3 990 000	11 850 000
Yhteensä		39 000 000

1992 tuloarvio	39 000 000
1991 tuloarvio	42 850 000
1990 tilinpäätös	35 496 062

14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 350 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tuloina ja 1 150 000 mk muina tuloina.

1992 tuloarvio	2 350 000
1991 tuloarvio	2 346 000
1990 tilinpäätös	2 272 666

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevostilipailuissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 51 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/65) ja vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevostilipailuissa annettuun asetukseen (122/66). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja luvussa 30.70 Maatalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimusaseman menoihin sekä momentilla 30.30.44 hevostalouden edistämiseen.

1992 tuloarvio	51 000 000
1991 tuloarvio	51 000 000
1990 tilinpäätös	49 821 569

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 12 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämiseksi annetun lain (896/77, muut. 1030/86 ja 1305/88) mukaisina maksuina. Kertymästä 4 300 000 mk on Maatalouden tutkimuskeskuksessa jalostettujen ja 8 100 000 mk muiden jalostamien lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja. Tuloja vastaavasti menoja on momenteilla 30.34.47 ja 30.70.24.

1992 tuloarvio	12 400 000
1991 tuloarvio	13 300 000
1990 tilinpäätös	11 056 596

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 22 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä metsästyslain (263/83) 27 §:n mukaisista metsästysmaksuista saatavina tuloina. Vastaava meno on momentilla 30.35.41.

1992 tuloarvio	22 000 000
1991 tuloarvio	22 150 000
1990 tilinpäätös	18 460 287

36. Pilkintämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 7 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82) 9 ja 89 §:iin. Kun kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus säilyttää 30 markkana, pilkintämaksuksi tulee määrätä 45 mk lisätynä valtiolle aiheutuvilla kustannuksilla, joiksi arvioidaan 3 mk eli pilkintämaksu säilyisi 48 markkana. Tilillepanomaksujen osalta kustannukset peritään maksun maksajalta maksutapahtuman yhteydessä. Pilkintämaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 150 000. Vastaava meno on merkitty momentille 30.37.40.

1992 tuloarvio	7 200 000
1991 tuloarvio	7 200 000
1990 tilinpäätös.....	7 878 998

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 21 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/82) 88 §:ään ja kalastuslain (503/51, muut. 1068/88) 83 §:ään. Kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus pysyttää edelleen 30 markan suuruisena. Tilillepanomaksun osalta kustannukset peritään maksun maksajalta maksutapahtuman yhteydessä. Kalastuksenhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 700 000. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.37.41.

1992 tuloarvio	21 000 000
1991 tuloarvio	18 600 000
1990 tilinpäätös	19 356 203

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen perusteella maksullisesta palvelutoiminnasta 2 300 000 mk ja valtion kalanviljelytoiminnasta 3 000 000 mk sekä muina tuloina 700 000 mk. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 30.38.28 ja valtion kalanviljelytoiminnasta aiheutuvat erillismenot momentille 30.38.23.

1992 tuloarvio	6 000 000
1991 tuloarvio	6 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 333 984

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 31 790 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 289 000. Metsästyslain (491/91) 49 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus pitää nykyisenä eli 110 mk. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.35.40.

1992 tuloarvio	31 790 000
1991 tuloarvio	31 350 000
1990 tilinpäätös	29 287 646

40. Vesioikeudelliset kalanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/61, muut. 427/70 ja 467/87) mukaisista kalakanan säilyttämiseen käytettävistä sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavia menoja on merkitty momentille 30.37.25.

1992 tuloarvio	2 500 000
1991 tuloarvio	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 853 845

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (SOps 94/89) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Tuloista arvioidaan 900 000 mk kertyvän kalastuskuntien ja yksityisten omistamalta jokialueelta ja 300 000 mk valtion vesialueilta. Vuoden 1991 tulokertymäarviota vastaavat menot on merkitty momenteille 30.37.26 ja 30.37.40.

1992 tuloarvio	1 200 000
1991 tuloarvio	850 000
1990 tilinpäätös.....	1 168 269

60. *Maanmittaushallinnon tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän
166 569 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat maanmittausmaksusta annettuun lakiin (320/72) ja asetukseen (398/72) sekä uusjakojen tukemisesta annettuun lakiin (24/81) ja asetukseen (211/81), kiinteistöjen kauppahintarekisteristä annettavista otteista ja muista tiedoista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (833/83), kiinteistörekisterin otteista ja tiedoista sekä kiinteistörekisterikartan otteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (536/85), maanmittaushallinnon suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (5/90), oikeaksi todistamattomista jäljennöksistä valtiolle perittävistä maksuista annettuun asetukseen (110/77) ja leimaverolakiin (662/43) sekä edellä mainittuihin lakeihin ja asetuksiin myöhemmin tehtyihin muutoksiin.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
Tulot tulosalueittain:			
Kiinteistötehtävät.....	123 551 000	125 500 000	123 704 000
Kartastotehtävät.....	22 528 000	30 960 000	36 400 000
Tietopalvelutehtävät.....	5 109 000	6 050 000	6 465 000
Sekalaiset tulot.....	1 802 000		
Yhteensä	152 990 000	162 510 000	166 569 000
Leimaverot (momentille 11.10.01).....	1 182 000	1 045 000	995 000
	154 172 000	163 555 000	167 564 000
Kustannukset			
Palkat.....	372 134 160	388 648 000	377 380 000
Muut kustannukset.....	118 177 740	121 769 000	113 843 000
Korot ja poistot.....	12 572 100	13 100 000	13 222 000
Yhteensä	502 884 000	523 517 000	504 445 000
Katejäämä	—348 712 000	—359 962 000	—336 881 000

1992 tuloarvio.....	166 569 000
1991 tuloarvio.....	162 510 000
1990 tilinpäätös.....	152 990 424

1992 tuloarvio	140 000
1991 tuloarvio	140 000
1990 tilinpäätös.....	138 486

65. *Geodeettisen laitoksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.65.28.

70. *Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 37 990 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Maksullinen palvelutoiminta	
Peltokasvitutkimus.....	4 475 000
Puutarhatutkimus.....	3 135 000
Kotieläintutkimus.....	5 100 000
Elintarviketutkimus.....	2 680 000

Yhteensä 15 390 000

Puutarhakasvien jalostusmaksut..... 100 000

Muut tulot	
Kiinteistötulot.....	2 700 000
Maatilataloustulot.....	14 500 000
Maitovalmisteiden myyntitulot.....	3 500 000
Muut tulot.....	1 800 000

Yhteensä 22 500 000
Tulot yhteensä 37 990 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.70.28 ja puutarhakasvien jalostustoiminnan menot momentille 30.70.24.

1992 tuloarvio.....	37 990 000
1991 tuloarvio.....	32 570 000
1990 tilinpäätös.....	25 198 620

76. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 18 650 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 450 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja, 17 200 000 mk metsätalouden tuloja ja 1 000 000 mk muita tuloja. Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot on merkitty momentille 30.76.28.

1992 tuloarvio.....	18 650 000
1991 tuloarvio.....	18 500 000
1990 tilinpäätös.....	17 770 270

80. Lihantarkastustoiminnan maksutulot

Momentille arvioidaan kertyvän 29 350 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät lihantarkastuslain (160/60) nojalla perittävistä maksuista.

Tuloilla katetaan pääasiassa momentille 30.80.01 merkityt lihantarkastustoiminnan menot.

Lihantarkastustoiminnan maksutulojen ennakoitu tulojen ja kustannusten laskelma vuodelle 1992:

	mk
TULOT	
Lihantarkastusmaksut.....	29 350 000
KUSTANNUKSET	
Palkat.....	21 400 000
Matkakustannukset.....	190 000
Sosiaaliturvamaksut.....	1 350 000
Eläkekustannukset.....	5 360 000
Hallintokustannukset.....	1 050 000
Yhteensä	29 350 000

1992 tuloarvio.....	29 350 000
1991 tuloarvio.....	28 400 000
1990 tilinpäätös.....	25 157 391

84. Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 22 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista arvioidaan kertyvän 22 400 000 mk maksullisesta palvelutoiminnasta ja 100 000 mk muista tuloista.

1992 tuloarvio.....	22 500 000
1991 tuloarvio.....	22 000 000
1990 tilinpäätös.....	22 135 820

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 112 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista arvioidaan kertyvän 100 000 000 mk siirtana maatilatalouden kehittämisrahastosta valtiovarastoon ja muina tuloina 12 500 000 mk.

1992 tuloarvio.....	112 500 000
1991 tuloarvio.....	12 500 000
1990 tilinpäätös.....	11 890 833

31. Liikenneministeriön hallinnonala

22. Kuntien osuus paikallisteiden kunnossapitomenoista

Momentille arvioidaan kertyvän 58 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1992 tuloarvio	58 000 000
1991 tuloarvio	58 000 000
1990 tilinpäätös	58 664 216

23. Kuntien osuus paikallisteiden tekemisestä

Momentille arvioidaan kertyvän 37 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n nojalla perittäviä korvauksia.

1992 tuloarvio	37 000 000
1991 tuloarvio	37 000 000
1990 tilinpäätös	38 139 832

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia, korkoja viivästyneistä maksuista sekä muita sekalaisia tuloja.

1992 tuloarvio	17 000 000
1991 tuloarvio	152 500 000
1990 tilinpäätös	15 466 338

25. Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 75 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sopimuksiin perustuvista osuuksista kuntien osallistuessa paikallistiehankkeisiin yli yleisistä teistä annetun lain (243/54) 84 §:n mukaisella osuudella tai ulkopuolisten osallistuessa muiden tiehankkeiden kustannuksiin. Ulkopuolisten sitoumusosuuksia vastaavat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1992 tuloarvio	75 000 000
1991 tuloarvio	75 000 000
1990 tilinpäätös	68 257 769

26. Tulot tielaitoksen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 33 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin eräille valtionlaitoksille ja muille ulkopuolisille tehtävistä, pienehköistä teiden rakennus- ja kunnossapitotöistä sekä julkisten palvelujen viennistä, joiden kulujen perinnässä sovelletaan valtion maksuperustelakia (980/73). Tuloja kertyy lisäksi erikoiskuljetuslupamaksuista ja muista sekalaisista maksullisista palveluista, joiden perinnässä sovelletaan tielaitoksen maksuasetusta (1155/91). Töistä aiheutuvat menot sisältyvät momentille 31.24.78.

1992 tuloarvio	33 000 000
1991 tuloarvio	26 000 000
1990 tilinpäätös	27 993 961

30. Merenkululaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 373 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Väylämaksut	316 000 000
Luotsausmaksut	46 300 000
Saimaan kanavan lupamaksut	2 500 000
Tulot ulkopuolisille tehtävistä töistä	3 800 000
Muut tulot	4 700 000

Yhteensä 373 300 000

Väylämaksutulot perustuvat väylämaksusta annettuun lakiin (1028/80) ja luotsausmaksutulot luotsausmaksuista annettuun asetukseen (625/89). Luotsausmaksuja on tarkoitus kustannusvastaavuuden säilyttämiseksi nykyisenä korottaa 3,5 prosentilla 1.1.1992 lukien.

Väylätoiminnan ennakoitua kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Väylämaksut	283 712 416	306 800 000	316 000 000
KUSTANNUKSET			
Palkat	95 680 007	108 700 000	103 200 000
Eläkkeet + sotu	26 149 493	28 200 000	26 800 000
Muut kulutusmenot	60 075 326	79 300 000	74 000 000
Rahoitusmenot		2 300 000	20 100 000
Pääomakustannukset	240 491 161	246 100 000	251 700 000
Kustannukset yhteensä	422 395 987	464 600 000	475 800 000
Alijäämä (-)	-138 683 571	-157 800 000	-159 800 000

Luotsaustoiminnan ennakoitua kustannus- sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuosille 1992 ja 1991 ma vuodelta 1990.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Luotsausmaksut	48 656 000	44 700 000	46 300 000
KUSTANNUKSET			
Palkat	105 888 000	109 400 000	107 200 000
Eläkkeet + sotu	33 396 000	34 600 000	33 900 000
Muut kulutusmenot	16 594 000	15 300 000	16 000 000
Pääomakustannukset	20 661 000	19 800 000	19 800 000
Kustannukset yhteensä	176 539 000	179 100 000	176 900 000
Alijäämä (-)	-127 883 000	-134 400 000	-130 600 000

1992 tuloarvio..... 373 300 000
 1991 tuloarvio..... 317 200 000
 1990 tilinpäätös..... 339 976 398

40. Autorekisterikeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän
 355 600 000 mk.

31. Merentutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat maksuasetuksen (A 909/88, muut. 1162/89 ja 1241/90) mukaisiin jääpalvelumaksuihin sekä tilaustutkimuksista saataviin maksuihin. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.31.28.

1992 tuloarvio..... 3 000 000
 1991 tuloarvio..... 2 000 000
 1990 tilinpäätös..... 1 469 626

Selvitysosa: Tulot perustuvat Autorekisterikeskuksen ja sen katsastustoimipaikkojen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (965/90).

Autorekisterikeskuksen maksullisen palvelutoiminnan ennakoitua kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990:

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Katsastus.....	207 600 450	200 000 000	214 000 000
Kuljettajantutkinnot.....	23 524 990	26 000 000	27 000 000
Rekisteröinti.....	133 618 231	110 000 000	114 400 000
Muut tulot.....	167 673	200 000	200 000
Tulot yhteensä	364 911 344	336 200 000	355 600 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— Palkat.....	135 814 442	135 783 410	137 863 100
— Sosiaaliturvamaksut.....	9 028 262	9 029 597	9 167 895
— Eläkekustannukset.....	33 953 611	33 945 853	34 465 775
— Matkat.....	1 756 524	2 192 100	2 134 000
— Vieraat palvelukset.....	66 153 381	70 587 720	72 925 640
— Katsastusasemien ostaminen.....	5 489 282	8 761 000	300 000
— Katsastusasemien rakentaminen.....	20 800 000	16 600 000	14 500 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	272 995 502	276 899 680	271 356 410
Katejäämä.....	91 915 842	59 300 320	84 243 590
Kiinteät kustannukset			
— Toimitilakustannukset.....	9 297 643	10 092 368	10 564 000
— Kiinteistöjen laskennalliset käyttökustannukset.....	16 795 153	19 314 430	21 825 302
— Ajouratojen rakentaminen.....	1 600 000	1 600 000	1 600 000
— Laitteiden pääomakustannukset.....	13 400 527	14 654 295	16 812 010
— Muun investoinnin kuoletus.....	5 486 835	5 042 335	4 834 600
— Hallintokustannukset.....	10 905 765	13 025 740	14 638 070
Kiinteät kustannukset yhteensä	57 485 923	63 729 168	70 273 982
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+ 34 429 919	—4 428 848	+ 13 969 608

1992 tuloarvio..... 355 600 000
 1991 tuloarvio..... 361 300 000
 1990 tilinpäätös..... 364 911 344

nousua vastaaviksi. Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momenteille 31.50.28 ja 31.50.29.

50. Ilmatieteen laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 62 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon maksujen tarkistukset kustannustason

Ilmatieteen laitoksen maksullisen palvelutoiminnan ennakoitua kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Tulot maksullisesta palvelusta ja muusta toiminnasta.....	50 000 000	61 730 000	62 000 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— työkustannukset			
palkat.....	24 500 000	29 900 000	30 000 000
sosiaaliturvamaksut.....	1 600 000	2 090 000	2 000 000
eläkemaksut.....	6 125 000	7 480 000	7 500 000

— matkat	850 000	980 000	1 000 000
— vieraat palvelut	3 600 000	4 520 000	4 500 000
— aineet ja tarvikkeet	4 300 000	5 300 000	5 500 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	40 975 000	50 270 000	50 500 000
Katejäämä	9 025 000	11 460 000	11 500 000
Kiinteät kustannukset			
— toimitilakustannukset	500 000	600 000	620 000
— koneiden ja laitteiden pääomakustannukset	5 260 000	6 500 000	6 500 000
— hallintokustannukset	3 265 000	4 360 000	4 380 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	9 025 000	11 460 000	11 500 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	—	—	—

1992 tuloarvio	62 000 000
1991 tuloarvio	61 730 000
1990 tilinpäätös	49 995 783

52. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 72 930 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat asetukseen eräistä radiolain ja teletoimintalain nojalla

perittävästä maksuista (919/90), asetukseen alusten radioasemien katsastuksesta (1100/89) sekä asetukseen valtion radiorahastosta (1000/89). Radiolaitteiden lupa- ja valvontamaksuja sekä katsastusmaksuja korotetaan vuonna 1992 kustannuksia vastaaviksi.

Telehallintokeskuksen ennakoituiden kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut laskelma vuodelta 1990:

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Radiolaitteiden lupa- ja valvontamaksut	29 127 911	31 500 000	38 440 000
Radiolaitteiden hyväksyntämaksut	957 421	1 300 000	1 300 000
Pätevyydistodistamaksut	976 580	1 000 000	1 000 000
Pätevyytustkintomaksut		1 650 000	1 500 000
Katsastusmaksut	329 824	330 000	550 000
Telelaitteiden tyyppihyväksymismaksut	286 300	350 000	350 000
Korvaus radiotoiminnan valvonnasta	400 000	400 000	500 000
Korvaus radiorahastosta televisiilupamaksujen perinnästä ja lupatar- kastuksesta	25 378 327	27 387 000	29 190 000
Muut sekalaiset tulot	137 443	100 000	100 000
Yhteensä	57 593 806	64 017 000	72 930 000
KUSTANNUKSET			
Palkat	24 552 136	29 385 000	29 070 000
Sosiaaliturvamaksut	1 632 535	1 953 000	1 930 000
Eläkkeet	6 138 034	7 345 000	7 280 000
Muut kustannukset	29 629 196	33 310 000	34 595 000
Kansainvälinen yhteistyö	5 742 304	6 190 000	6 700 000
Pääomakustannukset	3 990 001	4 683 000	5 900 000
Yhteensä	71 684 206	82 866 000	85 475 000
VÄHENNYSERÄT			
Kansainvälinen yhteistyö	5 742 364	6 190 000	6 700 000
Teletoinen standardointi	1 932 659	2 492 000	2 640 000
Teletoinen valvonta	2 530 391	3 580 000	3 710 000

Osuus radiotoiminnan valvonnan kustannuksista, joista ei makseta korvausta.....				700 000
	Yhteensä	10 205 414	12 262 000	13 750 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-).....		—3 884 986	—6 587 000	+ 1 205 000

Teletoinen standardoinnin ja valvonnan sekä kansainvälisen toiminnan kustannuksia ei veloiteta asiakkailta perittävissä maksuissa.

1992 tuloarvio	72 930 000
1991 tuloarvio	62 260 000
1990 tilinpäätös	57 593 806

90. *Ratamaksu*
Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionrautateistä annetun lain (747/89) mukaisesti valtioneuvosto päättää Valtionrautateiltä rataverkon käyttämisestä perittävästä maksusta ottaen huomioon raudanpidosta aiheutuvat kustannukset sekä eri liikennemuotojen tasapuolisen kehittämisen vaatimukset.

1992 tuloarvio	1 000 000
1991 tuloarvio	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 000 000

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

02. *Tulot yrityspalvelun piiritoimistojen maksullisesta palvelutoiminnasta*

Momentille arvioidaan kertyvän 10 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Tulot yrittäjäkoulutuksesta.....	9 300 000
Muut tulot	1 000 000
Yhteensä	10 300 000

Tulot yrittäjäkoulutuksesta perustuvat asetukseen kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistojen suoritteista perittävistä maksuista (860/90). Yrittäjäkoulutuksesta aiheutuvat menot on merkitty momen-

tille 32.52.24 ja muusta toiminnasta aiheutuvat menot momentille 32.02.21.

1992 tuloarvio	10 300 000
1991 tuloarvio	9 500 000
1990 tilinpäätös	7 902 350

32. *Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisen palvelutoiminnan tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 77 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat pääasiassa patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (202/91).

Tulojen lisäys 10 600 000 mk aiheutuu pääasiassa maksujen tarkistuksista.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitujen kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990:

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Patenttimaksut.....	43 910 373	49 200 000	55 000 000
Hyödyllisyysmallimaksut			1 000 000
Tavaramerkkimaksut.....	9 417 591	13 300 000	16 500 000
Mallioikeusmaksut	1 799 039	2 000 000	2 200 000
Kaupparekisterimaksut.....	2 425 428	2 200 000	2 600 000
Tulot yhteensä	57 552 431	66 700 000	77 300 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset

— työkustannukset			
palkat	22 204 668	31 013 000	33 190 000
sotut	1 809 110	2 063 000	2 208 000
eläkkeet	6 801 167	7 754 000	8 298 000
— matkat	396 831	505 000	575 000
— vieraat palvelut ja muut muuttuvat kustannukset	7 990 494	9 072 000	11 332 000

Muuttuvat kustannukset yhteensä 39 202 270 50 407 000 55 603 000

Katejäämä 18 350 161 16 293 000 21 697 000

Kiinteät kustannukset

— toimitilakustannukset	5 232 337	5 250 000	5 440 000
— koneiden ja laitteiden ym. pääomakustannukset	2 628 170	3 350 000	5 174 000
— hallintokustannukset	8 699 402	9 781 000	11 258 000

Kiinteät kustannukset yhteensä 16 559 909 18 381 000 21 872 000

Ylijäämä (+)/alijäämä (-) ..... +1 790 252 —2 088 000 —175 000

1992 tuloarvio 77 300 000
 1991 tuloarvio 66 700 000
 1990 tilinpäätös 57 618 797

1992 tuloarvio 8 652 000
 1991 tuloarvio 10 800 000
 1990 tilinpäätös 9 568 520

33. *Kuluttajatutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät maksullisesta palvelutoiminnasta. Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.33.21.

1992 tuloarvio 1 000 000
 1991 tuloarvio 1 000 000
 1990 tilinpäätös ..... —

34. *Lisenssiviraston tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 8 652 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät maksuperustelain (980/73) nojalla annetun asetuksen lisenssivirastolle suoritettavista maksuista (646/90) mukaan perittävästä suoritteista.

38. *Mittatekniikan keskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Mittatekniikan keskuksen maksullisista palveluista sekä muista tuloista.

1992 tuloarvio 400 000
 1991 tuloarvio 300 000

39. *Teknillisen tarkastuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 58 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat teknilliselle tarkastuskeskukselle suoritettavista maksuista annettuun asetukseen. Maksuja on tarkoitettu tarkistaa siten, että maksut kattavat maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990.

1990 mk   1991 mk   1992 mk

TULOT

Tulot yhteensä 48 165 000 54 100 000 58 500 000

KUSTANNUKSET

Palkkauskustannukset.....	36 166 000	38 300 000	40 980 000
Matkakustannukset.....	2 878 000	3 400 000	3 470 000
Rakennusten käyttö.....	4 526 000	4 700 000	5 210 000
Muut käyttökustannukset.....	3 796 000	4 200 000	4 310 000
Pääomakustannukset.....	2 588 000	3 500 000	3 500 000
	Kustannukset yhteensä	49 954 000	54 100 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-).....	-1 789 000		+ 1 030 000

1992 tuloarvio.....	58 500 000
1991 tuloarvio.....	54 100 000
1990 tilinpäätös.....	47 814 760

eläkemaksut.....	1 600 000
— matkat.....	1 500 000
— vieraat palvelut ja muut kustannukset.....	8 050 000

Muuttuvat kustannukset yhteensä 18 000 000

40. *Geologian tutkimuskeskuksen tulot*
Momentille arvioidaan kertyvän 24 000 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot perustuvat geologian tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen (413/85). Toiminnasta aiheutuvat erillismenot on merkitty momentille 32.40.28.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 1992.

	mk
TULOT	
Tulot suoritetuista tutkimuksista.....	23 100 000
Muut tulot.....	900 000
Tulot yhteensä	24 000 000

KUSTANNUKSET

Muuttuvat kustannukset	
— työkustannukset	
palkat.....	6 400 000
sosiaaliturvamaksut.....	450 000

Katejäämä.....	6 000 000
Kiinteät kustannukset yhteensä.....	4 090 000
Ylijäämä.....	1 910 000

1992 tuloarvio.....	24 000 000
1991 tuloarvio.....	15 800 000
1990 tilinpäätös.....	13 564 319

42. *Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 570 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 566 000 000 mk kertyy maksullisista tutkimuspalveluista ja 4 000 000 mk vuokrasta ja muista sekalaisista tuloista. Maksullisista tutkimuspalveluista aiheutuvat menot on merkitty momentille 32.42.21.

Ennakoidut maksullisen toiminnan tuloslaskelmat vuosille 1992 ja 1991 sekä toteutunut tuloslaskelma vuodelta 1990.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Tulot valtionhallinnosta.....	196 323 000	258 000 000	245 000 000
Muut kotimaiset tulot.....	260 990 000	300 000 000	294 000 000
Tulot ulkomailta.....	21 194 000	22 000 000	27 000 000
Tulot yhteensä	478 507 000	580 000 000	566 000 000

KUSTANNUKSET

Välittömät tutkimustoiminnan kustannukset			
— Palkat.....	194 493 000	218 000 000	216 170 000
— Eläke- ja sosiaaliturvamaksut.....	61 557 000	69 000 000	68 330 000
— Aineet, tarvikkeet ja projektilaitteet.....	36 063 000	42 000 000	47 210 000

— Vieraat palvelut.....	42 868 000	73 000 000	56 735 000
— Muut välittömät kustannukset	21 060 000	27 000 000	25 675 000
Välittömät kustannukset yhteensä	356 041 000	429 000 000	414 120 000
Välilliset tutkimustoiminnan kustannukset	111 474 000	120 000 000	116 305 000
Välilliset hallintokustannukset	51 386 000	53 500 000	64 575 000
Välilliset kustannukset yhteensä	162 860 000	173 500 000	180 880 000
Laskennalliset kustannukset			
— Koneiden ja laitteiden pääomakustannukset.....	22 242 000	42 000 000	36 000 000
— Laskennalliset tilavuokrat	33 005 000	37 000 000	39 000 000
Laskennalliset kustannukset yhteensä	55 247 000	79 000 000	75 000 000
Tulojen ja kustannusten erotus	—95 641 000	—101 500 000	—104 000 000
+ Alennukset valtion virastoille ja laitoksille.....	61 780 000	72 500 000	75 000 000
+ Esitutkimuksista ja riskeistä johtuvat menot.....	22 611 000	29 000 000	29 000 000
Tulos	—11 250 000	—	—

Kustannuksissa on otettu täysimääräisinä huomioon maksullisesta tutkimustoiminnasta tutkimuskeskukselle aiheutuvat kustannukset. Tulot ovat kustannuksia pienemmät, koska valtion virastojen ja laitosten tilaamista tutkimuksista peritään valtion teknillisen tutkimuskeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (262/77, muut. 1042/83 ja 1243/90) mukaan omakustannusarvoa alempia maksuja sekä siitä, että esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuvat menot voidaan jättää tutkimuskeskuksen päätöksellä tutkimuspalvelujen tilaajilta perimättä valtion teknillisestä tutkimuskeskuksesta annetun lain (144/72, muut. 1041/83) mukaisesti. Valtionhallinnon alennukset sekä esitutkimusten ja riskien menot on eritelty ja otettu korjauksina huomioon maksullisen tutkimustoiminnan tuloista laskettaessa.

1992 tuloarvio.....	570 000 000
1991 tuloarvio.....	584 000 000
1990 tilinpäätös	481 154 268

80. Siirto valtion ydinjätehuoltorahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän 92 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu ydinenergilain (990/87) 52 §:ään.

1992 tuloarvio.....	92 000 000
1991 tuloarvio.....	73 000 000
1990 tilinpäätös	118 655 211

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 47 594 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	600 000
Kuluttajaviraston tulot.....	200 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot...	6 000 000
Teollisuussihteeritoiminnan tulot	2 500 000
Teknologian kehittämisseskuksen tulot.	480 000
Imatran Voima Oy:n korvaukset Kemijoki Oy:n sähköosuudesta.....	32 200 000
Valtausmaksut.....	450 000
Outokumpu Oy:n korvaus nostetusta malmista	200 000
Vuokratulot valtion matkailukiinteistöistä	600 000
Muut tulot	4 364 000

Yhteensä 47 594 000

Teollisuussihteeritoiminnan tulot kertyvät maksullisesta palvelutoiminnasta ja perustuvat teollisuussihteerien suoritteista perittävis-

tä maksuista annettuun asetukseen (929/80). Toimeksiantomaksuja on korotettu 1.1.1990.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat asetukseen (1047/83) teollisuussihteerien suoritteista perittävistä maksuista ja Teknologian kehittämiskeskuksen maksuasetukseen (743/85, muut. 1187/88).

Kuluttajaviraston ja elintarvikeviraston tu-

lot perustuvat suoritteista perittävistä maksuista annettuun asetukseen sekä oikeaksi todistamattomista jäljennöksistä valtiolle perittävistä maksuista annettuun asetukseen.

1992 tuloarvio.....	47 594 000
1991 tuloarvio.....	46 500 000
1990 tilinpäätös.....	206 709 307

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

01. Sosiaali- ja terveysministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/44) mukaisia vakuutustarkastusmaksuja.

1992 tuloarvio	5 700 000
1991 tuloarvio	5 600 000
1990 tilinpäätös.....	5 391 121

02. Sosiaali- ja terveyshallituksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 150 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveyshallituksesta annetun lain (62/91) 5 §:n mukaisia maksuja.

1992 tuloarvio	2 150 000
1991 tuloarvio	500 000

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 68 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/81) 5 §:n mukaisia maksuja sekä ulkopuolisella rahoituksella tehtävästä tutkimustyöstä saatavia tuloja.

Tuloista 39 000 000 mk kertyy maksullisesta palvelutoiminnasta ja 29 000 000 mk ulkopuolisesta rahoituksesta tutkimustyöhön. Tulojen väheneminen johtuu maksullisen palvelutoiminnan supistumisesta.

Maksullisen palvelutoiminnan menot ja ulkopuolisella rahoituksella tehtävän tutkimustyön erilliskustannukset on merkitty momenteille 33.08.21 ja 33.08.26.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoituiden kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1992 sekä toteutunut kustannusvastaavuuslaskelma vuodelta 1990.

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Maksullinen palvelutoiminta	45 000 000	40 000 000	39 000 000
KUSTANNUKSET			
Välittömät kustannukset			
— Työkustannukset			
palkat	18 000 000	17 300 000	17 100 000
sotut	1 200 000	1 150 000	1 140 000
eläkkeet	4 500 000	4 325 000	4 275 000
— Aineet ja tarvikkeet.....	6 000 000	5 500 000	5 400 000
— Vieraat palvelut ja muut välittömät menot.....	700 000	680 000	680 000
Välittömät kustannukset yhteensä	30 400 000	28 955 000	28 595 000

Käyttökate	14 600 000	11 045 000	10 405 000
Laskennalliset kustannukset			
tilat	3 200 000	3 150 000	3 150 000
koneiden ja laitteiden pääomakulut	1 000 000	900 000	900 000
hallintokulut	5 040 000	5 000 000	5 000 000
Laskennalliset kustannukset yhteensä	9 240 000	9 050 000	9 050 000
Ylijäämä	5 360 000	1 995 000	1 355 000

1992 tuloarvio	68 000 000
1991 tuloarvio	77 900 000
1990 tilinpäätös	67 509 115

09. Lääkelaboratorion tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä lääkelaboratoriosta annetun lain (1110/74) 4 §:n mukaisia maksuja.

1992 tuloarvio	3 800 000
1991 tuloarvio	3 500 000
1990 tilinpäätös	3 036 887

10. Säteilyturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 42 475 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä ydinenergian käytön valvonnasta suoritettavista maksuista annetun asetuksen (195/88) ja säteilyturvakeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (869/85) ja tähän liittyvän hinnaston muuttamista koskevan asetuksen (1012/90) mukaisia maksuja.

Säteilylain voimaantulo edellyttää säteilyturvakeskuksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (869/85) uudistamista.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoituiden kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1991 ja 1992 sekä toteutunut laskelma vuodelta 1990:

	1990 mk	1991 mk	1992 mk
TULOT			
Ydinenergian käytön valvonta	24 880 000	29 493 000	26 365 000
Säteilytoiminnan valvonta	5 083 000	5 466 000	8 827 000
Palvelut	4 018 000	4 320 000	7 179 000
Hallinto	94 000	101 000	104 000
Tulot yhteensä	34 075 000	39 380 000	42 475 000
KUSTANNUKSET			
Muuttuvat kustannukset			
— Työkustannukset	22 048 000	23 048 000	24 987 000
— Matkat	1 696 000	1 773 000	2 039 000
— Muut henkilöstömenot	75 000	79 000	111 000
— Vieraat palvelut	3 106 000	3 247 000	4 287 000
— Aineet ja tarvikkeet	418 000	437 000	441 000
Muuttuvat kustannukset yhteensä	27 343 000	28 584 000	31 865 000
Katejäämä	6 732 000	10 796 000	10 610 000
Kiinteät kustannukset			
— Toimitilavuokrat	2 444 000	2 554 000	2 576 000

— Pääomakustannukset	1 413 000	1 477 000	1 587 000
— Hallintokustannukset	5 393 000	6 604 000	6 344 000
Kiinteät kustannukset yhteensä	9 250 000	10 635 000	10 507 000
Ylijäämä(+)/alijäämä(-).....	-2 518 000	+ 161 000	+ 103 000

1992 tuloarvio	42 475 000
1991 tuloarvio	39 380 000
1990 tilinpäätös	34 075 039

12. Valtion koulukotien tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 64 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 20 §:n mukaisia korvauksia.

Tulo- ja menoarvio edellyttää valtion sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden palveluista perittävistä korvauksista annetun asetuksen (1217/90) 3 §:n muuttamista.

1992 tuloarvio	64 400 000
1991 tuloarvio	58 500 000
1990 tilinpäätös	54 759 242

13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköiden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 21 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 20 §:n mukaisia korvauksia.

Tulo- ja menoarvio edellyttää valtion sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden palveluista perittävistä korvauksista annetun asetuksen (1217/90) 4 §:n muuttamista.

1992 tuloarvio	21 600 000
1991 tuloarvio	33 500 000
1990 tilinpäätös	27 158 457

14. Valtion mielisairaaloiden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 116 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 20 §:n mukaisia korvauksia.

Tulo- ja menoarvio edellyttää valtion sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayk-

siköiden palveluista perittävistä korvauksista annetun asetuksen (1217/90) 7 §:n muuttamista.

1992 tuloarvio.....	116 700 000
1991 tuloarvio.....	113 800 000
1990 tilinpäätös	84 458 002

67. Lääkevalmisteiden ja lääkkeenomaisten tuotteiden myyntilupatulot

Momentille arvioidaan kertyvän 21 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lääkelain (395/87) 23 ja 70 §:n mukaisia maksuja. Tulo- ja menoarvio edellyttää valtioneuvoston päätöksen antamista lääkelain (395/87) 23 ja 70 §:ssä mainittujen maksujen tarkistamisesta rahanarvon muutosta vastaavaksi.

1992 tuloarvio	21 100 000
1991 tuloarvio	16 800 000
1990 tilinpäätös	16 761 200

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 1 095 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/65) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n mukaisia tuottoja.

1992 tuloarvio	1 095 100 000
1991 tuloarvio	957 000 000
1991 lisämenoarvio.....	-35 979 619
1990 tilinpäätös.....	757 839 558

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen palautuksia.

1992 tuloarvio.....	350 000 000
1991 tuloarvio.....	350 000 000
1990 tilinpäätös.....	781 263 931

99. *Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 600 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista on 250 000 mk kemi-kaalilain (744/89) 60 §:n mukaisia maksuja.

1992 tuloarvio	4 600 000
1991 tuloarvio	4 500 000
1990 tilinpäätös.....	4 054 658

34. Työministeriön hallinnonala

03. *Työsuojelehallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 950 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat lähinnä työsuojelehallituksen suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen (761/82, muut. 678/90) mukaisia maksuja.

Tulo- ja menoarvioehdotus edellyttää työsuojelehallinnon suoritteista perittävistä maksuista annetun asetuksen 2 §:n muuttamista.

1992 tuloarvio	4 950 000
1991 tuloarvio	4 850 000
1990 tilinpäätös.....	845 802

70. *Palkkaturvamaksujen palautukset*

Momentille arvioidaan kertyvän 219 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (649/73) 16 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) 16 §:n mukaisia palautuksia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 220 000 000 mk on merkitty momentille 34.99.50.

1992 tuloarvio.....	219 000 000
1991 tuloarvio.....	119 000 000
1990 tilinpäätös.....	167 965 279

99. *Työministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 23 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Työllisyyslain (275/87) mukaiset saatavat	100 000
Palkkaturvapalautusten korot	11 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan tulot ...	1 000 000
Valtionosuusennakoiden palautukset ..	10 000 000
Muut tulot	1 000 000
Yhteensä	23 100 000

1992 tuloarvio	23 100 000
1991 tuloarvio	19 200 000
1990 tilinpäätös	79 271 145

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

25. *Vesi- ja ympäristöhallinnon tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 700 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vesiensuojelumaksut.....	2 000 000
Maksulliset palvelut	1 300 000
Muut sekalaiset tulot.....	2 400 000
Yhteensä	5 700 000

Tulot kertyvät vesiensuojelumaksuista, vesi- ja ympäristöhallinnon suoritteista perittävistä maksuista sekä vesi- ja ympäristöhallinnon sekalaisista tuloista. Vesiensuojelumaksut määräytyvät vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n nojalla. Muut maksut peritään vesi- ja ympäristöhallinnon suoritteista annetun asetuksen (/91) nojalla korvauksina tilauksesta suoritetuista maa- ja rakennustöistä, tutkimuksista, selvityksistä ja muista niihin verrattavista suoritteista, suojakemikaa-

leja koskevista hakemuksista ja ilmoituksista sekä tietojärjestelmien käytöstä.

Vesiensuojelumaksuja vastaava meno 2 000 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.21. Maksullisten palvelujen erillismenot 1 000 000 mk on budjetoitu momentille 35.25.28.

1992 tuloarvio	5 700 000
1991 tuloarvio	4 550 000
1990 tilinpäätös.....	4 448 728

40. Asuntotoimen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 800 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat lähinnä asumistukien palautuksia sekä asuntohallituksen sekalaisia tuloja.

1992 tuloarvio	1 800 000
1991 tuloarvio	1 600 000
1990 tilinpäätös.....	2 814 943

60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 17 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Öljysuojarahastosta annetun lain (379/74) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston uushankinnoista aiheutuneisiin menoihin 15 500 000 mk. Öljyvahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan lähinnä vahingon aiheuttajilta saatavan korvauksina 1 500 000 mk.

1992 tuloarvio	17 000 000
1991 tuloarvio	20 000 000
1991 lisämenoarvio	1 890 000
1990 tilinpäätös	18 828 677

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 mk tyyppihyväksyntämaksuina ja 600 000 mk muina sekalaisina tuloina.

1992 tuloarvio	1 100 000
1991 tuloarvio	1 050 000
1990 tilinpäätös.....	1 471 418

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkorahat

Momentille arvioidaan kertyvän 290 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista kertyvät varat.

1992 tuloarvio.....	290 000 000
1991 tuloarvio.....	260 000 000
1990 tilinpäätös	264 294 378

02. Valtiolle tilitettävät viivästyskorot, jäämämaksut ja veronlisäykset veronmaksun laiminlyömisestä määräaikana

Momentille arvioidaan kertyvän 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan viivästyskorosta ja jäämämaksusta annetun lain (145/76) perusteella perityistä viivästyskorosta valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä jäämämaksut sekä eri verolakien perusteella maksuunpannut veronlisäykset.

1992 tuloarvio.....	350 000 000
1991 tuloarvio.....	320 000 000
1990 tilinpäätös	297 573 252

03. Oikaisurahat

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

1992 tuloarvio	100 000
1991 tuloarvio	100 000
1990 tilinpäätös	—

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyt-

tämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

1992 tuloarvio.....	300 000 000
1991 tuloarvio.....	300 000 000
1990 tilinpäätös.....	310 936 315

05. *Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti*

Momentille arvioidaan kertyvän 40 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/78) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/78) perustuvien kauppojen myyntihinnot. Tuloihin sisältyy myös Kouvolan varuskunnan lakkauttamisen johdosta varuskunta-alueen ja alueella sijaitsevien rakennusten myyntituloina 12 000 000 mk.

1992 tuloarvio.....	40 000 000
1991 tuloarvio.....	29 640 000
1990 tilinpäätös.....	27 068 237

(06.) *Valtion maaomaisuuden luovutuksesta saadut tulot, joita voidaan käyttää maiden ostamiseen valtion metsätaloutta varten*

Selvitysosa: Momentti on poistettu tuloarviosta ja sen tuottoarvio on otettu huomioon momentin 15.01.04 mitoituksessa.

1991 tuloarvio.....	100 000
1990 tilinpäätös.....	69 607

07. *Valtionapulaitosten omavastuuosuus eläkkeistä*

Momentille arvioidaan kertyvän 34 000 000 mk.

1992 tuloarvio.....	34 000 000
1991 tuloarvio.....	52 000 000
1990 tilinpäätös.....	31 557 815

08. *Pysäköintivirhemaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Pysäköintivirhemaksu perustuu lakiin pysäköintivirhemaksusta (248/70). Niillä alueilla, joilla ei ole järjestetty kunnallista pysäköinninvalvontaa, määrättyt pysäköintivirhemaksut tuloutetaan valtiolle.

1992 tuloarvio.....	2 000 000
1991 tuloarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	746 260

09. *Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut*

Momentille arvioidaan kertyvän 220 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (364/63) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/63) 13 §:ssä tarkoittamat sosiaaliturvamaksut.

1992 tuloarvio.....	220 000 000
1991 tuloarvio.....	220 000 000
1990 tilinpäätös.....	201 475 773

10. *Muut sekalaiset tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan muut sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

1992 tuloarvio.....	15 000 000
1991 tuloarvio.....	10 000 000
1990 tilinpäätös.....	16 485 753

Osaston 12 tulot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Tuloarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				± 1000 mk	± %
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala.....	19 074	17 700	92 950	+ 75 250	+ 425
25. Oikeusministeriön hallinnonala.	315 149	353 100	388 500	+ 35 400	+ 10
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala.....	168 408	225 985	205 900	— 20 085	— 9
27. Puolustusministeriön hallinnonala.....	227 719	204 900	187 400	— 17 500	— 9
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala.....	1 322 730	6 056 959	7 599 615	+ 1 542 656	+ 25
29. Opetusministeriön hallinnonala.	2 867 264	3 156 899	3 435 305	+ 278 406	+ 9
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala.....	436 268	474 266	584 139	+ 109 873	+ 23
31. Liikenneministeriön hallinnonala.....	1 023 469	1 153 990	1 087 830	— 66 160	— 6
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala.....	942 988	861 700	889 746	+ 28 046	+ 3
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala.....	1 836 307	1 660 980	1 795 625	+ 134 645	+ 8
34. Työministeriön hallinnonala....	248 082	143 050	247 050	+ 104 000	+ 73
35. Ympäristöministeriön hallinnonala.....	27 564	27 200	25 600	— 1 600	— 6
39. Muut sekalaiset tulot.....	1 150 207	1 193 840	1 251 100	+ 57 260	+ 5
Yhteensä	10 585 229	15 530 569	17 790 760	+ 2 260 191	+ 15

Osasto 13

KORKOTULOT JA VOITON TULOOUTUKSET

01. Korkotulot

04. *Korot valtion lainoista liikelaitoksille*
Momentille arvioidaan kertyvän 85 752 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen koroista.

Korkotulojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	497 000
Posti- ja telalaitos	77 000 000
Valtion painatuskeskus	2 315 000
Valtion ravitsemiskeskus	140 000
Valtion tietokonekeskus	5 800 000
Yhteensä	85 752 000

1992 tuloarvio	85 752 000
1991 tuloarvio	98 727 000
1990 tilinpäätös	97 070 075

05. *Korot muista lainoista*
Momentille arvioidaan kertyvän 396 800 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 10 000 000 mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen korkoja, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle momentille. Tuloihin sisältyy myös valtion investointira-

haston myöntämästä valtiolle siirtyneestä luotosta kertyviä korkoja 500 000 mk. Tuloarviossa on otettu huomioon Vammass Oy:lle ja Patruunatehdas Lapua Oy:lle myönnettyistä lainoista kertyvät korkotulot. Tuloarviossa on myös otettu huomioon valtion liikelaitosten eläkemaksulainoista kertyvät korkotulot.

1992 tuloarvio	396 800 000
1991 tuloarvio	307 200 000
1990 tilinpäätös	306 829 216

07. *Korot talletuksista*
Momentille arvioidaan kertyvän 2 450 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

1992 tuloarvio	2 450 000 000
1991 tuloarvio	1 950 000 000
1991 lisämenoarvio	400 000 000
1990 tilinpäätös	2 128 374 080

08. *Korot obligaatioista*
Momentille arvioidaan kertyvän 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tulot koostuvat joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskupäivän ja myyntipäivän välisenä aikana kertyneistä koroista.

1992 tuloarvio	250 000 000
1991 tuloarvio	65 000 000
1990 tilinpäätös	100 730 177

03. Osinkotulot

01. *Osinkotulot valtionyhtiöistä*
Momentille arvioidaan kertyvän
640 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1992 tuloarvio.....	640 000 000
1991 tuloarvio.....	694 000 000
1990 tilinpäätös.....	713 184 955

02. *Muut osinkotulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

1992 tuloarvio.....	5 000 000
1991 tuloarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	6 225 882

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. *Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset*
Momentille arvioidaan kertyvän
246 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisten liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 1991. Posti- ja telelaitos tulouttaa kuitenkin ennakkoon vuoden 1992 arvioidun tuloksen perusteella.

Voiton tuloutusten arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus.....	500 000
Posti- ja telelaitos.....	240 000 000
Valtion painatuskeskus.....	1 200 000
Valtion ravitsemiskeskus.....	200 000
Valtion tietokonekeskus.....	5 000 000
Yhteensä	246 900 000

1992 tuloarvio.....	246 900 000
1991 tuloarvio.....	276 620 000
1990 tilinpäätös.....	399 220 000

Osaston 13 tulot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Tuloarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ±1000 mk	±%
01. Korkotulot.....	2 633 004	2 420 927	3 182 552	+ 761 625	+ 31
03. Osinkotulot.....	719 411	699 000	645 000	— 54 000	— 8
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset.....	399 220	276 620	246 900	— 29 720	—11
Yhteensä	3 751 634	3 396 547	4 074 452	+ 677 905	+ 20

Osasto 14

LIKETOIMINTAA HARJOITAVAT VALTION VIRASTOT JA LAITOKSET

(05.) Turun Asennuspaja

Selvitysosa: Luvun 31.95 selvitysosan perusteluihin viitaten luku on poistettu tuloarviosta.

rusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu tuloarviosta.

(02.) *Turun Asennuspajan käyttötulot*

Selvitysosa: Luvun 31.95 selvitysosan pe-

1991 tuloarvio	78 800 000
1991 lisämenoarvio	—10 400 000
1990 tilinpäätös	75 076 012

20. Valtion pukutehdas

01. *Valtion pukutehtaan käyttötulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 60 500 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviota on tarkistettu, koska liikevaihdon kehitys on poikennut aikaisemmin arvioidusta.

Käyttötulot	60 500 000
Käyttömenot (27.90.21)	55 570 000
Käyttötalouden rahoituskate	4 930 000

1992 tuloarvio	60 500 000
1991 tuloarvio	70 490 000
1990 tilinpäätös	47 056 874

1991 tuloarvio	2 899 000
1990 tilinpäätös, lisärahoitustarve	3 643 137

30. Valtion hankintakeskus

01. *Hankintakeskuksen käyttötulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 115 900 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Välitystoiminnan tulot	104 900 000
Vuokraustoiminnan tulot	11 000 000
Yhteensä	115 900 000

1992 tuloarvio	115 900 000
1991 tuloarvio	95 300 000
1990 tilinpäätös	99 253 315

Käyttötulot	115 900 000
Käyttömenot (32.90.21)	83 200 000
Käyttötalouden rahoituskate	32 700 000

1991 tuloarvio	20 449 000
1990 tilinpäätös	30 863 503

40. Valtion margariinitehdas

01. <i>Valtion margariinitehtaan käyttötulot</i>			
Momentille arvioidaan kertyvän	30 350 000	Käyttötulot	30 350 000
mk.		Käyttömenot (30.90.22)	28 920 000
		Käyttötalouden rahoituskate	1 430 000
1992 tuloarvio	30 350 000		
1991 tuloarvio	35 000 000	1991 tuloarvio	1 814 000
1990 tilinpäätös	28 745 443	1990 tilinpäätös, lisärahoitustarve	573 641

45. Metsähallitus

01. <i>Metsähallituksen käyttötulot</i>			
Momentille arvioidaan kertyvän	1 234 000 000	Käyttötulot	1 234 000 000
mk.		Käyttömenot (30.95.21)	1 041 580 000
		Käyttötalouden rahoituskate	192 420 000
1992 tuloarvio	1 234 000 000		
1991 tuloarvio	1 275 000 000	1991 tuloarvio	180 029 000
1990 tilinpäätös	1 140 691 976	1990 tilinpäätös	130 561 730

47. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

01. <i>Jokioisten siemenkeskuksen tulot</i>			
Momentille arvioidaan kertyvän	12 950 000	1992 tuloarvio	16 578 000
mk.		1991 tuloarvio	19 130 000
		1990 tilinpäätös	21 479 688
<i>Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.98.22.</i>			
1992 tuloarvio	12 950 000	Käyttötulot yhteensä	29 528 000
1991 tuloarvio	15 258 000	Käyttömenot (30.98.22-24)	27 218 000
1990 tilinpäätös	11 110 337		
		Käyttötalouden rahoituskate	2 310 000
02. <i>Siemenperunakeskuksen tuotantotoiminnan tulot</i>			
Momentille arvioidaan kertyvän	16 578 000	1991 tuloarvio	177 000
mk.		1990 tilinpäätös, lisärahoitustarve	2 338 895
<i>Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.98.24.</i>			

60. Tulot liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä

01. *Liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten sekalaiset myyntitulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 1 700 000 mk.

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen irtaimen omaisuuden myyntituloiksi arvioidaan 1 700 000 mk.

Tulot kertyvät asiakkaille vuokrattujen ajoneuvojen vuokratkauden päättyessä tapahtuvasta realisoinnista.

1992 tuloarvio	1 700 000
1991 tuloarvio	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	504 962

02. *Metsähallituksen hallinnassa olevien maa-alueiden ja rakennusten myyntitulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 5 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän metsähallituksen hallinnassa olevien valtiolle tarpeettomien maa- ja vesialueiden sekä rakennusten myynnistä.

1992 tuloarvio	5 500 000
1991 tuloarvio	5 500 000
1990 tilinpäätös.....	3 895 850

Osaston 14 tulot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Tuloarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				± 1000 mk	± %
Käyttötalouden rahoituskate					
(02.) Ilmailuhallinto	120 904	—	—	—	—
(05.) Turun Asennuspaja	4 805	200	—	— 200	— 100
20. Valtion pukutehdas	—	2 899	4 930	+ 2 031	+ 70
(21.) Vammaskosken tehdas	13 523	—	—	—	—
(22.) Lapuan patruunatehdas	10 233	—	—	—	—
30. Valtion hankintakeskus	30 864	20 449	32 700	+ 12 251	+ 60
40. Valtion margariinitehdas	—	1 814	1 430	— 384	— 21
45. Metsähallitus	130 562	180 029	192 420	+ 12 391	+ 7
47. Maatalouden tutkimuskeskuk- sen liiketoiminta	—	177	2 310	+ 2 133	+ 1 205
	310 890	205 568	233 790	+ 28 222	+ 14
Muut tulot					
60. Tulot liiketoimintaa harjoitta- vien valtion virastojen ja laitosten hallinnassa olevan valtion omaisuuden myynnistä	4 401	6 500	7 200	+ 700	+ 11
Yhteensä	315 291	212 068	240 990	+ 28 922	+ 14

Osaston 14 käyttötulot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Tuloarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				± 1000 mk	± %
(02.) Ilmailuhallinto	607 379	—	—	—	—
(05.) Turun Asennuspaja	75 076	78 800	—	+ 78 800	+ 100
20. Valtion pukutehdas	47 057	70 490	60 500	— 9 990	— 14
(21.) Vammaskosken tehdas	132 465	—	—	—	—
(22.) Lapuan patruunatehdas	118 126	—	—	—	—
30. Valtion hankintakeskus	99 253	95 300	115 900	+ 20 600	+ 22
40. Valtion margariinitehdas	28 745	35 000	30 350	— 4 650	— 13
45. Metsähallitus	1 140 692	1 275 000	1 234 000	— 41 000	— 3
47. Maatalouden tutkimuskeskuk- sen liiketoiminta	32 590	34 388	29 528	— 4 860	— 14
Yhteensä	2 281 384	1 588 978	1 470 278	— 118 700	— 7

Osasto 15 LAINAT

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän
108 595 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät pääosin valtion liikelaitoksista annetun lain (627/87) mukaisen liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksuista.

Takaisinmaksujen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Karttakeskus	1 295 000
Posti- ja telelaitos	102 000 000
Valtion painatuskeskus	1 600 000
Valtion ravitsemiskeskus	200 000
Valtion tietokonekeskus	3 500 000
Yhteensä	108 595 000
1992 tuloarvio	108 595 000
1991 tuloarvio	176 580 000
1990 tilinpäätös	56 513 340

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän
788 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloihin sisältyy 60 000 000

mk valtion investointirahastolle aikanaan otettujen lainojen lyhennyksiä, jotka Postipankki Oy suorittaa valtiolle ja jotka Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain (973/87) 12 §:n perusteella tuloutetaan valtion tulo- ja menoarvion asianomaiselle momentille sekä investointirahaston myöntämän valtiolle siirtyneen luoton lyhennystä 1 000 000 mk. Tuloihin sisältyy myös 150 000 000 mk Kehitysaluerahasto Oy:n valtiolta vuosina 1973—1980 saamien lainojen ennaikaisia takaisinmaksuja. Tuloihin sisältyy 13 300 000 mk maatalo-, maankäyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennyksiä sekä aiemmin momentille 12.39.06 tuloutetut valtion maaomaisuuden luovutuksesta saadut tulot, joita voidaan käyttää maiden ostamiseen valtion metsätaloutta varten. Tuloihin sisältyy myös Vammass Oy:lle ja Patruunatehdas Lapua Oy:lle myönnettyjen lainojen lyhennyksiä 4 055 000 mk. Tuottoarviossa on myös otettu huomioon valtion liikelaitosten elämaksulainojen takaisinmaksut.

1992 tuloarvio	788 000 000
1991 tuloarvio	575 040 000
1990 tilinpäätös	611 673 777

02. Valtion lainanotto

01. Nettolainanotto

Momentille merkitään 28 125 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulo- ja menoarvioesityksen tasapainottamiseksi nettolainanoton tarve vuonna 1992 on 28 125 000 000 mk. Valtion

kotimaisen velan kuoletusten on arvioitu vuonna 1992 olevan 9 400 000 000 mk ja ulkomaisen velan kuoletusten 1 600 000 000 mk eli yhteensä 11 000 000 000 mk. Tarvittavan nettolainanoton toteuttamiseksi uusia valtionlainoja on tarkoitus ottaa

39 125 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 1992 lainanottovaltuuksista.

1992 tuloarvio	28 125 000 000
1991 tuloarvio	4 685 000 000
1991 lisämenoarvio	11 616 000 000
1990 tilinpäätös.....	2 744 850 788

Osaston 15 tulot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Tuloarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat.....	668 187	751 620	896 595	+ 144 975	+ 19
02. Valtion lainanotto	2 744 851	4 685 000	28 125 000	+ 23 440 000	+ 500
Yhteensä	3 413 038	5 436 620	29 021 595	+ 23 584 975	+ 434

MENOT

Pääluokka 21 TASAVALLAN PRESIDENTTI

01. Tasavallan Presidentti

01. *Presidentin palkkio ja edustusrahat*
Momentille myönnetään 1 050 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (9/88) mukaisten menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	1 050 000
1991 menoarvio.....	1 050 000
1990 tilinpäätös.....	1 050 000

21. *Presidentin käyttövarat*
Momentille myönnetään 125 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttövarojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	125 000
1991 menoarvio.....	125 000
1990 tilinpäätös.....	113 165

02. Tasavallan Presidentin kanslia

01. *Palkkaukset (arviomääräraha)*
Momentille myönnetään 14 360 000 mk.
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 195 000 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien toimisto- ja kiinteistönhoitotehtäviä varten. Vastaavasti tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 195 000 mk samasta ajankohdasta lukien kahden henkilön palkkauksina.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 92 000 mk yhden henkilön palkkaamista varten.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 57, joista peruspalkkaisia 37 ja työsopimussuhteisiä 20.

1992 menoarvio	14 360 000
1991 menoarvio	12 483 000
1990 tilinpäätös	9 994 840

29. *Muut kulutusmenot (arviomääräraha)*
Momentille myönnetään 6 105 000 mk.

1992 menoarvio.....	6 105 000
1991 menoarvio.....	5 194 000
1990 tilinpäätös.....	4 048 126

70. *Kaluston hankinta (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 16 574 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös atk-laitehankinnoista sekä Mäntyniemen sisustus- ja taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	16 574 000
1991 menoarvio	4 545 000
1990 tilinpäätös	3 525 000

Pääluokan 21 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Tasavallan Presidentti (010)....	1 163	1 175	1 175	—	—
02. Tasavallan Presidentin kanslia (010).....	17 568	22 222	37 039	+ 14 817	+ 67
Yhteensä	18 731	23 397	38 214	+ 14 817	+ 63

Pääluokka 22 EDUSKUNTA

01. Kansanedustajat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 44 943 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Edustajien palkkiot	42 140 000	—
Sosiaaliturvamaksut	2 803 000	—
Yhteensä	44 943 000	—

1992 menoarvio 44 943 000
1991 menoarvio 47 943 000
1990 tilinpäätös 43 392 321

02. *Edustajien kulukorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 550 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää edustajanpalkkiolain mukaisten kulukorvausten maksamiseen.

1992 menoarvio 19 550 000
1991 menoarvio 19 000 000
1990 tilinpäätös 17 905 239

20. *Matkat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää kansanedustajan tehtävistä johtuvista kotimaassa suoritettavista matkoista aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1992 menoarvio 14 000 000
1991 menoarvio 12 650 000
1990 tilinpäätös 11 796 716

02. Eduskunnan kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 60 239 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	41 040 000	275
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	2 846 000	12
Kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkaukset	570 000	—
Muut palkat ja palkkiot	1 301 000	—
Sosiaaliturvamaksut	3 043 000	—
Eläkemaksut	11 439 000	—
Yhteensä	60 239 000	287

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 840 000 mk kahdeksan viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien toimisto- ja kiinteistöhoitotehtäviä varten. Samalla vähennetään 1.3.1992 lukien samoilta tehtäväläeilta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 540 000 mk kuuden viran lakkauttamisen johdosta.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 179 000 mk kahden henkilön palkkauksina 1.3.1992 lukien.

1992 menoarvio	60 239 000
1991 menoarvio	54 490 000
1990 tilinpäätös	40 650 401

10. *Rakennusten käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskuntatalon ja lisärakennusten käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	5 600 000
1991 menoarvio.....	5 200 000
1990 tilinpäätös.....	5 151 477

13. *Korjaukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eduskuntatalon ja

lisärakennusten korjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 000 000
1991 menoarvio.....	2 100 000
1990 tilinpäätös.....	2 700 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 35 760 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:		mk
Matkat	6 000 000	
Toimistomenot	21 310 000	
Muut menot	8 450 000	
Yhteensä		35 760 000

1992 menoarvio	35 760 000
1991 menoarvio	35 125 000
1990 tilinpäätös	28 367 507

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 8 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	8 600 000
1991 menoarvio	10 500 000
1990 tilinpäätös	16 645 000

09. Valtiontilintarkastajat

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 778 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	3 228 000	14
Muut palkat ja palkkiot	401 000	—
Sosiaaliturvamaksut	242 000	—
Eläkemaksut	907 000	—
Yhteensä	4 778 000	14

1992 menoarvio.....	4 778 000
1991 menoarvio.....	4 642 000
1990 tilinpäätös.....	3 212 445

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 850 000 mk.

Käyttösuunnitelma:		mk
Käyttövarat (enintään)	50 000	
Matkat.....	600 000	
Tutkimusmenot.....	500 000	
Toimistomenot	700 000	
Yhteensä		1 850 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon valtiontilintarkastajain tarkastustoimintaa palvelevaa tutkimustoimintaa varten 500 000 mk. Tutkimustoimintaa koskevaa määrärahaa voidaan käyttää ulkopuolisilla teetettävien tutkimusten aiheuttamiin menoihin valtiontilintarkastajain päätösten mukaisesti.

1992 menoarvio.....	1 850 000
1991 menoarvio.....	1 245 000
1990 tilinpäätös.....	1 108 710

14. Eduskunnan oikeusasiamies

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 9 270 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	6 409 000	27
Tilapäisten virkamiesten palkkaukset	572 000	3
Muut palkat ja palkkiot	60 000	—
Sosiaaliturvamaksut	469 000	—
Eläkemaksut	1 760 000	—
<hr/> Yhteensä	<hr/> 9 270 000	<hr/> 30

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 324 000 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien esittelijä- ja toimistotehtäviä varten. Vastaavasti vähennetään tilapäisten virkamiesten palkkauksista 310 000 mk kahden henkilön palkkauksina 1.3.1992 lukien.

1992 menoarvio.....	920 000
1991 menoarvio.....	710 000
1990 tilinpäätös.....	736 999

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tietojenkäsittelylaitteiston ja muun, myös arvoltaan vähäisen konttorikaluston hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sanotun laitteiston hankinnassa ja käyttönotossa tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden korvaamiseen.

1992 menoarvio.....	9 270 000
1991 menoarvio.....	8 270 000
1990 tilinpäätös.....	5 983 105

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 920 000 mk. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	100 000
1991 menoarvio.....	400 000
1990 tilinpäätös.....	980 000

Käyttösuunnitelma:	mk
Käyttövarat (enintään)	80 000
Matkat	190 000
Toimistomenot	650 000
<hr/> Yhteensä	<hr/> 920 000

25. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 982 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	2 108 000	11
Muut palkat ja palkkiot	157 000	—
Sosiaaliturvamaksut	151 000	—
Eläkemaksut	566 000	—
Yhteensä	2 982 000	11

1992 menoarvio..... 2 982 000
1991 menoarvio..... 2 600 000
1990 tilinpäätös..... 1 980 862

Käyttösuunnitelma:	mk
Matkat.....	1 200 000
Toimistomenot	1 000 000
Muut menot	7 500 000
Yhteensä	9 700 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 9 700 000 mk.

1992 menoarvio..... 9 700 000
1991 menoarvio..... 7 750 000
1990 tilinpäätös..... 6 230 442

30. Eduskunnan kirjasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 13 442 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkaukset	7 985 000	46
Muut palkat ja palkkiot	2 226 000	—
Sosiaaliturvamaksut	679 000	—
Eläkemaksut	2 552 000	—
Yhteensä	13 442 000	46

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 178 000 mk seitsemän viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien kirjastotehtäviä varten. Samalla vähennetään 1.3.1992 lukien vastaavalta tehtäväalueelta peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 1 119 000 mk seitsemän viran lakkauttamisen johdosta.

1992 menoarvio 13 442 000
1991 menoarvio 11 757 000
1990 tilinpäätös 8 686 839

21. Kirjallisuuden hankinta ja sidonta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjallisuuden ja sitä vastaavan aineiston hankinnasta sekä sidonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	2 300 000
1991 menoarvio.....	2 200 000
1990 tilinpäätös.....	2 000 000

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 750 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Käyttövarat (enintään)	50 000
Matkat.....	160 000
Toimistomenot.....	1 075 000
Muut menot	465 000
Yhteensä	1 750 000

1992 menoarvio.....	1 750 000
1991 menoarvio.....	1 520 000
1990 tilinpäätös.....	1 233 691

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 100 000 mk.

1992 menoarvio.....	1 100 000
1991 menoarvio.....	2 000 000

99. Eduskunnan muut menot

21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten

Momentille myönnetään 14 781 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 5 650 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1991 kansanedustajain vaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

1992 menoarvio	14 781 000
1991 menoarvio	13 416 000
1990 tilinpäätös	11 520 000

22. Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän käytettäväksi

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ryhmän toimistomenoista, Parlamenttienvälisen liiton jäsenmaksuista, kokouksista ja vierailuista sekä Suomen ryhmän puitteissa tapahtuvasta muusta kansanedustajien harjoittamasta kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	1 050 000
1991 menoarvio.....	1 050 000
1990 tilinpäätös.....	1 050 000

Pääluokan 22 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ±1000 mk	± %
01. Kansanedustajat (010)	73 094	79 593	78 493	— 1 100	— 1
02. Eduskunnan kanslia (010).....	103 514	107 415	113 199	+ 5 784	+ 5
09. Valtiontilintarkastajat (010)	4 321	5 887	6 628	+ 741	+ 13
14. Eduskunnan oikeusasiamies (010).....	7 700	9 380	10 290	+ 910	+ 10
25. Pohjoismaiden neuvoston Suo- men valtuuskunta (030).....	8 211	10 350	12 682	+ 2 332	+ 23
30. Eduskunnan kirjasto (280).....	11 921	17 477	18 592	+ 1 115	+ 6
99. Eduskunnan muut menot (010).	12 570	14 466	15 831	+ 1 365	+ 9
Yhteensä	221 332	244 568	255 715	+ 11 147	+ 5

Pääluokka 23 VALTIONEUVOSTO

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä saa olla vuonna 1992 enintään 216 henkilötyövuotta.

01. Valtioneuvosto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 15 900 000 mk.

Käyttösuunnitelma

	Menoarvio mk	Henkilöstön määrä
Pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden sekä ministerien ja heidän erityisavustajiensa palkkiot	13 850 000	41
Sosiaaliturvamaksut	915 000	—
Eläkemaksut	1 135 000	—
Yhteensä	15 900 000	41

1992 menoarvio 15 900 000
1991 menoarvio 15 570 000
1990 tilinpäätös 13 259 170

1992 menoarvio..... 1 600 000
1991 menoarvio..... 1 600 000
1990 tilinpäätös..... 1 878 048

20. *Matkat* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 600 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja häntä välittömästi avustavien henkilöiden, ministerien ja heidän erityisavustajiensa sekä ministerien turvamiesten matkustusmenojen maksamiseen.

21. *Ministeriöiden käyttövarat*
Momentille myönnetään 7 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston kanslian, oikeuskanslerinviraston ja ministeriöiden välttämättömien edustus- ja muiden vastaavien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio..... 7 000 000
1991 menoarvio..... 6 500 000
1990 tilinpäätös..... 6 620 007

02. Valtioneuvoston kanslia

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 26 054 000 mk.
Muutetaan hallitusneuvoksen, toimisto-

päällikkönä viran nimike hallitusneuvokseksi.
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 626 000 mk kuuden viran perustamiseksi asiantuntija-, virasto- ja ravitsemusalan tehtäviin.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 132, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 127 ja tilapäisiä 5.

1992 menoarvio	26 054 000
1991 menoarvio	26 104 000
1990 tilinpäätös	16 724 807

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 17 450 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	17 450 000
1991 menoarvio	15 040 000
1990 tilinpäätös	8 608 419

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tietoverkkoon liittyvien laitteiden sekä eräiden valtioneuvoston kanslian ja valtioneuvoston arkiston atk-laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen sekä myös näihin liittyvien, arvoltaan vähäisten laitteiden ja moottoriajoneuvon hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	3 400 000
1991 menoarvio	3 000 000
1990 tilinpäätös	14 615 000

03. Oikeuskanslerinvirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 9 920 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 39, joista peruspalkkaisia 38 ja tilapäisiä yksi.

1992 menoarvio	9 920 000
1991 menoarvio	10 275 000
1990 tilinpäätös	7 983 963

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 560 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 100 000 mk siirtona momentilta 23.03.01.

1992 menoarvio.....	1 560 000
1991 menoarvio.....	1 480 000
1990 tilinpäätös.....	1 433 873

25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot

26. *Kalastajatorpan vierastalo* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtion ja Arctia Oy:n kesken 12.4.1983 tehdyn valtion vierastaloa koskevan hoitosopimuksen mukaan vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kaluston hankkimisesta

ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	1 700 000
1991 menoarvio.....	1 550 000
1990 tilinpäätös.....	1 220 809

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 070 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös yksittäiseltä

arvoltaan yli 50 000 mk olevien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahasi.

1992 menoarvio.....	2 070 000
1991 menoarvio.....	480 000
1990 tilinpäätös.....	301 626

74. *Valtioneuvoston väestönsuoja* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös väestönsuojan varusteluun ja valtion teknisen tunnelin suunnitteluun. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 123 000 000 mk, mihin ei sisälly varustelu eikä tekninen tunneli.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 77 000 000 mk.

1992 menoarvio	36 000 000
1991 menoarvio	30 000 000
1990 tilinpäätös	17 000 000

(75.) *Säätytalon peruskorjaustyöt* (siirtomääräraha)

Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	3 500 000
1990 tilinpäätös	45 600 000

76. *Tasavallan Presidentin virka-asunnon rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 47 500 000 mk. Hankkeen hyötypinta-ala on 2 312 m² sekä kokonaiskustannusarvio 176 000 000 mk.

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 128 500 000 mk.

1992 menoarvio	47 500 000
1991 menoarvio	73 000 000
1990 tilinpäätös	26 000 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. *Puoluetoiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 71 915 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/69) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/73) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissä määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi 3 800 000 mk puolueiden kansainvälistä toimintaa varten ja 5 449 200 mk avustuksina puolueille naisten

poliittiseen toimintaan sekä sama summa puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 340 575 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakunnanhallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

1992 menoarvio	71 915 000
1991 menoarvio	75 700 000
1990 tilinpäätös	72 259 998

99. Valtioneuvoston muut menot

24. *Kunniamerkit* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaisille annettavien ja eräiden muiden lunastuksetta annettavien kunniamerkkien sekä valtion palveluksessa oleville henkilöille annettavien komentajan ja ritarin kunniamerkkien lunastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	1 350 000
1990 tilinpäätös.....	1 549 886

25. *J. V. Snellmanin kootut teokset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää J. V. Snellmanin koottujen teosten julkaisuhankkeen jatkami-

sesta aiheutuvien menojen ja teosten toimituskunnan menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio.....	1 700 000
1991 menoarvio.....	1 700 000
1990 tilinpäätös.....	1 000 000

26. *Suomen hallintohistoria* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen hallintohistorian kirjoittamisesta aiheutuvien menojen ja kirjoittamista valvovan komitean menojen maksamiseen sekä pienehköihin laitehankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio.....	1 900 000
1991 menoarvio.....	1 825 000
1990 tilinpäätös.....	1 500 000

28. *Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuosi* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 381 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuoden viettämiseen liittyvien menojen maksamiseen sekä toimikunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio	10 381 000
1991 menoarvio	5 820 000
1991 lisämenoarvio	2 400 000
1990 tilinpäätös	1 000 000

Pääluokan 23 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Valtioneuvosto (010).....	21 757	23 670	24 500	+ 830	+ 4
02. Valtioneuvoston kanslia (050) ..	39 948	44 144	46 904	+ 2 760	+ 6
03. Oikeuskanslerinvirasto (010)....	9 418	11 755	11 480	— 275	— 2
25. Valtioneuvoston edustus- ja virkahuoneistot (050).....	94 922	108 530	87 270	—21 260	—20
27. Poliittisen toiminnan avustaminen (010).....	72 260	75 700	71 915	— 3 785	— 5
99. Valtioneuvoston muut menot (050).....	5 450	10 695	15 981	+ 5 286	+49
Yhteensä	243 756	274 494	258 050	—16 444	— 6

Päälukka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan henkilöstömäärä saa olla 1.1.—31.8.1992 enintään 1 672 henkilötyövuotta ja 1.9.—31.12.1992 enintään 1 558 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly asema-

maasta palkattava henkilöstö eikä momentin 24.99.25 määrärahalla palkattavaa Helsingin ETY-seurantakokouksen sihteeristön henkilöstöä.

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Vienninedistämisen hallintoa kehitetään siten, että kaupallisten sihteerien toiminta keskitetään 1.9.1992 lukien Suomen Ulkomaankauppaliittoon, jolloin samalla ulkoasiainministeriön vienninedistämisyksikkö lakkautetaan. Kaupallisten neuvosten ja kaupallisten sihteerien tehtävät ja heitä avustava asemamaasta palkattu henkilöstö siirretään Suomen Ulkomaankauppaliittoon. Samassa yhteydessä teollisuussihteerit siirretään kauppa- ja teollisuusministeriöstä Teknologian kehittämiskeskukseen.

Kaupalliset sihteerit ja teollisuussihteerit toimivat edelleen Suomen ulkomaanedustuksen edustustoissa ja ovat edustuston jäsenen ominaisuudessa edustuston päällikön johdon ja valvonnan alaisia. Operatiivisen toiminnan osalta ja nyt myös hallinnollisesti he saavat toimintaohjeet Suomen Ulkomaankauppaliitolta ja Teknologian kehittämiskeskukselta.

Kaupalliset sihteerit ja teollisuussihteerit sijoittuvat ulkomailla pääsääntöisesti edustustojen tiloihin ja käyttävät edustuston kalustoja ja laitteita. Suomen Ulkomaankauppaliitolta peritään todelliset kustannusten korvaukset sekä valtion omistamien tilojen osalta käyvän vuokrahinnan mukaiset korvaukset.

Myös niille edustustoille, joissa ei ole kaupallista sihteeria tai teollisuussihteeria, Suomen Ulkomaankauppaliitto ja Teknologian kehittämiskeskus toimittavat saman pe-

rusinformaation ja ohjeet, jotka kaupalliset sihteerit ja teollisuussihteerit saavat.

Ulkomaankauppaliiton ja Teknologian kehittämiskeskuksen on kuultava ulkoasiainministeriötä kaupallisia sihteereitä ja teollisuussihtereitä koskevista keskeisistä hallinnollisista ratkaisuista. Toimipisteiden avaamista ja sulkemista, henkilöstön valintaa ja muita ulkoasiainhallinnon toimintaan vaikuttavia kysymyksiä koskevat esitykset on alistettava ulkoasiainministeriön hyväksyttäväksi.

Länsi-Euroopan integraatiokehitys ja Itä- ja Keski-Euroopan maiden avustaminen merkitsevät ulkoasiainhallinnon neuvottelu-, hallinnointi- ja koordinoititehtävien lisäämistä. Toisaalta Neuvostoliiton kaupan hallinnolliset muutokset vähentävät ministeriön tehtäviä. Tämän johdosta ulkoasiainministeriön organisaatiota uudistetaan yhdistämällä kauppapoliittisen osaston yhteydessä toimivia yhteistyösihteeristöjä osaston toimistoihin sekä siirtämällä vapautuvia resursseja integraatiokysymysten valmistelutehtäviin.

Suomen etujen turvaamiseksi Länsi-Euroopan integraatiokehityksessä vahvistetaan Brysselin pysyvää edustustoa kolmella eri ministeriöstä lähetettävällä erityisasiantuntijalla. Virkoja vastaavasti voidaan vähentää henkilöstöä ao. hallinnonaloilta. EFTAa kehitetään, minkä johdosta Suomen jäsenmaksu lisääntyy.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 469 643 000 mk.

Ulkoasiainhallintoon voidaan perustaa ulkoasiainministeriön erityisvirkoihin kuuluva sopimuspalkkainen lainsäädäntöneuvoksen virka (S 27) sekä yhtenäisvirkaajärjestelmän yleisuraan kuuluvat ulkoasiainneuvoksen virka (A 27) ja viisi lähetystöneuvoksen virkaa (A 27). Samalla voidaan lakkauttaa ulkoasiainministeriön erityisvirkoihin kuuluva erikoistutkijan virka (A 27) sekä vähentää peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista 253 000 mk kahden viran palkkauksina.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 923 000 mk viiden henkilön ja 1.9.1992 lukien 448 600 mk 17 henkilön palkkauksina sekä työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista 12 780 600 mk 209 henkilön palkkauksina samasta ajankohdasta lukien.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 1 552 000 mk 96 asemasta palkatun henkilön palkkaamiseksi.

Momentin määrärahasta saa käyttää 47 500 000 mk asemasta palkattavan henkilöstön palkkauksiin.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 1 450, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 1 280, tilapäisiä 76 sekä työsopimussuhteisiä 94.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon 96 tehtävän siirto momentilta 24.01.29 sekä vähennyksenä 226 tehtävän siirto momentille 32.85.44. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 5 085 000 mk kaupallisten toimien asunto-, edustus- yms. korvauksien siirtona momentille 32.85.44.

1992 menoarvio	469 643 000
1991 menoarvio	466 449 000
1990 tilinpäätös	405 212 376

22. *Kansainvälinen tiedotustoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 21 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomea koskevan kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvan tiedotustoiminnan sekä kulttuuriyhteistyön edustus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös pienehköjen palkkioluonteisten menojen maksamiseen ja enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 400 000 mk Suomen itsenäisyyden 75-vuotisjuhluvuodesta 1992 aiheutuvia menoja.

1992 menoarvio	21 250 000
1991 menoarvio	20 000 000
1991 lisämenoarvio	2 000 000
1990 tilinpäätös	21 500 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 430 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 1.1.—31.8.1992 välisenä aikana palveluiden tuottamisen edellyttämien tietojenkäsittely-, painatus- ja matkamenojen, palkkausmenojen, laitevuokramenojen ja muiden kulutusmenojen sekä ulko- puolisten palveluiden hankintamenojen ja laitehankintojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen ajalle 1.1.—31.8.1992.

Selvitysosa: Toiminnasta ajalta 1.1.—31.8.1992 kertyvät tulot on merkitty momentille 12.24.99.

1992 menoarvio	2 430 000
1991 menoarvio	2 000 000
1990 tilinpäätös	2 917 564

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 236 920 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulleille suoritettavien avustusten, katastrofivahingon parantamisesta aiheutuvien menojen, pienehköjen palkkioluonteisten menojen, ulkomaanedustuksen virkamiesten muutto- ja kotilomamatkakustannusten korvaamisesta annetussa asetuksessa tarkoitettujen menojen, ajoneuvojen vuokramenojen sekä kaupallisten sihteerien neuvottelupäivistä aiheutuvien edustus- ja muiden menojen maksamiseen sekä eri hallinnonaloilla tapahtuvan käännoistyön rahoittamiseen sekä tähän liittyvään tilapäisen työvoiman palkkaamiseen. Määrärahasta saa käyttää 23 000 000 mk hankintoihin. Kaupallisten sihteerien toimistojen käytössä olevaa käyttöomaisuutta saadaan siirtää korvauksetta Suomen Ulkomaankauppalitolle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk EY-normiston käännoistyön ja painattamisen

aiheuttamiin menoihin sekä vähennyksenä 96 tehtävän siirto momentille 24.01.01 ja 3 029 000 mk siirtona momentille 32.85.44.

1992 menoarvio 236 920 000
1991 menoarvio 236 300 000
1990 tilinpäätös 225 299 927

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 11 385 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös ulkoasiainhallinnon ajoneuvojen ja niiden lisävarusteiden hankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio 11 385 000
1991 menoarvio 14 300 000
1991 lisämenoarvio 1 500 000
1990 tilinpäätös 10 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Uudisrakennushankkeet				
Moskova	2 220	35 000	5 000 000	—
Washington D.C.	3 100	40 000		13 000 000
2. Peruskorjaushankkeet				21 000 000
3. Hankkeiden suunnittelu sekä muut toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset ..				2 000 000
			<u>Yhteensä</u>	<u>36 000 000</u>

Selvitysosa: Moskovan suurlähetystön lisärakennushankkeen kustannusarviota on tarkistettu esisuunnitelman laatimisen yhteydessä. Washington D.C:n uudisrakennushankkeen kustannusarvio perustuu vahvistettuun esisuunnitelmaan.

1992 menoarvio 36 000 000
1991 menoarvio 28 000 000
1990 tilinpäätös 33 000 000

87. *Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan maksamiseen sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 1992 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 20 000 000 markan arvosta siten,

että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1992 5 000 000 mk ja vuonna 1993 15 000 000 mk.

Sen johdosta, että vuoden 1990 toisessa lisämenoarviossa hyväksytyyn tilausvaltuuden perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1992 aikana tehdä sopimuksia sanotun tilausvaltuuden sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisen tilausvaltuuden rahoitussuunnitelmassa esitettyjä markkamääriä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa sekä vuoden 1990 toisessa lisämenoarviossa myönnettyt sopimuksetkovaltuudet.

1992 menoarvio 32 000 000
1991 menoarvio 30 000 000
1990 tilinpäätös 107 500 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa:

Julkisen kehitysavun määrärahat 1984-1991 ja maksatukset 1984-1990 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKT:sta

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991
Määrärahat yhteensä	1 118	1 331,5	1 654,9	2 062,0	2 560,7	3 112,4	3 659,2	3 503,0
Maksatukset	1 068	1 307,0	2 585,6	1 900,1	2 542,5	3 031,2	3 234,7	
%-osuus BKT:sta	0,35	0,40	0,45	0,50	0,59	0,63	0,63	

1990-luvun kehitysyhteistyössä ovat keskeiseksi kysymykseksi nousemassa kestävään kehitykseen perustuva taloudellinen kasvu, köyhyyden poistaminen, maailman väestönkasvun hillitseminen, inhimillisten voimavarojen kehittämisen ja ympäristökysymysten huomioonottaminen. Monenkeskisessä yhteistyössä tavoitteena on toiminnan koordinoinnin tehostaminen. Suomen kahdenvälisen kehitysyhteistyön kehittämistoimenpiteet kohdistetaan ensisijaisesti toiminnan tulokellisuuden ja kehitysvaikutusten parantamiseen mm. sisäistä koulutusta ja kenttähallinnon toimintaa tehostamalla.

Vuonna 1992 ehdotetaan kehitysyhteistyöhön määrärahoja seuraavasti:

	milj. mk	
Pääluokassa 24	2 572,1	1)
Eräiden kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja	13,3	arvio
Pääluokassa 28 2)	18,0	arvio
Pääluokassa 29 3)	23,0	arvio
Pääluokassa 32 4)	51,6	arvio
Pääluokassa 33 5)	194,0	arvio
Muut pääluokat	31,0	arvio
Yhteensä	2 903,0	

- 1) Tästä määrästä 103 milj. mk on sellaisia menoja joita ei makseta lukujen 24.30 ja 24.40 määrärahoista.
- 2) Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin osakepääoman korottamisesta, Perushyödykkeiden yhteisrahaoston osakemerkinnästä ja kehitysmaiden tullivirkamiesten koulutuksesta aiheutuvat menot
- 3) Suomen Akatemian kehityskaatutkimukseen sekä kehitysmaita palvelemaan tutkimus- ja opetustoimintaan liittyvän varustuksen ja muun kehitysmaiden kanssa tapahtuvan kulttuurivaihdon menot
- 4) Taloudellisteknisestä kehitysyhteistyöstä, multilateraalista järjestöistä ja rahastoista sekä vientita-kuukorvauksista aiheutuvat menot
- 5) Pakolaisten vastaanottamisesta ensimmäisen vuoden aikana aiheutuvat menot

Kehitysapuna annettavien elintarvikkeiden vientiin liittyvä vientituki, jota ei lueta kehitysyhteistyömenoihin, maksetaan maa- ja metsätalousministeriön pääluokasta momentilta 30.32.40.

Kehitysyhteistyön suunnittelua ja toimeenpanoa varten ehdotetaan myönnettäväksi tässä tulo- ja menoarviossa valtuudet, joiden nojalla vuonna 1992 saadaan tehdä uusia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista yhdessä aiempien sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa syntyy valtiolle menoja enintään 2 850 500 000 mk vuonna 1993, 2 900 500 000 mk vuonna 1994 ja 2 400 500 000 mk vuonna 1995.

22. Tiedotustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kehitysyhteistyösaston tiedotustoiminnan ja kirjaston menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	4 400 000
1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 700 000

50. *Avustukset kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötä koskevaan tiedotustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen kansalaisjärjestöille niiden omatoimisesti harjoittamaan kehitysyhteistyötiedotukseen.

1992 menoarvio.....	4 500 000
1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 500 000

66. *Kehitysyhteistyötoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 409 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat uusien kehitysyhteistyötoimipisteiden perustamisesta, asemamaasta palkatun henkilökunnan palkkaamisesta ja kaluston hankinnasta ja kunnossapidosta, toimitilojen ja asuntojen hankinta-, vuokra- ja käyttömenoista, henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista. Samoin sitä voidaan käyttää enintään 21 työvuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräraikaiseen työsopimussuhteeseen neuvonantajien tehtäviin ja 15 työvuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen neuvonantajien apulaisten tehtäviin sekä neuvonantajien ja projektihallinnon käyttöön tarkoitettuihin toimistoautomaattien hankintamenojen maksamiseen. Kansalais- ja lähetysjärjestöjen kehitysyhteistyöhön tarkoitettua määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen kehityshankkeiden suoraan tukemiseen sekä Suomen kehitysmaaedustustojen hallinnoimiin pieniin muotoisiin kehityshankkeisiin.

Kehitysluottoihin tarkoitettua määrärahaa saa käyttää kehitysmailla myönnettyjen kehitysluottojen sekä näiden luottojen maksustoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Korkotukeen tarkoitettua määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n rahoittamiin kehitysyhteistyöhankkeisiin otettaviin luottoihin siten kuin laissa kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta (1058/86) säädetään. Korkotukea annettaessa noudatetaan valtioneuvoston ko. lain täytäntöönpanosta antamia tarkempia määräyksiä.

Vuoden 1992 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista yhdessä aiempien sopimusten ja sitoumusten aiheuttamien menojen kanssa aiheutuu valtiolle menoja enintään

2 850 500 000 mk vuonna 1993, 2 900 500 000 mk vuonna 1994 ja 2 400 500 000 mk vuonna 1995, seuraavasti:

a) Vuonna 1992 saa tehdä kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattavaa kehitysapua koskevia sitoumuksia siten, että niistä ja vastaavista aiemmista toimenpiteistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 782 500 000 mk vuonna 1993, 783 500 000 mk vuonna 1994 ja 283 500 000 mk vuonna 1995. Näissä puitteissa sitoumuksia saa tehdä UNDP:n, UNICEF:n ja UNFPA:n avustamiseen liittyen, elintarvikeapua koskien, Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston (IFAD) lisärahoituksen suhteen, Afrikan kehitysrahaston kuudetta ja Aasian kehitysrahaston viidettä lisärahoitusta koskevien maksuosien suhteen, Aasian kehityspankin ja Afrikan kehityspankin yleistä pääoman korotusta koskien sekä kehitysmaiden ympäristöön liittyvien kansainvälisten tukiohjelmien suhteen.

b) Kahdenvälistä lahjamuotoista kehitysapua koskevia sitoumuksia saa vuonna 1992 tehdä siten, että niistä ja vastaavista aiemmista toimenpiteistä aiheutuu valtiolle menoja enintään 1 718 000 000 mk vuonna 1993, 1 767 000 000 mk vuonna 1994 ja 1 767 000 000 mk vuonna 1995.

c) Vuonna 1992 saa tehdä katastrofiapuun, pakolaisten avustamiseen, vapautuspyrkimyksiä tukevaan humanitaariseen apuun sekä muun humanitaarisen toiminnan avustamiseen liittyviä sitoumuksia siten, että niistä ja vastaavista aiemmista sitoumuksista aiheutuu valtiolle menoja enintään 100 000 000 mk vuonna 1993, 100 000 000 mk vuonna 1994 ja 100 000 000 mk vuonna 1995.

d) Korkotukiluottoja saa vuonna 1992 myöntää siten, että vuosina 1987—1992 myönnettävien luottojen määrä yhteensä on enintään 2 500 000 000 mk. Korkotukea saa suorittaa vuosina 1987—1992 myönnettyille luotoille siltä ajalta, jolta korko ulkoasiainministeriön hyväksymien luottoehtojen mukaan on maksettava.

e) Vuonna 1992 saa tehdä kehitysluottoja koskevia sopimuksia siten, että niistä ja vastaavista toimenpiteistä ja korkotuesta aiheutuu valtiolle menoja enintään 250 000 000 mk vuonna 1993, 250 000 000 mk vuonna 1994 ja 250 000 000 mk vuonna 1995.

	mk	mk		
Käyttösuunnitelma:				
1. Kansainvälisten järjestöjen kautta ohjattava kehitysapu.....		913 800 000	Mosambik	70 000 000
YK:n kehitysohjelmat.....		170 000 000	Namibia	45 000 000
YK:n kehitysohjelma (UNDP).....	170 000 000		Sambia	95 000 000
Sosiaalisen kehityksen ohjelmat...		209 000 000	Tansania.....	115 000 000
YK:n lastenrahas- to (UNICEF).....	129 000 000		Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta (SADCC) ..	75 000 000
YK:n väestörahas- to (UNFPA).....	80 000 000		Muut Afrikan maat.....	153 000 000
Monenkeskiset tut- kimusohjelmat ja muut avustukset ..		12 000 000	Egypti.....	30 000 000
Taloudellisen kehitystutkimuksen kansainvälinen instituutti (WIDER) ..	5 000 000		Etiopia	6 000 000
Maaailman terveysjärjestö (WHO), tutkimusohjelmat ..	5 000 000		Kenia.....	95 000 000
Muut avustukset..	2 000 000		Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta.....	22 000 000
Elintarvikeapu ...		140 000 000	Aasian maat.....	220 000 000
Maaailman elintarvikeohjelma (WFP) ja elintarvikkeiden kansainvälinen hätäapujärjestelmä (IEFR)...	140 000 000		Bangladesh	40 000 000
Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset		343 500 000	Nepal.....	70 000 000
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	256 000 000		Sri Lanka	30 000 000
Kansainvälinen maatalouden kehittämISRahasto (IFAD).....	5 000 000		Vietnam	50 000 000
Afrikan kehitys- pankki.....	3 500 000		Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta.....	30 000 000
Afrikan kehitysra- hasto	59 000 000		Latinalaisen Amer- ican maat	70 000 000
Muut rahastot	20 000 000		Nicaragua	40 000 000
Kansainväliset ympäristöohjelmat ja -rahastot.....		39 300 000	Peru	10 000 000
2. Maa- ja aluekoh- tainen yhteistyö...		843 000 000	Muut kohdemaat ja alueellinen toiminta.....	20 000 000
Eteläisen Afrikan maat.....		400 000 000	3. Kulttuuri- ja tiedo- tusalan yhteistyö ..	7 100 000
			4. Avustukset kansa- lais- ja lähetysjär- jestöjen kehitysyh- teistyöhön	140 000 000
			5. Avustukset kansal- liseen kehitysjouk- kotoimintaan	20 000 000
			6. Kehitysluotot ja korkotuki.....	184 000 000
			Kehitysluotot	50 000 000
			Korkotuki	134 000 000
			7. Humanitaarinen apu kehitysmaille ..	159 000 000
			Katastrofiapu	50 000 000
			Pakolaisten avusta- minen	94 000 000
			YK:n pakolais- asiain päävaltuu- tettu UNHCR	58 000 000

YK:n Lähi-Idässä olevien pakolaisten avustusrjestö UNRWA	10 000 000
Ennalta jakamaton	26 000 000
Humanitaarinen apu demokratia-yrkimyksille	10 000 000
Apu muuhun humanitaariseen toimintaan	5 000 000
Punaisen Ristin Kansainvälinen Komitea (ICRC) vuotuisavustus	2 000 000
Ihmisoikeusjärjestöt	2 000 000
Muut humanitaariset järjestöt ja yhteisöt	1 000 000
8. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja sitä tukeva tutkimus ..	10 000 000
9. Projektien ja ohjelmien valmistelu ja arviointi	15 000 000
10. Muu kehitysyhteistyötoiminta	117 900 000
Yhteensä	2 409 800 000

Selvitysosa: Vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa myönnettiin valtuus sitoutua Kansainvälisen kehitysjärjestön (IDA) yhdeksänteen lisärahoitukseen vuosina 1991—1993 enintään 768 000 000 markan osuudella, josta aiheutuva vuotuinen maksuosuus on 256 000 000 mk.

Kansainvälisen maatalouden kehittämisrahaston (IFAD) kolmatta lisärahoitusta koskeva sopimus päättyy 1992; sitoumuksista on jäljellä 5 000 000 mk.

Vuoden 1987 ensimmäisessä lisämenoarviossa myönnettiin valtuudet sitoutua Afrikan kehitys pankin 4. yleiseen pääomankorotukseen vuosille 1987—1991 yhteensä 17 000 000 markan maksettavan pääoman osuudella. Tästä aiheutuvat maksatukset ajoittuvat vuosille 1988—1992. Sitoumuksista on jäljellä 3 500 000 mk.

Aiemmin myönnettyistä sopimuksetekovaltuuksista ja sitoumuksista aiheutuviin menoihin vuonna 1992 sisältyvät UNDP:n, UNICEFin ja UNFPAn avustamista koskevan

valtuuden, elintarvikeapua koskevan valtuuden maksuja yhteensä enintään 543 000 000 mk, kahdenvälisen lahjaluotoisen kehitysavun myöntämismvaluuden, korkotukiluottojen ja kehitysluottojen myöntämismvaluuden maksut yhteensä 1 497 900 000 mk sekä humanitaariseen toimintaan sisältyvien sopimusten maksut yhteensä 270 000 000 mk. Näistä sopimuksista arvioidaan aiheutuvan menoja myöhemmille vuosille seuraavasti (milj. mk):

Valtuus	1993	1994	1995	1996	1997 ja myöh.
Aiemmin myönnettyt valtuudet ja sitoumukset yhteensä	2 500	2 600	300	300	2 100

Afrikan kehitysrhaston kuudetta lisärahoitusta koskevissa neuvotteluissa päätettiin esittää Suomen osuudeksi kaudelle 1992—1994 yhteensä 176 000 000 mk, josta aiheutuva vuotuinen maksuosuus on 59 000 000 mk.

Aasian kehitys pankin ja Afrikan kehitys pankin neuvottelut seuraavasta yleisestä pääoman korotuksesta käynnistynevät vuoden 1992 aikana.

Pohjoismaiden kehitysrhasto (NDF) aloitti toimintansa 1989 viiden vuoden koeajalla. Suomen maksuosuus on SDR 20 000 000. Vuonna 1992 maksetaan noin 24 000 000 mk. Vuonna 1991 Suomi hyväksyi Pohjoismaiden ja eteläisen Afrikan taloudellisen yhteistyöjärjestön SADCC:n kesken perustettua rahastoa (NORSAD) koskevan sopimuksen. Suomen osuus rahaston peruspääomasta on DKR 41 000 000. Vuonna 1992 Suomen maksuosuus on noin 9 000 000 mk. Määräraha sisältyy käyttösuunnitelman kohtaan Muut rahastot.

Käyttösuunnitelman kohtaan Kansainväliset ympäristöohjelmat ja -rahastot sisältyy Suomen tuki vuonna 1991 Maailman pankin alaisuuteen perustetulle Maailmanlaajuiselle ympäristörahastolle 35 000 000 mk vuodessa vuosina 1992—1993, Montrealin pöytäkirjan alaiselle vuonna 1991 toimintansa aloittaneelle Kansainväliselle väliaikaiselle otsonirahastolle 1 300 000 mk vuodessa vuosina 1992—1993 sekä YK:n ympäristöohjelman (UNEP) selvityksiin clearing house -ohjelmaan ja YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssin (UNCED)

yhteydessä ilmeneviin rahoitustarpeisiin yhteensä 4 000 000 mk.

Katastrofiapuun osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää avustuksiin kansainvälisille järjestöille niiden valmiusohjelmiin sekä kotimaisille kansalais- ja muille järjestöille katastrofeja ehkäisevien ja niiden vaikutuksia lieventävien hankkeiden toteutukseen, seurantaan ja arviointiin tapauskohtaisesti.

Pakolaisten avustamiseen tarkoitettua ennalta jakamatonta määrärahaa on tarkoitus käyttää harkinnanvaraisiin lisäavustuksiin UNHCR:lle ja UNRWA:lle sekä avustuksiin muiden kansainvälistä pakolaistyötä tekevien järjestöjen toimintaan tai ohjelmien toteuttamiseen.

Humanitaariseen apuun demokratiapyrkimyksille tarkoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää ensisijaisesti Etelä-Afrikan tasa-arvokehityksen edistämiseen ja apartheid-

järjestelmän aiheuttamien vääristymien lieventämiseen. Määrärahaa käytetään Etelä-Afrikan kansalliskongressin (ANC) kanssa sovitun yhteistyöohjelman aiheuttamiin kustannuksiin, Etelä-Afrikan tasa-arvokehitystä edistävään rauhanomaiseen toimintaan, apartheid-järjestelmästä kärsineiden avustamiseen, vapautuspyrkimyksiin liittyvään toimintaan muuallakin kuin Etelä-Afrikassa ja tarpeen mukaan myös YK:n eteläisen Afrikan rahastojen ja ohjelmien tukemiseen.

Apua muuhun humanitaariseen toimintaan on tarkoitus käyttää ihmisoikeuksia edistävään ja muuhun humanitaarisluonteiseen toimintaan.

1992 menoarvio.....	2 409 800 000
1991 menoarvio.....	3 081 700 000
1991 lisämenoarvio.....	— 370 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 347 000 000

40. Teollinen kehitysyhteistyö

50. Valtionapu Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:lle hallintomenoihin ja yritysten kehittämis- ja edistämistoimintaan sekä luotto-, takaus-, sijoitus- ja kurssitappioiden maksamiseen rahastolle ja korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Valtioneuvosto voi Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:stä annetun lain (291/79, muut. 1109/82, 151/84, 116/87 ja 963/88) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takauksen yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 600 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 mk.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina

1991—1992 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 50 000 000 markan suuristen lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja 2 prosentin koron erotusta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus hallintomenoihin	12 000 000
Avustus yritysten kehittämis- ja edistämistoimintaan	12 000 000
Avustus luotto-, takaus-, sijoitus- ja kurssitappioiden maksamiseen.....	4 000 000
Korkotuki	3 000 000
Yhteensä	31 000 000

Selvitysosa: Valtioneuvosto on laissa myönnettyjen valtuutuksien nojalla päättänyt 10.12.1987 antaa yhtiölle sitoumuksen tappioiden korvaamisesta.

1992 menoarvio	31 000 000
1991 menoarvio	26 000 000
1990 tilinpäätös	14 833 334

66. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksa-

miseen ns. TTT-yhteistyön rajoissa toteutettavia pienimuotoisia soveltuvuustutkimuksia ja koulutusta, asiantuntijapalveluiden hankkimista varten sekä tällaisen toiminnan suunnittelumenoihin.

1992 menoarvio.....	4 400 000
1991 menoarvio.....	10 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—10 000 000
1990 tilinpäätös.....	20 000 000

88. *Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy:n uusien osakkeiden

merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lakia Teollisen Kehitysyhteistyön Rahasto Oy - Fonden för Industriellt Utvecklingssamarbete Ab -nimisestä osakeyhtiöstä (291/79, muut. 151/84, 116/87 ja 963/88) on tarkoitus muuttaa (HE/91) siten, että yhtiön toimiala laajenee koskemaan myös Itä- ja Keski-Euroopan maat. Valtion osuus yhtiön merkitystä osakepääomasta on 96,8 prosenttia.

1992 menoarvio.....	15 000 000
1991 menoarvio.....	20 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—20 000 000
1990 tilinpäätös.....	37 000 000

50. Yhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

61. *Osallistuminen lähialueyhteistyöhön* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston hyväksymien perusteiden mukaisesti Suomen lähialueita koskevien selvitysten, tutkimusten, hankevalmistelun ja teknisen avun rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää mm. lääninhallitusten toteuttamien elinkeinotoimintaa edistävien selvitysten ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen sekä lähialueyhteistyön toimintaedellytysten ja -valmiuksien parantamiseen.

1992 menoarvio.....	2 000 000
---------------------	-----------

67. *Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin osakepääoman maksamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin peruspääomasta Suomelle tulevan osuuden vuonna 1992 suoritettavan maksuerän maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan jälleenrakennus- ja kehitys pankin tarkoituksena on tukea Itä- ja Keski-Euroopan maiden taloudellista muu-

tosta niissä valtioissa, jotka sitoutuvat noudattamaan monipuoluedemokratian, moniarvoisuuden ja markkinatalouden periaatteita.

Pankin peruspääoman määrä on noin 50 mrd mk jakaantuen maksettuaan ja takuupääomaan kolmen suhteessa seitsemään. Suomen osuus peruspääomasta on 1,25 % eli noin 620 milj. mk. Tästä määrästä maksettavan pääoman osuus on noin 186 milj. mk, joka suoritetaan pankille viidessä yhtä suuressa erässä vuosittain pankin perustamisopimuksen astuttua voimaan.

1992 menoarvio.....	37 000 000
1991 menoarvio.....	36 000 000
1990 tilinpäätös.....	—

68. *Tavara-avun kuljetustuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansalaisjärjestöjen Itä- ja Keski-Euroopan maihin toimittaman tavara-avun kuljetus- ja jakelukustannusten avustamiseen.

Selvitysosa: Määrärahoja on tarkoitus käyttää erityisesti Suomen lähialueille suoritettavien elintarvike- ja muiden kuljetusten sekä jakelukustannusten avustuksiin.

1992 menoarvio.....	500 000
1991 menoarvio.....	500 000

69. *Monen- ja kahdenväliset rahoitusjärjestelyt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä toimivien Itä- ja Keski-Euroopan kehitystä tukevien teknisen avun ja koulutuksen rahastojen tukemiseen sekä ennalta arvaamattomien poliittisten ja taloudellisten muutosten aiheuttamiin rahoitustarpeisiin.

Selvitysosa: Kansainväliset rahoituslaitokset pyrkivät lisääntyvässä määrin tukemaan

teknisen avun ja koulutuksen rahastojen avulla Itä- ja Keski-Euroopan maiden kehitystä. Tällainen rahasto on tarkoitettu perustaa myös Euroopan jälleerakennus- ja kehityspankin yhteyteen. Nopeat poliittiset ja taloudelliset muutokset kuten myös ennalta arvaamattomat tekijät maailmantaloudessa ovat joissakin Itä- ja Keski-Euroopan maissa johtaneet vakaviin taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin häiriöihin, joiden lievittämiseksi on tarpeellista varautua nopeisiin avustustoimiin.

1992 menoarvio.....	7 000 000
---------------------	-----------

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

02. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 590 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen työsuhteisten ja tilapäisten eri ministeriöiden toimialoille kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää enintään 21 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kolmen henkilön palkkauksen siirto momenteilta 30.99.27 ja 35.99.24 sekä 1.8.1992 lukien momentilta 32.01.22. Erityisasiantuntijoiden toiminnasta aiheutuvat toimitila-, toimisto-, matka- ja muut kulutusmenot maksetaan edustustojen määrärahasta. Toiminnan erityismenot, kuten ministeriöiden määräämät matkat maksetaan ao. ministeriöiden määrärahoista.

1992 menoarvio.....	7 590 000
1991 menoarvio.....	5 938 000
1990 tilinpäätös.....	3 994 700

21. *Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtio- ja ministerivierailuista ulkomaille sekä osallistumisesta kansainvälisiin ja kansainvälisten järjestöjen

Suomessa pitämiin kokouksiin ja seminaareihin aiheutuvien edustus-, matka- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	29 740 000
1991 menoarvio	26 000 000
1990 tilinpäätös	27 150 954

22. *Suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 171 430 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (514/84, muut. 18/87) tarkoitettujen rauhanturvamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, erityispäiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahat on mitoitettu vuoden 1991 valvontajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti. Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämiseksi Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin on tarkoitettu käyttäen tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvatoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin

Yhdistyneet Kansakunnat on korvausten yleisperusteluista päättänyt. Korvaukset tuletetaan momentille 12.27.99.

1992 menoarvio	171 430 000
1991 menoarvio	167 580 000
1990 tilinpäätös	67 438 000

24. Osallistuminen kansainvälisiin kokouksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 520 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia käsittelevän Wienin asiakirjan täytäntöönpanon sekä Pariisin huippukokouksessa 1990 hyväksytyin asiakirjan täytäntöönpanon aiheuttamien menojen sekä ETYKin seurantaan liittyvistä kansainvälisistä konferensseista, asiantuntijakokouksista ja neuvotteluista aiheutuvien edustus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen sekä Helsingin ETYK-seurantakokouksen ja ETYKin osanottajamaiden valtion- ja hallituksen päämiesten kokouksen järjestelyistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 20 500 000 mk Helsingissä vuonna 1992 järjestettävistä ETYK-seurantakokouksesta ja ETYKin osanottajamaiden valtion- ja hallituksen päämiesten kokouksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	25 520 000
1991 menoarvio	9 000 000
1991 lisämenoarvio	4 000 000
1990 tilinpäätös	5 092 000

25. Kansainvälisten kokousten järjestäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 450 000 mk Helsingin ETYK-seurantakokouksen ja ETYKin osanottajamaiden valtion- ja hallituksen päämiesten kokouksen järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää ETYK-sihteeristön suomalaisen ja kansainvälisen henkilöstön palkkausten ja palkkioiden, tilojen vuokrausmenojen, koneiden, laitteiden ja kalusteiden vuokraus- ja hankintamenojen sekä tarvikkeiden hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Osallistujamaiden jäsenmaksuista kertyvä vastaava tulo on merkitty momentille 12.24.99.

1992 menoarvio	54 450 000
----------------------	------------

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 740 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kemiallisen aseiden valvonta- ja todentamismenetelmien tutkimusprojektin kulutusmenojen, tutkimusaineiston, henkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskykyä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa, sekä osallistumisesta IAEA:n valvontamenetelmien kehittämisen tukiohjelmaan aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhdeksän henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1992 menoarvio	5 740 000
1991 menoarvio	5 800 000
1990 tilinpäätös	5 250 000

27. Kansainväliseen yhteistyöhön Suomessa liittyvät menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Neuvostoliiton välisten yhteistoimintaorganisaatioiden puitteissa harjoitetusta yhteistyöstä aiheutuvien edustus- ja muiden kulutusmenojen ja puheenjohtajiston palkkioiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen hallituksen suostumuksella järjestettävien kansainvälisten kokousten menojen maksamiseen sekä kansainvälisistä kokouksista ja yhteistyöjärjestelyistä aiheutuvien valmistelu-, osallistumis- ja tiedotusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 60 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	6 050 000
1991 menoarvio.....	7 320 000
1990 tilinpäätös.....	4 996 337

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 5 175 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kouluasuntolasäätiö rs.....	1 000 000
Suomen YK-liitto ry.....	1 350 000
Suomen Pakolaisapu ry.....	1 000 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi.....	600 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry. YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry.....	300 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa.....	250 000
Kansalaisjärjestöjen Helsingin ETYK-seurantakokoukseen liittyvät toiminnot.....	330 000
	345 000
Yhteensä	5 175 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 300 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	5 175 000
1991 menoarvio.....	5 310 000
1990 tilinpäätös.....	4 910 000

51. Häädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 290 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

1992 menoarvio.....	290 000
1991 menoarvio.....	280 000
1990 tilinpäätös.....	233 683

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja käyttösuunnitelmassa mainituille järjestöille suoritettavien vapaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon.....	61 303 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon.....	19 868 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahasolalle.....	17 850 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille.....	4 435 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille.....	1 740 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksu.....	7 350 000
Maksuosuus EN:n sosiaalisen kehityksen rahastolle.....	6 000 000
EFTAn jäsenmaksu.....	23 700 000
OECD:n jäsenmaksu.....	5 346 000
GATTin jäsenmaksu.....	2 024 000
Muut jäsenmaksut.....	884 000
Yhteensä	150 500 000

1992 menoarvio.....	150 500 000
1991 menoarvio.....	150 500 000
1990 tilinpäätös.....	109 114 644

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssitappioiden kattamiseen. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan yli menevä osa tuloista momentin 12.24.99 hyvitykseksi.

1992 menoarvio.....	100 000
1991 menoarvio.....	100 000
1990 tilinpäätös.....	1 686 535

Pääluokan 24 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				± 1000 mk	± %
01. Ulkoasiainhallinto (030).....	875 430	797 049	809 628	+ 12 579	+ 2
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö (040).....	3 354 200	3 089 700	2 418 700	—671 000	—22
40. Teollinen kehitysyhteistyö (040).	86 833	56 000	50 400	— 5 600	—10
50. Yhteistyö Itä- ja Keski-Euroo- pan maiden kanssa (040).....	59 500	36 500	46 500	+ 10 000	+27
99. Ulkoasiainministeriön hallinnon- alan muut menot (030)	229 867	377 828	456 585	+ 78 757	+21
Yhteensä	4 605 830	4 357 077	3 781 813	—575 264	—13

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 7 247 henkilövuotta.

01. Oikeusministeriö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 81 517 000 mk.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 300 000 mk kuuden henkilön palkkaamista varten.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 192 000 mk kahden henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 412, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 385, tilapäisiä 25 sekä työsopimussuhteisiä kaksi.

Selvitysosa: Henkilöstön määrän mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kuuden tehtävän siirto momentilta 25.01.29 ja vähennyksenä kahden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 28.60.01.

1992 menoarvio	81 517 000
1991 menoarvio	82 853 000
1990 tilinpäätös	63 672 091

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeudellisen aineiston tietojärjestelmäkantaan sisältyvien tieto-

jen hankinnasta ja luovuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon uusina tietokantoina Finlexiin vuonna 1991 perustettu Euroopan yhteisön säännösten ja direktiivien tietokanta sekä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisutietokanta. Kansainvälisten sopimusten tietokantaa FSOPia täydennetään sopimusteksteillä. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.25.99.

1992 menoarvio.....	1 900 000
1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 tilinpäätös.....	648 846

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 200 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kuuden henkilön palkkausten siirto momentille 25.01.01.

1992 menoarvio	20 200 000
1991 menoarvio	20 500 000
1990 tilinpäätös	17 371 169

10. Ylimmät tuomioistuimet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 59 474 000 mk.
Korkeimmasta oikeudesta lakkautetaan 1.3.1992 lukien oikeusneuvoksen virka.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 205, josta peruspalkkaisia 197, tilapäisiä seitsemän sekä työsopimussuhteisia yksi.

1992 menoarvio	59 474 000
1991 menoarvio	61 303 000
1990 tilinpäätös	45 217 511

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 300 000 mk.
Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-vuotiseksi siirtomäärärahaksi.

1992 menoarvio.....	3 300 000
1991 menoarvio.....	3 410 000
1990 tilinpäätös.....	3 278 991

20. Hovioikeudet

Selvitysosa: Hovioikeuksiin vuosittain saapuvien asioiden määrä on pysynyt suhteellisen tasaisena ja sen arvioidaan edelleen myös vuonna 1992 pysyvän noin 18 000 asiana. Asiat ovat kuitenkin vaikeutuneet ja laajentuneet ja kehityssuunnan arvioidaan edelleen jatkuvan.

Hovioikeudet ratkaisivat vuonna 1990 noin 4 % enemmän asioita kuin edellisellä vuonna. Tästä huolimatta hovioikeuksissa on jutturuuhka; vuoden 1990 lopussa ratkaisemattomien määrä oli noin 14 000 asiaa, mikä merkitsee 8,8 kuukauden keskimääräistä käsittelyaikaa.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 101 308 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 427, josta peruspalkkaisia 419 ja tilapäisiä kahdeksan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 20 362 000 mk Itä-Suomen hovioikeuden palkkauksina.

1992 menoarvio	101 308 000
1991 menoarvio	122 659 000
1990 tilinpäätös	93 817 165

21. *Itä-Suomen hovioikeuden toimintameno* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 052 000 mk.

Selvitysosa: Itä-Suomen hovioikeuden vuoden 1992 menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut Itä-Suomen hovioikeudelle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Käsittelyaika (kk) on 6,5 (vuonna 1991 8,9 ja vuonna 1990 9,6).

Tuottavuuden (ratkaistut asiat/htv) kasvutavoitteeksi ministeriö on asettanut 3,7 % (vuonna 1991 0 % ja vuonna 1990 13,3 %).

Yksikkökustannukset (kokonaiskustannukset ilman toimitilakustannuksia/ratkaistut asiat) laskevat keskimäärin 2,7 % (vuonna 1991 nousu 16,6 % ja vuonna 1990 -1,6 %).

1992 menoarvio	23 052 000
----------------------	------------

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 800 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-vuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 690 000 mk Itä-Suomen hovioikeuden menoina.

1992 menoarvio	7 800 000
1991 menoarvio	10 180 000
1990 tilinpäätös	8 136 419

25. Lääninoikeudet

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 82 396 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 358 peruspalkkaista.

1992 menoarvio	82 396 000
1991 menoarvio	85 820 000
1990 tilinpäätös	59 594 965

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-
vuotiseksi siirtomäärärahasiksi.

1992 menoarvio.....	9 500 000
1991 menoarvio.....	9 700 000
1990 tilinpäätös.....	9 287 214

30. Alioikeudet

Selvitysosa: Alioikeusuudistusta koskeva lainsäädäntö on tarkoitus esittää saatettavaksi voimaan 1.12.1993. Käräjäoikeuden toimintaan valmistautumiseen liittyen tähän tulo- ja menoarvioon sisältyy alioikeuksien toimistohenkilöstön virkarakenteen muutoksia.

Porvoon raastuvanoikeus on tarkoitus valtioneuvoston päätöksellä lakkauttaa ja siirtää kaupunki oikeushoidollisesti Porvoon tuomiokunnan tuomiopiiriin 1.11.1992 lukien. Järjestelystä aiheutuu kahden viran siirto lukuun 26.75.

Maistraateista annetun lain (341/76) 3 §:n mukaan maistraatti voi toimia erillisenä tai raastuvanoikeuden yhteydessä. Maistraatti on erillinen, jos siinä on kunnallisormestarin virka. Avoin kunnallisormestarin virka on tarkoitus lakkauttaa Helsingin maistraatista 1.9.1992 lukien ja Turun maistraatista 1.3.1992 lukien, jolloin maistraatit jatkavat toimintaansa raastuvanoikeuksien yhteydessä.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 359 432 000 mk.

Espoon ja Vantaan tuomiokuntiin perustetaan 1.3.1992 lukien kumpaankin yksi käräjätuomarin virka (A 27) ja Orimattilan tuomiokuntaan käräjätuomarin virka (A 25) 1.3.1992 lukien.

Porvoon tuomiokuntaan perustetaan 1.11.1992 lukien kaksi käräjätuomarin virkaa (A 26 ja A 25) edellyttäen, että Porvoon raastuvanoikeudesta lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien pormestarin virka (A 27), oikeusneuvosmiehen virka (A 26), oi-

keusneuvosmiehen virka (A 25) sekä sivutoiminen kunnallisneuvosmiehen virka (70 % A 13).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 97 500 mk kuuden viran perustamiseksi toimistotehtäviin 1.11.1992 lukien Porvoon tuomiokuntaan. Vastaavasti peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään samasta ajankohdasta lukien 97 500 mk kuuden viran lakkauttamisen johdosta Porvoon raastuvanoikeudesta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 31 400 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta 1.11.1992 lukien raastuvanoikeuksista. Vastaavasti momentilla 26.75.21 perustetaan kaksi virkaa.

Turun raastuvanoikeuteen perustetaan 1.3.1992 lukien kolme oikeusneuvosmiehen virkaa (A 24) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien Turun maistraatista lakkautetaan kunnallisormestarin virka (A 28), kaksi oikeusneuvosmiehen virkaa (A 24) ja maistraatin sihteerin virka (A 24).

Helsingin raastuvanoikeuteen perustetaan 1.9.1992 lukien yksi oikeusneuvosmiehen virka (A 27), kaksi oikeusneuvosmiehen virkaa (A 24) ja yksi kunnallisneuvosmiehen virka (A 16) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien Helsingin maistraatista lakkautetaan kunnallisormestarin virka (A 28), oikeusneuvosmiehen virka (A 27), oikeusneuvosmiehen virka (A 24), maistraatin sihteerin virka (A 24) ja kunnallisneuvosmiehen virka (A 16).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 98 100 mk kahden viran perustamiseksi oikeushallintotehtäviin 1.9.1992 lukien Helsingin raastuvanoikeu-

teen. Vastaavasti peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 98 100 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien Helsingin maistraatista.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 558 000 mk 60 viran perustamiseksi 1.12.1992 lukien pöytäkirjanpito-tehtäviin.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 263 300 mk kolmen henkilön palkkauksina 1.3.1992 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 1 842, joista peruspalkkaisia 1 597, tilapäisiä 236 sekä työsopimussuhteisiä yhdeksän.

Selvitysosa: Alioikeusuudistuksen johdosta määrärahan mitoituksessa on otettu vähen-

nyksenä huomioon 453 000 mk kausiapulaisten palkkioista 60 viran perustamisen johdosta. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kahden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 28.60.01.

1992 menoarvio	359 432 000
1991 menoarvio	362 985 000
1990 tilinpäätös	281 686 294

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 60 600 000 mk.

1992 menoarvio	60 600 000
1991 menoarvio	54 300 000
1990 tilinpäätös	54 500 000

40. Erityistuomioistuimet

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 68 572 000 mk.

Vesiylioikeuteen perustetaan 1.9.1992 lukien vesiylioikeudenneuvoksen virka (A 28).

Liikevaihtovero-oikeudesta lakkautetaan 1.3.1992 lukien vero-oikeuden sihteerin virka (A 21).

Henkilöstön määrä saa olla enintään 290, joista peruspalkkaisia 273, tilapäisiä 16 sekä työsopimussuhteisiä yksi.

1992 menoarvio	68 572 000
1991 menoarvio	68 964 000
1990 tilinpäätös	51 179 570

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 700 000 mk.

1992 menoarvio.....	7 700 000
1991 menoarvio.....	7 400 000
1990 tilinpäätös.....	7 200 000

45. Eräät oikeudenhoitomenot

22. *Eräät oikeudenkäyntimenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntimenojen sekä oikeuslaitoksessa tarvittavista lomakkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	21 500 000
1991 menoarvio	23 300 000
1990 tilinpäätös	17 297 377

50. *Maksuton oikeudenkäynti* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 96 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/73) mukaisten menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	96 000 000
1991 menoarvio	79 000 000
1990 tilinpäätös	79 534 099

46. Syyttäjänvirastot

Selvitysosa: Porvoon kaupungin oikeushallinnon uudelleenjärjestelyn johdosta Porvoon kaupunginviskaalinvirasto on tarkoitus lakkauttaa 1.11.1992. Järjestelystä aiheutuu yhden viran siirto lukuun 26.75.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 551 000 mk.

Kaupunginviskaalin virka (A 23) lakkautetaan 1.11.1992 lukien ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 18 000 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien. Vastaavasti peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 29 600 mk yhden viran perustamiseksi oikeushallintotehtäviin samas-

ta ajankohdasta lukien ja momentilla 26.75.21 perustetaan yksi virka.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 125 peruspalkkaista.

1992 menoarvio	29 551 000
1991 menoarvio	30 326 000
1990 tilinpäätös	22 529 116

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 200 000
1991 menoarvio.....	2 910 000
1990 tilinpäätös.....	2 850 000

47. Ulosottovirastot

Selvitysosa: Porvoon kaupungin uudelleenjärjestelyn johdosta Porvoon kaupunginvoudivirasto on tarkoitus lakkauttaa 1.11.1992. Järjestelystä aiheutuu henkilöstösiirtoja lukuun 26.75.

Ulosottoon saapuneiden asioiden määrä oli vuonna 1990 lähes 2,7 milj. kpl eli 12 % enemmän kuin edellisenä vuonna ja noin 11 mrd mk. Asiamäärän arvioidaan edelleen lisääntyvän 10 %:lla vuonna 1991, mutta

pysyvän tällä tasolla vuonna 1992. Oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvien kaupunginvoudivirastojen osuus asiamäärästä on 40 % ja perittäväksi tulevasta markkamäärästä 43 %.

Kaupunginvoudivirastojen perintätulos heikentyi vuonna 1990 ennen muuta veronalautusten viivästymisen ja velalliskrakenteen muuttumisen vuoksi seuraavasti:

	1989	1990	Muutos
Perintätulos			
— onnistunut perintä perintään tulleista asioista, kpl (%).....	59,2	58,2	—1,7
— onnistunut perintä perintään tulleesta mk-määrästä (%)	39,7	38,7	—2,5
Käsittelyaika (kk).....	5,2	6,8	

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 116 619 000 mk.

Kaupunginvoudivirka (A 26) lakkautetaan ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 112 100 mk seitsemän viran lakkauttamisen johdosta 1.11.1992 lukien. Vastaavasti momentilla 26.75.21 perustetaan kahdeksan virkaa.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 593, joista peruspalkkaisia 589 ja työsopimussuhteisia neljä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 10 423 000 mk Turun kaupunginvoudiviraston palkkausmenoina.

1992 menoarvio	116 619 000
1991 menoarvio	129 335 000
1990 tilinpäätös	96 198 140

21. Turun kaupunginvoudiviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 723 000 mk.

Selvitysosa: Turun kaupunginvoudinviraston vuoden 1992 menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut Turun kaupunginvoudinvirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

	1990	1991	1992
Perintätulos, kpl (%)	54,2	55,0	55,0
Perintätulos, mk (%)	36,4	36,0	35,0
Käsittelyaika (kk)	4,4	4,6	4,5

Tuottavuuden (ratkaistut asiat/htv) kasvutavoitteeksi ministeriö on asettanut 7,0 % (vuonna 1991 11,9 % ja vuonna 1990 6,5 %).

Yksikkökustannukset (kokonaiskustannukset/ratkaistut asiat) laskevat keskimäärin 4,4 % (vuonna 1991 nousu 4,5 % ja vuonna 1990 0,4 %). Viraston kokonaiskustannukset ovat vuonna 1992 11 % rahatilitysten kokonaismäärästä.

Ulosottomaksuina arvioidaan viraston osuutena momentille 12.25.47 kertyvän tuloja 4 700 000 mk. Tulojen osuus kokonaiskustannuksista on 39 %.

1992 menoarvio 10 723 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 27 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään kolmen henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 300 000 mk Turun kaupunginvoudinviraston menoina.

1992 menoarvio	27 600 000
1991 menoarvio	27 650 000
1990 tilinpäätös	27 850 000

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Vankeinhoitolaitoksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Vuodesta 1977 jatkunut vankien määrän väheneminen pysähtyi vuonna 1990, minkä jälkeen vankien määrä on jonkin verran lisääntynyt. Vuonna 1992 vankeja arvioidaan olevan keskimäärin 3 600.

Laitoskantaa kehitettäessä on tavoitteena, että vangeista kolmasosa voidaan sijoittaa avolaitoksiin. Vuonna 1990 avolaitoksiin oli sijoitettu vangeista neljäsosa.

Vuonna 1992 otetaan käyttöön 90-paikkainen Uudenmaan lääninvankila.

Oikeusministeriö on tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 1992 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet:

Työtoiminnassa, koulutuksessa ja muissa vastaavissa aktiivitoiminnoissa olevien osuus

vankien kokonaismäärästä on keskimäärin 69 %. (Vuonna 1990 68 % ja vuonna 1991 68 %.)

Toimintamenot yhtä vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 193 000 mk. (Vuonna 1990 168 000 mk ja vuonna 1991 195 000 mk.)

Vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan ja muut tulot kattavat toimintamenoista noin 19,0 %. (Vuonna 1990 20,8 % ja vuonna 1991 20,4 %.)

21. (25.50.01, 10, 13, 21, 23, 24, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 689 607 000 mk.

1992 menoarvio	689 607 000
1991 menoarvio	683 427 000
1990 tilinpäätös	578 598 664

50. *Valtionapu Kriminaalihoitoyhdistykselle lainsäädäntöön perustuviin tehtäviin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 447 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 140 kokopäivätoimista ja 17 osa-aikaista henkilöä.

1992 menoarvio	29 447 000
1991 menoarvio	29 300 000
1990 tilinpäätös	23 982 000

51. Valtionapu muun kriminaalihuoltotyön suorittamiseen

Momentille myönnetään 17 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja muille yhteisöille ja säätioille kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin kustannuksiin myönnettävän valtionavun maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 195 000 mk avustuksen maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle lainojen lyhennyksistä sekä muista luotoista aiheutuviin menoihin ja enintään 700 000 mk muuhun kriminaalihuoltotyöhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen palkkausmenoihin.....	13 400 000

Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistyksen muihin menoihin.....	3 800 000
Valtionapu muuhun kriminaalihuoltotyöhön (enintään).....	700 000
Yhteensä	17 900 000

Selvitysosa: Valtionapuun oikeuttavan henkilökunnan määrän arvioidaan olevan 79 kokopäivätoimista ja 21 osa-aikaista henkilöä.

1992 menoarvio	17 900 000
1991 menoarvio	17 871 000
1990 tilinpäätös	17 815 000

52. Valtionapu Kriminaalihuoltoyhdistykselle toimitilojen perustamis- ja peruskorjausmenoihin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 484 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle kriminaalihuoltotyön valtionavusta annetun lain (31/75) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin.

1992 menoarvio.....	2 484 000
1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	370 000

74. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 59 050 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahoilla palkatun henkilökunnan koulutukseen.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Talonrakennusten suunnittelu.....					1 000 000
2.	Pienehköt uudisrakennus- ja peruskorjaustyöt					6 500 000
3.	Helsingin keskusvankilan länsiselliosaston perusparannus.....	1 940	12 000	6 186	6 000 000	3 000 000
4.	Sulkavan kurssikeskuksen perusparannus.	2 000	10 600	5 300	4 100 000	2 500 000
5.	Hämeen lääninvankila	7 209	84 000	11 652	39 500 000	44 000 000
6.	Keski-Suomen avovankila	6 717	62 200	9 260	3 000 000	1 000 000
7.	Oulun lääninvankilan perusparannus....	1 057	6 200	5 866	5 150 000	1 050 000
					Yhteensä	59 050 000

1992 menoarvio	59 050 000	75. Uudisrakennukset ja peruskorjaukset avolaitostyönä (siirtomääräraha)
1991 menoarvio	37 200 000	Momentille myönnetään 52 700 000 mk.
1990 tilinpäätös	37 650 000	

Käyttösuunnitelma:

	Rakennustyö	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Suomenlinnan entistämisen- ja muut rakennustyöt.....	168 400 000	13 000 000
2.	Parolan, Hämeenlinnan ja Riihimäen varuskuntien rakennustyöt	98 600 000	7 000 000
3.	Turun linnan korjaustyöt	41 950 000	3 500 000
4.	Kastelholman linnan entistämisen- ja muut rakennustyöt	39 600 000	3 600 000
5.	Puolustusvoimien Tampere-Pirkkalan lentotukikohdan, Ylöjärven tutkimuslaitoksen ja Nokian kuljetusvälinevarikon rakennustyöt	84 400 000	6 900 000
6.	Haminan linnoituksen kunnostustyöt ja varuskunnan rakennusten korjaustyöt	38 600 000	4 000 000
7.	Turun varuskunnan rakennustyöt	21 950 000	3 000 000
8.	Tuusulan varuskunnan rakennustyö.....	8 000 000	1 900 000
9.	Uudenmaan lääninvankila	46 200 000	9 800 000
	Yhteensä		52 700 000

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 280 vankia.

1992 menoarvio	52 700 000
1991 menoarvio	56 700 000
1990 tilinpäätös	56 500 000

76. Vankilasta vapautuneiden työllistämisen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 600 000 mk.

Määrärahalla saa käyttää vankilasta vapautuneiden työllistämiseen varuskuntien rakennustoissa aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	4 600 000
1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 tilinpäätös.....	5 200 000

77. Työsiirtoloille järjestettävät työt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 23 500 000 mk.

Määrärahalla saa käyttää työtilaisuuksien järjestämiseksi työsiirtoloissa liikenneministeriön hallinnonalan työkohteissa.

Selvitysosa: Määrärahalla voidaan työllistää keskimäärin 100 vankia.

1992 menoarvio	23 500 000
1991 menoarvio	23 500 000
1990 tilinpäätös	28 023 889

79. Maa- ja vesirakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk.

Määrärahalla saa käyttää maa- ja vesirakennustoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	900 000
1991 menoarvio.....	900 000
1990 tilinpäätös.....	950 000

60. Eräät virastot

Selvitysosa: Lukuun, joka on sisältänyt oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen, Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Helsingin kriminaalipoliittisen instituutin ja tietosuojavaltuutetun toimiston ja siihen liittyen myös tietosuojalautakunnan menot, on lisätty turvapaikkalautakunnan menot.

Turvapaikkalautakunta toimii oikeusminis-

terion yhteydessä ulkomaalaislain (378/91) 56 §:ssä tarkoitettuna muutoksenhakuelimenä turvapaikkaa ja pakolaisuuden lakkaamista koskeissa asioissa. Turvapaikkalautakuntaan on nimetty puheenjohtaja, kaksi varapuheenjohtajaa ja kymmenen jäsentä mainitun lain 75 §:n mukaisesti ensimmäiselle toimikaudelle 31.12.1992 saakka. Toimikausi on

lain mukaan jatkossa viisi vuotta. Turvapaikkalautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri ovat päätoimisia virkamiehiä. Muut lautakunnan palvelukseen otettavat virkamiehet, joiden määräksi on arvioitu enintään kymmenen, on tarkoitus ottaa tehtäviinsä tilapäisinä. Turvapaikkalautakunnan toiminta on alkanut ulkomaalaislain tultua voimaan 1.3.1991.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 011 000 mk.

Turvapaikkalautakuntaan perustetaan 1.3.1992 lukien puheenjohtajan virka (A 30) ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 199 000 mk yhden viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien esittelytehtäviin edellyttäen, että tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään samasta ajankohdasta lukien 486 000 mk kahden henkilön palkkauksina.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 2 178 000 mk 12 henkilön palkkaamiseksi turvapaikkalautakuntaa varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 260 000 mk kahden henkilön palkkaamista varten.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 44,

joista perus- ja sopimuspalkkaisia 31, tilapäisiä 12 sekä työsopimussuhteisia yksi.

Selvitysosa: Henkilöstömäärän mitoituksessa on otettu huomioon kahden tehtävän siirto momentilta 25.60.29.

1992 menoarvio	11 011 000
1991 menoarvio	7 102 000
1990 tilinpäätös	5 186 375

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 60 000 markan määräisten apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä turvapaikkalautakunnan menoina 1 500 000 mk ja vähennyksenä 330 000 mk kahden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 25.60.01.

1992 menoarvio.....	5 600 000
1991 menoarvio.....	4 220 000
1990 tilinpäätös.....	3 724 572

70. Vaalit

21. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin valitsemisesta (574/87), kansanedustajain vaaleista (391/69) sekä kunnallisvaaleista (361/72) annettujen lakien mukaisesti vaaleista sekä vaalien ennakkotulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen

maksamiseen sekä enintään yhden henkilön palkkaamiseen määrääjäksi vaalien valmistelutehtäviin.

1992 menoarvio	31 200 000
1991 menoarvio	37 000 000
1990 tilinpäätös	2 566 789

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot

25. Hallinnon ja henkilöstön kehittäminen

Momentille myönnetään 4 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oikeushallinnon koulutus- ja kehittämistoiminnan palkkioiden sekä matka-, materiaalihankinta- ja ulkopuolisten palvelujen ostomenojen sekä muiden koulutusmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	4 200 000
1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 tilinpäätös.....	1 996 050

26. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Euroopan Yhteisön

normiston kääntämisestä ja tarkistamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, Suomen maksuosuuksien, kansainvälisestä yhteistyöstä johtuvien matka-, edustus- ja kokousjärjestelymenojen maksamiseen, oikeusministeriön toimialaan kuuluvien säädösten kääntämisestä ja julkaisemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yhteistyöstä Itä-Euroopan maiden kanssa aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kahdeksan tilapäisen henkilön palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	6 400 000
1991 menoarvio.....	4 400 000
1990 tilinpäätös.....	2 062 026

27. Automaattinen tietojenkäsittely (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 32 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käräjäoikeusdistuksen edellyttämän toimistoautomaatiojärjestelmän kehittämisen ja käytön aiheuttamiin menoihin sekä rikosasioiden atk-perusteisen tuomiolauselma- ja perintäjärjestelmän käytön, kiinteistöjen kirjaamisjärjestelmän käytöstä ja laajentamisesta valtioneuvoston 26.2.1987 tekemän periaatepäätöksen mukaisesti, rikosrekisterin atk-käytöstä, diaarijärjestelmän käytöstä ja ylläpidosta sekä toiminnassa olevien muiden järjestelmien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään kahden henkilön palkkaamiseen määräajaksi tietojärjestelmien suunnittelutehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset.....	730 000
Laitevuokrat ja huollot, tiedonsiirtolinjojen vuokrat ja ohjelmistojen ylläpitomaksut.....	6 200 000
Atk-käyttöpalvelujen osto.....	18 050 000
Atk-suunnittelupalvelujen osto.....	4 300 000
VRK:n palvelut.....	1 900 000
Atk-tallennuspalvelut.....	700 000
Ohjelmistojen osto.....	320 000
Muut atk-menot.....	600 000
Yhteensä	32 800 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon käräjäoikeusdistuksen edellyttämän asiainkäsittelyjärjestelmän kehittäminen.

1992 menoarvio.....	32 800 000
1991 menoarvio.....	27 000 000
1990 tilinpäätös.....	24 398 861

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha) Momentille myönnetään 7 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkanlaskennasta ja kirjanpidosta sekä maksuliikkeestä aiheutuvien menojen, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun asetuksen (321/69) 13 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten kanto-palkkioiden, ulosottomaksujen palautusten, pakkohuutokauppakulujen ennakoiden, sakkorangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (318/63) 24 §:n mukaisten sakkojen ja saamisten palautuksille maksettavien korkojen, työnantajalle henkilöstön sairauskassaan kuuluminen perusteella aiheutuvien menojen maksamiseen sekä suuronnottomuustutkinnasta annetun lain (373/85) mukaan asetetuista tutkintalautakunnista aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	7 100 000
1991 menoarvio.....	8 220 000
1990 tilinpäätös.....	3 543 605

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Julkisen Sanan Neuvostolle ja Suomen Lakimiesliitolle ja maakuntaliitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä, sekä Suomen oikeusjärjestyksen tunnetuksi tekemiseen.

1992 menoarvio.....	700 000
1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 tilinpäätös.....	590 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha) Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Oikeusministeriö.....	1 500 000
Tuomioistuinlaitos.....	12 600 000
Syyttäjänvirastot.....	1 000 000
Ulosottovirastot.....	2 000 000
Vankeinhoitolaitos.....	2 900 000
Yhteensä	20 000 000

1992 menoarvio.....	20 000 000
1991 menoarvio.....	18 970 000
1990 tilinpäätös.....	18 200 000

Pääluokan 25 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Oikeusministeriö (070)	83 692	104 553	103 617	— 936	— 1
10. Ylimmät tuomioistuimet (090)..	48 497	64 713	62 774	— 1 939	— 3
20. Hovioikeudet (090)	101 954	132 839	132 160	— 679	— 1
25. Läänioikeudet (090)	68 882	95 520	91 896	— 3 624	— 4
30. Alioikeudet (090)	336 186	417 285	420 032	+ 2 747	+ 1
40. Erityistuomioistuimet (090).....	58 380	76 364	76 272	— 92	— 0
45. Eräät oikeudenhoitomenot (090).	96 831	102 300	117 500	+15 200	+15
46. Syyttäjänvirastot (090)	25 379	33 236	32 751	— 485	— 1
47. Ulosottovirastot (090).....	124 048	156 985	154 942	— 2 043	— 1
50. Vankeinhoitolaitos (100)	749 090	853 398	880 188	+26 790	+ 3
60. Eräät virastot (070)	8 911	11 322	16 611	+ 5 289	+47
70. Vaalit (010).....	2 567	37 000	31 200	— 5 800	—16
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut menot (070)	50 791	63 190	71 200	+ 8 010	+13
Yhteensä	1 755 207	2 148 705	2 191 143	+42 438	+ 2

Päälukka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 18 477 henkilövuotta.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriön hallinnonalalla seuraavien yksiköiden tulo- ja menoarvioesitys vuodelle 1992 perustuu tulobudjetointiin: sisäasiainministeriö, Turun ja Porin, Kymen, Keski-Suomen ja Lapin lääninhallitukset, Kymen, Keski-Suomen ja Lapin rekisteritoimistot, poliisitoimi, pelastushallinto ja rajavartiolaitos.

Hallinnonalan keskeisiksi tavoitteiksi ministeriö on asettanut valtion sisäisen ja yksilön turvallisuuden takaamisen sekä alue- ja

paikallistason hallintojärjestelmien kehittämisen vastaamaan alueen asukkaiden ja asiakkaiden tarpeita.

Kuntien itsehallinnon vahvistamista jatketaan valtionosuusjärjestelmää sekä vapaakuntakokeilua ja kuntia koskevaa lainsäädäntöä uudistamalla. Maan tasapainoisen aluekehityksen edistämiseksi uudistetaan aluepoliittista lainsäädäntöä.

Taloudellisuustavoitteena ovat toiminnan volyymin kasvua pienemmät resurssilisäykset.

Toiminnan vaikuttavuutta, tuottavuutta ja taloudellisuutta kuvaavia tunnuslukuja hallinnonalan kaikkien tehtäväalueiden osalta sisällytetään vuoden 1993 tulo- ja menoarvioesitykseen.

01. Sisäasiainministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 1992 ovat:

— Valtion aluehallintoviranomaisten toimintaa yhteensovitetään tehostamalla niiden välistä yhteistyötä.

— Valmistellaan toiminnallistaloudellinen maakuntajako. Maakunnallista hallintoa kehitetään jatkamalla kuntainliittojen kokoomista poistaen kokoamisen lainsäädännöllisiä esteitä ja valmistelemalla maakuntahallintokokeiluja.

— Lääninrajat saatetaan läänien lukumäärää lisäämättä vastaamaan mahdollisuuksien mukaan toiminnallistaloudellista maakuntajakoa ja toteutetaan paikallishallintouudistukseen sisältyvä kihlakuntajako.

— Kuntien ja aluehallinnon edellytyksiä vahvistaa tasapainoista alueellista kehitystä yhteistyössä muiden organisaatioiden kanssa parannetaan kannustamalla kuntia yhteistoi-

mintaan ja panemalla toimeen kuntien vapaaehtoisten yhdistymisten kannustamisesta annettu lainsäädäntö, uudistamalla kuntien valtionosuusjärjestelmä, toteuttamalla maa-seudun ja keskusten kehittämissuunnitelmia sekä kehittämällä aluepoliittista lainsäädäntöä.

— Poliisin toimintaa suunnataan niin, että kyetään estämään yhteiskunnallisesti merkittävien rikosten määrän kasvu sekä pitämään liikenteen sekä yleisten paikkojen turvallisuus vähintään vuoden 1990 mukaisella tasolla.

— Pelastushallinnon tuloksellisuuden lisäämiseksi laaditaan ajoitus suunnitelma kuntien välisen ja alueellisen yhteistoiminnan tehostamisesta erityisesti aluehälytyskeskusten osalta, jolloin niiden määrä vähenee vuoden 1990 tasosta noin puoleen.

— Turvapaikkahakemusten kokonaiskäsitteilyaika lyhenee kuuteen kuukauteen siten, että se ulkomaalaiskeskuksessa on enintään

kolme kuukautta ja poliisitoimessa enintään kolme kuukautta edellyttäen, että merkittävää lisäystä asioiden määrässä ei tapahdu. Muiden ulkomaalaiskeskukselle osoitettujen hakemusten käsittelyaika lyhennetään vuoden 1990 tasosta 50 %.

— Tietohallinnon toimivuutta parannetaan sekä valtionhallinnon viranomaisten kesken että kunnallishallinnon suuntaan mm. kehittämällä väestötietojärjestelmästä koko maan kattava yhtenäinen ja yhteiskuntaa mahdollisimman laajalti palveleva perusrekisterijärjestelmä.

Tulosohjausjärjestelmään siirryttäessä otetaan käyttöön sisäasiainministeriön johtamista tukevia palkkaus- ja päätöksenteon informaatiojärjestelmiä.

Pelastusosaston organisaatio uudistetaan tulosjohtamista tukevaksi siten, että pelastusosastolla luovutaan toimistojaosta.

21. (26.01.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 81 408 000 mk.

Sopimuspalkkainen hallintojohtajan virka (S 29) voidaan perustaa 1.3.1992 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan hallitusneuvoksen virka (A 29).

Pelastusosastolla muutetaan 1.1.1992 lukien seuraavien virkojen nimikkeet:

Nykyinen virkanimike:

1 hallitusneuvos, toimistopäällikkönä

3 toimistopäällikköä

Uusi virkanimike:

1 hallitusneuvos

1 pelastusylitarkastaja

1 tekninen johtaja

1 koulutusjohtaja

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 416 000 mk kahden viran perustamiseksi asiantuntija- ja toimistotehtäviä varten.

Ulkomaalaiskeskuksen tehtäviin voidaan valtion virastoista ja laitoksista asianomaisen henkilön suostumuksella ottaa lisähenkilökuntaa ruuhkien purkamista varten yhteensä enintään 10 henkilöä. Määrärahaa saa käyttää henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen näille henkilöille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden viran palkkausmenojen siirto momentilta 26.99.26 ja yhden viran palkkausmenojen siirto momentilta 28.80.02.

1992 menoarvio	81 408 000
1991 menoarvio	71 786 000
1990 tilinpäätös	63 239 957

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallitusten tehtävissä tulevat valtioneuvoston alaisena yleishallintoviranomaisena painottumaan vastuu läänin ja sen asukkaiden hyvinvoinnista ja läänin yleisestä kehittämisestä sekä läänin väestön turvallisuudesta. Lääninhallitukset muuttuvat asteittain hallinto- ja suunnitteluviranomaisista kehittämis-, yhteensovittamis- ja asiantuntijajyksiköiksi.

Keski-Suomen lääninhallituksen lisäksi Kymen, Lapin sekä Turun ja Porin lääninhallitusten vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin ja niiden määrärahat on budjetoitu momentille 26.05.21.

Tulosbudjetoinnin piirissä olevien lääninhallitusten yhteiset tulosalueet ovat seuraavat: aluekehittäminen ja elinkeinojen edistäminen, elinympäristö, hallinto- ja oikeusturvapalve-

lut, hyvinvointipalvelut, turvallisuus sekä tuki- ja tietopalvelut.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 226 660 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 350 900 mk kahden viran perustamiseksi asiantuntija- ja suunnittelutehtäviin.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 883 100 mk kymmenen henkilön palkkaamista varten.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 1 339, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 1 322 ja tilapäisiä 17.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 98 319 000 mk Kymen, Lapin sekä Turun ja Porin

läänihallitusten palkkauksina. Perustettavat virat ja tehtävät on tarkoitettu kaavoitus- ja asuntotoimen, palo- ja pelastustoimen ja oppilasvalinnan tehtäviin sekä luonnonsuojelualueiden ostotehtäviin, joiden palkkaus on aikaisemmin suoritettu momenteilta 28.80.02, 29.40.21, 30.95.21 ja 35.40.21.

1992 menoarvio	226 660 000
1991 menoarvio	330 454 000
1990 tilinpäätös	272 485 144

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 22 219 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lääninhallitusten ja rekisteritoimistojen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 055 000 mk Kymen, Lapin sekä Turun ja Porin lääninhallitusten menot sekä 476 000 mk Kymen ja Lapin läänien rekisteritoimistojen menot.

1992 menoarvio	22 219 000
1991 menoarvio	23 650 000
1990 tilinpäätös	23 176 249

21. *Eräiden lääninhallitusten toimintameno* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 148 700 000 mk. Turun ja Porin lääninhallitukseen voidaan perustaa 1.3.1992 lukien talouspäällikön virka (A 25) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan lääninkamreerin virka (A 25). Momentille myönnetään 190 000 mk yhden viran perustamiseksi suunnittelu-tehtäviä varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen palvelutoiminnan menot 800 000 mk, kahden tehtävän siirto momentilta 28.80.02, kahden tehtävän siirto momentilta 29.40.21, yhden tehtävän siirto momentilta 34.50.02 ja yhden tehtävän siirto momentilta 35.40.21.

Sisäasiainministeriö on asettanut tulosbudjetoiville lääninhallituksille alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992.

Turun ja Porin lääninhallitus

Läänin vetovoimaisuutta ja kilpailukykyä parannetaan valtakunnallisesti ja kansainvälisesti väestön ja yritysten sijoittumiseksi lääniin. Lääninhallitus edistää kuntien yhteistyötä, käynnistää valtion aluehallinnossa

työyhteensuhteiden kehittämistä ja parantaa oikeus- ja turvallisuuspalveluja valtion paikallishallinnossa.

Läänin liikenneoloja ja -turvallisuutta kehitetään ottaen ne huomioon tehostetusti mm. maankäytön suunnittelussa. Elinympäristön parantamiseksi nopeutetaan ilmansuojelu- ja jätehuoltopäätöksiä, luonnonsuojelualueiden hankintaa ja rantojen sekä rakennusten suojelua koskevia päätöksiä.

Sosiaali- ja terveydenhuollossa painotetaan perusturvaa sekä erityisryhmien avopalvelua ja asumista. Pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden sijoittumismahdollisuudet läänin alueella varmistetaan.

Laaditaan taiteen perusopetuksen toteuttamissuunnitelma.

Kymen lääninhallitus

Elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantamiseksi käynnistetään läänin rakennemuutosohjelma, jotta läänin työttömyysaste ei ylittäisi enempää kuin yhden prosenttiyksikön maan keskiarvon.

Erityisesti raskaan perusteollisuuden ympäristöhaittoja vähennetään lupahallinnon ja valvonnan keinoin. Samalla vähennetään läänin kohdistuvaa hapanta laskeumaa toteuttamalla tähän tähtäävä Kaakkois-Suomen ja Neuvostoliiton luoteisosan ympäristöyhteistyöprojekti.

Kymen läänin kautta kulkevien transito-kuljetusten sujuvuutta ja turvallisuutta parannetaan. Läänin liikenneturvallisuussuunnitelma laaditaan yhteistyössä Kymen tiepiirin kanssa.

Kuntien yleiskaavoituksen ohjausta tehostetaan tavoitteena lisätä vahvistettavia yleiskaavoja ja käynnistää rantojen suojeluohjelma-alueiden yleiskaavoitus.

Kuntien toimintaedellytyksiä tuetaan organisoimalla tietotekniikan hyväksikäyttöön ja tietoliikenteeseen pohjautuvaa yhteistyötä läänin alueella.

Keski-Suomen lääninhallitus

Lääniä kehitetään alueellisesti niin, että väestösuunnite ja työpaikkasuunnite toteutuvat. Elinympäristön kehittämiseksi luodaan läänin ympäristöstrategia. Aloitetaan koko läänin rantakaavojen laadinta ja Jyvässeudun yleiskaavayhteistyö. Luonnonsuojelualueiden hankintaa ja rantojen suojeluohjelman toteuttamista tehostetaan. Rikkipäästöjen vähentämistä jatketaan.

Hyvinvointipalveluissa painotetaan niitä

palveluja, joita läänin kehittäminen korkea-
tasoiseksi tieto- ja kulttuuriympäristöksi edel-
lyttää sekä korostetaan ikääntyvien ja vam-
maisten henkilöiden palveluja sekä heikom-
massa asemassa olevien asumispalveluja.

Palo- ja pelastustoimen hälytysjärjestelmä
toteutetaan yhden hälytyskeskuksen periaat-
teella ja aloitetaan samalla sairaankuljetus-
järjestelmän uudistaminen.

Lääniyhtymän edellyttämiä yhteistyöverk-
koja rakennetaan maakuntatasolla ja valtion
keskushallintoon. Toteutetaan clinkeinopo-
liittinen alueellistamiskokeilu ja luodaan lää-
nin kehittämisen strateginen yhteistyöfooru-
mi.

Viraston sisäistä tuottavuutta lisätään 1
%:lla organisatorisin keinoin. Oikeusturva-
palveluissa lyhennetään käsittelyaikoja 10
%:lla ja nopeutetaan asiakaspalvelua.

Lapin lääninhallitus

Lääninhallituksen tehtävänä on huolehtia
läänin asukkaiden parhaasta pyrkimyksenä
saavuttaa vähintään maan keskimääräinen
hyvinvointitaso vuosikymmenen loppuun
mennessä.

Lapin lääninhallituksesta kehitetään no-
peaa ja joustavaa palvelua tarjoava, hyvän
alueellisen asiantuntemuksen omaava, läänin
kehittämisestä vastaava viranomaisena. Viras-
ton tuottavuutta parannetaan 2 % vuodessa.

Lääninneuvottelukunnan johdolla toteutet-
tavalla aluehallinnon viranomaisten yhteis-
työn lisäämisellä parannetaan julkisen toi-
minnan tuloksellisuutta, edistetään työllisyyt-
tä ja turvataan tasapainoinen alueellinen
kehitys läänissä sekä pyritään julkisten hy-
vinvointipalvelujen kustannusten kasvun py-
säyttämiseen.

1992 menoarvio	148 700 000
1991 menoarvio	32 283 000

(25.) *Eräät hallintomenot* (arviomäärära-
ha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoar-
viosta ja sen määräraha on otettu huomioon
momentin 26.99.26 laskelmissa.

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2
v)

Momentille myönnetään 32 800 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon lisäyksenä virkalähetysoi-
keuden rajoittamisesta aiheutuneet menot,
maksuliikkeen palvelumaksut, Hämeen lää-
nihallituksen virastotalon kalustaminen ja
muut toimitilamuutosten aiheuttamat kalus-
tomenot, atk-menot sekä vähennyksenä
16 490 000 mk Kymen, Lapin sekä Turun ja
Porin lääninhallitusten menot.

1992 menoarvio	32 800 000
1991 menoarvio	46 000 000
1990 tilinpäätös	43 756 206

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2
v)

Momentille myönnetään 4 935 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon vähennyksenä 1 275 000 mk
Kymen, Lapin sekä Turun ja Porin läänin-
hallitusten menot.

1992 menoarvio	4 935 000
1991 menoarvio	7 250 000
1990 tilinpäätös	5 100 000

06. Väestörekisterikeskus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 608 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palk-
kauksista vähennetään 110 000 mk viiden
henkilön palkkauksina 1.10.1992 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 114,
joista perus- ja sopimuspalkkaisia 91 ja
työsopimussuhteisia 23.

Selvitysosa: Väestökirjanpidon paikallishal-
linnon automatisoinnin johdosta väestörekis-

terikeskuksen henkilöstöä vähennetään edel-
leen vuosina 1993-1994 kymmenellä henkilö-
lä kumpanakin vuonna.

1992 menoarvio	15 608 000
1991 menoarvio	17 394 000
1990 tilinpäätös	12 955 747

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomää-
räraha)

Momentille myönnetään 15 600 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelu-
minnasta on merkitty momentille 12.26.06.

1992 menoarvio	15 600 000
1991 menoarvio	16 000 000
1990 tilinpäätös	16 973 675

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 20 300 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 3 800 000 mk rekisteröintitehtävien paikallistasolle siirtymisen johdosta.

1992 menoarvio	20 300 000
1991 menoarvio	24 000 000
1990 tilinpäätös	23 963 677

07. Rekisteritoimistot

Selvitysosa: Rekisteritoimistot on tarkoitus yhdistää uudistettavana olevaan valtion yleiseen paikallishallintoon.

Keski-Suomen läänin rekisteritoimistojen lisäksi Kymen ja Lapin läänien rekisteritoimistojen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin ja niiden määrärahat on budjetoitu momentille 26.07.21.

Sisäasiainministeriö on asettanut alustavasti rekisteritoimistoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992.

Väestökirjanpidon muutostapahtumien kokonaismäärä on noin 2,4 miljoonaa, joista Keski-Suomen, Kymen ja Lapin läänien tulosbudjetoivissa rekisteritoimistoissa käsitellään noin 385 000. Rekisteröintimenetelmiä kehitetään tietojen luotettavuuden lisäämiseksi hajauttamalla noin 90 prosenttia väestörekisterikeskukselle kuuluneista henkilötietojen rekisteröintitehtävistä rekisteritoimistoihin. Tietojen ajantasaisuus paranee keskimäärin 20 prosentilla. Kotipaikkarekisterin henkilötietojen ylläpidosta luovutaan. Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella laadittavat todistukset voidaan antaa asiakkaalle odottaessa tai lähettää postitse päivän kuluessa. Toimistot kohottavat muutoinkin alueellisen tietopalvelunsa tasoa. Ne osallistuvat lisäksi valtakunnalliseen osoitepuhelinpalveluun.

Kaupparekisteriasioiden käsittelyssä kehitetään automaattista tietojenkäsittelyä.

Tavoitteena on 2 prosentin tuottavuuden nousu vuoden 1992 aikana.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 64 329 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 482, joista peruspalkkaisia 471 ja tilapäisiä 11.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 8 864 000 mk Kymen ja Lapin läänien rekisteritoimistojen menoina. Lisäksi osa-aikaisten siivoojien palkkauksista on vähennetty 329 900 mk.

1992 menoarvio	64 329 000
1991 menoarvio	75 016 000
1990 tilinpäätös	60 172 782

21. *Eräiden rekisteritoimistojen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 500 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1992 menoarvio	15 500 000
1991 menoarvio	5 072 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelu-
minnasta on merkitty momentille 12.26.06.

1992 menoarvio.....	2 000 000
---------------------	-----------

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 200 000 mk kaupparekisterinpidon tietojenkäsittelyn uudistamisesta rekisteritoimistoille aiheutuvina atk-laitteiden hankinta- ja koulutusmenoina sekä vähennyksenä 1 008 400 mk Kymen ja Lapin läänien rekisteritoimistojen menot.

1992 menoarvio	19 100 000
1991 menoarvio	18 482 000
1990 tilinpäätös	11 978 565

75. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisitoimen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Poliisitoimi jakaantuu kuuteen tulosalueeseen: turvallisuus, rikostorjunta, lupahallinto, ulosottotoimi, syyttäjätöimi ja toimintaedellytysten turvaaminen.

Sisäasiainministeriö on asettanut poliisitoimelle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

- turvallisuustaso pidetään vähintään samana kuin vuonna 1990 estämällä yleisillä paikoilla tapahtuvien väkivaltarikosten, vahingontekojen ja ilkivaltarikosten määrän lisääntyminen, kehittämällä hälytyspalveluja sekä vaikuttamalla siihen, ettei vakavien liikennevahinkojen määrä kasva vuodesta 1990

- rikollisuuden haittavaikutuksia vähennetään parantamalla vaarallisten ja törkeiden rikosten selvitystasoa viisi prosenttiyksikköä ja pitämällä muiden rikoslakirikosten keskimääräinen selvitystaso vähintään 45 %:ssa

- lupien määrää vähennetään 15 %

- syyteharkinnassa ratkaisuaika on pääsääntöisesti enintään kuusi kuukautta. Seuraamusjärjestelmän vaihtoehtojen käyttöä lisätään

- ulosotossa perintätuloksen tulee lukumääräisesti olla 70 %:ssa ja markkamääräisesti 50 - 52 %:ssa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika on enintään 6 kuukautta

- tuottavuuden ja taloudellisuuden tulee parantua keskimäärin 1 %:a

- henkilöstö sijoitetaan palvelujen tarpeen mukaisesti, kehitetään tulosoijausta ja tulosten mittaus- ja arviointimenetelmiä, hyödynnetään tutkimustoimintaa sekä parannetaan teknisiä toimintaedellytyksiä.

Suunniteltu rahoitusjakauma tulosalueittain:

	%
Turvallisuus	42
Rikostorjunta	30
Lupahallinto	7
Syyttäjätöimi	3
Ulosottotoimi	8
Toimintaedellytysten turvaaminen.....	10
Yhteensä	100

21. (26.75.01, 21, 23, osa, 29, osa ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 2 565 800 000 mk.

Varikon päällikön virka (A 25) perustetaan 1.3.1992 lukien. Samalla lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien varikon päällikön virka (A 24), kaksi varikon päällikön virkaa (A 21) ja varikon päällikön virka (A 20).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 379 000 mk 11 viran perustamiseksi 1.11.1992 lukien poliisi-, haastemies-, ulosotto- ja toimistotehtäviä varten.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 100 000 mk 56 viran perustamiseksi 1.12.1992 lukien poliisi-, atk- ja tutkimustehtäviä varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 20 000 000 mk ETYK-kokouksesta aiheutuvien ylimääräisten menojen johdosta, esitutkintalainsäädännön uudistamisen johdosta jäljelläolevien 56 viran perustaminen ja Porvoon raastuvanoikeuden lakkauttamisesta sekä Porvoon poliisilaitoksen ja Porvoon nimismiespiirin yhdistämisestä aiheutuvat 11 henkilön palkkausmenojen siirrot momenteilta 25.30.01, 25.46.01 ja 25.47.01. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältyneet 120 000 markan ja 80 000 markan ehdolliset määrärahat. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 384 000 mk siirtona momentille 28.60.01.

1992 menoarvio	2 565 800 000
1991 menoarvio	2 599 385 000
1991 lisämenoarvio	2 000 000
1990 tilinpäätös	2 082 671 907

23. (26.75.23, osa ja 29, osa) *Poliisin erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 830 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oikeuslääkietieteellisistä tutkimuksista, pelastustehtävistä, hirvielävahingoista, virantoimitusvahingoista sekä passien ja henkilökorttien painatuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	64 830 000
1991 menoarvio	61 658 000
1990 tilinpäätös	68 065 479

74. *Eräät rakennustyöt* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 31 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1 000 mk	mk/m ²		
Poliisikoulu (Tampere).....		119 500		59 100 000	31 000 000
— koulurakennukset	8 549	77 500	9 065		
— asunnot	4 961	42 000	8 466		
Poliisikoulun aluetyöt.....		3 200			200 000
Sekalaiset rakennushankkeet					100 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>31 300 000</u>

Selvitysosa: Poliisikoulun kustannusarvioita on tarkistettu hyötyalan lisääntymisen ja kustannustason laskun johdosta.

1992 menoarvio	31 300 000
1991 menoarvio	30 600 000
1990 tilinpäätös	18 300 000

(88.) *Teiskon moottoriurheilukeskuksen käyttöoikeuden hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	3 300 000
---------------------	-----------

80. Pelastushallinto

Selvitysosa: Pelastushallinnon koulutuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Pelastuspalvelun toimintavalmius säilytetään vuonna 1992 edellisen vuoden tasolla ja käynnistetään kuntien yhteistoimintahankkeita toimintavalmiuden parantamiseksi vuoden 1992 tasosta.

21. (26.80.01, 25, 29, osa ja 70, osa) *Koulutuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v) Momentille myönnetään 56 389 000 mk.

Vuonna 1992 saa tehdä Valtion pelastusoppilaitosten ajoneuvo- ja muun kaluston hankkimiseksi tilaussopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja 10 000 000 mk vuonna 1993.

Valtion pelastusopistoon voidaan 1.3.1992 lukien perustaa peruspalkkainen rehtorin virka (A 28) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan pelastushallinnon koulutuskeskuksesta johtajan virka (C 64). Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 3 250 000 mk 13 viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien opetustehtäviä varten.

Selvitysosa: Pelastusalan koulutuksen laadun parantamiseksi opetussuunnitelmat uu-

distetaan, opiskelijoiden pohjakoulutustasoa nostetaan ja koulutusajoja pidennetään. Pelastushallinnon koulutuskeskus lakkautetaan 1.3.1992 ja tilalle perustetaan Valtion pelastuskoulu ja Valtion pelastusopisto. Henkilöstöä lisätään 13 henkilötyövuodella. Oppilaspaiikkoja lisätään vuoden 1991 määrästä 150:stä 240:een paikkaan. Ammatillisessa peruskoulutuksessa olevien oppilaiden kotikunnat veloitetaan syyslukukaudesta lukien maksamaan kantokyykyluokan osoittama osuus oppilasta kohti lasketuista käyttökustannuksista. Tarkoituksena on antaa hallituksen esitys laiksi valtion pelastusoppilaitoksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 10 000 000 mk vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa myönnetyn tilausvaltuuden johdosta. Lisäksi momentin määrärahasa on otettu huomioon vähennyksenä 365 000 mk siirtona momentille 28.60.01.

1992 menoarvio	56 389 000
1991 menoarvio	25 930 000
1990 tilinpäätös	14 598 361

22. (26.80.21, osa) *Erytymenot* (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 4 014 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palo- ja pelastustoi-

mesta annetun lain (559/75) nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen, ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun, metsäpalojen tähtystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä aikaisemmin momentille 30.95.21 budjetoitu 650 000 mk metsäpalojen tähtystoiminnan siirtona metsähallitukselta lääninhallituksen tehtäväksi Oulun ja Lapin läänissä.

1992 menoarvio.....	4 014 000
1991 menoarvio.....	2 555 000
1990 tilinpäätös.....	4 217 926

23. (26.80.11, 21, osa, 29, osa ja 70, osa) *Muut pelastushallinnon menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hälytys-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä kaluston ja materiaalin hankkimisesta, tutkimuksista, yleisestä pelastuspalvelukoulutuksesta, tiedotuksesta ja valistuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Säteilyvalvontajärjestelmää ylläpidetään niin, että poikkeukselliset säteilytilanteet havaitaan, selvitetään ja tarvittaessa voidaan ryhtyä tilanteen edellyttämään johtamis- ja hälyttämistoimintaan. Automaattisen säteilyvalvonnan runkoverkko on valmis. Paikallisyhteistyökehittämistä kehitetään muuttamalla n. 35 säteilymittausasemaa vuodessa automaattisiksi. Pelastustoimen johtamisjärjestelmä ja siihen liittyvät viestijärjestelmät pidetään toimintakuntoisina. Läänien johtokeskusten rakentamisprojekti saadaan päätökseen, kun Turun ja Porin lääninhallituksen johtokeskus valmistuu vuonna 1992.

1992 menoarvio.....	8 800 000
1991 menoarvio.....	9 576 000
1990 tilinpäätös.....	8 148 916

31. (26.80.30, 32, 33 ja 34) *Valtionosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 24 867 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/75) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, väestönsuojelulain (438/58) 27 §:n mukaisten korvausten maksamiseen väes-

tönsuojelutehtäviä hoitaville vapaaehtoisille järjestöille sekä väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaisten korvausten ja avustusten maksamiseen kunnille, muille yhteisöille ja yksityisille. Vuonna 1992 saadaan hyväksyä aluehälytyskeskusten perustamissuunnitelmia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 5 000 000 mk ja toteuttamishoitoja siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat yhteensä enintään 3 000 000 mk. Kuntien palo- ja pelastustoimen valtionosuuteen oikeuttaviksi hankkinnoiksi saadaan vuonna 1992 hyväksyä määrä, johon oikeuttava valtionosuus on enintään 18 847 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin.....	2 670 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen käyttökustannuksiin.....	580 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin.....	18 847 000
Väestönsuojelulain 27 §:n mukaiset korvaukset vapaaehtoisille järjestöille.....	1 770 000
Väestönsuojelulain 22 ja 25 §:n mukaiset korvaukset ja avustukset.....	1 000 000
Yhteensä	24 867 000

Selvitysosa: Aluehälytyskeskusten toiminnan taloudellisuuden lisäämiseksi hälytysalueiden kokoa suurennetaan ja keskusten määrää vähennetään nykyisestä 59:stä 27:ään vuoteen 1999 mennessä, jolloin hälytyskeskusten ylläpidosta kunnille koituvat kustannukset vähenevät arviolta 10 — 20 mmk ja aluehälytyskeskusten peruskorjausten aiheuttamat perustamiskustannukset noin puoleen verrattuna nykyisten keskusten korjaamisen kustannuksiin. Vuonna 1992 hyväksytään hälytysaluejaon uudistuksen toteuttamiseksi kahden koko läänin kattavan hälytysalueen aluehälytyskeskuksen, Jyväskylän ja Joensuun aluehälytyskeskuksen, perustamissuunnitelmat. Kouvolan ja Rauman aluehälytyskeskusten perusrannukset valmistuvat vuonna 1992. Pelastuspalveluvalmiuden säilyttämiseksi kalustohankintojen valtionosuus suunnataan vanhentuneen paloautokaluston uusimiseen ja alueellisesti tarkoituksenmukaisesti sijoituviiin kohteisiin. Valtionosuutta myönnetään n. 50 paloauton hankintaan.

1992 menoarvio.....	24 867 000
1991 menoarvio.....	55 481 000
1991 lisämenoarvio.....	—4 000 000
1990 tilinpäätös.....	123 172 113

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Turun ja Porin läänin johtokeskus.....	1 515	21 000	13 249	18 000 000	3 000 000
2. Valtion pelastuskoulun harjoitusalue, Kuopio.....		33 900		11 200 000	8 000 000
				<u>Yhteensä</u>	<u>11 000 000</u>

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö selvittää valtion pelastusopiston sijoituspaikkaa koskevat eri vaihtoehdot kiireellisesti.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	14 600 000
1990 tilinpäätös	7 550 000

87. *Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt*
Momentille myönnetään 8 300 000 mk.

Selvitysosa: Valtion pelastuskoulu valmistuu Kuopion kaupungin rahoittamana 1.3.1992. Esisopimuksen mukaan valtio maksaa tilojen hallintaan siirtymisestä lukien Kuopion kaupungille vuotuista korkoa, joka on suuruudeltaan Suomen Pankin peruskorke lisättyä yhdellä prosenttiyksiköllä. Hankkeen kustannusarvio on 104 800 000 mk.

1992 menoarvio..... 8 300 000

90. Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin ja sisäisessä johtamisessa siirrytään tulosjohtamiseen.

Sisäasiainministeriö on asettanut rajavartiolaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

— valtakunnan rajoja tulee vartioida ja valvoa niin, että rajatapahtumat ja valtakunnan rajoja koskevien säännösten vastaiset teot kyetään tärkeimmillä alueilla estämään ja muualla paljastamaan ja että rajatapahtumat kyetään nopeasti tutkimaan ja selvittämään,

— rajanylikulun valvonta hoidetaan niin, että asianmukaisin matkustusasiakirjoin varustettujen matkustajien odotusajat ovat poikkeustilanteita lukuunottamatta enintään 15 minuuttia,

— merivartiostoissa ylläpidetään jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysvalmiutta,

— koulutusta annetaan noin 700 varusmiehelle ja noin 2 500 reserviläiselle,

— rajavartiolaitos kehittää tulohajausta ja -tavoitteiden mittaamenetelmiä nykyistä luotettavimmiksi.

Rajavartiolaitos jatkaa jo aloitettua toiminnan keskittämistä entistä suurempiin yksiköihin. Suunnitelman 1990—94 mukaan kyseisellä kaudella lakkautetaan sivusuuntien vartioasemia sekä johtamispaikkojen ja huollon organisaatiota kevennetään yhteensä 150—200 henkilöllä. Tavoitteena on, että näin vapautuvalla henkilöstöllä rajavartiolaitos pystyy sisäisin toimenpitein kohdentamaan lisähenkilöstöä mm. kasvavan rajanylikululiikenteen valvontaan ja sen lisäksi lakkautamaan virkoja annettujen säästöpäätösten mukaisesti. Rajanylikululiikenteen arvioidaan kasvavan rajavartiolaitoksen valvomilla rajanylityspaikoilla 240 000 henkilöllä ja 40 000 ajoneuvolla.

Hankinnoilla parannetaan organisaation kehittämiseen liittyen vartioasemien liikkuvuutta, lisätään teknisiä valvontalaitteita, parannetaan johtamisyhteyksiä ja uusitaan ke-

vyttä partiovenekalustoa. Tulosjohtamista tuetaan atk-hankinnoin.

Vanhentuneen lentokaluston uusintaa jatketaan tilaamalla vuonna 1992 kaksi erityisesti merellisiin tehtäviin sopivaa 2-moottorista lentokonetta.

21. (26.90.01, 29, 70, osa, 74, osa ja 77, osa) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 872 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk sekä henkilökunnan ja asevelvollisten ja niihin erikseen rinnastettavien yhteisten juhlatilaisuuksien ja sotilaskilpailujen ruokailumenojen sekä rajarauhan ylläpitämisestä johtuvasta yhteistoiminnasta rajaviranomaisten ja väestön kesken aiheutuvien vähäisten menojen maksamiseen ja niiden menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat erityisvaatetuksesta, raja-asioissa tapahtuvista rajaneuvotteluista sekä meripelastuspalvelusta annetun lain nojalla suoritettavista palkkioista ja korvauksista. Rajavartiolaitokseen voidaan perustaa 1.3.1992 lukien everstin/kommodorin virka (A 27) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien vähennetään kahden viran palkkauksena 259 000 mk.

1992 menoarvio	872 000 000
1991 menoarvio	896 236 000
1991 lisämenoarvio	—1 000 000
1990 tilinpäätös	646 858 588

70. (26.90.70, osa) *Ilma- ja vartioalusten hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 45 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksittäisistä hankinnoista, joiden arvo on yli 5 000 000 mk, aiheutuvien menojen maksamiseen.

Rajavartiolaitos oikeutetaan tilaamaan vuonna 1992 kaksi yhteensä enintään 60 000 000 mk maksavaa 2-moottorista lentokonetta varusteineen. Valtuuden käytöstä saa aiheutua menoja enintään 12 500 000 mk vuonna 1992 ja loput vuosina 1993-94 sekä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat hankintasopimuksen mukaiset menot.

Käyttösuunnitelma:	mk
Keskiraskaan helikopterin loppurahoitus	33 000 000
2-moottorisen lentokoneen alkurahoitus	12 500 000
Yhteensä	45 500 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Keskiraskaan Super Puma -helikopterin hankintaan myönnettiin vuoden 1990 ensimmäisessä lisämenoarviossa 59 000 000 markan tilausvaltuus, jonka käytöstä aiheutuva loppurahoitus 33 000 000 mk on otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

1992 menoarvio	45 500 000
1991 menoarvio	14 200 000
1990 tilinpäätös	74 000 000

74. (26.90.74, osa ja 77, osa) *Rakentaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 28 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sekä talonrakennusta muista rakennushankkeista, joiden kustannusarvio on yli 1 000 000 mk, aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Immolan korjaamon ja varastokeskuksen perusparannus	3 503	29 200	8 336	11 300 000	12 000 000
2. Rovaniemen lentotukikohta	1 194	14 800	12 395	7 000 000	7 800 000
3. Muut hankkeet				3 000 000	8 900 000
				Yhteensä	28 700 000

1992 menoarvio	28 700 000
1991 menoarvio	9 890 000
1991 lisämenoarvio	—2 000 000
1990 tilinpäätös	4 640 000

97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Kuntasektorin rahoitusasema on merkittävästi huonontunut. Käyttömenojen äyrimäärää nopeampi kasvu viime vuosina heikensi kuntien rahoitusasemaa ja taloudellista liik-

kumavaraa. Lisääntyviä menoja on katettu sekä lainoin että veroäyrin hintaa korottamalla. Kuntien pitkäaikaiset velat ovat kohonneet voimakkaasti. Kuntien vakavaraisuusaste on heikentynyt.

Eräitä tunnuslukuja kuntien talouden kehityksestä vuosina 1985-1989

	1985	1986	1987	1988	1989
Veroäyrin keskihinta, p	15,97	15,98	16,05	16,15	16,30
Menot, mk/asukas	15304	16715	18236	19882	21704
Käyttötalouden ylijäämä, p/veroäyri	5,07	4,18	4,09	4,43	4,31
Pitkäaikaiset velat, mk/asukas	2138	2408	2789	3167	3365
Vakavaraisuusaste, p/veroäyri	0,68	0,07	—0,83	—1,11	—0,69

Kuntien menojen kasvuvara on pieni vuonna 1992. Veroäyrimäärän kasvuksi ennakoidaan enintään 3 %. Myös valtionapujen kasvun ennakoidaan hidastuvan. Tulojen kasvu antaa mahdollisuuden enintään 1 prosentin menojen määrälliseen lisäykseen.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta vuoden 1993 alusta laskennalliseksi. Uudistuksen tavoitteena on lisätä kuntien itsenäistä päätäntävaltaa ja edistää toimintojen taloudellisuutta ja tehokkuutta.

Valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa ei uudistuksen yhteydessä muuteta.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä toteutetaan kuntien ohjaus- ja seurantajärjestelmien uudistus ja niihin liittyvä normien purku. Kuntien mahdollisuuksia itsenäiseen maksupolitiikkaan lisätään.

Läänin kehittämisrahan tarkoituksena on edistää läänin kehittämistavoitteiden toteuttamista ja korostaa lääninhallituksen vastuuta läänin sisäisestä alueellisesta kehityksestä.

31. *Kuntien yleiset valtionosuudet* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 749 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yleisestä

valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) mukaisen kuntien yleisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Yleisen valtionosuuden piiriin kuuluvissa toiminnoissa ei tapahdu määrällistä muutosta. Kunta saa vuonna 1992 yleisenä valtionosuutena asukasta kohti etukäteen vahvistetusta keskimääräisestä markkamäärästä, joka vuodelle 1992 on 143 mk, sille vahvistetun kantokykyluokan kertoimen osoittaman valtionosuuden.

1992 menoarvio	749 000 000
1991 menoarvio	693 000 000
1990 tilinpäätös	625 744 725

32. *Kuntien yhdistymisavustukset* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 1 000 mk.

1992 menoarvio	1 000
1991 menoarvio	1 900 000
1990 tilinpäätös	2 513 186

33. *Kuntien verotulojen täydennys* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 470 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) 5 §:n (HE) mukaisten verotulojen täydennysten maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Verouudistuksen kunnille aiheuttamien taloudellisten vaikutusten tasoittamiseen liittyen annetaan hallituksen esitys verotulojen täydennyksen tasoitusrajojen alentamisesta. Verotulojen täydennystä myönnettiin vuonna 1991 noin 475,5 milj. mk. Vuonna 1992 verotulojen täydennystä arvioidaan myönnettävän 170 kunnalle.

1992 menoarvio	470 000 000
1991 menoarvio	499 000 000
1990 tilinpäätös	414 042 000

34. Kuntien harkinnanvarainen avustus

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain (1273/88) 6 §:n mukaisten harkinnanvaraisten avustusten maksamiseen kunnille.

Määrärahasta saa käyttää 30 000 000 mk kertaluonteisen harkinnanvaraisen avustuksen maksamiseen niiden voimalaitosten sijaintikunnille, joiden voimalaitoksilta saamien verotulojen arvioidaan vähenevän olennaisesti kuntien harkintaverotuksen muutoksen johdosta.

Selvitysosa: Harkinnanvaraista avustusta voidaan lain mukaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Avustuksen pääasiallisena myöntämisperusteena on tarkoitus pitää kunnan taloudellista liikkumavaraa ja rahoitusasemaa.

Olennaisena voimalaitoskuntien verotulojen vähennyksenä voidaan pitää 0,25 p/äyri. Mainitun pennimäärän yli menevää osuutta on tarkoitus korvata kunnille vuonna 1992 hakemuksesta harkinnanvaraisena avustuksena. Harkinnanvaraisen avustuksen mitoituksen pohjana on harkintaverotuksen muuttamisesta aiheutuva kuntien voimalaitosyhtiöiltä saamien verotulojen väheneminen verrattuna vuosien 1987—1989 tasoon ja ottaen

huomioon tämän jälkeen mahdollisesti tapahtuneet olosuhteiden muutokset.

Avustusta on tarkoitus myöntää noin 60 kunnalle.

1992 menoarvio	40 000 000
1991 menoarvio	65 000 000
1990 tilinpäätös	30 000 000

43. (26.98.43) Läänin kehittämisasiirto määräraha

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein aluepolitiikasta annetun lain (1168/88) 7 §:n mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtioneuvoston määräämien erityisalueiden ja rakennemuutosvaikeuksissa olevien paikkakuntien ongelmien hoitoa sekä maan eri osien keskusten kehittämistä varten asetettavien työryhmien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	40 000 000
1991 menoarvio	40 000 000
1990 tilinpäätös	90 000 000

51. (26.99.51) Valtionavustus erälle järjestöille

Momentille myönnetään 930 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Suomen maakuntien liiton toimintaan, kuntien keskusjärjestöjen ruotsinkielisen koulutus- ja julkaisutoiminnan sekä kansainvälisen koulutustoiminnan tukemiseen, lippuvalistus-, nimivalistus- ja nimenmuutosasioista aiheutuviin menoihin Suomalaisuuden Liitolle sekä koulutus- ja valistustoimintaan Suomen Meripelastusseuralle ja meripelastusalan järjestöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionavustus Suomen maakuntien liitolle	250 000
Valtionavustus kuntien keskusjärjestöille	200 000
Valtionavustus Suomalaisuuden Liitolle	130 000
Valtionavustus meripelastustoimintaan	350 000
Yhteensä	930 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 100 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	930 000
1991 menoarvio	1 300 000
1990 tilinpäätös	870 000

(98). Läänien kehittäminen

Luku on poistettu menoarviosta.

(43.) *Läänin kehittämisasiirto* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 26.97.43.

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sisäasiainministeriön toimialaan kuuluvan yhteiskuntapolitiikan suunnittelusta sekä hallinnon toimivuuden ja palvelukyvyn parantamiseen liittyvästä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 000 000
1991 menoarvio.....	2 600 000
1990 tilinpäätös.....	1 300 000

26. (26.05.25, 99.24 ja 29) *Hallinnonalan erityismenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 820 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntajaosta annetun lain (73/77) nojalla kuntajaon muuttamisesta, sotilashautojen hoitamisesta, kansainvälisestä toiminnasta, tilapäisistä toimitelmistä ja asiantuntijoista sekä aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta annetussa laissa (132/69, muut. 647/85) tarkoitettujen siviilipalvelusmiesten menojen maksamiseen sekä raken-

nuslain ja sukunimilain mukaisten kuuluttamismenojen, palautettavien sakkojen korkojen, ulosottolain perusteella suoritettavien maksujen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten, oikeusavusta turvapaikka-asioissa kunnille suoritettavien korvausten sekä muiden vastaavien lakisääteisten menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen vapaakuntakokeiluun liittyviä itsehallintoprojektin tehtäviä varten sekä yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kunnallislakikomitean tehtäviä varten.

1992 menoarvio.....	4 820 000
1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 114 002

(51.) *Valtionavustus eräille järjestöille*

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 26.97.51.

Pääluokan 26 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös	Menoarvio	Ehdotus	Muutos 1991—1992	
	v. 1990 1000 mk	v. 1991 1000 mk	v. 1992 1000 mk	±1000 mk	±%
01. Sisäasiainministeriö (050).....	63 240	71 786	81 408	+ 9 622	+13
05. Läänihallitukset (050).....	344 702	439 637	435 314	— 4 323	— 1
06. Väestörekisterikeskus (050).....	53 893	57 394	51 508	— 5 886	—10
07. Rekisteritoimistot (050).....	72 151	98 570	100 929	+ 2 359	+ 2
75. Poliisitoimi (080).....	2 169 037	2 694 943	2 661 930	—33 013	— 1
80. Pelastushallinto (110).....	157 687	108 142	113 370	+ 5 228	+ 5
90. Rajavartiolaitos (120).....	725 499	920 326	946 200	+25 874	+ 3
97. Avustukset kunnille ja alueellinen kehittäminen (960).....	1 163 170	1 300 200	1 299 931	— 269	— 0
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut menot (050).....	5 414	7 600	7 820	+ 220	+ 3
Yhteensä	4 754 794	5 698 598	5 698 410	— 188	— 0

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan henkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 21 270 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Puolustusministeriön pääluokassa budjetoidaan maanpuolustuksen tehtävälueen määrärahoista puolustushallinnon ja sotilaallisen maanpuolustuksen menot. Pääluokassa budjetoidaan myös osa ulkoasiainhoito-tehtävryhmään kuuluvan kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan menoista. Puolustusministeriön pääluokan määrärahasitys on 9 124,7 milj. mk, mistä puolustushallinto-tehtävän osuus on 215 milj. mk, sotilaallisen maanpuolustuksen 8 857,9 milj. mk ja kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan osuus 51,8 milj. mk. Hallinnonalalla on lykätty hankkeita vuodelta 1992 myöhemmille vuosille tilan luomiseksi välttämättömille varustuksen uusinoille ja mittavien rakentamistarpeiden korjaamiselle. Hallinnonalan virkojen ja tehtävien määrää vähennetään 396:lla käyttämällä hyväksi niitä virkoja ja tehtäviä, jotka vapautuvat henkilön siirtyessä eläkkeelle tai muihin tehtäviin.

Sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskykyä ylläpidetään ja kehitetään puolustusvoimista annetun lain määräämien tehtävien täyttämiseksi. Puolustusvoimissa valmistellaan toimia uuteen johtamis- ja hallintojärjestelmään siirtymiseksi vuoden 1993 alussa. Uudistuksella pyritään selkeyttämään johtosuhteita, siirtämään päätösvaltaa, tehtäviä ja vastuuta pääesikunnasta alueelliselle ja paikalliselle tasolle sekä tiivistämään organisaatiota. Tämä merkitsee pääesikunnan henkilöstömäärän supistumista noin puoleen aikaisemmasta. Puolustusvoimien alueorganisaatiota muutetaan siten, että se käsittää kolme maanpuolustusalueetta ja 12 sotilasläänää. Uudistus merkitsee nykyisen 30 alueellisen hallinto-organisaation supistumista puoleen eli

15 aluetason organisaatioon. Lähivuosina jatketaan henkilöstön ja voimavarojen uudelleenkohdentamista sekä tehtävien ja organisaatioiden rationalisointia.

Meri- ja ilmavoimissa on meneillään organisaation kehittäminen. Uudistuksessa pyritään soveltuvin osin samoihin tavoitteisiin kuin maavoimissa.

Puolustusministeriössä ja puolustusvoimissa on aloitettu kehittämistoimet tulosohjauksen soveltamiseksi puolustussektorille. Vuoden 1992 aikana tulosohjausta kokeillaan neljässä eri organisaatioyksikössä. Kokeilulla pyritään saamaan perusteita sille, miten sotilaallisessa organisaatiossa olisi kehitettävä johtamis-, suunnittelu-, budjetointi- ja laskentamenetelmiä sekä tehtäviä tulosjohtamisen periaatteiden edellyttämällä tavalla.

Puolustusvalmiutta kehitetään lähivuosina parlamentaarisen puolustuspoliittisen neuvottelukunnan suosituksen suuntaisesti. Puolustusmateriaalihankintojen painopiste on edelleen maavoimien suorituskyvyn parantamisessa. Ilmavoimien torjuntahävittäjät joudutaan käyttökänsä vuoksi poistamaan käytöstä vuodesta 1995 lähtien. Ottaen huomioon ilmavoimien merkityksen maanpuolustuksessa, lain asettamat valvonta- ja torjuntatehtävät puolustusvoimille, saatujen tarjousten voimassaoloajat sekä konetoimitusten ja uudistettavan järjestelmän vaatimat kehittämis-, kokeilu- ja toimitusajat, myönnetään vuodelle 1992 9 500 milj. markan tilausvaltuus nykyisen kaluston korvaavien torjuntahävittäjien hankkimiseksi ilmavoimille. Torjuntahävittäjien hankinnan rahoitus painottuu vuosikymmenen puolivälistä vuosikymmenen loppuun. Hankinnan edellytykseksi asetetaan täysimääräiset vastaostot.

Puolustusmateriaalihankintoihin myönnetään yhteensä 2 795 milj. mk, mistä 2 405 milj.

mk aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksueriä varten. Uusien tilausvaltuuksien vuoden 1992 rahoitusta varten myönnetään 210 milj. mk.

Varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa varten myönnetään 1 398 milj. mk. Käyttö- ja kunnossapitomäärärahan tarvetta on lisännyt teknisesti vaativien järjestelmien käyttöönotto, maavoimien koulutustoiminnan muutos sekä koulutusampumatarvikkeiden tarve.

Koulutettavien varusmiesten määrä on vuonna 1992 sama kuin edellisenä vuonna eli noin 30 000. Asevelvollisten päivärahaa korotetaan 1.7.1992 lukien kahdella markalla. Kertausharjoitusten määrä on supistettu vuoden 1990 menoarvion tasosta, 375 000 kertausharjoituspäivästä vuodeksi 1991 280 000 kertausharjoituspäivään ja vuodeksi 1992 noin 200 000 kertausharjoituspäivään tilan

luomiseksi niille rahoitustarpeille, joita varustuksen uusinta edellyttää. Kertausharjoituskoulutuksen tehoa ja tuloksellisuutta parannetaan kehittämällä koulutusmenetelmiä ja koulutuksen sisältöä.

Kiinteistö- ja rakennustointa kehitetään päämääränä toiminnan tehostaminen ja palvelun parantaminen. Tähän pyritään erottamalla palvelutoiminta muusta organisaatiosta. Samalla pyritään voimavarojen yhteiskäyttöön rakennushallinnon ja alan muiden organisaatioiden kanssa. Rakentamiseen, kiinteistöjen korjaukseen ja kunnossapitoon myönnetään 370 milj. mk. Määräraha parantaa erityisesti rakennusten korjausedellytyksiä, kun 1950- ja 1960-lukujen voimakkaan rakentamiskauden rakennukset ovat tulossa peruskorjausikään.

01. Puolustusministeriö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 568 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 290 000 mk yhden viran perustamiseksi esittelijätehtäviin.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 200 000 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 343 000 mk kolmen henkilön palkkauksina, joista yksi 1.3.1992 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 212, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 166, tilapäisiä yhdeksän sekä työsopimussuhteisia 37.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä yhden viran siirto momentilta 28.80.02 ja vähennyksenä yhden tehtävän siirto momentille 27.12.01.

1992 menoarvio	40 568 000
1991 menoarvio	41 862 000
1990 tilinpäätös	32 413 503

21. Tutkimustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 570 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maanpuolustustutkimuksen palkkaus-, matka- ja muiden ku-

lutusmenojen sekä laitehankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tavoitteena on uusien siviili-alan teknillisten, luonnontieteellisten ja lääketieteellisten tutkimustulosten soveltaminen maanpuolustuksen käyttöön. Tutkimustoiminnan merkitys korostuu, kun puolustusjärjestelmässä käytetään yhä enenevässä määrin uusia menetelmiä ja teknologiaa.

1992 menoarvio.....	4 570 000
1991 menoarvio.....	4 200 000
1990 tilinpäätös.....	4 000 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 7 882 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös puolustusvoimien kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	7 882 000
1991 menoarvio.....	6 500 000
1990 tilinpäätös.....	9 297 704

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 670 000 mk.

1992 menoarvio.....	670 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	525 000

12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 969 845 000 mk.

Kaksi everstin virkaa (A 27) ja sopimuspalkkainen johtajan virka (S 29) voidaan perustaa 1.3.1992 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 657 000 mk 10 viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1992 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 21 272 000 mk 236 viran lakkauttamisen johdosta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 241 000 mk 85 sotilasviran perustamiseksi 1.12.1992 lukien. Samalla peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 663 000 mk 85 viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 17 917 000 mk 355 henkilön palkkaamiseksi. Samalla tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 9 417 000 mk 285 osa-aikaisen henkilön palkkauksina.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 17 143 000 mk 89 henkilön palkkaamiseksi, joista yksi 1.3.1992 lukien.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 631 000 mk seitsemän henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 16 226, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 15 339, tilapäisiä 357 sekä työsopimussuhteisiä 530.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa ja henkilöstön määrässä on otettu lisäyksenä huomioon järjestelyalan sovellettytyössä tarvittavan kolmen työsopimussuhteisen henkilön palkkaaminen, 88 tehtävän siirto momentilta 27.25.16 ja yhden tehtävän siirto momentilta 27.01.01, sotilasruokaloiden henkilöstön viransijaisten palkkiot siirtona momentilta 27.14.21, 70 tilapäiseen virkasuhteeseen palkattavan rauhanturvaamistehtäviin sitoutuneiden sotilasvirkojen sijaisuuksista aiheutuvat menot sekä enintään 285 henkilön palkkaamiseen vuosittain opistoupseerikoulutukseen liittyvän kuuden kuukauden harjoittelujakson ajaksi tarvittavat menot. Vastaavaksi ajaksi jätetään vastaava määrä opistoupseeri 6. lk:n virkoja täyttämättä.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otet-

tu huomioon 13 100 000 markan vähennys työaikakorvauksina ja sotilaallisten harjoitusten menoina.

1992 menoarvio	2 969 845 000
1991 menoarvio	3 059 239 000
1990 tilinpäätös	2 119 146 825

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 270 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemän henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.27.14.

1992 menoarvio	8 270 000
1991 menoarvio	8 000 000
1990 tilinpäätös	6 874 698

29. (27.12.16, 25, 27, 29 ja 14.29) Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 311 940 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös puolustusvoimien kaluston, koneiden ja laitteiden hankintamenojen, joukkojen ja tavaran kuljetusmenojen, puolustushallinnon atk:n edellyttämien palkkausmenojen, atk-laitteiden kaapeloinneista aiheutuvien menojen sekä vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa momentilla 27.12.27 myönnetyn tilausvaltuuden 15 000 000 markan menojen, asevelvollisten sukellusrahan sekä laskuvarjohyppy- ja lentolisien, sotilasiamiesten asettautumis- ja varustautumiskorvauksien, sotakorkeakoulussa opiskelevien majoitusrahojen ja projektiluonteisten palkkojen maksamiseen, matkakustannusten maksamiseen maanpuolustuskurssien osanottajille, kadettien ja opistoupseerioppilaiden päivärahajen, majoitusrahajen, vaararahajen ja ilmaismatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 27 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Vuonna 1992 saa tehdä puolustusvoimien atk:n kehittämiseksi tilausopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1993 enintään 10 000 000 mk.

1992 menoarvio	311 940 000
1991 menoarvio	289 500 000
1990 tilinpäätös	272 810 739

14. Asevelvollisten ylläpitomenot

02. Päivärahat ja reserviläispalkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 212 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asevelvollisten ja soitto-oppilaiden päivärahojen sekä reserviläispalkkojen ja -päivärahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 124 000 mk asevelvollisten päivärahan korottamiseksi 1.7.1992 kahdella markalla ja 78 000 mk soitto-oppilaspäivien lisäyksen vuoksi sekä 10 842 000 mk sen johdosta, että 1.10.1991 toteutettava reserviläispalkkauksessa perheellisten ja perheettömien välillä olevan palkkauseron poistaminen vaikuttaa täysimääräisesti rahoitustarpeeseen vuonna 1992. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 12 600 000 mk kertausharjoitusten vähentämisen johdosta.

1992 menoarvio	212 400 000
1991 menoarvio	209 500 000
1990 tilinpäätös	202 156 099

20. Matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asevelvollisten palvelukseenastumis-, kotiuttamis-, kokenus- ja ilmaisten kotilomamatkojen, ulkomaille pysyvästi asuvien asevelvollisten palvelukseenastumis- ja kotiuttamismatkojen ja soitto-oppilaiden ilmaisten lomamatkojen maksamiseen, yhden ilmaisen kotilomamatkan maksamiseen Euroopan ulkopuolelta palvelukseen tulleille, majoitusrahasta komennuksilla, varusmiesten valmennus- ja kilpailumatkojen majoituksesta sekä jälkitarkastukseen ja valintakokeisiin kutsuttavien matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	60 000 000
1991 menoarvio	56 000 000
1990 tilinpäätös	55 513 362

21. Muonitus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 204 440 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muonitushenkilöstön palkkausmenojen ja eläkemaksun maksamiseen, palveluksessa olevien asevelvollisten, kadettien, opistoupseerioppilaiden ja soitto-oppilaiden ruoan hankintaan, työpaikka-ruokailuun, puolustusvoimien henkilökunnan ja asevelvollisten tai niihin erikseen rinnas-

tettavien yhteisten juhlatilaisuuksien ruokailuun, sotilaskilpailujen ja omaistenpäivien muonitukseen liittyvien menojen, muonitus- ja ruoanvalmistussopimusten aiheuttamien menojen, puolustusministeriön sopimusten aiheuttamien menojen ja eri määräyksestä puolustusvoimien muonitukseen oikeutettujen ja vierailujen muonitusmenojen maksamiseen, asevelvollisille, kadeteille, opistoupseeri- ja soitto-oppilaille maksettaviin ruokarahoihin, ruokalavaatetukseen, ruoanvalmistukseen käytetyn energian kustannuksiin, keittiö- ja ruokailuvälineiden sekä -koneiden hankintaan ja kunnossapitoon sekä palkatun muonitushenkilöstön täydennyskoulutukseen ja muonituksen kehittämistoimintaan liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 3 000 000 mk sotilasruokaloiden henkilöstön viransijaisten pakkioiden siirtona momentille 27.12.01.

1992 menoarvio	204 440 000
1991 menoarvio	198 500 000
1990 tilinpäätös	188 931 854

22. Vaatetus ja puhtaanapito (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 122 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkausmenojen ja eläkemaksun, palveluksessa olevien asevelvollisten, kadettien, opistoupseerioppilaiden ja soitto-oppilaiden vaatettamisesta, majoittamisesta ja henkilökohtaisesta puhtaanapidosta aiheutuvien menojen, puolustusvoimien terveydenhuollon käyttöön tarvittavan vaatetusmateriaalin hankinnasta ja kunnossapidosta, puolustusvoimien kantahenkilöstön ensisijaisesti koulutuskäyttöön annettavan erityisen sotilaallisen varustuksen hankinnasta ja kunnossapidosta, vaatetuksen varastointi- ja siirtovälineiden hankinnasta, pesuloiden energia- ja vesikustannuksista, aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimuksiin liittyvistä indeksien ja valuuttakurssien muutoksista ja vaatetuksen kokeilu- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä erinäisten muiden vaatetus- ja puhtaanapitomenojen maksamiseen.

Vuonna 1992 saa tehdä uuden taisteluasun

hankkimiseksi koulutuskäyttöön tilaussopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 33 900 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1993 loppuun mennessä 15 300 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 24 600 000 mk ja vuoden 1995 loppuun mennessä 33 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 322 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 500 000 mk 14 työsopimussuhteisen tehtävän vähentämisen johdosta.

Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu menoja 19 000 000 mk vuonna 1992.

1992 menoarvio	122 500 000
1991 menoarvio	124 000 000
1990 tilinpäätös	117 475 000

25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 795 450 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineiden ja laitesuojien hankkimisesta sekä hankintojen toteuttamiseen välittömästi tarvittavan 267 määräaikaisen projektihenkilön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siten, että määrärahaa saa käyttää 2 405 000 000 mk aikaisemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, 158 450 000 mk aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien nojalla tehtyihin hankintasopimuksiin liittyvistä indeksien, valtuuttakurssien ja liikevaihtoveron muutoksista aiheutuviin menoihin, 15 000 000 mk ammuslaboratorion tuotanto- ja ylläpitomenoihin sekä 7 000 000 mk projektihenkilöstön eläkkeistä aiheutuvien maksujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 267 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa hyväksytyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut

23. Terveystenhoito (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveyden- ja sairaanhoidon kulutusmenojen, lääkintävälineiden ja apteekkitavaroiden hankintaan ja huoltoon sekä puolustusvoimien ulkopuolisten terveydenhuoltopalvelujen ostoon liittyvien menojen sekä työpaikkaterveydenhuoltomenojen ja tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoiminnan menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	31 700 000
1991 menoarvio	31 000 000
1990 tilinpäätös	29 116 188

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 27.12.29 määrärahaa.

mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 1992 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrärahaa vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa kohdassa b) Neuvostoliitosta tehtäviä hankintoja varten myönnetyn ja määrältään 3 760 000 000 mk olevan tilausvaltuuden maksuaikataulua ja perustelua muutetaan siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua maksuja vuoden 1992 loppuun mennessä enintään 769 000 000 mk, vuoden 1993 loppuun mennessä 1 591 000 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 2 556 000 000 mk ja vuoden 1995 loppuun mennessä 3 760 000 000 mk. Tilausvaltuudesta saa käyttää hankitun materiaalin Suomessa tapahtuvien käyttöönotto-, varastointi- ja henkilöstön palkkauskustannusten lisäksi vuosina 1992—95 vuosittain enintään 100 000 000 mk eli yhteensä enintään 400 000 000 mk puolustusmateriaalihankintoihin kotimaasta. Tilausvaltuuden muut ehdot säilyvät muuttumattomina.

Vuoden 1992 aikana saa tehdä puolustusmateriaalin, kaluston ja välineiden hankkimiseksi sopimuksia jäljempänä mainitun kahden tilausvaltuuden mukaisesti yhteensä enintään 10 275 000 000 markan arvosta. Näistä saa aiheutua valtiolle menoja vuonna 1992 enintään 210 000 000 mk, mikä on otettu huomioon momentin määrärahasssa.

a) Vuonna 1992 saa tehdä ilmavoimien torjuntahävittäjien uusimiseksi ja kotimaisen teollisuuden huoltovalmiuden sekä hävittäjäkaluston koulutus- ja käyttöedellytysten luomiseksi tilaussopimuksia siten, että tilausvaltuudesta saa aiheutua valtiolle menoja enintään 9 500 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1992 loppuun mennessä 150 000 000 mk, vuoden 1993 loppuun mennessä 440 000 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 1 790 000 000 mk, vuoden 1995 loppuun mennessä 3 190 000 000 mk ja tämän jälkeen vuoden 1999 loppuun mennessä 9 500 000 000 mk.

b) Vuonna 1992 saa tehdä ilmapuolustuksen ja puolustusvoimien tutkimustoiminnan kehittämiseksi tilaussopimuksia siten, että siitä saa aiheutua valtiolle menoja enintään 775 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1992 loppuun mennessä 60 000 000 mk, vuoden 1993 loppuun mennessä 160 000 000 mk, vuoden 1994 loppuun mennessä 360 000 000 mk, vuoden 1995 loppuun mennessä 568 000 000 mk ja vuoden 1996 loppuun mennessä 775 000 000 mk.

Selvitysosa: Aiemmin myönnettyistä tilausvaltuuksista aiheutuviin menoihin vuonna 1992 sisältyvät hankinnat Neuvostoliitosta, teollisuuden valmiuden, valtakunnallisen johtamis- ja viestijärjestelmän, jääkäriprikaatien varustamisen, jääkäriprikaatien johtamis- ja viestiyhteysjärjestelmän, jääkäriprikaatien ja ylijohdon yksiköiden erikoisvälineet, jääkäriprikaatien maastoajoneuvojen, maavoimien suojajoukkojen tulivoiman lisäämisen, kentätukikistön uusinnan, jääkäriprikaatien aseistuksen, ampumatarviketäydennyksen, kaukovalvontatutka- ja johtamisjärjestelmän, ilmatilan valvonnan ja elektronisen puolustuksen, Hawk-suihkuharjoituskoneiden täydennyksen, kohdeilmatorjuntayksiköiden, Redigo-koneiden hankinnan, ohjusveneläivueen, miinoitusyksikön ja meripuolustuksen erikoisvälineiden, merikuljetuskaluston ja miinalaivan maksut.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon maksujen siirto 342 000 000 mk vuodelta 1991 vuodelle 1992 sekä vähennyksenä aikaisemmissa tulo- ja menoarvioissa hyväksytyjen tilausvaltuuksien vuodelle 1992 ajoittuvien maksatusten siirtona myöhemmillä vuosilla 642 000 000 mk, josta 342 000 000 mk ajoittuu vuodelle 1993, 50 000 000 mk vuodelle 1994 ja 250 000 000 mk vuodelle 1995.

Neuvostoliitosta tehtäviä hankintoja koskevan tilausvaltuuden maksuja siirretään vuodelta 1992 50 000 000 mk vuodelle 1993, 50 000 000 mk vuodelle 1994 ja 250 000 000 mk vuodelle 1995. Tämän lisäksi siirretään muiden tilausvaltuuksien maksuja 292 000 000 mk vuodelta 1992 vuodelle 1993. Neuvostoliitosta tehtäviä hankintoja koskevasta tilausvaltuudesta käytetään vuosina 1992—95 vuosittain, aikaisemmin myönnetyn 15 000 000 markan lisäksi, 100 000 000 mk hankintoihin kotimaasta erityisesti kotimaisen puolustustarviketeollisuuden tuotantoedellytysten ja työllisyyden turvaamiseksi.

Hallituksen tarkoituksena on myöhemmin esittää tarvittavat määrärahat indeksien, liikevaihtoveron ja valuuttakurssien muutoksista mahdollisesti aiheutuvia hankintasopimusten edellyttämiä maksuja varten.

Uudet tilausvaltuudet perustellaan seuraavasti:

a) Ilmavoimien torjuntahävittäjät poistetaan käyttöikänsä vuoksi käytöstä kuluvan vuosikymmenen puolivälistä alkaen ja pääosin vuosikymmenen loppuun mennessä. Koska maanpuolustuksen kannalta ilmapuolustuksella on aikaisempaa tärkeämpi merkitys ja kun ilma-valvonnan ja -torjunnan säilyttäminen edellyttää nykyisen puolustusjärjestelmämme kannalta uskottavaa valvonta- ja torjuntakykyä, tarkoituksena on hankkia poistettavan kaluston tilalle torjuntahävittäjät sekä toiminnan edellyttämät tukeutumis-, koulutus- ja huoltojärjestelmät sekä koneiden aseistus.

Tarkoituksena on valtiontaloudellisista syistä jakaa torjuntahävittäjien hankintakokonaisuus kolmeen osaan, josta vuoden 1992 menoarviossa myönnettävällä tilausvaltuudella hankitaan torjuntahävittäjät ja koulukoneet konevarustuksineen. Hankintakokonaisuuteen kuuluva, huolto- ja tukeutumisyhteisöjen hankintaa koskeva tilausvaltuus on

tarkoitus ottaa vuoden 1993 menoarvioon ja aseistusta koskeva tilausvaltuus viimeistään vuoden 1995 menoarvioon.

Torjuntahävittäjien hankinnan edellytykseksi asetetaan sen ulkomaista osuutta vastaavat täysimääräiset vastaostot Suomesta. Tällä pyritään parantamaan erityisesti pitkälle jalostettujen tuotteiden vientimahdollisuuksia ja luomaan näille aloille pysyviä työpaikkoja. Lisäksi vastaostojen avulla pyritään lisäämään teollisuuden yhteistyömahdollisuuksia erityisesti korkeateknologian alueella ulkomaisten yritysten kanssa.

Vuonna 1992 alkava koneiden hankinnan tilausvaltuus kattaa lentokoneiden lisäksi koneiden käytön ja koulutuksen edellyttämän ensimmäisen vaiheen huolto-, koulutus- ja käyttövarustuksen sekä hankintaprojektin edellyttämät hallintomenot. Tilausvaltuudella rahoitetaan myös hankinnan edellyttämät kotimaisen teollisuuden huoltovalmiuden luomisesta aiheutuvat kustannukset.

b) Ilmapuolustuksen ja puolustusvoimien tutkimustoiminnan tilausvaltuudella täydennetään ilmatorjunnan tulenkäytön johtamisjärjestelmää sekä kohdeilmatorjuntaohjuspatterien välttämätöntä varustusta. Lisäksi modernisoidaan ammusilmatorjuntaa tykkien ulottuvuuden sekä pimeätoimintakyvyn parantamiseksi. Ohjelma sisältää ilmatorjunnan johtoportaiden tutka- ja johtokeskuskalustoja, automaatti-ilmatorjuntatykkien sekä kevyiden ilmatorjuntatykkien modernisointia sekä ilmatorjuntapanssarivaunujen jatkohankinnan.

Tilausvaltuudella rahoitetaan hankintoihin liittyvää tutkimusta sekä tuetaan puolustusvoimien eri puolustushaarojen tutkimustoimintaa sekä uusitaan ja ylläpidetään tutkimuslaitosten konekantaa. Tilausvaltuudella pääosaltaan jatketaan sitä ilmatorjunnan ja tutkimustoiminnan kehittämistä, jota on toteutettu vuonna 1991 päättyvillä tilausvaltuuksilla.

Tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvat menot vuoden 1992 jälkeen, milj. mk

	1993	1994	1995	Vuoden 1995 jälkeen yhteensä
--	------	------	------	------------------------------------

Aiemmin myönnettyt tilausvaltuudet yhteensä 2 753 1 683 1 374

	1993	1994	1995	Vuoden 1995 jälkeen yhteensä
--	------	------	------	------------------------------------

Vuonna 1992 myönnettyt valtuudet yhteensä	390	1 550	1 608	6 517
---	-----	-------	-------	-------

Yhteensä	3 143	3 233	2 982	6 517
----------	-------	-------	-------	-------

1992 menoarvio	2 795 450 000
1991 menoarvio	2 642 000 000
1991 lisämenoarvio	37 000 000
1990 tilinpäätös	2 366 000 000

17. *Uusinta käytöstä poistetun tilalle (arvionääräraha)*

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käytöstä poistetun tai myydyn irtaimen omaisuuden tilalle tarvittavan varustuksen hankinnasta ja korjauksista, irtaimen omaisuuden myynnistä sekä vuokratun omaisuuden korjauksista aiheutuvien menojen maksamiseen kuitenkin enintään siinä määrin kuin myynnistä ja vuokrauksesta kertyy tuloja.

Selvitysosa: Momentin menoja vastaava tulo on merkitty momentille 12.27.20.

1992 menoarvio	8 000 000
1991 menoarvio	8 000 000
1990 tilinpäätös	9 790 573

24. *Varustuksen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 398 160 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien varustuksen käytöstä ja kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen, kuten tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen ja eläkemaksuun, varustuksen käytön ja huollon edellyttämien poltto- ja voiteluainesten, varaosien, huoltovälineiden, tarvikkeiden ja koulutuksessa tarvittavien ampu- ja matarvikkeiden hankkimiseen sekä korjaamopalvelujen ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 715 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Vuonna 1992 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1993 loppuun mennessä enintään 432 000 000 mk ja vuoden 1994 loppuun mennessä enintään 577 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon välttämättömät

lisätarpeet vauriokorjauksiin ja uuden kaluston käyttöönottoon. Vähennyksenä on otettu huomioon henkilöstön määrän supistamisesta 64 henkilöllä aiheutuva säästö 6 700 000 mk.

Ennen vuotta 1992 myönnetystä tilausvaltuuksista aiheutuu menoja vuonna 1992 627 000 000 mk ja vuonna 1993 137 000 000 mk.

1992 menoarvio	1 398 160 000
1991 menoarvio	1 341 000 000
1990 tilinpäätös	1 210 000 000

27. Kiinteistömenot

10. Kiinteistöjen käyttö (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 351 840 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistöhoitohenkilöstön palkkaamisesta, henkilöstön koulutuksesta, kiinteistönhoidon taloudellisesta kehittämisestä, materiaali- ja alihankinnoista, ulkopuolisille myytävistä kiinteistöpalveluista, ympäristönsuojelusta, katumaksulain mukaisista korvauksista, kiinteistöjen ja huoneistojen vuokrista, luontaisuuksilain mukaisista korvauksista ja kiinteistöistä suoritettavista kunnallisveroista aiheutuvien menojen sekä muiden ylläpidon välittömien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 900 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kiinteistökannan ja vuokrattavien huoneistotilojen määrän kasvuna 9 230 000 mk sekä vähennyksenä 3 869 000 mk 35 työsopimussuhteisen tehtävän vähentämisen johdosta.

1992 menoarvio	351 840 000
1991 menoarvio	350 000 000
1990 tilinpäätös	316 178 411

13. *Rakennusten, sotilasalueiden ja -laitteiden korjaus ja kunnossapito* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 92 880 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkauksista ja eläkemaksuista, puolustusvoimien korjaus- huoltoon määrättyjen kiinteistöjen ja rakennusten sekä sotilasalueiden ja -laitteiden korjauksista ja kunnossapitotöistä sekä edellä mainittujen töiden korjaustarpeen ja kunnossapitotehtävän edellyttämistä selvityksistä ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 370 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 3 000 000 mk lisäyksenä kiinteistöjen määrän kasvun ja rakennuskustannusten nousun johdosta sekä vähennyksenä 1 000 000 mk 10 pysyväisluonteisen työsopimussuhteisen tehtävän vähentämisen johdosta.

1992 menoarvio	92 880 000
1991 menoarvio	93 000 000
1990 tilinpäätös	77 250 000

74. *Uudisrakennukset ja peruskorjaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 144 980 000 mk seuraavasti:

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Varuskunnan rakennustyöt, Dragsfjärd . I. Asuinrakennus.....	340	3 500	10 294	1 000 000	2 500 000
2.	Varuskunnan rakennustyöt, Hamina.... I. Ruokalan laajennus ja peruskorjaus..	3 825	13 400	3 503		3 500 000

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
3.	Varuskunnan rakennustyöt, Hattula ja Hämeenlinna				4 500 000	8 700 000
	1. Rakennus nro 10 Suomenkasarmi, peruskorjaus.....	1 250	9 600	7 680		
	2. Panssarikoulun laajennus	1 320	13 700	10 379		
	3. Simulaattorirakennus	855	8 100	9 474		
	4. Varastoalue.....	4 760	15 500	3 256		
	5. Aluetyöt.....		12 000			
4.	Varuskunnan rakennustyöt, Helsinki				12 800 000	19 000 000
	1. Sotamuseo.....	3 340	21 700	6 497		
	2. Merisotakoulun asuntolan peruskorjaus	665	10 700	16 090		
	3. Kadettikoulun asuntola.....	2 290	24 000	10 480		
5.	Varuskunnan rakennustyöt, Jyväskylän mlk				800 000	900 000
	1. Aluetyöt.....		1 700			
6.	Varuskunnan rakennustyöt, Kankaanpää.				6 200 000	4 000 000
	1. Koeampuma-aseman laakaradan peruskorjaus.....		4 200			
	2. Pääampumaradan peruskorjaus		12 900			
7.	Varuskunnan rakennustyöt, Keuruu				200 000	500 000
	1. Aluetyöt.....		700			
8.	Varuskunnan rakennustyöt, Kontiolahti.					3 000 000
	1. Ruokalan peruskorjaus ja laajennus..	2 355	9 100	3 864		
9.	Varuskunnan rakennustyöt, Korppoo ...					500 000
	1. Linnakkeen sähköistys.....		5 000			
10.	Varuskunnan rakennustyöt, Kuorevesi ..				11 000 000	3 000 000
	1. Lennonvarmistusrakennus.....	498	14 000	28 112		
11.	Varuskunnan rakennustyöt, Mikkeli				2 700 000	3 400 000
	1. Sotilaspiirin varasto.....	1 010	6 100	6 040		
12.	Varuskunnan rakennustyöt, Pirkkala....				119 300 000	13 000 000
	1. Lentotukikohdan rakennukset.....	21 175	78 600	3 712		
	2. Lentotukikohdan aluetyöt.....		52 500			
	3. Lentokonekorjaamo.....	7 650	61 000	7 974		
13.	Varuskunnan rakennustyöt, Riihimäki ..				1 500 000	8 000 000
	1. Erikoisajoneuvojen koulutus- ja varastotilat	1 630	8 500	5 215		
	2. Aluetyöt.....		1 800			
14.	Varuskunnan rakennustyöt, Rovaniemi .				8 600 000	2 000 000
	1. Erikoispolttoainevarasto	500	1 000	2 000		
	2. Ajoneuvosuojat	3 600	7 400	2 056		
	3. Aluetyöt.....		14 200			
15.	Varuskunnan rakennustyöt, Sodankylä..				1 000 000	1 900 000
	1. Aluetyöt.....		2 900			

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
16.	Varuskunnan rakennustyöt, Säskylä				3 500 000	4 800 000
	1. Ajoneuvohalli-huoltola	1 200	8 300	6 917		
17.	Varastoalueen rakennustyöt, Tammela					5 000 000
	1. Varastot	4 800	8 600	1 792		
	2. Aluetyöt		3 900			
18.	Varuskunnan rakennustyöt, Turku				6 500 000	1 200 000
	1. Laiturit		6 900			
	2. Aluetyöt		6 800			
19.	Varuskunnan rakennustyöt, Tuusula				200 000	4 000 000
	1. Ruokalan laajennus ja perusparannus	1 605	12 200	7 601		
20.	Varuskunnan rakennustyöt, Valkeala				7 300 000	2 500 000
	1. Ajoneuvohalli-huoltola	1 200	8 200	6 833		
	2. Aluetyöt		8 300			
21.	Varuskunnan rakennustyöt, Ylöjärvi				6 400 000	9 500 000
	1. Fysiikan laboratorio	1 730	23 800	13 757		
	2. Painealtosimulaattori		2 300			
	3. Aluetyöt		2 600			
22.	Varastojen rakentaminen					5 000 000
23.	Lämpö-, sähkö-, vesihuolto-, kuivaus- ja kevytvahtolaitteiden sekä rakennusten ja alueiden keskusvalvonta- ja turvajärjestelmien hankinta sekä atk-verkkojen rakentaminen					22 000 000
24.	Liitännäistyöt					3 500 000
25.	Uusien rakennuskohteiden sekä keskeneräisten töiden suunnittelu- ja valvontakustannukset					13 580 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>144 980 000</u>

Määrärahaa saa käyttää enintään 300 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 500 000 mk 15 työsopimussuhteisen tehtävän vähentämisen johdosta.

Käyttösuunnitelmassa esitettyjen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

2. Varuskunnan ruokalan tilat sekä sen keittiökoneet ja -laitteet eivät täytä nykyisiä työsuojelu- ja hygieniavaatimuksia.

3. Puolustusvoimille hankitun materiaalin varastointia varten tarvitaan lisätilaa.

4. Puolustusvoimien koulutusudistuksesta

johtuva oppilasmäärän kasvu edellyttää majoituspaikkojen lisäämistä Kadettikoululle.

8. Varuskunnan ruokalan keittiö- ja säilytystilat ovat ahtaat ja epäkäytännölliset, eivätkä täytä työsuojelu- ja hygieniavaatimuksia.

9. Toimintaedellytysten kehittämiseksi Utössä tarkoituksena on rakentaa saaren ja Nötön välille sähkökaapeli, jolloin saarella olevat toiminnot ja taloudet saadaan valtakunnan sähköverkon piiriin.

10. Lennonvarmistusrakennuksen kustannusarviota on tarkistettu lopullisten suunnitelmien ja saatujen urakkatarjousten perusteella.

17. Puolustusvoimille hankitun materiaalin varastointia varten tarvitaan lisätilaa.

1992 menoarvio	144 980 000
1991 menoarvio	117 700 000
1991 lisämenoarvio	25 000 000
1990 tilinpäätös	99 500 000

75. Perusparannukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 69 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien rakennusten ja kiinteistöjen perusparannuksista, muutoksista, energiataloudellisista korjaustöistä sekä näiden töiden edellyttämistä vähäisistä lisärakennustöistä ja edellä mainittujen töiden suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 130 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 7 000 000 mk kiinteistöjen määrän kasvun ja rakennuskustannusten nousun johdosta ja 3 000 000 mk sotilasalueiden lämpö-, vesi-, sähkö- ja viemärverkostojen perus- ja energiataloudellisten korjaustöiden määrän kasvun ja kustannusten nousun johdosta.

1992 menoarvio	69 250 000
1991 menoarvio	60 000 000
1990 tilinpäätös	59 500 000

77. Sotilasalueiden ja -laitteiden rakennustyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 63 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisen puolustusvoimien rakennustoiminnan menojen maksamiseen, joka liittyy puolustusmateriaalin hankintaan sekä puolustusjärjestelmien kehittämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 130 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio	63 250 000
1991 menoarvio	60 000 000
1990 tilinpäätös	57 000 000

87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ja kiinteistöjen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	13 000 000
1991 menoarvio	12 000 000
1990 tilinpäätös	12 000 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/84) 4 §:n (muut. 18/87) mukaan suomalaisten valvontajoukkojen määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten valvontajoukkojen ylläpitomaihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 22 suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamismaihin.

21. Rauhanturvaamistoiminnan valmius- ja sotilastarkkailijatehtävät (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 13 880 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valmiusjoukon

palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen, pohjoismaisten YK-kurssien menojen sekä sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 44 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen pysyväisluonteisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön Lähi-Itään ja Kashmiriin yhteensä 27 aseetonta sotilastarkkailijaa, Afganistaniin (OSGAP-operaatio) yhden sekä Irakin ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle tulitaukosopimuksen valvontatehtäviin seitsemän sotilastarkkailijaa.

1992 menoarvio	13 880 000
1991 menoarvio	13 500 000
1990 tilinpäätös	12 720 000

22. *Suomalaisten valvontajoukkojen hallinto- ja varustamisenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 37 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin Lähi-Itään, Golanille ja Libanoniin asetettujen suomalaisten valvontajoukkojen ja Kyprokselle asetetun suomalaisen osaston palkkaus-, matka-, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enin-

tään 18 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden valvontajoukon lähettämistä Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää valvontajoukon asettamisesta, uuden valvontajoukon aiheuttamiin menoihin voidaan käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

1992 menoarvio	37 900 000
1991 menoarvio	40 000 000
1990 tilinpäätös	28 500 000

90. Valtion pukutehdas

Selvitysosa: Valtion pukutehdas valmistaa ensisijaisesti sotilaspukimia puolustusvoimille, virkapukuja muiden valtion laitosten käyttöön sekä työ- ja ulkoilupukineita muulle asiakaskunnalle. Valtion laitokset muodostavat suurimman asiakasryhmän. Puolustusvoimien osuus myynnistä oli vuonna 1990 62 %, muiden valtion laitosten osuus 11 % ja muun asiakaskunnan osuus 27 %. Vuoden 1992 aikana toteutetaan toimenpiteitä, joilla kiinteitä kustannuksia supistetaan, ja joilla lisätään tuotannon tehokkuutta.

Pukutehtaan kannattavuuden parantamista ja yritysmuotoa selvitetään. Tehtaan toimintatavoitteena tulee edelleen olemaan puolustusvoimien vaatetustarpeen ja valtion virkapukutarpeen tyydyttäminen. Tavoitteena on laajentaa myyntiosuutta laitoskysynnän alueella.

Pukutehdas on asettanut vuoden 1992 liikevaihdon tavoitteeksi 59 200 000 mk. Kun liikevaihto aleni vuonna 1990 edellisvuodesta, kehitysarvioita on jouduttu tarkistamaan vuoden 1991 menoarviossa esitetystä. Puolustusministeriö on asettanut tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen tulostavoitteeksi 700 000 markan ylijäämän.

Pukutehtaan käyttötuloiksi arvioidaan vuonna 1992 60 500 000 mk. Kun käyttömenot ovat 55 570 000 mk, käyttötalouden rahoituskate on 4 930 000 mk. Kaluston hankintoihin käytetään 2 200 000 mk.

Ennakoitu liikekirjanpidon mukainen tuloslaskelma vuodelle 1992:

	mk	mk
Liikevaihto		59 200 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet	19 900 000	
Alihankinnat	5 400 000	
Palkat	19 200 000	
Muut henkilöstökulut	6 500 000	
Vuokrat	340 000	
Muut kulut	4 360 000	55 700 000
Käyttökate		3 500 000
Poistot		— 2 800 000
Liikeyljäämä		700 000
Muut tuotot		700 000
Muut kulut		— 700 000
Tilikauden ylijäämä		700 000

Pukutehtaan kehitys vuosina 1990—1992

	1990	1991	1992	1992-95 keskimäärin vuosissa tai muutos-%
Liikevaihto milj. mk	45,9	55,3	59,2	+2,0 %
	(—9,1)	(20,5)	(7,1)	
Käyttökate-%	—0,7	5,4	5,8	1
Ylijäämä, milj. mk.	—2,8	0	0,7	+2 %

	1990 toteu- tuma*)	1991 enna- koitu*)	1992 TMAE*)	1992-95 keskimäärin vuodessa tai muutos-%
— sidotusta pää- omasta, % ** ..	—6,8	0	2,3	2,0
— liikevaihdosta, %	—6,1	0	1,1	2,0
Investoinnit liike- vaihdosta, %	4,4	5,1	3,7	4,0
Volyymin muutos, %	—9,8	17,8	6,0	+2,2 %
Tuottavuuden muutos, %	—11,0	14,0	1,0	+2,0 %
Henkilöstön mää- rä	265	250	250	+0 %

*) suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

**) vuoden alun ja lopun keskiarvo vähennettynä korottomalla vieraalla pääomalla

21. *Valtion pukutehtaan käyttömenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 570 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön palkkaus-, eläkemaksu- ja muiden henkilöstömenojen, raaka- ja tarveaine- sekä muiden käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 250 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio	55 570 000
1991 menoarvio	67 591 000
1990 tilinpäätös	50 700 011

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk.

1992 menoarvio.....	2 200 000
1991 menoarvio.....	2 800 000
1990 tilinpäätös.....	2 800 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

02. *Työrajoitteisten palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien palvelukseen työllistettävien työrajoitteisten henkilöiden palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 700 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työrajoitteisten työllistäminen puolustusvoimien palvelukseen.....	60 840 000
Sosiaaliturvamaksu	4 050 000
Eläkemaksu.....	15 210 000
Yhteensä	80 100 000
1992 menoarvio	80 100 000
1991 menoarvio	79 000 000
1990 tilinpäätös	60 618 874

21. *Metsätaloustoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkaus- ja muihin henkilömenoihin, puun korjuu- ja metsien hoito- ja perusparannusmenojen, metsäteiden rakentamiseen ja hoitoon, ojituksiin, maa-

alueiden, riistan ja kalavesien hoitoon, harjoitus- ja puistoalueiden kunnostukseen, enakoivaan metsäpalon torjuntaan, laitteiden ja koneiden hankintaan, sekä koneiden ja laitteiden kunnossapitoon liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 89 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Metsätaloustoiminnasta saadut tulot on merkitty momentille 12.27.21. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 900 000 mk 11 työsopimus-suhteisen tehtävän vähentämisen johdosta.

1992 menoarvio	17 500 000
1991 menoarvio	17 200 000
1990 tilinpäätös	14 322 585

40. *Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 310 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalta vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	310 000
1991 menoarvio.....	320 000
1990 tilinpäätös.....	316 237

50. *Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvion ehdollisena sisältynyt 530 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	2 030 000
1990 tilinpäätös.....	1 350 000

51. *Korvaus sotilasilmailun lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen tuottamisesta (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 59 000 000 mk käytettäväksi ilmailulaitoksesta annetun lain mukaisesti sotilasilmailun hyväksi toteutetuista lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen ilmailulaitokselle.

Selvitysosa: Vuoden 1992 korvaussumma käsittää Kauhavan, Hallin ja Utin lentoasemien kaikki käyttökustannukset sekä sotilasilmailun aiheuttaman laskennallisen, keskimäärin 50 %:n kustannusosuuden Porin, Jyväskylän, Tampereen, Kuopion, Rovanie-

men, Ivalon ja Kittilän lentoasemien käyttökustannuksista. Ilmailun hyväksi tehtävät investoinnit otetaan huomioon korvauksen suuruutta arvioitaessa.

Sotilasilmailulle annettavien lentokenttä- ja lennonvarmistuspalvelujen taso on tarkoitus pitää vähintään entisellään.

1992 menoarvio	59 000 000
1991 menoarvio	57 000 000

(90.) *Eräät tileistä poistot (arviomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	20 000 000
----------------------	------------

93. *Kurssivaihtelut (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää suomalaisista valvontajoukoista aiheutuvien laskutusmenojen ja sotilasasiamiestoiminnan tilinpidossa syntyvien tappiollisten kurssierojen maksamiseen. Momentin hyvitykseksi saa kirjata vastaavat kurssivoitot. Mikäli kurssivoitoista kertyvät tulot ovat menoja suuremmat, kirjataan ylimenevä osa tuloista momentin 12.27.99 hyvitykseksi.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	200 000
1990 tilinpäätös.....	3 813 099

Pääluokan 27 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk ± %	
01. Puolustusministeriö (150).....	46 236	53 062	53 690	+ 628	+ 1
12. Puolustusvoimien palkkaus- ja muut menot (160)	2 398 832	3 356 739	3 290 055	— 66 684	— 2
14. Asevelvollisten ylläpitomenot (160).....	593 193	619 000	631 040	+ 12 040	+ 2
25. Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot (160).....	3 585 791	3 991 000	4 201 610	+ 210 610	+ 5
27. Kiinteistömenot (160).....	621 428	692 700	735 200	+ 42 500	+ 6
30. Kansainvälinen rauhanturvaa- mistoiminta (030).....	41 220	53 500	51 780	— 1 720	— 3
90. Valtion pukutehdas (150).....	6 443	2 800	2 200	— 600	—21
(91.) Vammaskosken tehdas (150)...	26 500	—	—	—	—
(92.) Lapuan patruunatehdas (150) ..	5 000	—	—	—	—
99. Puolustusministeriön hallinnon- alan muut menot (150)	80 421	175 750	159 110	— 16 640	— 9
Yhteensä	7 405 064	8 944 551	9 124 685	+ 180 134	+ 2

Pääluokan 27 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk ± %	
90. Valtion pukutehdas (150).....	50 700	67 591	55 570	—12 021	—18
(91.) Vammaskosken tehdas (150)...	118 942	—	—	—	—
(92.) Lapuan patruunatehdas (150) ..	107 893	—	—	—	—
Yhteensä	277 535	67 591	55 570	—12 021	—18

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 16 399 henkilövuotta.

01. Valtiovarainministeriö

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tulosjohtamisen suunnitteluvaiheessa on keskitytty ministeriön johtamisjärjestelmän ja tulosalueorganisaation kehittämiseen. Tulosjohtamisen arviointijärjestelmää ja ministeriön toiminnan tunnuslukuja kehitetään edelleen vuoden 1992 aikana.

Valtiovarainministeriön tulosalueittainen tavoitteenasettelu perustuu hallituksen asettamiin kansantalouden tasapainon palauttamista ja kestäväen taloudellisen kasvun turvaamista sekä julkisen sektorin tuloksellisuuden parantamista koskeviin tavoitteisiin. Ne on esitetty tulo- ja menoarvioesityksen yleisperusteluissa.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi valtiovarainministeriö toimii hallituksen talouspolitiikan suunnittelu- ja valmisteluolimenä, valmistelee hallitukselle vuosittain ehdotukset valtion tulo- ja menoarvioksi ja hallinnonalojen toiminta- ja taloussuunnitelmiin perustuvaksi kehyskannanotoksi sekä huolehtii valtion talouden hoidosta. Valtiovarainministeriö vastaa valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikasta ja julkisen hallinnon yleisestä kehittämisestä. Valtiovarainministeriö ohjaa ja seuraa hallinnonalansa virastoille ja liikelaitoksille sekä muille toimintayksiköille asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista.

Talouspoliittisten tavoitteiden saavuttami-

seksi valtiovarainministeriö analysoi talouden kehitystä ja esittää suosituksia talouspoliittista päätöksentekoa varten.

Finanssipolitiikan valmistelussa tavoitteena on valtion menojen kasvun pysäyttäminen, menojen rakenteen kehittäminen reaalisen kilpailukyvyn edistämiseksi ja valtiontalouden liikkumavaran parantaminen. Erityistä huomiota kiinnitetään valtion velkaantumisen rajoittamiseen ja maksuvalmiuden turvaamiseen. Valtiontalouden suunnitelmallisuutta parannetaan kehittämällä valtion toiminta- ja taloussuunnitteluprosessin ja tulo- ja menoarvion valmistelun keskinäistä yhteyttä. Valtion taloushallinnon toimintajärjestelmää kehitetään hallinnon tuloksellisuutta tukeväksi ja valtion varallisuuden tuottavuutta lisääväksi.

Veropolitiikan valmistelussa valtiovarainministeriön tavoitteena on kehittää verojärjestelmää entistä kilpailukykyisemmäksi OECD-maiden keskimääräisellä veroasteella. Erityisiä kehittämiskohteita ovat liikevaihtoverojärjestelmän uudistaminen vastaamaan tärkeimmissä kilpailijamaissa käytössä olevaa arvonlisäverojärjestelmää, tuloverotuksen veropohjan laajentaminen verokantojen edelleen alentamisen mahdollistamiseksi sekä pääomaverotuksen yhdenmukaistaminen ja uudistaminen.

Hallinnon kehittämisen valmistelussa valtiovarainministeriön tavoitteena on julkisen hallinnon tuloksellisuuden parantaminen. Mi-

nisteriö analysoi julkisen hallinnon toimintajärjestelmien tuottavuutta ja palvelukykyä sekä vertaa niiden kehitystä kansainvälisesti sekä tekee ehdotuksia erityisesti järjestelmätehokkuuden lisäämiseksi ja palvelukyvyn parantamiseksi.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan valmistelussa tavoitteena on tukea virastojen, laitosten ja liikelaitosten itsenäistä, tuloksellista ja palveluhenkistä toimintaa ja johtamista. Valtiovarainministeriö kehittää valtion palvelussuhde-, neuvottelu- ja sopimusjärjestelmää sekä palkkausjärjestelmää siten, että

ne tukevat em. tavoitteita ja yleistä talous- ja tulopolitiikkaa ja ovat rakenteeltaan sekä ohjausmuodoiltaan joustavia.

21. (28.01.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 97 799 000 mk.

Hallitusneuvoksen virka (A 29) lakkauteaan.

1992 menoarvio	97 799 000
1991 menoarvio	106 238 000
1990 tilinpäätös	83 931 094

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Vuonna 1990 perustetun Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen osallistuminen laajoihin tutkimusohjelmiin yhteistyössä kotimaisten ja ulkomaisten tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen kanssa on oleellista tutkimuskeskuksen toiminnalle. Tutkimuksista on osa tarkoitus rahoittaa maksullisella tilaustutkimustoiminnalla, jota varten annetaan maksuasetus.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 224 000 mk.

Perus- ja sopimuspalkkaisten määrä saa olla enintään 46.

1992 menoarvio	12 224 000
1991 menoarvio	12 538 000
1990 tilinpäätös	1 980 490

22. *Tutkimustoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erillisistä tutkimus- ja selvitysprojekteista ja ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista ja palveluksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseksi määräaikaiseen työsuhteeseen.

Selvitysosa: Tilaustutkimuksista perittävät maksut 180 000 mk kertyvät momentille 12.28.03.

1992 menoarvio	1 700 000
1991 menoarvio	1 500 000
1990 tilinpäätös	300 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 5 223 000 mk.

1992 menoarvio	5 223 000
1991 menoarvio	4 455 000
1990 tilinpäätös	1 487 996

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttorin organisaatio on 1.3.1991 muutettu tulosjohtamisen ja -ohjauksen edellyttämän tehtävärakenteen mukaisesti siten, että se muodostuu kuudesta ulospäin palveluja tuottavasta tulosyksiköstä sekä sisäisten palvelujen tulosyksiköstä. Näiden lisäksi valtiokonttorissa on johtoa avus-

tava esikuntayksikkö. Toimintavuonna keskitytään uuden ohjausjärjestelmän vakiinnuttamiseen ja edelleen kehittämiseen.

Valtiovarainministeriö on asettanut tulo- ja menoarvioesityksen valmistelun yhteydessä valtiokonttorille vuodelle 1992 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

	TP 1990	TMA 1991 Uusi arvio	TMAE 1992
Valtiokonttorin suoritteet ilman henkilöstöpalve- luja työpanoksella painotettuna	8 884 619	8 893 585	8 718 378
— muutos %		+0.1	—2,0
Tuottavuus ilman henkilöstöpalve- luja (suoritteet/ htv)	38 777	39 960	41 096
— muutos %		+3.1	+2.8

Palvelujen kysyntä tyydytetään vuoden 1991 toiminnan laatutaso pääosin säilyttäen. Vahingonkorvauspalvelujen ja henkilöstöpalvelujen tulosalueilla asiakkaiden odotusaikojen ja siten laatutason edellytetään edelleen paranevan.

Viraston kokonaiskustannukset tulosyksiköittäin (milj. mk):

	1990	1991	1992	Muutos % 1991/1992
Rahoituspalvelut	7,29	8,79	11,61	32
Antolainaus	13,76	16,27	16,30	0
Hallintopalvelut	21,49	24,29	25,42	5
Vahingonkorvauk- set	15,57	19,18	20,41	6
Eläkkeet	48,44	52,58	51,33	—2
Henkilöstöpalve- lut	106,33	133,10	137,01	3
Muut (valtionpe- rinnöt, kassat)	0,51	0,45	0,54	20
Yhteensä	213,39	254,66	262,62	3

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 237 038 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös uudelleen-sijoituksesta, varhaiskuntoutuksesta, työsuojelusta ja lakisääteisestä työterveyshuollosta (743/78) ja muusta terveydenhuollosta (566/84, 486/79) aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös uudelleensijoitukseen, varhaiskuntoutukseen ja työterveyshuoltoon liittyvään koulutukseen virastoille ja laitoksille sekä työterveyshuollon tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, eläkkeenhakijoiden lääkärintutkimuksista sekä vahingonkorvausasioissa hankittavista lausunnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon kahden työterveysaseman perustaminen siirtona Posti- ja telelaitokselta.

1992 menoarvio	237 038 000
1991 menoarvio	239 944 000
1990 tilinpäätös	173 278 590

25. Valtion henkilöstöjärjestelyt ja uudelleensijoitus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää virastojen ja laitosten tai niiden osien siirtojen tai alueellisten uudelleenjärjestelyiden johdosta väliaikaisesti tarvittavan henkilöstön palkkausten ja työpaikkojen järjestämiseen sellaisille henkilöille, jotka eivät voi siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle siirtynyttä virkaa tai tehtävää vastaavin palkkaeduin.

Määrärahaa saa käyttää valtion virastoissa ja laitoksissa valtionhallinnon kehittämistoimenpiteistä aiheutuviin henkilöstön koulutuksen suunnittelu-, järjestämis- ja hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstösuunnitelmien ja henkilöstön sijoitussuunnitelmien valmistelusta sekä muista palvelussuhteen jatkuvuutta tai työolosuhteita koskevista järjestelyistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkain (182/31, muut. 904/48) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Henkilöstöjärjestelyt	1 300 000
Virastosiirroista aiheutuvat henkilöstöjärjestelyt	2 500 000
Uudelleensijoittamista tukeva koulutus- ym. toiminta	2 050 000
Lakkautuspalkat	9 500 000
Yhteensä	15 350 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Henkilöstöjärjestelyihin tarkoitetun määrärahan käytön edellytyksenä on, että järjestelyjen seurauksena valtion palveluksessa olevan henkilöstön lukumäärä ja palkkausten vähenevät. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon varhaiskoulutuksen kehittämiseen tarkoitetun 6 000 000 markan siirtäminen momentille 28.07.05.

1992 menoarvio	15 350 000
1991 menoarvio	23 760 000
1990 tilinpäätös	14 217 212

50. *Eräät valtion maksamat korvaukset (arvionääräraha)*

Momentille myönnetään 213 530 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Tapaturmavakuutuslain (608/48), ammattitautilain (638/67), valtion viran- ja toimenhaltijain tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/90) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	140 000 000
Rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/73) nojalla maksettavat rikosvahinkokorvaukset ..	16 000 000
Liikennevakuutuslain (279/59) ja liikennevakuutuskorvausta saavien invalidihuollosta annetun lain (391/65) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset	19 000 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/74) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/80) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset ...	500 000
Valtion virkamieslain (755/86) ja eroraha-asetuksen (726/87, muut. 191/89) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat	5 530 000
Virka- ja työehtosopimuksiin sekä kansanedustajana toimineen henkilön ja eduskunnan virkamiesten ryhmähenkivakuutusta vastaavaa etua koskevaan lainsäädäntöön perustuvasta ryhmähenkivakuutusta vastaavasta järjestelystä aiheutuvat menot	29 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä annettu valtioneuvoston päätöksen (1207/89) nojalla maksettavat korvaukset	2 500 000
Syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/74, muut. 984/84 ja 344/89) nojalla syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset	1 000 000

Yhteensä 213 530 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon valtion liikelaitosten puolesta maksettavat tapaturmakorvaukset, noin 57 000 000 mk, jotka peritään liikelaitoksilta täysimääräisesti takaisin. Ao. tapaturmakorvaukset on merkitty tuloina momentille 12.28.99.

1992 menoarvio	213 530 000
1991 menoarvio	140 000 000
1990 tilinpäätös	128 828 583

(83.) *Lainat valtion liikelaitoksille (arvionääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	900 000 000
1991 lisämenoarvio	— 300 000 000

(88.) *Osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	1 800 000
----------------------	-----------

95. *Valtion saatavien turvaaminen (arvionääräraha)*

Momentille myönnetään 150 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi on tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	150 000
1991 menoarvio	150 000
1990 tilinpäätös	14 130

07. Eläkkeet

05. *Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, hautausavut sekä kuntoutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 181 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/66) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden ja kuntoutuksesta aiheutuvien etuuskien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiokonttorin varhaiskuntoutuksesta antamien ohjeiden mukaisesta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetty eläkkeet ja perhe-eläkkeet.....	4 936 000 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetty eläkkeet, perhe-eläkkeet ja valtion-apulaitosten eläkkeet	2 235 000 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	30 000 000
Toisen korvauslain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetut eläkkeet.....	200 000
Posti- ja telelaitos	1 075 600 000
Valtion ravitsemiskeskus	9 900 000
Valtionrautatiet	1 658 600 000
Ilmailulaitos	43 800 000
Valtion painatuskeskus	17 100 000
Valtion tietokonekeskus	2 100 000
Karttakeskus	1 800 000
Liiketoimintaa harjoittavat valtion virastot ja laitokset.....	165 000 000
VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutusohjeiden mukainen toiminta, enintään.....	6 500 000
Yhteensä	10 181 600 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä arvioitu eläkekannan volymikasvu sekä valtion eläketurvan piirissä olevan henkilöstön kuntoutuksen aiheuttama meno. Varhaiskuntoutusmääräraha on aikaisemmin budjetoitu momentille 28.05.25. VEL-kuntoutusetuudet perustuvat valtion eläkelain muutokseen (HE 259/90). Lisäksi osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laeiksi valtion eläkelain (280/66) ja valtion perhe-eläkelain (774/68) muuttamisesta (HE). Hallitus antaa eduskunnalle myös esityksen laeiksi valtion elä-

kelain (280/66) ja valtion perhe-eläkelain voimaanpanolain (775/68) muuttamisesta (HE) tarkoituksena poistaa hautausapujen ja hautauskustannusten korvaukset sekä kohdentaa eläkkeen perusteena olevaan palkkaan luettavat työansiot niiden maksamisvuodelle.

1992 menoarvio.....	10 181 600 000
1991 menoarvio.....	9 346 000 000
1990 tilinpäätös.....	8 409 715 201

06. *Ylimääräiset eläkkeet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 132 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston yleis- ja erillispäätösten nojalla erityisryhmillä aiemmin myönnettyjen eläkkeiden sekä tulo- ja menoarvion erityisperusteluiden mukaisesti tehdyillä päätöksillä aiemmin myönnettyjen eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke. Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräaikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 7 000 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/74) mukaisten taiteilijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/77) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden maksamiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 65 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 25 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahasta saadaan käyttää enintään

50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden maksamiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muuten jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin valtiokonttorin tai Kuntien Eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ennen myönnetyt ylimääräiset eläkkeet.	124 400 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet	7 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet	800 000
Yhteensä	132 200 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että uusien ylimääräisten eläkkeiden merkitys on lakisääteisen eläketurvan kehityksen myötä vähenemässä. Lisäksi osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksij- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laeiksi valtion eläkelain (280/66) ja valtion perhe-eläkelain (774/68) muuttamisesta (HE).

1992 menoarvio	132 200 000
1991 menoarvio	115 960 000
1991 lisämenoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	119 594 053

07. *Muut eläkemenot* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 140 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien Eläkevakuutukselle eri laikien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Telenokia Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammaskosken Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Korvausta maksetaan myös yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspuhjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn henkilön työnantajalle. Valtiokonttori saa myös sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertasuorituksesta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus Kuntien Eläkevakuutukselle .	111 500 000
Korvaus Eläkekassa Maalle	1 500 000
Korvaus Telenokia Oy:lle	5 000 000
Korvaus Vapo Oy:lle	8 000 000
Korvaus Vammaskosken Oy:lle	8 000 000
Korvaus Lapua Oy:lle	6 000 000
Yhteensä	140 000 000

Selvitysosa: Korvausten maksamisessa pyritään vakuutusmatemaattisesti laskettuihin kertasuorituksiin. Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksij- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laeiksi valtion eläkelain (280/66) ja valtion perhe-eläkelain (774/68) muuttamisesta (HE).

1992 menoarvio	140 000 000
1991 menoarvio	132 200 000
1990 tilinpäätös	136 544 583

61. *Korko valtion eläkerahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1372/89) säädetyn

koron maksamiseen valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että valtioneuvoston tarkoituksena on vahvistaa eläkerahaston valtion keskuskirjanpidon yhdystilin varoille

suoritettavan vuotuisen koron suuruudeksi 10 prosenttia. Korko tuloutetaan rahastolle jälkikäteen helmikuun loppuun mennessä.

1992 menoarvio.....	260 000 000
1991 menoarvio.....	450 000 000

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Tarkastusviraston kehittämistoiminta painottuu toimintojen tarkastuksen edelleen kehittämiseen, tietotekniikan käyttöönottoon ja hyödyntämiseen sekä vuositilitarkastuksen kehittämiseen tulosohjauksen asettamia vaatimuksia vastaavaksi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 459 000 mk.

Perus- ja sopimuspalkkaisten määrä saa olla enintään 89.

1992 menoarvio.....	20 459 000
1991 menoarvio.....	20 519 000
1990 tilinpäätös.....	16 572 023

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 926 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkopuolisten kouluttajien ja muiden asiantuntijoiden palkkoihin ja palkkioihin sekä enintään 150 000 mk maksavan kopiokoneen hankintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon alueellisen tarkastustoiminnan kokeilun loppuminen ja lisäyksenä 150 000 mk kopiokoneen hankintaa varten, kansainväliseen yhteistyöhön ja tarkastustoimintaan liittyvien kustannusten lisäys sekä pohjoismaiden tarkastusvirastojen pääjohtajien kokous Suomessa.

1992 menoarvio.....	2 926 000
1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 tilinpäätös.....	2 892 237

18. Verohallinto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 039 992 000 mk.

Johtajan virka (S 30) perustetaan 1.3.1992 lukien. Vastaavasti tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 268 000 mk samasta ajankohdasta lukien yhden henkilön palkkauksena.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 221 300 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien toimistotehtäviin.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 6 915, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 6 573, tilapäisiä neljä sekä työsopimussuhteisia 338.

Selvitysosa: Henkilöstön määrän lisäys aiheutuu siirrosta momentilta 28.60.01.

1992 menoarvio.....	1 039 992 000
1991 menoarvio.....	1 071 326 000
1990 tilinpäätös.....	850 968 497

21. Korot ja tiedonsiirtopalkkiot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palautettavien verojen korkojen, veroasioissa oikeudenkäyntikulujen, pakkohuutokauppakulujen, Postipankille ja muille rahalaitoksille suoritettavien tiedonsiirtopalkkioiden maksamiseen sekä Postipankille tilillepanoista ja tililtätoista aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen.

1992 menoarvio.....	200 000 000
1991 menoarvio.....	140 000 000
1990 tilinpäätös.....	159 634 953

22. *Veroluokitus* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 30 274 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luokitusten edellyttämien konsulttipalvelujen, veroluokitus-tarvikkeiden ja muiden veroluokituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös uusien luokitustehtävien aloittamisen maksamiseen.

1992 menoarvio	30 274 000
1991 menoarvio	31 000 000
1990 tilinpäätös	32 000 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 287 989 000 mk.

1992 menoarvio	287 989 000
1991 menoarvio	299 044 000
1991 lisämenoarvio	52 000 000
1990 tilinpäätös	261 957 000

37. *Eräät hinnanerokorvaukset*40. *Jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden raaka-aineiden hinnanerokorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 390 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain (868/79) mukaisien tuotteiden sekä eräiden muiden jalostettujen elintarviketeollisuustuotteiden hinnanerokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hinnanerokorvausmenojen kasvun rajoittamiseksi tarkistetaan eräiden tuoteryhmien hinnanerokorvausten määräytymisperusteita. Tämän lisäksi rajoitetaan sokerikemian teollisuuden vientituotteiden hinnanerokorvausten maksatus puoleen nykyisestä. Näiden toimenpiteiden vaikutus on

noin 60 000 000 mk. Hinnanerokorvausmenoja vähentää noin 70 000 000 markalla liikevaihtoverolakiin tehty muutos, jolla luovutaan alkutuotevähennyksenä saadun edun takaisinperimisestä jalosteiden maastaviennissä.

Vuoden 1992 määrärahasta arvioidaan käytettävän maitoperäisten raaka-aineiden hinnanerokorvauksiin noin 200 000 000 mk, sokerin hinnanerokorvauksiin noin 100 000 000 mk sekä muiden raaka-aineiden hinnanerokorvauksiin noin 90 000 000 mk.

1992 menoarvio	390 000 000
1991 menoarvio	415 000 000
1990 tilinpäätös	469 644 154

39. *Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle*

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) mukaan varat, jotka Ahvenanmaan maakunta tarvitsee itsehallinnon toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi, on valtakunnan ja maakunnan välistä verotaloudellista säännöllistä tasoitusta odottaessa Ahvenanmaan valtuuskunnan esityksestä osoitettava valtion tulo- ja menoarviossa vuotuisina, kohtuulliseen määrään arvioituina ennakkomaksuina. Nämä ennakkomaksut on otettava huomioon lopullisessa tasoituksessa, jonka suorittaa Ahvenanmaan valtuuskunta vuosittain jälkikä-

teen itsehallintolaissa tarkemmin esitetyin perustein.

Ahvenanmaalle voidaan myöntää tukea mantereen ja maakunnan välisten tavarakuljetusten kustannusten alentamiseksi.

30. *Verotaloudellinen tasoitus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 623 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (670/51) mukaisen verotaloudellisen tasoituksen ja tasoitusta koskevan ennakkomaksun suorittamiseen. Säännöllinen tasoitus toimitetaan jälkikäteen. Tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät saattavat nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtioneuvoston 30.4.1991 tekemä periaatepäätös, jonka mukaan menot eivät saa määrällisesti kasvaa vuonna 1992 lainkaan.

1992 menoarvio	623 000 000
1991 menoarvio	515 000 000
1991 lisämenoarvio	175 000 000
1990 tilinpäätös	500 000 000

(31.) Ylimääräiset menot

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	32 000 000
1990 tilinpäätös	5 562 000

32. Kunnallisveron saamatta jäämisen korvaaminen

Momentille myönnetään 2 070 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ruotsin kanssa kunnallisveron saamatta jäämisen korvaamisesta eräissä tapauksissa tehdyn pöytäkirjan (SopS 79/89) määräysten mukaisen korvauksen suorittamiseen Ahvenanmaan kunnille. Kummankin sekä Ruotsin että Suomen osuus korvauksista on 50 prosenttia. Ruotsin osuutta vastaava korvausmäärä on otettu huomioon momentilla 12.28.99.

1992 menoarvio.....	2 070 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	2 000 000

40. Mantereen ja Ahvenanmaan välisen tavarakuljetusten kuljetuskustannusten tasaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnanhallitukselle mantereen ja Ahvenanmaan välisen tavarakuljetuskustannusten tasaamiseksi.

1992 menoarvio.....	700 000
1991 menoarvio.....	700 000
1990 tilinpäätös.....	700 000

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tullilaitos hoitaa ulkomaankaupan ja liikenteen valvonnan, tuonti- ja vientitavaroiden verotuksen ja valmisteverotuksen sekä muut tullitehtävät lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Toimintojen järjestämisessä laitoksen tulee ylläpitää ja kehittää erityisesti asiakaspalvelun joustavuutta ja tehokkuutta, verotuksen ja muiden tullitoimintojen oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta sekä pyrkii parantamaan toiminnan tarkoitettua yhteiskuntapoliittista vaikuttavuutta yleensä.

Ulkomaankaupan määrän käännyttyä nopeasti laskuun myös tullilaitoksen suorittei-

den määrän vuonna 1991 arvioidaan jäävän selvästi vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa ennakoitua pienemmäksi ja siitä johtuen myös laitokselle asetettujen vuoden 1991 tavoitteiden jäävän saavuttamatta. Vuoden 1992 tavoitteita asetettaessa perustana on pidetty uuden arvion mukaisia suoritemääriä sekä arvioitu ulkomaankaupan määrän vuonna 1992 hieman kasvavan.

Valtiovarainministeriö on asettanut tulo- ja menoarvion valmistelun yhteydessä laitokselle vuodelle 1992 alustavasti seuraavat tulos-tavoitteet:

	1990	1991	1991 Uusi arvio	1992
SUORITTEET				
Koko laitos (työpanoksella yhteenpainotetut suoritteet)...	3 386 500	3 609 400	3 217 200	3 265 500
— muutos %.....		+ 6.6	—5.0	+ 1.5
TUOTTAVUUS				
Koko laitos (suoritteet/htv)	1 305	1 372	1 257	1 289
— muutos %.....		+ 5.1	—3.7	+ 2.6
TALOUDELLISUUS				
Yksikkökustannukset (mk/suorite).....	143,20	137,70	163,57	155,24
— muutos %.....		—3.8	+ 14.2	—5.1
VAIKUTTAVUUS				
Tavaratarkastusten kattavuus				
— tarkastukset tullausten määrästä korkeintaan %	8.0	7.8	7.5	7.5
Jälkitarkastukset tuontitullauksista korkeintaan %	17	22	17	17
Yritystarkastukset valmisteverovelvollisten yritysten sekä tullietupäätös- ja hakemusasiakkaiden määrästä %	17.6	13	16.5	16.0
Tullausten käsittelyaika (työpäiv)				
— tuontitullaus	5	5	5	5
— vientitullaus	5	5	5	5
Päätösten oikeellisuus:				
Oikaistujen tullausten osuus vahvistetuista tuontitullauspäättöksistä %	2.6	1.3	2.6	2.6

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 483 943 000 mk.

1992 menoarvio	483 943 000
1991 menoarvio	497 000 000
1990 tilinpäätös	385 924 646

66. *Kansainvälisen tullijärjestön kautta ohjattava kehitysapu* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 217 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siirron maksami-

seen Brysselissä sijaitsevan tulliyhteistyöneuvoston kehitysmaiden tullimiesten koulutukseen tarkoitettuun rahastoon.

1992 menoarvio.....	217 000
1991 menoarvio.....	210 000
1990 tilinpäätös.....	200 000

74. *Tullitalojen rakentaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 100 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Utsjoen tulliasema ja asunnot	1 090	12 300	11 284	3 300 000	5 500 000
2. Nuijamaan autotarkastussuoja, Lappeenranta	150	1 100	7 333	100 000	1 000 000
3. Vaalimaan autotarkastussuoja, Virolahti.	150	1 100	7 333	100 000	1 000 000
4. Pienehköt uudisrakennus- ja korjaustyöt.					600 000
				Yhteensä	8 100 000

Selvitysosa:

1. Norjan ja Suomen välille rakennettavan, Tenojoen ylittävän sillan rakennushanke on siirtynyt vuodelle, joten tulliaseman rakennushankekin siirtyy. Molempien tulisi olla valmiit syksyllä 1993. Tulliasemalle tulee miehitys myös Norjasta.

2. Itärajan rajanylityspaikoilla ovat erilaiset salakuljetusyritykset lisääntyneet voimak-

kaasti. Nuijamaan raja-asemalla ei ole perusteellisiin tarkastuksiin tarvittavia sisätiloja.

3. Vaalimaalle esitetään rakennettavaksi vastaava autotarkastussuoja kuin Nuijamaalle.

1992 menoarvio.....	8 100 000
1991 menoarvio.....	8 500 000
1990 tilinpäätös.....	1 700 000

50. Suomen rahapaja

Selvitysosa: Rahapajan vuoden 1992 tuloja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Rahapajan tehtävänä on maassa liikkeeseen laskettavan metallirahan lyöminen. Lisäksi rahapaja voi suorittaa muitakin teknisesti rahan lyömiseen verrattavia tehtäviä,

edellyttäen, että toiminta on liiketaloudellisesti kannattavaa.

Ottaen huomioon meneillään olevan metallirahan uudistuksen, valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti tulo- ja menoarvion valmistelun yhteydessä rahapajalle vuodelle 1992 seuraavat tulostavoitteet:

	1990	1991	1992
SUORITTEET			
Käyttörahat	400 000 000	370 000 000	343 800 000
Juhlarahat	250 000	150 000	320 000
Rahasarjat	77 000	35 000	45 000
Muut tuotteet	4 050	6 500	10 000
Suoritteet työpanoksella painotettuina	484 245 300	482 282 900	664 631 100
— muutos %		—0.4	+ 37.8
TUOTTAVUUS			
Suoritteet/työtunnit	108	107	136
— muutos %		—0.9	+ 27.1
TALOUDELLISUUS			
Valmistuskustannukset penniä/painotettu suorite			
— ilman raaka-ainekustannuksia	4,37	4,62	3,45
— muutos %		—5.5	+ 25.3
— raaka-ainekustannukset mukaanluettuina	13,69	15,23	16,39
— muutos %		—11.2	—7.6

21. (28.50.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 942 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös henkilökunnan ruokailusta sekä juhlarahojen suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lukuperusteluissa esitetyt, metallirahan uudistuksen edellyttämät suoritavoitteet ja asetetut taloudellisuus- ja tuottavuustavoitteet sekä lisääntyvän palautuvan

vanhan rahan käsittelystä aiheutuvat kustannukset. Edelleen on otettu huomioon sekä kultaisen että hopeisen itsenäisyyden juhlarahan suunnittelu-, valmistus- ja jakelukustannukset.

1992 menoarvio	19 942 000
1991 menoarvio	22 258 000
1990 tilinpäätös	15 352 738

22. *Raaka-aineet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää toimitetun metallirahan ja muiden rahapajan tuotteiden raaka-aineiden ja puolivalmisteiden hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Raaka-ainekustannukset on arvioitu metallien vuoden 1990 hintatason perusteella.

1992 menoarvio	86 000 000
1991 menoarvio	44 000 000
1991 lisämenoarvio	7 000 000
1990 tilinpäätös	46 598 235

95. *Vanhan vaihtorahan lunastaminen Suomen Pankilta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen Pankin palauttaman vanhan metallirahan lunastamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen Pankin ilmoittaman arvion mukaan palautuvan vanhan rahan määrän nimellisarvo.

1992 menoarvio	42 700 000
1991 menoarvio	53 000 000
1991 lisämenoarvio	53 000 000
1990 tilinpäätös	16 200 000

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Tilastokeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti tulo- ja menoarvion valmistelun yhteydessä tilastokeskukselle vuodelle 1992 seuraavat palvelu-, toiminta- ja tulostavoitteet:

Tilastokeskuksen tuotteiden ja palvelujen laatu pidetään vuoden 1991 tasolla.

Tilastokeskuksen tuottavuus kasvaa 2 %:lla.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset:

	1991 1000 mk	1992 1000 mk	muutos % 1991/1992
Tuotteet ja palvelut	83 603	82 771	—1,0
Tietovarannot	122 262	116 879	—4,4
Kokonaiskustannukset	205 865	199 650	—3,0

21. (28.52.01, 21, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 153 209 000 mk.

1992 menoarvio	153 209 000
1991 menoarvio	162 738 000
1990 tilinpäätös	130 467 506

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 920 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös julkaisujen ja maksullisten palvelujen tuottamisesta ja markkinoinnista aiheutuvien palkkausmenojen, edustusmenojen, haastattelijoiden palkkioiden sekä muiden toiminnan vaatimien palkkioiden maksamiseen ja laitevuokriin.

Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 70 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.28.52.

1992 menoarvio	27 920 000
1991 menoarvio	23 330 000
1990 tilinpäätös	16 126 608

54. Pankkitarkastusvirasto

Selvitysosa: Pankkitarkastusviraston tehtävänä on seurata olosuhteita valvottaviensa toimialoilla ja tuottaa taloudellisesti kulloinkin ajankohtaisia rahoitusmarkkinoiden ja niiden toiminnan valvontaan, ohjeistukseen ja lainsäädäntöön liittyviä palveluja sekä toimia lainavakuuksien säilyttäjänä. Palveluilla pyritään varmistamaan rahoitusmarkkinoiden laillinen, turvallinen ja tehokas toiminta. Pankkitarkastusvirasto siirtyy tulosohjaukseen vuonna 1993. Tällöin kiinnitetään erityistä huomiota viraston sisäiseen tehokkuuteen. Viraston toiminnan painopistealueet tulee tässä yhteydessä entistä selkeämmin määritellä. Lainsäädännön muuttumisesta ja Suomen tulevista kansainvälisistä velvoitteista johtuu, että viraston tehtävät ja valvottavien lukumäärä lisääntyvät lähivuosina. Tähän liittyen selvitetään mahdollisuudet tehostaa viraston yhteistyötä Suomen Pankin kanssa ja tarpeet tarkistaa sen hallinnollista asemaa.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 13 960 000 mk.

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 645 000 mk kolmen viran perustamiseksi tarkastustehtäviin.

Perus- ja sopimuspalkkaisten määrä saa olla enintään 69.

1992 menoarvio	13 960 000
1991 menoarvio	13 196 000
1990 tilinpäätös	9 406 428

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 245 000 mk.

1992 menoarvio.....	7 245 000
1991 menoarvio.....	7 180 000
1990 tilinpäätös.....	5 314 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 830 000 mk.

1992 menoarvio.....	830 000
1991 menoarvio.....	790 000
1990 tilinpäätös.....	246 423

60. Rakennushallinto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 489 760 000 mk.

Perustetaan 1.1.1992 lukien kehittämisjohtajan virka (A 29) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan osastopäällikön virka (S 30). Lisäksi muutetaan 1.1.1992 lukien seuraavien virkojen nimikkeet:

Nykyinen virkanimike:

4 osastopäällikköä

10 piirirakennuspäällikköä

Uusi virkanimike:

4 johtajaa

10 rakennuspiirin johtajaa

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 98 500 mk yhden viran perustamiseksi valvontatehtäviin.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 221 300 mk kolmen viran 1.3.1992 lukien lakkauttamisen johdosta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 7 450 000 mk 68 koko-

päivätoimisen ja 19 osa-aikaisen henkilön palkkaamiseksi 1.3.1992 lukien. Vastaava palkkausmenojen säästö syntyy muilla hallinnonaloilla.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 1.3.1992 lukien 80 000 mk kiinteistöhoitotehtävistä.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 7 500 000 mk 100 henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 4 174, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 584 sekä työsopimussuhteisiä 3 590.

1992 menoarvio	489 760 000
1991 menoarvio	502 472 000
1990 tilinpäätös	384 734 325

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 32 175 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien matka- ja edustusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon tietojenkäsittelyn kehittämisen vaikutukset atk-menoihin sekä meneillään olevien rakennushallinnon kehittämishankkeiden vaikutukset kehittämis- ja koulutusmenoihin sekä vähennyksenä ruokalan vuokrasta ja kiinteistörekisteristä johtuva 350 000 markan siirto momentille 28.64.10.

1992 menoarvio	32 175 000
1991 menoarvio	30 380 000
1990 tilinpäätös	28 174 450

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 3 600 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 600 000
1991 menoarvio.....	2 500 000
1990 tilinpäätös.....	1 380 347

64. Eräät valtion kiinteistömenot

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 330 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistöjen, rakennusten, huonetilojen tai alueiden hoitamisesta, käytöstä ja omistamisesta sekä kiinteistönhoidon kehittämisestä aiheutuviin menoihin. Valtiovarainministeriön erikseen määräämissä tapauksissa momentin määrärahaa saa käyttää myös käyttäjille annettaviin palveluihin tai käyttäjien puhelinmaksuihin. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistöllä toimivan hoito- ja siivoushenkilöstön työpaikkaterveydenhuolto-, matka- ja koulutusmenoihin ja muihin vastaaviin henkilöstömenoihin, varsinaisia palkkauksia lukuun ottamatta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 350 000 markan siirto momentilta 28.60.29. Kiinteistönhoidon keskimääräisen laajuuden (ml. osakehuoneistot) arvioidaan vuonna 1992 kasvavan 17 000 000 m³:iin eli 2,5 % vuodesta 1991. Siivouksen keskimääräisen laajuuden arvioidaan kasvavan vuonna 1992 3 377 000 m²:iin eli 7,5 % vuodesta 1991.

Ulkopuolisille suoritettavien siivous- ja kiinteistöhoitopalveluiden tulot on merkitty momentille 12.28.61.

1992 menoarvio	330 000 000
1991 menoarvio	305 000 000
1990 tilinpäätös	287 593 071

11. *Valtion virastojen ja laitosten edeltä arvaamattomat vuokramenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion virastojen ja laitosten toimitilojen vuokramenojen maksamiseen siltä osin kuin vuokrameno ei ollut tiedossa tulo- ja menoarvioesitystä annettaessa. Määrärahaa saa käyttää vastaavin edellytyksin myös vuokrauksesta aiheutuvien muutto-, siivous-, puhelin- ym. vastaavien menojen maksamiseen. Vuoden 1991 aikana saa tehdä ensi sijassa toimitiloja koskevia vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1992 jälkeen siten, että huonetilojen lisäys on enintään 12 000 m².

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 tilinpäätös.....	2 577 211

13. Korjaukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 280 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennushallinnon korjaushuoltoon määrättyjen kiinteistöjen, rakennusten ja huonetilojen korjaus- ja kunnossapitotöistä, perusparannus- ja muutostöistä, perusparannusten edellyttämistä vähäisistä lisärakennustöistä ja puhelinvaihdhankinnoista sekä valtiovarainministeriön erikseen määräämistä korjaustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen mukaanlukien työmaiden keskimäärin 300 henkilön palkkausmenot. Määrärahaa saa käyttää myös korjaustoiminnan edellyttämistä kehittämis-, selvitys- ja suunnittelutehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1992 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä sitou-

muksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 115 000 000 mk.

Selvitysosa: Rakennushallinnon korjaus- huollossa olevan rakennuskannan arvioidaan

kasvavan vuoden 1992 alkuun mennessä 22,1 milj. m³:ksi eli 1,8 % vuodesta 1991.

Valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosina 1993—95 seuraavasti:

	1993 1000 mk	1994 1000 mk	1995 1000 mk	Yht. 1000 mk
Aiemmat valtuudet (1990, 1991).....	20 000	1 000		21 000
Valtuus v. 1992	90 000	24 000	1 000	115 000
	Yhteensä	110 000	25 000	1 000

Käyttösuunnitelma:

1992 menoarvio	280 000 000
1991 menoarvio	248 000 000
1990 tilinpäätös	230 300 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös työmaiden palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään ulkopuolisille suoritettaviin rakentamis- ja rakennuttajapalveluihin. Töistä aiheutuvat kustannukset, lukuun ottamatta viraston palveluksessa olevan pysyvän henkilöstön palkka- ja sosiaalikulunnuksia sekä viraston yleiskustannuksia, budjetoidaan tälle momentille. Kaikki näistä töistä perittävät korvaukset on merkitty momentille 12.28.61.

1992 menoarvio	4 000 000
1991 menoarvio	3 000 000
1990 tilinpäätös	1 421 493

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistöjen ylläpidosta aiheutuvien kone-, laite- ja autohankintamenojen, yhteistilojen kalustomenojen, puhelinvaihteiden ja turvalaitteiden hankintamenojen sekä puhelinvaihdhankintojen edellyttämien selvitys- ja suunnittelumenojen maksamiseen.

	mk
1. Hakaniemenkatu 2, Helsinki, puhelinvaihteen uusiminen.....	2 500 000
2. Bulevardi 21, Helsinki, virastotalon puhelinvaihte.....	2 200 000
3. Valtion virastot, Kuopio, puhelinvaihteverkko	2 200 000
4. Lappeenrannan virastotalo, puhelinvaihte.....	1 200 000
5. Muut rakennushankkeisiin sisällymättömät puhelinvaihte- ja laitehankinnat sekä liittymis- ja asennuskustannukset.....	5 400 000
6. Turvallisuustekniset laitehankinnat ..	1 000 000
7. Yhteistilojen kalustehankinnat	2 500 000
8. Ylläpidon työkone-, auto- ja kalustohankinnat	2 000 000
	Yhteensä
	19 000 000

1992 menoarvio	19 000 000
1991 menoarvio	19 020 000
1990 tilinpäätös	18 290 000

76. Virastotalojen rakentaminen sekä valtion talonrakennusten suunnittelu ja koerakentaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 252 400 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Rauman virastotalo	4 524	53 300	11 782	45 700 000	7 800 000
2. Kuopion oikeus- ja poliisitalo	7 777	81 000	10 415	70 700 000	10 300 000
3. Keskusrikospoliisin toimitalo, Vantaa...	12 069	151 000	12 511	19 000 000	41 000 000

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
4.	Kemijärven virastotalo		41 000		33 500 000	7 500 000
	— uudisrakennus.....	2 004	19 500	9 731		
	— peruskorjaus	4 416	21 500	4 869		
5.	Virastotalon Aleksanterinkatu 4-10 pe- ruskorjaus, Helsinki		92 900		73 300 000	13 500 000
	— I vaihe.....	3 280	53 000	16 159		
	— II vaihe.....	2 870	39 900	13 902		
6.	Otaniemen virastotalo	2 704	27 800	10 281	22 300 000	8 900 000
7.	Mikkelin virastotalo.....	4 997	48 500	9 706	35 600 000	12 900 000
8.	Itä-Suomen hovioikeus ja Itä-Suomen vesioikeus, Kuopio		26 800		19 000 000	7 800 000
	— lisärakennus.....	1 335	15 300	11 461		
	— muutostyö	2 060	11 500	5 583		
9.	Joensuun virastotalon peruskorjaus.....	10 649	30 500	2 864	29 600 000	800 000
10.	Valtioneuvoston linnan peruskorjaus, vai- heet IV-V, Helsinki.....	5 841	88 000	15 066	42 150 000	5 000 000
11.	Kotkan virastotalo	5 776	63 000	10 907	8 000 000	5 500 000
12.	Porvoon virastotalo	5 700	63 000	11 053	8 600 000	34 000 000
13.	Oriveden virastotalo.....	2 536	24 300	9 582	6 000 000	16 000 000
14.	Virastotalon Uudenmaankatu 1-5 perus- korjaus, Helsinki	6 370	59 000	9 262	3 000 000	14 000 000
15.	Kanavakatu 4, peruskorjaus, Helsinki ..	720	13 000	18 056	5 000 000	8 000 000
16.	Raision virastotalo	2 600	25 000	9 615	5 400 000	13 400 000
17.	Kurikan virastotalo.....	2 700	27 000	10 000	2 000 000	7 000 000
18.	Mikkelin virastotalon peruskorjaus		24 600		1 800 000	4 000 000
	— peruskorjaus	4 195	16 700	3 981		
	— uudisrakennus.....	2 625	7 900	3 010		
19.	Ortopediasairaalan peruskorjaus virasto- tiloiksi, Jyväskylä.....	1 288	14 000	10 870	4 500 000	9 500 000
20.	Turun oikeustalo.....				7 300 000	4 000 000
	— kiinteistön Linnakatu 43 peruskor- jaus.....	1 450	26 000	17 931		
21.	Riihimäen virastotalo.....		20 700			5 000 000
	— peruskorjaus	3 200	20 200	6 313		
	— lisärakennus.....	100	500	5 000		
22.	Kouvola, kasarmin peruskorjaus viras- toksi	3 000	25 000	8 333		5 000 000
23.	Valtion talonrakennusten suunnittelu ...					10 000 000
24.	Koerakentaminen.....					1 500 000
					Yhteensä	252 400 000

Selvitysosa: Suhdanneilanteen vuoksi ovat vuonna 1991 saadut urakkatarjoukset yleensä alittaneet selvästi kustannusarviot. Koska edullisen hintatilanteen ennakoidaan jatkuvan, tämä on otettu huomioon vuonna 1992 alkaviksi suunniteltujen kohteiden kustannusarvioissa.

Edellä lueteltujen hankkeiden perusteluina esitetään lisäksi seuraavaa:

1. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 124 477 mk.

3. Keskusrikospoliisin toimitalon määrärahoista on peruuntunut 1 194 466 mk.

5. Virastotalo Aleksanterinkatu 4—10 peruskorjauksen suunnitteluun on käytetty 619 200 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta. I vaiheen kustannusarvioon on lisätty 9 300 000 mk alkuperäisen rakennusurakoitsijan konkurssista aiheutuneina lisäkustannuksina.

6. Otaniemen virastotalon määrärahoista on peruuntunut 3 394 920 mk.

8. Itä-Suomen hovioikeuden ja Itä-Suomen vesioikeuden muutostyön kustannusarvio on tarkistettu urakkatarjousten perusteella.

9. Jakamatonta suunnittelumäärärahaa on lisäksi käytetty 110 341 mk.

10. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 1 289 422 mk.

15. Suunnitteluun on käytetty 50 000 mk jakamattomista suunnittelurahoista. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 69 422 mk.

16. Myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 106 003 mk.

17. Suunnitteluun on käytetty 135 000 mk jakamattomasta suunnittelumäärärahasta.

18. Suunnitteluun on käytetty 170 000 mk momentilta 28.64.74.

20. Turun oikeustalolle myönnettyistä määrärahoista on peruuntunut 4 400 000 mk. Peruskorjauksen kuuluu perustusten vahvistamista 7 100 000 mk. Uudisrakennuksen hankesuunnittelu on kesken.

21. Riihimäen virastotalon perusparannus aiheutuu vapautuvien tilojen muutostarpeesta.

22. Kouvolan kasarmirakennus vapautuu v. 1992 alusta peruskorjattavaksi virastokäyttöön. Suunnitteluun käytetään v. 1991 jakamatonta suunnittelumäärärahaa.

23. Suunnittelumääräraha on tarkoitus käyttää perustamis- ja esisuunnitelmista, niitä edeltävistä maankäyttösuunnitelmista sekä muusta suunnittelusta ja niihin liittyvästä tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus osoittaa mm. Keuruun, Rovaniemen, Seinäjoen, Tammisaaren ja Uudenkaupungin virastotalojen sekä virastotalon Maneesikatu 7, Pieksämäen virastotalon peruskorjauksen, Hämeen lääninhallituksen virastorakennus Birger Jaarlin katu 15 peruskorjauksen, virastokiinteistön Fredrikinkatu 21—Merimie-

henkatu 13 peruskorjauksen ja uudisrakennuksen ja Autorekisterikeskuksen virastotalon suunnitteluun.

24. Koerakentamista harjoitetaan valtion talonrakennustöiden yhteydessä lähinnä työympäristöön, tilankäyttöön, energiatalouteen, sisäilmastoon ja kestävyysvaikutta-
vien ominaisuuksien selvittämiseksi ja kehittämiseksi. Määrärahaa on tarkoitus käyttää koerakentamiskohteiden suunnittelu-, rakentamis- ja seurantamenojen maksamiseen.

Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1993 enintään 290 milj. mk, vuonna 1994 enintään 215 milj. mk, vuonna 1995 enintään 140 milj. mk ja vuonna 1996 enintään 20 milj. mk.

Uusien valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1993 enintään 65 milj. mk, vuonna 1994 enintään 35 milj. mk ja vuonna 1995 enintään 5 milj. mk.

1992 menoarvio	252 400 000
1991 menoarvio	209 720 000
1990 tilinpäätös	177 650 000

87. Kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion omistukseen hankittavien kiinteistöjen ja huoneisto-osakkeiden hankintamenojen ja hankintoihin liittyvien lisä- ja muutostyö-, puhelinvaikehankinta- sekä rakennustöiden valvontamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	100 000 000
1991 menoarvio	136 800 000
1990 tilinpäätös	120 000 000

70. Valtionhallinnon kehittämiskeskus

Selvitysosa: Valtionhallinnon kehittämiskeskuksen (VKK) vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Valtiovarainministeriö on tulo- ja menoarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti VKK:lle vuodelle 1992 seuraavat tulo- ja palvelutavoitteet:

VKK auttaa asiakkaitaan parantamaan tuloksellisuuttaan tukemalla kehittämistyötä tietojen, osaamisen ja asiantuntijapalveluiden

avulla. Virastojen haluamien palvelujen ja asiakastytyväisyyden selvittämiseksi tehdään palvelukuvatutkimus vuonna 1992.

VKK:n palvelut uusiutuvat erityisesti tulosjohtamisen, henkilöstöhallinnon ja johdon koulutuksessa. Avoimen koulutuksen palvelujen uusiutumisosuus on 20.

Lisäksi VKK osallistuu hallinnon kehittämistyöhön.

VKK:n toiminta on jaettu budjettirahoit-

teiseen toimintaan ja maksulliseen palvelutoimintaan. Tavoitteena on, että VKK:n toiminta on vuonna 1995 taloudellisesti kannattavaa.

VKK kehittää organisaatiotaan tulosohtajaksi palvelulaitokseksi. Vuonna 1992 maksullisen palvelutoiminnan tulot kattavat 63 % maksullisen palvelutoiminnan menoista. Toiminnan laajuus ja rakenne on seuraava:

	Budjettirahoitteinen toiminta	Maksullinen palvelutoiminta
Henkilötyövuodet	24	57
Toimintamenot		
Mmk	10,3	21,9
Tulot Mmk	—	13,8

VKK:n kokonaismenot ovat tulosityksiköittäin Mmk:

— koulutuspalvelut	15,5
— virastokohtaiset kehittämisspalvelut	9,9
— tutkimus- ja tuotekehittelytyö	5,7
— tiedotus ja markkinointi	1,1
Yhteensä	32,2

21. (28.70.01, 26, 28 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 32 248 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on budjetoitu momentille 12.28.70.

1992 menoarvio	32 248 000
1991 menoarvio	31 595 000
1990 tilinpäätös	25 141 874

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 900 000 mk.

Keilaniemen toimitilojen peruskorjauksen hyötyala on 2 000 m², kustannusarvio on 8 900 000 mk, jolloin yksikkökustannus on 4 450 mk/m².

Selvitysosa: Määräraha käytetään Keilaniemen toimitilojen suunnittelu- ja rakennuskustannuksiin. Korjaustyöt ajoittuvat vuosille 1991—92.

1992 menoarvio	7 900 000
1991 menoarvio	1 000 000

(88.) *Osakkeiden hankkiminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	500 000
--------------------------	---------

80. Hallinnon uudistaminen ja erät henkilöstöhallinnon tukitoimet

02. *Erät muut palkat ja palkkiot* (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 6 583 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista tulo- ja menoarvioesitystä laadittaessa, sekä henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Välttämätön lisähenkilökunta	2 000 000
Lisäpalkkiot	3 000 000
Sosiaaliturvamaksut	333 000
Eläkemaksut	1 250 000
Yhteensä	6 583 000

1992 menoarvio	6 583 000
1991 menoarvio	6 583 000
1990 tilinpäätös	15 842 101

20. *Kehittämisen- ja koulutustoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 620 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon valtioneuvoston 7.3.1991 tekemä periaatepäätös valtion henkilöstöpolitiikan ja -hallinnon kehittämisestä.

1992 menoarvio	11 620 000
1991 menoarvio	12 600 000
1990 tilinpäätös	12 900 000

21. Virastojen kehittämistoiminnan erityis- menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää virasto- tai hallinnonalakohtaisten kehittämisen ja koulutuspalvelujen hankkimiseen tai tuottamiseen, atk- ja muun kaluston hankintamenoihin sekä ryhmä- ja henkilökohtaisten lisäpalkkioiden maksamiseen virkamies- ja virkaehtosopimuslainsäädännön mukaisesti. Määrärahan käytön edellytyksenä on, että viraston henkilöstö ja palkkausmenot ovat vähentyneet. Käytettävissä olevan määrärahan suuruus lasketaan palkkausmenojen säästöstä osuuksina, jotka valtiovarainministeriö vahvistaa.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	5 000 000

23. Työsuojelun edistäminen (siirtomäärä- raha)

Momentille myönnetään 6 920 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoja vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/79) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin työsopimussuhteisiin tällä määrärahalta rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

1992 menoarvio.....	6 920 000
1991 menoarvio.....	6 655 000
1990 tilinpäätös.....	6 071 000

24. Henkilöstöruokailun järjestäminen (siir- tomääräraha)

Momentille myönnetään 8 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion henkilöstöruokailun ja valtion ravitsemistoiminnan kehittämiseen liittyvien tutkimus- ja suunnittelumenojen, henkilöstöruokalatojen hankintamenojen sekä muutos- ja korjausmenojen ja henkilöstöruokaloitten koneiden, laitteiden ja välineiden hankintamenojen, henkilöstöruokailupalvelujen hankintamenojen, erityisryhmien ateriapalvelujen kustannusten ja ruoan kuljetusmenojen, henkilöstöruokailun käytön edistämiseen tähtäävän tiedotus- ja

valistustoiminnan menojen sekä keskuskeittiöiden sellaisten kiinteistömenojen maksamiseen, joita ei voida osoittaa yksittäisten virastojen suoritettavaksi. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstöruokailun järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin, jotka aiheutuvat siitä, että valtion virastot ja laitokset käyttävät valtion liikelaitoksen, kunnallisen tai valtionaputyönantajan ylläpitämiä henkilöstöruokaloita.

Selvitysosa: Henkilöstöruokailun järjestämiseen varattavan määrärahan tarkoituksena on, että valtio voi ruokailun eri järjestämistavoissa vastata työnantajalle kuuluvista kustannuksista ja että ruokailijan maksettavaksi tuleva hinta voidaan eri järjestämistavoissa ja -olosuhteissa saada keskimäärin samantasoiseksi kuin henkilöstöruokaloissa perittävä hinta.

1992 menoarvio	8 300 000
1991 menoarvio	15 700 000
1990 tilinpäätös	15 700 000

60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 050 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen erorahastolle.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Koulutus- ja erorahastolain mukaan työntekijälle maksetaan työsuhteen päättyessä erorahaa sekä työsuhteen jatkuessa henkilökohtaista tukea omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten laissa tarkemmin säädettyjen perusteiden mukaan. Erorahan ja edellä mainitun tuen maksamisesta huolehtii koulutus- ja erorahasto, jolle lain 4 §:n 1 momentin mukaan valtakunnallisista työttömyyskassoista annetussa laissa, nykyisin työttömyyskassalain (603/84), tarkoitettu työttömyyskassojen keskuskassa suorittaa varoistaan menoja varten vuosittain määrän, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamana prosenttimääränä työnantajan asianomaisena vuotena maksamista työpalloista. Saman pykälän 2 momentin mukaan valtio suorittaa edellä tarkoitettua maksua erikseen koulutus- ja erorahastolle. Sosiaali-

ja terveystministeriön vahvistama kyseessä oleva prosenttimäärä vuodeksi 1991 on 0,035 %.

Valtion palveluksessa yksityisoikeudellisessa työsopimussuhteessa olevien palkkasumma vuonna 1992 arvioidaan 8 050 milj. markaksi. Käyttäen laskentaperusteena prosenttimäärää 0,1 % erorahastolle vuonna 1992 suoritettava maksu olisi 8 050 000 mk. Vuonna

1992 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 1993 suoritettavassa maksussa kysymyksessä olevan palkkasumman tultua valtion osalta lopullisesti selvitettyksi.

1992 menoarvio.....	8 050 000
1991 menoarvio.....	3 111 000
1990 tilinpäätös.....	3 059 842

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

74. *Talonrakennushankkeiden kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion talonrakennushankkeiden edeltä arvaamattomista kustannusarvioiden tarkistuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä peruuntuneiden määrärahojen korvaamiseen.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	5 845 000

95. *Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten menoarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten menoarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

1992 menoarvio	2 000 000
1991 menoarvio	2 000 000
1990 tilinpäätös	—

96. *Edeltä arvaamattomat tarpeet*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisiin edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien menojen maksamiseen, joita varten tulo- ja menoarviossa ei ole määrärahaa.

1992 menoarvio	1 000 000
1991 menoarvio	1 500 000
1990 tilinpäätös	—

97. *Tileistä poistot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, joita ei ole velallisen todetun varattomuuden tai muun siihen verrattavan syyn takia saatu perityksi ja joita varten virastolla tai laitoksella ei ole tulo- ja menoarviossa tarkoitukseen soveltuvaa määrärahaa. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saatavien tileistä poistamiseen, jotka aiheutuvat siitä, että hankintasopimukseen liittyvä tuotekehityshanke epäonnistuu sellaisista syistä, joista tuotekehitystyön tekijän ei voida katsoa olevan vastuussa, vaikka kysymys ei ole sopijaosapuolen maksukyvyttömyydestä.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 562 048

98. *Eräät virastojen hoitomenot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion liikelaitosten menoja sekä palkkauksia, maksullisen palvelutoiminnan menoja ja momentilta 28.64.11 suoritettavia vuokramenoja lukuunottamatta, sellaisten ennakoimattomien tai vaikeasti arvioitavien, siirto- tai kiinteästä määrärahasta suoritettavien virastojen ja laitosten hoitomenojen maksamiseen, joita ei ole otettu huomioon asianomaisten momenttien määrärahojen mitoituksessa ja joiden maksaminen näistä määrärahoista ei ole viraston tai laitoksen toimintaa tarkistamalla mahdollista.

1992 menoarvio.....	1 000 000
1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	627 704

82. Postipankki Oy

43. *Luottotappiokorvaus Postipankki Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Postipankki Oy:n investointirahastosta ilman turvaavaa vakuutusta myönnettyjen lainojen luottotappioiden korvaamiseen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 13 §:n mukaisten valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista aiheutuneiden luottotappioiden korvaamiseen ja tällaisia luottotappioita koskevien ennakkokorvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Postipankki Oy:n investointirahastosta annettu laki (973/87) on kumottu lailla Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain kumoamisesta (448/90). Viimeksimainitun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Postipankki Oy:n investointirahastosta annetun lain 6 §:n nojalla valtioneuvoston Postipankki Oy:lle antama sitoumus, jonka mukaan valtio korvaa pankille Postipankki Oy:n

investointirahaston lainanannossa mahdollisesti syntyneitä luottotappioita, pysyy lain kumoamisesta huolimatta edelleen voimassa. Saman lain 2 §:n 2 momentin mukaan sen estämättä, että laki Postipankki Oy:n investointirahastosta kumotaan, on edelleen noudatettava muun muassa, mitä sanotun lain 13 §:ssä on säädetty. Tämän säännöksen mukaan valtio korvaa Postipankki Oy:lle täysimääräisinä ne luottotappiot, jotka aiheutuvat valtion investointirahastosta rahaston vastuulla myönnettyistä lainoista.

1992 menoarvio	5 000 000
1991 menoarvio	3 000 000
1990 tilinpäätös	13 490 066

(88.) *Postipankki Oy:n osakepääoman korotus* (siirtomääräraha)

Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	50 000 000
----------------------	------------

83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt

66. *Suomen maksuosuus Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin osakepääoman korotamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin vuonna 1988 toimeenpannun osakepääoman korotuksen Suomen vuonna 1992 suoritettavan viidennen, 2,25 milj. vuoden 1944 Yhdysvaltain dollarin määrällisen osuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin pääoman markkoina suoritettuihin maksuihin sisältyvästä arvonsäilytysveloitteesta suhteessa Yhdysvaltain dollariin mahdollisesti aiheutuvien tasausmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Kansainvälisen Jälleenrakennuspankin hallintoneuvosto on 27.4.1988 tehnyt päätöksen pankin yleisestä pääomakorotuksesta. Korotuksen määrä on 74,8 mrd Yhdysvaltain dollaria.

Suomella on oikeus merkitä vuosina 1988—92 pankin uusia osakkeita 375,6 milj. vuoden

1944 Yhdysvaltain dollarin arvosta. Osakemerkinnän vasta-arvo on noin 1 780 milj. mk. Osakemerkinnästä 3 % on maksettavaa pääomaa, josta 10 % maksetaan Yhdysvaltain dollareina ja 90 % maksetaan antamalla valtion puolesta markkamääräisiä korottomia velkakirjoja. Merkinnän jäljelle jäävää osaa ei tarvitse maksaa, vaan se jää voimaan omistajavaltioiden takausvastuuna pankin antolainauspohjan laajentamiseen.

Eduskunta on vuoden 1988 ensimmäisessä lisämenoarviossa hyväksynyt Suomen suoritettavaksi tulevan pääoman korotuksen. Osakemerkinnästä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja yhteensä 13,6 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 53 milj. mk, joka tulee maksettavaksi viitenä eränä vuosina 1988—92.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	11 500 000
1990 tilinpäätös	10 151 653

68. *Suomen osuus Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman korottamisesta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen rahoitusyhtiön osakepääoman Suomen vuonna 1992 suoritettavan ensimmäisen 1 360 400 Yhdysvaltain dollarin määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen rahoitusyhtiön (IFC) osakepääomaa on esitetty korotettavaksi 1 000 milj. Yhdysvaltain dollarista 2 300 milj. Yhdysvaltain dollariin. Esityksen mukaan Suomi voi merkitä noin 6 800 kpl 1 000 Yhdysvaltain dollarin nimellisarvoista osaketta osakepääoman korotuksesta. Suomen osakeosuus nousi nykyisestä 8 872 000 Yhdys-

valtain dollarista noin 15 700 000 Yhdysvaltain dollariin. Tarkoituksena on, että Suomen noin 6 800 000 Yhdysvaltain dollarin eli noin 27 milj. markan maksuosuus suoritetaan yhtä suurina vuotuiserinä vuosina 1992—1996. Vuonna 1992 suoritettavaa ensimmäistä erää varten momentille ehdotetaan 5 500 000 mk.

1992 menoarvio.....	5 500 000
1990 tilinpäätös.....	3 807 890

(69.) *Suomen osuus perushyödykkeiden yhteisrahaston osakemerkinnästä* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	2 300 000
1990 tilinpäätös.....	1 699 407

84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt

68. *Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman Suomen kolmannen vuonna 1992 suoritettavan 1 234 000 SDR:n määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvosto on maaliskuun alussa 1990 päättänyt Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön perustamisesta. Yhtiön tarkoituksena on edistää Pohjoismaiden kannalta merkityksellisiä ympäristöinvestointeja Euroopan itäisissä osissa sekä rahoittaa yhteistyöyrityksiä näissä maissa. Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoma on 36 000 000 SDR, jonka jäsenmaat maksavat kuudessa erässä vuosina 1990—95. Suomen osuus peruspääomasta on 7 400 000 SDR.

1992 menoarvio.....	6 600 000
1991 menoarvio.....	6 700 000
1990 tilinpäätös.....	6 370 745

69. *Suomen maksuosuus Länsipohjola-rahaston pääomasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 080 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Länsipohjola-rahaston peruspääoman Suomen vuonna 1992 suoritettavan kuudennen 276 000 Yhdysvaltain dollarin määräisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Länsipohjolan eli Fär-saarten, Grönlannin ja Islannin elinkeinoelämän kehittämistä varten perustetun Länsipohjola-rahaston peruspääoma on 14,1 milj. Yhdysvaltain dollaria eli noin 57 milj. mk, josta Suomen osuus on 2,7 milj. dollaria eli noin 11 milj. mk. Maksuosuus suoritetaan yhdeksässä erässä vuosina 1987—95.

1992 menoarvio.....	1 080 000
1991 menoarvio.....	980 000
1990 tilinpäätös.....	778 236

85. Sitoumusten lunastaminen

66. *Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille

rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1981—86 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1987 alusta lukien

annettavat sitoumukset ja niiden lunastukset kirjataan tasetilille. Vuosina 1981—86 annettuja sitoumuksia oli vuoden 1991 helmikuun lopussa lunastamatta 181,2 milj. mk.

1992 menoarvio	40 000 000
1991 menoarvio	60 000 000
1991 lisämenoarvio	50 000 000
1990 tilinpäätös	94 680 309

86. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto

60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahastosta annetun lain (717/90) 3 §:ssä tarkoitetun toiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: SITRAn rahoituksen kokonaismäärä vuonna 1992 on 73,5 milj. mk. Se jakautuu eri rahoitusmuotojen kesken seuraavasti: yleishyödylliset hankkeet ja koulutus 21,5 milj. mk, teknologian siirto 7 milj. mk ja yritysrahoitus 45 milj. mk.

Yleishyödylliset hankkeet ovat laajoja yh-

teiskuntaa ja elinkeinoelämää hyödyttäviä selvityksiä. Teknologiansiirtohankeiden rahoituksessa sovelletaan seuraavia yhteistyömuotoja: teknologiayritysten perustaminen, kehityskonsortio ja yhteisyrittäjä sekä teknologian kansainvälinen siirto ja lisensointi. Yritysrahoituksessa SITRA keskittyy uuden suomalaisen tai muualta hankitun tekniikan hyödyntämiseen kehittämällä ja soveltamalla riskirahoitusmuotoja.

1992 menoarvio	30 000 000
1991 menoarvio	20 000 000

90. Valtion painatuskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion painatuskeskus tuottaa ja välittää kirjapaino-, kustannus- ja jakelutoiminnan sekä niihin liittyviä viestinnän tuotteita ja palveluja.

Valtion painatuskeskus huolehtii erityisesti eduskunnan ja valtionhallinnon painatus- ja julkaisutarpeesta ja julkaisujen saatavuudesta.

2. Investointien enimmäismäärä

Valtion painatuskeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja enintään 54 000 000 mk vuonna 1992. Lisäksi painatuskeskus saa tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoituvuosina yhteensä enintään 30 000 000 mk.

3. Peruspääoman korotus

Valtion painatuskeskuksen peruspääoma korotetaan 10 000 000 markasta 15 000 000 markkaan.

Selvitysosa: Painatuskeskuksen peruspääo-

man korotus tapahtuu siirtämällä 5 000 000 mk arvonkorotusrahastosta peruspääomaan. Korotus ei aiheuta menoja valtiolle.

Valtiovarainministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Valtion painatuskeskuksen tulostavoitteeksi 6 milj. markan voiton. Tavoitteena on, että painatuskeskus tulouttaa vuonna 1993 vuoden 1992 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 1 800 000 mk. Tuloutus vastaa 12 prosentin tuottoa peruspääomalle. Vuonna 1992 tuloutetaan vuoden 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen 1 200 000 mk. Valtiolle suoritetaan vuonna 1992 valtion lainojen korkoina sekä kuoletuksina 3 915 000 mk. Painatuskeskuksen liikevaihtotavoite on 243 000 000 mk, jossa on kasvua edellisen vuoden tuloarviosta 8 prosenttia.

Investointeihin on tarkoitus käyttää enin-

tään 54 000 000 mk, josta rahoitetaan noin 15 000 000 mk painatuskeskuksen tulorahoituksella ja noin 39 000 000 mk lainavaltuuksin raha- ja pääomamarkkinoilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla. Suunnitellut investoinnit perustuvat liiketoiminnan kehittämiseen ja tuotantoprosessien uusimiseen jakautuen ryhmittäin: talonrakennukset 22 000 000 mk, koneet ja kalusto 20 000 000 mk sekä aineeton käyttöomaisuus 12 000 000 mk.

Tunnuslukutaulukko

	1990 toteu- tuma	1991 enna- koitu	1992 TMAE
Liikevaihto Mmk.....	214	225	243
— muutos %	7	5	8
Käyttökate %	14	11	13
Voitto Mmk.....	3	4	6
— liikevaihdosta %	1	2	3
Investoinnit liikevaihdosta % ..	8	22	22
Henkilöstömäärä (keskimäärin).	563	579	588

92. Valtion tietokonekeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion tietokonekeskuksen toiminta ja tehtävät on määritelty Valtion tietokonekeskuksesta annetun lain (729/88) 2 §:ssä. Lain mukaisesti tietokonekeskuksen tehtävänä on tuottaa ja toimittaa tietotekniikkaan ja sen soveltamiseen liittyviä palveluja ja tuotteita. Tietokonekeskuksen on otettava toiminnassaan huomioon erityisesti valtion virastojen ja laitosten tietotekniikan palvelujen ja tuotteiden tarve.

2. Investointien enimmäismäärä

Valtion tietokonekeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja enintään 63 000 000 mk vuonna 1992. Lisäksi tietokonekeskus saa tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina yhteensä enintään 50 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Valtion tietokonekeskuksen tulostavoitteeksi 12 000 000 markan voiton. Tavoitteena on, että tietokonekeskus tulouttaa vuonna 1993 vuoden 1992 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 5 000 000 mk, mikä vastaa noin 10 prosentin

tuottoa peruspääomalle. Loput voitosta jää tietokonekeskuksen käytettäväksi investointien rahoitukseen ja toiminnan kehittämiseen vuonna 1993. Vuonna 1992 tuloutetaan vuoden 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen 5 000 000 mk. Lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainojen korkoina 5 800 000 mk ja lyhennyksinä 3 500 000 mk.

Tietokonekeskuksen asettama myynnin kasvutavoite vuonna 1992 on 4 prosenttia, mikä merkitsee noin 630 000 000 markan liikevaihtoa. Valtionhallinnon osuus liikevaihdosta on lähes 75 prosenttia.

Bruttoinvestoinnit on suunniteltu 63 000 000 markaksi. Pääosa varoista on suunniteltu käytettäväksi atk-laitteiden ja muun kaluston korvaus- ja lisähankintoihin. Lisäksi varoja on suunniteltu käyttämään yritysosakkeiden mahdolliseen hankintaan.

Investointeihin on tarkoitus käyttää enintään 63 000 000 mk, josta rahoitetaan noin 25 000 000 mk lainavaltuuksin raha- ja pääomamarkkinoilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla. Vuoden 1992 lopussa tietokonekeskuksella olisi tällöin pitkäaikaisia lainoja yhteensä 78 000 000 mk.

Tunnuslukutaulukko

	1990 toteu- tuma	1991 enna- koitu	1992 TMAE
Liikevaihto Mmk.....	566	606	630
— muutos %	11	7	4
Käyttökate %	12	10	8
Voitto Mmk.....	11	36	12
— liikevaihdosta %	2	6	2
Investoinnit liikevaihdosta %	8	11	10
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	1 000	1 029	1 032

94. Valtion ravitsemiskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ravitsemiskeskuksen palvelu- ja muut toimintatavoitteet on esitetty Valtion ravitsemiskeskuksesta annetun lain (752/88) 2 §:ssä. Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi ei ole tarpeen asettaa muita keskeisiä palvelu- tai toimintatavoitteita.

2. Investointien enimmäismäärä

Investoinneista saa aiheutua menoja enintään 21 000 000 mk vuonna 1992.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Valtion ravitsemiskeskuksen tulostavoitteeksi 500 000 markan voiton. Tavoitteena on, että ravitsemiskeskus tulouttaa vuonna 1993 vuoden 1992 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 200 000 mk, mikä vastaa 10 prosentin tuottoa peruspääomalle entisen 6 prosentin tuoton sijasta. Lisäksi valtiolle suoritetaan lainojen korkoina 140 000 mk ja lyhennyksinä 200 000 mk.

Ravitsemiskeskuksen asettama liikevaihdon kasvutavoite vuonna 1992 on 5 % vuoden 1991 ennakoituun liikevaihtoon verrattuna, mikä merkitsee 475 100 000 markan liikevaihtoa. Liikevaihdon kasvun arvioidaan aiheutuvan hintojen muutoksesta, uusien henkilöstöravintoloiden ja opiskelijaruokaloiden

avaamisesta, käyttöasteen nostamisesta sekä myynnin rakenteen muutoksesta. Valtion henkilöstöruokailun ja valtion rahoittaman opiskelijaruokailun osuus liikevaihdosta on noin 97 % ja kuntien henkilöstöruokailun osuus on noin 3 %.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 21 000 000 mk, mistä 13 900 000 mk ravitsemiskeskuksen hankittavaksi kuuluvan ruokalakaluston uusimiseen, hallinnon koneiden, kaluston ja atk-laitteiden ylläpitämiseen sekä 7 100 000 mk pääkonttorin ja pääkaupunkiseudun liiketoimintayksikön yhteisen toimitilahankkeen loppuunsaattamiseksi. Ravitsemiskeskus tarvitsee 21 000 000 markan lainavaltuudet raha- ja pääomamarkkinoilta otettavia pitkäaikaisia lainoja varten.

Tunnuslukutaulukko

	1990 toteu- tuma	1991 enna- koitu	1992 TMAE
Liikevaihto	447,3	452,5	475,1
— muutos %	12,7	1,6	5,0
Käyttökate %	0,2	1,5	2,2
Voitto Mmk	1,3	0,5	4,1
— liikevaihdosta %	0,3	0,1	0,9
Investoinnit liikevaihdosta %	0,9	3,8	2,8
Henkilöstömäärä (keskimäärin).....	1 895	1 850	1 840

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut menot

21. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 325 000 mk.

Selvitysosa: Valtion eläkelautakunta on toiminut 1.3.1991 lukien itsenäisenä muutoksenhakuelimenä valtion eläkelain ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisissa eläkeasioissa. Valtion eläkelautakunnan tehtävät ja kokoonpano määritellään valtion eläkelain muuttamisesta annetussa laissa (229/91) ja valtion eläkeasetuksen muuttamisesta annetussa asetuksessa (234/91). Valtiokonttori huolehtii lautakunnan toimistotöistä. Valtion eläkelautakunnan menot on aiemmin maksettu momenteilta 28.01.01 ja 29. Ministeriö on asettanut alustavasti tavoitteeksi, että vuoden 1992 aikana valitusten keskimääräistä

käsittelyaikaa pyritään lyhentämään kuudeksi kuukaudeksi. Vuoden 1990 lopussa vireillä oli noin 500 valitusta ja keskimääräinen käsittelyaika oli kahdeksan kuukautta.

1992 menoarvio..... 1 325 000

40. Ulkomaan kuorma-autoliikenteen polttoaineen hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaan kuorma-autoliikenteen polttoaineen vuonna 1992 hintaan sisältyvän liikevaihtoveron korvaamiseen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö määrää.

Selvitysosa: Ulkomaan kuorma-autoliikenteessä arvioidaan vuonna 1992 käytettävän

verollisena hankittua polttoainetta 22 milj. litraa.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	9 400 000
1990 tilinpäätös	7 657 457

50. *Korvaus Sotainvalidien Veljesliitolle*
Momentille myönnetään 220 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Sotainvalidien Veljesliitolle lahjoitetun viljan edelleenmyynnissä vuonna 1990 saadun alennetun hinnan ja yleisen luovutushinnan välisen erotuksen korvaamiseen.

Selvitysosa: Edellä mainitun viljan ostohinta ei ole ostajalle liikevaihtoverotuksessa vähennyskelpoinen, mistä johtuva viljan hinnan alentaminen on korvattu Sotainvalidien Veljesliitolle.

1992 menoarvio.....	220 000
1991 menoarvio.....	219 000
1990 tilinpäätös.....	175 917

58. *Eräiden kulttuuritapahtumien tukeminen*

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen taiteellisesti merkittävien kulttuuritapahtumien järjestäjille rajoitetusti verovel-

lollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) säännösten soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö myöntää hakemuksesta, opetusministeriötä kuuluttuaan, avustuksia edellä mainituissa kulttuuritapahtumissa esiintyneistä, ulkomailla asuvista ja taiteellisesti ansiotuneista esiintyjistä aiheutuviin palkkakustannuksiin.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 725 184

61. *Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron.

1992 menoarvio	22 000 000
1991 menoarvio	22 000 000
1991 lisämenoarvio	20 000 000
1990 tilinpäätös	17 787 326

Pääluokan 28 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ±1000 mk ±%	
01. Valtiovarainministeriö (020)....	83 931	106 238	97 799	— 8 439	— 8
03. Valtion taloudellinen tutkimus- keskus (050)	5 848	18 493	19 147	+ 654	+ 4
05. Valtiokonttori (020).....	317 339	1 305 654	466 068	—839 586	—64
07. Eläkkeet (950).....	13 065 854	10 044 160	10 713 800	+ 669 640	+ 7
10. Valtiontalouden tarkastusviras- to (020).....	19 464	23 619	23 385	— 234	— 1
18. Verohallinto (020)	1 358 560	1 541 370	1 558 255	+ 16 885	+ 1
37. Eräät hinnanerokorvaukset (670).....	469 644	415 000	390 000	— 25 000	— 6
39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maa- kunnalle (960)	508 262	549 700	625 770	+ 76 070	+ 14
40. Tullilaitos (020).....	387 825	505 710	492 260	— 13 450	— 3
50. Suomen rahapaja (020)	78 151	119 258	148 642	+ 29 384	+25
52. Tilastokeskus (050)	146 594	186 068	181 129	— 4 939	— 3
54. Pankkitarkastusvirasto (820) ...	14 967	21 166	22 035	+ 869	+ 4
(56.) Taloudellinen suunnittelukeskus (050).....	4 389	—	—	—	—
60. Rakennushallinto (050)	414 289	535 352	525 535	— 9 817	— 2
64. Eräät valtion kiinteistömenot (050).....	837 832	925 540	989 400	+ 63 860	+ 7
70. Valtionhallinnon kehittämiskes- kus (050)	25 142	33 095	40 148	+ 7 053	+21
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimet (990).....	53 573	49 649	43 473	— 6 176	—12
81. Eräät hallinnonaloittain jaka- mattomat menot (990)	29 402	14 500	12 000	— 2 500	—17
82. Postipankki Oy (840)	13 490	53 000	5 000	— 48 000	—91
83. Kansainväliset rahoitusyhteisöt (040).....	15 659	13 800	16 500	+ 2 700	+20
84. Pohjoismaiset rahoitusyhteisöt (040).....	22 557	7 680	7 680	—	—
85. Sitoumusten lunastaminen (040).	94 680	60 000	40 000	— 20 000	—33
86. Suomen itsenäisyyden juhlara- hasto (830)	—	20 000	30 000	+ 10 000	+50
99. Valtiovarainministeriön hallin- nonalan muut menot (020).....	52 346	34 619	36 545	+ 1 926	+ 6
Yhteensä	18 019 799	16 583 671	16 484 571	— 99 100	— 1

Pääluokka 29

OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 29 127 henkilötyövuotta tuntiopetusta, ylitunteja sekä momentin 29.88.50 ja 53 määrärahalta palkattua henkilöstöä lukuunottamatta.

Selvitysosa: Opetusministeriön ja kuntien keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta koskevista neuvotteluista 20.6.1991 allekirjoitta-

man pöytäkirjan perusteella on otettu huomioon kunnallisten oppilaitosten määrärahojen vähennyksenä yhteensä 512 000 000 mk. Pöytäkirjaa vastaavia säästöjä on tarkoitus toteuttaa opetushallinnon toimenpitein valtion oppilaitosten ja yksityisten oppilaitosten menoissa yhteensä noin 92 000 000 mk.

01. Opetusministeriö

Selvitysosa: Opetusministeriön organisaation uudistamista jatketaan. Urheilu- ja nuoris-osaston nimi muutetaan liikunta- ja nuoris-osastoksi. Samalla osaston toimistojaosta luovutaan.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 58 818 000 mk.

Kaksi neuvottelevan virkamiehen virkaa (A 28) voidaan perustaa 1.3.1992 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan kaksi peruspalkkaista toimistopäällikön virkaa (A 28).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 571 600 mk kolmen viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien tutkimus-, kielenkääntö- ja hallintotehtäviin.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 309 600 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 388 900 mk kolmen henkilön palkkauksina 1.1.1992 lukien sekä yhden henkilön palkkauksena 1.8.1992 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 258, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 238 ja tilapäisiä 20.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa sekä henkilöstön määrässä on otettu huomioon vähennyksenä yhden tehtävän siirto momentille 29.10.01 sekä lisäyksenä yhden viran siirto momentilta 29.01.21, yhden viran siirto momentilta 29.10.01 ja yhden viran siirto momentilta 29.40.21.

1992 menoarvio	58 818 000
1991 menoarvio	60 462 000
1990 tilinpäätös	44 192 019

21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 145 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koulutuksen suunnittelu-, kokeilu- ja kehittämismenojen sekä tutkimusmenojen maksamiseen sekä avustusten maksamiseen kokeilu- ja kehittämistoimintaan sekä taloushallinnon automaattisen tietojenkäsittelyn menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ammattikorkeakoulukokeilujen ja nuorisosteiden koulutuksen kehittämisen suunnittelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 29.01.01. Määrärahasta on tarkoitettu käyttää 1 200 000 mk ammattikorkeakoulujen ja nuorisooasteen koulutuksen kokeiluihin sekä 1 000 000 mk työelämän tutkimustoimintaan.

1992 menoarvio	9 145 000
1991 menoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	9 300 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 993 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös keskustietokoneen hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	11 993 000
1991 menoarvio	12 300 000
1990 tilinpäätös	11 912 324

02. Luterilainen kirkko

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 620 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 51, joista peruspalkkaisia 48 ja työsopimussuhteisia kolme.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa ehdollisena perustettu virka.

1992 menoarvio	11 620 000
1991 menoarvio	11 967 000
1990 tilinpäätös	8 842 726

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 765 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kuurojenpappien ulko- ja kotimaisesta koulutuksesta aiheutuviin menoihin sekä eräisiin toimintamenoihin.

1992 menoarvio.....	1 765 000
1991 menoarvio.....	1 810 000
1990 tilinpäätös.....	1 708 425

50. *Avustus Suomen Merimieslähetyksseuralle*

Momentille myönnetään 590 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Merimieslähetyksseuran toimintaan. Määrärahasta saa käyttää enintään 110 000 mk Hampurin merimieskirkon korjaustöiden avustuksen maksamiseen edellyttäen, että kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavan osuuden.

Selvitysosa: Momentin määräraha sisältää sen käyttötarkoituksen, jota varten vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon otettiin 50 000 markan ehdollinen määräraha.

1992 menoarvio.....	590 000
1991 menoarvio.....	590 000
1990 tilinpäätös.....	610 000

51. *Raamatun juhluvuoden 1992 vieton valmistelu*

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Raamatun juhluvuoden 1992 vieton valmistelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	700 000
---------------------	---------

05. Ortodoksinen kirkko

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 119 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 36, joista peruspalkkaisia 33 ja työsopimusuhteisia kolme.

1992 menoarvio.....	6 119 000
1991 menoarvio.....	6 295 000
1990 tilinpäätös.....	4 154 431

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 732 000 mk.

1992 menoarvio.....	732 000
1991 menoarvio.....	700 000
1990 tilinpäätös.....	630 129

50. *Eräät avustukset*
Momentille myönnetään 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää verohyvityksen maksamiseen ortodoksisille seurakunnille sekä avustusten maksamiseen Suomen ortodoksiselle kirkkomuseolle ja Lapin ortodoksiselle seurakunnalle sekä Valamon konservointilaitoksen käyttökustannusten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	350 000
1991 menoarvio.....	385 000
1990 tilinpäätös.....	369 999

51. *Avustukset kaluston hankintaan ja korjaustöihin* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Turun ortodoksisen kirkon korjaustöihin.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	200 000
1990 tilinpäätös.....	300 000

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	150 000
---------------------	---------

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 1 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Joensuun ortodoksisen pappisseminaarin suunnittelusta ja rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Hankkeen laajuus on 960 m² ja kustannusarvio 8 700 000 mk, jolloin yksikkökustannukset ovat 9 063 mk/hyöty-m².

Selvitysosa: Hankkeen suunnitteluun on aikaisemmin myönnetty 400 000 mk.

1992 menoarvio.....	1 300 000
1991 menoarvio.....	300 000

06. Valtion audiovisuaalinen keskus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 3 321 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 16, joista peruspalkkaisia 2 ja työsopimussuhteisia 14.

1992 menoarvio.....	3 321 000
1991 menoarvio.....	3 407 000
1990 tilinpäätös.....	2 507 763

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 094 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea

henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.06.

1992 menoarvio.....	2 094 000
1991 menoarvio.....	2 060 000
1990 tilinpäätös.....	1 849 566

29. *Muut kulutusmenot*
Momentille myönnetään 4 095 000 mk.

1992 menoarvio.....	4 095 000
1991 menoarvio.....	4 200 000
1990 tilinpäätös.....	4 019 976

Korkeakoululaitos

(Luvut 29.10 ja 37)

Selvitysosa: Korkeakoulujen kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/86) ja valtioneu-

voston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1987—1992.

Korkeakoululaitoksen kehittämiseksi annetun lain 3 §:n mukaan korkeakoulujen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan korkeakoululaitoksen valtion tulo- ja menoarviossa osoitettujen määrärahojen yhteismäärää vuosina 1987—96 vuosittain vähintään kustannustason nousua vastaavasti. Kohdennettaessa määrärahojen lisäystä otetaan erityisesti huomioon tutkimuksen ja tutkijakoulutuksen tarpeet sekä saavutetut tulokset.

Kehittämissuunnitelman mukaan korkeakoululaitoksen on kasvavan peruskoulutus-tehtävänsä lisäksi hoidettava nopeasti laajenevan tutkimus- ja kehittämistoiminnan tarvitsemien tutkijoiden koulutus ja ylläpidettävä riittävä määrä korkeatasoista perustutkimusta soveltavan tutkimuksen pohjaksi. Tämä edellyttää myös koulutuksen voimavarojen lisäämistä.

Korkeakoulujen opiskelija-, henkilöstö- ja tutkintomäärät olivat vuonna 1990 seuraavat:

	Opiskelijat*)	Jatko-**) opiskelijat	Uudet*) opiskelijat
Helsingin yliopisto	23 389	5 118	3 400
Jyväskylän yliopisto.....	7 400	670	1 260
Oulun yliopisto	8 974	1 019	1 573
Joensuun yliopisto	4 625	338	737
Kuopion yliopisto.....	2 743	620	597
Turun yliopisto	10 008	1 160	1 605
Tampereen yliopisto	10 129	826	1 273
Åbo Akademi.....	4 383	453	685
Vaasan yliopisto	2 032	93	405
Lapin yliopisto.....	1 460	90	316
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu.....	312	65	48
Teknillinen korkeakoulu	9 397	1 446	1 206
Tampereen teknillinen korkeakoulu	4 483	573	836
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.....	2 121	173	434
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	3 013	372	410
Svenska handelshögskolan	1 677	107	283
Turun kauppakorkeakoulu.....	1 510	140	240
Sibelius-Akatemia	1 264	31	166
Teatterikorkeakoulu.....	257	11	48
Taideteollinen korkeakoulu.....	1 061	58	179
Yhteensä	100 238	13 363	15 701

*) Perus- ja alempia tutkintoja opiskelevat.

**) Tieteellisiä, taiteellisia ja ammatillisia jatkotutkintoja opiskelevat

	Perus- *) tutkinnot	Jatko- tutkinnot	Opettajat	Muu henkilö- kunta
Helsingin yliopisto	2 130	377	1 760	2 730
Jyväskylän yliopisto.....	1 020	68	552	752
Oulun yliopisto	906	103	843	1 077
Joensuun yliopisto	535	28	348	373
Kuopion yliopisto.....	405	42	299	445
Turun yliopisto	1 032	95	807	887
Tampereen yliopisto.....	1 373	70	605	664
Åbo Akademi.....	364	44	332	379
Vaasan yliopisto	267	9	126	109
Lapin yliopisto.....	174	6	109	154
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu.....	44	1	50	152
Teknillinen korkeakoulu.....	643	112	610	1 075
Tampereen teknillinen korkeakoulu.....	319	44	296	393
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu.....	180	9	176	176
Helsingin kauppakorkeakoulu.....	309	10	158	240

	Perus- *) tutkinnot	Jatko- tutkinnot	Opettajat	Muu henkilö- kunta	
Svenska handelshögskolan.....	189	4	105	90	
Turun kauppakorkeakoulu.....	240	4	86	95	
Sibelius-Akatemia.....	101	3	289	118	
Teatterikorkeakoulu.....	14		61	81	
Taideteollinen korkeakoulu.....	56	3	176	116	
	Yhteensä	10 301	1 032	7 788	10 106

*) Sisältää myös alemmat tutkinnot.

Opiskelijamäärään sisältyvät korkeakouluissa järjestettävään lastentarhanopettajakoulutukseen osallistuvat 710 ja opettajan-koulutuksen erillisiä opintoja suorittavat 690 opiskelijaa.

Korkeakoulujen täydennyskoulutuskursseille osallistui vuonna 1990 noin 60 000 opiskelijaa ja avoimeen korkeakouluopetukseen noin 38 700 opiskelijaa.

Kehittämissuunnitelmassa asetetaan tavoitteeksi 9 230—10 870 perustutkinnon ja 550—650 tohtorintutkinnon suorittaminen vuosittain vuoteen 1996 mennessä. Opiskelijoiden kokonaismäärä on 115 000 ja uusien opiskelijoiden määrä 16 000. Opetusministeriö vahvistaa korkeakoulujen tutkintotavoitteet, jotka ovat yksi määrärahojen mitoitusperusteita.

Korkeakoulujen tutkimustoiminnan ja tutkijankoulutuksen kehittäminen sekä kansainvälisten yhteyksien luominen ja ylläpitäminen edellyttävät myös peruskoulutuksen kehittämistä. Perustutkintojen suoritusaikojen lyhentämiseen pyritään opetusministeriön toimenpideohjelman mukaisesti. Opiskelijavalinnan ja koulutuksen laadullisen arvioinnin tehostamiseksi on laadittu toimenpideohjelma. Tutkimuksen sekä tieteellisen ja taiteellisen jatkokoulutuksen tarpeet otetaan huomioon jaettaessa voimavaroja korkeakouluille ja korkeakoulujen sisällä. Kansainvälistyminen lisää tarvetta järjestää suomen ja muiden kielten opetusta sekä vieraskielistä opetusta muilla aloilla. Luokanopettajien puutteen takia alan opiskelumahdollisuuksia on edelleen lisättävä. Taidealojen koulutusta laajennetaan ja viestintäkulttuurikoulutuksen kehittämisen edellytyksiä tuetaan. Tietotekniikan ja sen sovellutusalueiden sekä muiden alojen tutkimuksen ja tutkijankoulutuksen edellytysten parantamiseksi edistetään tutkijankoulu-

tusohjelmia ja korkeakoulujen välistä työnjakoa ja yhteistyötä. Suomen liittyminen CERN-tutkimusyhteistyöhön edellyttää myös siihen liittyvän kotimaisen tutkimuksen rahoituksen turvaamista. Tutkimuksen asemaa koulutuksen kehittämis- ja arviointityössä vahvistetaan. Korkeakoululaitoksen osalta vahvistetaan korkeakoulupolitiikan, -opetuksen ja tieteen tutkimusta sekä kansainvälisiä vertailuja. Korkeakoulujen välisiä sekä korkeakoulujen ja muiden oppilaitosten välisiä yhteistyöhankkeita tuetaan.

Korkeakoulujen päätösvaltaa laajennetaan samalla kehittämällä arviointia ja määrärahojen kohdentamisen perusteita. Tätä kehitystä tukee korkeakoulujen siirtyminen tulosoajukseen ja toimintamenobudjettiin.

Uusia koulutusohjelmia aloitettaessa tulee voimavarat vastaisuudessa pyrkiä järjestämään olemassaolevaa rahoitusta uudelleen kohdentamalla.

Lappeenrannan kaupungin ja Viipurin taloudellisen korkeakouluseuran valtion kanssa solmiman sopimuksen perusteella Lappeenrannan teknillisen korkeakoulun kauppatieteellisen koulutuksen rahoituksesta valtiolle vuonna 1992 tuloutettava osuus on 2 942 000 mk.

Korkeakoulurakennusten suunnitteluun, rakentamiseen, peruskorjauksiin ja -parannuksiin sekä kiinteistöjen hankintaan ehdotetaan yhteensä 333 milj. mk. Määrärahat osoitetaan pääosin keskeneräisiin työkohteisiin. Valtioneuvoston tekemien henkilöstön supistamispäätösten johdosta korkeakoulujen henkilöstöä supistetaan 140 henkilötyövuodella. Viisi virkaa perustetaan lahjoitusvaroin ja kolme virkaa yllä mainitun sopimuksen mukaan. Siikasalmen maatalousoppilaitoksen ja koulutilan muuttuminen Joensuun yliopiston tutkimus- ja koekeskeiseksi lisää henkilöstöä 17:lla.

Toimintamenobudjettiin osallistuville Joensuun yliopistolle ja Helsingin kauppa-
korkeakoululle on asetettu alustavasti seuraavat tavoitteet:

Kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta lisätään, parannetaan tutkimuksen edellytyksiä ja kehitetään tutkimusyhteistyötä.

Perustutkintojen suorittamisaikoja lyhennetään, opintojen keskeyttämistä vähennetään ja kehitetään opetusta ja opiskelijavaihtoja.

Jatkokoulutusta tehostetaan, ohjausta ja koulutuspaikkoja lisätään sekä osallistutaan valtakunnallisiin jatkokoulutusohjelmiin.

Toiminnan kansainvälistymistä edistetään ja lisätään tutkijoiden, opettajien ja opiskelijoiden vaihtoa.

Tutkintotavoitteet

	1991	1992-95 keskimäärin vuodessa	Uudet opiskelijat 1985-86 keskimäärin vuodessa
Joensuun yliopisto			
— sisäännotot			675
— perustutkinnot.....	318	450	
— jatkotutkinnot.....	25	50	
Helsingin kauppa- korkeakoulu			
— sisäännotot			403
— perustutkinnot.....	301	315	
— jatkotutkinnot.....	10	15	

Tarkoituksena on jatkossa kehittää myös taloudellisuustavoitteita. Muut korkeakoulut siirtyvät toimintamenobudjettiin vuosina 1993—1995.

Luokanopettajakoulutuksen lisääntyminen, kaikille tieteenaloille muodostetut tutkijan-
koulutusohjelmat ja uudet koulutusohjelmat on otettu huomioon määrärahojen mitoituksessa. Valtioneuvoston 24.3.1988 tekemä päätös ammatillisen aikuiskoulutuksen kehittämisestä ja sen nojalla annettu toimenpideohjelma edellyttävät, että korkeakoulut suuntaavat määrärahoja aikuiskoulutukseen.

Biotekniikan rahoitus on otettu huomioon luvun 29.10 sekä 29.88 (Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen) momenttien määrärahoissa.

Lahjoitusvirat voidaan perustaa myös lahjoitusta vastaavaksi ajaksi. Valtion virkamieslain 5 a §:n (1388/90) mukaan virka voidaan perustaa määrääjäksi, jos virkaa varten tarvittavat varat on lahjoitettu valtiolle. Valtion virkamiesasetuksen 26 d §:ssä (51/91) on tarkemmat säännökset tällaisen viran perustamisesta. Lahjoitusvirka voidaan edelleen perustaa myös pysyvänä, jolloin lahjoitusten

vastaanottamisessa on tarkoitus noudattaa vuoden 1988 tulo- ja menoarviossa noudatettua menettelyä.

Opiskelijaruokaloitten ylläpitäjille voidaan edelleen luovuttaa valtion korkeakouluista tiloja vastikkeetta käytettäväksi opiskelijaruokalan tarkoituksiin edellyttäen, että ravintolotoiminnan harjoittaja käyttää ruokalatoiminnasta saamansa tulot yksinomaan ruokailun järjestämiseen. Opiskelijaruokaloitten kalustomenot sekä toiminnasta aiheutuvat siivous-, vesi- ja jätehuoltokustannukset saadaan edelleen suorittaa asianomaisen korkeakoulun määrärahoista.

Korkeakoulujen tiloissa toimivien kesäyliopistojen toimintaedellytysten turvaamiseksi korkeakoulujen tiloja ja laitteita voidaan vastikkeetta käyttää kesäyliopistotarkoituksiin.

Korkeakoulujen monistepalvelutoiminnassa vallitsevan käytännön mukaan opiskelijatyöt saadaan edelleen monistaa vastikkeetta opiskelijoille käytävissä olevien määrärahojen ja muiden resurssien puitteissa. Opiskelijayhteisöille voidaan vastikkeetta luovuttaa tiloja opetusohjelmiin liittyvän moniste-

toiminnan harjoittamiseen edellyttäen, että toiminnalla ei pyritä taloudellisen voiton saavuttamiseen.

Korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuolosta vastaavalle Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle voidaan toistaiseksi vastikkeetta luovuttaa korkeakoulujen omia ja vuokratiiloja sekä niihin kuuluvia laitteita terveydenhuollon järjestämiseksi.

Korkeakoulujen yhteydessä toimivien yhteisphojoismaisten laitosten ja tutkimusprojektien sekä kansainvälisten tieteellisten konferenssien ja tieteellisten seurojen käyttöön voidaan tilat luovuttaa vastikkeetta.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiske-

lija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrasta katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yhdenmukaistamiseksi ja järkipäristämiseksi opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

10. Korkeakoulut

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 723 620 000 mk.
Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun perustetaan 1.8.1992 lukien yksi professorin (kansantaloustiede) virka (A 28) ja kaksi virkaa opetustehtäviin, joiden kustannukset maksetaan valtiolle vuosittain lukuryhmäperusteluissa mainitun sopimuksen perusteella.
Lahjoitusta vastaavaksi ajaksi voidaan 1.8.1992 lukien perustaa Jyväskylän yliopistoon yksi professorin (hoitotiede) virka (A 28) ja Oulun yliopistoon yksi apulaisprofessorin (markkinointi) virka (A 26) sekä kaksi virkaa opetus- ja hallintotehtäviin, joista yksi Turun yliopiston Rauman opettajankoulutuslaitokseen ja yksi Teknilliseen korkeakouluun.
Korkeakoulujen henkilöstörakenteen kehittämiseksi voidaan 1.8.1992 lukien perustaa seuraavat perus- ja sopimuspalkkaiset virat:

	Palkkaus- luokka
<i>Helsingin yliopisto</i>	
1 professori (lastenkirurgia).....	A 28
<i>Jyväskylän yliopisto</i>	
1 professori (kotimainen kirjallisuus)...	A 28
1 professori (tietotekniikka).....	A 28
<i>Oulun yliopisto</i>	
1 professori (lastenpsykiatria).....	A 28
1 apulaisprofessori (terveydenhuollon hallinto).....	A 26

<i>Kuopion yliopisto</i>	
1 apulaisprofessori (lääkemolekyylien suunnittelu ja synteesi)	A 26
<i>Turun yliopisto</i>	
1 professori (lääketiet.fysiikka ja tekniikka).....	A 28
1 apulaisprofessori (kasvatustiede, Rauma).....	A 26
<i>Tampereen yliopisto</i>	
1 professori (ympäristöpolitiikka).....	A 28
1 apulaisprofessori (yleislääketiede)	A 26
<i>Vaasan yliopisto</i>	
1 professori (sosiaali- ja terveyshallinto).	A 28
1 apulaisprofessori (saksalainen kirjallisuus).....	A 26
<i>Lapin yliopisto</i>	
1 professori (velvoiteoikeus)	A 28
1 professori (kuvallinen viestintä).....	A 28
<i>Teknillinen korkeakoulu</i>	
1 professori (graafinen tekniikka).....	A 28
<i>Tampereen teknillinen korkeakoulu</i>	
1 professori (kunnossapitotekniikka) ...	A 28
1 apulaisprofessori (teollisuustalous) ...	A 26
<i>Turun kaupparkeakoulu</i>	
1 professori (logistiikka)	A 28
<i>Sibelius-Akatemia</i>	
1 professori (viulumusiikki)	A 28
1 apulaisprofessori (musiikkikasvatus) ..	A 26

Teatterikorkeakoulu

1 professori (näyttelijäntyö)..... S 28

Taideteollinen korkeakoulu

1 professori (alaltaan vaihtuva)..... S 28

Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 527 000 mk kahdeksan viran perustamiseksi 1.8.1992 lukien opetus- tehtäviin, mistä kaksi Helsingin yliopistoon, yksi Jyväskylän yliopistoon, yksi Oulun yliopistoon, yksi Kuopion yliopistoon, yksi Åbo Akademiin ja kaksi Teknilliseen korkeakouluun.

Vastaavasti lakkautetaan samasta ajankohdasta lukien Helsingin yliopistosta yksi apulaisprofessorin (lastenkirurgia) virka (A 26), Jyväskylän yliopistosta yksi apulaisprofessorin (kotimainen kirjallisuus) virka (A 26), Oulun yliopistosta yksi apulaisprofessorin (lastenpsykiatria) virka (A 26), Turun yliopistosta yksi apulaisprofessorin (fysiikka) virka (A 26), Lapin yliopistosta yksi apulaisprofessorin (velvoiteoikeus) virka (A 26) ja Teknillisestä korkeakoulusta yksi apulaisprofessorin (graafinen tekniikka) virka (A 26). Lisäksi peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 430 000 mk samasta ajankohdasta lukien 24 viran lakkauttamisen johdosta, joista kaksi Helsingin yliopistosta, kaksi Jyväskylän yliopistosta, kaksi Oulun yliopistosta, kaksi Kuopion yliopistosta, yksi Turun yliopistosta, kaksi Tampereen yliopistosta, yksi Åbo Akademiä, kaksi Vaasan yliopistosta, yksi Lapin yliopistosta, kaksi Teknillisestä korkeakoulusta, kaksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta, yksi Turun kauppakorkeakoulusta, kaksi Sibelius-Akatemiasta, yksi teatterikorkeakoulusta ja yksi taideteollisesta korkeakoulusta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 11 377 700 mk 110 viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien suunnittelu-, tutkimus-, toimisto-, laboratorio-, virasto- ja avustavia tehtäviä varten, mistä 17 Helsingin yliopistoon, 25 Jyväskylän yliopistoon, kuusi Oulun yliopistoon, 11 Kuopion yliopistoon, kuusi Turun yliopistoon, kolme Tampereen yliopistoon, kolme Lapin yliopistoon, kahdeksan eläinlääketieteelliseen korkeakouluun, kaksi Teknilliseen korkeakouluun, 12 Lappeenrannan teknilliseen korkeakouluun, viisi Turun kauppakorkeakouluun, neljä teatterikorkeakouluun ja kahdeksan taideteolliseen

korkeakouluun edellyttäen, että työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään samasta ajankohdasta lukien 11 377 700 mk 110 henkilön palkkauksina.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 8 449 000 mk 81 viran lakkauttamiseksi, joista 29 Helsingin, kuusi Jyväskylän, kymmenen Oulun, kolme Kuopion, 11 Turun, kaksi Tampereen, yksi Vaasan ja yksi Lapin yliopistosta, yksi eläinlääketieteellisestä, kahdeksan Teknillisestä, kaksi Tampereen teknillisestä ja yksi Lappeenrannan teknillisestä korkeakoulusta, viisi Åbo Akademiä ja yksi Svenska handelshögskolanista.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 63 100 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.8.1992 lukien Helsingin yliopistoon.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 4 650 000 mk noin 23 henkilön palkkauksina Helsingin yliopistolle, Jyväskylän yliopistolle, Oulun yliopistolle, Turun yliopistolle, Tampereen yliopistolle, Åbo Akademielle ja Lapin yliopistolle.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 350 000 mk Turun yliopistolle.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään kokovuotisena palkkasummana opetusministeriön käytettäväksi 2 650 000 mk noin 12 henkilön palkkaamiseksi opetus- ja tutkimustehtäviä sekä hallintotehtäviä varten.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 516 500 mk viiden henkilön palkkauksina, joista kaksi Helsingin, yksi Jyväskylän, yksi Turun ja yksi Lapin yliopistosta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 542 000 mk yhdeksän henkilön palkkaamiseksi Helsingin yliopistoon.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 2 789 000 mk 27 henkilön palkkauksina, joista seitsemän Helsingin, kolme Jyväskylän, neljä Oulun, kaksi Kuopion, neljä Turun, kaksi Tampereen yliopistosta, yksi Åbo Akademiä, kaksi Teknillisestä ja yksi Tampereen teknillisestä korkeakoulusta ja yksi Svenska Handelshögskolanista.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 12 983, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 11 750, tilapäisiä 322 ja työsopimussuhteisiä 911.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu huomioon erillisiä aineenopettajan kasvatustieteellisiä opintoja varten momentille 29.37.26 aiemmin budjetoidut menot.

Luokanopettajan koulutusohjelman uusien opiskelijoiden määrän lisäämiseksi ja koulutusohjelmien opetuksen hoitamiseksi sekä oikeustieteen kandidaatin tutkintoon johtavan koulutuksen osittaiseksi järjestämiseksi Vaasassa on määrärahan mitoituksessa otettu huomioon lisäyksenä tuntiopetuspalkkioihin 1 750 000 mk. Tuntiopetuspalkkioihin myönnettävästä määrärahasta käytetään arviolta 8 000 000 mk avoimeen korkeakouluopetukseen. Lisäksi tuntiopetuspalkkioihin myönnettävästä määrärahasta Helsingin yliopiston osuudesta on tarkoitus käyttää 720 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan nimiselle yksikölle.

Aerobiologisen työryhmän menot on otettu huomioon vähennyksenä momentin 33.53.23 määrärahan mitoituksessa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä yhden viran palkkausmenojen siirto 1.3.1992 lukien momentille 29.01.01 sekä lisäyksenä yhden tilapäisen tehtävän palkkausmenojen siirto 1.8.1992 lukien momentilta 29.01.01.

1992 menoarvio	2 723 620 000
1991 menoarvio	2 785 966 000
1990 tilinpäätös	2 258 745 376

20. *Muut opetus- ja tutkimusmenot, kaluston hankinta sekä kiinteistöjen käyttö* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 109 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen rakennusten vuotuisten korjausmenojen, tutkimus- ja opetusvälineiden ja kaluston hankintamenojen, muiden kulutusmenojen, opetuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien laitojen menojen, yliopistollisten keskussairaaloiden vapaapaikoista ja terveystieteiden tutkimuslaitosten maksettavien korvausten, kansainvälisten toimintojen aiheuttamien menojen, vierailevista opettajista aiheutuvien menojen sekä korkeakoulujen opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille myönnettävien tutkimusta ja koulutusta edistävien apurahojen sekä kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 25 henkilötyövuotta vastaavien palkkausten maksamiseen erikoislaitteiden ja -koneiden suunnitteluun ja valmistamiseen, valtioneuvoston vahvistamien periaatteiden mukaisesti prototyyppien ns. nollasarjan tuoteerien hankintaa koskevien sopimusten mukaisten tuotekehitysmenojen sekä laitehankintoja koskevan selvitystyön menojen maksamiseen.

Vuoden 1992 aikana saa tehdä sellaisia korkeakoulujen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1992 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 5 000 m².

Käyttösuunnitelma:

	Opetus- ja tutkimusmenot mk	Tutkimus- ja opetusvälineiden sekä kaluston hankinta mk	Kiinteistöjen käyttö mk	Yhteensä mk
Helsingin yliopisto, mistä Social- och kommunalhögskolanille 3 100 000 mk	107 100 000	61 000 000	116 200 000	284 300 000
Jyväskylän yliopisto	40 700 000	27 750 000	14 030 000	82 480 000
Oulun yliopisto	49 350 000	49 300 000	11 680 000	110 330 000
Kuopion yliopisto	23 850 000	11 800 000	870 000	36 520 000
Turun yliopisto	40 400 000	30 000 000	12 820 000	83 220 000
Tampereen yliopisto	37 300 000	21 200 000	16 660 000	75 160 000
Åbo Akademi	22 000 000	13 650 000	12 560 000	48 210 000
Vaasan yliopisto	11 230 000	5 500 000	4 220 000	20 950 000
Lapin yliopisto	12 800 000	9 100 000	3 220 000	25 120 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu	8 900 000	2 800 000	1 100 000	12 800 000
Teknillinen korkeakoulu	46 400 000	54 000 000	6 430 000	106 830 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu	22 900 000	27 300 000	5 130 000	55 330 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	14 300 000	15 200 000	1 500 000	31 000 000

Svenska handelshögskolan	7 150 000	2 400 000	3 150 000	12 700 000
Turun kauppakorkeakoulu.....	8 600 000	2 950 000	960 000	12 510 000
Sibelius-Akatemia	7 000 000	16 600 000	13 830 000	37 430 000
Teatterikorkeakoulu	4 600 000	2 500 000	9 200 000	16 300 000
Taideteollinen korkeakoulu	9 500 000	5 900 000	20 260 000	35 660 000
Opetusministeriön käytettäväksi.....	5 250 000	17 700 000	—	22 950 000
Yhteensä	479 330 000	376 650 000	253 820 000	1 109 800 000

Turun yliopiston menoista saa käyttää 40 000 mk aerobiologisen työryhmän menoihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Apurahoihin tarkoitettua määrärahaa käytetään erityisesti korkeakoulujen kansainvälisen ja kotimaisen yhteistyön kehittämiseen, oppimateriaalien laatimiseen sekä opiskelijoiden pakollisesta harjoittelusta aiheutuviin matka-apurahoihin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 600 000 mk Lappeenrannan teknilliselle korkeakoululle ekonomikoulutukseen lukuryhmän perustelujen selvitysosassa mainitun sopimuksen perusteella.

Turun yliopiston määrärahaan sisältyvä 40 000 mk aerobiologisen työryhmän menoina on otettu huomioon vähennyksenä momentin 33.53.23 määrärahan mitoituksessa.

Opetusministeriön käyttöön tarkoitettua määrärahaa 5 250 000 mk ja korkeakouluille osoitettua määrärahaa arviolta 5 350 000 mk on tarkoitettu supertietokonepalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen. Opetusministeriön määrärahaa 17 700 000 mk on tarkoitettu käyttämään korkeakoulujen kirjastojen atk-hankintamenoihin, korkeakoulujen tietoliikenneverkon kehittämismenoihin, korkeakoulujen keskustietokoneen uusimisesta aiheutuviin menoihin sekä laitehankintoja koskevan selvitystyön menoihin. Kirjastojen atk-hankintamenoihin on tarkoitettu käyttämään 11 900 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty 1 050 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	1 109 800 000
1991 menoarvio	1 038 050 000
1990 tilinpäätös	998 149 900

21. Eräiden korkeakoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 262 689 000 mk. Määrärahaa saa käyttää momenttien 29.10.01 ja 20 käyttötarkoitusten mukaisten menojen maksamiseen Joensuun yliopistossa ja Helsingin kauppakorkeakoulussa.

Korkeakoulujen henkilöstörakenteen kehittämiseksi voidaan 1.8.1992 lukien perustaa seuraavat virat:

	Palkkaus- luokka
<i>Joensuun yliopisto</i>	
2 apulaisprofessoria (yhteiskuntamaantiede ja kemia, erityisesti materiaalitiede)	A 26
<i>Helsingin kauppakorkeakoulu</i>	
1 professori (alaltaan vaihtuva)	S 28

Vastaavasti peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 122 000 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta Joensuun yliopistosta samasta ajankohdasta lukien ja Helsingin kauppakorkeakoulusta lakkautetaan yksi professorin (liiketaloustiede) virka (A 28) samasta ajankohdasta lukien.

Lahjoitusta vastaavaksi ajaksi Helsingin kauppakorkeakouluun voidaan perustaa 1.8.1992 lukien yksi professorin (laskentatoimi) virka (A 28).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 835 700 mk seitsemän viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien suunnittelu-, tutkimus-, toimisto-, laboratorio-, virasto- ja avustavia tehtäviä varten, mistä kaksi Joensuun yliopistoon ja viisi Helsingin kauppakorkeakouluun edellyttäen, että työsopimus-suhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään samasta ajankohdasta lukien 835 700 mk seitsemän henkilön palkkauksina.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 434 700 mk seitsemän viran

perustamiseksi 1.8.1992 lukien Joensuun yliopistoon opetus- ja hallintotehtäviin.

Selvitysosa: Joensuun yliopiston määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 400 000 mk Mekrijärven tutkimusaseaman kiinteistön huoltomenoina sekä 1 120 000 mk Siikasalmen maatalousoppilaitoksen ja koulutilan muuttamisesta yliopiston tutkimus- ja koaesemaksi. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon aineenopettajan kasvatustieteellisiä opintoja varten momentille 29.37.26 aiemmin budjetoidut menot sekä 250 000 mk tuntiopetuspalkkioiden lisäyksenä uusien koulutusohjelmien käynnistämiseksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 350 000 mk kolmen tilapäisen virkamiehen palkkauksina sekä 434 700 mk seitsemän viran ja 362 400 mk 10 työsopimussuhteisen henkilön palkkauksina siirtona momenteilta 29.60.01 ja 29.61.01.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 173 900 000 mk Joensuun yliopiston ja 88 789 000 mk Helsingin kauppakorkeakoulun menoihin.

1992 menoarvio 262 689 000
1991 menoarvio 256 618 000

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 627 805 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön antamien ohjeiden mukaisesti tutkimus- ja muihin palvelutehtäviin liittyvien palkkaus-, eläke- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen, maksulliseen palvelutoimintaan tarvittavien tutkimus- ja opetusvälineiden hankintamenojen ja opetus- ja koetilojen tuotantotoiminnan vaatimien pienehköjen perusparanustöiden menojen maksamiseen sekä konsertti- ja opetusteatteritoiminnasta aiheutuvien erillismenojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös korkeakoulun muun toiminnan, mukaan lukien ulkomaanmatkat sekä opetus- ja tutkimusvälineiden hankintamenojen maksamiseen enintään sen verran kuin korkeakoulun varainhoitovuotta edeltävänä vuonna maksullisesta palvelutoiminnasta saamat tulot, lukuun ottamatta lääketieteellisistä, hammaslääketieteellisistä ja eläinlääketieteellisistä tutkimuksista perittäviä maksuja, ovat olleet suuremmat kuin maksullisen palvelutoiminnan momentin

määrärahasta suoritettut menot, joihin on lisätty maksullisen palvelutoiminnan laskennalliset eläkekustannukset sekä pääoma- ja kiinteistömenoina erä, joka on 10 % tältä momentilta maksettavista palkkauksista silloin, kun kiinteistömenoja ei makseta tältä momentilta.

Käyttösuunnitelma:

mk

Helsingin yliopisto, mistä 250 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolan -nimiselle yksikölle	127 900 000
Jyväskylän yliopisto	27 400 000
Oulun yliopisto	47 500 000
Joensuun yliopisto	9 600 000
Kuopion yliopisto	27 750 000
Turun yliopisto	50 200 000
Tampereen yliopisto	30 000 000
Åbo Akademi	28 500 000
Vaasan yliopisto	4 250 000
Lapin yliopisto	7 500 000
Eläinlääketieteellinen korkeakoulu ...	6 500 000
Teknillinen korkeakoulu	103 900 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu..	61 000 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	14 500 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	35 100 000
Svenska handelshögskolan	1 400 000
Turun kauppakorkeakoulu	6 800 000
Sibelius-Akatemia	1 250 000
Teatterikorkeakoulu	1 155 000
Taideteollinen korkeakoulu	6 500 000
Opetus- ja koetilojen maatalousmenot.	5 100 000
Opetusministeriön käytettäväksi	24 000 000

Yhteensä 627 805 000

Määrärahasta on 24 000 000 mk tarkoitettu opetusministeriön käytettäväksi kulutusmenojen maksamiseen siltä osin kuin korkeakouluilta tilatuista tutkimuksista ja muista palvelutehtävistä perittävästä maksusta annetun asetuksen (997/82) 6 a §:n 3 momentissa tarkoitetuista koulutuspoliittisista syistä täydennyskoulutukseen osallistuvilta ei peritä koulutuksesta aiheutuvia kustannuksia täysimääräisinä sekä korkeakoulujen yrityspalvelutoiminnan käynnistämiseen ja laajentamiseen liittyvien palkkaus- ja kulutusmenojen sekä laitteistojen hankintamenojen maksamiseen.

Korkeakoulujen toteuttama avoin korkeakouluopetus järjestetään opetuksen osalta maksuttomana. Korkeakoulut voivat kuitenkin periä monimuoto-opetuksesta aiheutuvista järjestelyistä sekä oppimateriaali-

neuvonta-, ohjaus-, tiedotus- ja kuulustelu- palveluista koulutukseen osallistuvilta korvauksen korkeakoulujen maksuasetuksen mukaisesti.

Selvitysosa: Momentille 12.29.10 on merkitty maksullisen palvelutoiminnan tulot. Momentille 12.29.10 ei kerry opetusministeriön käytettäväksi osoitettuja määrärahoja vastavia tuloja.

Maksullisen palvelutoiminnan ns. tuloylijäämän arvioidaan vuoden 1991 osalta olevan 65 000 000 mk.

Määrärahalla palkataan arviolta 1 683 henkilöä.

1992 menoarvio	627 805 000
1991 menoarvio	574 128 000
1990 tilinpäätös	608 775 434

71. *Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 3 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käytöstä poistetun tilalle hankittavien tutkimus- ja opetusvälineiden sekä kaluston hankintamenojen maksamiseen. Uutta laitteistoa ja kalustoa saa hankkia niin paljon kuin vanhentuneen laitteiston ja kaluston myynnistä kertyy tuloja.

Selvitysosa: Tulot on merkitty momentille 12.29.10.

1992 menoarvio	3 200 000
1991 menoarvio	3 000 000
1990 tilinpäätös	5 306 078

74. *Talonrakennukset (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 223 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Helsingin yliopisto, Kumpulan II rakennusvaihe (kemia)	10 607	205 000	19 327	8 000 000	30 000 000
2.	Helsingin yliopisto, Unioninkatu 37, peruskorjaus	2 500	25 000	10 000	1 700 000	400 000
3.	Jyväskylän yliopisto, kiihdytinlaboratorio — II rakennusvaihe	2 227	20 100	9 026	12 400 000	7 700 000
4.	Oulun yliopisto, Linnanmaan VII rakennusvaihe (humanistinen ja kasvatustieteiden tiedekunta)	11 655	112 800	9 678	52 100 000	60 700 000
5.	Oulun yliopisto, Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen laajennus	1 290	12 400	9 612	3 500 000	6 900 000
6.	Joensuun yliopisto, Savonlinnan kääntäjänkoulutuslaitos	2 222	21 700	9 766	1 000 000	5 000 000
7.	Turun yliopisto, kasarmialueen II rakennusvaihe	6 652	86 900	13 064	56 000 000	30 900 000
8.	Turun yliopisto, fysiikan laitosrakennuksen peruskorjaushankkeen suunnittelu ..				1 200 000	2 000 000
9.	Turun yliopisto, Ruissalon kasvitieteellinen puutarha		23 000		2 280 000	1 000 000
10.	Vaasan yliopisto I rakennusvaihe	6 978	72 000	10 318	4 100 000	10 000 000
11.	Teknillinen korkeakoulu, virtauslaboratorion laajennus	2 815	33 500	11 900	7 000 000 (peruuntunut 410 868)	22 000 000
12.	Svenska handelshögskolan, peruskorjaus.	7 006	68 500	9 777	200 000	3 000 000
13.	Lapin yliopisto, II rakennusvaihe	6 148	64 100	10 426	52 000 000	12 100 000
14.	Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet sekä liitännäistyöt					28 000 000
15.	Suunnittelu					4 000 000
					Yhteensä	223 700 000

Käynnissä oleviin perusparannustöihin ja pieniin hankkeisiin liittyviä, lain 423/88 10 §:n

tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 1992 tehdä siten, että vuoden 1992 jälkeen aiheu-

tuvat menot ovat enintään 16 000 000 mk.

Selvitysosa: 15. Määrärahaa on tarkoitettu käyttää lähinnä Kuopion yliopiston koetilaa, Åbo Akademin kemiallis-teknisen tiedekunnan laitosrakennuksen laajennuksen sekä teat-

terikorkeakoulun uudisrakennuksen suunnitteluun.

Käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä hankkeista arvioidaan myöhemmin aiheutuvan menojen seuraavasti (milj. mk):

	1993	1994	1995	1996—
Hankkeet 1-13.....	150	170	120	20
Perusparannustyöt ja pienehköt hankkeet	13	3		
Yhteensä	163	173	120	20

1992 menoarvio.....	223 700 000
1991 menoarvio.....	241 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—13 400 000
1990 tilinpäätös.....	163 753 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 109 270 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kokonais- kustannukset 1000 mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Helsingin yliopisto, Viikin tiedepuisto, Biokeskus Ia-vaihe	116 000		6 000 000
2. Jyväskylän yliopisto, liikuntalaboratorio.....	20 590	13 250 000	7 340 000
3. Oulun yliopisto, osuus liikuntahallista	8 000	5 200 000	2 800 000
4. Turun yliopisto ja Åbo Akademi, Bio-city	169 300	90 000 000	79 300 000
5. Lapin yliopisto, liikuntatilat.....	5 760		5 760 000
6. Lapin yliopisto, Arktikum	36 360	30 440 000	5 920 000
7. Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu, tutkija-asunnot.....			2 150 000
Yhteensä			109 270 000

Kuopion kaupungin kanssa saadaan tehdä sopimus enintään 2 000 hyötym²:n suuristen tilojen hankkimisesta Kuopion yliopistolle Bioteknia-hankkeesta siten, että Kuopion kaupunki rahoittaa tilojen hankintakustannukset rakennusaikaisine korkoineen noin 45 000 000 mk ja valtio lunastaa tilat viiden vuoden kuluttua. Väliajalta maksamattomalle kauppahinnalle valtio maksaa korkoa siten, että korko on kulloinkin Suomen Pankin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Tampereen kaupungin kanssa saadaan tehdä sopimus enintään 2 000 hyötym²:n suuristen tilojen hankkimisesta Tampereen yliopistolle ns. Finn-Medi-hankkeesta siten, että Tampereen kaupunki rahoittaa tilojen hankintakustannukset rakennusaikaisine korkoineen noin 45 000 000 mk ja valtio lunastaa tilat viiden vuoden kuluttua. Väliajalta mak-

samattomalle kauppahinnalle valtio maksaa korkoa siten, että korko on kulloinkin Suomen Pankin peruskorko lisättynä yhdellä prosenttiyksiköllä.

Lappeenrannan Skinnarilaan rakennettava asuntolarakennuksesta hankitaan lähinnä ulkomaalaisia opettajia ja tutkijoita varten yhteensä 12 asuntolapaikkaa vastaava osakemäärä.

Viikin tiedepuiston Ia-vaiheen toteuttamiseksi perustettavasta kiinteistöyhtiöstä saadaan lunastaa hyötypinta-alaltaan noin 8 900 m²:n suuruisiin tiloihin oikeuttavat osakkeet tilojen lunastushinnan ollessa yhteensä enintään 116 milj. mk. Lunastushinta maksetaan vuosina 1992—1994.

Selvitysosa:

5. Rovaniemen kaupungin kanssa on tehty sopimus, jonka mukaan kaupunki rakentaa Lapin yliopiston, Rovaniemen taide- ja kä-

siteollisuusoppilaitoksen sekä Rovaniemen kauppaoppilaitoksen yhteiskäyttöön liikuntahallin. Lapin yliopiston ja Rovaniemen taide- ja käsiteollisuusoppilaitoksen osuus tiloista on 739 m² ja kustannusosuus 5 760 000 mk. Valtio maksaa osuutensa vuonna 1992.

6. Kustannusarvio perustuu urakkasopimuksiin.

1992 menoarvio.....	109 270 000
1991 menoarvio.....	195 350 000
1991 lisämenoarvio	—7 000 000
1990 tilinpäätös.....	16 100 000

11. Valtion harjoittelukoulut

Selvitysosa: Harjoittelukouluissa on vuonna 1991 keskimäärin 8 000 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukioasteella 2 000 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 300 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu. Peruskoulun ja lukion menojen lisäksi harjoittelukoulujen määrärahoihin sisältyy myös eräitä opettajankoulutuksen menoja.

Harjoittelukoululain nojalla kunnat suorittavat osuutensa harjoittelukoulun käyttömenoista sekä koulurakennusten hankinta- ja perusparannuskustannuksista. Tulot on merkitty korkeakoulujen tulomomentille 12.29.10.

Opetusministeriön ja kuntien keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta koskevista neuvotteluista 20.6.1991 allekirjoitettua pöytäkirjaa vastaavasti sopeuttavat valtion harjoittelukoulut taloutensa ja toimintansa siten, että vuonna 1992 menoissa saavutetaan keskimäärin säästö, joka vastaa viittä prosenttia harjoittelukoululain (143/85) 10 ja 11 §:n ja harjoittelukouluasetuksen (336/85) 31 §:n 1 ja 2 momentin mukaisten sekä näiden säännösten perusteella myönnettyjen tuntimäärien aiheuttamista kustannuksista.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 223 692 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 722 400 mk seitsemän viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 715, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 680 ja työsopimussuhteisia 35.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 200 000 mk luvun selvitysosien perusteluissa mainittuna säästönä.

1992 menoarvio.....	223 692 000
1991 menoarvio.....	233 265 000
1990 tilinpäätös.....	177 339 612

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 380 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilashuollon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Henkilökunnan ja opetusharjoittelijoiden ateriamaksuista kertyvät tulot on merkitty korkeakoulujen tulomomentille 12.29.10.

1992 menoarvio	16 380 000
1991 menoarvio	16 220 000
1990 tilinpäätös	15 052 604

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 580 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilaille ja opettajille jaettaviin apurahoihin sekä kuntien maksettavaksi harjoittelukoululain 18 §:n nojalla tulevien osuuksien ja kuntien suoraan kustantamien menojen erotuksesta aiheutuvien palautusten suorittamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Muut kulutus- menot mk	Kaluston hankinta mk	Yhteensä mk
Helsingin yliopiston harjoittelukoulut	1 950 000	600 000	2 550 000
Jyväskylän yliopiston harjoittelukoulu	1 804 000	1 150 000	2 954 000
Oulun yliopiston harjoittelukoulut	1 560 000	400 000	1 960 000
Joensuun yliopiston harjoittelukoulut	1 706 000	350 000	2 056 000
Turun yliopiston harjoittelukoulut	1 365 000	400 000	1 765 000
Tampereen yliopiston harjoittelukoulut	1 658 000	500 000	2 158 000
Åbo Akademin harjoittelukoulu	1 024 000	350 000	1 374 000
Lapin yliopiston harjoittelukoulu	1 463 000	300 000	1 763 000
Yhteensä	12 530 000	4 050 000	16 580 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 400 000 mk Jyväskylän yliopiston harjoittelukoulun peruskorjauksen ajaksi tarvittavien tilojen vuokramenoina ja 1 000 000 mk Jyväskylän yliopiston harjoittelukoulun peruskorjattujen koulutilojen kalustohankintoina sekä 500 000 mk Hämeenlinnan normaalikoulun atk-järjestelmän hankintoina.

1992 menoarvio	16 580 000
1991 menoarvio	19 400 000
1990 tilinpäätös	13 163 839

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 18 800 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Jyväskylän normaalikoulun yläaste		64 273		43 073 000 (peruuntunut 1 694 815)	16 000 000
— laajennus	2 335	23 873	10 224		
— muutos- ja korjaustyö	4 225	40 400	9 562		
2. Rauman normaalikoulu		36 000		1 000 000	2 000 000
— laajennus	3 723	31 600	8 488		
— muutostyöt ja peruskorjaus	780	4 400	5 641		
3. Pienhköet hankkeet					500 000
4. Suunnittelu					300 000
Yhteensä					18 800 000

1992 menoarvio	18 800 000
1991 menoarvio	16 200 000
1990 tilinpäätös	17 600 000

12. Kuvataideakatemia

Selvitysosa: Kuvataideakatemia liitetään osaksi korkeakoululaitosta 1.1.1993. Opiskelijamäärä on noin 110.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 191 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 18, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 13 ja työosopimussuhteisia 5.

1992 menoarvio.....	4 191 000
1991 menoarvio.....	4 257 000
1990 tilinpäätös.....	3 255 263

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 5 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös vierailevista opettajista aiheutuvien menojen sekä opettajille ja opiskelijoille myönnettävien koulutusta ja tutkimusta edistävien apurahojen maksa-

miseen sekä AV-laitteiden hankintaan ja kirjaston perushankintoihin.

Selvitysosa: Apurahoihin tarkoitettua määrärahaa käytetään erityisesti opiskelijoiden matka-apurahoihin, oppilaitoksen kansainvälisen ja kotimaisen yhteistyön kehittämiseen ja oppimateriaalin laatimiseen. Näyttelytilojen vuokrat on otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

1992 menoarvio.....	5 800 000
1991 menoarvio.....	4 300 000
1990 tilinpäätös.....	3 898 976

37. Muut korkeakoulumenot

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 020 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 2 298 opiskelijan palkkaamiseen keskimäärin kolmeksi kuukaudeksi harjoittelijoiksi valtionhallintoon.

1992 menoarvio	50 020 000
1991 menoarvio	50 397 000
1990 tilinpäätös	37 028 667

21. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Momentille myönnetään 20 950 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen opiskelijavalinnan, perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksen, hallinnon kehittämisen sekä avoimen korkeakouluopetuksen valtakunnallisten kehittämishankkeiden palkkaus- ja muiden menojen, korkeakoulujen toiminnan arvioinnin ja tietohallinnon sekä korkeakoululaitosta koskevan tutkimustoiminnan palkkaus-, tiedosto- ja muiden menojen sekä opintoja ja valintoja koskevan valtakunnallisen tiedotusmateriaalin toimitus-, painatus- ja palkkausmenojen maksamiseen sekä avustusten maksamiseen korkeakoulujen oppimateriaalituotantoa harjoittaville kustantajille. Määrärahaa saa käyttää 82 henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 50 000 markan määräraha. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon koulutuksen laadun arviointiohjelman toteutuksen, kor-

keakoulupolitiikan tutkimuksen ja kansainvälisten vertailujen tehostamisen, suunnittelumenettelyjen uudistamisen sekä koulutuksen uudelleenjärjestelyn aiheuttamat menot.

1992 menoarvio	20 950 000
1991 menoarvio	19 450 000
1990 tilinpäätös	14 183 688

24. Kansainvälisen toiminnan kehittäminen

Momentille myönnetään 6 420 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien palkka-, matka- ja muiden menojen, apurahojen ja suunnittelumenojen maksamiseen sekä ulkomaisten opettajien ja tutkijoiden palkkioiden ja matka- ja majoitusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 5 800 000 mk opiskelija- ja opettajavaihdon ohjelmien, EY:n COMETT II ja ERASMUS, rahoitusosuuksien siirto momentille 29.98.66 sekä ERASMUS-ohjelman hallinnosta aiheutuvien palkkausmenojen siirto momentille 29.98.01. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 000 000 mk Itä- ja Keski-Euroopan avustusohjelman TEMPUS menoihin.

1992 menoarvio	6 420 000
1991 menoarvio	14 000 000
1990 tilinpäätös	7 906 561

25. *Tieteellisten kirjastojen atk-toiminta*
Momentille myönnetään 4 225 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tieteellisten kirjastojen atk-järjestelmiin liittyvien kehittämisen, ylläpito- ja käyttömenojen sekä matkojen, atk-laitteiden hankintamenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Ulkopuolisille myytävistä järjestelmän palveluista kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.99.

1992 menoarvio.....	4 225 000
1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 tilinpäätös.....	3 161 615

26. *Eräät opettajankoulutuksen menot*
Momentille myönnetään 33 540 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajien poikkeuskoulutuksen ja opettajankoulutusyksiköiden opettajien jatko- ja täydennyskoulutuksen menojen maksamiseen sekä opetusharjoittelun ohjaajina toimivien opettajien koulutuksen menojen maksamiseen ja ruotsinsuomalaisille opettajille ja opettajiksi koulutettaville tarkoitettujen kurssien menojen maksamiseen sekä suomalais-ruotsalaisen opettajankoulutuksen yhteistyön kehittämiseen sekä terveydenhuollon opettajien poikkeuskoulutukseen. Määrärahaa saa käyttää 57 henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 5 000 000 mk erillisten aineenopettajien kasvatustieteellisten opintojen järjestämiseen tarkoitettuina menoina, jotka on otettu huomioon momenttien 29.10.01 ja 29.10.21 mitoituksessa.

Luokanopettajien poikkeuskoulutukseen osallistuvien määrä on tarkoitus nostaa 200:sta 400:aan ja terveydenhuollon opettajien määrä 30:sta 100:aan.

1992 menoarvio	33 540 000
1991 menoarvio	28 000 000
1990 tilinpäätös	17 325 688

27. *Korkeakoulujen yhteinen atk-toiminta*
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 460 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkeakoulujen keskustietokonelaitteiston ylläpidosta aiheutuvien menojen sekä muiden atk-yhteistoiminnan menojen ja atk-toiminnan kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: COSINE-tietoliikenneverkon jäsenmaksuosuus 500 000 mk on otettu huomioon momentin 29.88.66 mitoituksessa.

1992 menoarvio	13 460 000
1991 menoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	10 250 000

39. Opintotuki

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Oppivelvollisuuden jälkeisten opintojen tukemiseen tarkoitettu opintotukilain (28/72) mukainen opintotuki sisältää valtion varoista maksettavan opintorahan (perusosa, asumislisä, perusosan huoltajakorotus), aikuisopiskelijalle maksettavan aikuisopintorahan sekä opintolainan valtioneuvoston ja korkotuen.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi

korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta. Sen mukaan korkeakouluopiskelijoiden opintotuki koostuu 1.7.1992 lukien opintorahasta, asumislisästä, aikuisopintorahasta sekä opintolainan valtioneuvoston takauksesta. Korkeakouluopiskelijoiden 1.7.1992 jälkeen nostamille opintolainoille ei suoriteta korkotukea.

Opintotukea myönnettiin opintovuonna 1989—90 seuraavasti:

	Opintorahan perusosat			Opintolainat				
	Saajien lkm (opisk.)	% opisk. määrästä 1)	Määrä yht. milj.mk	Keskim. saajaa kohden mk/kk	Saajien lkm (opisk.)	% opisk. määrästä	Takausten määrä yht. milj.mk	Keskim. saajaa kohden mk/v
Lukiot	38 300	37	64	186	2 700	3	14	5 000
Kansanopistot ja ammatilliset oppilaitokset	128 200	79	362	303	95 000	59	1 074	11 300
Korkeakoulut	55 700	53	230	460	52 800	50	711	13 500
Ulkomaiset oppilaitokset	2 700	—	10	426	2 700	—	40	14 700
Yhteensä	224 900		666		153 200		1 839	11 800

¹⁾ Lukiossa ja ammatillisissa oppilaitoksissa tuen saajamääriä pienentää se, että alle 17-vuotiaille ei myönnetä opintorahan perusosaa.

Opintorahan huoltajakorotuksia maksettiin opintovuonna 1989—90 yhteensä 86,0 milj. mk kaikkiaan 18 700 henkilölle.

Opintorahan asumislisää myönnettiin opintovuonna 1989—90 noin 82 800 opiskelijalle. Keskimääräinen lisä oli 355 mk/kk.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuki määräytyy 1.7.1992 lukien seuraavasti:

1) Uusille opintolainoille ja niiden koroille myönnetään valtioneutakuus, jonka enimmäiskesto on 30 vuotta. Lainojen korkoa ja takaisinmaksua ei säännellä eikä niille makseta korkotukea. Pankit siirtävät puolivuositain opiskeluaikana kertyneet korot lainapääomaan, mikäli lainansaaja ei ole korkoa maksanut.

2) Opintolainan valtioneutakuuksen enimmäismäärä on 1 170 markkaa kuukaudessa, aikuisopiskelijalla kuitenkin 1 650 markkaa kuukaudessa.

3) Alle 20-vuotiaan vanhempien luona asuvan korkeakouluopiskelijan opintorahan enimmäismäärä on 350 markkaa kuukaudessa ja muualla asuvan 750 markkaa kuukaudessa. Alle 20-vuotiaan opintorahaa myönnettäessä otetaan huomioon tuen saajan sekä hänen vanhempiensa tulot ja varallisuus.

Yli 20-vuotiaiden perheettömien ja perheellisten sekä huoltovelvollisten korkeakouluopiskelijoiden opintorahan enimmäismäärä on 1 570 markkaa kuukaudessa. Vanhempien luona asuvien opintorahan enimmäismäärä on kuitenkin 750 markkaa kuukaudessa. Näissä tapauksissa opintorahaa myönnettäessä otetaan huomioon ainoastaan opiskelijan omat opiskelukuukausien aikaiset tulot.

4) Korkeakouluopiskelijalle ei 1.7.1992 lukien myönnetä opintorahan huoltajakorotus-

ta eikä lainasaldon perusteella opintorahaan tehtävää korotusta.

5) Yksinään asuvalle korkeakouluopiskelijalle ei 1.7.1992 jälkeen myönnetä opintorahan asumislisää vaan opintotuen asumislisää.

Korkeakouluopiskelijoiden opintotuen kehittämiseen liittyen korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki ehdotetaan lakkautettavaksi 1.1.1992 lukien ja tarkoitukseen varattu määräraha ehdotetaan poistettavaksi menoarvios- ta.

Aikuisopintoraha on 25 % vakiintuneesta kuukausiansiosta kuitenkin enintään 2 800 markkaa kuukaudessa ja korkeakoulussa vähintään 1 570 markkaa kuukaudessa ja muussa oppilaitoksessa vähintään 1 200 markkaa kuukaudessa. Aikuisopintorahan saajalle ei makseta opintorahaa.

Opintotuen perusteiden yhdenmukaisuuden säilyttämiseksi hallitus antaa eduskunnalle esityksen opintotukilain (28/72) muuttamiseksi siten, että aikuisopintorahaa saavalle ei suoriteta opintorahan perusosaa 1.7.1992 lukien. Samalla on tarkoitus luopua opintotuen myöntämisen edellytyksenä olevien tulo rajojen lapsi- ja sisaruskorotuksista sekä yhtenäistää vanhempien ja ottovanhempien luona asumisesta tehtävä vähennys.

Opintolainojen takaisinmaksun tehostamiseksi viivästyskorko esitetään nostettavaksi nykyisestä 12 %:sta 16 %:iin. Hallitus sisällyttää tätä koskevan esityksen opintotukilain muuttamista koskevaan esitykseen.

Valtion opintotukikeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Valtion opintotukikeskuksen tulostavoitteet vuodelle 1992 ovat seuraavat:

Hakemusten käsittelyaikatavoite on syyslukukauden alun ruuhka-aikana kahdeksan viikkoa (v. 1991 arvio kahdeksan viikkoa).

Takausvastuusaatavien perinnän tavoitteen on, että lyhennyksinä kertyy 6,1 % perittävänä olevasta lainakannasta (v. 1991 arvio 6,1 %).

21. (29.39.01 ja 29) *Valtion opintotukikeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 14 054 000 mk.

1992 menoarvio	14 054 000
1991 menoarvio	14 244 000
1990 tilinpäätös	12 399 494

52. *Opintolainojen valtioneuvoston tuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 580 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72) mukaiseen opintolainojen valtioneuvoston tukiin ja korkotukeen sekä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 10 §:n nojalla luottolaitoksille lääkärin ja hammaslääkärin ulkomailla tapahtuvasta koulutuksesta suoritettaviin korkohyvityksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Opintolainojen korkotuki	531 000 000
Takausvastuusuoritukset	40 000 000
Korkoavustukset	9 000 000
Yhteensä	580 000 000

1992 menoarvio	580 000 000
1991 menoarvio	501 000 000
1990 tilinpäätös	402 386 349

55. *Opintoraha* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 496 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72, muut. 88/74, muut. 65/77, muut. 23/80, muut. 36/81, muut. 550/82, muut. 48/83, muut. 39/84, muut. 166/85, muut. 14/86, muut. 95/87, muut. 1222/89, muut. 684/90) 10 §:n (HE) sekä korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annettavan lain (HE) mukaisten opintorahojen maksamiseen sekä pakolaisille myönnettävän harkinnanvaraisen opintotuen maksamiseen.

Opintorahojen perusosien kuukausittaisia

enimmäismääriä korotetaan 1.7.1992 lukien seuraavasti: Kodin ulkopuolella asuvat lukiolaiset 470 markasta 485 markkaan, kansanopistot ja ammatilliset oppilaitokset 490 markasta 505 markkaan sekä korkeakoulut lukuperustelujen selvitysosassa todetulla tavalla.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Lukiolaisten opintorahan perusosa .	88 700 000
Kansanopistojen ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden opintorahan perusosa	444 700 000
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahan perusosa	610 700 000
Huoltajakorotus	78 100 000
Asumislisä	272 400 000
Pakolaisten opintotuki	1 500 000
Yhteensä	1 496 100 000

1992 menoarvio	1 496 100 000
1991 menoarvio	1 197 600 000
1990 tilinpäätös	1 117 780 687

56. *Aikuisopintoraha* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 285 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/72, muut. 684/90) mukaisen aikuisopintotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1991 aikuisopintoraha sai noin 13 500 henkilöä. Aikuisopintorahan saajia arvioidaan vuonna 1992 olevan 22 000.

1992 menoarvio	285 000 000
1991 menoarvio	161 000 000
1990 tilinpäätös	95 679 409

(57.) *Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	31 500 000
1990 tilinpäätös	28 661 917

40. Opetushallitus

Selvitysosa: Opetushallituksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Opetushallituksen tehtävänä on vastata toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämistä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seurata koulutuksen järjestämistä. Asiantuntija- ja kehittämisvirastona toimivan opetushallituksen tulosalueet ovat opetuksen ja kasvatuksen kehittäminen, tuloksellisuuden arviointi sekä hallinto ja talous.

Opetuksen kehittämisen tulosalueella tavoitteena on opetustulosten parantaminen opetussuunnitelmia ja menetelmiä kehittämällä. Opetussuunnitelmien perusteiden uudistaminen liitetään tulo- ja informaatio-ohjaukseen koko opetustoimessa. Koulutuksen kansainvälistymistä ja opettajiston kehittämistä tehostetaan. Asiantuntija-apua annetaan omaleimaisten oppilaitosyksiköiden ja opetusohjelmien muodostamisessa. Kokeilu- ja tutkimustoimintaa uudistetaan kohdentamalla sitä tulostavoitteiden mukaisesti, vähentäen hankkeitten lukumäärää sekä nopeuttaen tulosten hyödyntämistä.

Tuloksellisuuden arviointi antaa oleellista tietoa opetustoimen, oppilaitosten ja opetuksen jatkuvaa kehittämistä varten. Eri koulu- muotojen tiedonkeruu, seuranta ja tilastointi uudistetaan vuoden 1992 aikana. Tähän kuuluu myös koulutuksen ja oppilaitosten toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa käytettävien mittareiden ja menetelmien käyttöönotto. Tulosohtjaukseen siirryttäessä arvioidaan opetushallinnon voimavarojen suhdetta asetettuihin tavoitteisiin.

Talouden ja hallinnon tulosalueella viras-

ton toiminnot sopeutetaan hallinnon kehittämisen yleisiin tavoitteisiin. Virasto karsii hallintotehtäviä. Käsittelyruuhkia puretaan erityistoimin ja oppilaitosten hallinnossa siirrytään tulosohjaukseen. Tulosohtjaukseen ja kevennettyyn hallintoon soveltuvien järjestelmien laaja toteutus aloitetaan opetustoimessa vuonna 1993. Kaikessa kehittämisessä tavoitteena on oppilaitosten päätösvalan lisääminen. Uudistus toteutetaan vuoteen 1995 mennessä.

21. (29.40.01, 21, 24 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 137 890 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 3 482 400 mk 41 viran ja tehtävän lakkauttamisen johdosta, joista 11 siirtona lukuun 26.05 ja yhden viran palkkausmenojen siirto momentille 29.01.01. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 210 000 markan siirto momenteille 29.42.29, 50.29, 51.29 ja 55.29.

Määrärahasta on 1 500 000 mk tarkoitettu teknillisten oppilaitosten ja teknillisten korkeakoulujen ja tiedekuntien yhteisen koulutus- ja palvelutoiminnan kehittämismenoihin ja 700 000 mk saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen, missä on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty määräraha. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.99.

1992 menoarvio	137 890 000
1991 menoarvio	149 725 000
1990 tilinpäätös	123 588 100

(41.) Kouluhallitus

Selvitysosa: Vuoden 1991 tulo- ja menoarvion luvun 29.40 perusteluihin viitaten luku

sekä sen momentit 29.41.01, 22 ja 29 on poistettu menoarviosta.

42. Eräät valtion oppilaitokset

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun toiminnasta aiheutuvat menot. Oppilaita näissä kouluissa oli syksyllä 1990 yhteensä 1 510, mistä peruskouluasteella 1 215 ja lukioasteella 295.

Opetusministeriön ja kuntien keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta koskevista neuvotteluista 20.6.1991 allekirjoitettua pöytäkirjaa vastaavasti sopeuttavat Helsingin ranskalais-suomalainen koulu ja Suomalais-venäläinen koulu taloutensa ja toimintansa siten, että vuonna 1992 menoissa saavutetaan keskimäärin saman suuruiset säästöt kuin jos opetukseen käytettävää tuntikehystä alennettaisiin viidellä prosentilla.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 904 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 103 200 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 134, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 97 ja työsuhtesuhteisia 37.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 658 300 mk luvun selvitysosien perusteluissa mainittua pöytäkirjaa vastaavasti.

1992 menoarvio	27 904 000
1991 menoarvio	29 392 000
1990 tilinpäätös	23 168 141

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 535 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaiden ruokailu- ja matkamenojen maksamiseen sekä yksityisen päiväkodin ruokailun järjestämiseen Suomalais-venäläisessä koulussa.

1992 menoarvio.....	2 535 000
1991 menoarvio.....	2 500 000
1990 tilinpäätös.....	2 310 909

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 534 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasvaihdoista sekä koti- ja ulkomaisesta leirikoulu-toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 50 000 markan siirto momentilta 29.40.21 oppilaitosten kansainväliseen toimintaan.

1992 menoarvio.....	4 534 000
1991 menoarvio.....	4 400 000
1990 tilinpäätös.....	3 608 085

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu.....		53 000		3 000 000	6 000 000
— peruskorjaus	3 021	21 500	7 117		
— lisärakennus	2 760	31 500	11 413		

1992 menoarvio.....	6 000 000
1991 menoarvio.....	1 000 000

43. Lukioiden

Selvitysosa: Lukioiden oppilasmäärä oli syksyllä 1990 päivälukioissa noin 88 200 ja iltakoulujen lukioasteella aineopiskelijat mukaanluettuina noin 12 700. Päivälukioiden oppilasmäärä lisääntyi 0,2 % edelliseen vuoteen verrattuna. Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1991—92 olevan päivälukioissa noin 92 000 ja iltakouluissa vastaavasti noin 13 000. Vuoden 1990 syksyllä oli toiminnassa 480 lukioasteen koulua, mistä iltalukioita oli 17. Lukion iltalinjoja oli 32. Lukion ensimmäisen luokan oppilasmäärä oli syksyllä 1990 53,9 % 16-vuotiaiden ikäluokasta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1989 noin 18 200 mk oppilasta kohden. Kunta saa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) 5 §:n nojalla valtionosuutta ja yksityinen lukio 6 §:n nojalla valtionavustusta lukion säädettyjen tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin 50-86 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 67 % valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista.

21. *Ylioppilastutkintolautakunnan menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 455 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylioppilastutkintolautakunnan palkkojen, palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää yhteensä enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa vastaavat tulot on merkitty momentille 12.29.43.

1992 menoarvio	14 455 000
1991 menoarvio	13 100 000
1991 lisämenoarvio	1 200 000
1990 tilinpäätös	11 733 009

24. *Eräät yhteiset menot*

Momentille myönnetään 707 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaanohjausmenojen, ammatinvalinnanohjausmenojen, kansainvälisen ylioppilastutkinnon kokeilumenojen, koululaisten matematiikan, fysiikan ja kemian olympialaisten ja kielitaitokilpailujen valmentautumisen menojen, koululaishakki-
menojen ja lukiolaisten kansainväliseen op-

pilasvaihtoon liittyvien apurahojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	707 000
1991 menoarvio.....	700 000
1990 tilinpäätös.....	1 679 496

30. *Valtionosuus lukioiden käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 354 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää 1 000 000 mk nuorisoasteen kokeilujen opetustuntimäärän ja oppilaskohtaisten menojen kasvusta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 70 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun pöytäkirjan johdosta, mistä 25 000 000 mk lukion oppilaiden koulukuljetuksesta ja koulumatkoista aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen 2 §:n väliaikaisen muuttamisen johdosta.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opettajien palkkaus-	
kustannuksiin	953 000 000
Valtionosuus koulumatka- ja asun-	
tokustannuksiin	29 000 000
Valtionosuus muihin käyttökustan-	
nuksiin	372 000 000
	Yhteensä 1 354 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 1 194 500 000 mk valtionosuuksien ennakoiden sekä 99 000 000 mk osasuoritusten ja 60 500 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1992 menoarvio	1 354 000 000
1991 menoarvio	1 403 000 000
1990 tilinpäätös	1 287 030 353

32. *Lukioiden rakentamisen korkotuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista

myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n mukaisten vuonna 1986 ja sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 110 000 mk vuonna 1993, 90 000 mk vuonna 1994, 50 000 mk vuonna 1995 ja 50 000 mk myöhempinä vuosina.

1992 menoarvio.....	150 000
1991 menoarvio.....	110 000
1990 tilinpäätös.....	200 000

52. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 1 650 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille ja koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen sekä avustuksen maksamiseen Kesälukioseura ry:lle ja myös muuhun kesälukiotoimintaan.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 190 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	1 650 000
1991 menoarvio.....	1 940 000
1990 tilinpäätös.....	990 000

46. Peruskoulut

Selvitysosa: Peruskoulujen ja peruskouluasteiden oppilasmäärä oli syksyllä 1990 esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuina noin 592 900, mistä noin 391 600 ala-asteella ja noin 201 300 yläasteella. Lukuvuonna 1991—92 vastaavan oppilasmäärän arvioidaan olevan noin 591 500. Vuoden 1990 syksyllä peruskouluja oli yhteensä 4 869, joista alasteen kouluja 3 843, yläasteen kouluja 622, erityiskouluja 362 ja muita kouluja 42. Peruskoulussa annettavaan lisäopetukseen (peruskoulun 10. luokka) arvioidaan osallistuvan vuonna 1992 noin 2 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 1 500 oppilasta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1990 noin 17 738 mk oppilasta kohden. Kunta saa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) 4 §:n nojalla valtionosuutta peruskoulun lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin 50—86 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 70 % valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista.

Peruskoulun ja lukion rakentamislupien myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 300 milj. mk, mistä lääninhallitusten päätettävien hankkeiden osuus on 30 milj. mk. Vuonna

1991 vastaavia valtuuksia myönnettiin yhteensä 280 milj. mk.

Lakisääteistä valtionapua saavissa Steinerkouluissa oli syksyllä 1990 1 912 oppilasta. Englantilaisessa koulussa oli 296, Helsingin kansainvälisessä koulussa 139 ja Helsingin Saksalaisessa koulussa 522 oppilasta. Ulkomailla toimii peruskoulua vastaavia yksityisiä kouluja 13, joissa oppilaita oli noin 250.

30. Valtionosuus peruskoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 387 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen valtionosuuden maksamiseen sekä enintään 22 000 000 mk ylimääräisen avustuksen maksamiseen kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, Ruotsista ja muualta ulkomailta muuttaneiden peruskoulun ja lukion oppilaiden tukiovetuksen järjestämiseen, pakolaisopetuksen erityisjärjestelyihin sekä vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailta hankkiman kielitaidon ylläpitämi-

seen peruskoulussa ja lukiossa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 12 000 000 mk ylimääräisen avustuksen lisäyksen johdosta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 265 000 000 mk pääluokan selvitysoosan perusteluissa mainitun pöytäkirjan johdosta.

Peruskoulun lisäopetusta rajoitetaan.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opettajien palkkauskustannuksiin.....	4 854 000 000
Valtionosuus kuljetus- ja majoituskustannuksiin sekä koulunkäyntiavustajien palkkauskustannuksiin....	467 000 000
Valtionosuus muihin käyttökustannuksiin	3 044 000 000
Ylimääräinen avustus	22 000 000
Yhteensä	8 387 000 000

Määrärahaa arvioidaan tarvittavan 7 810 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden, 420 000 000 mk osasuoritusten ja 157 000 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1992 menoarvio	8 387 000 000
1991 menoarvio	8 615 000 000
1990 tilinpäätös	7 843 449 064

34. Valtionosuus peruskoulujen ja lukioiden perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 290 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen peruskoulun ja lukion perustamiskustannusten valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1992 saa myöntää rakentamislupia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet vuoden 1992 hintatason mukaisista normaalihinnoista laskien ovat yhteensä enintään 270 000 000 mk.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää yhteensä 30 000 000 mk lääninhallituksen päätöksellä toteutettavien peruskoulu- ja lukiohankkeiden ja niiden ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuonna 1992 myönnettävien rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	15 000 000
Aikaisemmin myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	134 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden vuotuismaksut	90 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden korot ..	18 000 000
Lääninhallituksen päätöksellä vuonna 1992 rahoitettavat hankkeet	30 000 000
Muut lakimääräiset menot, kuten yksinkustannettavien hankkeiden ensikertainen kalustaminen	3 000 000
Yhteensä	290 000 000

Rakentamisluvista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1993	1994	1995	1996	1997—
Vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyt luvat					
Valtionosuus					
Mmk	118	153	140	143	258
Vuonna 1992 myönnettävät luvat					
Valtionosuus					
Mmk	60	8	27	27	185
Yhteensä	178	161	167	170	443

1992 menoarvio	290 000 000
1991 menoarvio	245 000 000
1990 tilinpäätös	199 997 967

35. Lisäavustus yleissivistävästä ja ammatillisesta koulutuksesta aiheutuviin menoihin

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yleissivistävää ja ammatillista koulutusta varten kunnille myönnettävistä lisäavustuksista annetun lain (497/83) mukaisen lisäavustuksen maksamiseen vuonna 1988 ja sen jälkeen syntyneisiin menoihin.

1992 menoarvio	2 000 000
1991 menoarvio	3 500 000
1990 tilinpäätös	4 991 463

51. Valtionapu Steiner-kouluille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 487 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Steiner-koulusta annetun lain (417/77) 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriön ja kuntien

keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta koskevista neuvotteluista 20.6.1991 allekirjoitettua pöytäkirjaa vastaavasti sopeuttavat Steiner-koulut taloutensa ja toimintansa siten, että vuonna 1992 menoissa saavutetaan keskimäärin saman suuruiset säästöt kuin jos opetukseen käytettävää tuntikehystä alennettaisiin viidellä prosentilla. Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu palkkausmenoihin	12 887 000
Valtionapu muihin käyttömenoihin ...	9 600 000
Yhteensä	22 487 000

1992 menoarvio	22 487 000
1991 menoarvio	22 500 000
1990 tilinpäätös	20 000 000

52. Avustus vieraskielisille kouluille

Momentille myönnetään 5 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen englantilaiselle kouluille enintään 2 600 000 mk, Helsingin kansainväliselle kouluille enintään 2 100 000 mk ja saksalaiselle kouluille enintään 1 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	5 700 000
1991 menoarvio.....	3 700 000
1991 lisämenoarvio.....	950 000
1990 tilinpäätös.....	3 100 000

55. Avustus ulkomailla toimiville kouluille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomailla toimivasta peruskoulusta vastaavasta yksityiskoulusta annetun lain (379/81) 5 §:n mukaisen valtionavun maksamiseen, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen, enintään 380 000 mk ylimääräisen avustuksen maksamiseen mainitun lain säännösten mukaan toimivien koulujen oppimateriaali- ja vuokramenoihin sekä enintään 415 000 mk avustuksen maksamiseen Tukholmassa järjestettävästä suomenkielisestä opetuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 150 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	2 800 000
1991 lisämenoarvio.....	600 000
1990 tilinpäätös.....	2 608 611

50. Eräät opettajankoulutuksen menot

Selvitysosa: Heinolan kurssikeskuksessa järjestetään vuosittain noin 190 kurssia, joihin osallistuu yhteensä noin 7 000 henkilöä. Koulutettavapäiviä on vuosittain noin 26 000.

Vuonna 1992 kurssikeskuksessa järjestetään arviolta 20 kurssia maksullisena palvelutoimintana.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 094 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 32, joista peruspalkkaisia 24 ja työsopimussuhteisia 8.

1992 menoarvio.....	7 094 000
1991 menoarvio.....	7 276 000
1990 tilinpäätös.....	4 771 413

27. Kouluhenkilöstön täydennyskoulutus (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 094 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajien, muun

kouluhenkilöstön ja lääninhallitusten koulustajien henkilöstön täydennyskoulutuksesta sekä kansainväliseen ylioppilastutkintoon liittyvästä opettajien täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä apurahojen maksamiseen opettajille heidän koulutustaan varten. Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja lääninohjaajien palkkaukseen lyhytaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 50 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	11 094 000
1991 menoarvio	11 350 000
1990 tilinpäätös	12 299 242

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 986 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.50.

1992 menoarvio..... 986 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 705 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-vuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 50 000 markan siirto momentilta 29.40.21 kurssikeskuksen kansainväliseen toimintaan.

1992 menoarvio..... 3 705 000
1991 menoarvio..... 3 800 000
1990 tilinpäätös..... 3 471 561

51. Lastentarhanopettajaopistot

Selvitysosa: Maan viidessä lastentarhanopettajaopistossa oli lukuvuonna 1990—91 yhteensä 1 860 opiskelijaa. Opistoista yksi on ruotsinkielinen, joka järjestää myös poikkeuskoulutusta Helsingissä.

Oppilaan kotikunta suorittaa valtiolle opilaskohtaisen korvauksen, jonka perusteet valtioneuvosto vahvistaa vuosittain.

Opetusministeriön ja kuntien keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta koskevista neuvotteluista 20.6.1991 allekirjoitettua pöytäkirjaa vastaavasti sopeuttavat lastentarhanopettajaopistot taloutensa ja toimintansa siten, että vuonna 1992 menoissa saavutetaan keskimäärin saman suuruiset säästöt kuin jos opetustuntien kokonaismäärää supistettaisiin viidellä prosentilla lukuvuoden 1990—1991 tasosta, kuitenkin niin, että opiskelijamäärien muutokset otetaan ensiksi huomioon laskentaperusteissa.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 352 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 217 600 mk kolmen henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 141, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 124 ja työsopimussuhteisiä 17.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 865 400 mk luvun selvitysosassa mainittua pöytäkirjaa vastaavasti.

1992 menoarvio 31 352 000
1991 menoarvio 33 208 000
1990 tilinpäätös 24 067 033

10. Kiinteistöjen käyttö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 560 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lastentarhanopettajaopistojen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

1992 menoarvio..... 7 560 000
1991 menoarvio..... 6 600 000
1990 tilinpäätös..... 6 338 068

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 119 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opiskelijoiden ruokailu- ja matkamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio..... 5 119 000
1991 menoarvio..... 5 500 000
1990 tilinpäätös..... 5 121 058

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 290 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-
vuotiseksi siirtomääräraha.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi-
ioon lisäyksenä 50 000 markan siirto mo-
mentilta 29.40.21 opistojen kansainväliseen
toimintaan ja 650 000 mk Jyväskylän lasten-
tarhanopettajaopiston uusien vuokratilojen
kustamisen johdosta.

1992 menoarvio.....	4 290 000
1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 tilinpäätös.....	2 266 477

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Helsingin lastentar-
hanopettajaopiston peruskorjauksesta ja lisä-
rakennuksesta aiheutuvien menojen maksa-
miseen. Peruskorjauksen hyötyala on 2 755
m² ja kustannusarvio on 21 500 000 mk eli
7 804 mk/m² sekä lisärakennuksen hyötyala
1 800 m² ja kustannusarvio 21 000 000 mk eli
11 667 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aiemmin
myönnetty 1 400 000 mk.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	500 000

52. Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset

Selvitysosa: Opetusministeriön ja kuntien
keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta kos-
kevista neuvotteluista 20.6.1991 allekirjoitet-
tua pöytäkirjaa vastaavasti sopeuttavat mu-
siikkioppilaitokset taloutensa ja toimintansa
siten, että vuonna 1992 menoissa saavutetaan
keskimäärin saman suuruiset säästöt kuin jos
opetukseen käytettävää tuntimäärää alennet-
taisiin viidellä prosentilla.

50. *Valtionosuus musiikin ammatillista kou-
lutusta antaville oppilaitoksille* (arviomäärä-
raha)

Momentille myönnetään 63 543 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää valtionosuutta saa-
vista musiikkioppilaitoksista annetun lain
(402/87) 2 §:ssä tarkoitettujen musiikin am-
matillista koulutusta antavien musiikkioppi-

laitosten valtionosuuksien ja -avustusten mak-
samiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden arvioidaan ja-
kautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus palkkausmenoihin	54 243 000
Valtionosuus ja -avustus muihin käyt- tömenoihin	9 300 000
Yhteensä	63 543 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan
53 871 000 mk valtionosuuksien ennakoiden
ja 9 672 000 mk loppusuoritusten maksami-
seen.

1992 menoarvio	63 543 000
1991 menoarvio	64 000 000
1990 tilinpäätös	56 649 969

55. Vammaisten lasten koulut

Selvitysosa: Valtion ylläpitämiä vammais-
ten lasten kouluja on yhdeksän, joista kaksi
on ruotsinkielistä. Kouluissa on yhteensä
noin 500 oppilasta.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 83 349 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksis-
ta vähennetään 285 000 mk kolmen viran
lakkauttamisen johdosta.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palk-
kauksista vähennetään 95 000 mk yhden
henkilön palkkauksena.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 524,
joista peruspalkkaisia 446, tilapäisiä yksi ja
työsopimussuhteisiä 77.

1992 menoarvio	83 349 000
1991 menoarvio	86 036 000
1990 tilinpäätös	65 402 854

21. *Oppilashuolto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 553 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaiden ravinto-, majoitus-, kuljetus- ja terveydenhuoltomenojen sekä kurssitoiminnan ja kuulonäkövammaisten lasten kuntoutuskeskuksen ravinto- ja majoitusmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	13 553 000
1991 menoarvio	12 700 000
1990 tilinpäätös	13 421 630

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 678 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös oppilasstipendien ja apurahojen maksamiseen sekä apurahojen maksamiseen opettajille ja opetushar-

joittelussa oleville koti- ja ulkomailla tapahtuvaan opiskeluun. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 950 000 mk Ruskeasuon koulun peruskorjauksen ajaksi tarvittavien tilojen vuokramenoina ja 60 000 markan siirto momentilta 29.40.21 koulujen kansainväliseen toimintaan.

1992 menoarvio.....	8 678 000
1991 menoarvio.....	8 500 000
1990 tilinpäätös.....	5 650 123

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Ruskeasuon koulu.....		49 400		5 400 000	10 000 000
— lisärakennus.....	1 241	16 100	12 973		
— peruskorjaus	3 501	33 300	9 512		
		1992 menoarvio	10 000 000		
		1991 menoarvio	9 900 000		
		1990 tilinpäätös	6 200 000		

56. *Kirjastotoimi*

Selvitysosa: Yleisiä kirjastoja oli vuonna 1989 yhteensä 1 174, joista pääkirjastoja oli 444, muita kirjastoja 530 ja laitoksissa toimivia kirjastoja 200. Kirjastoautoja oli toiminnassa 231. Rekisteröityjä lainaajia oli noin 2,2 miljoonaa ja vuotuisia kirjastokäyntejä noin 49,5 miljoonaa.

Vuonna 1989 yleisissä kirjastoissa tehtiin noin 4 527 henkilötyövuotta. Päätoimisia kirjastonhoitajia oli 1 765 ja muun kirjastoammatillisen henkilökunnan päävirkoja 2 008. Työllisyysvaroin palkatun henkilökunnan työpanos oli lisäksi 695 henkilötyövuotta.

Valtionosuuteen oikeuttavat käyttökustannukset olivat vuonna 1990 koko maassa keskimäärin noin 176 mk asukasta kohden. Kunta saa peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) 8 §:n nojalla valtion-

osuutta 50—86 %, keskimäärin 66 %, niihin kirjaston käyttömenoihin, joiden kunnan asukasta kohti lasketun määrän valtioneuvosto vahvistaa etukäteen vuosittain todennäköisten keskimääräisten kustannusten perusteella erityyppisiä kuntia varten.

30. *Valtionosuus ja -avustus kirjastojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 679 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää myös 863 500 mk avustuksen maksamiseen keskitettyihin palveluihin ja keilutoimintaan, 750 000 mk avustuksen maksamiseen eräille kirjastoalan järjestöille, 455 900 mk kirjastolain (235/86) mukaisen

avustuksen maksamiseen kunnille yhteispuhjoismaiseen kirjastotoimintaan, 58 200 mk avustuksen maksamiseen yksityisin varoin ylläpidettyyn kirjastotoimintaan sekä 116 400 mk avustuksen maksamiseen saamelaiskirjastolle.

Selvitysosa: Määräraha arvioidaan tarvittavan 630 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden, 34 600 000 mk osasuoritusten ja 12 156 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 750 000 mk siirtona momentilta 29.68.54.

1992 menoarvio 679 000 000
1991 menoarvio 665 800 000
1990 tilinpäätös 620 967 558

31. Valtionosuus kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 33 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/78) mukaisen kirjastojen perustamiskustannusten valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1992 saa myöntää kirjastohankkeille rakentamislupia siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet vuoden 1992 hintatason mukaisista normaalihinnoista laskien ovat yhteensä 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhteensä 4 000 000 mk lääninhallituksen päätöksellä toteutettavien hankkeiden ja niiden ensikertaisen kalustamisen ja varustamisen valtionosuuden maksamiseen sekä valtionosuuden maksamiseen kirjastoautojen hankkimiseen ja ensikertaiseen varustamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

mk

Vuonna 1992 myönnettävien rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet 4 500 000

Vuonna 1991 ja sitä aikaisemmin myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät, rakennusaikana maksettavat valtionosuudet	11 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden vuotuismaksut	10 000 000
Jälkirahoitteisten hankkeiden korot ...	3 000 000
Lääninhallituksen päätöksellä vuonna 1992 rahoitettavat hankkeet sekä kirjastoautojen hankkiminen ja ensikertainen varustaminen	4 000 000
Muut menot, kuten yksinkustannettavien hankkeiden ensikertainen kalustaminen	500 000
Yhteensä	33 000 000

Rakentamisluvista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1993	1994	1995	1996	1997—
Vuonna 1991 ja sitä ennen myönnettyt luvat					
Valtionosuus Mmk	13	14	14	14	24
Vuonna 1992 myönnettävät luvat					
Valtionosuus Mmk	9	2	2	2	3
Yhteensä	22	16	16	16	27

1992 menoarvio 33 000 000
1991 menoarvio 40 500 000
1991 lisämenoarvio ..... —1 100 000
1990 tilinpäätös 41 481 747

(51.) Avustus kuurojen tiedonsaannin edistämiseen

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta. Tarkoituksena on, että menot suoritetaan avustuksena Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

1991 menoarvio 1 400 000
1990 tilinpäätös 1 280 000

58. Näkövammaisten kirjasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 639 000 mk.

Peruspalkkaisten määrä saa olla enintään 44.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon yhtä henkilövuotta vastaava vähennys kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkauksista.

1992 menoarvio.....	8 639 000
1991 menoarvio.....	8 983 000
1990 tilinpäätös.....	6 856 645

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 8 385 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös näkövammaisten kirjastosta annetun lain (11/78) edellyttämän oppimateriaalituotannon menojen sekä piste- ja äänikirjahankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahassa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 200 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	8 385 000
1991 menoarvio.....	8 250 000
1990 tilinpäätös.....	7 697 626

(50.) *Näkövammaisten tiedonsaannin avustaminen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mistä 430 000 mk on sisältynyt ehdollisena vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon, on poistettu menoarviosta. Tarkoituksena on, että menot suoritetaan avustuksena Raha-auto- maattiyhdistyksen tuotosta.

1991 menoarvio.....	2 980 000
1990 tilinpäätös.....	2 520 000

(59). Ammattikasvatushallitus

Selvitysosa: Vuoden 1991 tulo- ja menoarvion luvun 29.40 perusteluihin viitaten luku

sekä sen momentit 29.59.01, 23, 24, 25 ja 29 on poistettu menoarviosta.

Ammatilliset oppilaitokset

(Luvut 29.60, 65 ja 67)

Selvitysosa: Ammatillista koulutusta antavia oppilaitoksia on vuonna 1992 toiminnassa 482, joista 162 valtion, 261 kuntien tai kuntainliittojen ja 59 yksityisten yhteisöjen ylläpitämiä. Taulukossa esitetyn vakinaisen koulutuksen oppilasmäärän lisäksi arvioidaan väliaikaisessa ammatillisessa koulutuksessa olevan vuonna 1992 noin 13 500 oppilasta. Ammatillisessa koulutuksessa olisi näin ollen yhteensä noin 180 000 oppilasta.

Ammatillisten oppilaitosten vakinaisen koulutuksen opiskelijamäärä lisääntyy vuonna 1992 yhteensä 7 900 opiskelijalla, mikä aiheutuu erityisesti terveydenhuollon ja sosiaalialan koulutuksen oppilasmäärän kasvusta sekä aikuiskoulutuksen laajenemisesta. Lisäyksestä 2 900 on nuorten peruskoulutuksen,

4 000 aikuisten ammatillisen peruskoulutuksen ja 1 000 jatkolinjojen opiskelijoiden osuutta.

Aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskeli noin 10 800 ja jatkolinjoilla noin 2 600 opiskelijaa vuonna 1990. Lisäksi oppilaitoksissa oli lähes 2 100 yksityisopiskelijaa. Vuonna 1992 opiskelijamäärän arvioidaan peruskoulutuksessa olevan 25 800, jatkolinjoilla 4 200 opiskelijaa ja yksityisopiskelijoiden määrän arvioidaan olevan 2 000.

Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan muodostamalla nykyistä toimintakykyisempiä sekä koulutustehtävältään jäsentyneempiä oppilaitosyksiköitä. Rationalisoiminen toteutetaan mm. oppilaitosten välistä työnjakoa

tarkistamalla, oppilaitosyksiköitä yhdistämällä ja lakkauttamalla toimintakykynsä menettäneitä yksiköitä. Asiaa selvitetään yksityiskohtaisesti lukujen 29.60, 65 ja 67 yhteydessä.

Lisäksi selvitetään Jokioisten maatalousoppilaitoksen tilojen siirtämistä Kuvataideakatemialle. Valtion ammatillisten oppilaitosten kunnallistamisen valmistelua jatketaan ja selvitetään siihen liittyen eräiden Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevien valtion ammatillisten oppilaitosten nykyistä laajempien yhteenliittymien muodostamista.

Tarkoitus on perustaa yksi kunnallinen hotelli- ja ravintolaoppilaitos ja muodostaa yhdestä kunnallisesta ammattioppilaitoksesta ammatillinen erityisoppilaitos siten, että sille osittain määrätään erityisoppilaitoksen asema ja tehtävä.

Oppilaspaikkojen lisäämiseksi ja tarpeellisten muutos- ja peruskorjaustöiden suorittamiseksi valtion ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointeihin ehdotetaan käytettäväksi vuonna 1992 yhteensä noin 253 milj. mk. Kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten rakennusinvestointien valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan yhteensä

137 milj. mk. Lisäksi ehdotetaan, että perustamissuunnitelmia, joiden valtionosuus tai -avustus maksetaan jälkirahoituksena, voidaan hyväksyä yhteensä 255 milj. markan kustannusarvioita vastaavasti. Rakennushankkeiden rahoituksessa ovat edelleen etusijalla oppilaspaikkoja lisäävät kohteet.

Ammatillisen koulutuksen muita painopisteitä ovat toiminnan kansainvälistäminen ja opettajiston kehittäminen, ammatillisten oppilaitosten ja lukion sekä ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoiminta sekä nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilutoiminta. Tarkoituksena on, että väliaikaiseen koulutukseen otettaisiin vuodesta 1992 alkaen vain aikuisopiskelijoita ja väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen varatut määrärahat kohdennettaisiin nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilutoimintaan. Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuuden arviointia valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla tehostetaan.

Ammatillista aikuiskoulutusta käsitellään luvussa 29.69.

*Opiskelijoiden määrät vuosina 1990—92 vakinaisessa koulutuksessa
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset*

	Oppilaitosten lukumäärä 1992	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijämäärän muutos 1991/92
		1990	1991	1992	
Ammattioppilaitokset	8	5 500	6 000	6 000	—
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	4	1 100	1 160	1 400	240
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	20	2 500	2 380	2 460	80
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	6	1 260	1 220	1 220	—
Maatalousalan oppilaitokset	39	4 600	4 580	4 500	—80
Merenkulkuoppilaitokset	3	550	600	650	50
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	24	2 800	3 000	3 200	200
Teknilliset oppilaitokset	19	13 900	14 400	14 500	100
Terveystieteiden oppilaitokset	30	19 850	22 200	25 600	3 400
Ammatilliset erityisoppilaitokset	6	450	450	450	—
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	1	40	60	60	—
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	2	780	600	630	30
Yhteensä	162	53 330	56 650	60 670	4 020

65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1992	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijämäärän muutos 1991/92
		1990	1991	1992	
Ammattioppilaitokset	86	38 500	39 500	40 000	500
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	9	1 490	1 700	1 900	200
Kauppaoppilaitokset	59	24 980	25 000	25 500	500
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	19	1 460	1 640	1 700	60
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset	5	130	200	400	200
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	36	3 480	3 700	3 800	100
Maatalousalan oppilaitokset	8	560	500	500	—
Sosiaalialan oppilaitokset	18	5 450	7 000	7 400	400
Teknilliset oppilaitokset	11	4 600	5 000	5 100	100
Terveydenhuolto-oppilaitokset	10	2 600	3 600	4 500	900
Yhteensä	261	83 250	87 840	90 800	2 960

67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

	Oppilaitosten lukumäärä 1992	Opiskelijoiden lukumäärä			Opiskelijämäärän muutos 1991/92
		1990	1991	1992	
Ammattioppilaitokset	4	250	250	250	—
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	2	310	340	660	320
Kauppaoppilaitokset	9	6 340	6 400	6 500	100
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	8	1 260	1 060	1 050	—10
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset	1	—	20	40	20
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	2	530	540	550	10
Maatalousalan oppilaitokset	5	480	480	470	—10
Sosiaalialan oppilaitokset	9	2 020	2 600	2 890	290
Teknilliset oppilaitokset	1	400	400	420	20
Terveydenhuolto-oppilaitokset	8	690	870	1 040	170
Ammatilliset erityisoppilaitokset	10	1 560	1 600	1 600	—
Yhteensä	59	13 840	14 560	15 470	910
Kaikki oppilaitokset yhteensä (vakainainen koulutus)	482	150 420	159 050	166 940	7 890

60. Valtion ammatilliset oppilaitokset

Selvitysosa: Ammatillisten oppilaitosten toimintaa tehostetaan ja tuloksellisuutta parannetaan tarkistamalla oppilaitosten välistä työnjakoa, yhdistämällä eräitä oppilaitosyksiköitä sekä lakkauttamalla toimintakykyä menettäneitä yksiköitä. Siikasalmen maatalousoppilaitos muutetaan 1.8.1992 lukien Joensuun yliopiston tutkimus- ja koemasiksi. Vehmaan maatalousoppilaitos yhdistetään Tuorlan maatalous- ja puutarhaoppilaitokseen ja Kittilän kotitalousoppilaitos Kittilän maatalousoppilaitokseen. Onkamon metsäoppilaitos yhdistetään Joensuun metsä- ja puutalousoppilaitokseen, Oulun metsäoppilaitoksen Haapajärven sivupiste yhdistetään Haapajärven maatalousoppilaitokseen ja muodos-

tetaan yhdistetty Haapajärven maatalous- ja metsäoppilaitos. Tervolan maatalousoppilaitos yhdistetään Rovaniemen maatalous- ja puutarhaoppilaitokseen ja Ilomantsin maatalousoppilaitos ja Pohjois-Karjalan ammattioppilaitoksen Ilomantsin sivutoimipiste yhdistetään valtion ammattioppilaitokseksi.

Jokioisten maatalousoppilaitoksen tilojen siirtämistä Kuvataideakatemielle selvitetään. Samoin selvitetään eräiden Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevien valtion ammatillisten oppilaitosten nykyistä laajempien yhteenliittymien muodostamista.

Opetusministeriön ja kuntien keskusjärjestöjen koulutoimen taloutta koskevasta neu-

votteluista 20.6.1991 allekirjoitettua pöytäkirjaa vastaavasti sopeuttavat valtion ammatilliset oppilaitokset taloutensa ja toimintansa siten, että vuonna 1992 menoissa saavutetaan keskimäärin saman suuruiset säästöt kuin jos opetustuntien kokonaismäärää supistettaisiin viidellä prosentilla lukuvuoden 1990—1991 tasosta, kuitenkin niin, että opiskelijamäärien muutokset otetaan ensiksi huomioon laskentaperusteissa.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 633 969 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein enintään 1 500 000 mk nuorisosaasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeilujen opetustuntimäärän kasvusta aiheutuviin lisäkustannuksiin ja enintään 3 000 000 mk vieraskielisen koulutuksen järjestämismenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös opetusministeriön määräämin perustein ammatillisten oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoiminnasta, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintakokeilusta sekä tietotekniikan kehittämissopilaitoksista aiheutuviin lisäkustannuksiin, urheilijoiden ammatilliseen koulutukseen, monimuoto-opetukseen, ympäristökasvatusprojektien aiheuttamiin palkkauksiin, vieraskielisten opiskelijoiden tukiovetuksen järjestämiseen sekä tulkkien, koulunkäyntiavustajien ja ulkomaalaisten asiantuntijoiden palkkaukseen.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 518 900 mk yhdeksän viran lakkauttamisen johdosta 1.8.1992 lukien.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 5 160 000 mk 50 viran lakkauttamisen johdosta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 183 000 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1992 lukien.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 286 700 mk kahdeksan henkilön palkkauksina 1.8.1992 lukien.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 3 612 000 mk 35 henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 7 497, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 5 761, tilapäisiä 10 ja työsopimussuhteisiä 1 726.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 500 000 markan siirto momentilta 29.60.23 sekä vähennyksenä 616 100 mk seitsemän viran ja viiden tehtävän

palkkausmenojen siirtona momentille 29.10.21 sekä 189 200 mk kahden viran ja kolmen tehtävän palkkausmenojen siirtona momentille 28.60.01.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 45 000 000 mk luvun selvitysosan perusteluissa mainittua pöytäkirjaa vastaavasti.

1992 menoarvio	1 633 969 000
1991 menoarvio	1 708 268 000
1990 tilinpäätös	1 288 299 365

21. Oppilashuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 207 675 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain (498/83) mukaisten etujen maksamiseen sekä ammatillisten oppilaitosten oppilaiden terveydenhuollon menojen, ammatillisten erityisoppilaitosten oppilaiden viikkorahojen, enintään 1 400 000 mk ensisijaisesti oppilasvaihtoon osallistuvien suomalaisten ja ulkomaalaisten oppilaiden lisättyjen opintososiaalisten etujen, työvaatetusmenojen, perhehuoltorahojen, metsätyömiesten ammattiopetuksen opinto- ja perheavustusten sekä terveydenhuolto-oppilaitosten oppilaiden vuokra-apujen ja suojavaatetuksen hankinta- ja huoltomenojen sekä muiden oppilashuoltomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	23 400 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	4 875 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	12 675 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	4 680 000
Maatalousalan oppilaitokset	18 232 000
Merenkulkuoppilaitokset	3 315 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	20 475 000
Teknilliset oppilaitokset	35 100 000
Terveydenhuolto-oppilaitokset	78 975 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset	4 875 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	829 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	244 000
Yhteensä	207 675 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 16 000 000 mk maksuttoman koulukuljetuksen järjestämisestä ja koulumatkasta aiheutuvien kustannusten suorittamisesta ammatillisten oppilaitosten oppilaille annetun valtioneuvoston pää-

töksen 1 §:n väliaikaisen muuttamisen johdosta.

1992 menoarvio	207 675 000
1991 menoarvio	215 000 000
1990 tilinpäätös	207 242 511

23. Väliaikainen ammatillinen koulutus

Momentille myönnetään 447 661 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten järjestämään väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen, valtion oppilaitosten käyttö- ja kalustomenoihin, välttämättömiin atk-menoihin, ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta ostettavan väliaikaisen koulutuksen maksamiseen sekä tulkkien palkkaamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 4 000 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutuksen järjestämiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 68 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus kouluttaa keskimäärin 13 500 opiskelijaa. Uudet aloituspaikat perustetaan aikuisten väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen. Nuorisosteen väliaikaiseen ammatilliseen koulutukseen ei oteta uusia oppilaita. Opetushallitus päättää ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutuksen aloittamisesta ja määrärahojen jaosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 1 500 000 mk maksutoman koulukuljetuksen järjestämisestä ja koulumatkasta aiheutuvien kustannusten suorittamisesta ammatillisten oppilaitosten oppilaille annetun valtioneuvoston päätöksen 1 §:n väliaikaisen muuttamisen johdosta ja 16 332 000 markan siirto momenteille 60.01, 60.25, 60.27, 60.29, 65.30 ja 67.50.

1992 menoarvio	447 661 000
1991 menoarvio	212 000 000
1990 tilinpäätös	216 961 279

24. Harjoittelutoiminta

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppilaitosten harjoittelutoiminnan ja yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä ammatillisten oppilaitosten oppilaiden palkkaamiseksi harjoittelijoiksi valtionhallintoon. Määrärahaa saa käyttää myös konemestarioppilaille suomalaisissa lai-

voissa järjestettävien harjoittelupaikkojen hankintaan.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	9 700 000
1990 tilinpäätös	9 544 551

25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 932 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten kansainvälistämisestä, väliaikaisista ammattikorkeakouluista ja muista ammatillisen koulutuksen uusista kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös 24 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on siirretty momentilta 29.60.23.

1992 menoarvio	7 932 000
----------------------	-----------

26. Opettajankoulutus

Momentille myönnetään 25 448 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opettajien pätevyittäväen ja ammattipedagogiseen perehdyttämiskoulutukseen, opettajankoulutukseen sisältyvän kenttäharjoittelun valvontamatkojen, harjoittelun ohjaajien koulutuksen sekä opettajien sapattivapaasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion oppilaitosten opettajien kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvaan työelämään tutustumisen ja opettajien kansainvälisen vaihtotoiminnan menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma: mk

Ammattioppilaitosten työnopettajien pätevyittävä koulutus	4 387 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitosten opettajankoulutus	439 000
Koti- ja laitostalousoppilaitosten opettajankoulutus	293 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitosten opettajankoulutus	488 000
Maatalousalan oppilaitosten opettajankoulutus	293 000
Metsä- ja puutalousoppilaitosten opettajankoulutus	488 000
Teknillisten oppilaitosten opettajankoulutus	2 437 000
Terveystieteiden oppilaitosten opettajankoulutus	975 000
Aikuiskoulutuskeskusten opettajankoulutus	2 925 000
Harvinaisten alojen opettajien koulutus ulkomailla	293 000

Ruotsinkielinen opettajankoulutus.....	585 000
Terveystieteiden opettajien päte- voittävä koulutus	2 242 000
Muu pätevoittävä koulutus	2 437 000
Opettajien käytännön työelämään tu- tustuminen ja kansainvälinen opettajan- vaihto	5 119 000
Opettajankoulutuslaitosten opettajien sapattivapaa	1 170 000
Kaikille yhteisten aineiden opettajien ammattipedagoginen perehdyttämiskou- lutus	877 000
Yhteensä	25 448 000
1992 menoarvio	25 448 000
1991 menoarvio	26 100 000
1990 tilinpäätös	19 760 805

27. Oppilaitosten henkilöstön lisäkoulutus

Momentille myönnetään 23 886 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion ja valtion-
oppilaitosten kotimaassa ja ulkomailla ta-
pahtuvan henkilöstökoulutuksen menojen
sekä suunnittelumenojen maksamiseen. Mää-
räräystä saa käyttää 2 000 000 mk nuori-
soasteen koulutuksen ja ammattikorkeakou-
lujen kokeiluista aiheutuviin lisäkustannuk-
siin. Määrärahaa saa käyttää enintään 13
henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palk-
kasmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
otettu huomioon lisäyksenä 1 500 000 markan
siirto momentilta 29.60.23.

1992 menoarvio	23 886 000
1991 menoarvio	22 600 000
1990 tilinpäätös	18 116 990

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomää- räraha)

Momentille myönnetään 197 903 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää maksullisesta palve-
lutoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen,
mukaan lukien opetukseen liittyvän tilapäisen
ja työsuhteisen henkilökunnan palkat, mak-
samiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää
ammattillisten oppilaitosten opetustoiminnan
menojen ja opetusvälineiden hankintameno-
jen sekä kansainvälisen yhteistyön menojen
maksamiseen siinä määrin kuin varainhoito-
vuotta edeltävänä vuonna maksullisesta pal-
velutoiminnasta saatavat tulot ovat ylittäneet
momentilta suoritettut menot, joihin on lisätty
maksullisen palvelutoiminnan hallinto- ja toi-
mitilakustannukset sekä koneiden ja laittei-
den pääomakustannukset.

Määrärahaa saa käyttää 4 000 000 mk
hankekohtaisena tukena maksullisen palvelu-
toiminnan laajentamisesta teknillisissä oppi-
laitoksissa ja 1 000 000 mk muissa oppilai-
toksissa aiheutuviin menoihin. Mainittua han-
kekohtaista määrärahaa saa käyttää myös
oppilaitosten kehittämisprojekteihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	3 705 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	38 995 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	5 167 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	1 657 000
Maatalousalan oppilaitokset	10 139 000
Merenkulkuoppilaitokset	877 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	14 136 000
Teknilliset oppilaitokset	37 534 000
Terveystieteiden- ja sosiaalialan täyden- nyskoulutus	9 261 000
Ammattilliset erityisoppilaitokset	1 852 000
Ammattikasvatushallinnon koulutus- keskus	3 900 000
Ammattilliset opettajakorkeakoulut ...	3 900 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutus- keskus	488 000
Forestry training programme (FTP)...	53 619 000
Agriculture and home economics trai- ning programme (AHTP)	12 673 000
Yhteensä	197 903 000

Selvitysosa: Määrärahalla palkataan arviol-
ta 242 henkilöä, joista arviolta 26 kehitys-
maihin. Toiminnasta kertyvät tulot
196 500 000 mk on merkitty momentille
12.29.60. Palvelutoiminnan käynnistämisen-
vaiheen osalta ei kerry tuloja. Määrärahan
mitoituksessa on otettu huomioon Siikasal-
men maatalousoppilaitoksen siirtyminen
Joensuun yliopiston tutkimus- ja koebasak-
si.

1992 menoarvio	197 903 000
1991 menoarvio	203 000 000
1990 tilinpäätös	95 558 895

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 292 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön
määräämin perustein 5 000 000 mk ulkomail-
la suoritettavista opintojaksoista aiheutuvien
lisäkustannusten ja 1 600 000 mk nuorisoa-
steen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen
kokeiluista aiheutuvien lisäkustannusten mak-
samiseen. Määrärahaa saa käyttää myös
työtoiminnan menojen, oppilaille suoritetta-
vien työkorvausten, henkilökunnan ulkomais-

ten virkamatkajien sekä metsäkoneiden ja kuljettajakoulutukseen käytettävän ajoneuvokaluston vuokrausmenojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää oppilaitosten kalustohankintamenojen maksamiseen.

Vuoden 1992 aikana saa tehdä valtion ammatillisten oppilaitosten toimitiloja koskevia vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 1992 jälkeen siten, että lisätilojen määrä on enintään 5 000 m².

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	37 927 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	8 873 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	15 015 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	16 770 000
Maatalousalan oppilaitokset	34 417 000
Merenkulkuoppilaitokset	3 608 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	32 565 000
Teknilliset oppilaitokset (koulutuskeskus 500 000 mk)	27 982 000
Terveystieteiden oppilaitokset	95 842 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset	6 338 000
Ammattikasvatustieteiden koulutuskeskus	1 950 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	4 680 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	1 365 000
Maksuliike ja kirjanpito	5 168 000
Yhteensä	292 500 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 600 000 markan siirto momentilta 29.60.23 ja 21 000 000 mk oppilaitosten vuokrausmenojen lisäyksenä. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon oppilasmäärän kasvu, Siikasalmen maatalousoppilaitoksen muuttuminen Joensuu yliopiston tutkimus- ja koeasemaksi sekä oppilaitosten maksuliike-, kirjanpito- ja kuukausipalkkasysteemin käyttökustannukset.

Työkorvausten maksaminen on tarpeen, jotta metsä- ja puutalousoppilaitosten oppilaille voidaan maksaa palkka heidän työharjoituksina suorittamastaan tuottavasta työstä voimassa olevien työehtosopimusten mukaisesti. Työtoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.60.

1992 menoarvio	292 500 000
1991 menoarvio	280 000 000
1990 tilinpäätös	245 424 028

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 135 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattioppilaitokset	16 000 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	5 000 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	6 000 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset ...	10 000 000
Maatalousalan oppilaitokset	7 000 000
Merenkulkuoppilaitokset	3 000 000
Metsä- ja puutalousoppilaitokset	16 000 000
Teknilliset oppilaitokset	38 000 000
Terveystieteiden oppilaitokset	27 000 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset	3 000 000
Ammattikasvatustieteiden koulutuskeskus	500 000
Ammatilliset opettajakorkeakoulut	3 000 000
Saamelaisalueen ammatillinen koulutuskeskus	500 000
Yhteensä	135 000 000
1992 menoarvio	135 000 000
1991 menoarvio	122 000 000
1990 tilinpäätös	117 200 000

71. Kaluston uusiminen käytöstä poistetun tilalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion ammatillisten oppilaitosten ja niiden koulutilojen käytöstä poistetun tilalle hankittavien laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen. Uutta laitteistoa ja kalustoa saa hankkia enintään niin paljon kuin vanhentuneen laitteiston ja kaluston myynnistä kertyy tuloja.

Selvitysosa: Tulot on merkitty momentille 12.29.60.

1992 menoarvio	3 200 000
1991 menoarvio	3 000 000
1990 tilinpäätös	1 928 164

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 253 020 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Ammattioppilaitokset					
1.1.	Etelä-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Seinäjäki		48 100		24 200 000 (peruuntunut 1 500 000)	17 000 000
	— lisärakennus	2 788	25 000	8 967		
	— peruskorjaus	4 299	23 100	5 373		
1.2.	Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitos, Oulu					
	— muutostyöt	3 640	24 000	6 593	9 000 000	4 500 000
					Yhteensä	21 500 000
2.	Hotelli- ja ravintola-oppilaitokset					
2.1.	Vaasan hotelli- ja ravintolaoppilaitos					
	— uudisrakennus	4 420	46 000	10 407	32 200 000	13 800 000
					Yhteensä	13 800 000
3.	Koti- ja laitostalousoppilaitokset					
3.1.	Kauhajoen koti- ja laitostalousoppilaitos.		31 600		27 600 000	4 000 000
	— lisärakennus	2 388	25 500	10 678		
	— peruskorjaus	1 104	6 100	5 525		
3.2.	Keski-Suomen kotitalousopettajaopisto .		30 000		650 000	1 500 000
	— lisärakennus	1 970	19 300	9 797		
	— peruskorjaus	1 811	10 700	5 908		
3.3.	Lepaan kotitalousoppilaitos					
	— peruskorjaus	1 499	9 400	6 271	1 100 000 (peruuntunut 599 858)	500 000
3.4.	Järvenpään kotitalousopettajaopisto					
	— pesula	373	7 840	21 019	4 700 000	3 140 000
					Yhteensä	9 140 000
4.	Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset					
4.1.	Lahden muotoiluinstituutti					
	— peruskorjaus	4 981	34 300	6 886	21 500 000	12 800 000
4.2.	Jurvan käsi- ja taideteollisuusoppilaitos .		38 000		1 500 000	2 000 000
	— lisärakennus	3 620	30 000	8 287		
	— muutostyöt	1 049	8 000	7 626		
					Yhteensä	14 800 000
5.	Maatalousalan oppilaitokset					
5.1.	Lepaan puutarhaoppilaitos		43 100		25 970 000 (peruuntunut 129 902)	17 260 000
	— lisärakennus	4 070	33 000	8 108		
	— korjaus- ja muutostyöt	1 680	10 100	6 012		
5.2.	Koivikon maatalousoppilaitos		24 800		1 500 000	7 000 000
	— lisärakennus	1 613	16 200	10 043		
	— peruskorjaus	1 280	8 600	6 719		
5.3.	Hyvinkään maatalousoppilaitos					
	— lisärakennus	2 509	23 100	9 207	810 000 (peruuntunut 356 100)	1 000 000
5.4.	Suonenjoen maatalousoppilaitos					
	— vanhan päärakennuksen peruskorjaus.	843	6 300	7 473	980 000	2 000 000

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
5.5.	Kempeleen puutarhaoppilaitos					
	— lisärakennus.....	2 500	17 000	6 800		500 000
5.6.	Valtion kalatalousoppilaitos					
	— kalankasvatushalli ja ulkoaltaat	330	11 200	3 394	7 000 000	4 200 000
					Yhteensä	31 960 000
6.	Merenkulkuoppilaitokset					
6.1.	Rauman merenkulkuoppilaitoksen työti- lojen peruskorjaus.....	2 246	13 700	6 100	13 100 000	600 000
					Yhteensä	600 000
7.	Metsä- ja puutalousoppilaitokset					
7.1.	Rovaniemen metsäopisto					
	— peruskorjaus	2 871	13 900	4 841	12 570 000	1 590 000
					(peruuntunut 255 885)	
7.2.	Ekenäs skogsläroanstalt		16 700		6 500 000	6 000 000
	— lisärakennus.....	935	10 500	11 230		
	— peruskorjaus	1 274	6 200	4 867		
					Yhteensä	7 590 000
8.	Teknilliset oppilaitokset					
8.1.	Helsingin teknillinen oppilaitos, Hietalahden rakennusten peruskorjaus ..				88 700 000	30 000 000
					(peruuntunut 1 225 000)	
	— päärakennus	6 690	96 000	14 350		
	— konelaboratoriot	4 640	39 800	8 580		
	— uusi kemia	2 410	22 600	9 340		
	— sähkölaboratorio	3 448	18 000	5 220		
8.2.	Turun teknillinen oppilaitos		77 500		34 900 000	27 000 000
					(peruuntunut 23 092)	
	— lisärakennus.....	5 137	55 000	10 707		
	— peruskorjaus	6 253	22 500	3 599		
8.3.	Kotkan teknillinen oppilaitos					
	— lisärakennus.....	2 225	22 300	10 022	2 800 000	1 000 000
8.4.	Mikkelin teknillinen oppilaitos.....		64 000		1 800 000	2 000 000
	— lisärakennus.....	4 100	41 900	10 220		
	— perusparannus	6 300	22 100	3 508		
8.5.	Tampereen teknillinen oppilaitos.....		15 500			1 000 000
	— keittiön ja ruokalan laajennus.....	867	12 100	13 956		
	— korjaustyöt.....	954	3 400	3 564		
					Yhteensä	61 000 000
9.	Terveydenhuolto-oppilaitokset					
9.1.	Hämeenlinnan terveydenhuolto-oppilai- tos					
	— peruskorjaus	5 657	38 900	6 876	28 590 000	10 310 000
9.2.	Keski-Suomen terveydenhuolto-oppilai- tos		62 000		7 545 000	25 000 000
					(peruuntunut 146 437)	
	— lisärakennus.....	6 084	56 000	9 204		
	— muutostyöt	896	6 000	6 696		
9.3.	Pohjois-Karjalan terveydenhuolto-oppi- laitos.....		71 000		24 835 000	20 000 000
	— lisärakennus.....	4 917	50 000	10 169		
	— muutostyöt.....	3 304	21 000	6 356		

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
9.4.	Kuopion terveydenhuolto-oppilaitos — lisärakennus.....	5 203	55 000	10 571	6 000 000	22 000 000
9.5.	Helsingin sairaanhoito-op. muutos.....	989	7 500	7 583	3 500 000	4 000 000
					Yhteensä	81 310 000
10.	Ammatilliset erityisoppilaitokset					
10.1.	Arlainstituutti, Espoo — asuntola	1 812	18 040	9 956	15 620 000	2 420 000
10.2.	Perttulan erityisammattikoulu — kasvihuoneen lisärakennus	980	3 200	3 265	300 000	2 900 000
					Yhteensä	5 320 000
11.	Ammatilliset opettajakorkeakoulut					
11.1.	Hämeenlinnan ammatillisen opettajakor- keakoulun peruskorjaus	12 410	60 900	4 907	13 100 000	1 000 000
					Yhteensä	1 000 000
12.	Suunnittelu, pienet hankkeet ja tilapäis- rakennusten siirto- ja kunnostustyöt....					5 000 000
					Yhteensä	5 000 000
					Yhteensä	253 020 000

Selvitysosa: Rakennushallitus on varannut 9 000 000 mk momentilta 28.64.13 Pohjois-Pohjanmaan ammattioppilaitoksen muutostöihin. Terveydenhuoltoalan oppilaitosten jäljellä olevat rakennustarpeet on tarkoitus arvioida uudelleen ottaen huomioon terveydenhuollon virkojen kasvun supistuminen.

1992 menoarvio.....	253 020 000
1991 menoarvio.....	287 860 000
1990 tilinpäätös.....	200 660 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Ammattikasvatushallinnon koulutuskeskuksen kiinteistöjen maksamattoman kauppahinnan korkomenoihin.

Joensuun kaupungin kanssa saadaan tehdä

esisopimus enintään 4 130 m² käsittävien tilojen rakentamisesta Pohjois-Karjalan ammattioppilaitokselle. Kaupunki rakentaa tilat ja valtio ostaa ne todellisten rakennuskustannusten suuruisella kauppahinnalla. Lisätilojen kustannusarvio on 35 400 000 mk. Maksut ajoittuvat siten, että ensimmäinen kolmannes kauppahinnasta maksetaan kolmen vuoden kuluttua rakennusten siirtymisestä valtion hallintaan ja loput kahtena seuraavana vuotena. Maksamattomalle kauppahinnalle valtio suorittaa rakennusten siirtymisestä valtion hallintaan vuotuista korkoa, joka on yhtä prosenttiyksikköä suurempi kuin Suomen Pankin peruskorko.

1992 menoarvio.....	3 100 000
1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 tilinpäätös.....	3 700 000

61. Koulutilat ja metsät

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 692 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 1 432 000 mk 17 henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 310 työsopimussuhteista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 181 000 mk viiden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 29.10.21.

1992 menoarvio	51 692 000
1991 menoarvio	54 388 000
1990 tilinpäätös	44 735 309

21. Metsien hoito (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 790 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsien hoidon edellyttämien kulutus- ja hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio.....	790 000
1991 menoarvio.....	800 000
1990 tilinpäätös.....	763 478

22. Puutavaran hankinta ja myynti (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää puutavaran korjuusta ja myynnistä aiheutuvien kulutus- ja hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 18 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot 10 000 000 mk on merkitty momentille 12.29.61.

1992 menoarvio.....	2 200 000
1991 menoarvio.....	2 200 000
1990 tilinpäätös.....	2 129 462

28. Maatilatalouden menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 025 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousalan oppilaitosten ja koti- ja laitostalousoppilaitosten koulutilojen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot

70 000 000 mk on merkitty momentille 12.29.61. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Siikasalmen maatalousoppilaitoksen siirtyminen Joensuun yliopiston tutkimus- ja koeasemaksi.

1992 menoarvio	38 025 000
1991 menoarvio	40 000 000
1990 tilinpäätös	40 776 803

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 610 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös teiden ja tieosuuksien kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Koulutilat	245 000
Metsät.....	1 365 000
Yhteensä	1 610 000
1992 menoarvio.....	1 610 000
1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 tilinpäätös.....	1 468 480

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös koulutilojen kaluston ja metsien arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 tilinpäätös.....	6 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 650 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	Kustannusarvio mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Mustialan koulutila					
— kotieläinrakennus	800	3 900	4 875	3 200 000	300 000
2. Tuorlan koulutila					
— kalustohalli	700	3 200	4 571		600 000
3. Kempeleen koulutila					
— kasvihuoneen peruskorjaus	800	1 850	2 313		850 000
4. Kokemäen koulutila					
— vihannesvaraston ja kasvihuoneen peruskorjaus.....	1 000	4 200	4 200		1 000 000

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
5.	Peruskorjaukset ja pienehköt rakennustyöt					2 500 000
6.	Suunnittelu.....					400 000
					Yhteensä	5 650 000

1992 menoarvio..... 5 650 000
 1991 menoarvio..... 8 500 000
 1990 tilinpäätös..... 8 263 000

1992 menoarvio..... 1 200 000
 1991 menoarvio..... 1 000 000
 1990 tilinpäätös..... 1 200 000

77. *Perusparannukset* (siirtomääräraha)
 Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion koulutilojen ja metsien perusparannusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Koulutilat	700 000
Metsät.....	500 000
Yhteensä	1 200 000

87. *Maa-alueiden hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa-alueiden hankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio..... 500 000
 1991 menoarvio..... 500 000
 1990 tilinpäätös..... 1 000 000

65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset

30. *Valtionosuus käyttökustannuksiin* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 2 147 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein enintään 8 000 000 mk ulkomailla suoritettavista opintojaksoista aiheutuviin kustannuksiin ja enintään 4 000 000 mk vieraskielisen koulutuksen järjestämismenoihin sekä enintään 3 400 000 mk nuorisosaatteen ja ammattikorkeakoulujen kokeilujen opetustuntimäärän ja oppilaskohtaisten menojen kasvusta aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein myös ammatillisten oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintakokeiluihin, tietotekniikan kehittämisoppilaitosten aiheuttamiin lisämenoihin, monimuoto-opetuksen järjestämismenoihin, ulkomaalaisten asiantuntijoiden ja tulk-

kien palkkauksesta eräisiin oppilaitoksiin aiheutuviin menoihin, maanrakennuskoneen kuljettajien koulutusmenoihin, enintään 2 200 000 mk ensisijaisesti opiskelijavaihtoon osallistuvien suomalaisten ja ulkomaalaisten oppilaiden lisätyihin opintososiaalisiin etuihin, opettajien kotimaassa ja ulkomailla työelämään osallistumisesta aiheutuviin kustannuksiin, vieraskielisten opiskelijoiden tukio-
 petuksesta aiheutuviin kustannuksiin, opetussuunnitelman mukaisesta, opiskelijoiden kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvasta harjoittelutoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin, urheilijoiden ammatillisen koulutuksen järjestämismenoihin sekä opettajien virkarakenne-
 muutosten aiheuttamiin kustannuksiin suoritettavien valtionosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 5 955 rehtorin ja opettajan virkojen palkkauksien valtionosuuksien maksamiseen

Selvitysosa: Rehtorien ja opettajien virkojen määrät jakautuvat seuraavasti:

Rehtorit ja opettajat

	Virat ja toimet 1991	Muutos 1992/91
Ammattioppilaitokset	3 317	—2
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset	89	7
Kauppaoppilaitokset	1 317	
Koti- ja laitostalousoppilaitokset	157	5
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset	314	—1
Maatalousalan oppilaitokset	74	—6
Sosiaalialan oppilaitokset	272	7
Teknilliset oppilaitokset	204	
Terveystieteiden oppilaitokset	191	
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset	10	
Yhteensä	5 945	10

Muutoksessa on otettu huomioon 12 viran lisäys kahden oppilaitoksen kunnallistamisen johdosta, yhden viran vähennys yhden käsi- ja taideteollisuusoppilaitoksen lakkauttamisesta sekä yhden viran vähennys yhden oppilaitoksen muuhun oppilaitokseen yhdistämisen johdosta.

Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 6 §:n nojalla valtionosuutta 51—86 % ammatillisen oppilaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuvista käyttökustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 70 % kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden kunnallisen hotelli- ja ravintolaoppilaitoksen perustaminen ja yhden kunnallisen ammattioppilaitoksen muodostaminen ammatilliseksi erityisoppilaitokseksi siten, että sille osittain määrätään erityisoppilaitoksen asema ja tehtävä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon yhden yksityisen koti- ja laitostalousoppilaitoksen sekä yhden sosiaalialan oppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuva 1 200 000 markan siirto momentilta 29.67.50 ja 3 400 000 markan siirto momentilta 29.60.23.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 139 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun pöytäkirjan johdosta, mistä 24 000 000 mk maksuttoman koulukuljetuksen järjestämisestä ja koulumatkasta aiheutuvien kustannusten suorittamisesta ammatillisten oppilaitosten oppilaille annetun valtioneuvoston päätöksen 1 §:n väliaikaisen muuttamisen johdosta.

Valtionosuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin	1 060 000 000
Valtionosuus koulukuljetuksiin	44 000 000
Valtionosuus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin	31 000 000
Valtionosuus vuokriin ja vuokra-arvoihin	212 000 000
Valtionosuus muihin menoihin	800 000 000
Yhteensä	2 147 000 000

Määräraha arvioidaan tarvittavan 1 867 000 000 mk valtionosuuksien ennakoihin, 215 000 000 mk osasuorituksiin ja 65 000 000 mk loppusuorituksiin.

1992 menoarvio	2 147 000 000
1991 menoarvio	2 155 000 000
1990 tilinpäätös	1 973 746 316

32. Kunnallisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan suoritettavien vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettävien rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 3 500 000 mk vuonna 1993, 3 000 000 mk vuonna 1994,

1 900 000 mk vuonna 1995, 1 200 000 mk vuonna 1996 ja 1 000 000 mk myöhempinä vuosina.

1992 menoarvio.....	4 600 000
1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 660 560

35. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 3 570 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 400 000 mk lisäavustuksen maksamiseen Lapin läänin kunnille ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden pitkämatkaisten oppilaiden koulunkäyntiin liittyvistä viikonloppumatkoista aiheutuviin menoihin, 2 840 000 mk ylimääräisen hankekohdaisen avustuksen maksamiseen kunnallisten ammatillisten oppilaitosten palvelutoiminnan käynnistämiseen sekä 330 000 mk Suomesta lähetettävien opiskelijoiden kustannusten kattamiseen Örebron kuulovammaisten oppilaitoksessa.

1992 menoarvio.....	3 570 000
1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 tilinpäätös.....	2 794 144

37. Valtionosuus ja -avustus perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 276 630 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/75) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 4 §:n mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen. Vuonna 1992 saa hyväksyä kunnallisten ammatillisten oppilaitosten huoneistojen hankkimiseen liittyviä perustamissuunnitelmia ja toteuttamisohjelmia enintään sellaisen määrän, että valtionosuuksien osuus vastaa perustamissuunnitelmien kustannusarvioista enintään 6 000 000 mk ja toteuttamisohjelmien kustannusarvioista enintään 9 000 000 mk. Perustamissuunnitelmia ja toteuttamisohjelmia, joiden valtionosuus suoritetaan jälkirahoituksena, saadaan hyväksyä vuonna 1992 enintään siten, että niiden hyväksyttävien kustannusarvioiden

määrä perustamissuunnitelmien osalta on 220 000 000 mk ja toteuttamisohjelmien osalta 330 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma: mk

Valtionosuus huoneistojen hankkimiseen	
Ammattioppilaitokset.....	72 220 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset....	7 510 000
Kauppaoppilaitokset.....	4 780 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset....	1 450 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.	6 080 000
Maatalousalan oppilaitokset.....	400 000
Sosiaalialan oppilaitokset.....	16 940 000
Teknilliset oppilaitokset.....	9 640 000
Terveystieteiden oppilaitokset.....	11 110 000
Yhteensä	130 130 000

Valtionosuus laitehankintoihin

Ammattioppilaitokset.....	90 000 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset....	1 400 000
Kauppaoppilaitokset.....	14 000 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset....	1 500 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.	7 000 000
Maatalousalan oppilaitokset.....	1 100 000
Sosiaalialan oppilaitokset.....	5 000 000
Teknilliset oppilaitokset.....	16 000 000
Terveystieteiden oppilaitokset.....	4 000 000
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset.....	5 000 000
Yhteensä	145 000 000

Valtionosuus ja -avustus maatalon ja harjoitusmetsän perustamiskustannuksiin

Maatalousalan oppilaitokset.....	1 500 000
Yhteensä	1 500 000
Kaikki yhteensä	276 630 000

Selvitysosa: Vuonna 1992 hyväksyttävistä laitehankinnoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 34 000 000 mk ja vuonna 1994 ja sen jälkeen 12 000 000 mk. Huoneistojen hankkimiseen myönnetystä määrärahaa jälkirahoitusserien ja niiden korkojen osuus on noin 105 500 000 mk.

Vahvistetuista rakennushankkeiden toteuttamisohjelmista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1993	1994	1995	1996	1997-
Ennen vuotta 1992 vahvistetut toteuttamisohjelmat.....	151	145	134	119	167
Vuonna 1992 vahvistettavat toteuttamisohjelmat.....	12	18	28	32	119

1992 menoarvio.....	276 630 000
1991 menoarvio.....	244 650 000
1991 lisämenoarvio.....	—10 000 000
1990 tilinpäätös.....	227 200 000

67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset

50. *Valtionavustus käyttökustannuksiin* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 241 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisen ammatillisten oppilaitosten ja opettajankoulutuslaitosten valtionavustuksen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää opetusministeriön määräämin perustein enintään 1 000 000 mk ulkomailla suoritettavista opintojaksoista aiheutuviin kustannuksiin ja enintään 500 000 mk vieraskielisen koulutuksen järjestämismenoihin sekä enintään 400 000 mk nuorisosteiden ja ammattikorkeakoulujen kokeilujen opetustuntimäärän ja oppilaskoh- taisten menojen kasvusta aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös opetusministeriön määräämin perustein ammatillisten oppilaitosten ja opettajankoulutuslaitosten kokeilu- ja kehittämistoiminnan, ammatillisten oppilaitosten ja korkeakoulujen yhteistoimintakokeiluiden sekä tietotekniikan kehittämissoppilaitosten aiheuttamiin lisäme-

noihin, monimuoto-opetuksen järjestämismenoihin, ulkomaalaisten asiantuntijoiden ja tulkkien palkkauksesta aiheutuviin menoihin, enintään 500 000 mk ensisijaisesti opiskelija- vaihtoon osallistuvien suomalaisten ja ulkomaalaisten oppilaiden lisättyihin opintososiaaliin etuihin, opettajien työelämään kotimaassa ja ulkomailla osallistumisesta aiheutuviin kustannuksiin, vieraskielisten opiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuviin kustannuksiin, opetussuunnitelman mukaisen, opiskelijoiden kotimaassa ja ulkomailla tapahtuvan harjoittelutoiminnan kustannuksiin, urheilijoiden ammatillisen koulutuksen järjestämismenoihin sekä opettajien toimirakennemuutosten aiheuttamiin kustannuksiin suoritettavien valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 734 rehtorin ja opettajan toimien palkkauskustannusten valtionavustuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Rehtorien ja opettajien toimien määrät jakautuvat seuraavasti:

Rehtorit ja opettajat

	Toimet 1991	Muutos 1992/91
Ammattioppilaitokset.....	26	
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset.....	24	13
Kauppaoppilaitokset.....	305	
Koti- ja laitostalousoppilaitokset.....	95	—8
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.....	43	
Maatalousalan oppilaitokset.....	59	—2
Sosiaalialan oppilaitokset.....	113	—7
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset.....	2	
Teknilliset oppilaitokset.....	12	
Terveystieteiden oppilaitokset.....	59	
Yhteensä	738	—4

Muutoksessa on otettu huomioon 13 toimen lisäys Haaga Instituutin siirtymisestä yksityiseksi oppilaitokseksi, 12 toimen vähen-

nys yhden koti- ja laitostalousoppilaitoksen sekä yhden sosiaalialan oppilaitoksen kunnallistamisen johdosta, neljän toimen vähen-

nys yhden maatalousalan oppilaitoksen lakauttamisen johdosta sekä yhden toimen vähennys kahden oppilaitoksen yhdistämisen johdosta.

Ammatillisen oppilaitoksen ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 8 §:n nojalla valtionavustusta ammatillisen oppilaitoksen lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin 51—86 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 65 % kustannuksista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 21 500 000 mk pääluokan selvitysosassa mainittua pöytäkirjaa vastaavasti, mistä 3 500 000 mk maksuttoman koulukuljetuksen järjestämisestä ja koulumatkasta aiheutuvien kustannusten suorittamisesta ammatillisten oppilaitosten oppilaille annetun valtioneuvoston päätöksen 1 §:n väliaikaisen muuttamisen johdosta ja yhden koti- ja laitostalousoppilaitoksen sekä yhden sosiaalialan oppilaitoksen kunnallistamisesta aiheutuva 1 200 000 markan siirto momentille 29.65.30 sekä lisäyksenä 5 000 000 markan siirto momentilta 29.69.50 Haaga Instituutin osuutena sekä 400 000 markan siirto momentilta 29.60.23.

Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin.....	119 300 000
Valtionavustus koulukuljetuksiin.....	5 300 000
Valtionavustus oppilajasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin.....	5 400 000
Valtionavustus vuokriin ja vuokra-arvoihin.....	25 000 000
Valtionavustus muihin menoihin.....	86 000 000
Yhteensä	241 000 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 198 000 000 mk valtionavustusten ennakkoihin, 21 500 000 mk osasuorituksiin ja 21 500 000 mk loppusuorituksiin. Loppusuorituksista arvioidaan saatavan vastaavasti tuloa valtiolle 13 000 000 mk eräistä valtion varoin suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) mukaisena eläkekustannusosuutena.

1992 menoarvio.....	241 000 000
1991 menoarvio.....	240 000 000
1990 tilinpäätös.....	216 219 684

51. *Valtionavustus ammatillisten erityisoppilaitosten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 127 077 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 674/89) 10 b §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen, aikaisemmin voimassa olleiden valtionapuasäännösten mukaisen loppusuoritusten maksamiseen sekä monimuoto-opetuksen järjestämismenoihin. Valtionavustusta saa maksaa enintään 155 valtionavustukseen oikeutetun opettajan ja rehtorin palkkauskustannuksiin ja enintään 10 000 000 mk rakennuslainojen korko- ja kuoletusmenoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 000 000 mk pääluokan selvitysosassa mainittua pöytäkirjaa vastaavasti. Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin.....	48 377 000
Valtionavustus koulukuljetuksiin.....	700 000
Valtionavustus oppilajasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin.....	13 000 000
Valtionavustus vuokriin.....	4 000 000
Valtionavustus muihin menoihin.....	61 000 000
Yhteensä	127 077 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan valtionavustuksen ennakkoihin 125 000 000 mk sekä aikaisempien vuosien osasuorituksiin ja loppusuorituksiin 1 781 000 mk. Määrärahasta arvioidaan lisäksi käytettävän 296 000 mk ammatillisista erityisoppilaitoksista annetun asetuksen (677/89) 1 §:n mukaiseen kehittämis- ja tutkimustoimintaan.

1992 menoarvio.....	127 077 000
1991 menoarvio.....	116 200 000
1991 lisämenoarvio.....	10 000 000
1990 tilinpäätös.....	111 400 000

52. *Ylimääräinen avustus*

Momentille myönnetään 1 490 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten avustusten maksamiseen erälle ammatillisille op-

pilaitoksille. Määrärahaa saa käyttää ylimääräisen hankekohtaisen avustuksen maksamiseen yksityisten ammatillisten oppilaitosten palvelutoiminnan käynnistämiseksi enintään 500 000 mk, toiminnan turvaamiseksi Päijät-Hämeen maatalousoppilaitokselle enintään 450 000 mk, Anna Tapion koululle enintään 190 000 mk, opettajien sapattilukausjärjestelmän aiheuttamiin kustannuksiin 200 000 mk sekä ohjelmistotuotantoa ja ohjelmien hankinnan ohjausta varten tarvittaviin menoihin enintään 150 000 mk.

1992 menoarvio.....	1 490 000
1991 menoarvio.....	2 900 000
1990 tilinpäätös.....	2 671 396

53. *Yksityisten oppilaitosten rakentamisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 320 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) säännösten mukaan vuonna 1990 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuonna 1990 ja sitä ennen hyväksytyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 230 000 mk, vuonna 1994 170 000 mk, vuonna 1995 120 000 mk, vuonna 1996 100 000 mk ja vuonna 1997 ja sen jälkeen yhteensä 200 000 mk.

1992 menoarvio.....	320 000
1991 menoarvio.....	550 000
1990 tilinpäätös.....	496 237

57. *Valtionavustus perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 14 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 7 §:n ja (674/89) 10 a §:n mukaisten perustamiskustannuksiin suoritettavien valtionavustusten maksamiseen.

Vuonna 1992 saa hyväksyä yksityisten ammatillisten oppilaitosten huoneistojen

hankkimiseen liittyviä perustamissuunnitelmia ja toteuttamishjelmia enintään sellaisen määrän, että valtionavustuksien osuus vastaa perustamissuunnitelmien kustannusarvioista enintään 3 000 000 mk ja toteuttamishjelmien kustannusarvioista enintään 5 000 000 mk. Perustamissuunnitelmia ja toteuttamishjelmia, joiden valtionavustus suoritetaan jälkirahoituksena, saa hyväksyä vuonna 1992 enintään siten, että niiden hyväksyttävien kustannusarvioiden määrä perustamissuunnitelmien osalta on enintään 35 000 000 mk ja toteuttamishjelmien osalta enintään 40 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionavustus huoneistojen hankkimiseen	
Kauppaoppilaitokset.....	2 340 000
Sosiaalialan oppilaitokset.....	1 140 000
Terveydenhuolto-oppilaitokset.....	570 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset.....	2 880 000
Yhteensä	6 930 000
Valtionavustus laitehankintoihin	
Ammattioppilaitokset.....	770 000
Hotelli- ja ravintolaoppilaitokset.....	400 000
Kauppaoppilaitokset.....	1 500 000
Koti- ja laitostalousoppilaitokset.....	650 000
Käsi- ja taideteollisuusoppilaitokset.....	500 000
Maatalousalan oppilaitokset.....	500 000
Sosiaalialan oppilaitokset.....	900 000
Teknilliset oppilaitokset.....	500 000
Terveydenhuolto-oppilaitokset.....	500 000
Ammatilliset erityisoppilaitokset.....	700 000
Taide- ja viestintäkulttuurioppilaitokset.....	500 000
Yhteensä	7 420 000
Kaikki yhteensä	14 350 000

Selvitysosa: Vuonna 1992 hyväksyttävistä laitehankinnoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 3 000 000 mk ja vuonna 1994 ja sen jälkeen 2 000 000 mk.

Huoneistojen hankkimiseen tarkoitettua valtionavustusta jälkirahoituserien ja niiden korkojen osuus on noin 6 100 000 mk. Vahvistetuista toteuttamishjelmista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	1993	1994	1995	1996	1997—
Ennen vuotta 1992 vahvistetut toteuttamisohjelmat.....	11,4	12,4	11,1	10,3	21,6
Vuonna 1992 vahvistettavat toteuttamisohjelmat	8,4	5,3	6,7	6,0	19,3

1992 menoarvio.....	14 350 000
1991 menoarvio.....	21 550 000
1991 lisämenoarvio	—2 000 000
1990 tilinpäätös.....	18 270 000

68. Yleissivistävä aikuiskoulutus

Selvitysosa: Kansanopistoja oli työvuonna 1989—90 yhteensä 93. Opiskelijamäärä perusoppijaksoilla oli noin 6 000 ja kursseilla noin 68 000. Opiskelijaviikkojen kokonaismäärä oli noin 270 000. Opistot saavat valtionapua kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) 2 §:n nojalla 80 % käyttökustannuksista ja 2 a §:n nojalla siinä tarkoitettuun ammatilliseen koulutukseen sekä peruskoulu- ja lukiokoulutukseen 51—86 % käyttökustannuksista.

Työvuonna 1989—90 kansalais- ja työväenopistoja oli 278 ja niissä opiskeli noin 656 000 henkilöä. Kokonaistuntimäärä oli noin 2 244 000 tuntia. Opiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutena kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain (521/62) 2 §:n nojalla 70 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1989 opintokeskuksia oli toiminnassa 11. Valtionapua saaneiden opintokerhojen määrä oli noin 16 600 ja valtionapuun oikeuttavien kurssien määrä noin 8 600. Opintokeskus saa valtionapua opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) 2 §:n nojalla noin 80 % käyttökustannuksista.

Vuonna 1990 kesäyliopistoja oli 21 ja niissä oli noin 60 000 opiskelijaa. Opetustuntien määrä oli noin 70 000 tuntia.

30. *Valtionosuus ja -avustus kansalais- ja työväenopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 402 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansalais- ja työväenopistojen valtionavusta annetun lain (521/62) mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 1 509 henkilön palkkauskustannusten valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 38 000 000 mk pääluokan selvitysosan perusteluissa mainitun pöytäkirjan johdosta.

Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus palkkauskustannuksiin .	273 200 000
Valtionosuus ja -avustus muihin käyttökustannuksiin	129 000 000
Yhteensä	402 200 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 273 200 000 mk valtionosuuksien ennakoiden sekä 117 000 000 mk osasuoritusten ja 12 000 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	402 200 000
1991 menoarvio.....	421 000 000
1990 tilinpäätös.....	401 953 764

50. *Valtionapu kansanopistojen käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 327 160 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansanopistojen valtionavusta annetun lain (542/84) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk lisäavustusten maksamiseen ja 400 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden opetuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Kokonaistyöaikaan ja -palkkaukseen saadaan siirtää viiden kansanopiston opettajat.

Määrärahaa saa käyttää 1 707 henkilön palkkauskustannusten valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 420 000 markan määräraha.

Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu palkkausmenoihin	197 160 000
Valtionapu muihin menoihin	130 000 000
Yhteensä	327 160 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 263 500 000 mk valtionavun ennakoiden, 26 500 000 mk osasuoritusten ja 37 160 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1992 menoarvio	327 160 000
1991 menoarvio	285 420 000
1991 lisämenoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	260 569 634

52. *Eräät rakennusavustukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kansanopistojen rakennustöihin. Opetusministeriö päättää avustusten jaosta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 100 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	7 000 000
1991 menoarvio	12 450 000
1990 tilinpäätös	11 200 000

54. *Avustus järjestöjen vapaata sivistystyötä varten*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen järjestöille vapaaseen sivistystyöhön.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	9 640 000
Avustus laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille	2 500 000
Avustus eräille sivistysjärjestöille	1 660 000
Avustus Karjalan Liitto r.y:lle	1 000 000
Avustus Kuivajärven ja Hietajärven viennankarjalaiskyläin sivistystyöhön ja elvitykseen	100 000

Avustus Suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön	100 000
Yhteensä	15 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 600 000 mk siirtona momentille 29.69.59, 750 000 mk momentille 29.56.30 ja 120 000 mk momentille 29.69.33 sekä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 1 170 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	15 000 000
1991 menoarvio	18 820 000
1990 tilinpäätös	17 039 499

55. *Valtionapu opintokeskusten käyttökustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 71 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää opintokeskusten valtionavusta annetun lain (398/75) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 199 henkilön palkkauskustannusten valtionavun maksamiseen. Opintokeskuksissa saa olla valtionapuun oikeuttavia luentotunteja enintään 13 000 ja kurssitunteja enintään 125 000.

Selvitysosa:

Valtionavun arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionapu opintokeskusten yleismenoihin	28 800 000
Valtionapu ohjaajakoulutukseen	3 700 000
Valtionapu opintokerhotoimintaan	7 500 000
Valtionapu luentotoimintaan	3 500 000
Valtionapu kurssitoimintaan	28 100 000
Valtionapu kokeilutoimintaan	200 000
Yhteensä	71 800 000

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 55 500 000 mk valtionavun ennakoiden, 5 000 000 mk osasuoritusten ja 11 300 000 mk loppusuoritusten maksamiseen.

1992 menoarvio	71 800 000
1991 menoarvio	72 800 000
1990 tilinpäätös	68 594 235

56. *Avustukset kesäyliopistoille*

Momentille myönnetään 5 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kesäyliopistoille niiden toiminnasta

sekä yhteisestä tiedotus- ja tutkimustoiminnasta aiheutuviin menoihin.

1992 menoarvio.....	5 100 000
1991 menoarvio.....	5 100 000
1990 tilinpäätös.....	4 899 850

57. *Kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamisen korkotuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten kansanopistojen sekä kansalais- ja työväenopistojen rakentamiseen vuonna 1991 ja sitä ennen

myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 600 000 mk vuonna 1993, 410 000 mk vuonna 1994, 256 000 mk vuonna 1995, 140 000 mk vuonna 1996 ja 62 000 mk myöhempinä vuosina.

1992 menoarvio.....	700 000
1991 menoarvio.....	980 000
1990 tilinpäätös.....	1 050 000

69. Ammatillinen aikuiskoulutus

Selvitysosa: Opetushallituksen alaista ammatillista aikuiskoulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi lähinnä luvuista 29.60, 29.65 ja 29.67, joihin sisältyvät aikuisten ammatillinen peruskoulutus ja jatkolinjat.

Opiskelijamäärän arvioidaan kasvavan ammatillisten oppilaitosten järjestämässä aikuisten ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä jatkolinjoilla 19 100:sta noin 30 000:een.

Ammatillista aikuiskoulutusta järjestetään lisäksi oppisopimuskoulutuksena, korkeakoulujen avoimena opetuksena ja täydennyskoulutuksena, kesäyliopistojen järjestämänä koulutuksena ja kansanopistoissa. Yleissivistävää aikuiskoulutusta annetaan kansalais- ja työväenopistoissa, iltalukioissa, kansanopistoissa sekä opintokeskuksissa, kesäyliopistoissa ja korkeakouluissa.

Aikuiskoulutukseen tarkoitettuja määrärahoja sisältyy tulo- ja menoarvion tehtäväluokituksessa yleissivistävän aikuiskoulutuksen ohella yleissivistävän opetuksen (iltalukio), ammattiopetuksen (ammatillinen peruskoulutus ja jatkolinjat, maksullinen täydennyskoulutus), korkeakouluopetuksen (maksullinen täydennyskoulutus ja avoin korkeakouluopetus) ja opintotuen (normaali opintotuki ja aikuisopintoraha) tehtäväryhmiin.

Valtio osallistuu omaehtoisen lisäkoulutuksen ohella pienyritysten henkilöstökoulutuksen kustannuksiin sekä sellaisen yhteiskunnallisesti tärkeän koulutuksen kustannuksiin,

johon ei muutoin olisi riittävästi maksullista kysyntää. Muilta osin henkilöstökoulutus järjestetään maksullisena palvelutoimintana ja sen kustannuksista vastaa kokonaisuudessaan työnantaja. Määrärahat maksullisen palvelutoiminnan käynnistämiseen ja toiminnasta aiheutuvat kulutusmenot on budjetoitu momenteille 29.60.28, 29.65.35 ja 29.67.52. Vuonna 1990 omaehtoisen, pienyritysten henkilöstökoulutuksen sekä yhteiskunnallisesti tärkeän kurssitoiminnan opiskelijapäivien määrä oli yhteensä noin 790 000. Vuonna 1992 vastaavan luvun arvioidaan olevan 900 000.

Lääninhallitukset ostavat omaehtoista ja yhteiskunnallisesti tärkeää täydennyskoulutusta ammatillisilta oppilaitoksilta ja aikuis-koulutuskeskuksilta. Oppilaitosten kannalta täydennyskoulutus on aina maksullista palvelutoimintaa. Opetushallitus päättää kuitenkin ammatillisten erityisoppilaitosten valtionrahoituksesta.

Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset järjestävät ammatillista aikuiskoulutusta ja sitä tukevaa muuta koulutusta. Aikuiskoulutuskeskukset rahoittavat toimintansa pääasiassa koulutuksesta ja muusta toiminnasta saamallaan tuloilla. Ne myyvät koulutusta viranomaisille, erityisesti työvoimahallinnolle ja opetushallinnolle sekä työnantajille, yrityksille ja yhteisöille. Opetusministeriön päaluokan määrärahoilla rahoitetaan aikuiskoulutuskeskusten tarvitsemat perusresurssit.

Ammatillisten erikoisoppilaitosten toimintaa rahoitetaan edelleen tästä luvusta. Vuonna 1992 oppilaitoksia on yhteensä 54 ja niissä arvioidaan olevan vähintään vuoden pituisesa koulutuksessa noin 2 200 opiskelijaa. Erikoisoppilaitosten järjestämään kurssitoimintaan vuonna 1990 osallistui yhteensä noin 130 000 henkilöä, kurssseja järjestettiin 8 000. Vuonna 1992 kurssien lukumääräksi arvioidaan 8 500.

25. *Aikuiskoulutuksen kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 605 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisen ja yleisivistävän aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	17 605 000
1991 menoarvio	18 000 000
1990 tilinpäätös	14 797 797

26. *Ammatilliset pätevyystukinnot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisista pätevyystukinnoista annetun lain (32/72) mukaisen menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk tutkintojen suunnittelu-, kehittämis- ja tarkastusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkittavien määrän arvioidaan vuonna 1992 olevan 4 000 henkilöä. Vuonna 1990 tutkintoihin osallistui 1 930 henkilöä. Määrärahasta arvioidaan käytettävän valtionavun ennakoihin 4 350 000 mk ja vuosien 1990—91 loppusuorituksiin 1 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	5 850 000
1991 menoarvio.....	5 800 000
1990 tilinpäätös.....	4 797 112

30. *Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten huoneistojen hankkimisen korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 890 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 13 §:n nojalla luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä sekä 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainan saajalta perittävissä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään 5 prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 860 000 mk vuonna 1993, 760 000 mk vuonna 1994, 650 000 mk vuonna 1995, 560 000 mk vuonna 1996 ja 740 000 mk myöhempinä vuosina.

1992 menoarvio.....	890 000
1991 menoarvio.....	660 000
1990 tilinpäätös.....	376 773

31. *Valtion avustus ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten perustamiskustannuksiin* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) 6 §:n 2 momentissa tarkoitetun harkinnanvaraisen korvauksen maksamiseen sekä ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) 10 §:n 1 momentissa tarkoitetun valtionavustuksen maksamiseen ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten omien rakennusten perustamiskustannuksiin. Hanksuunnitelmia saadaan hyväksyä vuonna 1992 enintään siten, että niiden hyväksyttävien kustannusarvioiden määrä on 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vahvistettujen rakennushankkeiden hanksuunnitelmista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1993	1994
Vuonna 1991 vahvistetut hanksuunnitelmat	30	11
Vuonna 1992 vahvistettavat hanksuunnitelmat		7
Yhteensä	30	18

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	9 740 000
1990 tilinpäätös	4 600 000

32. Valtionavustus ja -korvaus ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 278 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/76) mukaisten, edellisiin vuosiin kohdistuvien osa- ja loppusuoritusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) mukaisen toiminta-avustuksen maksamiseen sekä ammatillisten kurssikeskusten muuttumisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) mukaisiin toimitiloista aiheutuvien vuokrien ja vuokra-arvojen korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Toiminta-avustukset	166 000 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen	85 000 000
Vuokra-arvojen korvaaminen	11 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat osasuoritukset sekä muut loppusuoritukset	12 000 000
Erytysavustukset (enintään)	4 000 000
Yhteensä	278 000 000

Selvitysosa: Toiminta-avustusten maksamisesta ammatillisille aikuiskoulutuskeskuksille on tarkoitus luopua asteittain vuoteen 1995 mennessä.

1992 menoarvio	278 000 000
1991 menoarvio	271 500 000
1990 tilinpäätös	723 532 554

33. Ammatillinen täydennyskoulutus

Momentille myönnetään 83 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annetun lain (674/89) 10 d §:n mukaisen ammatillisen täydennyskoulutuksen valtionavustuksen ja 12 §:n mukaisten enintään 97 aikuiskoulutusosaston tai vastavaan johtajan palkkauksista aiheutuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä vuoden 1991 valtionosuuden ja -avustuksen loppusuoritusten maksamiseen ja lain (766/90) 12 a §:n mukaisen lääninhallitusten ostaman täydennyskoulutuksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös yksityisopiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen.

Valtion rahoitus tulee kohdistaa siten, että

ns. omaehtoiseen opiskeluun osallistuvan oppilaan maksettavaksi jää vain kohtuulliseksi katsottava osuus koulutuskustannuksista, pienyritysten henkilöstökoulutuksen koulutusmaksuja voidaan alentaa ja sellaista yhteiskunnallisesti tärkeää koulutusta voidaan järjestää, johon ei muutoin olisi riittävästi maksuhaluista kysyntää. Valtionrahoitus ammatillisessa täydennyskoulutuksessa saa olla enintään 85 prosenttia kurssien kustannuksista, kuitenkin niin, että ammatillisten erityisoppilaitosten kurssitoiminnan menot korvataan ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83, muut. 674/89) 10 d §:n perusteella kokonaisuudessaan valtion varoista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 120 000 mk siirtona momentilta 29.68.54.

1992 menoarvio	83 500 000
1991 menoarvio	86 000 000
1990 tilinpäätös	66 634 152

50. (29.69.50 ja 52) Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 120 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) 11 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen, ammattikorkeakoulukokeiluihin sekä monimuoto-opetuksen järjestämiseen liittyvien avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisen ammatillisten erikoisoppilaitosten rakentamiseen vuonna 1986 ja sitä ennen myönnettyjen rakennuslainojen korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on ensimmäisen neljän lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä sekä lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Ammatillisten erikoisoppilaitosten ylläpitäjä saa ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain 11 §:n ja sen nojalla annetun valtioneuvoston päätöksen perusteella valtionavustusta 30—75 % lakisääteisten tehtävien hoitamisesta aiheutuviin käyttökustannuksiin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä Haaga Instituutin kou-

lumuodon muutoksesta aiheutuva 5 000 000 markan siirto momentille 29.67.50.

Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustus rehtorien ja opettajien palkkauskustannuksiin.....	44 600 000
Valtionavustus oppilasasuntolasta aiheutuviin kustannuksiin.....	1 500 000
Valtionavustus vuokrista ja vuokra- arvoista aiheutuviin kustannuksiin...	13 500 000
Valtionavustus muihin menoihin.....	61 000 000
Yhteensä	120 600 000

Määrärahaa arvioidaan tarvittavan 97 600 000 mk valtionavustuksen ennakoihin, 5 000 000 mk osasuorituksiin ja 18 000 000 mk vuosien 1989—90 loppusuorituksiin. Loppusuorituksista arvioidaan saatavan vastaavasti tuloa valtiolle 2 300 000 mk eräistä valtion varoin suoritettavista eläkkeistä annetun lain (382/69) mukaisena eläkekustannusosuutena.

1992 menoarvio.....	120 600 000
1991 menoarvio.....	123 750 000
1990 tilinpäätös.....	114 510 899

51. Ylimääräiset avustukset

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainittuihin tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Ammattienedistämislaitokselle.....	4 450 000
Finnairin ilmailuopistolle.....	1 550 000
Pohjois-Suomen teollisuusopistolle.....	1 200 000
Suomen yrittäjäopistolle.....	800 000
Yhteensä	8 000 000
1992 menoarvio.....	8 000 000
1991 menoarvio.....	8 100 000
1990 tilinpäätös.....	8 050 000

53. Avustus kotitalousneuvontajärjestöille

Momentille myönnetään 17 595 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Maatalouskeskusten Liitto ry:lle, Maa- ja kotitalousnaisten Keskukselle ja Marttaliitto ry:lle sekä näiden piirijärjestöille ja Finlands Svenska Martha-förbund rf:lle, Svenska lantbrukssällskapetens förbund rf:lle ja Kunnallisen kotitalous- ja kuluttajaneuvon-

nan keskus ry:lle sekä koti- ja laitostalousoppilaitosten neuvontapalvelulle. Avustuksia saa maksaa keskimäärin 175 henkilön palkkausmenoihin. Valtionavustuksen piirissä olevien henkilöiden määrä supistetaan 165 henkilöksi vuoden 1992 loppuun mennessä.

1992 menoarvio.....	17 595 000
1991 menoarvio.....	19 000 000
1990 tilinpäätös.....	20 441 763

54. Avustukset kotiteollisuusneuvontajärjestöille

Momentille myönnetään 20 306 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Käsi- ja taideiteollisuusliitolle ja kotiteollisuusyhdistyksille. Avustuksia saa maksaa kaikkiaan keskimäärin 238 henkilön palkkausmenoihin. Valtionavustuksen piirissä olevien henkilöiden määrä supistetaan 227 henkilöksi vuoden 1992 loppuun mennessä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menorvion ehdollisena sisältynyt 170 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	20 306 000
1991 menoarvio.....	21 720 000
1990 tilinpäätös.....	21 310 000

57. Valtionavustus ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/83) mukaisen ammatillisten erikoisoppilaitosten perustamiskustannusten valtionavustuksen maksamiseen.

Vuonna 1992 saa hyväksyä ammatillisten erikoisoppilaitosten huoneistojen hankkimiseen liittyviä perustamissuunnitelmia ja toteuttamishjelmia enintään sellaisen määrän, että valtionavustusten osuus vastaa perustamissuunnitelmien kustannusarvioista enintään 3 000 000 mk ja toteuttamishjelmien kustannusarvioista enintään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Vahvistettavista toteuttamishjelmistä arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1993 menoja 2 000 000 mk.

1992 menoarvio	9 200 000
1991 menoarvio	9 000 000
1990 tilinpäätös	10 000 000

59. Valtionapu kirjeopiskelua varten

Momentille myönnetään 4 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjeopiskelun ja -opetuksen valtionavusta annetun lain (1079/79) mukaisen valtionavun maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 4 §:n mukaiseen valtionapuun enintään 4 000 000 mk, lain 7

§:n mukaiseen harkinnanvaraiseen valtionapuun enintään 300 000 mk sekä yleissivistävän pohjakoulutuksen täydentämiseen tarkoitettuihin lisäavustuksiin 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 600 000 markan siirto momentilta 29.68.54.

1992 menoarvio.....	4 900 000
1991 menoarvio.....	3 600 000
1990 tilinpäätös.....	3 990 000

74. Koulutussopimus- ja oppisopimuskoulutus

27. Kurssitoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuslain (422/67) mukaisen tietopuolisen koulutuksen järjestämismenojen sekä siinä tarvittavien koneiden, laitteiden ja opetusvälineiden hankintamenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kurssiopetuksen järjestäminen	63 700 000
Kalusto-, kone- ja opetusvälinehankinnat (enintään)	1 000 000
Yhteensä	64 700 000

Selvitysosa: Tietopuolisessa koulutuksessa arvioidaan olevan noin 7 000 oppilasta vuonna 1992. Määrärahaa arvioidaan käytettävän valtionavun ennakkoihin 46 700 000 mk, vuoden 1991 osasuorituksiin 10 000 000 mk ja vuoden 1990 loppusuorituksiin 8 000 000 mk.

1992 menoarvio	64 700 000
1991 menoarvio	52 000 000
1991 lisämenoarvio	12 000 000
1990 tilinpäätös	59 940 481

30. Valtionosuus oppisopimuskoulutuksen palkkausmenoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 867 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppisopimuslain (422/67) 22, 27 ja 28 a §:n mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuut-

ta saa maksaa enintään 74 henkilön palkkaukseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille	5 194 000
Lisätty valtionosuus kehitysalueella oleville kunnille.....	673 000
Yhteensä	5 867 000

1992 menoarvio.....	5 867 000
1991 menoarvio.....	5 900 000
1990 tilinpäätös.....	5 566 212

40. Korvaus työnantajille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oppi- ja koulutussopimuksista aiheutuviin korvauksiin työnantajille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Oppisopimukset.....	94 000 000
Koulutussopimukset	62 000 000
Lisäkorvaus kehitysalueella oppisopimuksiin.....	4 000 000
Yhteensä	160 000 000

Selvitysosa: Vuonna 1992 on tavoitteena 8 000 voimassa olevaa oppisopimusta sekä 11 500 vuotuista koulutussopimusta.

1992 menoarvio	160 000 000
1991 menoarvio	170 000 000
1990 tilinpäätös	137 981 672

80. Varastokirjasto

01. <i>Palkkaukset</i> (arviomääräraha)	1992 menoarvio.....	1 494 000
Momentille myönnetään 3 153 000 mk.	1991 menoarvio.....	1 860 000
Henkilöstön määrä saa olla enintään 11 perus- ja sopimuspalkkaista.	1990 tilinpäätös.....	1 810 381
1992 menoarvio.....		3 153 000
1991 menoarvio.....		3 234 000
1990 tilinpäätös.....		2 235 685
29. (29.80.10 ja 29) <i>Muut kulutusmenot</i> (siirtomääräraha 2 v)	(87.) <i>Osakkeiden hankinta</i> (siirtomääräraha)	
Momentille myönnetään 1 494 000 mk.	<i>Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.</i>	
	1991 menoarvio.....	5 370 000
	1990 tilinpäätös.....	7 000 000

81. Rauhan- ja konfliktintutkimuslaitos

01. <i>Palkkaukset</i> (arviomääräraha)	palvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien me- nojen maksamiseen ja apurahojen maksami- seen kansainvälisen tutkijanvaihdon menoi- hin.	
Momentille myönnetään 1 851 000 mk.	<i>Selvitysosa: Momentin määräraha sisältää sen käyttötarkoituksen, jota varten vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon otettiin 50 000 markan ehdollinen määräraha. Maksullisesta tutkimus- ja julkaisutoiminnasta kertyvät tu- lot on merkitty momentille 12.29.99.</i>	
Henkilöstön määrä saa olla enintään 10 perus- ja sopimuspalkkaista.	1992 menoarvio.....	1 170 000
1992 menoarvio.....	1991 menoarvio.....	1 282 000
1991 menoarvio.....	1990 tilinpäätös.....	999 129
1990 tilinpäätös.....		1 414 043
29. <i>Muut kulutusmenot</i> (siirtomääräraha 2 v)		
Momentille myönnetään 1 170 000 mk.		
Määrärahaa saa käyttää myös maksullisesta tutkimus- ja julkaisutoiminnasta sekä siviili-		

82. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

01. <i>Palkkaukset</i> (arviomääräraha)	28. <i>Maksullinen palvelutoiminta</i> (arviomää- räraha)	
Momentille myönnetään 7 889 000 mk.	Momentille myönnetään 1 554 000 mk.	
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksis- ta vähennetään 113 900 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta.	Määrärahaa saa käyttää myös virallisten kääntäjien tutkintolautakunnan menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enin- tään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.	
Henkilöstön määrä saa olla enintään 39, joista peruspalkkaisia 38 ja työsuopimussuh- teisia yksi.	<i>Selvitysosa: Kotimaisten kielten tutkimus- keskuksen suoritteista perittävistä maksuista annettu asetus (158/81) säätelee suoritteista perittävät maksut. Maksullisen palvelutoimin- nan tulot on merkitty momentille 12.29.99.</i>	
1992 menoarvio.....		7 889 000
1991 menoarvio.....		8 383 000
1990 tilinpäätös.....		6 065 438

1992 menoarvio.....	1 554 000	1992 menoarvio.....	4 583 000
1991 menoarvio.....	1 545 000	1991 menoarvio.....	4 500 000
1990 tilinpäätös.....	1 167 071	1990 tilinpäätös.....	4 299 825

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 583 000 mk.

83. Arkistolaitos

Selvitysosa: Arkistolaitoksen organisaatio uudistetaan 1.4.1992 lukien.

1992 menoarvio.....	4 220 000
1991 menoarvio.....	4 100 000
1990 tilinpäätös.....	3 990 271

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 26 690 000 mk.

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 31) ja seitsemän maakunta-arkiston johtajan virkaa (A 25) voidaan perustaa 1.4.1992 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan valtionarkistonhoitajan virka (A 31) ja seitsemän maakunta-arkistonhoitajan virkaa (A 25).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 1 450 000 mk 12 viran perustamiseksi 1.4.1992 lukien arkisto-, suunnittelu- ja toimitustehtäviin edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan arkistoneuvoksen virka (A 28) ja peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1 354 000 mk 11 viran lakkauttamisen johdosta.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 295 000 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 168, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 165 ja tilapäisiä kolme.

1992 menoarvio	26 690 000
1991 menoarvio	27 902 000
1990 tilinpäätös	20 316 434

10. *Kiinteistöjen käyttö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 220 000 mk. Määrärahaa saa käyttää arkistolaitoksen kiinteistöjen käyttömenojen maksamiseen.

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 532 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.83.

1992 menoarvio.....	532 000
1991 menoarvio.....	525 000
1990 tilinpäätös.....	367 001

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 432 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 432 000
1991 menoarvio.....	4 100 000
1990 tilinpäätös.....	2 761 463

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Mikkelin maakunta-arkiston lisärakennuksesta ja muutostyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisärakennuksen hyötyala on 1 679 m², kustannusarvio 14 400 000 mk eli 8 577 mk/m² ja muutostyön hyötyala 1 497 m², kustannusarvio 8 400 000 mk eli 5 611 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 1 500 000 mk.

1992 menoarvio.....	2 500 000
1991 menoarvio.....	9 750 000
1990 tilinpäätös.....	8 000 000

84. Museovirasto

Selvitysosa: Museoviraston organisaatiota on tarkoitettu kehittää asteittain.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 41 728 000 mk.

Sopimuspalkkainen pääjohtajan virka (S 30) ja hallintojohtajan virka (A 28) voidaan perustaa 1.3.1992 lukien edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan ylijohtajan virka (A 30) ja osastonjohtajan virka (A 28).

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 190 000 mk kahden henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 222, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 182 ja työsopimussuhteisiä 40.

1992 menoarvio	41 728 000
1991 menoarvio	43 501 000
1990 tilinpäätös	34 755 944

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 366 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Momentille 12.29.84 on merkitty maksullisen palvelutoiminnan tulot.

1992 menoarvio	1 366 000
1991 menoarvio	1 600 000
1990 tilinpäätös	1 079 162

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 360 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös museoviraston toimintaan liittyvien erityismenojen ja rakennusten korjausmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisissa kausitehtävissä ja meriarkeologisissa tutkimuksissa tarvittavan enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen ja matkajen maksamiseen, kuuden henkilön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin sekä siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaan sisältyy myös Varikonniemen kaivauksista aiheutuvat menot.

Käyttösuunnitelma:

mk

Toiminnan erityismenot	5 030 000
Muut kulutusmenot	2 250 000
Kaluston hankinta	1 180 000
Kiinteistöjen käyttö	4 900 000
Yhteensä	13 360 000

Selvitysosa: Museotoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.84.

1992 menoarvio	13 360 000
1991 menoarvio	12 900 000
1990 tilinpäätös	11 224 636

30. Museoiden valtionosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 276 000 mk. Määrärahaa saa käyttää museoiden valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1146/88) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen. Valtionosuuden piiriin kuuluvan museoammatillisen henkilökunnan määrä on 212.

1992 menoarvio	31 276 000
1991 menoarvio	31 500 000
1990 tilinpäätös	32 075 747

50. Rakennusten entistämistävustukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 19 §:n nojalla sekä suojeltujen että muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten omistajille myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 350 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	4 900 000
1991 menoarvio	5 550 000
1991 lisämenoarvio	—1 000 000
1990 tilinpäätös	4 500 000

75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kymmentä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Linnojen, linnoitusten ja muiden muinaisjäännösten korjaus- ja perusparannustyöt sekä pienet korjaus- ja perusparannushankkeet.....	3 400 000
2. Linnojen ja linnoitusten korjaustöiden suunnittelu- ja rakennuttajatehtävät.....	1 600 000
Yhteensä	5 000 000

Selvitysosa:

1. Määrärahaa on tarkoitus käyttää museoviraston hallinnassa olevien rakennusten korjaus- ja perusparannustöihin.

2. Määrärahaa on tarkoitus käyttää Turun linnan, Hämeen linnan ja Haminan linnoituksen suunnittelu-, tutkimus- ja rakennuttajatehtävien menoihin. Varsinaiset korjaustyöt on tarkoitus tehdä vankeinhoitolaitoksen siirtolatyönä. Määrärahaa on tarkoitus käyttää

myös yleissuunnitteluun sekä muun ohella uudisrakennusten, kuten eräiden museoalueiden vahtimestarien asuntojen suunnitteluun.

1992 menoarvio.....	5 000 000
1991 menoarvio.....	5 500 000
1991 lisämenoarvio.....	—1 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 900 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/63) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	100 000
1991 menoarvio.....	300 000
1990 tilinpäätös.....	18 817

85. Suomenlinnan hoitokunta

Selvitysosa: Suomenlinnan kehittäminen ja ylläpito perustuu lakiin (1145/88) ja asetukseen (168/89) Suomenlinnan hoitokunnasta. Hoitokunta tekee saarten kunnostustyötä yhteistyössä oikeusministeriön vankeinhoito-osaston, puolustusministeriön ja Helsingin kaupungin kanssa. Hoitokunnan rakennus-

työt keskittyvät asuinrakennusten, muiden hyötyrakennusten ja telakan kunnostamiseen.

Hoitokunnan vuoden 1992 tulo- ja menoarvio perustuu tulosbudjettiin. Toiminta on jaettu viiteen tulosalueeseen, joiden ylläpidettävät määrät ilmenevät allaolevasta taulukosta.

	1990	1991	1992
Asunnot (m ²).....	21 900	21 550	21 630
Muut hyötyrakennukset (m ²).....	19 956	21 056	21 276
Telakka (m ²).....	6 055	6 055	6 055
Maisema (a).....	6 340	6 340	6 340
Linnoitus (js-m ²).....	32 500	32 500	32 500

Asuntojen neliömetrimäärän lasku vuodesta 1990 vuoteen 1991 johtuu tilapäisesti asuntokäytössä olleiden rakennusten tyhjentämisestä peruskorjausta varten. Kohdennet-

taessa määrärahoja otetaan erityisesti huomioon puutteellisesti varustettujen asuntojen kunnostaminen hoitokunnan omana työnä.

Korjaustavoitteet:

	1990	1991	1992
Asunnot (m ²).....	544	260	1000
Muut hyötyrakennukset (m ²)	—	400	—

21. (29.85.01, 10, 13 ja 29) *Toimintamenot*
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 19 452 000 mk.

1992 menoarvio	19 452 000
1991 menoarvio	19 192 000
1990 tilinpäätös	16 512 171

40. *Avustus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle*
(arviomääräraha)

Momentille myönnetään 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötavoitteista.

1992 menoarvio.....	850 000
1991 menoarvio.....	800 000
1990 tilinpäätös.....	780 000

75. *Perusparannukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalta palkattavat uudet työntekijät on tarkoitus ottaa pitkäaikaisesti työttöminä olleista henkilöistä.

1992 menoarvio.....	7 400 000
1991 menoarvio.....	7 000 000
1990 tilinpäätös.....	6 000 000

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

(Luvut 29.88, 90 ja 91)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 1992 kertyvän 1 379 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 36 milj. mk. Tutkimustoiminnan ja kansainvälisen tutkimusyhteistyön edellytysten turvaamiseksi ehdotetaan voittovararahoituksen painopistettä siirrettäväksi nykyistä enemmän tieteen tukemiseen. Tämän mukaisesti voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilla 29.91.50 urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen 469 milj. mk, momentilla 29.88.53 tieteen tukemiseen 248,75 milj. mk, momentilla 29.90.52 taiteen tukemiseen

545,91 milj. mk ja momentilla 29.91.51 nuorisokasvatustyön tukemiseen 151,34 milj. mk.

Arpajaislain (644/82) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisokasvatustyön tukemiseen. Raha-arpa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/82) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon. Tarkoituksena on muuttaa mainittua asetusta siten, että määrärahan säädetyistä jakosuhteista luovutaan poikkeusjärjestelynä väliaikaisesti vuodeksi 1992.

88. Suomen Akatemia ja tieteen tukeminen

Selvitysosa: Tieteellisten seurain valtuuskunnalle ja Suomalaisen Tiedeakatemian Sodankylän observatoriolle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 112 737 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 413 200 mk neljän viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 539 perus- ja sopimuspalkkaista.

1992 menoarvio	112 737 000
1991 menoarvio	116 382 000
1990 tilinpäätös	87 656 483

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 610 000 mk.

1992 menoarvio.....	7 610 000
1991 menoarvio.....	7 400 000
1990 tilinpäätös.....	6 683 162

50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 146 310 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusmäärärahojen, tutkimussopimuksista aiheutuvien menojen, tutkijankoulutusmenojen, varttuneiden tieteenharjoittajien apurahojen, tutkimuksen erityisrahoitusmenojen ja kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä muun tutkimuksen ja tutkimusedellytysten edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

Käyttösuunnitelma: mk

Tutkimusmäärärahoihin, tutkimussopimuksiin, tutkijankoulutukseen ja tutkimuksen erityisrahoitukseen sekä tutkimuksen ja tutkimusedellytysten muuhun edistämiseen.....	84 100 000
Kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön. Varttuneiden tieteenharjoittajien apurahat (laki 865/84).....	32 500 000
Eläkemaksu.....	14 300 000
	15 410 000
Yhteensä	146 310 000

Selvitysosa: Momenteilla 29.88.50 ja

29.88.53 Suomen Akatemialle myönnettyjen määrärahojen mitoituksessa on otettu huomioon eri hallinnonalojen yhteistyönä toteutettavan ilmakehän muutosten laajapohjaisen tutkimusohjelman menoina 15 milj. mk, valtakunnallisten tutkijankoulutuskurssien menoina 5 milj. mk sekä lisäksi tieteentutkimuksen yksiköstä aiheutuvat menot, osallistuminen Euroopan tiedesäätiön (ESF) ja Euroopan Yhteisöjen käynnissä oleviin tutkimusohjelmiin, sekä osallistuminen tutkimus- ja kehitystyön puiteohjelmaan ja vähennyksenä Suomen maksuosuus, 4 000 000 mk, Euroopan Yhteisölle Science- ja SPES-ohjelmista siirtona momentille 29.88.53.

Käyttösuunnitelman kohtien 1 ja 2 määrärahoista käytetään arviolta 75 % palkkausmenoihin.

1992 menoarvio	146 310 000
1991 menoarvio	223 870 000
1990 tilinpäätös	198 500 000

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 248 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämismenojen ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/74) mukaisten menojen, Suomen Akatemian tutkimushankkeiden menojen, mukaan lukien kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvat menot, sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 47 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomalaiselle Tiedeakatemialle Sodankylän observatoriota varten	4 200 000
Suomen Museoliitolle	1 270 000
Kotiseututoimintaan, mistä Suomen Kotiseutuliitolle 980 000 mk	1 200 000
Kansallispukuneuvostolle	270 000
Tieteellisen kirjallisuuden edistämiseen ja kääntämiseen	650 000
Työväen taloudelliselle tutkimuslaitokselle	820 000

Pellervon taloudelliselle tutkimuslaitok- selle	820 000
Siirtolaisuusinstituutille	1 540 000
Kansainvälisten tieteellisten konferens- sien järjestämiseen Suomessa	4 800 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtion- avusta annetun lain (998/74, 953/81) mukaisiin menoihin	13 600 000
Kotimaisten kielten tutkimusprojektei- hin ja sanakirjatöihin	9 550 000
Tieteellisten seurain yhteistyöelimille ..	5 000 000
Väestöliiton väestöpoliittiselle tutkimus- laitokselle	800 000
Institutum Romanum Finlandiae-sää- tiölle	1 450 000
Suomen Ateenan-Instituutin säätiölle ..	740 000
Ulkopolitiikan tutkimuksen säätiölle ..	3 120 000
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle kir- jastotoimintaan, sanakirjatyöhön ja matrikelin julkaisemiseen	1 940 000
Työväenperinne-Arbetartradition r.y:lle kirjastotoimintaan	800 000
Työväen keskusmuseoyhdistys r.y:lle museotoimintaan	300 000
Kriittiselle korkeakoululle	490 000
Suomen Kotiteollisuusmuseolle	1 200 000
Tekniikan Museon säätiölle	1 300 000
Suomen Akatemian käytettäväksi tut- kimushankkeiden rahoittamiseen ja tie- teellisen tutkimuksen edistämiseen	176 520 000
Rahoitusosuudet kansainvälisille järjes- töille	4 000 000
Suomen Syöpäinstituutin Säätiölle	300 000
Tiedonjulkistamisen edistämiseen	620 000
Eräisiin tutkimus-, selvitys-, suunnittelu- ja julkaisuprojekteihin	350 000
Museoviraston käytettäväksi museoiden avustamiseen	2 550 000
Museoviraston käytettäväksi museoiden rakentamisavustuksiin	500 000
Föreningen Brage r.f. -nimiselle yhdis- tykselle leikearkiston avustamiseen	800 000
Svenska Litteratursällskapet i Finland -nimiselle yhdistykselle perinnetutki- mukseen	240 000
Suomen Historialliselle Seuralle käytet- täväksi bibliografiatyöhön	320 000
Eräät kansainvälisen tieteellisen yhteis- työn menot ja jäsenmaksut	4 050 000
Tietohuollon tutkimus-, selvitys- ja ko- keiluapurahoihin	250 000
Kansalaisjärjestöille tulevaisuudentutki- mustoimintaan	300 000
Eräiden yhdistysten ja hankkeiden avus- tamiseen	400 000
Saamelaismuseolle	100 000
Suomen hotelli- ja ravintolamuseon kan- natusyhdistykselle	200 000
Ylä-Savon instituutille	440 000
Oulun Tietomaalle	170 000

Encyclopedia Iuridica Fennica -nimisen tietosanakirjan ja Unkarin historia - teoksen laatimiseen	300 000
Opetusministeriön käytettäväksi, mistä 200 000 mk Iin ympäristöinstituutille ja 200 000 mk Kansainväliselle semiotiik- kainstituutille	480 000
Yhteensä	248 750 000

Suomen maksuosuus, 4 000 000 mk, Eu-
roopan yhteisölle Science- ja SPES-ohjelmien
osalta on aikaisemmin suoritettu momentilta
29.88.50.

1992 menoarvio	248 750 000
1991 menoarvio	155 750 000
1990 tilinpäätös	127 376 501

(54.) *Eräät lisäavustukset tieteen tukemi-
seen*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha,
mihin vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa
sisältyi 1 850 000 markan ehdollinen määrä-
raha, on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	3 500 000
1990 tilinpäätös	11 940 000

66. *Rahoitusosuudet kansainvälisille järjes-
töille (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Suomen maksu-
osuuksien maksamiseen Euroopan hiukkas-
fysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Eu-
roopan molekyylibiologian laboratoriolle
(EMBL) ja Euroopan molekyylibiologian
konferenssille (EMBC) sekä Eurekan Cosine-
projektille.

Selvitysosa: CERNin jäsenmaksuosuus
määräytyy Suomen bruttokansantuotesuun-
den mukaisesti. Vuoden 1989 arvion mukaan
se olisi noin 2,2 % tutkimuskeskuksen jäsen-
maksutulosta. Vuosittainen jäsenmaksuosuus
porrastetaan siten, että täysi jäsenmaksu,
noin 45 milj. mk, maksetaan vuonna 1995.
Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle
(EMBL) ja konferenssille (EMBC) maksetta-
va Suomen maksuosuus on 2 900 000 mk ja
Eurekan Cosine-projektille arviolta 500 000
mk. Cosine-projektin menot on aikaisemmin
suoritettu momentilta 29.37.27.

1992 menoarvio	20 000 000
1991 menoarvio	11 900 000

rakennustöiden kustannusarvio 4 000 000 mk eli 18 519 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 3 300 000 mk.

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Ateenan-instituutin käyttöön Ateenasta ostetun kiinteistön muutos- ja peruskorjaustöiden menojen maksamiseen. Tilojen laajuus on 216 m² ja

1992 menoarvio.....	700 000
1991 menoarvio.....	600 000
1990 tilinpäätös.....	1 500 000

90. Taiteen tukeminen

Suomen Kansallisoopperan säätiölle voidaan luovuttaa vuonna 1993 valmistuvan uuden oopperatalon tilat käyttöön vastikkeetta noudattaen vastaavaa käytäntöä kuin vanhan oopperatalon kohdalla on menetelty.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 4 396 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 20, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 19 ja tilapäisiä yksi.

1992 menoarvio.....	4 396 000
1991 menoarvio.....	4 512 000
1990 tilinpäätös.....	3 090 972

järjestämistä ja tukemista varten on tarkoitus vahvistaa valtionosuusperuste edelleen 9 markkaan asukasta kohden. Lisäksi kunnat saavat valtionosuutta kulttuuritoimen viranhaltijoiden palkkauskustannuksiin. Vuonna 1991 valtionosuuteen oikeuttavia virkoja on 204 ja asukaskohtainen valtionosuusperuste on 9 mk. Kulttuuritoimintalain mukaan valtionosuus on kuntien kantokykyluokituksen mukaisesti 39—75 %, keskimäärin 59 %.

1992 menoarvio	45 101 000
1991 menoarvio	44 600 000
1990 tilinpäätös	43 852 952

30. *Kuntien kulttuuritoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 101 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (1045/80, muut. 948/81) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen sekä enintään 700 000 mk kuntien kulttuuritoiminnan kehittämistä, kokeilutoimintaa ja erityistehtäviä varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahalla saa palkata sivu- ja yhdistelmävirat mukaan lukien 204 valtionosuuteen oikeutettua henkilöä.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionosuus palkkausmenoihin	14 801 000
Valtionosuus paikalliseen kulttuuritoimintaan	25 600 000
Valtionavustukset kulttuuritoimintaan tarvittavia tiloja ja laitteita varten.....	4 000 000
Valtionavustukset kehittämis- ja kokeilutoimintaan sekä erityistehtäviin.....	700 000
Yhteensä	45 101 000

51. *Valtion taiteilija-apurahat* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taitelijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/69) mukaisten 112 yksivuotisen, 41 kolmivuotisen, 22 viisivuotisen ja 10 viisitoistavuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 1992 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.

Selvitysosa: Taiteilija-apurahat maksetaan valtion A 9 palkkausluokan mukaisen vuosipalkkion suuruisena.

1992 menoarvio	34 100 000
1991 menoarvio	34 066 000
1990 tilinpäätös	30 084 166

52. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 545 910 000 mk. Määrärahaa saa käyttää taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja läänien taidetoimikuntien hallintomenojen maksami-

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoiminnan

seen, taidetoimikuntien taiteen edistämistoi-
menpiteiden rahoittamiseen sekä taiteen alan
selvitys- ja julkaisu-toiminnan menojen mak-
samiseen. Määrärahalta saa palkata enintään
neljä määräaikaista työsopimussuhteista tut-
kijaa. Läänien taidetoimikuntien käyttöön
myönnettävällä määrärahalta saa palkata
enintään 43 määräaikaista työsopimussuhteis-
ta ohjaavaa läänintaiteilijaa.

Määrärahaa saa käyttää myös musiikin
perusopetusta antavien musiikkikoulujen ja
-opistojen valtionosuuksien maksamiseen.
Musiikkioppilaitosten valtionosuuksiin ja
-avustuksiin tarkoitetusta määrärahasta saa
käyttää 4 500 000 mk harkinnanvaraisiin
avustuksiin.

Kotimaisen elokuva- ja ohjelmatuotannon
sekä jakelun tukemiseen osoitettua määrära-
haa saa käyttää myös audiovisuaalisen Eu-
rekan kansainvälisiin yhteistyöprojekteihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyt-
tää seuraavasti:

	mk		
Kotimaisen elokuva- ja ohjelmatuotan- non sekä jakelun tukemiseen.....	44 000 000	Kansainvälisen näyttelytoiminnan kehit- tämiseen.....	200 000
Suomen elokuvasäätiölle.....	8 000 000	Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiö- le.....	39 000 000
Suomen elokuvasäätiön ja televisioyhtiö- iden välisten, esitysoikeuksia koske- vien ennako-ostosopimusten edellyttä- mään säätiön rahoitusosuuteen.....	2 500 000	Teattereiden valtionapu.....	33 300 000
Alucellisille elokuvakeskuksille.....	1 800 000	Alueteatteritoimintaa varten.....	27 000 000
Elokuva-alan teknisiä laitteita ja han- kintoja varten.....	1 050 000	Lastenteattereiden valtionapu.....	7 200 000
Elokuvateatteritukeen.....	3 910 000	Svenska teatern i Helsingfors -nimiselle teatterille.....	9 000 000
Elokuva-alan järjestöille.....	2 000 000	Tampereen Työväen Teatteri Oy:lle... ..	19 000 000
Suomenkielisen kaunokirjallisuuden edistämiseen.....	105 000	Teatteriryhmien tukemiseen ja kiertue- toimintaan.....	5 300 000
Ruotsinkielisen kaunokirjallisuuden edistämiseen.....	100 000	Teattereiden teknisiä laitteita ja perus- hankintoja varten.....	300 000
Kirjailijajärjestöille.....	1 050 000	Teatteriohjaaja- ja skenografivierailuja varten.....	120 000
Suomen maakuntakirjailijat ry:lle.....	305 000	Lyhytaikaisia ammattiteatterikokeiluja varten.....	500 000
Suomen nuorisokirjallisuuden instituut- tille.....	400 000	Näyttelijäkoulutuksen ja teattereiden koulutukselliseen yhteistoimintaan....	110 000
Kirjailija- ja kirjoittajakoulutukseen... ..	300 000	Näyttämötaidejärjestöille, josta näyttä- mötaihteelliseen harrastustoimintaan 3 400 000 mk.....	5 400 000
Lukemisharrastuksen edistämiseen.....	500 000	ITI:n ja PTU:n Suomen keskus r.y:n toimintaan.....	350 000
Suomalaisen kirjallisuuden kääntämi- seen ja julkaisemiseen.....	950 000	Näytelmäkirjallisuuden edistämiseen... ..	1 000 000
Kirjallisuuden julkaisutukeen.....	850 000	Vierailuteatteritoimintaan.....	500 000
Kirjallisuuden ostotukeen.....	1 650 000	Arkkitehtuurinäyttelyihin ja alan julkai- sustoimintaan.....	1 400 000
Taideteosten hankkiminen julkisiin ra- kennuksiin, josta uuden oopperatalon taidehankintoihin 1 400 000 mk.....	4 200 000	Ympäristötaiteen säätiölle.....	125 000
Taidemuseoille.....	1 100 000	Suomen Kansallisoopperan Säätiölle ..	119 420 000
Kuvataidejärjestöille.....	1 850 000	Oopperajuhlia varten.....	3 600 000
Taidekouluille.....	2 100 000	Konserttitoiminnan edistämiseen.....	1 000 000
Kuvataidenäyttelytoimintaan.....	1 800 000	Orkestereille ja yhtyeille sekä niiden alustoimintaan.....	7 700 000
		Musiikkioppilaitosten valtionosuuksiin ja -avustuksiin.....	78 840 000
		Säveltaidejärjestöille.....	700 000
		Säveltaiteen harrastustoimintaan.....	3 800 000
		Musiikkileirejä varten.....	1 300 000
		Musiikin mestarikursseille.....	400 000
		Musiikki-instituuteille.....	1 900 000
		Oopperayhdistyksille.....	1 600 000
		Suomen oopperaliitolle toimintaan ja solistivierailujen järjestämiseen.....	650 000
		Sävellystilauksiin ja musiikkikilpailui- hin.....	440 000
		Luovan säveltaiteen edistämissäätiölle ..	100 000
		Jazz-musiikin edistämistä varten.....	750 000
		Musiikin tiedotuskeskukselle.....	350 000
		Suomen taideteollisuusyhdistykselle....	2 100 000
		Teollisuustaitteen liitto Ornamolle.....	1 100 000
		Taideteollisuusjärjestöille.....	150 000
		Taidekäsityön laatumukseen.....	170 000
		Taideteollisuuden kotimaisiin näyttelyi- hin.....	150 000
		Tanssiteattereiden tukemiseen.....	3 820 000
		Säännöllisesti toimivien tanssiryhmien tukemiseen.....	500 000
		Tanssin alan järjestöille.....	600 000

Tanssin harrastustoimintaan ja kansantanssin säännölliseen esitystoimintaan .	580 000
Tanssiteattereiden ja -ryhmien teknisiä laitteita ja perushankintoja varten....	150 000
Tanssiteiteen produktiokokeiluja varten	170 000
Alueellisen valokuvatoiminnan kehittämiseen	850 000
Valokuvajärjestöille ja valokuvanäytelyihin	700 000
Valokuvateosten laatutuki	240 000
Suomen valokuvauksen 150-vuotisjuhluvuoden valmisteluun	1 000 000
Valtionpalkintoihin	750 000
Taiteen alan erikoismuseoille	14 200 000
Taide- ja museoesineiden varastointiin.	2 500 000
Valtakunnallisten kulttuuritapahtumien tukemiseen	11 900 000
Itsenäisyyden juhluvuoden hankkeita varten	1 500 000
Läänien taidetoimikuntien käytettäväksi taiteen edistämiseen	25 200 000
Tammisaaren taidekeskukselle	300 000
Taidelaitosten rakentamisavustuksia varten, josta Kaustisen kansantaiteen keskuksen suunnitteluun 800 000 mk ..	5 000 000
Wasa Teater -nimisen teatterin rakennuksen suunnitteluun	100 000
Kuhmon kulttuurikeskuksen rakentamiseen	3 000 000
Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja läänien taidetoimikuntien hallintomenoihin	5 100 000
Taiteen alan tutkimus- ja julkaisutoimintaan	1 800 000
Lastenkulttuurin edistämiseen	700 000
Lasten ja nuorten kuvataidekouluja varten	2 200 000
Kansainvälistä taiteen alan yhteistoimintaa varten	2 200 000
Elias Lönnrotin valittujen teosten julkaisemiseen	100 000
Eräiden taidelaitosten ja järjestöjen tukemiseen	400 000
Opetusministeriön käytettäväksi	3 805 000

Yhteensä 545 910 000

1992 menoarvio	545 910 000
1991 menoarvio	525 910 000
1990 tilinpäätös	483 446 814

(53.) Eräät lisäavustukset taiteen tukemiseen

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mihin vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa sisältyi 10 310 000 markan ehdollinen määräraha, on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	13 565 000
1990 tilinpäätös	13 110 000

55. Kirjailijoille ja kääntäjille jaettavat apurahat ja avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/83) mukaisesti apurahoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Mainitun lain 1 §:n mukaan apurahojen kokonaismäärä on 10 prosenttia edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

1992 menoarvio	18 000 000
1991 menoarvio	17 500 000
1990 tilinpäätös	17 474 973

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Taideteollisuusmuseon, Korkeavuorenkatu 23, peruskorjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Hankkeen laajuus on 2 528 m² ja kustannusarvio 26 400 000 mk eli 10 443 mk/m². Hanketta varten on aikaisemmin myönnetty 2 000 000 mk.

1992 menoarvio	2 000 000
1991 menoarvio	14 500 000
1991 lisämenoarvio	8 500 000
1990 tilinpäätös	44 300 000

76. Oopperatalon rakennustyöt ja kalustaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää oopperatalon rakennustyöistä sekä kalustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Rakennushankkeen kustannusarvio on 697 400 000 mk ja pinta-ala 25 570 m² eli 27 274 mk/m². Lisäksi momentille myönnetään 35 000 000 markan tilausvaltuus oopperatalon kalustamista varten.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Rakennushanketta varten on aikaisemmin myönnetty 677 000 000 mk, mistä on peruuntunut 187 403 695 mk. Kalustohankinnoista aiheutuu maksatuksia 10 000 000 mk vuonna 1992 ja 25 000 000 mk vuonna 1993.

1992 menoarvio	160 000 000
1991 menoarvio	180 000 000

91. Urheilun ja nuorisonkasvatustyön tukeminen

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittoravat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen* (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 469 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liikuntalakiin (984/79) ja urheiluopistojen valtionavusta annettuun lakiin (946/78) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion liikuntaneuvoston ja sen lakisääteisten jaostojen, kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, läänien liikuntalautakuntien menojen, liikuntatieteellisen suunnittelu- ja tutkimustyön menojen sekä liikuntaneuvoston ja sen lakisääteisten jaostojen palkkausten maksamiseen.

Liikuntapaikkojen perustamiskustannuksiin tarkoitetusta määrärahasta jätetään 30 000 000 mk käytettäväksi valtioneuvoston päätöksellä seuraavan viiden vuoden aikana.

Määrärahaa saa käyttää enintään 17 000 000 mk avustuksen maksamiseen Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen.

Selvitysosa: Tarkoitus on luvun 29.88 kohdalla esitettyihin lukuryhmäperusteluihin viitaten muuttaa raha-arpa- ja veikkauksen ylijäämän käyttämisestä annettua asetusta (725/82) siten, että säädetyistä jakosuhteista luovutaan poikkeusjärjestelyinä väliaikaisesti vuodeksi 1992. Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi seuraavasti:

	mk
Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen valtionavustukset, mistä 3 000 000 mk olympiavalmentajien palkkaukseen...	128 000 000
Avustukset liikuntapaikkojen sekä niihin liittyvien vapaa-aikatoimien perustamiskustannuksiin, mistä enintään 2 300 000 mk urheilulaitosten rakentamiseen liittyvään tutkimustyöhön ..	70 000 000
Avustus Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen	17 000 000
Avustukset urheiluopistojen perustamiskustannuksiin	12 000 000
Valtionosuudet kunnille urheiluseurojen toimintaan sekä liikuntatoimen yleiseen toiminnalliseen kehittämiseen ja kuljetuskustannuksiin	72 000 000
Valtionosuuksiin kunnille viranhaltijain palkkauksiin	38 000 000

Avustukset olympiavalmennukseen, mistä 700 000 mk vammaisten olympiavalmennukseen ja 300 000 mk vammaisten olympiamatkoihin	13 500 000
Avustuksiin urheiluopistojen toimintaan, mistä 2 600 000 mk harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin	75 000 000
Avustukset liikuntatieteelliseen suunnittelu- ja tutkimustyöhön sekä toimintaan	15 000 000
Avustukset urheilun ja liikunnan opettajien, valmentajien, ohjaajien sekä tutkijain ulkomaisiin opintomatkoihin	645 000
Avustus urheilijoiden ammattienedistämissäätöille	700 000
Avustukset suunnistuskarttojen valmistukseen	1 100 000
Läänien liikuntalautakuntien toimintaan	1 600 000
Avustukset Suomen Urheilumuseon toimintaan	2 050 000
Suomen Urheilumuseon rakentamiseen	3 000 000
Avustus kilpa- ja huippu-urheilun tutkimuskeskukselle	5 000 000
Avustukset anti-dopingtoimintaan ...	1 600 000
Kansainväliseen liikunta-alan yhteistyöhön	2 900 000
Liikunnan alan kokeilu- ja kehittämistoimintaan	3 000 000
Valtion liikuntaneuvoston ja sen lakisääteisten jaostojen toimintaan sekä muihin urheilua ja liikuntakasvatustyötä edistäviin tarkoituksiin opetusministeriön käytettäväksi, mistä 500 000 mk liikuntaneuvoston ja sen lakisääteisten jaostojen sihteerien palkkaukseen sekä 1 600 000 mk Eurooppa-Cup-kilpailuihin ja tappiontakui-	6 905 000

Yhteensä 469 000 000

Valtakunnallisten liikuntajärjestöjen avustamäärärahaalla on tarkoitus tukea noin 100 liikuntajärjestöä sekä 52 piirijärjestöä. Keskimääräinen valtionapurprosentti on 50.

Urheiluopistojen avustamäärärahaalla on tarkoitus tukea urheiluopistojen valtionavusta annetun lain piiriin kuuluvan 12 opiston toimintaa.

Kuntien urheiluseuroille myönnettäviä avustuksia sekä kuntien liikuntatoimen yleistä toiminnallista kehittämistä ja kuljetuskustannuksia varten valtioneuvoston on tarkoitus vahvistaa valtionosuusperusteeksi 24 mk asukasta kohden. Liikuntalain mukainen val-

tionosuus on kuntien kantokykyluokituksen mukaan 39—75 prosenttia, keskimäärin 59 prosenttia.

Valtioneuvosto on päättänyt, että Helsingin Olympiastadionin perusparannukseen maksettava avustus on 50 % hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista, kuitenkin enintään 80 000 000 mk. Tarkoitukseen on myönnetty 30 000 000 mk vuonna 1991.

Tarkoituksena on myöntää vuonna 1992 valtionavustusta urheilumuseon laajennushanketta varten 3 000 000 mk. Hankkeen kustannusarvio on 9 000 000 mk.

1992 menoarvio 469 000 000
1991 menoarvio 469 000 000
1990 tilinpäätös 427 970 499

51. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 151 340 000 mk. Määrärahaa saa käyttää nuorisotyölain (1068/85) mukaisten valtionapujen sekä aikaisemmin voimassa olleen vastaavan lain-säädännön mukaisten valtionapujen loppuerien sekä nuorisonkasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen valtionavustusten ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion nuorisoneuvoston, läänien nuorisolautakuntien, kansainvälisen nuorisoyhteistyön ja tutkimus- ja kokeilutoiminnan menojen, nuorten taidetapahtumien järjestämiseen myönnettävien avustusten sekä nuorison leiri- ja kurssikeskuksille myönnettävien avustusten maksamiseen.

Kuntien valtionosuuteen oikeutetun henkilökunnan määrä on pääviroiksi muutettuna enintään 429.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtakunnallisten nuorisojärjestöjen valtionapu.....	43 000 000
Valtakunnallisten nuorisotyön palvelujärjestöjen valtionapu.....	4 200 000
Avustukset muiden nuorisotyötä tekevien järjestöjen toimintaan.....	700 000
Valtionosuus kuntien nuorisotyöhön.	76 000 000
Valtionavustukset valtakunnallisten ja alueellisten leiri- ja kurssikeskusten perustamiskustannuksiin sekä nuorisotilojen kokeilu- ja kehittämistoimintaan.....	9 000 000

Valtionavutukset valtakunnallisten nuorison leiri- ja kurssikeskusten käytökustannuksiin	3 500 000
Kansainväliseen nuorisoyhteistyöhön.	3 000 000
Avustukset nuorten tiedotuksen, neuvonnan ja matkailun palvelutoimintaan.....	1 000 000
Avustukset nuorisotutkimuksen edistämiseen	800 000
Avustukset nuorisopoliittisen kirjaston tukemiseen.....	500 000
Nuorison valtakunnallisen taidetapahtuman järjestämiseen	1 200 000
Avustukset lasten ja nuorten taidekeskuksen säätiön toiminnan tukemiseen.	440 000
Valtionavustukset valtakunnallisten nuoriso- ja palvelujärjestöjen toimintilojen hankkimista ja varustamista varten.....	400 000
Valtionavustukset valtakunnallisia tapahtumia ja kokeiluhankkeita varten.	2 500 000
Nuorisokorttitoiminnan tukemiseen..	1 000 000
Läänien nuorisolautakuntien toimintaan.....	2 000 000
Valtion nuorisoneuvoston menoihin, mistä 320 000 mk sihteerien palkkaamiseen	600 000
Opetusministeriön käytettäväksi, mistä 200 000 mk nuorisopoliittisen tiedotteen julkaisemiseen.....	1 500 000

Yhteensä 151 340 000

Kuntien nuorisotyön valtionosuuden perusteena olevaksi asukaskohtaiseksi käyttömenoksi on tarkoitus vahvistaa edelleen 8,50 markkaa. Lisäksi kunnille myönnetään valtionosuutta nuorisotyön viranhaltijoiden palkkauskustannuksiin. Nuorisotyölain mukainen valtionosuus on kuntien kantokykyluokituksen mukaan 39—75 prosenttia, keskimäärin 59 prosenttia. Vuonna 1991 valtionosuuteen oikeuttavia virkoja on 429, ja asukaskohtainen valtionosuusperuste on 8,50 markkaa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1991 menoarvion ehdollisena sisältynyt 500 000 markan määräraha.

1992 menoarvio 151 340 000
1991 menoarvio 151 340 000
1990 tilinpäätös 143 314 764

52. *Urheiluopistojen valtionapu*

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää urheiluopistojen valtionavusta annetun lain (946/78) mukaisten valtionapujen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	500 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	500 000

(53.) *Valtionapu nuorisonkasvatustyyöhön*
Selvitysosa: Momentti ja sille vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty 3 330 000 markan määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	3 330 000
1990 tilinpäätös.....	4 764 598

(54.) *Valtionapu urheiluun ja liikuntakasvatustyyöhön*

Selvitysosa: Momentti ja sille vuoden 1991 menoarviossa ehdollisena myönnetty 940 000 markan määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	940 000
1990 tilinpäätös.....	940 000

92. Valtion taidemuseo

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 14 571 000 mk.
 Henkilöstön määrä saa olla enintään 80 perus- ja sopimuspalkkaista.

1992 menoarvio	14 571 000
1991 menoarvio	14 499 000
1990 tilinpäätös	3 121 245

21. *Museo-, tutkimus- ja dokumentointitoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 900 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää museokokoelmien tallentamisesta, tutkimisesta ja esilläpidosta, taidekasvatustoiminnasta, kirjaston toiminnasta, museojulkaisujen ja muun visuaalisen materiaalin tuottamisesta, tiedotustoiminnasta, kansallisesta ja kansainvälisestä museoiden yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen sekä museon toiminnasta aiheutuvien muiden erityismenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 900 000
1991 menoarvio.....	3 800 000
1990 tilinpäätös.....	369 823

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 525 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää myös neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.29.92.

1992 menoarvio.....	2 525 000
1991 menoarvio.....	2 500 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 3 120 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa ei saa käyttää kaluston hankintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää turvapalvelujen ostomenoihin 2 010 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 120 000
1991 menoarvio.....	2 700 000
1990 tilinpäätös.....	2 686 568

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää kalusto- ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien myös arvoltaan vähäinen kalusto.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 700 000 mk taideteosten kuljetusta varten varustetun auton hankintaan.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	8 000 000

72. *Museokokoelmien kartuttaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 000 000
1991 menoarvio.....	8 822 000

95. Suomen elokuva-arkisto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 5 839 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 29, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 27 ja työsuopimussuhteisia kaksi.

1992 menoarvio.....	5 839 000
1991 menoarvio.....	5 994 000
1990 tilinpäätös.....	4 194 166

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 560 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.95.

1992 menoarvio.....	1 560 000
1991 menoarvio.....	1 600 000
1990 tilinpäätös.....	1 698 654

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 3 900 000 mk.

Määrärahaa ei saa käyttää kalustohankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen Kansallisfilmografia -hankkeesta ja siviilipalvelusmiesten ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 900 000
1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 tilinpäätös.....	3 466 956

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	500 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	500 000

96. Elokvien tarkastus

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 125 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 12, joista perus- ja sopimuspalkkaisia kahdeksan ja tilapäisiä neljä.

1992 menoarvio.....	2 125 000
1991 menoarvio.....	2 102 000
1990 tilinpäätös.....	1 309 816

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 360 000 mk.

1992 menoarvio.....	360 000
1991 menoarvio.....	355 000
1990 tilinpäätös.....	374 961

97. Neuvostoliittoinstituutti

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 880 000 mk.
Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 103 200 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 18, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 17 ja työsuopimussuhteisia yksi.

1992 menoarvio.....	2 880 000
1991 menoarvio.....	3 089 000
1990 tilinpäätös.....	2 277 185

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 452 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää myös pienehköjen palkkioluonteisten menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	452 000
1991 menoarvio.....	450 000
1990 tilinpäätös.....	442 073

98. Kansainvälinen yhteistyö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 612 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksiin myönnetään 312 000 mk kahden henkilön palkkaamiseksi.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 28, joista perus- ja sopimuspalkkaisia kaksi ja työsopimussuhteisiä 26.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon kahden tehtävän siirto momentilta 29.37.24.

Perus- ja sopimuspalkkainen sekä työsopimussuhteinen henkilöstö toimii kansainvälisen henkilövaihdon keskuksessa. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten ulkomaanlehtorien ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 49 henkilöä, palkkojen maksamiseen soveltuvin osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti.

1992 menoarvio.....	9 612 000
1991 menoarvio.....	8 206 000
1990 tilinpäätös.....	4 727 326

25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 130 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen toimintaan osallistumisen, kulttuurivaihtosopimusten, vaihto-ohjelmien, kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen ja muun kansainvälisen kulttuuriyhteistyön sekä ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämien palkkaus- ja muiden menojen sekä valtionavustuksien ja apurahojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Osallistuminen multilateraalisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen toimintaan	4 873 000
Kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanoa ja asiantuntijoiden kustannuksia varten.....	17 544 000
Kansainvälisen henkilövaihdon menoja varten	9 747 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen ja tuntemuksen edistämiseen	2 437 000
Ulkosuomalaisten koulutus- ja sivistysolojen edistämiseen	3 899 000
Osallistuminen pohjoismaisten laitosten toimintaan sekä muuhun pohjoismaiseen sivistykselliseen yhteistyöhön ja asiantuntijoiden vaihtoon	4 630 000
Yhteensä	43 130 000
1992 menoarvio	43 130 000
1991 menoarvio	46 730 000
1990 tilinpäätös	38 500 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 37 120 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien avustusten maksamiseen. Suomi-Neuvostoliitto-Seuralle saa maksaa avustusta palkkausmenoihin enintään 40 henkilön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:

mk

Kasvatus-, tiede- ja kulttuurialoilla toimivien, hallituksista riippumattomien järjestöjen toimintaan osallistumista varten	430 000
Eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen	850 000
Esittävän säveltaiteen edistämiskeskusten toimintaan.....	1 100 000
Hanasaaren kulttuurikeskuksen toimintaan	480 000
Kansainväliseen aikuiskasvatustoimintaan	620 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukemiseen	3 000 000

Pohjola-Norden ry:n toimintaan, mistä 1 300 000 mk pohjoismaista opettaja- ja oppilaskorvausta varten	3 745 000
Pohjola-Nordenin Nuorisoliitolle Nordjobb-projektia varten	210 000
Pohjola-Norden ry:n piirien toimintaan.	830 000
Pohjola-Norden ry:lle uuden toimiston huoneisto-osakkeiden hankintaan	1 000 000
Pohjoismaiden saamelaisneuvoston ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	210 000
Ruotsinsuomalaista sivistystoimintaa varten	3 100 000
Suomen Kalottiyhdistys ry:n toimintaan	30 000
Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskuksen toimintaan	870 000
Suomen Merimieslähetyksestä ry:n kansainväliseen tiedotustoimintaan	75 000
Suomen Lontoon Instituutin säätiölle .	2 500 000
Suomen Ranskan Instituutin säätiölle .	2 500 000
Suomi-Amerikka yhdistysten liiton toimintaan	1 000 000
Suomi-Neuvostoliitto-Seura ry:n toimintaan	8 570 000
Suomi-Seura ry:n ulkosuomalaislehdistön tukemiseen, mistä 200 000 mk ulkosuomalaisten kulttuuriharrastusten tukemiseen	900 000
Kuhmon kulttuurikornitsa -nimisen kulttuurikeskuksen toimintaan	280 000
Suomen Saksan instituutin säätiölle ..	500 000
Ulkomaanyhdistysten kansainväliseen toimintaan, mistä 300 000 mk Suomi-Unkari seura r.y:n toimintaan	3 370 000
Visuaalisten taiteiden työskentelykeskus Yhdysvalloissa -säätiön toimintaan ..	600 000
Pro Europe ry:n toimintaan	350 000
Yhteensä	37 120 000

Selvitysosa: Suomi-Neuvostoliitto-Seuralle maksettavan avustuksen mitoituksessa on otettu huomioon kulttuurivaihto- ja muina toimintamenoina (mukaan lukien historiaprojektin, nuorisotoiminnan ja YYA-vuosijuhlan menot) 2 365 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 2 620 000 markan ehdollinen määräraha.

1992 menoarvio	37 120 000
1991 menoarvio	41 450 000
1990 tilinpäätös	36 636 753

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 478 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen kult-

tuuriyhteistyön sekä Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen rahoitusosuuksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen osuus pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menoista	32 400 000
Unescon jäsenmaksu	5 560 000
Suomen maksuosuus European Training Foundationille	700 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	143 000
Suomen jäsenmaksu WIPOLle/Bernin unionille	443 000
Suomen jäsenmaksuosuus ICCROMille	56 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno	56 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	60 000
OECD/CERI jäsenmaksu	100 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES -rahastoon	1 000 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista	260 000
Suomen rahoitusosuus COMETT II -vaihto-ohjelmaan	5 700 000
Suomen rahoitusosuus ERASMUS -vaihto-ohjelmaan	8 000 000
Yhteensä	54 478 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on pohjoismaisen sivistyksellisen yhteistyön menojen osalta otettu huomioon pohjoismaisen kulttuuritoimintaohjelman, Nordplus-ohjelman sekä pohjoismaisen TV- ja elokuvarahaston menot.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 5 800 000 mk COMETT II - ja ERASMUS -ohjelmien rahoitusosuuksien siirtona momentilta 29.37.24.

1992 menoarvio	54 478 000
1991 menoarvio	38 228 000
1990 tilinpäätös	32 751 056

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	2 000 000
1990 tilinpäätös	1 200 000

75. Perusparannukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtiontalo Messe-

niuksenkatu 1 b:n tilojen peruskorjaukseen. Tilojen laajuus on 1 336 m² ja kustannusarvio 7 100 000 mk eli 5 314 mk/m².

Selvitysosa: Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 3 000 000 mk.

1992 menoarvio..... 4 100 000
1991 menoarvio..... 3 000 000

87. *Kiinteistöjen hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Helsinkiin Viikin alueelle rakennettavan asuntolan osakkeiden

lunastamiseen siten, että tilojen lunastushinta on enintään 16 100 000 mk.

Selvitysosa: Asuntolarakennuksesta tehdään sopimus yhteensä 55 asuntolapaikkaa vastaavan osakemäärän lunastamisesta ulkomaisia opettajia ja tutkijoita varten. Valtion käyttöön tulevien tilojen kokonaismäärä on 1 640 m² ja lunastushinta vuoden 1991 alun hintatasossa 16 100 000 mk. Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 2 200 000 mk.

1992 menoarvio..... 6 000 000
1991 menoarvio..... 2 200 000

99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot

25. *Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 430 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmas- sa mainittujen teossarjojen laadinta- ja hankintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen itsenäisyyden alku -teossarjan laatiminen	1 240 000
Opetusministeriön historiateossarjan laatiminen	250 000
Ruotsinsuomalaisten historiateossarjan laatiminen	200 000
J. K. Paasikiven elämäkerran laatiminen	850 000
Risto Rytin elämäkerran laatiminen...	150 000
Urho Kekkosen koottujen teosten laatiminen	300 000
Suomen siirtolaisuuden historiateossarjan laatiminen	440 000
Yhteensä	3 430 000

1992 menoarvio..... 3 430 000
1991 menoarvio..... 3 850 000
1990 tilinpäätös..... 2 750 000

26. *Eräät kopiointi- ja nauhoituskorvaukset*

Momentille myönnetään 14 511 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/61) ja oikeudesta valokuvaan annetun lain (405/61) mukaisten menojen, valokopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja nau-

hoitusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

1992 menoarvio 14 511 000
1991 menoarvio 13 580 000
1990 tilinpäätös 9 968 000

27. *Lastentarhanopettajien väliaikaisen koulutuksen järjestäminen*

Momentille myönnetään 14 560 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kuudessa koulutusyksikössä järjestettävän väliaikaisen lastentarhanopettajien koulutuksen järjestämismenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 59 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio 14 560 000
1991 menoarvio 15 000 000
1990 tilinpäätös 11 648 293

50. *Eräät avustukset*

Momentille myönnetään 16 475 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionavusta annetun lain (902/85) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityihin muihin käytötarkoituksiin myönnettävien avustusten ja apurahojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Opetusmenetelmien kehittäminen.....	650 000
Toimittajien opintomatka-apurahat....	100 000

Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 520 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomenoihin.....	1 680 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito	100 000
Suomi-Neuvostoliitto-Seura r.y. -nimiselle yhdistykselle Lenin-Museon ylläpitoon	250 000
Vakaumuksensa puolesta vuonna 1918 kaatuneiden hautapaikkojen kunnostamiseen.....	15 000
Suomen Rauhanpuolustajat r.y.....	600 000
Suomen Rauhan liitto-YK-yhdistys r.y., Finlands Fredsförbund-Förening för FN r.f. -niminen yhdistys.....	500 000
YK:n aseidenriisuntaviikon järjestäminen.....	100 000
Rauhantyön edistämiseen kansalaisjärjestöille ja rauhantyöhön liittyviin matka-apurahoihin.....	200 000
Saamenkielisten ja muiden vähemmistökuultuurien kulttuuri- ja julkaisutoiminta.....	800 000
Paasikivi-Seura	240 000
UKK perinneyhdistys -nimisen yhdistyksen toiminnan tukemiseen.....	75 000
Maaseudun kulttuuriperinteen tallentaminen ja tutkiminen.....	200 000
Paikallislehtien koulutustoiminta	80 000
Vapaa-ajattelijain liitto.....	100 000
Työväenperinteen kerääminen ja tutkiminen.....	300 000
Kuurojen Liiton kulttuuritoiminta	580 000
Yrjö Kallisen Rauhanopiston kannatusyhdistys r.y.....	300 000
Mannerheim-säätiölle Mannerheim-museon ylläpitoon	150 000
Ihmisoikeuksien instituutti	400 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu r.y.:lle kulttuuritoimintaan	130 000
Snellman-korkeakoulu	220 000
PAND-taiteilijat rauhan puolesta -järjestö	100 000
Karjala-tietokantatoimikunnalle Karjalan väestöä koskevaan tutkimushankkeeseen	210 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry	300 000
Evakkokeskukselle	200 000
Luontokoulutoimintaan Nauvossa....	150 000
Lääkärit ydinsotaa vastaan -järjestö...	100 000
Karjalatalon rakentamislainojen lyhentämiseen	375 000
Helsingin kristillisen koulun kannatusyhdistys ry.....	600 000
Uskonnolliset lehdet	2 500 000
Mielipidelehdet, mistä jakelun tehostamista varten 200 000 mk.....	2 400 000
Suomen Humanistiliiton toiminnan tukemiseen.....	40 000
Ihmisoikeuksien ja kansalaisvapauksien liitto ry:n toiminnan tukemiseen	150 000

Selkokielen kirjallisuuden tukemiseen.....	180 000
Suomalaisten sotavankien hautaustoimien rakentamiseen.....	100 000
Viime sodissa kaatuneiden etsintään ja muiston vaalimiseen Neuvostoliitossa..	50 000
Sosiaalipedagogiikan säätiön toiminnan tukemiseen.....	100 000
Eurooppa-instituutille.....	150 000
Itsenäisyyden juhluvuoden hankkeisiin.....	1 000 000
Yhteensä	16 475 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 3 190 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	16 475 000
1991 menoarvio	22 475 000
1990 tilinpäätös	24 781 960

51. *Avustus työväen- ja seuratalojen korjaukseen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen työväentalojen korjaustöihin, nuoriso-seuratalojen korjaustöihin sekä muiden vastaavanlaisten yhdistysten ja järjestöjen vanhojen rakennusten korjaustöihin. Korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan saa käyttää 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen sellaisten talojen korjauksiin, jotka edellä mainitut järjestöt yhdessä muiden yhteisöjen kanssa omistavat.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 300 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	15 300 000
1991 menoarvio	17 100 000
1990 tilinpäätös	16 100 000

52. *Avustus eräiden rakennusten peruskorjaukseen*

Momentille myönnetään 1 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Helsingin kulttuuritalon peruskorjauksesta aiheutuviin menoihin.

1992 menoarvio	1 200 000
1991 menoarvio	11 000 000
1990 tilinpäätös	5 000 000

71. Tutkimus- ja opetusvälineiden hankinta
Neuvostoliitosta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Neuvostoliitosta korkeakouluille ja muille opetusministeriön alaisille opetus- ja tutkimuslaitoksille tehtävien laitehankintojen menojen maksamiseen.

Määrärahalla hankittuja laitteita voidaan luovuttaa myös kunnallisille ja yksityisille ammatillisille oppilaitoksille edellyttäen, että oppilaitoksen ylläpitäjä suorittaa valtiolle kor-

vauksena luovutetun laitteen hankintahinnasta sen osuuden, mikä perustamiskustannusten valtionosuuksia koskevien säännösten mukaan oppilaitoksen osuudeksi tulisi muussa hankinnassa.

Selvitysosa: Vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa myönnettiin valtuus hankkia tutkimus- ja opetusvälineitä 30 000 000 markalla, mistä toteutuva 18 000 000 mk maksetaan vuonna 1992.

1992 menoarvio	18 000 000
1991 menoarvio	70 000 000
1990 tilinpäätös	58 000 000

Päälukuan 29 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk	± %
01. Opetusministeriö (210)	65 404	82 762	79 956	— 2 806	— 3
02. Luterilainen kirkko (310)	11 161	14 367	14 675	+ 308	+ 2
05. Ortodoksinen kirkko (310)	5 455	8 030	8 701	+ 671	+ 8
06. Valtion audiovisuaalinen keskus (210)	8 627	9 667	9 510	— 157	— 2
10. Korkeakoulut (240)	4 050 830	5 094 112	5 060 084	— 34 028	— 1
11. Valtion harjoittelukoulut (220) ..	228 656	285 085	275 452	— 9 633	— 3
12. Kuvataideakatemia (240)	7 154	8 557	9 991	+ 1 434	+ 17
37. Muut korkeakoulumenot (240) ..	89 856	125 547	128 615	+ 3 068	+ 2
39. Opintotuki (260)	1 656 908	1 905 344	2 375 154	+ 469 810	+ 25
40. Opetushallitus (210)	123 588	149 725	137 890	— 11 835	— 8
42. Eräät valtion oppilaitokset (220) ..	29 587	37 292	40 973	+ 3 681	+ 10
43. Lukiot (220)	1 301 633	1 418 850	1 370 962	— 47 888	— 3
46. Peruskoulut (220)	8 074 847	8 892 500	8 711 187	— 181 313	— 2
50. Eräät opettajankoulutuksen menot (230)	20 542	22 426	22 879	+ 453	+ 2
51. Lastentarhanopettajaopistot (230)	39 493	49 508	50 321	+ 813	+ 2
52. Musiikin ammatillista koulutusta antavat oppilaitokset (230) ..	56 650	64 000	63 543	— 457	— 1
55. Vammaisten lasten koulut (220) ..	91 975	117 136	115 580	— 1 556	— 1
56. Kirjastotoimi (280)	663 729	707 700	712 000	+ 4 300	+ 1
58. Näkövammaisten kirjasto (280) ..	18 074	20 213	17 024	— 3 189	— 16
60. Valtion ammatilliset oppilaitokset (230)	2 424 397	3 093 028	3 242 294	+ 149 266	+ 5
61. Koulutilat ja metsät (230)	106 337	111 888	105 667	— 6 221	— 6
65. Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset (230)	2 208 401	2 408 050	2 431 800	+ 23 750	+ 1
67. Yksityiset ammatilliset oppilaitokset (230)	349 057	381 200	384 237	+ 3 037	+ 1
68. Yleissivistävä aikuiskoulutus (250)	765 307	816 570	828 960	+ 12 390	+ 2
69. Ammatillinen aikuiskoulutus (250)	993 041	576 870	576 446	— 424	— 0
74. Koulutussopimus- ja oppisopimus- koulutus (230)	203 488	227 900	230 567	+ 2 667	+ 1

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
80. Varastokirjasto (280).....	11 846	10 464	4 647	— 5 817	—56
81. Rauhan- ja konfliktitutkimus- laitos (270)	2 413	3 178	3 021	— 157	— 5
82. Kotimaisten kielten tutkimuskes- kus (270)	11 682	14 428	14 026	— 402	— 3
83. Arkistolaitos (280)	36 135	46 377	37 374	— 9 003	—19
84. Museovirasto (280)	89 854	100 851	97 730	— 3 121	— 3
85. Suomenlinnan hoitokunta (280).	23 442	26 992	27 702	+ 710	+ 3
88. Suomen Akatemia ja tieteen tu- keminen (270)	433 906	519 402	536 107	+ 16 705	+ 3
90. Taiteen tukeminen (290)	638 360	834 653	809 507	— 25 146	— 3
91. Urheilun ja nuorisonkasvatus- työn tukeminen (300)	577 490	625 110	620 840	— 4 270	— 1
92. Valtion taidemuseo (290).....	14 178	34 321	29 116	— 5 205	—15
95. Suomen elokuva-arkisto (290)..	9 860	11 794	11 799	+ 5	+ 0
96. Elokuvien tarkastus (820).....	1 685	2 457	2 485	+ 28	+ 1
97. Neuvostoliittoinstituutti (030) ..	2 719	3 539	3 332	— 207	— 6
98. Kansainvälinen yhteistyö (030) .	117 065	141 814	154 440	+ 12 626	+ 9
99. Opetusministeriön hallinnonalan muut menot (210)	128 248	153 005	83 476	— 69 529	—45
Yhteensä	25 693 082	29 156 712	29 440 070	+283 358	+ 1

Päälukka 30

MAA- JA METSÄTALOUSHALLINNON HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 7 091 henkilötyövuotta. Henkilöstökehikseen on luettu hallinnonalan henkilöstö pois lukien Jokioisten siemenkeskuksen, Siemenperuna-keskuksen, Valtion margariinitehtaan, Karttakeskuksen sekä Valtion viljavaraston hen-

kilöstö. Henkilöstökehikseen sisältyy valtion budjettisidonnaisen liikelaitoksen metsähallituksen toimihenkilöstö. Merkittävimmät vähennykset vuoden 1990 lopun tilanteeseen verrattuna toteutuvat metsähallituksessa ja maanmittaushallituksessa.

01. Maa- ja metsätalousministeriö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 158 000 mk.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 370 600 mk kahden henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 154, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 152 ja tilapäisiä kaksi.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon kahden tehtävän siirto momentille 35.25.21.

1992 menoarvio	34 158 000
1991 menoarvio	34 693 000
1990 tilinpäätös	23 670 205

29. (30.01.29 ja 37.48) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 677 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös vähäisten palkkioiden ja eräiden valtion vastattavaksi kuuluvien kalataloushallinnon menojen sekä kalastuslain 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Laki vesien saastumisesta ammattikalastajille aiheutuneiden kalavahinkojen korvaamisesta (208/74) on tarkoitus kumota.

1992 menoarvio.....	8 677 000
1991 menoarvio.....	7 900 000
1990 tilinpäätös.....	8 178 859

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	1 900 000
---------------------	-----------

08. Maatilahallinto

Selvitysosa: Maatilahallinnon toimialana ovat maaseutuelinkeinoin, maaseutu ympäristön kehittämiseen, maataloustuotannon määrään ja laatuun sekä maataloustukeen liittyvät tehtävät sekä ohjaus-, valvonta-,

tarkastus-, tutkimus-, suunnittelu-, tietotutkimus- ja hallintotehtävät. Maatilahallituksen ja maaseutupiirien henkilötyövuosien enimmäismäärä vuonna 1991 on 930 henkilötyövuotta, josta maatilahallituksen tarkastustoi-

minnan osuus on noin 240 ja muun maatilahallituksen osuus noin 260 henkilötyövuotta sekä maaseutupiirien osuus noin 430 henkilötyövuotta. Maatilojen lukumäärän väheneminen, säätelyn ja tukimuotojen yksinkertaistaminen sekä tehtävien painottuminen piireihin ja kuntiin vähentävät keskusviras-

totasaisen hallintohenkilöstön tarvetta.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alustavasti maatilahallinnolle seuraavat tulostavoitteet:

Maatilahallinnon tulosalueiden kustannusten kehitys 1990—1992 (1 000 mk):

	Toteutunut 1990	Arvio 1991	Arvio 1992
— Maaseutuelinkeinoiniin liittyvät tehtävät.....	41 700	46 300	46 900
— Maaseutuympäristön kehittämistehtävät.....	1 800	1 900	2 000
— Maataloustuotannon määrään liittyvät tehtävät.....	13 500	15 100	15 200
— Tukipoliittiset tehtävät.....	3 300	3 600	3 600
— Ohjaus-, valvonta- ja tarkastustehtävät.....	38 800	43 300	44 600
— Suunnittelu-, tietotuotanto- ja hallintotehtävät.....	72 800	81 100	81 400
Maatilahallinnon kokonaiskustannukset (virastotalous).....	171 900	191 300	193 700
Henkilötyövuodet (enimmäismäärä).....	939	930	915

Maatilahallinnon palvelukykyä parannetaan mm. asiakkaita koskevien asioiden käsittelyaikoja lyhentämällä. Toimintojen tuottavuutta parannetaan edelleen, minkä johdosta henkilötyövuosien enimmäismäärää voidaan alentaa 15:llä vuonna 1992. Tilastotuotannon taloudellisuutta parannetaan otantamenetelmiä kehittämällä. Maatilahallituksen toiminnan kuvaamiseen ei ole toistaiseksi kehitetty käyttökelpoisia mittareita. Sen sijaan maaseutupiirien toimintaa voidaan pääosin mitata suoritteilla. Tilastoituja suoritteita oli vuonna 1990 maaseutupiireissä 87 500 kappaletta, jotka kuvaavat noin 70 % maaseutupiirien toiminnoista. Suoritteiden määrän ja toiminnan kokonaistuotoksen arvioidaan olevan vuonna 1992 lähes samalla tasolla kuin vuonna 1990. Maaseutuelinkeinoiniin liittyvien tehtävien ryhmässä käyttösuunnitelmien yksikkökustannukset alenevat reaalisesti 2 prosenttia.

Maatilahallituksen laitosten tarkastustehtävien tuottavuus nousee noin 2 %. Samalla lyhennetään tarkastusaikoja. Tuloilla kateetaan vuonna 1992 tarkastuslaitosten kustannuksista yli puolet.

Tarkastustoiminnassa luodaan edellytykset maksullisten palvelujen muuttamiseksi liike-toiminnaksi.

21. (30.08.21 ja 25) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 184 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maatilatilastosta annetun lain (675/75) mukaisesta tilastotuotannosta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä porotilalain (590/69), luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön nojalla valtiolle hankittujen ja sen hallinnassa olevien tilojen ja alueiden sekä virkatalojen hoidosta sekä kolta-asetuksen (716/84) 15 §:n mukaisesti valtion hallinnassa olevien kolttatilojen hoitoon liittyvistä rakennusten välttämättömistä korjauksista ja käyttökuluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalouslaskentaa on tarkoitus täydentää vuonna 1992 suoritettavien otantatiedustelujen yhteydessä.

1992 menoarvio.....	184 100 000
1991 menoarvio.....	195 168 000
1990 tilinpäätös.....	165 450 492

(25.) *Maatalouslaskenta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.08.21 laskelmissa.

41. *Eräät korvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 210 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain 47 §:ssä ja luontaiselinkeinoasetuksen (715/84) 52 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen ja maaseutuelinkeinolain mukaisen maankäyttötoiminnan yhteydessä hankittavien maksuvalmius- ja kannattavuuslas-

kelmien laatimiskustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kasvinsuojelulain (127/81) 7 §:ssä ja siemenperunakeskuksen suojavyöhykkeestä annetun lain (1010/88) 11 §:ssä, kasvinsuojeluasetuksen (442/82) 27 §:ssä, kasvintuhoojien maahan kulkeutuksen estämisestä annetun asetuksen (173/81) 16 §:ssä ja maataloustuotannon tasapainotamisesta annetun lain (1261/89) 27 §:ssä sekä taimiaineistolain (663/91) 22 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maataloustuen jako- ja valvontatehtävien hoitamisesta annetun lain (88/71) 7 §:n mukaisten Ahvenanmaan kunnille suoritettavien korvausten maksamiseen, maidon tuotantokiintiöistä annetun asetuksen (649/84) 20 §:ssä tarkoitetun rekisterin pitämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, maaseudun asunto-olojen parantamiseen osoitetuista varoista kuntien välityksellä myönnettyjen lainojen sekä siirtoväen ja rintamasotilaiden asuttamisen rahoittamisesta annetun lain (398/45) mukaisten lainojen hoitopalkkioiden maksamiseen. Lisäksi mää-

rärahaa saa käyttää metsälautakunnille maaseutuelinkeinolain ja vastaavan aikaisemman lainsäädännön mukaan perustettujen yhteismetsien ensimmäisten metsätaloussuunnitelmien laatimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	2 210 000
1991 menoarvio.....	2 055 000
1990 tilinpäätös.....	4 384 487

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtion siementar kastuslaitoksen uuden toimitalon rakentamiseen. Hankkeen tarkistettu kustannusarvio on 43 350 000 mk ja hyötyala 4 286 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 10 114 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 38 500 000 mk.

1992 menoarvio.....	4 850 000
1991 menoarvio.....	23 500 000
1990 tilinpäätös.....	12 000 000

14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 490 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 45, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 42, tilapäisiä yksi ja työsopimussuhteisia kaksi.

1992 menoarvio.....	7 490 000
1991 menoarvio.....	7 706 000
1990 tilinpäätös.....	5 531 286

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 585 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös sijoitusmenoksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.14.

1992 menoarvio.....	585 000
1991 menoarvio.....	550 000
1990 tilinpäätös.....	764 345

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön metsätoista aiheutuvien palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	2 050 000
1991 menoarvio.....	2 100 000
1990 tilinpäätös.....	1 984 304

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 280 000 mk.

1992 menoarvio.....	280 000
1991 menoarvio.....	260 000
1990 tilinpäätös.....	200 000

77. Maanrakennustyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyt-

tää metsäautoteiden rakentamisesta ja metsien ojituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	100 000
1990 tilinpäätös.....	100 000

29. Viljan varmuusvarastointi

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys Valtion viljavarastosta annetun lain muuttamiseksi siten, että siemenviljan varmuusvarastomäärä alennetaan 80 000 tonniin. Tällöin lain mukainen viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvaraston on oltava vuoden 1992 loppuun mennessä 681 200 tonnia. Varmuusvarastojen arvioidaan olevan jo vuoden 1991 lopussa täysimääräiset. Valtion viljavarastolle on laissa säädetty keskeisiksi tehtäviksi huolehtia kotimaisen viljan kysynnän ja tarjonnan tasapainottamisesta, hintojen pysyttämisestä vakaina, siementuotannon ohjaamisesta, viljelijäämien sijoittamisesta sekä viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista. Tehtävät ovat luonteeltaan liikeloudellisia, lakisääteisiä velvoitteita ja hallinnollisia.

Valtion viljavarasto muuttuu vuonna 1992 tulosohjatuksi laitokseksi. Viljavaraston toiminta on jaettu kuuteen tulosalueeseen: kotimaankauppa, ulkomaankauppa, varastopalvelu, viljantarkastus, hallinto ja tietohallinto. Kotimaankaupan ja ulkomaankaupan toiminoissa noudatetaan liikeperiaatteita. Muut tulosalueet tuottavat lähinnä sisäisiä palvelu-

ja. Niiden tuloksellisuutta mitataan palvelutasolla ja yksikkökustannuksilla.

Viljavaraston toiminnoista valtion budjettitalouteen liittyvät viljan vienti, viljan myynti kotimaassa maailmanmarkkinahintaan sekä viljan varmuusvarastointi. Viljavarastolle ei ole erikseen korvattu sen suorittamia viranomaisluonteisia tarkastustehtäviä, hallinto-tehtäviä eikä viljan hinnan vakaana pitämiseksi suoritettua tasausvarastointia. Viljan varmuusvarastoinnin kustannukset korvataan valtion varoista.

Viljan viennin tukeen ja kotimaassa maailmanmarkkinahintaan myytävän viljan hinnanerokorvauksiin on varattu varoja momentilla 30.32.40. Viljan vienti on arvioitu 900 milj. kiloksi, mikä sisältää kotimaassa maailmanmarkkinahintaan myytävän viljamäärän, joka on arvioitu noin 160 milj. kiloksi. Valtion viljavaraston kokonaisvarastomäärä oli 1 310 milj. kg 30.6.1991 ja sen määräksi arvioidaan 1 300 milj. kg 30.6.1992.

Arvio budjettitalouteen liittyvien Valtion viljavaraston tehtävien menoista, valtion maksettavaksi ehdotetuista korvauksista ja muista tuloista vuonna 1992, milj. mk:

	Kotimaan- kauppa	Ulkomaan- kauppa
TULOT		
Myyntitulot.....	1 914	271
Muut tulot		
— varmuusvarastokorvaukset.....	228	
— hinnanerokorvaukset	213	
— korvaus vehnän hinnan alentamisesta	11	—
— vientituki.....	—	1 005
— tuontiviljasta kertyvä myyntituotto	—	32
— muu	5	—
TULOT yht.	2 371	1 308
MENOT		
Ostot.....	2 112	1 288
Erillismenot		
— varmuusvarasto (laskenn.).....	228	

— tasausvarasto (laskenn.)	180	
— viljan tarkastus.....	2	
— muu	30	8
MENOT yht.....	2 552	1 296
TULOT—MENOT	— 181	+ 12

Varmuusvarastomäärän ylittävistä varastoista eli tasausvarastoista, joiden on arvioitu olevan satovuoden 1991/92 aikana keskimäärin noin 500 milj. kg, aiheutuu Valtion viljavarastolle kustannuksia yhteensä noin 180 milj. mk vuodessa, mistä muuttuvia kustannuksia on noin 120 milj. mk eli 22 p/kg. Näistä kustannuksista noin 110 milj. mk aiheutuu viljapääoman koroista. Valtion viljavarasto tulee käyttämään 2 mrd markan lainavaltuutensa lähes täysimääräisesti.

61. Siirto siementuotannon edistämisarvoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää nurmikasvien kylvösiemenhuollon turvaamisesta annetun lain (566/86) 3 §:n mukaisesti tasausmaksuista perittyä liikevaihtoveroa vastaavan määrän siirtämiseen viljavarastorahaston siementuotannon edistämisarvoihin.

1992 menoarvio.....	1 700 000
1991 menoarvio.....	2 300 000
1990 tilinpäätös.....	2 071 645

63. Leipäviljan hinnan alentamisen korvaaminen

Momentille myönnetään 11 480 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen valtion viljavarastolle leipäviljan varastointi- ja ostosopimusten piirissä olevan viljan osalta leipäviljan hinnan muutoksesta aiheutuvan tappion johdosta.

Selvitysosa: Valtioneuvoston 15.8.1991

päättämä leipäviljan tavoitehinnan alennus 20 p/kg ei koske leipäviljan varastointi- ja ostosopimuksista annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (667/91) mukaan tehtyjen varastointisopimusten piirissä olevaa viljaa. Vuonna 1992 arvioidaan valtion viljavarastolle tulevan ostettavaksi tällaista leipäviljaa noin 70 000 tonnia. Valtio korvaa valtion viljavarastolle tältä osin kustannukset, jotka aiheutuvat korkeammasta ostohinnasta.

1992 menoarvio 11 480 000

64. Viljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien kustannusten korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 240 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valtion viljavarastosta annetun lain (1124/89) (HE) 10 ja 11 §:ien mukaisesti viljan, siemenviljan ja nurmikasvien siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen Valtion viljavarastosta annetun lain muuttamisesta. Varmuusvarastoihin sitoutuvan pääoman korkokustannusten korvausten määräksi on arvioitu 163 900 000 mk ja varastojen hoitokorvaukseksi 76 100 000 mk, mistä arvioidaan 12 000 000 mk käytettävän maataloilille, kaupalle ja teollisuudelle maksettaviin korvauksiin.

1992 menoarvio.....	240 000 000
1991 menoarvio.....	218 000 000
1990 tilinpäätös.....	99 755 000

30. Maaseudun elinkeinojen neuvonta

Selvitysosa: Maatilojen lukumäärän aleneminen ja viljelijöiden ammattitaidon kasvu on johtanut ylimitoitettuun ja kohdentumiseltaan epätarkoitukseenmukaiseen maatalouden neuvonta- ja tukijärjestelmään. Neuvonnan henkilöstövoimavaroja siirretään edelleen perinteisen kotieläin- ja kasvituotannon neu-

vonnasta ympäristönhoitoon, luonnonmukaiseen viljelyyn, puutarhatalouteen ja muuhun erikoistuotantoon sekä yritystalouteen liittyvään neuvontaan.

Vuonna 1991 tässä luvussa valtionapua saavien järjestöjen piirissä olevan neuvontahenkilöstön määräksi arvioitiin 1 800 henki-

lää. Tämän henkilömäärän tulee vuoden 1992 aikana supistua ainakin 50 henkilöllä ja vähenemisen tulee edelleen jatkua.

Neuvotteluja Suomen Siipikarjaliiton ja Salaojakeskuksen toiminnan yhdistämisestä maaseudun neuvontajärjestöihin jatketaan. Salaojakeskuksen osalta selvitetään myös mahdollisuudet yhtiöittää toiminta. Suomen Kotieläinjalostusyhdistys ja keinosiemennyksen keskusjärjestö ovat yhdistäneet toimintansa osuuskunnaksi. Neuvotteluja kotieläin-neuvonnan keskittämiseksi jatketaan. Maa-seudun neuvonnan ja metsätalousneuvonnan yhteistyötä lisätään. Neuvontamäärärahoja suunnataan osittain järjestöjen avustamisen sijasta maaseutuelinkeinojen ja -yritysten kehityshankkeisiin.

40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen neuvontaan

Momentille myönnetään 130 730 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla lähinnä neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen käyttösuunnitelmassa eriteltyihin toimintoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maatilatalous ja maaseutuelinkeinot...	89 000 000
Siipikarjatalous	880 000
Salaojitus	340 000
Karjan- ja sianjalostus	5 900 000
Maatalouden rationalisoinnin kehittäminen	1 800 000
Puutarhatalouden kehittäminen	2 380 000
4H-toiminta	28 000 000
Turkistalouden kehittäminen	1 000 000
Mehiläistalouden kehittäminen	430 000
Luonnonmukainen tuotanto.....	1 000 000
Yhteensä	130 730 000

Selvitysosa: Käyttösuunnitelmakohdan Maatilatalous ja maaseutuelinkeinot määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon määräraha maaseudun neuvontajärjestöille luonnonmukaista viljelyä varten.

Puutarhatalouden kehittämiseen osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää Puutarhaliiton, Svenska Trädgårdsförbundet-nimisen järjestön ja Martens Trädgårdsstiftelsen sekä Suomen Siirtolapuutarhaliitto ry:n puutarhatalouden kehityshankkeiden tukemiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja

menoarvioon sisältynyt 120 000 markan ehdollinen määräraha Suomen Siirtolapuutarhaliittoa varten sekä lisäyksenä määräraha Puutarhaliitolle luonnonmukaista viljelyä varten.

4H-toimintaan varattua määrärahaa on tarkoitus käyttää myös muovisten lannoitesäkkien keräämisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen, maatalousopistojen opiskelijoiden kesäharjoittelupalkkioiden ja metsäkerhotoimintaan myönnettävien valtionapujen maksamiseen sekä ammatillisilta oppilaitoksilta ostettavien ammattiin suuntautuvien nuorisokurssien maksamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon määräraha 4H-toiminnalle luonnonmukaista viljelyä varten.

Käyttösuunnitelmakohdan Luonnonmukainen tuotanto määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 50 000 markan ehdollinen määräraha Pohjanmaan biodynaamista yhdistystä varten.

1992 menoarvio	130 730 000
1991 menoarvio	153 270 000
1990 tilinpäätös	149 992 656

44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arvionmääräraha)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vedonlyönnin toimeenpanemisesta hevoskilpailuissa annetun asetuksen (122/66) 5 §:ssä tarkoitettua valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen valtionavusta hevosjalostuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun asetuksen (768/73) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalouden neuvottelukunnan menojen maksamiseen. Vuonna 1992 saa hyväksyä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia korkotukilainoja enintään 10 000 000 mk. Korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Käyttösuunnitelma:	mk
Avustus palkkausmenoihin.....	1 972 000
Korkotuki.....	1 900 000
Avustus raviratojen rakentamiseen ja varustamiseen.....	6 400 000
Avustus hevoskasvatukseen.....	12 971 000
Avustus suomenhevosten varsarahoihin.....	5 750 000
Avustus muihin varsarahoihin.....	7 600 000
Palkintotuki ja muut avustukset.....	6 400 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot..	7 000
Yhteensä	43 000 000

hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten. Hevostalouden tutkimus-
seman klinikka on tarkoitettu vuokrata yksi-
tyiselle. Varsarahoja ja kasvattajapalkintoja
on edellisiltä vuosilta maksamatta noin 19
milj. mk. Määrärahaa on tarkoitettu käyttä-
enintään 30 henkilön palkkausmenojen avus-
tamiseen. Valtiolle yleiskatteelliseksi tuloksi
jäävää arpajaisveron tuottoa, noin 50 milj.
mk, pienentämättä hevostalouden edistämi-
seen käytettävää valtionosuusjärjestelmää uu-
distetaan siten, että varsarahojen ja hevos-
kasvatusavustusten myöntämisestä huolehtii
hevospelien luvansaaja ilman, että näitä va-
roja kierrätetään valtion tulo- ja menoarvion
kautta. Varsarahojen suhteellista osuutta pie-
nennetään. Raviratojen toimintaa terveyte-
tään vähentämällä investointitukea ja luomal-
la edellytykset toiminnan kehittämiseksi tulo-
rahoituksella ja muilla toimenpiteillä.

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpai-
luissa arvioidaan valtion osuutena kertyvän
51 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty
momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta
käytetään luvussa 30.70 myönnettäviä mää-
rärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimus-
keskuksen hevostalouden tutkimus-
seman maksamiseen 8 000 000 mk, missä
vähennyksenä on otettu huomioon arvioitu
tulokertymä 3 400 000 mk, valtion osuudesta
momentille jää 43 000 000 mk käytettäväksi

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan
valtiolle menoja seuraavasti:

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996- milj. mk
Vuoden 1992 korkotukilainat.....	0,52	0,44	0,36	0,84
Aikaisemmin myönnettyt korkotukilainat.....	1,48	1,08	0,78	1,04
Yhteensä	2,00	1,52	1,14	1,88

1992 menoarvio.....	43 000 000
1991 menoarvio.....	42 000 000
1990 tilinpäätös.....	40 074 774

31. Hinta- ja tulotuki

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.
Neuvoteltavan GATT-sopimuksen ja muiden
mahdollisten kansainvälisten sitoumusten vai-
kutuksia ei ole voitu arvioida yksityiskohtai-
sesti tulo- ja menoarvioesityksessä. Ns. eri-
koiskasvilainsäädäntöä jatketaan satovuotta

1992/93 koskien siten, että valtion tukimeno-
jen yhteismäärä ei ylitä yhteensä 710 milj. mk
vuonna 1993. Seuraavassa taulukossa on
kuvattu luvun tukien kehittymistä vuosina
1990—92 (milj. mk):

Tuki ja momentti	1989 TP	1990 TP	1991 TMA + LMA	1992 TMAE
Maataloustulolain mukainen tuki (30.31.41).....	2 646,3	3 201,1	3 664,2	3 669,7
Ns. erikoiskasvien tuki:				
— Sokerintuotannon tukeminen (30.31.45).....	189,6	215,5	255,0	260,0
— Öljykasvituotannon tukeminen (30.31.46).....	383,2	390,0	528,0	410,0
— Tärkkelystuotannon tukeminen (30.31.47).....	75,0	69,8	73,5	73,0

Tuki ja momentti	1989 TP	1990 TP	1991 TMA + LMA	1992 TMAE
Erikoiskasvien tuki yht.	647,8	675,3	856,5	743,0
Markkinoinnin edistäminen (30.31.40)	14,9	11,9	6,5	—
Satovahinkokorvaus (30.31.44).....	130,0	30,0	50,0	50,0

(40.) Maataloustuotteiden markkinoinnin edistäminen ja hintatason vakaannuttaminen (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määrärahaa 5 500 000 mk on budjetoitu momentille 30.31.41.

1991 menoarvio	6 500 000
1990 tilinpäätös	11 864 317

41. (30.31.41 ja 49) Maataloustulolain mukainen valtion tuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 669 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustulolain (736/89) 1 §:ssä tarkoitetun valtion tuen maksamiseen. Määrärahaa saa maksaa myös hinnoitteluvuoteen 1990/91 kohdistuvaa sekä aiempiin vuosiin kohdistuvaa maataloustulolain (629/82) mukaista hintapolitiittista tukea. Vuonna 1992 ja sitä ennen toteutetuista tuotannon tasapainottamistoimenpiteistä saa aiheutua menoja vuonna 1993 ja sen jälkeen yhteensä enintään 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 4 300 000 mk naudanlihan tuotannon edistämistä ja maidon koostumusta sekä Euroopan integraation vaikutusta Suomen maa- ja puutarhataloutta koskeviin tutkimuksiin maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla.

Käyttösuunnitelma: mk

Varsinainen tulotuki ja aluetuki.....	3 369 700 000
Muu maataloustulolain mukainen tuki	300 000 000
Yhteensä	3 669 700 000

Selvitysosa: Maataloustulolain (736/89) perusteella tarkemmat määräykset tuen jakoperusteista antaa valtioneuvosto. Tukien yhdistämistä jatketaan. Tuotantoon sidotusta tuesta siirrytään suoran tulotuen suuntaan. Tavoitteena on yhdistää suoran tulotuenmuotoiset tuet sekä hinta- ja tuotantotuet yhdeksi tai kahdeksi tukimuodoksi. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös markkinahäiriöiden hoitamisesta sekä perunan ja puutarhatuotteiden menekin edistämisestä aiheutuviin me-

noihin. Tuen suuntaaminen pääasiassa maataloudesta toimeentulonsa saaville viljelijöille pienentää määrärahan tarvetta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä vuonna 1991 tehdyn maataloustuloratkaisun mukaisesti 481 700 000 mk, 5 500 000 mk siirtona momentilta 30.31.(40) sekä vähennyksenä varaus 150 000 000 mk vuodelle 1991.

1992 menoarvio	3 669 700 000
1991 menoarvio	3 332 500 000
1991 lisämenoarvio	331 700 000
1990 tilinpäätös	3 201 096 918

44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/75, muut. 1309/90) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

1992 menoarvio	50 000 000
1991 menoarvio	50 000 000
1990 tilinpäätös	30 000 000

45. Sokerintuotannon tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sokerilain (1327/87, muut. 1232/90) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Voimassaolevan lain mukaan tukea maksetaan sokerijuurikkaan vuotuisen perusmäärään 750 milj. kg ja lisämäärään 100 milj. kg sisältyvästä sokerista. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen sokerilain voimassaolon jatkamisesta koskemaan satovuonna 1992/93 tuotettua sokeria. Määrärahaa käytetään sa-

tovuonna 1991/92 tuotetuista sokerijuurikkaista valmistetun sokerin hinnan alentamiseen. Vastaavat tulot kertyvät momentille 11.08.09 sokerituotteiden valmisteverona.

1992 menoarvio	260 000 000
1991 menoarvio	255 000 000
1990 tilinpäätös	215 500 000

46. Öljykasvituotannon tukeminen (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 410 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain (1338/87, muut. 1234/90) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Voimassa olevan lain mukaan öljykasvien tuettu siemenmäärä on satovuositain enintään 115 milj. kiloa. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta koskemaan satovuonna 1992/93 tuotettuja siemeniä. Määrärahaa käytetään vuosien 1991 ja 1992 satojen siemenmäärän hinnan alennuskorvauksiin.

1992 menoarvio	410 000 000
1991 menoarvio	410 000 000
1991 lisämenoarvio	118 700 000
1990 tilinpäätös	390 000 000

47. Tärkkelystuotannon tukeminen

Momentille myönnetään 73 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain (1334/87, muut. 1233/90) (HE) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Voimassa olevan lain mukaan valtion tukea myönnetään satovuotta kohti yhteensä 24 milj. tärkkelyskilon markkinointiin. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain voimassaolon jatkamisesta koskemaan vuoden 1992 sadosta valmistetun perunatärkkelyksen markkinointia. Määrärahaa käytetään vuosien 1991 ja 1992 sadosta valmistetun perunatärkkelyksen markkinointiin.

1992 menoarvio	73 000 000
1991 menoarvio	73 500 000
1990 tilinpäätös	69 799 999

32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistoimenpiteet

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen maataloustulolain (736/89) muuttamisesta.

Lakia muutetaan mm. siten, että valtion ja maataloustuottajien vientikustannusosuuksia ja nk. 13 prosentin kattosääntö muutetaan ja markkinoiden vaikutusta tuotteiden hinnamuodostukseen lisätään. Myös tasapainottamistoimenojen jakautuminen valtion ja maataloustuottajien kesken muuttuu.

Maataloustuotteiden vientituen supistamiseksi tuotannon rajoittamista jatketaan kohdistamalla varoja etenkin toimenpiteisiin, joilla tuotantoa supistetaan pysyvästi. Kotieläintuotannon perustamista ja laajentamista säädellään edelleen lupajärjestelmällä. Tuotannon laajentamislupia ei ole tarkoitus myöntää. Maidontuotantoa rajoitetaan kaksihintajärjestelmällä sekä meijereitä koskevalla kiintiöjärjestelmällä. Tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen hallitus antaa esityksen mai-

don kaksihintajärjestelmää koskevan järjestelmän jatkamisesta. Maidontuotannon kausivaihtelun tasaamiseksi kiintiökautta on tarkoitus muuttaa myöhemmin annettavalla lakiesityksellä 1.9.1992 lukien siten, että kiintiökausi alkaa syyskuun alussa ja päättyy elokuun lopussa. Tarkoituksena on selvittää erikseen sopimustuotantoon siirtymisedellytykset päämaataloustuotteissa.

Viljaylijäämän supistamiseksi kesantoalataavoite on vähintään 500 000 hehtaaria. Kesannointi kytketään edelleen peltoalaperusteiseen vientikustannusmaksuun ja maataloustulolain mukaiseen tukeen. Ravinteiden huuhtoutumisen vähentämiseksi viherkesannon osuus pyritään pitämään korkeana. Peltoalan vähentämiseksi jatketaan pellon raivauksen rajoittamista. Vuonna 1992 on tarkoitus poistaa peltoa maataloustuotannosta pysyvästi muuhun käyttöön vähintään 15 000 hehtaaria maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89) mukaisin toimenpitein.

Metsätalouteen siirtymistä tuetaan aikaisempien toimenpiteiden lisäksi mm. ohjaamalla tarkoitukseen lisämaita. Maataloustuotantoa ohjataan myös maataloustuottajilta perittävillä veroilla ja maksuilla.

Ennen vuotta 1992 tehtyjen tuotannon ohjaus- ja tasapainottamissopimusten ja metsityspalkkioiden maksamiseen tarvitaan noin 700 milj. mk. Uusiin tuotannonrajoittamissopimuksiin ja -toimiin arvioidaan tarvittavan vuonna 1992 800 milj. mk. Maataloustuotannon ohjaamiseen ja tasapainottamiseen tarvitaan vuonna 1992 yhteensä siten 1 500 milj. mk. Tarkoituksena on, että maatilatalouden kehittämisrahaston varoista käytetään 200 milj. mk maataloustuotannon tasapainot-

tamismenojen rahoittamiseen. Momentille 30.32.41 myönnetään siten 1 300 milj. mk, mistä maataloustuottajien osuutta on 500 milj. mk. Tästä 276 milj. mk on luettu 27.2.1991 tehdyssä maataloustulosopimuksessa ja 80 milj. mk on tarkoitus lukea maatalouden tuloksi. Muu osa maataloustuottajien osuudesta on tarkoitus periä veroina ja maksuina.

Seuraavassa on esitetty maidon tuotantomäärä sekä kotieläintuotteiden vientimäärät sekä valtion ja maataloustuottajien varoin markkinoidut viljan määrät vuosina 1988-1992 (rehuviljamäärissä on otettu huomioon myös maltaan vienti, vuosia 1991 ja 1992 koskevat tiedot ovat arvioita):

	1988	1989	1990	1991	1992
Maito, milj. l					
— meijereiden vastaanottama määrä	2 530	2 547	2 600	2 340	2 280
— maitovalmisteiden vienti, milj. kg					
voi	19	20	34	20	19
juusto	32	26	30	25	25
maitojauhe (rasvaton ja rasvainen)	19	8	26	16	15
Kananmunat, milj. kg	18	19	21	13	7
Sianliha, milj. kg	8	14	21	17	14
Naudanliha, milj. kg	10	5	8	12	2
Vilja yhteensä, milj. kg	176,1	528,0	695,3	1 280	900
— leipävilja	103,5	37,1	21,8	(880)	50
— rehuvilja	72,6	490,9	673,5	1 230	650
				(830)	

Edellisessä taulukossa vuoden 1991 varsinaisen menoarvion mukainen viljan vientimäärä on merkitty sulkuihin.

Vuoden 1992 viljasadoksi arvioidaan noin 3 500 milj. kg, mistä ylijäämää arvioidaan olevan noin 1 000 milj. kg. Lisäksi kesän 1990 sadon viljaa arvioidaan tulevan tuottajilta markkinoille 200 milj. kg. Yhteensä noin 1 200 milj. kilon viljaylijäämän markkinointi

ajoitetaan vuosille 1991 ja 1992 siten, että vuonna 1992 markkinoitava määrä on 900 milj. kg. Valtion viljavarastossa oleva viljamäärä ei tällöin supistuisi olennaisesti kesän 1991 varastomäärästä.

Kotieläintuotteiden omavaraisuusprosenttien, jotka kuvaavat tuotannon osuutta kulutuksesta, kehitys arvioidaan seuraavaksi:

	1988	1989	1990	1991	1992
Maito					
— nestemäärän mukaan	121	121	121	114	111
— rasvamäärän mukaan	129	132	139	128	125
Kananmunat	133	136	137	123	113
Sianliha	105	110	114	108	108
Naudanliha	108	106	109	109	101

Jalostamattomien maataloustuotteiden vientituesta osa on vuoden 1983 alusta lukien suoritettu liikevaihtoverotukena. Vientituen suorittaminen osittain liikevaihtoverotukena on seurannut siitä, että kotimaisen hintatason alentamista varten alkutuotevähennyksen avulla saatua liikevaihtoveroetua ei ole tarvinnut palauttaa valtiolle silloin, kun tuotteet on viety jalostamattomina ulkomaille. Liikevaihtoverotuki on otettu huomioon vientitu-

kea vähentävänä tekijänä momentin 30.32.40 määrärahasssa. Jaettaessa maataloustuotteiden vientikustannuksia maataloustulolain 14 ja 15 §:n mukaisesti valtion ja maataloustuottajien vastuulle liikevaihtoverotuen määrää ei oteta huomioon vientikustannuksina.

Tavoitehintatuotteiden vientituen määrän ja maataloudelta perittävän osuuden arvioidaan kehittyvän seuraavasti (milj. mk):

Momentti	1988 TP	1989 ¹⁾ TP	1990 TP	1991 TMA	1992 TMAE	1992/91 muutos
30.32.40	1 568	2 398	3 492	2 880	2 670	—210
28.37.40	390	—	—	—	—	—
Yhteensä	1 958	2 398	3 492	2 880	2 670	—210
Arvioitu lvv-tuki	460	490	760	760	550	—210
Vientituki yhteensä	2 418	2 888	4 252	3 640	3 220	—420
Maatalouden osuus	—	—	770	665	1 150	+485

¹⁾ Vuodesta 1989 alkaen vientikustannuksiin sisältyvät myös maltaan hinnanerokorvaukset

Vientikustannusten arvioidaan jakautuvan kesken vuonna 1992 seuraavasti, milj. mk:

	Valtio	Maataloustuottajat	Yhteensä
Maitovalmisteet.....	800	275	1 075
Sianliha	50	115	165
Naudanliha	40	0	40
Kananmunat	30	20	50
Vilja.....	600	740	1 340
Yhteensä	1 520	1 150	2 670

Lisäksi momentille 30.32.40 varataan 115 milj.mk tukeen, jolla leipäviljan hinta viennin ja tuetun kotimaisen käytön osalta alennetaan rehuviljan hintaiseksi.

Vuoden 1992 vientituesta maataloustuottajilta maataloustulolain (HE) mukaan perittäväksi osuudeksi on arvioitu muodostuvan 1 150 milj. mk. Maataloustuottajilta on tarkoitus periä lisäksi markkinoimismaksuja 115 milj. mk kattamaan sitä tukea, joka syntyy leipäviljan hinnan alentamisesta rehuviljan hintaiseksi ja 44 milj. mk maatalouden osuutena ympäristönsuojeluinvestointien menoista, 20 milj. mk Suomen ja Neuvostoliiton välisten elintarviketutkimusprojektien osuutena sekä 144 milj. mk maataloustuottajien

osuutena tasapainottamismenoista eli yhteensä 1 473 milj. mk. Tämän kattamiseksi on tarkoitus periä maidon kiintiömaksua, meijerikohtaista kiintiömaksua, maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksua, peltotalaperusteista vientikustannusmaksua, suurilta sika- ja kanatalousyrityksiltä perittävää markkinoimismaksua, rehujen rasva- ja valkuaisveroa sekä lannoiteveroa. Maataloustuottajilta perittävät verot ja maksut on budjetoitu momenteille 11.08.11, 11.08.14 ja 11.19.04. Niille kertyvä tuotto on arvioitu 1 624 milj. markaksi.

Seuraavassa on esitetty valtion vastuu vientituesta ja tuotannon tasapainottamismenoista vuosina 1988—92 (vuosia 1991 ja 1992 koskevat tiedot ovat arvioita), milj. mk:

	1988	1989	1990	1991	1992	Muutos 1991/92
Valtion vastuu vientituesta (liikevaihtoverotuki ml.) ...	2 418	2 888	3 372	2 984	2 070	-914
Valtion vastuu tasapainottamismenoista	445	512	680	906	1 000 ¹⁾	+ 94
Yhteensä	2 863	3 400	4 052	3 890	3 070	- 820

¹⁾ Tasapainottamismenoista 800 milj. mk on myönnetty momentilta 30.32.41.

40. Maataloustuotteiden vientituki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 2 785 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustulolain (736/89) (HE) perusteella maataloustuotteiden vientituen sekä lihan vienniksi rinnastetavan elävien eläinten viennistä aiheutuvan tuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vuodelta 1991 aiheutuvien vientitukimenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vehnän ja rukiin hinnan alentamiseen rehuohran hintaiseksi viennin ja tuetun kotimaisen käytön yhteydessä edellyttäen, että maataloustuottajilta peritään tukea vastaava osuus markkinoimismaksuina. Rehuohran hintaiseksi saatettua leipäviljaa, joka käytetään rehuviljana kotimaassa, ei rinnasteta maataloustulolaissa tarkoitettuun vientiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maitovalmisteiden vientituki	1 065 000 000
Kananmunien vientituki	50 000 000
Lihan ja lihavalmisteiden vientituki ..	205 000 000
Viljan vientituki	1 455 000 000
Muu vientituki	10 000 000
Yhteensä	2 785 000 000

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan voitavan markkinoida luvun perusteluissa esitetyt määrät kotieläintuotteita sekä 900 milj. kg viljaa, missä on vientiin tarkoitettua rehuviljaa noin 470 milj. kg (tuki noin 680 milj. mk) ja 225 milj. kg vehnää (tuki noin 325 milj. mk), mistä elintarvikeapuna toimitettavaa viljaa 25 milj. kg, 165 milj. kg viljaa kotimaassa käytettäväksi (tuki noin 260 milj. mk) ja 40 milj. kg mallasohraa (tuki noin 75 milj.

mk). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 30 000 000 mk siirtona momentille 30.99.44 Neuvostoliiton ja Suomen välisinä elintarviketuotantoprojektien menoina sekä 115 000 000 mk tukena, joka tarvitaan leipäviljan hinnan alentamiseen rehuviljan hintaiseksi.

1992 menoarvio	2 785 000 000
1991 menoarvio	2 880 000 000
1991 lisämenoarvio	300 000 000
1990 tilinpäätös	3 476 507 691

41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 000 mk maataloustulolain (736/89) (HE) perusteella. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/89, muut. 975/90) (HE), maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/77) ja maataloustuotannon ohjaamisesta ja tasapainottamisesta annetun lain (81/83) mukaisista sopimuksista sekä pellon kesannoimis- ja metsityspalkkioista sekä pellon käytön rajoittamisesta annetun lain (216/69) mukaisista metsityspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain mukaisista vuoden 1992 toimenpiteistä ja aiempina vuosina tehdyistä sopimuksista saa aiheutua kassamenoja vuonna 1993 enintään 750 000 000 mk ja sen jälkeen enintään 1 050 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin.

Selvitysosa: Tuotannon tasapainottamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1992	1993	1994	1995	1996-
Vuonna 1992 toteutettavat toimenpiteet	600	275	270	270	230
Aiempina vuosina toteutetut toimenpiteet	700	400	90	40	50
Yhteensä	1 300	675	360	310	280

1992 menoarvio	1 300 000 000
1991 menoarvio	1 102 000 000
1991 lisämenoarvio	70 000 000
1990 tilinpäätös	810 000 000

33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Maatilatalouden rahoitusta ja rakennekehitystä koskevaa lainsäädäntöä on uudistettu. Maaseutuelinkeinolaki tuli voimaan 1.1.1991. Maaseutuelinkeinolin keskeisenä tavoitteena on yrityskoon kasvun edistäminen tiloilla, joilla on jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Valtion myöntämässä rahoituksessa otetaan huomioon maataloustuotannon supistaminen asteittain omavaraisuustasolle ja kustannusten alentaminen tuotannon saamiseksi kestäväälle pohjalle. Rahoitustukea suunnataan erityisesti nuorille viljelijöille.

Maatalouden harjoittamisedellytysten puolesta heikkojen ja kooltaan pienten tilojen kehittymistä edistetään yritystoiminnan pohjaa laajentamalla ottaen huomioon edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Uusien työtilaisuuksien luomisen ohella kehitetään jo toimivia maaseutuyrityksiä.

Sukupolvenvaihdosten rahoituksessa tavoitteena on kannattavien ja rakenteeltaan kehittämiskelpoisten maatilojen toiminnan tukeminen.

Valtion toimenpiteillä vaikutetaan maatalousmaan hintatasoon, edistetään maatilataloudellista yhteistoimintaa, edesautetaan tuotantotekijöiden järkipäristä käyttöä sekä

parannetaan pääomarakennetta ja tuetaan maatalouden ympäristöinvestointeja.

Maaseutuelinkeinolin mukaisilla avustuksilla ja korkotukilainoilla sekä maatilatalouden kehittämisrahaston kautta valtion varoista myönnettävillä lainoilla arvioidaan vuonna 1992 tuettavan noin 1 500 maatalon sukupolvenvaihdosta ja noin 800 uuden työpaikan syntymistä maaseudun pienyritystoiminnassa korvaamaan varsinaisen maataloustuotannon vähenemisestä aiheutuvaa työpaikkojen vähenemistä.

Valtion varoista myönnettäviä lainoja ja korkotukilainoja arvioidaan vuonna 1992 myönnettävän 1 529 milj. mk. Lainoista 1 509 milj. mk on tarkoitus myöntää maaseutuelinkeinolin perusteella, missä on otettu huomioon noin 200 milj. mk asuntorahoituksen myönnettävinä lainoina ja 20 milj. mk porotalouslain, luontaiselinkeinolin ja kolttalain perusteella.

Valtion rahoitustuen kehittäminen tärkeimmissä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa vuoden 1991 lisämenoarvio huomioon otettuna vuosina 1989—1992 on seuraava, milj. mk:

	1989 tp	1990 tp	1991 arv.	1992 TMAE
LAINAT:				
Kehittämisrahastosta	752	867	774	779
Maaseutuelinkeinolin korkotukilainat (30.33.49)	925	965	945	750
Lainavaltuudet yht.	1 677	1 832	1 719	1 529
AVUSTUKSET:				
— maaseudun pienyritystoiminnan avustukset (30.33.44) myöntämisvaltuus	125	130	110	80
— maatilojen aloittamisavustus (30.33.40) myöntämisvaltuus ¹⁾	105	135	100	70
— maatilojen investointiavustus (30.33.43) myöntämisvaltuus	—	—	70	55

	1989 tp	1990 tp	1991 arv.	1992 TMAE
— maatalouden avustukset (kehittämisrahasto)	60	60	14	—
— avustukset luontaiselinkeinoihin (kehittämisrahasto)	19	23	20	25
Avustusvaltuudet yht.	309	348	314	230
Kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat yhteensä.....	1 129	1 156	1 040 ²	1 095
Siirto momentilta 30.33.60.....	300	180	—	—
Valtion budjettitalouden menot yht.	744	689	503	580

¹⁾ Avustusten budjetoinnissa on otettu valtuusmenettely käyttöön vuodesta 1990 lukien

²⁾ Maatilojen investointiavustukset siirrettiin pääosin suoritettavaksi momentilta 30.33.43 vuodesta 1991 lukien

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytettävissä olevien tulojen arvioidaan v. 1992 lisääntyvän vuonna 1991 toteutettavien korotason korotusten ja kertaperinnän korotusten johdosta 135 milj. markalla. Maatilatalouden kehittämisrahastoon ei ehdoteta siirrettäväksi varoja vuonna 1992, koska rahaston oma tuotto riittää tarvittavien menojen kattamiseen. Maatilatalouden kehittämisrahaston vuonna 1992 käytettävissä olevista arviolta 1 195 milj. markan varoista siirretään valtiovarastoon 100 milj. mk ja 200 milj. mk käytetään maataloustuotannon tasapainottamistoimenpiteiden rahoittamiseen sen lisäksi, mitä momentilla 30.32.41 on tarkoitukseen myönnetty. Tämän jälkeen käytettävissä olevista 895 milj. markan varoista kohdistetaan sijoitusmenoihin 809 milj. mk ja kulutusmenoihin 86 milj. mk. Sijoitusmenoista 30 milj. mk arvioidaan käytettävän maanostotoimintaan ja 779 milj. mk lainoitustoimintaan.

Maaseudun kehittämistoimenpiteiden ja maaseutuohjelman toteutuksen ohjaamista

varten on tarkoitus asettaa eri hallinnonalojen yhteinen neuvottelukunta. Kehittämishankkeita on tarkoitus edelleen rahoittaa pienyritystoiminnan edistämiseen osoitettavista varoista.

40. Aloittamisavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) 14 §:n mukaisten aloittamisavustusten sekä käynnistystuen maksamisesta nuorille viljelijöille annetun valtioneuvoston päätöksen (323/90) mukaisten käynnistysavustusten maksamiseen. Maaseutuelinkeinolain mukaisia avustuksia saa vuonna 1992 myöntää enintään 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Aloittamisavustuksen suuruus pidetään edelleen 62 500 markkana. Vuoden 1992 myöntämismäärän käytöstä sekä aikaisemmin myönnettyistä käynnistystuista ja aloittamisavustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	1993	1994	1995
1992 myönnettyt	28	14	3
1990 ja 1991 myönnettyt	25	1	—
Yhteensä	53	15	3

1992 menoarvio	100 000 000
1991 menoarvio	65 000 000
1990 tilinpäätös	32 272 102

41. Maataloustuotteiden varastotilojen rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annetun lain (19/77, muut. 807/78 ja 997/79) mukaisista korkotukilainoista sekä aikaisemman lainsäädännön mukaisista vastaavista lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Uusia lainoja ei myönnetä.

Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta luottolaitoksen korkotukilainasta perimä korko alenee tai nousee, toteutetaan vastaava muutos lainansaajalta perittävässä korossa, kuitenkin siten, että lainan saajalta peritään aina vähintään 5 prosentin suuruinen korko.

Selvitysosa: Maataloustuotevarastojen korkotukilainoista annettu laki on kumottu 1.1.1991 voimaan tulleella maaseutuelinkeinolailla (1295/90). Lainapääoma oli vuoden 1990 lopussa 95 000 000 mk. Korkohyvityksen määrä vastaa luottolaitoksen lainasta perimän koron ja lainan myöntämivuoden menoarviossa lainan saajalta perittäväksi päätetyn koron erotusta. Myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 1 475 000 mk vuonna 1993, 1 105 000 mk vuonna 1994, 755 000 mk vuonna 1995 ja 850 000 mk vuodesta 1996 eteenpäin.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	2 750 000
1990 tilinpäätös.....	2 754 634

42. Valtion osuus luopumiseläkelain mukaisista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 325 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/74, muut. 1087/85, 1316/87, 998/88 ja 1304/90) (HE) mukaan valtion vastattavaksi jäävien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiseläkelakia on 28.12.1990 annetulla lain muutoksella jatkettu kahdella vuodella. Maidontuotannon vähentämissopimuksiin on liitetty mahdollisuus siirtyä luopumiseläkkeelle, mistä arvioidaan vuonna 1992 aiheutuvan menoja 30 000 000

mk. Vuotuisista noin 30 000 000 markan menoista puolet luetaan hinnoitteluvuosina 1992/93—1993/94 maatalouden tuloksi. 27.2.1991 hyväksytyssä maataloustulosopimuksessa on otettu huomioon hinnoitteluvuoden 1991/92 maatalouden tulona 11,5 milj. mk maidontuotannon vähentämissopimuksen tehneiden viljelijöiden luopumiseläkekustannuksista. Osana yleisestä luopumisesta lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi luopumiseläkelain muuttamisesta. Tämän johdosta on määrärahan mitoituksessa otettu vähennyksenä huomioon 17 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	325 000 000
1991 menoarvio.....	314 000 000
1990 tilinpäätös.....	266 750 486

43. Avustukset maatilojen investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolailla (1295/90) 15 §:n mukaisien maatilojen investointiavustusten maksamiseen. Avustuksia saa vuonna 1992 myöntää enintään 55 000 000 mk.

Selvitysosa: Investointiavustusta voidaan myöntää maatilatalouden tuotannollisiin sekä ympäristön ja työsuojelun edellyttämiin investointeihin. Avustukset on tarkoitus jakaa eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	mk
Salaojitusavustukset.....	5 000 000
Tientekoavustukset.....	3 000 000
Ympäristönsuojeluavustukset.....	44 000 000
Työsuojeluavustukset.....	2 000 000
Energia-avustukset.....	1 000 000
Yhteensä	55 000 000

Ympäristönsuojeluavustuksia vastaavasti peritään 44 000 000 mk lannoiteveroa.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995- milj. mk
Vuoden 1992 avustuksista.....	25	3	—
Aikaisemman vuoden avustuksista.....	4	—	—
Yhteensä	29	3	—

1992 menoarvio.....	60 000 000
1991 menoarvio.....	43 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—10 000 000

44. *Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 125 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolaan (1295/90) ja maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämiseksi annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisten avustusten maksamiseen. Avustuksia saa vuonna 1992 myöntää enintään 80 000 000 mk. Määrärahasta saa lisäksi käyttää enintään 25 000 000 mk asetettavan maaseutupolitiikan neuvottelukunnan ja sen ehdottamista

	1989	1990	1991	1992
Myöntämisvaltuus	125	130	110	80
Myönnetty avustukset	117	118	110	100
Avustusten maksatus	70	95	100	125

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995- milj. mk
Vuoden 1992 avustuksista	34	20	—
Aikaisempien vuosien avustuksista	46	—	—
Yhteensä	80	20	—

1992 menoarvio.....	125 000 000
1991 menoarvio.....	120 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—20 000 000
1990 tilinpäätös.....	94 713 091

(47.) *Turkisanhkojen väliaikainen hintatuki (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	40 000 000
1990 tilinpäätös.....	110 000 000

48. *Avustukset peruskuivatukseen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettu-

muista maaseudun kehittämishankkeista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään maaseutuelinkeinolaan 19—21 §:ien mukaisesti investointiavustuksina, käynnistysavustuksina ja kehittämisavustuksina. Tuettavien investointien kokonaiskustannuksiksi arvioidaan noin 400 milj. mk. Hankkeisiin voidaan lisäksi myöntää korkotukilainaa ja maatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettävää lainaa.

Vuoden 1992 alusta on tarkoitus asettaa eri hallinnonalojen yhteinen maaseutupolitiikan neuvottelukunta. Sen tehtävänä olisi maaseudun kehittämistoimenpiteiden koordinointi.

Lain mukaisen tuen kehittyminen vuosina 1989—92, milj. mk:

jen maankuivatustöiden tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Peltoalueiden peruskuivatusta koskevat, maanomistajien vireille panemat hakemukset ovat ruuhkautuneet. Määrärahaa käytetään vain pysyväisluonteisiksi arvoitujen peltoalueiden kuivatuksiin. Peruskuivatukset edistävät myös vesiensuojelua, sillä ne vähentävät ravinteiden, erityisesti fosforin huuhtoutumista pelloilta vesistöihin. Osa määrärahasta käytetään usjakotoimitusten edellyttämiin peruskuivatuksiin. Hankkeisiin voidaan lisäksi myöntää lainaa momentin 30.33.83 määrärahasta. Avustus- ja lainavaroilla tuettavien noin 20 peruskuivatushankkeen kokonaiskustannuksiksi arvioidaan 10 milj. mk ja hyötyalaksi noin 1 900 hehtaaria.

1992 menoarvio	4 000 000
1991 menoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	10 000 000

49. *Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 295 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinolain (1295/90) ja maatilalain (188/77) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lain-säädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatalousluottojen vakauttamisesta annetun lain (79/79) ja eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annettujen lakien (398/81 ja 511/85) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/86, muut. 1041/89) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 1992 korkotukilainoja saa hyväksyä enintään 750 000 000 mk.

Selvitysosa: Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1990 lopussa yhteensä 4 664 000 000 mk. Maatilalain mukaisille lainoille korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 5,0 prosenttia. Maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain mukaisten lainojen korkohyvitys on 2,25 prosenttia. Maaseutuelinkeinolain mukaan korkotukilainoja voidaan myöntää maatilatalouden, maaseudun pienyritystoiminnan sekä asuntojen rahoittamiseen. Korkotuen määrä on 50 prosenttia luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 7,0 prosenttia lainapäätymästä.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996- milj. mk
Vuoden 1992 korkotukilainoista	42	40	39	172
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	236	208	183	785
Yhteensä	278	248	222	957

1992 menoarvio.....	295 000 000
1991 menoarvio.....	321 000 000
1991 lisämenoarvio	—30 000 000
1990 tilinpäätös.....	270 170 701

83. *Lainat peruskuivatukseen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion osanotosta eräiden maa- ja vesirakennustöiden kustannuksiin annetussa laissa (433/63) tarkoitettujen maankuivatustöiden lainojen maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momentin 30.33.48 perusteluihin määrärahalla voidaan yhdessä momentin 30.33.48 avustusvarojen kanssa rahoittaa peruskuivatushankkeita, joiden hyötiala on yhteensä noin 1 900 hehtaaria.

60. *Siirto maatilatalouden kehittämisraha-*
toon

Maatilatalouden kehittämisrahastosta annetun lain (657/66) 3 §:n 1 momentin perusteella maatilatalouden kehittämisrahaston varoja saa käyttää 200 000 000 mk maataloustuotannon tasapainottamistoimenpiteiden rahoittamiseen vuonna 1992. Momentille ei myönnetä määrärahaa.

1992 menoarvio	4 000 000
1991 menoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	10 000 000

1992 menoarvio.....	—
1991 menoarvio.....	10 000 000
1991 lisämenoarvio	—10 000 000
1990 tilinpäätös.....	180 000 000

34. Muut maatalouden menot

42. *Hukkakauran torjunnasta aiheutuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/76) (HE) mukaisiin tarkoituksiin. Momentin määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia hukkakauran torjuntakorvauksia.

Käyttösuunnitelma:	mk
Hukkakauralain 10 §:n mukaiset kustannukset ja 11 §:n mukaiset korvaukset.....	6 927 000
Toimenpidekorvaukset (enintään)	73 000
Yhteensä	7 000 000

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/76) muuttamisesta siten, että valtion varoista korvattava osuus torjunta-ainekustannuksista on pääsääntöisesti enintään 30 prosenttia.

1992 menoarvio	7 000 000
1991 menoarvio	10 500 000
1990 tilinpäätös	8 805 102

43. *Satovahinkojen johdosta myönnettävien korkotukilainojen menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuoden 1987 satovahinkojen johdosta myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (882/87) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa: Lainapääoma oli vuoden 1990 lopussa 786 690 781 mk. Vuoden 1991 lopussa lainapääoman arvioidaan olevan 545 000 000 mk.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	40 000 000
1990 tilinpäätös	55 171 185

(44.) *Kotimaisen energian käytön edistäminen* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta. Uusien energiainvestointien rahoitus tapahtuu maaseutuelinkeinolain (1295/90) perusteella.

1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 tilinpäätös.....	8 000 000

46. *Metsämarjojen ja sienien varastoinnin tukeminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein metsämarjojen ja sienien pitkäaikaisen varastoinnin aiheuttamien kustannusten alentamiseksi.

1992 menoarvio.....	1 000 000
1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 000 000

47. *Kasvinjalostustoiminnan edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen sekä kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen ja siihen liittyvään tutkimukseen.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 8 100 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32.

1992 menoarvio	11 500 000
1991 menoarvio	11 500 000
1990 tilinpäätös	11 925 013

(48.) *Aggregaattivastukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	500 000
---------------------	---------

35. Metsästys ja porotalous

40. *Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 783 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsästyslain (144/88) 52 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Metsästäjien keskusjärjestön palkkaus- ja muut kulutusmenot	11 174 000
Riistanhoitopiirien palkkaus- ja muut kulutusmenot	11 300 000
Riistanhoitoyhdistyksiens palkkaus- ja muut kulutusmenot	5 250 000
Metsästäjien keskusjärjestön, riistanhoitopiirien ja riistanhoitoyhdistyksiens toiminnasta aiheutuvat sijoitusmenot.....	200 000
Riistanhoitotoimenpiteet, niihin liittyvä kokeilutoiminta sekä riistanhoidon edistämistä tarkoittavat avustukset.....	400 000
Metsästäjärekisterin ylläpitämisestä aiheutuvat menot.....	2 230 000
Metsästysmuseotoiminnan tukemisesta aiheutuvat menot.....	1 229 000
Yhteensä	31 783 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 288 938 vuosina 1988—1990, ja riistanhoitomaksun säilyttäminen edelleen 110 markan suuruisena. Määrärahalla on tarkoitus palkata 64 valtionapuun oikeutettua pysyväisluonteista henkilöä, joista viisi metsästysmuseotoimintaa varten. Vuonna 1992 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

1992 menoarvio	31 783 000
1991 menoarvio	31 354 000
1990 tilinpäätös	28 276 242

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämistä tarkoittavista toimenpiteistä sekä hirvieläinten metsästyslupamaksujen palautuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vahinkojen korvaaminen.....	20 500 000
Metsästyslupamaksujen palautukset ...	700 000
Vahinkojen estämistä tarkoittavat toimenpiteet.....	800 000
Yhteensä	22 000 000

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioiden maksamiseen.

1992 menoarvio	22 000 000
1991 menoarvio	22 150 000
1990 tilinpäätös	22 870 806

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Momentille myönnetään 3 987 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saimaanhylyksen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja saimaanhylykannan suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 357 000 mk tilapäisluonteisen henkilöstön palkkioiden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Saimaanhylyje	996 000
Petoeläimet	2 991 000
Yhteensä	3 987 000
1992 menoarvio.....	3 987 000
1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 tilinpäätös.....	2 962 764

45. (30.35.45, 46 ja 47) Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 283 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöityjen tehtävien tai toimintojen tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Porotalouden koetoiminta.....	300 000
Jalostushirvaiden palkitseminen	45 000
Porotalouskulttuurin tallentaminen....	1 000 000
Porotaloustuotteiden tuotekehittely ja markkinointi.....	500 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen...	3 701 000
Poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito valtakunnan rajalla	3 737 000
Yhteensä	9 283 000

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon porotaloutta koskevan elokuvan rahoittaminen. Elokuvan kokonaiskustannuksiksi on arvioitu

noin 6 000 000 mk, josta maa- ja metsätalousministeriön osuus olisi enintään 3 000 000 mk. Määrärahaa on tarkoitettu käyttämään 14 pysyväisluonteisen henkilön, mistä neljä on porotalousneuvojaa, palkkausmenoi-

hin myönnettävien avustusten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	9 283 000
1991 menoarvio.....	8 792 000
1990 tilinpäätös.....	7 394 000

37. Kalatalous

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 528 000 mk.

Perus- ja sopimuspalkkaisten määrä saa olla enintään 50.

1992 menoarvio.....	9 528 000
1991 menoarvio.....	9 673 000
1990 tilinpäätös.....	6 472 817

23. Alueellinen kalataloussuunnittelu ja kalatalouden kehittäminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 752 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää alueellisen kalataloussuunnittelun ja suunnitelmien toteuttamisen edellyttämien palkkaus- ja muiden kuluksien sekä suunnitteluvälineistön hankintamenojen ja ulkopuolisilta ostettavien palvelusten ostomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään viisi henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	1 752 000
1991 menoarvio.....	1 550 000
1990 tilinpäätös.....	1 420 000

25. Kalakannan hoitovelvoitteet ja kalatalousselvitykset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 992 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk vesilain (264/61, muut. 467/87) mukaisesti määrättyjen kalakannan hoitoa ja säilyttämistä koskevien velvoitteiden valvonnasta aiheutuvien palkkaus- ja matkakustannusten sekä enintään 2 000 000 mk yleisen kalatalousedun valvonnasta, vesioikeudellisten lupapäätösten toteuttamisesta ja tarkistamiseen liittyvistä selvityksistä sekä katselmustoimituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa velvoitteiden toteuttamista ja niiden valvontaa

sekä kalatalousselvityksiä varten käyttää keskimäärin enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentille 12.30.40 kertyviksi arvioidut maksut.

1992 menoarvio.....	3 992 000
1991 menoarvio.....	4 100 000
1990 tilinpäätös.....	2 523 435

26. Tenojoen ja muiden Jäämereen laskevien vesistöjen kalakantojen kehittäminen, kalastuksen valvonta ja kalataloustutkimukset

Momentille myönnetään 1 307 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Norjan välillä tehtyjen sopimusten tarkoittamasta kalastuksen valvonnasta, valvontavälineistön hankkimisesta ja kalastusta koskevien tietojen keräämisestä sekä näiden vesistöjen ja muiden Jäämereen laskevien vesistöjen kalataloudellisesta tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan tilapäisluonteisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valvonta ja kalastustietojen kerääminen	
Tenojoki	393 000
Näätämöjoki	128 000
Kalataloustutkimukset	786 000
Yhteensä	1 307 000

Selvitysosa: Suomen ja Norjan välillä ovat voimassa Tenojoen kalastusta koskeva sopimus (SopS 94/89) ja Näätämöjoen kalastusta koskeva sopimus (SopS 17—18/78, muut. 33/84). Sopimukseen sisältyy kalastuksen seuranta ja valvontaa koskevia tavoitteita, joiden toteuttaminen edellyttää myös paikalla tehtäviä tutkimuksia ja kalastuksen

valvontaa ja seurantaa. Tenojokeen kohdistuvaan valvontaan ja kalastustietojen keräämiseen osoitetun määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1991 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 300 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 102 000 mk Tenojoen tutkimusaseman käyttö- ja ylläpitomenojen siirtona momentille 30.38.29.

1992 menoarvio.....	1 307 000
1991 menoarvio.....	1 330 000
1990 tilinpäätös.....	1 140 972

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 173 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 173 000
1991 menoarvio.....	3 254 000
1990 tilinpäätös.....	3 148 000

40. *Pilkintämaksut ja Tenojoen kalastuslupamaksut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 89 §:n mukaisesti vuonna 1991 ja aiempina vuosina kertyneitä pilkintämaksutuloja vastaavasti vesialueiden omistajille palautettavan osuuden ja pilkintämaksujen perimisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pilkintämaksut.....	8 700 000
Tenojoen kalastuslupamaksut	900 000
Yhteensä	9 600 000

Selvitysosa: Pilkintämaksupalautusten mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 1 500 000 mk aiempina vuosina kertyneiden pilkintämaksujen palautuksina. Pilkintämaksusta saatavat tulot on merkitty momentille 12.30.36. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1991 kertyväksi arvioitu Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja yksityisille vesialueen omistajille palautettava osuus 900 000 mk. Tenojoen kalastuslupamaksuista vuonna 1992 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41.

1992 menoarvio.....	9 600 000
1991 menoarvio.....	8 796 000
1990 tilinpäätös.....	8 894 385

41. *Kalatalouden edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/82) 91 §:n ja kalastuslain (503/51, muut. 759/72) 101 §:n mukaisesti kalatalouden edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kalastusalan järjestöjen toimesta suoritettavista kalastuslain toimeenpanoon liittyvistä erityistoimista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1988—90 oli 621 841 ja että kalastuslain (503/51, muut. 909/77) 83 §:n mukainen Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa suoritettava ruokakuntakohtainen kalastuksenhoitomaksu ja kalastuslain (286/82) 88 §:n mukainen muualla maassa suoritettava henkilökohtainen kalastuksenhoitomaksu on tarkoitus säilyttää 30 markan suuruisena. Lisäksi on tarkoitus lisätä kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden määrää tehostamalla lähinnä tiedotusta. Laktion mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 18 655 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältynyt Suomenlahden vaelussiikaistutuksiin tarkoitettu 80 000 markan ehdollinen määräraha.

Vuonna 1992 kertyväksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

1992 menoarvio	19 000 000
1991 menoarvio	18 837 000
1991 lisämenoarvio	2 500 000
1990 tilinpäätös	18 881 566

42. *Kalastuksesta saatavan tulon vakaannuttaminen ja kotimaisen kalan käytön edistäminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastuslupalain (1157/88) mukaisten menojen sekä kotimaisen kalansaaliin ja viljellyn kalan talteenoton ja käytön edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 600 000 mk kalan kuljetusavustusten

maksamiseen. Momentin määrärahaa saa käyttää myös avustuksina kalatalouden tiedotuksen menoihin.

Selvitysosa: Kevään kalastustulosopimuksessa korvattiin rehusilakan hintatuki suoralla tulotuella niille, jotka olivat saaneet tukea 1989—90 ja jotka jatkavat rehusilakan kalastusta. Kalastuksen tukijärjestelmän uudistamista jatketaan mm. kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tavalla. Kalastustulolain uudistus on tarkoitettu saadaan voimaan vuoden 1993 alusta.

1992 menoarvio	35 000 000
1991 menoarvio	33 000 000
1990 tilinpäätös	29 183 893

44. Kalastusvakuustoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalastusvakuutuslain (331/58) (HE) mukaisesti kalastusvakuutusyhdistyksille maksettavan vuotuisen valtionavustuksen ja pääoma-avustuksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen esityksen kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain (331/58, muut. 635/65 ja 425/67) muuttamisesta siten, että valtion osuutta vahingoista alennetaan nykyisestä 2/3:sta 40 prosenttiin.

1992 menoarvio	6 500 000
1991 menoarvio	6 500 000
1990 tilinpäätös	4 922 726

45. Kalastusmatkailun kehittäminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996- milj. mk
Vuoden 1992 korkotukilainoista	1,2	1,0	0,8	1,3
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,7	1,6	1,4	3,7
Yhteensä	2,9	2,6	2,2	5,0

1992 menoarvio	3 100 000
1991 menoarvio	3 100 000
1990 tilinpäätös	2 954 723

(48.) Eräät korvaukset ja maksut

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kalastusmatkailun kohdealueilla tehtävistä kalanistutuksista aiheutuviin menoihin.

1992 menoarvio	2 000 000
1991 menoarvio	3 000 000

(46.) Korvaukset lohenkalastuksen rajoitusten johdosta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	900 000
1990 tilinpäätös	1 100 000

47. Kalatalouden korkotukilainojen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/76, muut. 565/89) mukaisten kalastajalainojen ja kalan markkinointilainojen korkohyvityksen sekä muiden laista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1992 saa korkohyvitykseen oikeuttaviksi hyväksyä kalastajalainoja enintään 10 000 000 mk ja kalan markkinointilainoja enintään 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1990 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 48 000 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 23 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

momentin 30.01.29 laskelmissa.

49. Valtionapu kalastusalan järjestöjen toiminnan tukemiseen

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa mainittujen kalastusalan järjestöjen ja

niiden jäsenjärjestöjen toimintaa varten myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kalatalouden Keskusliitto ry.....	8 910 000
Suomen Kalamiesten Keskusliitto ry ..	1 265 000
Suomen Metsästäjä- ja Kalastajaliitto ry	545 000
Suomen Lohenkasvattajain Liitto ry ..	280 000
Yhteensä	11 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältynyt Kalatalouden Keskusliitolle tarkoitettu 200 000 markan ja Suomen Kalamiesten Keskusliitolle tarkoitettu 80 000 markan ehdolliset määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää 73 henkilön sekä tilapäisluonteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuviin menoihin.

38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 695 000 mk.

Sopimuspalkkainen ylijohdajan virka (S 31) voidaan perustaa.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 5 368 100 mk 32 viran perustamiseksi kalastus- ja tutkimustehtäviin.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 248, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 237 ja työsuhteisia 11.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon aikaisemmin momentin 30.37.41 määrärahalta palkattujen virkojen palkkausmenot.

1992 menoarvio	49 695 000
1991 menoarvio	42 431 000
1990 tilinpäätös	34 414 201

(14.) Kalanviljelylaitosten lammikkoalueiden ja vesitysjärjestelmien sekä luonnonravintolammikoiden kunnossapito (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 30.38.23 laskelmissa.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	13 310 000
1990 tilinpäätös	11 973 825

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 310 000 mk.

1992 menoarvio.....	310 000
1991 menoarvio.....	350 000
1990 tilinpäätös.....	340 643

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolammikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 100 000
1991 menoarvio.....	3 100 000
1990 tilinpäätös.....	2 500 000

23. (30.38.14 ja 23) Valtion kalanviljelytoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 013 000 mk. Määrärahaa saa käyttää riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksesta annetun lain mukaisen kalanviljelytoiminnan sekä laitosten lammikkoalueiden vesitysjärjestelmien ja luonnonravintolammikoiden kunnossapidon menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tilapäisten kausityöntekijöiden palkkauksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion kalanviljelytoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.38. Tilapäisten kausityöntekijöiden työn arvioidaan vastaavan kahdeksaa henkilötyövuotta.

1992 menoarvio	12 013 000
1991 menoarvio	11 500 000
1991 lisämenoarvio	— 300 000
1990 tilinpäätös	9 000 000

24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 418 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunnastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	7 418 000
1991 menoarvio.....	7 600 000
1990 tilinpäätös.....	7 000 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 458 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.38.

1992 menoarvio.....	1 458 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 313 904

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 090 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 102 000 mk siirtana momentilta 30.37.26 Tenojoen tutkimusaseman käyttö- ja ylläpitomenoihin.

1992 menoarvio.....	12 090 000
1991 menoarvio.....	10 900 000
1990 tilinpäätös.....	9 996 939

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	2 600 000
1991 lisämenoarvio.....	— 500 000
1990 tilinpäätös.....	1 994 000

74. *Kalanviljelylaitosten rakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 22 950 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Kainuun kalanviljelylaitos, Paltamo.....				57 990 000 (peruuntunut 198 000)	11 550 000
	— talonrakennustyöt.....	2 511	19 600	7 805		
	— maa- ja vesirakennustyöt.....	—	53 000	—		
2.	Särkijärven kalanviljelylaitos, Muonio ..				2 000 000 (peruuntunut 7 000)	9 700 000
	— talonrakennustyöt.....	1 731	9 700	5 604		
	— maa- ja vesirakennustyöt.....		12 700			
3.	Lohiemokalojen pyynti- ja säilytystilat (Selkämeri, Merikarvia)					
	— Merikarvian yksikön maa- ja vesira- kennustyöt.....	—	2 446		2 246 000	200 000
4.	Kalanviljelylaitosten suunnittelu ja kalan- viljelylaitosten maa- ja vesirakennustoi- den peruskorjaus					
	— maa- ja vesirakennustyöt.....				3 700 000	1 500 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>22 950 000</u>

Selvitysosa:

1. Kainuun kalanviljelylaitoksen rakentamista jatketaan. Hankkeen toteuttamiseen myönnettyistä varoista on peruuntunut 198 000 mk.

2. Särkijärven kalanviljelylaitoksen saneeraus perustuu Pohjois-Suomen vesioikeuden 2.10.1984 ja 3.4.1986 antamiin päätöksiin, joiden mukaan laitoksen viljelytilat on saneerattava jätevesipäästöjen pienentämiseksi.

Hankkeen toteutumiseen myönnettyistä varoista on peruuntunut 7 000 mk.

3. Hankkeen Merikarvian yksikön rakentaminen saadaan loppuunsaoritetuksi esitellyllä määrärahalla.

1992 menoarvio	22 950 000
1991 menoarvio	17 250 000
1990 tilinpäätös	17 600 000

75. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
			1000 mk	mk/m ²		
1.	Porotutkimusasema, Inari	852	10 500	12 324	1 550 000	500 000
2.	Tenojoen tutkimusasema, Utsjoki	748	6 200	8 289	4 200 000	2 000 000
3.	Evon kalastuskoeasema ja kalanviljelylaitos, Lammi					
	— tukitilarakennus	539	5 270	9 777	420 000	500 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>3 000 000</u>

Selvitysosa:

1. Hankkeen suunnittelua jatketaan. Tutkimusaseman rakentaminen toteutetaan pääasiassa vuosina 1992—1993.

3. Hankkeen suunnitteluun on myönnetty aikaisemmin 420 000 mk momentin 30.38.74 määrärahasta.

1992 menoarvio.....	3 000 000
1991 menoarvio.....	4 700 000
1990 tilinpäätös.....	500 000

40. Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon investointimenot sekä toimintaan liittyvät muut menot kuitenkin siten, että varsinaiset palkkaus- ja muut kulutusmenot on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvussa 35.25.

Vesivarojen käytön ja hoidon toimenpitein luodaan edellytyksiä vesivarojen kestäväälle käytölle sekä estetään vesistä aiheutuvia haittoja ja vahinkoja. Yleisessä viranomaistoinnassa painotetaan patoturvallisuutta, tulvantorjuntaa ja vesistöjen käyttötoimintaa sekä vaikutusten selvittämistä. Edistämisen ja ohjaustoiminnan keskeiset toimintaloheet ovat vesihuolto ja tulvasuojelu. Vesioikeudellisten lupien haltijana virasto vastaa 53 sään-

nöstelyn sekä muiden valtion vesistöhankeiden käytöstä sekä luvista määrättyjen velvoitteiden hoidosta.

Maa- ja metsätalousministeriö on tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen asettanut vesi- ja ympäristöhallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Yhdyskuntien vesihuollossa tavoitteena on saada yhteisen vesihuollon piiriin 85 % maan kokonaisuusmäärästä, mikä merkitsee 55 000 asukkaan saamista keskitetyn vedenhankinnan ja 50 000 asukkaan saamista keskitetyn viemäroinnin piiriin (vuosina 1985—89 luvut olivat keskimäärin 57 000 ja 47 000 henkilöä vuodessa). Haja-asutuksen vesihuollossa tavoitteena on saada 5 000 haja-asutusalueen talouden vesihuolto-olot tyydyttä-

vään kuntoon (vuonna 1990 epätydyttävä kunto oli 100 000 taloudessa). Pohjaveden osuutta koko maan vedenkäytössä lisätään yhdellä prosenttiyksiköllä. Vesihuollon tavoitteiden saavuttaminen edellyttää noin 1,5 miljardin markan investointeja vuonna 1992, mistä valtion avustusten osuus on 35 milj. mk, korkotukilainojen osuus 80 milj. mk ja valtion vesihuoltotöiden osuus noin 50 milj. mk ja työllisyysvarojen osuus 30—50 milj. mk.

Keskeneräisiä valtion vesihuoltotöitä on 12. Uusia vesihuoltotöitä aloitetaan yhdeksän ja niiden edellyttämä valtionosuusien määrä on yhteensä 126,7 milj. mk. Määrärahojen lisäystä aiheuttavat Kymenlaakson, Kyrönjokilaakson ja Turun seudun suuret vesihuoltohankkeet.

Vesistöissä keskitytään pitkään jatkuneiden keskeneräisten töiden loppuunsaattamiseen. Rahoittamatta oleva keskeneräisten vesistöiden valtionosuusien yhteismäärä on 160 milj. mk. Uusia vesistöitä aloitetaan yksi. Tämän edellyttämä valtionosuuden määrä on 3 milj. mk.

Maa- ja vesirakentamisen taloudellisuuden edellytetään paranevan vesi- ja ympäristöhallinnossa 1,5 % vuonna 1992. Vesien taloudelliseen hyödyntämiseen liittyviä tavoitteita ja muita tarpeita sovitetaan yhteen niin, että myös sosiaaliset ja ekologiset sekä turvallisuuteen liittyvät tarpeet tyydytetään mahdollisimman hyvin. Merkittävien vesistöyöhankeiden suunnitelmien ja toteutusvaiheessa olevien töiden perusteet tarkistetaan ottamalla erityisesti huomioon hankkeiden ympäristövaikutukset ja maaseudun rakennemuutos. Vesistön säännöstelyistä saatavien hyötyjen lisäämiseksi ja tulvahaittojen vähentämiseksi otetaan käyttöön käyttötoiminnan tietojärjestelmiä ainakin Vuoksen, Lapuanjoen ja Kalajoen vesistöissä. Patoturvallisuuden ja vesirakenteiden perusparannustoimintaa tehostetaan. Happamoitumisen torjuntaa kehitetään koekalkituksilla ja niihin liittyvillä selvityksillä.

22. (30.40.14, 15 ja 23) *Vesivarojen käytön ja hoidon menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 225 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöityihin käyttötarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 22 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötoiminta.....	2 300 000
Vaikutusten selvittäminen.....	1 300 000
Vesihuolto.....	4 000 000
Säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö.....	850 000
Kompensaatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet.....	7 525 000
Muut käyttökohteet.....	250 000
Yhteensä	16 225 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi vesihuollon suunnittelu- ja selvitystehtävien ja Pohjanmaan vesistöiden velvoitteiden lisääntyminen ja vähennyksenä 5 500 000 mk patojen perusparannuksista ja rakennusvelvoitteista johtuvien menojen siirto momentille 30.40.77.

1992 menoarvio.....	16 225 000
1991 menoarvio.....	21 400 000
1990 tilinpäätös.....	29 075 000

30. *Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisista lainoista luottolaitoksille sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/68) mukaisista lainoista Postipankille suoritettavien, vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1992 hyväksyä enintään 80 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1978 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta, mikäli se lain säännöksen estämättä ja velkakirjaehtoien mukaan on mahdollista. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana kuusi prosenttiyksikköä ja 9—16 lainavuosien aikana kolme prosenttiyksikköä sekä kiinnitysluottolaitosten obli-

gaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1990 lopussa korkotukilainakanta oli 480 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993 milj. mk	1994 milj. mk	1995 milj. mk	1996— milj. mk
Vuoden 1992 korkotukilainoista	2,0	3,1	3,2	9,6
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	20,0	18,0	16,5	37,5
Yhteensä	22,0	21,1	19,7	47,1

1992 menoarvio 24 000 000
1991 menoarvio 24 000 000
1990 tilinpäätös 20 037 834

31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti haja-asutusalueiden vesihuollon edistämiseen sekä pääomaköyhissä kunnissa toteutettaviin hankkeisiin. Taajamien vesihuollon avustustarpeen arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös kriisiajan vedenhankinnan turvaamiseen.

1992 menoarvio 35 000 000
1991 menoarvio 32 000 000
1990 tilinpäätös 39 000 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamissa päätöksissä määrättyjen korvausten sekä vesistöjen poikkeusjuoksu-

tuksista aiheutuvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Vesi- ja ympäristöhallitus joutuu valtion edustajana maksamaan korvauksia jo lainvoiman saaneisiin hankkeisiin liittyvissä asioissa. Lisäksi mahdolliset poikkeusjuokset saattavat aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden. Myös Saimaan poikkeusjuokset aiheutuvat korvaukset maksetaan tältä momentilta.

1992 menoarvio 5 000 000
1991 menoarvio 5 000 000
1990 tilinpäätös 24 859 824

77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 126 010 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyn mukaisista nimetyistä alkavista hankkeista, aiemmin alkurahoituksen saaneiden hankkeiden jatkamisesta sekä perusparannus- ja veloitteista ja pienehköistä nimeämättömistä töistä sekä hankesuunnittelusta ja koekalkituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeista johtuvien matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen sekä atklaitteiden, työmaiden siirettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

	Työn kokonaiskustannusarvio mk	Valtion osuus edellisestä mk	Myönnetään mk
1. Keskenäiset hankkeet, yhteensä.....	1 048 180 000	664 900 000	76 210 000
2. Alkavat hankkeet, yhteensä.....	290 200 000	129 650 000	11 400 000
3. Perusparannukset ja velvoitteet.....	—	—	22 000 000
4. Muut menot.....	—	—	16 400 000
Yhteensä.....	1 338 380 000	794 550 000	126 010 000

Hanke-erittely:

Työkohde	Aloitusvuosi	Työn kokonaiskustannusarvio mk	Valtion osuus edellisestä mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Vesihuoltotyö, korvausvesitunneli Kokemäenjoki-Eurajoki, Eura.....	1992	120 000 000	30 000 000		6 000 000
2. Vesihuoltotyö, vedensiirto Kauttua-Virttaa, suunnittelu ja rakentaminen, Eura.....	1992	100 000 000	70 000 000		1 000 000
3. Vesihuoltotyö, Kerimäen syöttövesijohto, Kerimäki.....	1992	14 000 000	5 500 000		500 000
4. Vesihuoltotyö, Marjomäki-Kuusmäki-Parkatin syöttövesijohto, Iisalmi.....	1992	19 600 000	5 500 000		500 000
5. Lapuanjoen järjestelyn III ja IV vaihe, Lapua.....	1968	51 300 000	51 200 000	47 050 000	4 150 000
6. Närpiönjoen järjestelyn muutos, I vaihe, Närpiö ja Jurva.....	1985	12 600 000	12 600 000	10 700 000	1 900 000
7. Vesihuoltotyö, Kangasahon runkovesijohdot, Karstula.....	1992	4 900 000	1 700 000		600 000
8. Kalajoen keskiosan järjestely, Nivala, Ylivieska ja Alavieska.....	1967	80 100 000	80 100 000	68 500 000	5 000 000
9. Vesihuoltotyö, Kälviän syöttövesijohto, Kälviä.....	1992	9 400 000	4 200 000		500 000
10. Pyhäjoen tulvasuojeluun liittyvien pengerrysten kuntoonpano, Merijärvi, Oulainen.....	1992	4 400 000	3 000 000		600 000
11. Vesihuoltotyö, Haukiputaan syöttövesijohto, Haukipudas.....	1992	8 200 000	4 000 000		500 000
12. Vesihuoltotyö, Vuolijoen yhdysvesijohdot, Vuolijoki.....	1992	5 400 000	3 100 000		500 000
13. Vesihuoltotyö, Peurajärvi-Toljan yhdysvesijohto, Ranua.....	1992	4 300 000	2 650 000		700 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 500 000 mk siirtona momentilta 30.40.22 sekä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältyneet yhteensä 480 000 markan suuruiset ehdolliset määrärahat Mäntän, Vilppulan ja Kuoreveden yhdys- ja syöttövesijohtohanketta sekä Nurmon yhdys- ja syöttövesijohtohanketta var-
ten.

Hanke-erittelyssä on esitetty vuonna 1992 aloitettavat uudet nimetyt hankkeet ja ne keskenäiset hankkeet, joiden kustannukset ovat nousseet yleistä kustannustasoa enemmän. Määrärahalla jatkettavien 22 keskeneräisen hankkeen kokonaiskustannusarvioita on tarkistettu 32 050 000 mk ja valtion osuuk-
sia 26 850 000 mk lähinnä kustannustason nousun johdosta. Nimetyille keskeneräisille ja

aloitettaville hankkeille myönnetystä määrärahoista vesistötöiden osuus on 36 050 000 mk ja vesihuoltotöiden osuus 51 560 000 mk. Määrärahat jakautuvat vesi- ja ympäristöpiireittäin seuraavasti:

	mk
Helsingin	4 500 000
Turun	14 740 000
Tampereen	5 300 000
Kymen	12 000 000
Mikkelin	500 000
Kuopion	4 400 000
Pohjois-Karjalan	2 000 000
Vaasan	31 970 000
Keski-Suomen	600 000
Kokkolan	6 900 000
Oulun	3 500 000
Kainuun	500 000
Lapin	700 000
Yhteensä	87 610 000

Käyttösuunnitelman kohdasta perusparannukset ja velvoitteet on 10 000 000 mk suunniteltu käytettäväksi valtion maa- ja vesirakenteiden kertaluontoisiin perusparannustöihin ja 12 000 000 mk vesioikeudellisten velvoitteiden ja entisten uittoväylien kunnostusten toteuttamiseen. Käyttösuunnitelman kohdasta muut menot on suunniteltu käytettäväksi 1 000 000 mk koekalkituksiin ja 5 000 000 mk hankekohtaiseen suunnitteluun. Loput 10 400 000 mk käytetään maa- ja metsätalousministeriön hyväksymällä tavalla pienehköihin vesistö- ja vesihuoltotöihin, missä otetaan huomioon myös aiemmin erillisinä nimettyjen Kokemäenjoen ja Kymijoen rantapeltojen suojaamisen sekä toteutettujen töiden edellyttämien kunnostusten varojen tarve.

Hanke-erittelyssä esitettyjen hankkeiden osalta lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

1 ja 2. Hankkeet palvelevat Turun ja Rauman seutujen vedenhankintaa, Rauman suurteollisuutta sekä Säskylän Pyhäjärven ja Eurajoen tulvasuojelua, ja ne ovat edellytyksenä veden johtamiselle Turun seudulle Pyhäjärvestä.

3. Kerimäen kirkonkylän käyttämän pohjaveden käsittely ei takaa hyvälaatuista talousvettä. Rakentamalla 27 km pituinen syöttövesijohto voidaan vettä johtaa myös Ruokojärven ja Anttolan taajamien tarvetta var-

ten sekä yhdistää Savonlinnan kaupungin ja Kerimäen kirkonkylän vesijohtoverkostot, jolloin taajamien vedenhankinta häiriötilanteissa varmistuu. Hankkeeseen liittyy myös Anttolan kylän ja Kerimaan lomakylän jätevesien johtaminen Savonlinnan kaupungin keskuspuhdistamolle.

4. Iisalmen vesilaitoksen jakamasta vedestä noin puolet on huonolaatuista pintavettä. Rakentamalla noin 17 km pituinen syöttövesijohto sekä vedenottamot Kuusmäkeen ja Vieremän Marjomäkeen saadaan hyvälaatuista vettä paitsi Iisalmen kaupungille myös Iirannon ja Partalan alueille, Koljonvirran sairaalalle sekä Vieremän kunnassa olevalle haja-asutukselle.

5. Lapuanjoen järjestelyhankkeeseen sisältyvä Lapuanjoen padon rakentaminen siirtyi vesioikeuskäsittelyn viivästymisen ja päätöksestä tehtyjen valitusten johdosta syksyyn 1990, minkä takia hankkeen kustannusarvio nousee kustannustason nousun johdosta 650 000 mk. Lisäksi rakennusteknisesti vaikeat olosuhteet sekä ympäristöön sopeutettu läppäluukku rakenteineen nostavat kustannusarviota yhteensä 2 300 000 mk. Kokonaiskustannusarvion ja valtion osuuden tarkistus on yhteensä 2 950 000 mk.

6. Hankkeelle on myönnetty loppurahoitus vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa. Padon rakentaminen on geoteknisistä syistä viivästynyt, minkä takia hankkeen kustannusarvio nousee kustannustason nousun johdosta 600 000 mk. Lisäksi patoturvallisuuslain vaatimusten mukainen työn suorittaminen nostaa kustannusarviota 1 300 000 mk. Kokonaiskustannusarvion ja valtion osuuden tarkistus on yhteensä 1 900 000 mk.

7. Rakentamalla noin 16 km pituinen runkovesijohto saadaan yhden koulun ja useiden karjatilojen sekä runsaan haja-asutuksen vesihuolto parannetuksi asianmukaisella tavalla.

8. Hankkeen kokonaiskustannusarviota ja valtion osuutta on tarkistettu yhteensä 6 600 000 mk. Tarkistuksesta 700 000 mk aiheutuu kustannustason noususta, 3 800 000 mk kolmentoista pumppaamon pumppujen ja säätölaitteiden uusimisesta ja kunnossapitokustannuksista, 600 000 mk pumppaamoiden energiakulutuksen korvaamisesta Kalajokilaakson Sähkö Oy:lle sopimuksen ylittävältä osalta ja 1 500 000 mk muista työ- ja kunnossapitokustannuksista. Pumppaamojen kunnossapitokustannus-

nukset sekä pumppujen uusiminen johtuvat hankkeen pitkästä toteutusajasta.

9. Kälviän, Välikylän ja Hillin käyttämä vesi on rautapitoisuutensa vuoksi huonoa talousvettä ja kunnan pohjavesialueen läpi kulkevat päätiet ja rautatie lisäävät pohjaveden pilaantumisriskiä. Vettä ei myöskään ole saatavissa riittävästi. Rakentamalla 32 km pituinen syöttövesijohto sekä yhteistyössä Kannuksen vesiosuuskunnan kanssa toteutettava Viirrekankaan vedenottamo turvataan alueen vedenhankinnan toimintavarmuus.

10. Pyhäjoen keski- ja alaosan tulvasuojelutyön yhteydessä rakennettiin 1950-luvulla Oulaisten, Merijärven ja Pyhäjoen kuntien alueelle rantapengerryksiä noin 52 km. Hankkeen tarkoituksena on estää tulvaveden purkautuminen Kalaputaan kautta Merijärven pohjoispuoliselle pengerrykselle ja parantaa Pyhäjoen Pikkujoki -nimisen sivu-uoman tilaa, joka pengerryksen johdosta on huonontunut. Lisäksi penkereet ovat korjauksen tarpeessa. Merijärven uusjakoalueen yhteis-

salaojitusten onnistuminen riippuu tulvapenkereiden toimivuudesta. Laskennalliset hyödyt ovat 3 800 000 mk.

11. Vedenottamon ja noin 21 km pituisen syöttövesijohdon rakentamisella turvataan Haukiputaan keskustaajamalle riittävän ja hyvälaatuisen käyttöveden saanti.

12. Vuolijoen itäosassa on useita erillisiä pieniä vesilaitoksia. Ongelmana on osin veden riittävyys ja mangaanipitoisuus. Tarkoituksena on yhdistää erilliset vesijohtoverkostot ja huolehtia samalla haja-asutuksen vesihuollon kuntoonpanosta. Hankkeella varmistetaan koko kunnan vesihuolto niin normaali- kuin häiriötilanteissakin.

13. Rakentamalla noin 20 km pituinen yhdysvesijohto Simojokivarresta Toljaan saadaan johdon varrella olevalle haja-asutukselle turvatuksi riittävän ja hyvälaatuisen talousveden saanti.

1992 menoarvio	126 010 000
1991 menoarvio	79 935 000
1990 tilinpäätös	71 720 000

58. Yksityismetsätalous

Selvitysosa: Metsäkeskusten ja metsälautakuntien toiminnan tehostamista jatketaan vähentämällä henkilökunnan määrää, tarkistamalla henkilöstörakennetta, voimavarojen alueellista ja toiminnallista suuntaamista sekä yhdistämällä metsälautakuntia. Lakisääteiset valvontatehtävät vähenevät. Metsänkäytön tehostamiseen, metsänsuojeluun ja metsäluonnon hoitoon liittyvät asiantuntijatehtävät vastaavasti lisääntyvät. Siirtymistä tulosohjaukseen valmistellaan. Toimintaa rationalisoivaa yhteistyötä metsäkeskusten välillä lisätään.

Hakkuut ovat jäävät yli 20 milj. m³ vuodessa alle hakkuumahdollisuuksien. Metsä 2000 -ohjelman metsänparannuksen rahoituksen tarvearvio on osoittautunut ylimitoitetuksi. Metsänparannusrahoituksen mitoitus ja kohdentaminen 1990-luvulla selvitetään Metsä 2000 -ohjelman tarkistustyön yhteydessä. Metsänparannuslainojen korkotasoa

ehdotetaan nostettavaksi ja takaisinmaksua nopeutettavaksi suurentamalla vuotuismaksua ja pienintä lyhennystä antamalla tätä koskeva hallituksen esitys. Lakiesitykseen liittyy myös vapaaehtoisen takaisinmaksamisen kannustaminen. Rahoitusjärjestelmä on tarkoitus uudistaa kokonaisuudessaan vuoden 1993 alusta lukien. Metsänparannustoiminta supistuu hieman vuoden 1991 tasosta. Tarkoitukseen ehdotetaan avustus- ja lainavaroja 350 milj. mk. Luvun 30.32 selvityksosän perusteluihin viitaten peltojen metsityksiin on tarkoitus osoittaa maataloustuotannon ohjaamis- ja tasapainottamismäärärahoja. Metsänparannustöiden työvoima on keskimäärin 1 680 henkilötyövuotta.

Vertailuna vuosien 1990—1992 metsänparannustoiminnasta esitetään seuraavaa:

Työlaji	Suoritteet km tai 1 000 ha			Metsänparannusvarat v.1992		
	1990	1991	1992	milj. mk	%	työvoima-arvio
Metsänuudistamistyöt	39	38	36	105	30	240
Taimikonhoito	77	87	60	45	13	700
Metsänterveyslannoitus	22	5	5	4	1	10
Metsäojitustyöt	76	67	55	44	13	250
Metsätien tekeminen	2 234	1 530	1 400	72	20	350
Suunnittelu ja työnjohto	—	—	—	80	23	130
	Yhteensä			350	100	1 680

41. Valtionapu metsäkeskuksille

Momentille myönnetään 24 193 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkausmenot	17 783 000
Muut toimintamenot	6 410 000
Yhteensä	24 193 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa on tarkoitettu käyttää palkkioihin ja keskimäärin enintään 84 pysyväisluonteisen henkilön sekä tilapäisten henkilöiden palkkausmenoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

1992 menoarvio	24 193 000
1991 menoarvio	24 460 000
1990 tilinpäätös	23 488 000

42. Valtionapu metsälautakunnille

Momentille myönnetään 293 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsälautakunnille säädösten perusteella aiheutuviin menoihin ja toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 000 000 mk puutavaranmittauslain (364/91) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkausmenot	235 000 000
Muut toimintamenot	55 000 000
Toimitilahankinnat	3 000 000
Yhteensä	293 000 000

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitettu käyttää keskimäärin enintään 1 460 pysyväisluon-

teisen henkilön palkkausmenoihin, palkkioihin sekä määräaikaisten tilapäisten toimihenkilöiden palkkausmenoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Valtionavun piiriin kuuluvia toimia voidaan vähentää 50 vuonna 1992.

1992 menoarvio	293 000 000
1991 menoarvio	304 500 000
1990 tilinpäätös	302 640 000

44. Valtionapu metsänparannustöihin (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) ja Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain (1057/82) mukaisten avustusten ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä vahingonkorvauslain (412/74) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Määrärahas- ta saa käyttää 41 000 000 mk Lapin vajaatuottoisten metsien kunnostamisesta annetun lain mukaisiin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

1992 menoarvio	200 000 000
1991 menoarvio	238 000 000
1990 tilinpäätös	224 000 000

45. Valtionapu metsänjalostukseen ja metsätalouden rationalisointiin

Momentille myönnetään 16 304 000 mk. Määrärahas- ta saa käyttää 12 315 000 mk Metsänjalostussäätiölle ja 3 989 000 mk Työtehosuralle myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsänjalostussäätiölle osoitettua määrärahaa on tarkoitettu käyttää perintötekijöiltään korkealaatuisen metsänviljelyaineiston, sen tuotantovälineiden ja -menetelmien kehittämisestä sekä niitä koskevasta

tiedotus- ja koulutustoiminnasta aiheutuviin menoihin. Valtionapu kattoi vuonna 1990 noin 90 % Metsänjalostussäätiön metsänjalostustoiminnan menoista.

Työtehoseuralle osoitettua määrärahaa on tarkoitus käyttää metsätöiden, -koneiden ja -työvälineiden sekä työturvallisuuden tutkimus- ja kehittämistyöhön, tiedotustoimintaan, kotimaisen energiankäytön, maatalojen hankintahakkuiden ja maatilametsätalouden koneellistamisen edistämistoimintaan. Valtionapu kattoi vuonna 1990 noin 80 % Työtehoseuran metsätalouden menoista.

1992 menoarvio	16 304 000
1991 menoarvio	15 900 000
1990 tilinpäätös	14 921 000

50. Eräät metsätaloudelliset valtionavut

Momentille myönnetään 13 767 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja tarkoituksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rovalan Kannatusyhdistys ry	2 180 000
Metsämuseosäätiö	6 800 000
Pohjois-Karjalan Metsätyömiestö	
Kannatusyhdistys ry	505 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	60 000
Kainuun metsätyömiestöyhdistys ry .	1 980 000
Suomen Metsäyhdistys ry	242 000
Euroopan Metsäinstituutti	2 000 000
Yhteensä	13 767 000

Selvitysosa: Metsämuseosäätiölle myönnettävä avustus on tarkoitettu lähinnä metsämuseo- ja metsätietokeskuksen suunnitteluun ja rakentamisen aloittamiseen. Kainuun metsätyömiestöyhdistykselle myönnettävästä avustuksesta 1 940 000 mk on tarkoitettu metsätyömiestökodin peruskorjaukseen. Tarkoituksena on, että valtio myöntäisi myös vuonna 1993 2 000 000 mk edellä mainittuun tarkoitukseen. Tarkoituksena on perustaa kansainvälinen tutkimuslaitos Euroopan Metsäinstituutti, jonka tehtävänä on tutkia Euroopan metsien tilaa ja siihen vaikuttavia tekijöitä sekä laatia ennusteita Euroopan metsien tulevasta kehityksestä.

1992 menoarvio	13 767 000
1991 menoarvio	4 925 000
1990 tilinpäätös	5 219 000

83. Metsänparannuslainat (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsänparannuslain (140/87) mukaisten lainojen ja ennakkorahoituksen maksamiseen.

1992 menoarvio	150 000 000
1991 menoarvio	146 000 000
1990 tilinpäätös	186 000 000

60. Maanmittaushallinto

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen toiminta-ajatuksena on huolehtia kiinteistöjärjestelmästä, yleisistä kartastotiedoista sekä kiinteistötietoja koskevien rekisterien pitämisestä ja edistää paikkatietojen yhteiskäyttöä. Maanmittauslaitoksen päätehtäväalueet ovat kiinteistötehtävät, kartastotehtävät ja tietopalvelutehtävät, joille maa- ja metsätalousministeriö vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen on asettanut alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kiinteistötehtävät:

Maanmittaustoimitusten toimitusajat pysyvät ennallaan. Maanmittaustoimituksia suoritetaan vuonna 1992 noin 25 400 kpl, mikä

on noin 9 % vähemmän kuin vuonna 1991. Lohkomisia maanmittaustoimituksista on noin 19 700 kpl eli 2 200 kpl vähemmän kuin vuonna 1991. Vuoden 1992 maanmittaustoimitusten tuotantomäärän lasku johtuu tuotannon suuntaamisesta enemmän toimituskohtaista työaikaa vaativiin laajempiin toimituksiin. Maanmittaustoimituksiin osoitetujen voimavarojen vähenemistä pyritään korvaamaan arvioitua enemmän tuottavuutta parantamalla. Lohkomisten käsittelyaikatavoite pitenee 1,4 vuoteen. Uusjakotoiminta jatkuu nykyisessä laajuudessaan. Uusjaoilla parannetaan maaseudun kehittämisedellytyksiä ja alennetaan maatilatalouden tuotantokustannuksia.

Kartastotehtävät:

Maankäyttö- ja puustoluokituksen ikä tulee olla enintään 4 vuotta. Maaperäkartta-tuotantoa vähennetään noin 20 %. Muiden karttojen tuotantoa supistetaan. Vuoteen 1991

verrattuna peruskartan tuotanto laskee noin 7 % ja topografisen kartan 1:50 000 tuotanto noin 6 %, pohjakartan tuotanto kasvaa noin 35 % ja kolmiopistetuoanto lisääntyy noin 10 %.

Kartastotehtävät	1991 TMA	1992 TMAE
Kolmiopisteet, kpl.....	950	1 050
Korkeuspisteet, kpl.....	1 200	1 150
Peruskartat, km ²	36 000	33 400
Pohjakartat, km ²	9 000	12 200
Topografiset kartat 1:50 000, km ²	30 000	28 300

Tietopalvelutehtävät:

Vuoden 1992 lopussa 88 % (vuonna 1991 80 %) maan tilamäärästä tulee olla kiinteistörekisterikäytössä. Numeerista kiinteistörajakarttaa ylläpidetään 43 %:ssa (vuonna 1991 30 %) maan pinta-alasta. Numeerisen kiinteistörajakartan tuotantoa kehitetään edelleen siten, että tuloksena on sijaintitarkka kartta. Paikkatietojen yhteiskäyttöä varten tarjotaan avoimeen käyttöön paikkatietohakemisto ja tiedonsiirrossa tarvittava atk-ohjelmisto. Tilausten automaattinen välitys on käytössä osassa tietojärjestelmiä. Paikkatietohakemistoa täydennetään karttaliittymillä.

Kiinteistörekisteriin lisätään tallennettuja ja käyttöön otettuja tilatietoja noin 521 500 kpl (vuonna 1991 523 000 kpl). Numeerista

kiinteistörajakarttaa valmistuu noin 38 700 km²:n alueelta, mikä on noin 5 % enemmän kuin vuonna 1991.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut seuraavat taloudellisuustavoitteet:

Yksikkökustannukset kiinteistötehtävissä nousevat noin yhdellä prosentilla vuoden 1991 tasosta. Kartastotehtävissä yksikkökustannukset nousevat peruskartan osalta noin 4 %, topografisen kartan osalta noin 5 % ja korkeuskiintopisteiden osalta noin 4 %. Yksikkökustannukset laskevat kolmiopisteiden osalta noin 10 % ja pohjakartan osalta noin 27 %. Tietopalvelutehtävien yksikkökustannukset laskevat numeerisen kiinteistörajakartan osalta noin 11 % ja kiinteistörekisterissä käyttöön otettujen tietojen osalta noin prosentin.

Kiinteistötehtävät (mk/toimitus)	1991 arvio	1992 TMAE
Koko tuotanto	8 300	8 390
Kartastotehtävät (mk/suorite)		
Kiintopisteverkko		
— kolmiopiste.....	6 550	5 900
— korkeuskiintopiste.....	1 810	1 890
Peruskartta (100 km ²).....	161 690	167 700
Pohjakartta (100 km ²).....	219 210	159 500
Topografinen kartta, 1:50 000 (100 km ²).....	31 680	33 200
Tietopalvelutehtävät (mk/suorite)		
Kiinteistörekisteri, tallennetut ja käyttöön otetut tilat	31,7	31,4
Numeerinen kiinteistörajakartta (mk/käyttöön otettu rekisteriyksikkö).....	74,2	66,1

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
 Momentille myönnetään 472 945 000 mk.
 Muutetaan 1.3.1992 lukien 11 kartastojoh-
 tajan viran nimikkeet maanmittausjohtajan
 viroiksi ja 39 piiri-insinöörin viran nimikkeet
 maanmittausjohtajan viroiksi.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on
 otettu huomioon automaation käytön lisää-
 tyminen sekä henkilöstömäärän vähentämi-
 sestä johtuva vähennys.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan käyt-
 ötarkoituksen mukaan seuraavasti:

	mk
Kiinteistötehtävät	220 000 000
Kartastotehtävät	116 250 000
Tietopalvelutehtävät	96 695 000
Yleishallintotehtävät	40 000 000
Yhteensä	472 945 000

Tilaustehtävistä aiheutuvat tulot on mer-
 kittä momentille 12.30.60.

1992 menoarvio	472 945 000
1991 menoarvio	491 000 000
1990 tilinpäätös	404 882 599

80. *Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheu-
 tuvat menot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan
 tukemisesta annetun lain (24/81, muut. 450/
 90) sekä vuokra-alueiden järjestelystä kau-
 pungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/
 62) mukaisten menojen sekä kiinteän omai-
 suuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta
 annetun lain (603/77) 102 §:n mukaisten
 lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä
 vesitilujärjestelyistä annetun lain (31/80) 19
 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien me-
 nojen maksamiseen.

1992 menoarvio	30 000 000
1991 menoarvio	30 000 000
1990 tilinpäätös	29 000 000

65. Geodeettinen laitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
 Momentille myönnetään 6 025 000 mk.
 Perus- ja sopimuspalkkaisten lukumäärä
 saa olla enintään 25.

1992 menoarvio	6 025 000
1991 menoarvio	5 964 000
1990 tilinpäätös	4 421 931

21. *Mittaus- ja tutkimustyöt*
 Momentille myönnetään 2 429 000 mk.
 Määrärahaa saa käyttää mittaus- ja tutki-
 mustyöhön liittyvien kulutusmenojen maksa-
 miseen. Määrärahaa saa käyttää enintään
 kymmentä henkilötyövuotta vastaavan hen-
 kilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen
 maksamiseen.

1992 menoarvio	2 429 000
1991 menoarvio	2 100 000
1990 tilinpäätös	1 911 464

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomää-
 räraha)

Momentille myönnetään 125 000 mk. Mää-
 rärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilö-

työvuotta vastaavan henkilöstön palkkaami-
 sesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on
 merkitty momentille 12.30.65.

1992 menoarvio	125 000
1991 menoarvio	120 000
1990 tilinpäätös	84 456

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 2 925 000 mk.

1992 menoarvio	2 925 000
1991 menoarvio	2 900 000
1990 tilinpäätös	2 346 778

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

1992 menoarvio	1 000 000
1991 menoarvio	1 000 000
1990 tilinpäätös	1 400 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
			1000 mk	mk/m ²		
1.	Laitoksen toimitalo, Kirkkonummi	2 100	22 500	10 714	500 000	1 200 000
2.	Painovoimalaboratorio, Kirkkonummi . .	110	1 100	10 000	50 000	100 000
					Yhteensä	1 300 000

1992 menoarvio..... 1 300 000
 1990 tilinpäätös..... 550 000

70. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Tutkimustulosten hyödyntämisen tehostamiseksi kehitetään tutkimuksen suunnittelua ja tavoitteiden asettamista. Tutkimuksen ohjauksen ja arvioimisen edellytysten parantamiseksi lisätään tutkimusohjelmien osuutta. Resurssien kohdentamista varten laaditaan kattavat tutkimusohjelmat seuraavilta alueilta: ympäristövaikutukset, bio-

tekniikka, elintarvikkeet, luonnonmukainen tuotanto ja maatalousteknologia. Toiminnan kannattamattomuuden vuoksi tarkoitus on vuokrata eläinklinikkatiloja yksityisille.

Maatalouden tutkimuskeskuksen menojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jatkautuvan tulosalueille vuonna 1992 seuraavasti:

	Pelto- kasvi- tutkimus	Puutarha- tutkimus	Kotieläin- tutkimus	Elin- tarvike- tutkimus	Ympäristö- tutkimus	Yhteensä
Menot, milj. mk.....	60	17	62	17	12	168
Henkilötyövuodet	325	95	270	70	40	800
Tulot, milj. mk.....						57
— maksull.palvelu	4,4	3,1	5,1	2,7	—	15
— muu (jakamaton)						42

Henkilötyövuosista noin 20 % on tutkija-työvuosia.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 99 305 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 220 000 mk kolmen henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 592, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 428 ja työsopimussuhteisia 164.

1992 menoarvio..... 99 305 000
 1991 menoarvio..... 102 072 000
 1990 tilinpäätös..... 75 163 646

22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 795 000 mk. Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (211/84) 2 luvun 5 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.08.

1992 menoarvio..... 2 795 000
 1991 menoarvio..... 2 000 000
 1990 tilinpäätös..... 1 516 427

24. *Kasvinjalostustoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pelto- ja puutarhakasvien jalostustoimintaan liittyvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenoksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 4 200 000 mk pelto- ja nurmikasvien lajikkeiden ja 100 000 mk puutarhakasvien lajikkeiden jalostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu kasvinjalostustoiminnan edistämiseksi annetun lain (896/77, muut. 1305/88) mukaisesti momentille 12.30.32 ja puutarhakasvien jalosteiden markkinoinnista momentille 12.30.70 kertyvien tulojen perusteella.

1992 menoarvio.....	4 300 000
1991 menoarvio.....	4 760 000
1990 tilinpäätös.....	6 440 000

26. *Maatalouden sääpalvelu*

Momentille myönnetään 2 727 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sääpalvelusta aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen sekä sijoitusmenoksi luettavien laitteiden ja palvelusten hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalouden sääpalvelusta aiheutuvat kustannukset katetaan sääpalvelumaksuilla. Sääpalvelusta Ilmatieteen laitokselle aiheutuvia menoja varten on määräraha liikenneministeriön hallinnonalalla luvussa 31.50. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.50.

1992 menoarvio.....	2 727 000
1991 menoarvio.....	3 700 000
1990 tilinpäätös.....	3 098 110

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 284 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös tutkimussopimuksista ja sijoitusmenoksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 48 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.70. Tutkimussopimustoiminnassa ulkopuolisen tahon rahoituksella katetaan osa tutkimuksen kustannuksista.

1992 menoarvio.....	10 284 000
1991 menoarvio.....	8 800 000
1990 tilinpäätös.....	4 817 837

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 40 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös tutkimusprojekteissa ja geenipankkitoiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkausten ja lakisääteisten työeläkevakuutusmaksujen sekä hallinnon kehittämiseksi aiheutuvien palkkauksenluonteisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 200 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	40 150 000
1991 menoarvio.....	39 080 000
1990 tilinpäätös.....	37 600 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 430 000 mk.

1992 menoarvio.....	5 430 000
1991 menoarvio.....	5 500 000
1990 tilinpäätös.....	5 200 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Sikatalouden tutkimusasema, Hyvinkää. — rehusekoittamo — emakko- ja työtilat	1 338	19 500	14 574	1 300 000	600 000
2.	Puutarhatuotannon tutkimuslaitos, Piikkiö..... — vihannestalo, kasvihuone, pääraken- nuksen peruskorjaus, aluetyöt	2 268	28 500	12 566	900 000	900 000
3.	Turkistalouden tutkimusasema, Kannus. — varastosuoja, siemennys- ja sosiaaliti- lat	300	1 550	5 167		100 000
4.	Kasvinjalostuslaitos, Jokioinen..... — konehalli	600	2 350	3 917		100 000
					Yhteensä	1 700 000

1992 menoarvio..... 1 700 000
1991 menoarvio..... 1 500 000
1990 tilinpäätös..... 2 300 000

1992 menoarvio..... 900 000
1991 menoarvio..... 1 400 000
1990 tilinpäätös..... 1 300 000

77. *Maa- ja vesirakennustyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

(87.) *Maa-alueet* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio..... 150 000

72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 557 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 37, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 35 ja työsuopimussuhteisia kaksi.

1992 menoarvio..... 6 557 000
1991 menoarvio..... 6 725 000
1990 tilinpäätös..... 4 742 852

janpito toiminnan ylläpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 3 325 000 mk maatalouskirjanpito toiminnan menoihin.

1992 menoarvio..... 4 436 000
1991 menoarvio..... 4 395 000
1990 tilinpäätös..... 4 364 801

(70.) *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio..... 300 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 4 436 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös maatalouskir-

76. Metsäntutkimuslaitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 103 837 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 1.3.1992 lukien 79 000 mk yhden viran palkkana.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 597, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 439 ja työsuopimusuhteisista 158.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden henkilön palkkausmenojen siirto momentille 28.60.01.

1992 menoarvio	103 837 000
1991 menoarvio	106 483 000
1990 tilinpäätös	79 306 828

24. Tutkimus- ja metsätalousmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 59 353 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja tarkastustoiminnasta, metsätalouden harjoittamisesta ja maa-alueiden hoidosta sekä näitä avustavista toiminnoista aiheutuvien kulutusmenojen sekä aineiden, tarvikkeiden ja laitteiden hankinnasta, ulkopuolisilta ostettavista palveluksista aiheutuvien menojen sekä tilapäisluonteisen henkilökunnan palkkausten ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 130 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Tutkimusmenot	25 403 000
Metsätalousmenot	16 322 000
Muut kulutusmenot	17 628 000
Yhteensä	59 353 000

Selvitysosa: Metsätalouden ja muina tuloina arvioidaan kertyvän 18 200 000 mk, jotka on merkitty momentille 12.30.76.

1992 menoarvio	59 353 000
1991 menoarvio	56 000 000
1990 tilinpäätös	44 649 894

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 392 000 mk. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.76.

1992 menoarvio	392 000
1991 menoarvio	300 000
1990 tilinpäätös	59 435

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 900 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimusasemien lisärakennusten ja vanhojen toimitilojen saneerausten aiheuttamat toimisto- ja huoltokalustohankinnat, keskusyksikön uusien toimitilojen rakennusaikaiset kalustohankinnat sekä tutkimuslaitoksen tietojenkäsittelyn ja tietojärjestelmien kehittämisen edellyttämät laitteistohankinnat.

1992 menoarvio	11 900 000
1991 menoarvio	13 000 000
1990 tilinpäätös	6 300 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 23 300 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Vantaan Jokiniemen keskusyksikön toimitilat (I vaihe)	2 733	32 000	11 709	4 700 000	21 000 000
2.	Vantaan Jokiniemen keskusyksikön toimitilat (II vaihe)	2 120	27 000	12 736		500 000
3.	Joensuun Metsätiedekeskus	3 000	30 000	10 000	500 000	1 400 000
4.	Ojajoen koasema					
	— lisärakennus	85	1 650			100 000
	— muutostyöt	190				
5.	Vantaan Jokiniemen rak. 8, peruskorjaus.	500	2 500	5 000	—	300 000
					Yhteensä	23 300 000

Selvitysosa: Hankkeen I kustannusarviota on tarkistettu luonnossuunnitelmien ja suhdannetilanteen mukaisesti.

Hanke 3 on tarkoituksenaan toteuttaa Joensuun metsäntutkimusaseman laajennuksena ja siihen sisältyy noin 1 100 m² Joensuun yliopiston metsätieteellisen tiedekunnan käyttöön tulevaa tilaa.

1992 menoarvio	23 300 000
1991 menoarvio	23 740 000
1990 tilinpäätös	19 000 000

77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsäteiden raken-

tamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksista, perusmetsityksestä ja -lannoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	1 900 000
1991 menoarvio	1 800 000
1990 tilinpäätös	1 860 000

87. Maan hankkiminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maiden ja rakennusten hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	500 000
1991 menoarvio	500 000
1990 tilinpäätös	500 000

80. Eläinlääkintätoimi

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 475 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 746 500 mk yhdeksän henkilön palkkauksina.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 120, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 48 ja työsopimussuhteisia 72.

Selvitysosa: Palkkauksista aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.80 kertyvillä lihantarkastusmaksuilla.

1992 menoarvio	24 475 000
1991 menoarvio	25 868 000
1990 tilinpäätös	18 648 467

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta sekä toimituspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäksi huomioon 800 000 mk poronlihan tarkastustoiminnan menoina sekä 200 000 mk työvoiman vuokrauskustannusten nousun johdosta. Palkatun työvoiman työn arvioidaan vastaavan kymmentä henkilövuotta. Tarkastuksista aiheutuvat menot

katetaan momentille 12.30.80 kertyvillä lihan-tarkastusmaksuilla. Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

1992 menoarvio.....	8 900 000
1991 menoarvio.....	8 030 000
1990 tilinpäätös.....	5 661 486

84. Valtion eläinlääketieteellinen laitos

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 544 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 128, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 124 ja tilapäisiä neljä.

1992 menoarvio	21 544 000
1991 menoarvio	22 040 000
1990 tilinpäätös	16 516 272

28. Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 588 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon seerumihevosten ja koeläinten hankinta- ja hoitokustannusten siirto 500 000 mk momentilta 30.84.29. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.84.

1992 menoarvio	15 588 000
1991 menoarvio	15 700 000
1990 tilinpäätös	14 391 669

29. Muut kulutusmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 555 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 500 000 mk siirtona momentille 30.84.28.

1992 menoarvio.....	9 555 000
1991 menoarvio.....	8 370 000
1990 tilinpäätös.....	8 703 996

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

50. Valtionapu eläinsuojelutyöhön

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vapaaehtoista eläinsuojelutyötä tekevien valtakunnallisten yhteisöjen toiminnan tukemiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	216 000
1990 tilinpäätös.....	200 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Helsingin keskuslaboratorion vanhan päärakennuksen saneerauksen yhteydessä tehtävät hankinnat ja aluelaboratorioiden laitehankinnat.

1992 menoarvio.....	3 100 000
1991 menoarvio.....	2 060 000
1990 tilinpäätös.....	2 000 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 7 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää laitoksen päärakennuksen peruskorjauksesta ja jätteenpolttouunin ja piipun uusimisen suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Päärakennuksen peruskorjaushankkeen hyötypinta-ala on 1 495 m² ja urakkasopimuksiin perustuva kustannusarvio 21 000 000 mk eli 14 047 mk/m². Laitoksen osuus polttouunin ja piipun uusimisesta on alustavan kustannusarvion mukaan 2 000 000 mk.

Selvitysosa: Päärakennuksen peruskorjauksen on myönnetty aikaisemmin 13 200 000 mk. Polttouunin ja piipun uusimisen alustava kustannusarvio on 3 000 000—5 000 000 mk, mistä puolet on laitoksen osuutta.

1992 menoarvio.....	7 850 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	9 000 000

90. Valtion margariinitehdas

Selvitysosa: Valtion margariinitehtaan tehtävänä on margariinien ja kasviöljyjen valmistus, pakkaus ja markkinointi. Liikevaihdon tavoitteeksi tehdas on asettanut 24 500 000 mk.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Valtion margariinitehtaan tulosta-voitteeksi 3 prosentin käyttökateen liikevaihdosta sekä 8 prosentin ylijäämän taseen mukaiselle vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa 368 000 markan ylijäämää.

Valtion margariinitehtaan käyttötuloiksi arvioidaan kertyvän 30 350 000 mk. Käyttömeneihin ehdotetaan osoitettavaksi 28 920 000 mk, jolloin käyttötalouden rahoi-tuskate on 1 430 000 mk. Valtion margariinitehtaan investointimeneihin myönnetään 260 000 mk.

Valtion margariinitehtaan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1992:

	mk	mk
Myyntituotot		30 300 000
Myyntiin oikaisue-rät		
Alennukset	573 000	
Luottotappiot ...	30 000	
Välilliset verot...	5 197 000	-5 800 000
Liikevaihto		24 500 000
Kulut		
Aineet ja tarvik-keet	17 000 000	
Palkat ja muut henkilösivukulut.	3 750 000	
Vuokrat	100 000	
Muut kulut	2 870 000	-23 720 000
Käyttökate		780 000
Poistot		
Rakennuksista...	12 000	
Koneista ja ka-lustosta	400 000	-412 000
Liikelylijäämä		368 000
Muut tuotot ja ku-lut		
Korkotuotot	25 000	

	mk	mk
Muut tuotot	25 000	+ 50 000
Välittömät verot...		-50 000
Tilikauden ylijää-mä		368 000

Valtion margariinitehtaan kehitys vuosina 1990—1992

	1990 toteu-tuma	1991 enna-koitu	1992 TMAE
Liikevaihto milj. mk.....	23,0	24,5	24,5
— muutos %	-6,5	6,5	0
Käyttökate liikevaihdosta %.	2,2	3,2	3,2
Ylijäämä			
— milj. mk	0,02	0,4	0,4
— sidotusta pääomasta % ..	0,5	8	8
— liikevaihdosta %	0,1	1,6	1,5
Hintojen muutos %	4,0	4,0	0
Investoinnit liikevaihdosta %.	2,2	0,6	1,1
Valmistusmäärän muutos %			
— oma myynti	-14,8	3	0
— alihankinta	—	200	0
Henkilöstön määrä	19	19	19

22. Käyttömene (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 920 000 mk. Määrärahaa saa käyttää palkkojen ja muiden liiketoiminnan käyttömenejen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enin-tään 19 henkilötyövuotta vastaavan henki-löstön palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	28 920 000
1991 menoarvio	33 186 000
1990 tilinpäätös	28 150 249

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 mk. Mää-rärahaa saa käyttää myös arvoltaan vähäisen kaluston hankintamenejen maksamiseen.

1992 menoarvio	260 000
1991 menoarvio	250 000
1990 tilinpäätös	250 000

92. Karttakeskus

1. Palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Karttakeskuksen toiminta ja tehtävät on määritelty Karttakeskuksesta annetun lain (1016/89) 2 §:ssä. Karttakeskuksen toiminta jakautuu kustannustoimintaan ja välityskaupan sekä tilaustyötuotantoon.

2. Investointien enimmäismäärä

Karttakeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja enintään 8 000 000 mk vuonna 1992. Lisäksi Karttakeskus saa tehdä investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, asettanut alustavasti Karttakeskuksen tulostavoitteeksi 600 000 markan voiton. Tavoitteena on, että Karttakeskus tulouttaa vuonna 1993 vuoden 1992 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen valtiolle 600 000 mk, mikä vastaa noin 11 prosentin tuottoa peruspääomalle. Tarkoituksena on, että vuonna 1992 tuloutetaan vuodelta 1991 tilinpäätöksen vahvistamisen jälkeen 500 000 mk. Lisäksi valtiolle suoritetaan lainojen korkoja 497 400 mk ja lyhennyksiä 1 295 400 mk.

Karttakeskuksen asettama liikevaihdon kasvutavoite vuonna 1992 on 2,6 %, mikä merkitsee 52 100 000 markan liikevaihtoa. Liikevaihdosta noin 30 % on tullut valtionhallinnolle tarjotuista palveluista.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 8 000 000 mk, josta 7 000 000 mk lähinnä koneiden ja laitteiden sekä kaluston korvaus- ja lisähankintoihin sekä 1 000 000 mk aineettoman käyttöomaisuuden hankintoihin.

Karttakeskus tarvitsee vuonna 1992 kaikkiaan 7 000 000 mk valtion liikelaitoksista annetun lain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua raha- ja pääomamarkkinoilta otettavaa lainaa.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuoslaskelma vuodeksi 1992:

	Mmk	Mmk
Liikevaihto		52.1
Kulut		
Aineet.....	10.1	
Palkat.....	20.0	
Muut henkilökulut	5.3	
Vuokrat.....	3.9	
Muut kulut	6.8	
Varaston muutos.....	0.5	— 46.6
Käyttökate		5.5
Poistot		— 4.1
Liikevoitto		1.4
Korkotuotot.....		0.1
Korkokulut.....		1.0
Muut tuotot.....		0.1
Tilikauden voitto ..		0.6

Tunnuslukutaulukko

	1990 toteu- tuma	1991 enna- koitu	1992 TMAE
Liikevaihto Mmk	48,5	50,8	52,1
— muutos %	17,9	4,7	2,6
Käyttökate %	8,2	8,8	10,6
Voitto Mmk	0,5	0,5	0,6
— liikevaihdosta %	1,1	1,0	1,2
— peruspääomasta %	8,8	8,8	10,5
Sijoitetun pääoman tuotto % (ROI).....	5,4	9,8	6,4
Investoinnit liikevaihdosta % ..	1,4	6,9	15,4
Omavaraisuusaste %	36,2	38,7	33,0
Quick ratio	1,2	1,2	1,4
Current ratio.....	2,2	2,1	2,3
Tuottavuuden muutos %.....	—3	12,4	6,3
Hintojen muutos %	11,0	—	—
Henkilöstön määrä (keskimäärin)	150	140	135

95. Metsähallitus

Selvitysosa: Metsähallitus hoitaa, käyttää ja suojelee hallinnassaan olevaa valtion metsä-, maa- ja vesiomaisuutta päämääränä omaisuuteen kuuluvien luonnonvarojen kestävä käyttö. Hakkuumäärät pyritään pitämään tasaisina ottaen huomioon työllisyyden hoitoon liittyvät näkökohdat. Metsähallituksen tehtäviin kuuluu myös luonnon- ja ympäristönsuojelu sekä virkistyspalvelut. Maa- ja vesialueita metsähallituksella on noin 9 milj. ha, josta vesialueiden osuus on noin 500 000 ha.

Metsähallituksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu soveltuvin osin tulosbudjettiin. Metsähallituksen toiminta jakautuu seuraaviin tulosalueisiin: puuntuotanto, siemen- ja taimituotanto, virkistyspalvelut, luonnonsuojelu sekä taitotietopalvelut.

Metsähallituksen palvelukykyvyyden ja tuottavuuden parantamiseksi hallintoa ja organisaatiota kevennetään. Aloitettua organisaatiouudistusta jatketaan siirtämällä tehtäviä ja toimivaltaa aluetasolle. Organisaatio muutetaan 1.3.1992 lukien kaksiportaiseksi. Keskusyksikössä nykyisestä osastojaosta luovutaan ja perustetaan tulosalueista vastaavat yksiköt. Piirikunnat ja piirikuntakonttorit lakkautetaan ja hoitoalueista muodostetaan operatiivisia yksiköjä.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tavoitteet, joista luonnonsuojelua koskevat tavoitteet on asetettu ympäristöministeriön esityksestä:

Metsähallituksen tulostavoitteeksi asetetaan 153 000 000 markan ylijäämä eli 12,4 %

liikevaihdosta. Metsähallituksen ylijäämään vaikuttaa puun myyntihinnan aleneminen.

Metsähallituksen kehitys vuosina 1990-1992 tunnuslukuina:

	1990 toteutu- tuma	1991 ennakoitu ¹⁾	1992 TMAE
Liikevaihto milj. mk....	1 140	1 080	1 234
Käyttökate liikevaihdosta %	24	18	24
Ylijäämä			
— milj. mk	145	46	153
— liikevaihdosta	13	4	12
Investoinnit liikevaihdosta % (ei sisällä maanos- toa)	3,8	5,1	4,1
Henkilöstön määrä	3 611	3 524	3 474

¹⁾ Vuodesta 1991 lähtien lukuihin sisältyvät tuloa tuottamattomat uiton ja luonnonsuojelun kulut, jotka vuonna 1991 ovat yhteensä 36 milj. mk ja vuonna 1992 yhteensä noin 55 milj. mk

Metsähallituksen käyttötuloina arvioidaan kertyvän 1 234 000 000 mk ja kun käyttömenoihin myönnetään 1 041 580 000 mk, käytötalouden rahoituskatteeksi muodostuu 192 420 000 mk. Metsähallituksen sijoitusmenoihin myönnetään 61 000 000 mk.

Metsähallituksesta annetun asetuksen 1 §:n perusteella maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on määrätä, että metsähallituksen ei vuonna 1992 ole tarpeen noudattaa yleisiä liikeperiaatteita virkistyspalvelujen ja luonnonsuojelun tulosalueilla.

Metsähallituksen liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1992 yhteensä ja tulosalueittain, milj. mk:

	Puun- tuotanto	Siemen- ja taimituotanto	Virkistys- palvelut	Luonnon- suojaus ¹⁾	Taitotieto- palvelut	Yhteensä
Liikevaihto	1 167	8	41	3	15	1 234
Kulut	798	15	68	46	15	— 942
Käyttökate	369	— 7	— 27	— 43	0	292
Poistot	23	2	7	7	—	— 39
Verot	94	—	3	3	—	— 100
Ylijäämä	252	— 9	— 37	— 53	—	+ 153

¹⁾ Luonnonsuojelun tulosalueen menoihin on varattu määrärahoja noin 26 milj. mk myös ympäristöministeriön hallinnonalalla

Puuntuotanto

Puuntuotannon tulosalueen käytössä on 3,3 milj. ha metsämaata. Keskipuu on 1,6 m³/ha/v ja puunkasvatuksen kiertoaika keskimäärin 110 vuotta. Puuta myydään pääosin hankintakauppoina 4,7 milj. m³. Tuottavuuden arvioidaan säilyvän ennallaan. Kasvatus-

hakkuiden osuuden lisäksi hakkuista heikentää tuottavuutta, koneellistamisasteen nousu lisää vastaavasti tuottavuutta.

Metsähallituksen tarkoituksena on kestävä puuntuotannon turvaamiseksi tehdä vuonna 1992 seuraavat metsänhoitotöiden suoritelmät:

Toiminta	ha	arvio kust. milj. mk	%
Uudistamiseen liittyvät metsänhoitotyöt	..	66,6	44
Taimikonhoito	33 600	22,2	15
Lannoitus	12 100	11,3	7
Kunnostusojitus	23 200	12,5	8
Karsinta	1 400	4,7	3
Yhteiskustannukset		17,0	11
Työnjohtokustannukset		18,0	12
Yhteensä		152,3	100

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa puuntuotannon tulostavoitteeksi 252 milj. mk eli 21,6 % liikevaihdosta.

Puuntuotannon tulosalueen kehitys tunnuslukuina 1990—1992

	1990 toteu- tuma	1991 enna- koitu	1992 TMAE
Liikevaihto milj. mk	1 092	1 012	1 167
Käyttökate liikevaihdosta %	27,3	17,7	31,6
Ylijäämä			
— milj. mk	181	62	252
— liikevaihdosta %	16,8	6,1	21,6
Puun myynti milj. m ³	4,1	4,0	4,7
Tuottavuus metsätöissä			
m ³ /hlö/vuosi	3 148	3 150	3 150
Koneellistamisasteen kehitys %	20	20	22

Siemen- ja taimituotanto

Metsähallitus tuottaa noin 43 milj. tainta. Siemeniä tulee käyttöön noin 5 100 kg. Metsähallitus käyttää tuotetuista taimista pääosan ja siemenistä runsaan puolet. Oman käytön arvo on 23 milj. mk, joka katsotaan puuntuotannon kuluksi. Ulkopuolisille myydystä siemenistä ja taimista arvioidaan kertyvän tuloja noin 8 milj. mk. Siementen tuotantokustannukset ovat noin 14 milj. mk ja taimituotannon 17 milj. mk. Siemenviljelysten perustamisen ja hoidon sekä jälkeläiskokeiden ylläpidon menot ovat 7 milj. mk. Siemenviljelyksiä metsähallituksella on noin 2 700 ha ja jälkeläiskokeita noin 1 800 ha.

Siemen- ja taimituotannon tulosalueen kustannusten arvioidaan olevan yhteensä 15 milj. mk ja tulojen 8 milj. mk.

Virkistyspalvelut

Virkistyspalvelutoimintaa on miltei kaikilla metsähallituksen hallitsemilla alueilla. Luonnonsuojelun piirissä on alueita, joiden käyttö on rajoitettu.

Virkistystoiminnan maksulliset palvelut liittyvät pääasiassa retkeilyyn ja ulkoiluun, maan ja rakennusten vuokraukseen sekä metsästyksen ja kalastukseen. Maksuttomat ja jokamiehenoikeuksiin liittyvät palvelut ovat lähinnä ulkoilu- ja retkeilyreittien sekä autiotupien rakentamista ja ylläpitoa. Virkistys-

palveluihin varattujen alueiden kävijämäärän arvioidaan vastaavan noin miljoonaa käyntikertaa.

Metsähallituksen tarkoituksena on tarjota vuonna 1992 seuraavat virkistyspalvelut:

Tulosalueen palvelut	kpl
Maksulliset palvelut	
— metsästys- ja kalastusluvut	220 000
— yöpymisvuorokausia.....	35 000
— maan- ja rakennuksen vuokraus....	5 000
Maksuttomat palvelut	
— vapaan metsästysoikeuden käyttäjiä.	50 000
— vapaan kalastusoikeuden käyttäjiä..	7 500
— autiotupakäyntejä kpl.....	100 000
— moottorikelkka- ja ulkoilureittejä yläpidetään km.....	6 200
— rakennetaan km.....	600
Kalanistutukset	
— kalanpoikasia istutetaan milj. kpl...	2,5
— onkikokoisen kalan istutukset kg...	140 000

Virkistyspalveluiden tulosalueen tuloiksi arvioidaan 41 milj. mk ja palvelusten tuottamisen menot ovat noin 71 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa virkistyspalvelujen kehittämisen tavoitteeksi sen, että tulos on ylijäämäinen 1990-luvun loppuun mennessä.

Luonnonsuojelu

Metsähallituksen hoidossa on vuoden 1991 lopussa noin 275 lakisääteistä luonnonsuojelualuetta, joiden yhteispinta-ala on lähes 1,28 milj. ha. Lisäksi erilaisia suojelualuevarauksia on runsas 200 000 ha. Luonnonsuojelun tulosalueelle kuuluvat myös uhanalaisten lajien ja kiinteiden muinaisjäännösten suojelu ja hoito sekä muut talousmetsien luonnonsuojelun asiantuntijatehtävät. Tulosalueen tehtäviin kuuluu lisäksi erämaalain mukaisten erämaa-alueiden (1,5 milj. ha) suunnittelu. Suojelualueiden kävijämäärän arvioidaan vastaavan yli 500 000 käyntikertaa.

Metsähallituksen tavoitteena on, että vuonna 1992 suojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmiä valmistuu 20 kpl. Vuonna 1992 valmistuu Ystävyiden puiston Kuhmon opastus- ja tutkimuskeskus ja käynnistetään Saaistormeren kansallispuiston Kasnäsin, Linna-saaren kansallispuiston ja Ylä-Lapin opastuskeskusten rakennustyöt.

Luonnonsuojelun menot arvioidaan noin 49 milj. markaksi ja tulot 3 milj. markaksi.

Tulostavoitteiden mitoittamisessa on otettu huomioon, että lisäksi metsähallituksen luonnonsuojelumenoja varten on ympäristöministeriön pääluokassa esitetty määrärahoja kulutusmenoja ja korvauksia sekä sijoitusmenoja varten.

Taitotietopalvelut

Taitotietopalvelujen tulosalueella metsähallituksella on kaksi ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyöhanketta ja Neuvosto-Karjalan metsätalouden kehittämiseen liittyviä hankkeita.

Tulosalueen kustannuksiksi ja tuloiksi on arvioitu 15 milj. mk. Tulosalueen tavoitteena on tarjota ammattitaitoisia palveluja kehitysyhteistyötoimintaan. Maa- ja metsätalousministeriö edellyttää, että taitotietopalvelujen tulosalueen toiminta ei rasita metsähallituksen ylijäämää vuonna 1992 ja tulevina vuosina tulosalueen tuloksen tulee olla positiivinen.

21. (30.95.01, 21 ja 24) *Toimintamenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 041 580 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1992 pysyväisluonteisen henkilöstön työvuosien määrää supistetaan 21 henkilötyövuodella. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 980 000 mk 11 henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 35.15.22 ja 15 000 mk Kukkolankosken jakokunnalle myönnettävä avustus siirtona momentilta 31.99.40 sekä vähennyksenä 250 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 26.05.01 ja 650 000 mk metsäpalojen tähytystoiminnan siirtona momentille 26.80.22.

1992 menoarvio	1 041 580 000
1991 menoarvio	1 094 971 000
1990 tilinpäätös	919 121 402

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

1992 menoarvio	16 000 000
1991 menoarvio	21 000 000
1990 tilinpäätös	13 400 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää talonrakennusten suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnostuksesta sekä siemen- ja taimituotannon investoinneista aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 tilinpäätös.....	2 000 000

77. *Maa- ja vesirakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää teiden suunnittelusta, perusparannuksista ja rakentamisesta sekä uudisajatuksista aiheutuvien menojen ja yksityisteiden rakentamisosuuksien maksamiseen sekä kalatalouden edellyttämien rakenteiden ja laitteiden rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus rakentaa uusia teitä noin 200 km, peruskunnostaa teitä noin 390 km sekä tehdä metsien uudisajatuksista noin 4 900 ha:n alalla.

1992 menoarvio	22 000 000
1991 menoarvio	22 000 000
1990 tilinpäätös	22 000 000

78. *Yleiset uittoväylätyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsätaloutta palvelevien uittoväylätöiden toteuttamisesta, rakennustöissä tarvittavan kaluston hankkimisesta sekä laitteiden ja rakenteiden kunnossapidosta aiheutuvien menojen maksamiseen ja käytöstä poistetuilla uittoväylillä olevien raskaiden uittorakenteiden hoitomenoihin.

1992 menoarvio.....	9 000 000
1991 menoarvio.....	9 000 000
1990 tilinpäätös.....	6 000 000

87. *Maan hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maan hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsähallituksen hallinnassa olleiden ja myytyjen maa- ja vesialueiden sekä rakennusten myyntitulot on merkitty momentille 14.60.02.

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	12 000 000
1990 tilinpäätös	9 300 000

98. Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminta

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoimintaa harjoittavat Jokioisten siemenkeskus ja Siemenperunakeskus (Tyrvävä), jotka ovat liikelaitosten tapaan toimivia tuotantolaitoksia.

Jokioisten siemenkeskuksen tehtävänä on tuottaa ja markkinoida Maatalouden tutkimuskeskuksen kasviviljastusosaston lajikkeiden siementavaraa. Siemenkeskus vastaa ensisijaisesti lajikkeiden kanta-aineistosta sekä perus- ja valiosiemementuotannosta valtakunnassa. Lisäksi Siemenkeskus toimii linja-aineiston ja tulevien lajikkeiden lisäys- ja koeaineiston viljelyttäjänä.

Kahden viime satovuoden runsaista ja hyvälaatuisista sadoista johtuen viljelijöillä ei ole ollut tarvetta ostosiemeneen, minkä vuoksi kaikilla alan liikkeillä on isot markkinomattomat varastot. Siemenkaupan vuotuinen volyyymi on laskenut viime vuosien 120 milj. kilon tasosta noin 60 milj. kilon tasolle, jolla myynnin arvioidaan myös pysyvän lähivuosina.

Maatalouden ylituotannon supistaminen

merkitsee kylvösiemenen tarpeen vähenemistä. Jokioisten siemenkeskuksen tuotannon laajuutta joudutaan tämän vuoksi lähivuosina vähentämään.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut Siemenkeskuksen tulostavoitteeksi 1 % jälleenhankintahintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa noin 90 000 markan ylijäämää. Käyttökäteen arvioidaan olevan noin 1 % liikevaihdosta.

Siemenkeskuksen johtokunta päättää tuotannon laajuudesta. Siemenkeskuksen asettama liikevaihtotavoite on 12 570 000 mk, mikä on noin 17 % vuoden 1991 arvioitua määrää pienempi. Liikevaihdosta 10 540 000 mk on arvioitu kertyvän vuoden 1992 tuotannon myynnistä ja 2 030 000 mk varastossa olevan siemenen ja viljan myynnistä. Siemenkeskuksen käyttötuloiksi arvioidaan kertyvän 12 950 000 mk. Siemenkeskuksen sijoitusme-

noihin myönnetään 100 000 mk. Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut tavoitteeksi, että 1990-luvun puoliväliin mennessä Siemenkeskus saavuttaa sidotulle pääomalle 8 prosentin tuoton.

Siemenperunakeskuksen tehtävänä on terveen, korkealaatuisen siemenperunan tuottaminen maassamme viljeltävistä perunalajikkeista. Valtion ohella Siemenperunakeskuksen talouden ja hallinnon hoitoon osallistuvat ns. jäsenyhteisöinä maataloustuottajat, perunateollisuus ja kaupan keskusliikkeet. Laitosta koskevan, 1.12.1988 uudistetun sopimuksen mukaan valtio vastaa Siemenperunakeskuksen investointimenoista. Jäsenyhteisöt vastaavat keskuksen tuottaman siemenen markkinoinnista.

Valtakunnallinen perunan viljelyala on 1980-luvun lopulla pysynyt yli 40 000 hehtaarina. Tämä yhdessä satotasojen nousun kanssa on johtanut ruokaperunan ylituotantoon. Kun samanaikaisesti perunateollisuus on supistanut tuotantoaan, on viljelijöiden kiinnostus ja mahdollisuudet siemenkantojen uusimiseen heikentynyt merkittävästi. Jäsenyhteisöjen arvion mukaan korkealaatuisen kantasiemenen kysyntä vähenee edelleen.

Siemenperunakeskus tehostaa valmiuttaan tuottaa siementä uusista viljelyyn tulevista lajikkeista. Jäsenyhteisöjen tilauskannan supistuessa perus- ja valiosiemenen tuotantolaksi arvioidaan 250 hehtaaria (vähennystä noin 15 % v. 1991 verrattuna) ja toimitettavan siemenmäärän 5 000 tonniksi (vähennys noin 10 % v. 1991 verrattuna). Keskuksen kapasiteetti sopeutetaan kannattavan toiminnan edellyttämälle tasolle.

Tuotannon supistumisen ja terveen kanta-aineiston tuotannon ja ylläpidon korkeiden kulujen vuoksi Siemenperunakeskuksen johdokunta on vahvistanut laitoksen tulostavoitteeksi positiivisen käyttökäteen aikaansaamisen.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen maa- ja metsätalousministeriö on asettanut tulostavoitteen, jonka mukaan Siemenperunakeskuksen alijäämä voi olla enintään 4 % jälleenhankintahintaiseen vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta. Tämä vastaa noin 1 150 000 markan alijäämää. Käyttökäteen arvioidaan olevan noin 1 % liikevaihdosta. Siemenperunakeskuksen

liikevaihdoksi arvioidaan noin 16 500 000 mk, mikä on noin 18 % vuoden 1991 määrää pienempi.

Siemenperunakeskuksen käyttötuloina arvioidaan kertyvän 16 578 000 mk. Siemenperunakeskuksen sijoitusmenoihin myönnetään 565 000 mk.

Käyttötuloina arvioidaan kertyvän yhteensä 29 528 000 mk ja kun käyttömenoihin myönnetään yhteensä 27 218 000 mk, käyttötalouden rahoituskatteeksi muodostuu 2 310 000 mk.

Maatalouden tutkimuskeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1992:

	mk	mk
Liikevaihto		29 048 000
Kulut		
Aineet ja tarvikkeet	18 043 500	
Palkat ja muut henkilökulut	5 751 500	
Vuokrat	130 000	
Muut kulut	3 748 000	
Varaston kasvu .	1 105 000	28 778 000
Käyttökate		270 000
Poistot		
Rakennuksista	960 000	
Salaojituksista ..	15 000	
Koneista ja kalustosta	822 000	1 797 000
Liikealijäämä		1 527 000
Korkotuotot		5 000
Muut tuotot ja kulut		
Muut tuotot	475 000	
Muut kulut	—	+ 475 000
Välittömät verot		—10 000
Tilikauden alijäämä		1 057 000

22. Jokioisten siemenkeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 663 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liiketoiminnan käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 16 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Käyttövaroihin saa käyttää

yhteensä enintään 0,1 % ennakoidusta liikevaihdosta.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 14.47.01.

1992 menoarvio	10 663 000
1991 menoarvio	14 666 000
1990 tilinpäätös	15 147 007

24. Siemenperunakeskuksen käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 555 000 mk. Määrärahaa saa käyttää liiketoiminnan käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Käyttövaroihin saa käyttää

yhteensä enintään 0,1 % ennakoidusta liikevaihdosta.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 14.47.02.

1992 menoarvio	16 555 000
1991 menoarvio	19 545 000
1990 tilinpäätös	19 781 912

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 665 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 565 000 mk Siemenperunakeskuksen ja 100 000 mk Jokioisten siemenkeskuksen kalustohankintoihin.

1992 menoarvio.....	665 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	695 000

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. Kansainvälinen yhteistyö (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten organisaatioiden jäsenyydestä, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksesta aiheutuvien menojen sekä muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 6 750 000 mk muiden kuin jäsenmaksuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut	7 400 000
Kansainväliset erityissopimukset.....	520 000
Yhteistyö valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen kanssa	1 792 000
Matkat kansainvälisiin kokouksiin	2 567 000
Muut kansainvälisen yhteistyön menot.	1 871 000
Yhteensä	14 150 000

1992 menoarvio	14 150 000
1991 menoarvio	13 350 000
1990 tilinpäätös	13 325 659

27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 989 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmasa yksilöityjen tutkimusalojen lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden

yhteistyönä suoritettavan tutkimustoiminnan palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoina luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 165 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö.....	1 255 000
Kiinteistö- ja kaukokartoitus.....	1 739 000
Maatalous	10 531 000
Metsätalous.....	10 531 000
Kala- ja riistatalous.....	1 546 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen.....	387 000
Yhteensä	25 989 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ennen vuotta 1992 aloitettujen keskeneräisten tutkimusten määräraha-tarpeena 20 000 000 mk. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös kansainvälisen tutkimusyhteistyön hankkeiden rahoittamiseen. Tutkimushankkeiden arviointia parannetaan.

1992 menoarvio	25 989 000
1991 menoarvio	26 400 000
1990 tilinpäätös	22 618 823

(40.) *Muut avustukset*

Selvitysosa: Momentti ja sille vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa ehdollisena myönnetty määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio..... 150 000

43. *Eräät korvaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien sekä Iijoen vesistön uittoväylätoistista aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja määräraha muutettu arviomäärärahaksi. Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella ei ole maksettu toistaiseksi korvauksia. Iijoen vesistön vanhoista uittoväylätoistista aiheutuvat menot ja korvaukset arvioidaan 31 500 000 markaksi. Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 27 053 000 mk.

1992 menoarvio..... 500 000

1991 menoarvio..... 500 000

1990 tilinpäätös..... 2 000 000

44. *Eräät yhteistyöhankkeet (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 44 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla Suomen lähialueiden sekä lähialueita kauempana Neuvos-

toliitossa toteutettavista yhteistyöhankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 30 000 000 mk siirtona momentilta 30.32.40 elintarviketuotantoprojektin menoina. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 40 000 000 mk elintarvikeprojektin menoihin, mistä 20 000 000 mk tai enintään puolet katetaan lannoiteveron tuotolla. Määrärahasta on tarkoitus käyttää enintään 2 000 000 mk lähialueiden ulkopuolisiin elintarvikeprojekteihin ja 4 100 000 mk Neuvosto-Karjalan alueella toteutettavaan metsätalouden ja erätalouden kehittämisen yhteistyöhankkeisiin.

1992 menoarvio 44 100 000

48. *Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/83) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä korvausten maksamiseen metsälautakunnille niiden kyseisen lain 4 §:n nojalla antamasta asiantuntija-avusta. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio..... 5 000 000

1991 menoarvio..... 5 000 000

Pääluokan 30 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk	± %
01. Maa- ja metsätalousministeriö (650).....	31 849	44 493	42 835	— 1 658	— 4
08. Maatilahallinto (670).....	181 835	220 723	191 160	— 29 563	—13
14. Valtion maatalousteknologian tutkimuslaitos (660).....	8 580	10 616	10 505	— 111	— 1
29. Viljan varmuusvarastointi (670).	101 827	220 300	253 180	+ 32 880	+ 15
30. Maaseudun elinkeinojen neuvonta (670).....	190 067	195 270	173 730	— 21 540	—11
31. Hinta- ja tulotuki (670).....	3 918 261	4 127 500	4 462 700	+ 335 200	+ 8
32. Maataloustuotteiden vientituki ja tuotannon tasapainottamistimenpiteet (670).....	4 286 508	3 982 000	4 085 000	+ 103 000	+ 3
33. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen (670) .	983 661	925 750	915 000	— 10 750	— 1
34. Muut maatalouden menot (670).	101 901	67 500	30 500	— 37 000	—55
35. Metsästys ja porotalous (690) ..	61 504	65 796	67 053	+ 1 257	+ 2
37. Kalatalous (690).....	95 457	110 800	109 362	— 1 438	— 1
38. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos (690).....	81 819	98 981	110 624	+ 11 643	+ 12
40. Vesivarojen käyttö ja hoito (560).	184 693	162 335	206 235	+ 43 900	+ 27
(50.) Yleismetsätalous (680).....	25 625	—	—	—	—
58. Yksityismetsätalous (680).....	756 268	733 785	697 264	— 36 521	— 5
60. Maanmittaushallinto (550).....	433 883	521 000	502 945	— 18 055	— 3
65. Geodeettinen laitos (550).....	10 715	12 084	13 804	+ 1 720	+ 14
70. Maatalouden tutkimuskeskus (660).....	137 436	168 962	167 591	— 1 371	— 1
72. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos (660).....	9 108	11 420	10 993	— 427	— 4
76. Metsätutkimuslaitos (660).....	151 676	201 823	201 182	— 641	— 0
80. Eläinlääkintätoimi (670).....	24 510	34 114	33 575	— 539	— 2
84. Valtion eläinlääketieteellinen laitos (670).....	50 612	50 170	57 637	+ 7 467	+ 15
90. Valtion margariinitehdas (850) .	824	250	260	+ 10	+ 4
95. Metsähallitus (680).....	52 700	67 000	61 000	— 6 000	— 9
98. Maatalouden tutkimuskeskuk- sen liiketoiminta (660).....	3 209	500	665	+ 165	+ 33
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot (650).	38 944	45 400	89 739	+ 44 339	+ 98
Yhteensä	11 923 470	12 078 572	12 494 539	+ 415 967	+ 3

Pääluokan 30 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk	± %
90. Valtion margariinitehdas (850) .	29 319	33 186	28 920	— 4 266	—13
95. Metsähallitus (680).....	1 010 130	1 094 971	1 041 580	—53 391	— 5
98. Maatalouden tutkimuskeskuk- sen liiketoiminta (660).....	34 929	34 211	27 218	— 6 993	—20
Yhteensä	1 074 378	1 162 368	1 097 718	—64 650	— 6

Pääluokka 31

LIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 15 205 henkilövuotta.

Selvitysosa: Viime vuosikymmenellä pääteiden liikennemäärä kasvoi 65 % ja muiden teiden liikenne noin 35 %. Lentoliikenne kasvoi 1980-luvulla yli kaksinkertaiseksi. Rautatieliikenteen lisäys oli runsaan prosentin ja vesiliikenteen noin 15 %. Myös tietoliikenteen volyymi yli kaksinkertaistui ja postiliikenne kasvoi noin neljänneksellä.

Liikenne- ja viestintäpolitiikassa kiinnitetään erityistä huomiota liikenne- ja viestintäverkkoihin, kuljetuskustannusten alentamiseen, joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen, liikenneturvallisuuteen sekä liikenteen ympäristökysymyksiin.

Suomen liikenne-elinkeinon kansainvälistä kilpailukykyä pyritään parantamaan ja varmistamaan yhtäläiset lähtökohdat tärkeimpiin kilpailijamaihin nähden yhdentymiskehi-

tyksessä. Tavoitteena on kääntää kuljetustaseen kehitys edulliseen suuntaan.

Liikenneturvallisuutta parannetaan yhteistyössä oikeus-, poliisi-, opetus- ja sosiaaliviranomaisten kanssa siten, että erityisesti vakavat liikenneonnettomuudet vähenevät. Tavoitteena on tieliikenteessä kuolleiden määrän alentaminen puoleen vuoden 1989 tasosta 1990-luvulla. Samalla loukkaantumis- ja onnettomuusriskiä tieliikenteessä alennetaan.

Joukkoliikennettä kehitetään kiinnittäen erityistä huomiota joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen, liikennemuotojen yhteistyön kehittämiseen sekä liikenteen peruspalvelujen turvaamiseen.

Hallinnonalan siirtymistä tulohajaukseen jatketaan siten, että järjestelmän piiriin siirtyvät Autorekisterikeskus ja Telehallintokeskus vuonna 1992. Koko hallinnonala on tarkoitus saada tulohajaukseen vuodesta 1993 lukien.

01. Liikenneministeriö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 540 000 mk.

Ministeriöön voidaan 1.3.1992 lukien perustaa kaksi peruspalkkaista hallitusneuvoksen virkaa (A 28) edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 630 000 mk kolmen viran lakkauttamisen johdosta samasta ajankohdasta lukien.

Ministeriöön voidaan 1.3.1992 lukien perustaa sopimuspalkkainen neuvottelevan virkamiehen (S 28) virka edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkautetaan hallitusneuvoksen, toimistopäällikkönä (A 29) virka.

Sopimuspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 278 000 mk yhden viran perustamiseksi asiantuntijatehtäviin 1.3.1992 lukien edellyttäen, että peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 239 000 mk samasta ajankohdasta lukien yhden viran palkkauksena.

Tilapäisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 221 000 mk yhden henkilön palkkaamiseksi 1.3.1992 lukien. Samalla tilapäisten virkamiesten palkkauksista vähennetään samasta ajankohdasta lukien 241 000 mk yhden henkilön palkkauksena.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 138,

joista perus- ja sopimuspalkkaisia 136 ja tilapäisiä kaksi.

1992 menoarvio	30 540 000
1991 menoarvio	30 309 000
1990 tilinpäätös	23 613 552

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 15 120 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon ministeriön 100-vuotisjuhlien järjestäminen sekä Suomen osuus 3 500 000 mk Suomessa järjestettävän kansainvälisen neuvoo-antavan telekomitean (CCITT:n) kokousmenoista.

1992 menoarvio	15 120 000
1991 menoarvio	9 700 000
1990 tilinpäätös	8 612 940

24. Tielaitos

Selvitysosa: Momentilta 31.24.21 rahoitetaan yleisten teiden perustienpito, jolla tarkoitetaan teiden hoitoa, kunnostusta, peruskorjauksia sekä pieniä liikenneympäristön parannustoimenpiteitä. Momentilta rahoitetaan myös kaluston hankinta, tutkimus- ja kehittämistoiminta, hallinto- ja viranomais-toiminta sekä perustienpidon suunnittelu.

Momentilta 31.24.77 rahoitetaan tieverkon kehittämishankkeet, joilla tarkoitetaan liikenneoloja merkittävästi kohentavia tieinvestointeja sekä niiden suunnittelu.

Yleisten teiden merkittävimmät ongelmat ovat liikenneturvallisuus, vilkasliikenteisten teiden riittämätön välityskyky ja teiden heikko kantavuus.

Vuonna 1990 tapahtui yleisillä teillä 4 279 henkilövahinkoihin johtanutta onnettomuutta. Ruuhkaisia valtatiekilometrejä oli 910 km. Tiepäällysteiden urat on viime vuosina saatu poistetuksi kesäaikana. Syksyllä 1990 päällystyskauden päättyessä oli vilkkaasti liikennöidyillä pääteillä yli 20 mm:n uria vain satunnaisesti. Tielaitos saavutti pääosin vuonna 1990 tulostavoitteensa. Henkilövahinko-onnettomuuksien määrä aleni 12 %. Pääteiden kunto pidettiin hyvänä. Liikenteen sujuvuutta parannettiin usealla hankkeella. Kantavuudeltaan puutteellisia päällystettyjä teitä oli vuonna 1990 noin 6 200 km.

Vuonna 1990 käynnissä olleiden hankkeiden kustannusarvioiden summa nousi 4,5 % lähinnä rakennusaikaisista suunnitelmiin tehdystä muutoksista johtuen. Tietuotannon taloudellisuus parani 2 %. Tielaitoksen yleiskustannukset ja hallinnollinen henkilöstö vähenivät.

Liikenneministeriö asettaa tielaitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

- Tielaitoksen ympäristöpoliittinen suunnitelma valmistuu. Ympäristövaikutusten arviointimenettely on otettu käyttöön.
- Tielaitoksen toimin vähennetään ainakin 50 henkilövahinko-onnettomuutta. Yhteistyötä poliisin kanssa tehostetaan liikenteen ohjauksessa ja valvonnassa.
- Huonokuntoisten päällysteiden määrä lisääntyy enintään 300 km vuoden 1990 tasosta. Kantavuuspuutteita päällystetyillä teillä on korkeintaan 6 200 km.
- Tielaitoksen tuottavuus ja toimintaan sidotun pääoman käytön tehokkuus paranevat.

Tavoitteiden toteuttamisessa tielaitos ottaa huomioon asiakkaiden edun.

Tielaitoksen henkilövahvuus oli vuonna 1991 keskimäärin 10 550. Vuonna 1992 henkilövahvuuden arvioidaan vähentyvän 10 500:ksi. Vuoteen 1995 mennessä henkilöstön määrää supistetaan edelleen valtioneuvoston 30.4.1991 meno- ja henkilöstökehysten tarkistamisesta tekemän periaatepäätöksen toteuttamiseksi. Tielaitoksen organisaation kehittämistä selvitetään tavoitteena supistaa hallintoa kaikilla tasoilla piirihallinto mukaanlukien.

Lisäksi tielaitos työllistää momentin 25.50.77 noin 5 milj. markan määrärahalta keskimäärin 30 vankia. Myös työllisyysvaroin momenteilta 34.06.02 ja 34.06.77 rahoitetaan tienpitoa vaikeimmilla työttömyysalueilla.

21. Yleisten teiden perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 805 207 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön tulospalkkioiden maksamiseen siten, että tielaitoksen tulosityksiköiden tulospalkkiosumma on enintään 3,5 % niiden vuoden 1992 palkkasummasta ja että tulospalkkioiden kassamenot maksetaan vuoden 1993 määrärahasta. Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä pois-toihin sekä alan museotoiminnan tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös rakennushallinnolle maksettaviin vuokriin ja muihin toimitiloista rakennushallinnolle aiheutuviin menoihin.

Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhemminä vuosina menoja vuoden 1992 kustannustasossa 1 000 milj. mk. Näistä sitoumuksista aiheutuu noin 100 milj. mk kaluston tilauksista.

Selvitysosa: Liikenteen kasvun arvioidaan vuonna 1992 olevan noin 1 %. Perustienpidon painopistettä siirretään peruskorjauksista teiden kunnostukseen. Seuraavassa luokittelutaan uusitussa laskelmassa on esitetty perustienpidon kustannukset tehtävittäin:

	milj. mk
Hallinto	570
Hoito	959
Kunnostus	1 294
Peruskorjaukset	607
Liikenneympäristön parantaminen	283
Tie- ja siltasuunnittelu	224
Tutkimus- ja kehittämistoiminta	70
Kalustohankinnat	203
Laskennalliset vähennyserät	—280
Vähennyserät muilta momenteilta	—125
Rahoitustarve	3 805

Toimenpiteiden kustannukset sisältävät kaluston ja toimitilojen pääomakulut. Uutta kalustoa hankitaan likimain poistoja vastaavasti.

Perustienpidon rahoituksen alueellinen jakautuminen määräytyy tienpituuden, liikennesuoritteiden, liikenneonnettomuuksien ja lauttojen käyttökustannusten perusteella. Näin saatuun piirikohtaiseen rahoitusjakau-

tumaan on lisätty lauttahankinnoista aiheutuvat kustannukset. Suunniteltu alueellinen rahoitus on seuraava:

	milj. mk
Uudenmaan tiepiiri	419
Turun tiepiiri	502
Hämeen tiepiiri	351
Kymen tiepiiri	210
Mikkelin tiepiiri	233
Pohjois-Karjalan tiepiiri	185
Kuopion tiepiiri	223
Keski-Suomen tiepiiri	253
Vaasan tiepiiri	336
Keski-Pohjanmaan tiepiiri	156
Oulun tiepiiri	243
Kainuun tiepiiri	155
Lapin tiepiiri	306
Tiehallitus	233
Yhteensä	3 805

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä hallinnonalan meno- ja henkilöstökehyksen edellyttämä palkkasummien säästö sekä vuoden 1991 menoarvioon sisältyneet ehdolliset määrärahat, yhteensä 1 800 000 mk.

Momentille on tulosohjaushankkeeseen liittyen budjetoitu kaikki toimitilojen käytöstä aiheutuvat kiinteistöjen hoito-, siivous-, puhelunvälitys- ja autopaikkamenot sekä tilojen muutostöiden kustannukset. Tämä merkitsee yhteensä noin 13 800 000 markan lisäystä rakennushallinnolle maksettaviin menoihin. Vastaava rakennushallinnon tulojen lisäys on merkitty momentille 12.28.61.

Laitoksen monitoimikiinteistöjen lomakäytöstä peritään henkilöstöltä välittömät kulut, jotka merkitään tuloina momentille 12.31.24. Järjestöt vastaavat niille osoitettujen tilojen tavanomaisista käyttökuluista.

1992 menoarvio	3 805 207 000
1991 menoarvio	3 897 300 000
1990 tilinpäätös	2 645 627 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 29 200 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Turun tiepiirin konekorjaamo, Turku...	3 375	31 200	9 244	6 900 000	22 000 000
2.	Kymen tiepiirin johtokeskus, Kouvola..	600	7 000	11 667	4 000 000	500 000
3.	Iisalmen tiemestaripiirin tukikohta ja hiekkavarasto, Iisalmi	2 305	11 000	4 772	1 000 000	2 000 000
4.	Hämeen piirin keskusvarasto ja maatu- kimuslaboratorio, Tampere	1 475	11 300	7 661	1 000 000	1 700 000
5.	Kankaanpään tiemestaripiirin tukikohta, Kankaanpää.....	1 402	9 500	6 776		500 000
6.	Muut talonrakennustyöt ja rakennus- suunnittelu		3 000			2 500 000
					Yhteensä	29 200 000

1992 menoarvio 29 200 000
 1991 menoarvio 14 150 000
 1990 tilinpäätös 28 000 000

77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 908 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyssä mainittujen, kustannusarvioltaan merkittävien tieverkon kehittämishankkeiden toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien tie- ja siltahankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin. Lisäksi momentilta saa ra-

hoittaa alueellisesti rajattujen liikenne- ja tieverkkosuunnitelmien laatimista.

Määrärahaa saa käyttää henkilöstön palkkauksien ja tulospalkkioiden maksamiseen siten, että tulosityksiköiden tulospalkkiosumma on enintään 3,5 % vuoden 1992 palkkasummasta. Tulospalkkiosta aiheutuvat kasvasamenot maksetaan vuoden 1993 määrärahaa.

Hanke-erittelyihin sisältyvistä hankkeista sekä tie- ja siltasuunnitelmista saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle myöhempinä vuosina menoja vuoden 1992 kustannustasossa 2 500 milj. mk.

Hanke-erittely:

	Valmis liiken- teelle	Kust. arvio Mmk	Jo bud- jetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
PÄÄTIET				
1 Keskenäiset hankkeet				
— Vt 1 Paimio-Turku mo-tie.....	1996	1083	89	154 000 000
— Vt 2 Nakkilan eritasoliittymä.....	1992	30	20	10 000 000
— Vt 3 Helsingby-Pitkämäki mo-tie.....	1995	201	23	57 000 000
— Vt 3 Rautaharkon eritasoliittymä.....	1992	84	51	23 000 000
— Vt 3 Keimola-Hämeenlinna mo-tie.....	1993	1177	932	163 000 000
— Vt 4 Kello-Räinänperä mol-tie.....	1994	244	103	71 000 000
— Vt 4 Pukkiniitty-Pumperi mo-tie.....	1992	99	72	26 000 000
— Vt 4 Rovaniemi-Saarenkylä.....	1996	154	35	27 000 000
— Vt 5 Vierumäki-Heinolankylä mol/mo-tie.....	1993	492	229	116 000 000
— Vt 5 Pitkälahti-Jynkkä mo-tie.....	1992	98	88	11 000 000
— Vt 5 Vuorela-Siilinjärvi mo-tie.....	1992	281	225	53 000 000
— Vt 7 Otsola-Summa mo-tie.....	1995	339	21	84 000 000
— Vt 7 Uudenmaan piirin raja-Heinlahti.....	1992	36	22	15 000 000
— Vt 8 Rauma E:n eritasoliittymä.....	1993	53	18	23 000 000
— Vt 9 Lakalaiva-Alasjärvi mo-tie.....	1994	406	82	110 000 000
— Vt 12 Hälvälä-Soramäki mol-tie.....	1993	72	5	41 000 000
— Vt 17 Noljakan eritasoliittymä.....	1993	33	8	16 000 000

	Valmis liiken- teelle	Kust. arvio Mmk	Jo bud- jetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
— Kt 40 Raisionlahti-Kausela tiejärjestelyineen....	1995	423	152	105 000 000
— Kt 50 Tikkurila-Hakunila	1993	351	182	85 000 000
— Kt 51 Helsinginraja-Haukilahti	1995	201	19	51 000 000
— Kt 59 Oravankivensalmen silta	1992	25	16	9 000 000
— Kt 67 Rintalanmäki-Itikka	1992	74	52	21 000 000
— Kt 69 Kivisalmi-Rautalampi	1992	27	16	11 000 000
— Kt 76 Sotkamon keskustan lj II.....	1993	20	6	7 000 000
— Liikenteelle avattujen viimeistelyt.....		522	493	10 800 000
				Keskeneräiset päätiehankkeet yhteensä 1 299 800 000

PÄÄTIET

2 Alkavat hankkeet

— Vt 2 Huittisten kohdalla	1993	19		5 000 000
— Vt 3 Jalasjärvi-Turun piirin raja.....	1994	80		5 000 000
— Vt 4 Linnanmaa-Kello	1994	65		10 000 000
— Vt 5 Heinolankylä-Lusi mo-tie	1996	194		5 000 000
— Vt 6 Taavetin kohdalla.....	1994	22		4 000 000
— Vt 12 Nastola-Uusikylä mol-tie.....	1995	111		4 000 000
— Mt 970 Utsjoen silta	1994	35		10 000 000
				Alkavat päätiehankkeet yhteensä 43 000 000

MUUT TIET

1 Keskeneräiset hankkeet

— Mt 113 Solvik-Siuntio	1993	25	1	2 000 000
— Mt 137 Valkoisenlähteentie-Hyrylä mo-tie.....	1994	424	74	90 000 000
— Mt 154 Kuggsundin silta	1993	35	7	24 000 000
— Mt 210 Loimaa-Alastaro-Virttaa	1993	58	35	13 000 000
— Mt 216 Panelia-Eurakoski	1992	16	11	5 000 000
— Mt 293 Kivelä-Lammi	1994	34	1	13 000 000
— Mt 338 Aitovuori-Teisko	1992	54	50	5 000 000
— Mt 349 Virrat-Ähtäri.....	1994	91	7	31 000 000
— Mt 542 Mikkelin piirin raja-Pajumäki	1993	39	8	16 000 000
— Mt 624 Petäjavesi-Multia	1993	69	25	28 000 000
— Mt 661 Isojoen keskusta ja Isojoki-Dagsmark ..	1992	35	26	10 000 000
— Mt 793 Haapaveden tiejärjestelyt.....	1992	28	6	22 000 000
— Mt 939 Ylläsjärvi-Ruottama	1992	45	38	8 000 000
— Mt 1404 Järvenpää-Pornainen	1994	36		10 000 000
— Pt 13004 Lampaluoto-Ahlainen.....	1993	64	32	22 000 000
— Pt 13785 Sääksjärvi-Hervanta	1993	42	5	22 000 000
— Pt 18693 Sangin silta.....	1992	15	5	9 000 000
— Po 50023 Jäniskoski-Norjan raja	1992	26	18	7 000 000
— Liikenteelle avattujen viimeistelyt.....		141	132	10 000 000
				Keskeneräiset muiden teiden hankkeet yhteensä 347 000 000

MUUT TIET

2 Alkavat hankkeet

— Mt 3024 Lempäälän taajamajärjestelyt.....	1993	20		5 000 000
— Mt 5053 Romppala-Ahveninen	1994	28		3 000 000
— Mt 9521 Rovaniemen lentoasemantie	1993	19		7 000 000

	Valmis liiken- teelle	Kust. arvio Mmk	Jo bud- jetoitu Mmk	Arvioidut kustannukset mk
— Pt 16563 Jämsä-Kaipola.....	1993	18		3 000 000
— Kirkkonummi-Turku-radan tiejärjestelyt.....	1995	101		2 000 000
Alkavat muiden teiden hankkeet yhteensä				20 000 000

Selvitysosa: Uudet tieverkon kehittämishankkeet ovat yhteiskuntataloudellisesti kannattavia ja painottavat liikenneturvallisuutta ja ympäristöä.

Vuonna 1992 ruuhkia vähentäviä hankkeita aloitetaan yhteispituudeltaan noin 30 km.

Tulo- ja menoarvioesityksessä on jatkorahoitus kaikille vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa oleville hankkeille. Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseen verrattuna hankkeen vt 9 Lakalaiva—Alasjärvi kustannusarviota on reaalisesti nostettu noin 50 milj. mk. Vastaavasti hankkeen vt 3 Keimola—Hämeenlinna kustannusarviota on vähennetty. Hankkeen vt 3 Keimola—Hämeenlinna yhteydessä toteutetaan myös kevyen liikenteen järjestelyt Hämeenlinnassa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältyneet 1 150 000 markan määrärahat.

Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenveto käynnissäolevien ja vuonna 1992 alkavien hankkeiden kustannuksista sekä rahoitustarpeesta vuosina 1993 ja 1994. Lisäksi laskelmassa on esitetty kehittämishankkeiden tie- ja siltasuunnittelun kustannukset sekä laskennalliset vähennyserät.

	1992 milj. mk	1993 milj. mk	1994 milj. mk
Päätiet			
— keskeneräiset hankkeet	1164	1 021	628
— vuonna 1992 alkavat hankkeet.....	43	166	199
Pääkaupunkiseutu			
— keskeneräiset hankkeet	136	138	45
Muut tiet			
— keskeneräiset hankkeet	347	291	138
— vuonna 1992 alkavat hankkeet.....	20	66	55

Tie- ja siltasuunnittelu ...	280	300	300
Vieraat työt ja muut laskennalliset vähennyserät..	—81	—80	—85
Rahoitustarve	1 909	1 902	1 280

Vuonna 1992 käynnistyy 12 hanketta kustannusarvioiltaan yhteensä 712 milj. mk.

Alkavien kustannusarvioltaan yli 25 milj. markan hankkeiden perusteluina esitetään seuraavaa:

Valtatie 3 välillä Jalasjärvi—Turun tiepiirin raja

Hanke käsittää tien rakenteen parantamisen, leventämisen ja yksityisteiden järjestelyt sekä tielinjan siirron Koskuen taajaman ohi (yhteensä noin 26 km). Hanke parantaa erityisesti liikenneturvallisuutta.

Valtatie 4 välillä Linnanmaa—Kello

Hanke käsittää moottoriliikennetien täydentämisen moottoritieksi (7 km) sekä uuden eritasoliittymän rakentamisen Pateniemeen. Hanke vähentää ruuhkia ja parantaa liikenneturvallisuutta.

Valtatie 5 välillä Heinolankylä—Lusi

Hanke käsittää moottoritien rakentamisen (10 km) jo rakenteilla olevan Heinolan ohittavan osuuden jatkeeksi. Hankkeeseen sisältyy myös osuuden Lusi—Makkaramäki rakentaminen moottoriliikennetieksi. Hanke vähentää ruuhkia ja parantaa liikenneturvallisuutta.

Valtatie 12 välillä Nastola—Uusikylä

Hanke käsittää moottoriliikennetien (9,8 km) sekä kahden eritasoliittymän rakentamisen. Hanke parantaa liikenneturvallisuutta, lisää liikenteen välityskykyä sekä poistaa Nastolan taajaman alueella pitkämatkaisen ja paikallisen liikenteen sekoittumisen.

Maantie 970 Utsjoen silta

Hanke käsittää uuden sillan rakentamisen ja samalla myös uuden rajanylityspaikan avaamisen Suomen ja Norjan välillä Utsjoel-

la. Kyseessä on valtioiden välinen yhteishanke, josta Norjan osuus on 17 milj. mk ja Suomen osuus 19 milj. mk.

Maantie 5053 välillä Romppala—Ahveninen

Hanke käsittää tien suuntauksen parantamisen ja kestopäällystämisen (21,8 km). Nykyinen tie on sorapäällysteinen, mutkainen, mäkinen ja routiva kokoojaluokan maantie, joka muodostaa Enocellin Uimaharjun tehtaiden raakapuukuljetusten pääyhteyden lännestä. Eduskunta on edellyttänyt, että hanke toteutetaan Uimaharjun tehtaiden laajennuksen valmistumiseen mennessä.

Kirkkonummi—Turku-radan tiejärjestelyt

Hankkeen tarkoituksena on mahdollistaa junanopeuksien nostaminen 160—200 km/h tasolle poistamalla yleisten teiden tasoristeykset. Samalla parannetaan yleisten teiden liikenneturvallisuutta sekä liikenteen sujuvuutta. Hanke rahoitetaan yhdessä Valtionrautateiden kanssa.

1992 menoarvio	1 908 800 000
1991 menoarvio	1 886 150 000
1990 tilinpäätös	2 336 250 000

78. Ulkopuolisille tehtävät työt (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tielaitoksen ja ulkopuolisten välisiin sitoumusosuuksiin perustuviin sekä maksullisina palveluina tehtäviin töihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää tielaitoksen maksuasetuksen (1155/91) mukaisiin maksullisiin palveluihin.

Käyttösuunnitelma:

	mk
Maksullinen palvelutoiminta	25 000 000
Muut ulkopuolisille tehtävät työt	75 000 000
Yhteensä	100 000 000

Selvitysosa: Ulkopuolisille tehtävistä töistä perittävät korvaukset ja maksut on merkitty tuloina momenteille 12.31.25 ja 26.

1992 menoarvio	100 000 000
1991 menoarvio	100 000 000
1990 tilinpäätös	87 382 560

87. Maa-alueiden hankinta ja tielain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 198 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa-alueiden hankintamenojen, yleisistä teistä annetun lain (243/54) ja asetuksen (487/57) mukaisten korvausten ja maanmittausmaksusta annetun lain (475/85) mukaisten maanmittausmaksujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/54) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvitysten piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

1992 menoarvio	198 000 000
1991 menoarvio	194 000 000
1990 tilinpäätös	213 012 811

25. Tienpidon valtionavut

31. Valtionapu kunnille paikallisteiden aiheuttamista menoista

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionapujen maksamiseen erityisesti vähävaraisille kunnille tielain (243/54) perusteella määrättyjen, paikallisteiden tekemisestä ja kunnossapidosta aiheutuvien kustannusosuuksien alentamiseen.

1992 menoarvio	3 500 000
1991 menoarvio	3 800 000
1990 tilinpäätös	3 798 467

33. Korvaukset katujen kestopäällystämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) 136 a §:n mukaisten korvausten maksamiseen kunnille kauko- ja kauttakulkuliikenteelle tärkeiden katujen ja kaavateiden kestopäällystämiskustannuksiin.

1992 menoarvio	3 000 000
1991 menoarvio	3 100 000
1990 tilinpäätös	3 000 000

34. *Valtionapu katujen rakentamiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennuslain (370/58) 136 a §:n mukaisten, harkinnanvaraisten avustusten maksamiseen kunnille katujen ja kaavateiden rakentamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on suurissa kaupungeissa tarkoitus painottaa joukkoliikenteen kehittämisen kannalta tärkeiden kaukoja kauttakulkuliikenteen katujen rakentamiseen.

1992 menoarvio.....	25 000 000
1991 menoarvio.....	32 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—12 000 000
1990 tilinpäätös.....	51 200 000

50. *Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten valtionapujen maksamiseen teiden kunnossapitokustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää noin 1 000 000 mk tasoristeysten turvallisuuden parantamiseen ja noin 1 500 000 mk sorateiden päällystämiskokeluihin.

1992 menoarvio.....	130 000 000
1991 menoarvio.....	123 000 000
1990 tilinpäätös.....	116 055 422

51. *Valtionapu yksityisten teiden tekemiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain (358/62) mukaisten teiden tekemisen valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään noin 5,5 milj. mk aiemmin avustuspäätöksen saaneiden hankkeiden jatkoavustuksiin sekä noin 19,5 milj. mk uusien hankkeiden avustuksiin.

1992 menoarvio.....	25 000 000
1991 menoarvio.....	35 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—15 000 000
1990 tilinpäätös.....	33 000 000

30. Merenkululaitos

Selvitysosa: Merenkululaitoksen päätulosalueet ovat talvimerenkulku, luotsaustoiminta sekä väylänpito.

Vesitse tapahtuvan ulkomaanliikenteen arvioidaan kasvavan 3 prosenttia 58 milj. tonniin (vuonna 1991 arvio -2 prosenttia) satamakäyntien määrän 27 000 käyntikertaan (vuonna 1991 arvio 26 000). Kotimaan liikenteessä kuljetetaan vuosittain 5 000 aluksella 6 milj. tonnia tavaroita Suomen satamien välillä. Kauppamerenkulun väylästä kehittää siten, että liikenne voidaan ympärivuotisesti hoitaa kuljetustaloudellisesti edullisempia reittejä ja väyläsyvyyskäyttämällä.

Talvikauden liikenteen määrän arvioidaan pysyvän vuoden 1991 tasolla (vuonna 1991 arvio 23,5 milj. tonnia). Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan edelleen yhdeksän jäänmurtajan voimin 22 talvisatamaan talven ankaruus huomioon ottaen mahdollisimman vähin viivytyksin. Liikenneministeriö on lisäksi asettanut merenkululaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

	1990	1991 TMA	1991 Arvio	1992
SUORITTEET				
Luotsausten määrä kpl.....	35200	35000	30000	30000
Ylläpidettävien väylien pituus km				
— kauppamerenkulku.....	5471	5770	5481	5481
— muut väylät.....	9790	8200	9790	9797
TUOTTAVUUDEN KEHITYS				
KAUPPAMERENKULUN TALOUDELLISUUS				
— mk/kuljetettu tonni rannikko...	—	9.0	9.6	9.4
— mk/kuljetettu tonni (Saimaa)...	—	36.7	46.4	44.0
MUUN VESILIIKENTEEN TALOUDELLISUUS				
— Kustannukset mk/väyläkm.....	—	13400	17000	16300

KAUPPAMEREN-
KULUN KUS-
TANNUSVAS-
TAAVUUS %

— Luotsausmaksu .	27,6	26,3	25,0	26,1
— Väylämaksu	67,2	53,3	66,0	66,1

Monitoimimurtaja tilataan syksyllä 1991 ja otetaan käyttöön kevättalvella 1993. Monitoimimurtaja korvaa yhden Karhu-luokan jäänmurtajan. Monitoimimurtaja on tarkoitus vuokrata kesäajaksi offshore-toimintaan Pohjanmerelle norjalaisen yrityksen käyttöön.

Merenkulun turvallisuuden valvontaa tehostetaan katsastus- ja tarkastusjärjestelmää kehittämällä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 713 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

1992 menoarvio	713 000 000
1991 menoarvio	727 450 000
1990 tilinpäätös	505 515 362

22. *Saimaan kanavan hoitokunta* (arvio-
määräraha)

Momentille myönnetään 1 058 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan kanavan hoitokunnan puheenjohtajan ja jäsenten palkkioiden, viiden viran palkkauksen, matkakorvausten, toimistokaluston hankinta- ja korjausmenojen sekä muiden kulutus- ja edustusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:		mk
Palkkaukset.....		873 000
Muut menot.....		185 000
	Yhteensä	1 058 000
1992 menoarvio.....		1 058 000
1991 menoarvio.....		941 000
1990 tilinpäätös.....		808 003

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkopuolisille tehtävien töiden aiheuttamien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 1 200 000 mk enintään kahdeksan henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.30.

1992 menoarvio.....	3 000 000
---------------------	-----------

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 27 100 000 mk.

Hanke-erittely:

	Kustannusarvio mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Yhteysalukset.....	17 100 000	6 650 000	7 000 000
2. Jäänmurtajan hankinta ja rahoitusmenot.....	581 425 000	2 316 000	20 100 000
	Yhteensä		27 100 000

Määrärahaa saa käyttää jäänmurtajan ja yhteysaluksen hankinnasta ja suunnittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Aiemmin myönnetyn jäänmurtajahankintavaltaisuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1993 36,3

milj. mk, vuonna 1994 81,6 milj. mk, vuonna 1995 77,0 milj. mk ja vuosina 1996—2001 364,3 milj. mk.

1992 menoarvio.....	27 100 000
1991 menoarvio.....	7 000 000
1991 lisämenoarvio	2 316 000
1990 tilinpäätös	156 200 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää 1 080 000 mk enintään seitsemän henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteisen henkilöstön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Pärnäisten luotsiasema.....	505	6 100	12 079	3 000 000	1 600 000
2. Isokarin luotsiaseman lisärakennus ja peruskorjaus.....	735	5 200	7 075	1 200 000	2 000 000
3. Pienehköt rakennustyöt.....					5 400 000
4. Tutkimukset ja suunnittelu.....					1 000 000
				Yhteensä	10 000 000

1992 menoarvio 10 000 000
1991 menoarvio 10 000 000
1990 tilinpäätös 5 900 000

ja vesirakennustöiden suunnittelusta, tutkimuksesta ja rakentamisesta ja peruskorjauksista sekä turvalaitteiden vauriokorjauksista ja laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 6 000 000 mk enintään 43 henkilötyövuotta vastaavan työsuhteisen henkilöstön palkkaamiseen.

77. Väylätyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 44 460 000 mk. Määrärahaa saa käyttää turvalaitteiden, väylätöiden, satamien, kanavien ja muiden maa-

Hanke-erittely:

	Valmis liikenteelle	Kustannusarvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk
<i>Meriväylät</i>				
Kauppamerenkulun väylät				
1. Raahen väylä.....	1992	32 000	28 800	3 200 000
2. Paraisten väylä.....	1994	25 000	5 000	9 500 000
3. Mäntyluodon väylä.....	1994	26 000	2 000	10 000 000
	Yhteensä			22 700 000
Muun vesiliikenteen väylät rannikolla				
4. Veneväylät.....				1 800 000
5. Suomenlahden nippuhinausväylä.....	2000	10 000	6 030	500 000
6. Merenkurkun ja Selkämeren nippuhinausväylät.....	1996	17 000	9 220	2 400 000
	Yhteensä			4 700 000
<i>Sisävesiväylät</i>				
1. Heinäveden laiva- ja uittoväylän parantaminen, Heinävesi.....	1993	6 450	3 750	1 000 000
2. Saimaan syväväylien parantaminen, Joensuu, Kuopio ym.....	1996	10 400	2 200	2 000 000
3. Vihtakannan kanavan parantaminen, Savonranta.....	1992	6 200	1 100	5 100 000
4. Saimaan kanavan ja syväväyläsuojien kaukokäyttölaitteiden tekeminen.....	1996	6 000	—	1 000 000
5. Tampereen—Valkeakosken—Hämeenlinnan-väylien parantaminen.....	1996	6 000	—	400 000
	Yhteensä			9 500 000

	Valmis liiken- teelle	Kustannusarvio 1000 mk	Jo budjetoitu 1000 mk	Arvioidut kustannukset mk
<i>Satamat</i>				
1. Houtskarın yhteysliikennelaitureiden uusiminen.....	1996	3 300	1 920	500 000
2. Björköbyn kalasataman ja huoltohallin rakentaminen, Mustasaari	1992	4 100	1 300	2 800 000
3. Marjaniemen kalasataman parantaminen	1993	3 800	—	700 000
4. Pienehköt satamatyöt				2 960 000
5. Tutkimus ja suunnittelu.....				600 000
	Yhteensä			7 560 000
	Kaikki yhteensä			44 460 000

Selvitysosa: Suurimpien alkavien hankkeiden perustelut:

Tampereen —Valkeakosken —Hämeenlinnan-väylän parantaminen.

Väylä on laivamatkustajamääriltään maamme vilkkaimpia. Väylä on paikoitellen madaltunut ja kaventunut aiheuttaen laivaliikenteelle vaaratilanteita. Matkustajaliikenteen turvaamiseksi väylää on tarpeen parantaa siten, että 1,8 metrin väyläsyvyys on mahdollinen koko välillä.

1992 menoarvio	44 460 000
1991 menoarvio	45 300 000
1990 tilinpäätös	67 500 000

78. *Keitele-Päijänne kanava* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 68 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Keiteleen-Päijänteen kanavan rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 2 600 000 mk enintään 20 henkilötyövuotta

vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Aiemmin myönnetystä kanavan rakentamisvaltuudesta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 26 900 000 mk ja vuonna 1994 23 100 000 mk.

Kanavahanke toteutetaan suomalais-neuvostoliittolaisena yhteistyönä.

1992 menoarvio	68 900 000
1991 menoarvio	75 000 000
1990 tilinpäätös	40 000 000

87. *Maa- ja vesialueiden hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (264/61) mukaisten korvausten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	400 000
1991 menoarvio.....	800 000
1990 tilinpäätös.....	3 300 000

31. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitoksessa lisätään meren tilaa koskevien palvelujen saataavuutta, tehostetaan meriympäristön tilan tilastollisia tutkimuksia ja laajennetaan Suomenlahden tilaa koskevaa tutkimusohjelmaa. Muita painopistealoja ovat kaukokartoituksen hyväksikäyttö, merta kuvaavien mallien kehitys ja merihavaintotoiminnan tehostaminen uutta teknologiaa käyttäen.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 660 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 69, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 65 ja työsopimussuhteisia neljä.

1992 menoarvio	13 660 000
1991 menoarvio	13 973 000
1990 tilinpäätös	10 155 270

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan palkka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentin määrärahalla rahoitetaan pääasiassa kansainvälisen ja kotimaisen teknologiayhteistyön rahoittamien projektien ja muiden tilaustöiden menoja. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.31.31.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 000 000

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös vieraiden palvelujen ostoista aiheutuvien merentutkimuslукsen käyttö- ja korjausmenojen maksamiseen sekä enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahasiksi.

1992 menoarvio	11 750 000
1991 menoarvio	11 050 000
1990 tilinpäätös	10 404 706

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Selvitysosa: Hankinnoilla korvataan vanhentunutta tutkimuslaitteistoa.

1992 menoarvio.....	1 300 000
1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 tilinpäätös.....	1 250 000

(72.) *Alusten peruskorjaukset* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	2 000 000
---------------------	-----------

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

Selvitysosa: Suomalaisen kauppalaivaston kilpailukyvyyn edistämiseksi on tarkoitettu ottaa käyttöön sellainen lakiin perustuva pysyvä järjestely, jossa erityiseen ulkomaanliikenteen kauppalaivusteluun merkityn aluksen omistajalle maksetaan merenkulkijoiden meryötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua lähdeveroä sekä työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä vuosittain valtion varoista. Edellytyksenä tuen maksamiselle valtion varoista olisi, että aluksen miehityskustannukset on saatettu sille tasolle, että ne ovat, ehdotettu tuki huomioon ottaen, kansainvälisesti kilpailukykyiset. Lisäksi ehdotetaan erityissäännöksiä koskien ulkomaisen merenkulkijoiden käyttöä suomalaisilla aluksilla.

Järjestely on tarpeen, jotta nykyisen lastialustonniston säilyminen Suomen lipun alla voidaan turvata. Järjestelyllä on myös merkittävää myönteistä vaikutusta maamme vaihtotaseeseen.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys

laeiksi ulkomaanliikenteen kauppalaivusteluä sekä ulkomaanliikenteen lastialustien kilpailuedellytysten edistämiseksi annetun lain kumoamisesta.

Lisäksi jatketaan lastialustien hankintojen tukemista voimassa olevien järjestelyjen mukaisesti. Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla myönnetään korkotukea ensisijaisesti kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialustien hankintoihin. Sen lisäksi jatketaan avustusten maksamista ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen.

30. *Piensatamien rakentamisen valtionapu* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti avustusten maksa-

miseen kunnille veneilyretkeilyä palvelevien satamien rakentamiseen ja kunnostamiseen sekä kunnille ja kalanjalostusalan yrityksille kalasatamien parantamiseen ja rakentamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Veneilysatama-avustukset	1 200 000
Kalasadama-avustukset	1 600 000
Yhteensä	2 800 000

Selvitysosa: Veneilyn kotisatamien rakentamiseen ei ole tarkoitus myöntää valtiontukea.

1992 menoarvio.....	2 800 000
1991 menoarvio.....	2 800 000
1990 tilinpäätös.....	2 700 000

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 5 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merenkulkuhallituksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnettyistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Vuonna 1992 saa myöntää keskeneräisten kauppa- ja teollisuussatamahankkeiden loppuunsaattamiseen korkotukilainoista enintään 25 000 000 mk. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

1992 menoarvio.....	5 500 000
1991 menoarvio.....	4 800 000
1990 tilinpäätös.....	3 752 498

32. Tahkoluodon syväsataman rakentamisen korkotuki (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vuosina 1983—86 myönnettävistä yhteensä 66 000 000 markan suuruisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvytys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 3 1/2 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana 1 1/4 prosenttiyksikköä.

1992 menoarvio.....	100 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	488 128

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 53 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää seuraavasti:

a) Määrärahaa saa käyttää enintään 47 000 000 mk valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen ulkomaankaupan merikuljetuksia varten vuosina 1988—89 tilattujen tai hankittujen pienalusten hankintaa varten otettujen lainojen korkomenojen alentamiseen. Tuen myöntämisen edellytyksenä on, että laina on hyväksytty mainittuina vuosina tämän tuen piiriin, ja ettei samaan tarkoitukseen ole myönnetty muuta valtion korkotukea tai avustusta. Avustusta saa myöntää enintään 90 prosenttia koron määrästä enintään kymmenen ensimmäisen lainavuoden aikana. Avustuksen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä. Avustuksen saajan tulee sitoutua toiminnan jatkamiseen Suomen lipun alla määräajaksi.

b) Määrärahaa saa käyttää korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille liikenneministeriön vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 6 kohdan (muut. 1040/89) perusteella suomalaisille varustamatoimintaa harjoittaville yrityksille annetuille lainoille, jotka on tarkoitettu kotimaisilta telakoilta tapahtuviin lastialusten tai yksinomaan lastin kuljetukseen tarkoitetun muun vesikuljetuskaluston hankintoihin ja peruskorjauksiin sekä ulkomailta käytettyinä ostettavien alle 1 600 bruttorekisteritonin pienalusten hankintoihin. Vain erittäin painavista syistä korkotukea voidaan myöntää myös ulkomailta tapahtuviin uudishankintoihin.

Korkotukea voidaan myöntää kotimaisiin hankintoihin myös silloin, kun hankinta rahoitetaan käyttäen hyväksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettua lakia (1173/90).

Vuonna 1992 saadaan hyväksyä uusia korkotukilainoista enintään 400 000 000 markan edestä.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 6 prosenttiyksikköä ja neljän seuraavan lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkotukilainan osuus hankkeen kokonaiskustannuksista saa olla enintään 80 prosenttia.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että aluksen miehitys- ja muut käyttökustannukset eivät estä aluksen kannattavaa toimintaa pitkällä aikavälillä.

Selvitysosa: Tuen tarkoituksena on luoda kilpailukykyiset edellytykset hankkia Suomen kauppalavastoon uusia lastialuksia sekä tur-

vata vuosina 1988—89 hankituille tai tilatuille pienaluksille kilpailukykyiset toimintaedellytykset Suomen lipun alla kilpailijamaissa tapahtunut kehitys huomioon ottaen. Tarkoitus on, että vuoden 1992 korkotukilainojen myöntämisvaltuudesta enintään 50 000 000 mk saadaan käyttää rannikko-, sisävesi- ja Saimaan kanavan liikenteeseen soveltuvan proomu- ja muun lastialuskaluston uudishankintoihin ja peruskorjauksiin.

Korkotukilainoista sekä vuosina 1988—89 tilatuille pienaluksille maksettavista avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	1992	1993	1994	1995
Vuoden 1992 korkotukilainoista	1,0	12,0	24,0	21,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	5,0	15,0	15,0	14,0
Pientonnistoavustuksista	47,0	41,0	34,0	27,0
Yhteensä	53,0	68,0	73,0	62,0

1992 menoarvio	53 000 000
1991 menoarvio	60 500 000
1990 tilinpäätös	27 854 967

41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (HE) mukaisen tuen maksamiseen lastialuksille.

Selvitysosa: Momentin nimike ja määrärahalaji on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta sekä ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten edistämistä annetun lain kumoamisesta. Lakien tarkoituksena on luoda Suomen lipun alla toimiville kauppa-aluksille, pääasiallisesti lastialuksille, kilpailukykyiset toimintaedellytykset ottaen huomioon kilpailijamaissa tapahtunut kehitys ja EY:n piirissä kaavailut merenkulun edistämistoimenpiteet. Lait tulevat voimaan 1.1.1992.

1992 menoarvio.....	40 000 000
1991 menoarvio.....	80 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—30 000 000

44. Saaristoliikenteen avustaminen

Momentille myönnetään 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen (250/86) mukaisin perustein.

1992 menoarvio.....	600 000
1991 menoarvio.....	600 000
1990 tilinpäätös.....	320 233

45. Saaristoliikenteen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Vuonna 1992 korkotukilainoja saa hyväksyä saaristoliikennettä hoitaville liikennöitsijöille enintään 700 000 mk saariston kulkuyhteyksien turvaamiseksi tarkoitettuihin peruskorjauksiin ja uudishankintoihin. Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja 5—8 lainavuosien aikana 2 prosenttia. Korkohyvitys määräytyy mainitulla tavalla myös ennen vuotta 1988 myönnettyjen vastaavien korkotukilainojen osalta.

1992 menoarvio.....	25 000
1991 menoarvio.....	25 000
1990 tilinpäätös.....	20 880

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/36) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimin-

taan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään merenkulkuhallituksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.

1992 menoarvio.....	3 200 000
1991 menoarvio.....	3 200 000
1990 tilinpäätös.....	2 180 496

40. Autorekisterikeskus

Selvitysosa: Autorekisterikeskuksen tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Viraston tulosalueet ovat katsastus, kuljettajanopetuksen valvonta ja kuljettajantutkinnot, rekisteröinti ja verotus. Katsastusten kysyntä kasvaa lähes 7 % johtuen vuoden 1989 vilkkaasta uusien autojen myynnistä. Kuljettajantutkinnot kysyntä kasvaa 9 %.

Katsastuksessa varaudutaan aloittamaan eräiden ajoneuvojen päästöjen testaus vuonna 1993. Liikenneministeriö on asettanut Autorekisterikeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Teknisten vikojen ja uusien kuljettajien aiheuttamien onnettomuuksien osuus kaikista liikenneonnettomuuksista ei ylitä vuoden 1989 tasoa.

Henkilö- ja pakettiautojen vuosikatsastusten keskimääräinen varausaika koko maassa ei ylitä 15 työpäivää. Vuosikatsastusten varausaika ei ylitä millään toimipaikalla 30 työpäivää. Työn tuottavuus katsastuksessa

nousee 1 %. Tuottavuuden nousua rajoittaa valmistautuminen ajoneuvojen päästöjen valvontaan.

Ajoneuvojen rekisteröinnissä tuottavuus nousee vähintään 5 %, minkä mahdollistaa suorarekisteröintijärjestelmän käyttöönotto.

21. (31.40.01, 29 ja 70) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 292 510 000 mk.

1992 menoarvio.....	292 510 000
1991 menoarvio.....	292 498 000
1990 tilinpäätös.....	244 606 905

74. Katsastusasemien rakentaminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 14 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös katsastusasemien kiinteän laitteiston ja pakokaasunpoistolaitteiden hankintamenojen sekä pysäköintialueiden ja koeajoratojen rakentamismenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Pudasjärvi.....	360	6 920	19 222	6 600 000	320 000
2. Pulkki.....	360	6 500	18 055	6 200 000	300 000
3. Raahen.....	620	11 200	18 065		1 000 000
4. Pori.....	500	8 500	17 000		3 000 000
5. Kuopio.....	465	8 500	18 280		7 500 000
6. Tammisaari.....	620	11 000	17 742		1 000 000
7. Rakennussuunnittelu.....					380 000
8. Pienehköt rakennustyöt ja peruskorjaukset.....					1 000 000
				Yhteensä	14 500 000

1992 menoarvio	14 500 000
1991 menoarvio	16 600 000
1990 tilinpäätös	20 800 000

87. *Maa-alueiden ja kiinteistöjen hankkiminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää katsastusasemien raken-

tamista varten tarvittavien maa-alueiden hankintamenojen sekä kuntien omistamien katsastusasemakiinteistöjen hankintamenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	300 000
1991 menoarvio.....	8 761 000
1990 tilinpäätös.....	5 600 000

50. Ilmatieteen laitos

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 90 519 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 419, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 325, tilapäisiä seitsemän ja työsopimussuhteisia 87.

1992 menoarvio	90 519 000
1991 menoarvio	88 866 000
1990 tilinpäätös	66 341 817

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 60 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maksullisen palvelutoiminnan tehtäviin.

Selvitysosa: Lisäyksestä 1 000 000 mk aiheutuu maatalouden sääpalvelun rahoituksen siirtämisestä momentilta 30.70.26. Toiminnasta kertyvät maksutulot on merkitty momentille 12.31.50.

1992 menoarvio	12 000 000
1991 menoarvio	11 000 000
1990 tilinpäätös	7 677 486

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 56 920 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 11 henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen henkilöstön palkkauksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Eurooppalaisen sääsatelliittijärjestön osuusmaksuun maksuperusteiden muutoksesta ja satelliittijärjestelmien uusimisesta johtuva korotus.

1992 menoarvio	56 920 000
1991 menoarvio	49 000 000
1990 tilinpäätös	45 900 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 252 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahalla maksetaan aikaisemmin myönnetyn tilausvaltuuden nojalla tehtyjä säätutkahankintoja noin 4 000 000 markalla. Lisäksi siitä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoa vuonna 1993 vielä 4 000 000 mk.

1992 menoarvio	8 252 000
1991 menoarvio	11 400 000
1990 tilinpäätös	9 500 000

52. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Telehallintokeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Telehallintokeskuksen toiminta jakautuu neljään tulosalueeseen: radiohallinto, telehal-

linto, standardointi ja televisiolupatoiminta.

Radiolaitteiden määrä ja sen mukana radiotaajuuksien kysyntä kasvavat erittäin voimakkaasti. Vuonna 1992 käyttöön tulee 215 000 uutta radiolähetintä.

Viraston kokonaiskustannukset tulosalueittain:

	1990	1991	1992
Radiohallinto	35 396 480	41 886 000	42 025 000
Telehallinto	2 781 691	3 905 000	4 125 000
Standardointi	2 920 940	3 584 000	3 935 000
Televisiolupatoiminta	24 730 612	27 422 000	29 190 000
Yhteensä	65 829 723	76 797 000	79 275 000

Radiohallinnon ja televisiolupatoiminnan tavoitteena on, että kaikki kustannukset kaetaan tuloilla.

Standardoinnin ja telehallinnon kustannuksia ei veloiteta asiakkailta perittävissä mak-suissa.

Palvelutasotavoitteita liikenneministeriö ei

ole vielä asettanut. Ne asetetaan v. 1993 tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä.

21. (31.52.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 84 475 000 mk.

1992 menoarvio	84 475 000
1991 menoarvio	81 417 000
1990 tilinpäätös	66 056 171

55. Viestinnän korvaukset ja avustukset

22. *Korvaus radiotoiminnan valvonnasta*
Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Telehallintokeskukselle sen suorittamasta radiotoiminnan valvonnasta.

1992 menoarvio	500 000
1991 menoarvio	400 000
1990 tilinpäätös	400 000

41. *Sanomalehdistön tuki*

Momentille myönnetään 112 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi sekä sanomalehdistön kehittämishankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää 43 000 000 mk puolueille niiden lehdistön tukemiseen ja Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus. Määrärahasta saa käyttää 68 000 000 mk avustuksien maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 1 000 000 mk sanomalehdistön kehittämishankkeisiin liikenneministeriön päätöksen mukaisesti.

Selvitysosa: Tarkoituksena on, että 68 000 000 markan osuudesta käytetään 2 000 000 mk erityisesti ns. kakkoslehtien avustamiseen.

1992 menoarvio	112 000 000
1991 menoarvio	122 000 000
1990 tilinpäätös	111 000 000

42. *Lehdistön yleinen kuljetustuki*

Momentille myönnetään 270 000 000 mk. Määrärahasta saa käyttää 98 000 000 mk korvauksen maksamiseen Posti- ja telalaitokselle kannattamattomasta lehtien maaseutu-jakelusta sekä 172 000 000 mk yleisen kuljetustuen maksamiseen Posti- ja telalaitoksen toimesta vuonna 1992 kuljetettavien, tammi-kuussa vuonna 1991 lehtiluetteloon merkittyjen sanoma- ja aikakauslehtien kuljetusmaksujen alentamiseksi siten kuin valtioneuvosto erikseen päättää.

1992 menoarvio	270 000 000
1991 menoarvio	320 000 000
1990 tilinpäätös	326 187 974

43. *Uutis- ja tietotoimistotuki*

Momentille myönnetään 4 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen uutis- ja tietotoimistoille.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	6 900 000
1990 tilinpäätös.....	6 010 000

1992 menoarvio.....	4 776 000
1991 menoarvio.....	4 000 000
1990 tilinpäätös.....	5 943 000

44. *Sanomalehtien yhteisjakelun tuki* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisjakeluihin osallistuvien sanomalehtien sekä yhteisjakeluja järjestävien sanomalehtien ja Posti- ja telelaitoksen jakeluorganisaatioiden yhteisjakelukustannuksiin sekä yhteisjakeluihin liittyviin kehittämishankkeisiin.

1992 menoarvio	20 000 000
1991 menoarvio	21 000 000
1991 lisämenoarvio	3 000 000
1990 tilinpäätös	15 500 000

52. *Valtionapu televisio-ohjelmien välityskustannuksiin Suur-Tukholman alueella* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 4 776 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen televisio-ohjelmien välityksestä Suur-Tukholman alueelle aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Korvaukset muodostuvat Oy Yleisradio Ab:lle korvattavista teknisestä toteutuksesta aiheutuvista kustannuksista ja Posti- ja telelaitokselle maksettavasta linkkiyhteyden vuokrasta.

(56.) *Vammaisten postiliikennepalvelut*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta. Vammaisjärjestöjen määrärahan tarve on otettu huomioon momentilla 33.92.50.

1991 menoarvio.....	5 000 000
---------------------	-----------

58. *Korvaus poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä*

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen telelaitoksille sekä muihin hankintamenoihin, jotka aiheutuvat valtakunnallisen varayhteysjärjestelmän rakentamisesta ja ylläpidosta, verkkojen ja keskusten suojaamisesta, erityisyhteysrakentamisesta ja ylläpidosta, valtion ylimmän hallinnon varakeskusverkon rakentamisesta sekä Oy Yleisradio Ab:n Pasilaan rakennettavan väestön-suojan ja viestikeskuksen rakentamisesta.

Selvitysosa: Varautumiskustannuksiin sisältyy liikenneministeriön määrittelemien verkkojen ja vaihteiden suojaukset.

1992 menoarvio	12 000 000
1991 menoarvio	9 000 000
1990 tilinpäätös	1 998 903

56. Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä

23. *Korvaus virkalähetysoikeuden käytöstä postiliikenteessä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 133 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen virkalähetyksistä Posti- ja telelaitokselle aiheutuvista kustannuksista.

1992 menoarvio.....	133 000 000
1991 menoarvio.....	120 000 000
1990 tilinpäätös.....	106 852 359

24. *Korvaus erityispalveluina toimitettavista virkalähetyksistä ja postiennakkolähetyksistä* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 43 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen valtion viranomaisten erityispalveluina toimitettavien virkalähetysten ja postienakkolähetysten toimittamisesta Posti- ja telelaitokselle aiheutuviin erilliskustannuksiin.

1992 menoarvio	43 000 000
1991 menoarvio	42 000 000
1990 tilinpäätös	40 596 833

57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset

34. *Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 3 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Helsingin ja Espoon kaupungeille sekä itä- että länsimetron suunnitteluun. Länsimetron avustuksen myöntämisen ehtona on, että kunnat sopivat lopullisen metropäätöksen edellyttämän suunnittelun ohjelmasta ja suunnittelun rahoituksesta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Helsingin kaupunki jatkaa itämetroa Itäkeskuksesta Ala-Vuosaareen. Itämetron rataosuuden kustannusarvio on noin 530 milj. mk, josta vuosina 1991—95 kustannuksia on noin 400 milj. mk.

1992 menoarvio.....	3 100 000
1991 menoarvio.....	8 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 300 000

41. *Korvaus tavaraliikenteen kuljetusaleuksista*

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Valtionrautateista annetun lain (747/89) 7 §:n mukaisesti muilla kuin liiketaloudellisilla perusteilla tehtävästä tavaraliikenteen kuljetusmaksujen alentamisesta.

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	15 000 000
1990 tilinpäätös	20 000 000

61. (31.57.30 ja 40) *Valtionapu ja korvaus joukkoliikennejärjestelmän kehittämiseen ja säilyttämiseen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 623 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvauksiin Valtionrautateille ja valtionapuihin joukkoliikenteen palvelutason kehittämiseksi ja säilyttämiseksi.

Määrärahaa saa käyttää erityisesti junalla, linja-autolla ja taksilla hoidettavan peruspal-

velutasoisen joukkoliikenteen alijäämän kattamiseen ja matkustuskustannusten alentamiseen joukkoliikenteessä sekä joukkoliikenteen suunnitteluun, tutkimukseen ja liikennekokeiluihin ja joukkoliikennevälineiden varustamiseen vammaisten tarpeisiin sopivaksi.

Käyttösuunnitelma:	milj. mk
Peruspalveluliikenne	
— juna	113
— linja-auto ja taksi	148
Yhteensä	261
Matkakustannusten yleinen alentaminen	
— juna	143
— linja-auto	135,2
Yhteensä	278,2
Sosiaalisin perustein ostettavat alennukset	
— juna	74
Suunnittelu ja vammaisvarusteet	10
Kaikki yhteensä	623,2

Selvitysosa: Liikenneministeriö päättää lääninhallitusten valmistelun pohjalta junaliikenteelle maksettavista peruspalveluliikenteen korvauksista. Liikenneministeriö vahvistaa läänikohtaiset kiintiöt, joiden puitteissa korvauksia maksetaan linja-autolla ja taksilla ajettavalle peruspalveluliikenteelle.

Jun- ja linja-autoliikenteelle kehitetään yhtenäiset valtion rahoituksen perusteet. Vuoden 1992 aikana kehitetään menettely, joka mahdollistaa linjaliikenteen kilometrituen sijasta taksakorvauksen säännölliselle linja-autolla hoidettavalle työ- ja koulumatkaliikenteelle.

1992 menoarvio.....	623 200 000
1991 menoarvio.....	614 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—50 000 000
1990 tilinpäätös.....	556 500 000

58. Radanpito

Radanpidon tavoitteena on, että maamme rataverkkoa ylläpidetään ja kehitetään liikenteen vaatimassa laajuudessa ottaen huomioon

yleiset taloudellisuus-, turvallisuus- ja yhteiskuntapoliittiset tavoitteet. Kehittämisen painopiste on hankkeissa, jotka mahdollistavat

matkanopeuksien nostamisen, sähköistyksen laajentamisessa, ratojen kantavuuden vahvistamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä. Välihaikenteisen rataverkon laajuudesta ja mitoitusperusteista päättää valtioneuvosto.

62. *Valtionrautateiden radanpito* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 565 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lukuperusteluissa mainittujen tavoitteiden mukaisesti siirtona Valtiorautateiden radanpitoon. Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Valtionrautatiet tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemminä vuosina enintään 800 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Kustannus- arvio 1000 mk	Myönnetty 1000 mk	Myönnetään mk
KEHITTÄMISINVESTOINNIT			
Helsinki—Tikkurila, 4. raide.....	362 000	24 000	84 000 000
Helsinki—Tampere, tason nosto ¹⁾	2 940 000	184 000	100 800 000
Helsinki—Turku, tason nosto ¹⁾	1 775 000	925 000	175 500 000
Tampere—Seinäjoki, kapasiteetin lisäys.....	336 000	108 500	73 100 000
Tampere—Pieksämäki, sähköistys.....	292 000	45 000	63 000 000
Kirkkonummi—Turku, sähköistys.....	167 000	63 000	52 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet.....	165 000	17 000	15 800 000
Idän liikenteen kehittäminen.....			21 700 000
Suunnittelu.....			6 000 000
	Yhteensä		591 900 000
PERUSRADANPITO			973 100 000
	YHTEENSÄ		1 565 000 000

¹⁾ Sisältää myös rataosien uusimisinvestoinnit

Selvitysosa: Radanpitoon käytetään vuonna 1992 kaikkiaan 1 565 milj. mk, josta 591,9 milj. mk käytetään kehittämisinvestointeihin ja 973,1 milj. mk ratojen ylläpitoon ja uusimiseen eli perusradanpitoon.

Perusradanpitoon sisältyy myös sellainen uusiminen, jolla radan kunto ylläpidetään nykyisellä tasolla ilman että laatutasoa mainittavasti nostetaan. Tällaisia välttämättömiä uusimisia on erityisesti 1960- ja 1970-luvulla parannetuilla rataosilla, joilla joudutaan suorittamaan kiskon- ja pölkynvaihtoa 1990-luvulla.

Kehittämisinvestoinneilla lisätään rataosan kapasiteettia tai kohotetaan merkittävästi laatutasoa. Näitä ovat uudet radat, uusien ratojen rakentamiseen verrattavat perusparrannukset, sähköistys ja merkittävät turvallisuuteen vaikuttavat investoinnit. Kehittämisinvestointeihin sisältyvät myös normaalit ku-

lumisesta johtuvat uusimisinvestoinnit. Kehittämishankkeina jatketaan jo aloitettuja kohteita.

Tärkeimmät kehittämiskohteet ovat Helsinki—Turku- ja Helsinki—Tampere-rataosien liikenteen nopeuttamiseksi tehtävät rakennustyöt. Tavoitteena on saada avattua rataosa Helsinki—Turku nopealle 160—200 km/h liikenteelle vuoteen 1997 mennessä ja rataosa Helsinki—Tampere 200 km/h liikenteelle vuoteen 2003 mennessä. Helsinki—Turku-hankkeen kustannusarvioon on lisätty Kupittaaan taajama-alueen tiejärjestelyjen aiheuttamat kustannukset. Hankkeisiin liittyen toteutetaan rataosilla tasoristeysten poistamisia, joten kustannusarvioihin on sisällytetty valtion osuutta vastaavat summat.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähenyksenä huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 2 000 000

markan määräraha sekä 50 000 000 mk rataverkon supistamisen aiheuttamana säästönä.

1992 menoarvio.....	1 565 000 000
1991 menoarvio.....	1 457 750 000
1991 lisämenoarvio.....	—17 800 000
1990 tilinpäätös.....	1 318 000 000

85. Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin

88. *Finnair Oy:n osakepääoman korottaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk valtioneuvoston määräämin perustein käytettäväksi Finnair Oy:n osakeannissa. Määrärahaa saa käyttää myös vaihtovelkakirjalainan maksamiseen. Vaihtovelkakirjalaina saadaan merkitä vakuutta vaatimatta.

Selvitysosa: Finnair Oy:lle myönnettiin vuoden 1991 menoarviossa 90 milj. mk valtion osuutena osakepääoman korotukseen. Myönnetty määräraha käytetään yhtiöko-

kouksen päätöksen mukaisesti vaihtovelkakirjalainaan eikä siten välittömästi osakepääoman korotukseen. Yhtiön osakepääoma on siten edelleen 246 milj. mk. Valtion välitön osuus osakepääomasta on noin 70 %. Yhtiön investointien, lähinnä kalustohankintojen rahoittamiseksi, tulee osakepääomaa korottaa. Valtion osuus osakepääoman korottamisesta on vuonna 1992 enintään 80 milj. mk.

1992 menoarvio	80 000 000
1991 menoarvio	90 000 000

90. Valtionrautatiet

1. Palvelu- ja toimintatavoitteet

Valtionrautateiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet on sanottu Valtionrautateistä annetun lain (747/89) 4 §:ssä.

Laissa mainittujen tavoitteiden lisäksi tavaraliikenteen tavoitteena on tuottaa ja kehittää liiketaloudellisesti kannattavia, kilpailukykyisiä ja asiakkaiden tarpeiden mukaisia palveluja. Toimenpiteinä on keskittyminen voimakkaisiin tavaravirtoihin ja yhdistettyjen kuljetusten sekä hinnoittelun kehittäminen.

Henkilöliikennettä kehitetään osana koko maan tarpeita palvelevan pitkämatkaisen joukkoliikennejärjestelmän runkoa sekä osana pääkaupunkiseudun lähiliikennettä yhteistyössä kuntien kanssa. Henkilöliikenteen kaluston uusiminen aloitetaan vastaamaan 2000-luvun palvelutasovaatimuksia ja nopeuksien nostoa. Joukkoliikenteen markkinaosuuksien nostaminen toteutuu palvelua parantamalla, liikenne- ja yhteiskuntapoliittisin perustein tuetulla hinnoittelulla sekä rataverkon tasoa parantamalla.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtionrautateiden liiketoiminnan investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1992 enintään 750 000 000 mk.

Valtionrautatiet saa tehdä vuonna 1992 liiketoiminnan investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 1 000 000 000 mk.

Tärkeimmät liiketoiminnan investointikohteet ovat vaunukaluston sekä aikaisemmin tilattujen vetureiden ja niiden kulunvalvontalaitteiden hankinta, rautatiekaluston saneeraus ja liiketoiminnan talonrakennukset.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksynyt alustavasti Valtionrautateiden tulostavoitteeksi 0-tuloksen.

Investointeihin on tarkoitus käyttää 560 000 000 mk. Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella ja pitkäaikaisilla lainoilla.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuuloslaskelma vuodeksi 1992

	Mmk	Mmk
TUOTOT		
Tavaraliikennetuotot	1 825	
Tavaraliikenteen korvaus	10	
TAVARALIIKENNE YHTEENSÄ.....	1 835	
Henkilöliikennetuotot	1 058	
Henkilöliikenteen korvaus	330	
HENKILÖLIIKENNE YHTEENSÄ.....	1 388	
LIKEVAIHTO ...		3 223
KULUT		
Henkilökulut	2 490	
Aineet yms. kulut ..	604	
Saadut vuokratuotot	-94	
Valmistus omaan käyttöön	-125	
Ratamaksu	1	2 876
KÄYTTÖKATE ..		347
Poistot		466
LIKEALIJÄÄMÄ		-119
Nettokorot	51	
Koulutuskorvaus ..	28	
Muut tuotot/kulut ..	43	
Verot.....	-3	119
LIIKETOIMINNAN TULOS.....		-

Yleisen taloudellisen kehityksen ja erityisesti Neuvostoliiton ja Suomen välisen liikenteen epävarmuuden takia vuosituloksen 1992 ennustaminen on erityisen vaikeaa. Mikäli idän yhdys- ja transitoliikenne supistuvat ennakoitua enemmän, voi vuositulos olla tappiollinen. Alustava tulostavoite tarkentuu valtioneuvoston vahvistaessa vuoden lopussa Valtionrautateille vuodeksi 1992 annettavan tulostavoitteen.

Tunnuslukutaulukko

	1990 Toteutuma	1991 Ennakoitu	1992 TMAE
Liikevaihto, milj. mk .	3 406	3 226	3 223
— muutos %	16,2	-5,3	-0
Käyttökate %	16,3	8,3	10,8
Voitto, milj. mk	28	-23	0
— liikevaihdosta % ..	0,8	—	—
— peruspääomasta %	1,0	—	—
Sijoitetun pääoman tuotto %	0,4	—	—
Investoinnit liikevaihdosta %	9,5	15,4	17,4
Omavaraisuusaste	88,7	87,8	86,8
Liiketoiminnan henkilöstö	15 320	14 740	14 205

Valtionrautatiet ottaa lainaa vuoden 1992 aikana käyttöpääomaa varten sekä vuoden aikana esiin tuleviin investointikohteisiin. Valtionrautateille on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen näihin tarpeisiin enintään 400 000 000 mk.

92. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia toimialansa ja tehtäviensä mukaisten palvelujen taroituksenmukaisesta tarjonnasta ja kehittämisestä liiketoiminnan edellytysten mukaisesti

ottaen huomioon asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä alueelliset ja muut yhteiskunnan tarpeet siten, että nykyisten lentoasemien ylläpito ja toimintaedellytykset turvataan ja että lentoasemia kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti.

Ilmailulaitos pyrkii parantamaan lentoasemien kannattavuutta toimintoja rationalisoidulla ja uusilla tulolähteillä ja yhteistyömuotoja kehittämällä.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1992 enintään 500 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 1992 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 700 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusinta ja tähän liittyvät lennonvarmistushankkeet koko maassa sekä Helsinki-Vantaan-lentoaseman kotimaan liikenteen asemarakennuksen rakentaminen liitännäishankkeineen.

3. Virkajärjestelyt

Ilmailulaitoksen yhden sopimuspalkkaisen johtajan viran (S 30) nimike muutetaan 1.3.1992 lukien varatoimitusjohtajan viraksi (S 30). Johtajan peruspalkkainen virka (A 30) lakkautetaan 1.3.1992 lukien ja samasta ajankohdasta lukien perustetaan johtajan sopimuspalkkainen virka (S 30).

Selvitysosa: Hallitus on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palveluja muut toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioehdotuksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 0 mk vuonna 1992.

Ilmailuliikenteen voimakas kasvu kääntyi vuonna 1991 laskuksi yleisen taloudellisen taantumun ja Persianlahden sodan vuoksi. Vuoden 1991 loppupuolella arvioidaan lentoliikenteen kysynnän aleneman hidastuvan ja kääntyvän kotimaan liikenteen osalta vuonna 1992 lievään nousuun, mutta kansainvälisen liikenteen arvioidaan matkustajaveron vaikutuksesta laskevan 5 %. Hintoja on tarkoitus korottaa vuonna 1992 keskimäärin 4 %.

Valtio maksaa Ilmailulaitokselle vuosittain korvauksia sen suorittamista eräistä yleisistä palveluista noin 61 milj. mk.

Ilmailulaitoksen tulostavoite on 0 mk. Mahdollisia voittoja ei ole tarkoitus 4–5 vuoden siirtymäkauden aikana liikelaitostuksen alusta lukien tulouttaa valtiolle.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 385 milj. mk, josta rahoitetaan tulo-rahoituksella noin 185 milj. mk (48 %), valtion myöntämällä peruspääoman korotuksella noin 80 milj. mk (21 %) ja loput 120 milj. mk (31 %) rahoitetaan erikseen

eduskunnalle esitettävien lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla.

Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusinnan ja sen liitännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 300 milj. mk ja se toteutetaan vuosina 1992–1996.

Helsinki-Vantaan-lentoaseman kotimaan liikenteen terminaalin talon- ja maanrakennustyöt liitännäistöineen on tarkoitus toteuttaa vuoden 1992 loppuun mennessä. Niiden kustannusarvio on noin 350 milj. mk, mistä asemarakennuksen osuus on noin 200 milj. mk.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 1992 on seuraava:

	milj. mk
Kaluston hankinta.....	120
Lentokenttien talonrakennustyöt.....	165
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	100
Yhteensä	385

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodeksi 1992

	milj. mk	milj. mk
Tuotot	654	
Korvaus ilmavoim.....	59	
Liikevaihto		713
Kulut		
Palkat.....	261	
Muut henkilökulut.....	80	
Muut kulut	185	—526
Käyttökate		187
Poistot		—181
Liikevoitto		6
Korkotuotot.....		2
Korkokulut		—14
Muut tuotot.....		9
Muut kulut		—3
Tilikauden voitto.....		0

Alustava tuloslaskelma tarkentuu vuoden 1991 lopussa valtioneuvoston vahvistaessa palvelutaso- ja tulostavoitteet vuodelle 1992.

Ilmailulaitos ottaa lainaa vuoden 1992 käyttöpääomaa varten sekä vuoden aikana investointikohteisiin. Ilmailulaitokselle on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen näihin tarpeisiin enintään 300 milj. mk.

Tunnuslukutaulukko

	1990 toteuma	1991 arvio	1992 TMAE
Liikevaihto milj. mk	656	669	713
— muutos %	21,0	2,0	6,6
Käyttökate milj. mk	165	157	187
— liikevaihdosta %	25,2	24,0	26,3
Voitto milj. mk	37	6	0
— liikevaihdosta %	5,7	1	0
Sijoitetun pääoman tuotto %	1,9	0	0
Investoinnit liikevaihdosta %	25,9	58,0	54,0
Omavaraisuusaste %	—	88,0	83,0
Quick ratio	—	1,6	1,7
Current ratio	—	2,1	2,1
Tuottavuuden muutos %	8	8	5
Hintojen muutos %	15	7	4
Henkilöstömäärä	1614	1641	1658

71. Integroitu lennonvarmistusjärjestelmä (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 38 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös Etelä-Suomen lennonvarmistuskeskuksen uusimiseen liittyvien aikaisemmin hyväksytyjen integroitua lennonvarmistusjärjestelmää koskevien tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus osoittaa 30 000 000 mk liikenneministeriön ja 8 000 000 mk Ilmailulaitoksen käyttöön. Valtuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1993 35 milj. mk ja vuonna 1994 10 milj. mk.

1992 menoarvio	38 000 000
1991 menoarvio	20 000 000
1990 tilinpäätös	20 000 000

88. Ilmailulaitoksen peruspääoman korotus

Momentille myönnetään 80 000 000 mk.

Ilmailulaitos saa käyttää peruspääoman korotusta investointien rahoitukseen.

1992 menoarvio	80 000 000
1991 menoarvio	80 000 000
1991 lisämenoarvio	7 500 000

94. Posti- ja telelaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Posti- ja telelaitoksen tehtävänä on huolehtia posti- ja teletoiminnan tarkoituksen mukaisesta kehittämisestä ja palvelutarjonasta asiakkaiden ja koko yhteiskunnan tarpeita vastaavasti. Posti- ja telelaitoksen tulee erityisesti huolehtia peruspalvelujen saatavuudesta koko maassa tasapuolisin ehdoin riittävän nopeasti. Mikäli kiinteää postitoimipaikkaverkostoa ei voida liiketaloudellisista

syistä ylläpitää, tulee palvelujen säilyttämiseksi ja parantamiseksi kehittää asiamiespostijärjestelmää.

Postin peruspalveluihin kuuluvat tavallinen 1. luokan kirje ja lehti normaalissa postinkannossa. Tavoitteena on, että kuljetettavaksi määräaikaan mennessä jätetyistä 1. luokan kirjeistä on 95 % perillä lähettämistä seuraavana työpäivänä. Lehdet toimitetaan perille vaihtoehtoisesti 16, 48 tai 72 tunnin perus-

palvelutason mukaisesti postiinjättöajankohdasta lukien. Peruspalvelutason valitsee palvelun tilaava lehti. Kulkunopeustavoite 2. luokan kirjeliikenteessä on vastaavasti, että kirjeet ovat perillä lähettämistä seuraavana kolmantena työpäivänä.

Telen peruspalveluihin kuuluvat puhelinliittymän saanti ja perusteleverkon tarjoamat yhteydet. Tavoitteena on, että puhelinliittymät toimitetaan kohtuullisessa ajassa, vähintään 80 % toimituksista neljässä viikossa. Kaukoyhteyksistä johtuva puheluyritysten esto (kiiretunnin aikana verkon normaalitilassa) saa olla korkeintaan 3 %.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Posti- ja telelaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 1992 enintään 2 110 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet ovat tietoliikenteen kasvusta johtuvat televerkkojen investoinnit ja Postin lajittelukeskukset. Kaukoverkkotoimintaan investoidaan noin 300 milj. mk, paikallisverkkotoimintaan noin 400 milj. mk sekä matkaviestintöimintaan noin 450 milj. mk.

Posti- ja telelaitos saa tehdä vuonna 1992 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 750 milj. markan arvosta.

Selvitysosa: Hallitus on ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palveluja toimintatavoitteet, tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Posti- ja telelaitoksen tulostavoitteeksi 241 milj. markan voiton, mikä vastaa 5 % sijoitetun pääoman tuottoa. Postin tilikauden voiton arvioidaan olevan 5 milj. mk ja telen tilikauden voiton 236 milj. mk. Tavoitteena on, että Posti- ja telelaitos tulouttaa voittoa valtion tulo- ja menoarvioon 240 milj. mk, mikä vastaa 8 %:n tuottoa peruspääomalle. Voiton tuloutus maksetaan enakkona. Sen lisäksi valtiolle suoritetaan valtion lainojen korkoina 77 milj. mk ja lyhennyksinä 102 milj. mk.

Posti- ja telelaitoksen henkilöstön määrä vähenee yli 2 % ja on noin 42 500 henkeä. Palkkapolitiikkaa kehitetään kannustavaksi muun muassa tulospalkkiojärjestelmän avulla.

Posti- ja telelaitoksen hallitus on asettanut Posti- ja telelaitoksen liikevaihtotavoitteeksi

10 039 milj. mk, josta Postin liikevaihto on 4 944 milj. mk ja Telen liikevaihto on 5 095 milj. mk.

Investointeihin on tarkoitus käyttää investiohjelman mukaan 2 110 milj. mk, josta rahoitetaan noin 80 % Posti- ja telelaitoksen tulo-rahoituksella ja muu osa lainavaltuuksin otettavilla pitkäaikaisilla lainoilla. Investoinnit kohdistuvat pääosin posti- ja teletoiminnan hoidon edellyttämiin korvaus- ja laajennushankkeisiin, johtuen telepalvelujen kysynnän lisääntymisestä. Postin osuus investoinneista on noin 15 % ja Telen osuus noin 85 %.

Investointisuunnitelma vuodeksi 1992

	Mmk
Televerkot.....	1 333
— kaukoverkkotoiminta.....	300
— paikallisverkkotoiminta.....	400
— matkaviestinverkkotoiminta.....	450
— muu liiketoiminta.....	183
Rakennukset ja rakennelmat sekä tontit ja huoneisto-osakkeet.....	292
Kalusto, autot, atk ym.	485
Yhteensä	2 110

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1992

	Mmk	Mmk
Liikevaihto.....		10 039
Kulut		
Aineet.....	370	
Palkat.....	4 323	
Eläkemaksut.....	1 038	
Muut henkilökulut.....	410	
Vuokrat.....	311	
Muut kulut.....	1 483	—7 935
Käyttökate.....		2 104
Poistot.....		—1 654
Liikevoitto.....		450
Rahoitustuotot.....		87
Rahoituskulut.....		—234
Muut tuotot.....		27
Muut kulut.....		—89
Tilikauden voitto.....		241

Ennakoitu tuloslaskelma tarkentuu vuoden 1991 lopussa valtioneuvoston vahvistaessa palvelutaso- ja tulostavoitteet vuodelle 1992.

Posti- ja telelaitokselle on tarpeen antaa valtuutus pitkäaikaisen lainan ottamiseen enintään 750 milj. markan määrään.

Tunnuslukutaulukko:

	1990 toteu- tuma	1991 TMAE	1991 enna- koitu	1992 TMAE
Liikevaihto milj. mk	9 467	10 040	9 737	10 039
— muutos %	12	8	3	3
Käyttökate %	24	22	22	22
Liikevoitto milj. mk	719	470	565	450
— liikevaihdosta %	7	5	6	4
— peruspääomasta %	26	8	19	16
Sijoitetun pääoman tuotto-%	7	19	7	5
Investoinnit liikevaihdosta %	18	19	21	21
Omavaraisuusaste %	65	70	63	60
Hintojen muutos %	1,6	2,0	3,0	0
Henkilöstömäärä	44 022	44 100	43 500	42 500

(95.) Turun Asennuspaja

Turun Asennuspajasta muodostettiin lain (1138/91) mukaan 1.11.1991 valtionenemmistöinen osakeyhtiö. Tästä syystä luku ja momentit ja niiden määrärahat poistetaan tulo- ja menoarviosta.

(21.) Käyttömenot (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	78 600 000
1991 lisämenoarvio	—10 000 000
1990 tilinpäätös	70 270 769

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	1 000 000
1990 tilinpäätös	500 000

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

22. Tutkimus ja suunnittelu (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja suunnittelumenojen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	13 000 000
1991 menoarvio	8 750 000
1990 tilinpäätös	9 563 000

31. Valtionapu tasoristeysten poistamiseen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien rahoitusosuuksien alentamiseksi Valtionrautateiden laatiman tasoristeysten poistamis- ja turvajärjestelyohjelman toteuttamisessa.

Käyttösuunnitelma:	mk
Liikennetaloudellinen ja logistinen tutkimus	5 000 000
Liikenneturvallisuustutkimus	1 000 000
Viestintätutkimus	1 200 000
Viranomaisradioverkon yleissuunnittelu ..	500 000
Yleinen tietoverkko	3 500 000
Pääkaupunkiseudun liikennetutkimus ...	700 000
Merenkulun tutkimus	400 000
Keski-Pasilan suunnittelu	500 000
Muu liikennetutkimus	200 000
Yhteensä	13 000 000

1992 menoarvio	5 000 000
1991 menoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	5 000 000

33. Tahkoluodon radan rakentamisen korotuksi (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Porin kaupungille Tahkoluodon satamarataa varten otetun lainan korkokustannusten alentamiseksi siten, että Porin kaupungin mak-suosuudeksi jää 5 prosentin korko.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	300 000
1990 tilinpäätös.....	200 000

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toimintaan sekä alan museotoiminnan rakennushankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon liikenne- ja viestintäalan yhteisöjen toiminnan laajentuminen sekä vähennyksenä vuoden 1991 menoarvioon ehdollisena sisältynyt 400 000 markan määräraha. Lisäksi määrarahassa on otettu huomioon vähennyksenä 15 000 mk Kukkolankosken jakokunnan avustuksena, joka budjetoidaan momentille 30.95.21. Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukeminen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	150 000
Muiden liikenneyhteisöjen toimintatuki.....	250 000
Yhteensä	3 400 000
1992 menoarvio.....	3 400 000
1991 menoarvio.....	3 655 000
1990 tilinpäätös.....	1 770 000

41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen muiden kuin Ilmailulaitoksen ylläpitämien lähinnä reitti- tai kevytreittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- tai kevytreittiliikenteen harjoittaminen. Momentilta maksetaan lisäk-

si avustuksia pienehköjen lentopaikkojen rakennusinvestointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös lentopaikkojen suunnittelu- ja valvontakustannusten avustamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säännöllisen liikenteen piirissä olevien lentopaikkojen määrän lisääntyminen aiemmista Mikkelin, Ilmajoen ja Ylivieskan lentopaikoista kahdella; Sodankylä ja Kauhajoki. Vähennyksenä on otettu huomioon vuoden 1991 menoarvioon ehdollisena sisältynyt 400 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	11 600 000
1990 tilinpäätös	11 199 572

42. Korvaus koulutuksesta

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Valtionrautateille ja Ilmailulaitokselle niiden hoitaman ammattikoulutuksen kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Määrarahasta on arvioitu Valtionrautateille maksettavan korvauksen olevan noin 28 000 000 mk ja Ilmailulaitokselle maksettavan korvauksen noin 2 000 000 mk.

1992 menoarvio	30 000 000
1991 menoarvio	31 500 000
1990 tilinpäätös	25 000 000

44. Ulkomaanliikenteen maantie- ja rautatiekaluston liikevaihtoverokorvaus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein korvauksena liikevaihtoverosta ulkomaan liikenteessä käytössä olleelle maantie- ja rautatievaunukalustolle. Palautuksen määrä on enintään 75 % kaluston hankintaan tai vuokraukseen sisältyvästä liikevaihtoverosta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Ulkomaan liikenteen kilpailuedellytysten ylläpitämiseksi ja parantamiseksi ulkomaan liikenteessä käytössä olevalle maantie- ja rautatiekalustolle myönnetään edelleen hake- muksesta korvausta kaluston hankintaan tai vuokraukseen sisältyvästä liikevaihtoverosta.

1992 menoarvio 20 000 000
 1991 menoarvio 20 000 000

45. *Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ministeriöiden yhteistyönä valmistelemaan Itä- ja Keski-Eurooppa-ohjelmaan sisältyvien liikennehankkeiden suunnitteluun sekä Itä- ja Keski-Euroopan maiden liikenne- ja tietoliikennealan virkamiesten ja yritysjohton koulutukseen.

Selvitysosa: Ministeriöiden yhteistyönä valmistelemaan Itä- ja Keski-Eurooppa-toimintaohjelmaan sisältyy liikennehankkeista mm. Baltian maiden kautta Etelä-Eurooppaan suuntautuvan tieyhteyden suunnittelu. Liikennealan koulutusta annettaisiin osin Suomessa ja osin Neuvostoliitossa.

1992 menoarvio..... 1 500 000

50. *Eräät valtionavut ilmailutoiminnan ylläpitämiseen*

Momentille myönnetään 1 095 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Suomen Ilmailuliitto ry:lle sekä erämaa-alueiden asukkaille tärkeiden liikenneyhteyksien ylläpitoon vaikeissa olosuhteissa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen Ilmailuliitto ry:lle tehtäväksi annettu ilmailuviranomaisia avustava toiminta. Määrärahassa on otettu huomioon vähennyksenä menot, jotka Ilmailulaitos maksaa.

1992 menoarvio..... 1 095 000
 1991 menoarvio..... 1 250 000
 1990 tilinpäätös..... 637 298

Pääluokan 31 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Liikenneministeriö (710).....	32 226	40 009	45 660	+ 5 651	+ 14
24. Tielaitos (720).....	5 350 212	6 091 600	6 041 207	— 50 393	— 1
25. Tienpidon valtionavut (720)....	207 054	196 900	186 500	— 10 400	— 5
30. Merenkulkulaitos (730).....	779 223	866 491	867 918	+ 1 427	+ 0
31. Merentutkimuslaitos (830).....	22 810	32 423	28 710	— 3 713	— 11
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen (730).....	37 317	152 425	105 225	— 47 200	— 31
40. Autorekisterikeskus (720).....	272 007	317 859	307 310	— 10 549	— 3
50. Ilmatieteen laitos (830).....	129 419	160 266	167 691	+ 7 425	+ 5
52. Telehallintokeskus (710).....	66 056	81 417	84 475	+ 3 058	+ 4
55. Viestinnän korvaukset ja avustukset (760).....	481 240	488 300	423 276	— 65 024	— 13
56. Korvaukset Posti- ja telelaitokselle valtion virkalähetyksistä (050).....	147 449	162 000	176 000	+ 14 000	+ 9
57. Henkilö- ja tavaraliikenteen tuet ja korvaukset (750).....	696 600	637 000	636 300	— 700	— 0
58. Radanpito (750).....	1 318 000	1 457 750	1 565 000	+107 250	+ 7
85. Sijoitukset valtionenemmistöisiin osakeyhtiöihin (740).....	—	90 000	80 000	— 10 000	— 11
(90.) Valtionrautatiet (750).....	150 000	—	—	—	—
92. Ilmailulaitos (740).....	196 172	100 000	118 000	+ 18 000	+ 18
(95.) Turun Asennuspaja (760).....	9 000	1 000	—	— 1 000	—100
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot (710).....	59 370	82 055	85 195	+ 3 140	+ 4
Yhteensä	9 954 156	10 957 495	10 918 467	— 39 028	— 0

Pääluokan 31 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
(92.) Ilmailulaitos (740).....	486 475	—	—	—	—
(95.) Turun Asennuspaja (760).....	70 271	78 600	—	—78 600	—100
Yhteensä	556 746	78 600	—	—78 600	—100

Pääluokka 32

KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 5 682 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Vuoden 1990 tulo- ja menoarvion pääluokan 32 perustelujen selvitysosan mukaan tarkoituksena on vuonna 1992 suorittaa selvitys ja tehdä tilannearvio kuluttajahallinnon organisaatiomuutoksista. Eri vaihtoehtoja selvitettyä lähtökohtana on hallinnon keventäminen.

Teollisuussihteeritoiminta siirtyy ministeriöstä 1.9.1992 lukien teknologian kehittämisskeskuksen alaisuuteen. Samasta ajankohdasta siirtyvät kaupalliset sihteerit ulkoasiainministeriön hallinnonalalta Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n palvelukseen.

Taloudellisen kehityksen vaikutusta alue-tuen ja Kehitysaluerahasto Oy:n saamien korkotukilainojen valtuuksien tarpeeseen ei voida ennakoida luotettavasti, minkä vuoksi kyseisten määrärahojen vuoden 1992 myöntämismäärät ovat alhaisemmalla tasolla. Taloudellisen tilanteen ja rahoitustoimenpiteiden kysynnän elpessä hallitus tulee tarvittaessa lisämenoarvion yhteydessä esittämään sanottujen määrärahojen myöntämismäärävaltuuksiin ja maksatusmäärärahoihin lisäystä.

Aluetukimäärärahojen ja työllisyysmäärärahojen keskeiset myöntämisperusteet ja ao. viranomaisten toimivaltuudet tullaan selkeyttämään.

01. Kauppa- ja teollisuusministeriö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 61 635 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 113 000 mk kahden viran lakkauttamisen johdosta 1.9.1992 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 285, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 281, tilapäisiä yksi ja työsopimussuhteisia kolme.

1992 menoarvio	61 635 000
1991 menoarvio	63 609 000
1990 tilinpäätös	47 340 668

22. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 8 050 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista ulkopuolisilta tilattavista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka liittyvät valtioiden väliseen taloudelliseen yhdenmitykseen ja sen vaikutuksiin, ulko- ja koti-

maankauppaan, yritysten ja niiden tuotteiden kilpailukykyyn, kansainvälistymisen esteisiin ja seurauksiin, markkinointiin ja liikkeenjohdon ongelmiin. Määrärahaa saa käyttää myös matkailua sekä pienen ja keskiuuren yritystoiminnan kehittämistä koskeviin tutkimuksiin ja kuluttajatutkimustoimintaan, julkaisumenojen maksamiseen sekä enintään 29 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaan työsuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 150 000 mk sekä yksi henkilötyövuosi siirtona momentille 24.99.02 tilapäisen erityisavustajan palkkaamiseksi Brysseliin 1.8.1992 lukien kuluttaja- ja kilpailuasioden valmistelua varten.

1992 menoarvio.....	8 050 000
1991 menoarvio.....	7 000 000
1990 tilinpäätös.....	6 750 000

26. *Kansainvälinen yhteistyö* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 125 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutus- ja palkkausmenojen maksamiseen. Käyttösuunnitelman kohdasta "Muut menot" saa maksaa myös edustusluonteisia menoja.

Käyttösuunnitelma: mk

Osallistuminen Pohjoismaiden ministerineuvoston energiaturkimustoimintaan ja muuhun pohjoismaiseen energiayhteistyöhön	5 950 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	1 820 000
Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	3 540 000
OECD:n energia-alan järjestöjen ja sen eräiden tutkimus- ym. projektien jäsenmaksut	4 340 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	5 750 000
COSINE-projekti	300 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	1 325 000
Ydinvastuusyposium	300 000
Kansainväliseen yhteistyöhön liittyvät matkat	3 600 000
Euroopan yhteisöjen (EC) sovelletun metrologian ja kemiallisten analyysien alan tutkimus- ja kehitysohjelman (BCR) jäsenmaksu	1 000 000
Muut menot	200 000
Yhteensä	28 125 000

1992 menoarvio	28 125 000
1991 menoarvio	24 967 000
1990 tilinpäätös	21 351 436

29. (32.01.29 ja 85.29) *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksesta, tiedotustoiminnasta ja konsulttipalveluista aiheutuvien palkkioiden maksamiseen sekä korvausten maksamiseen Imatran Voima Oy:lle. Määrärahaa saa myös käyttää yhden kopiokoneen sekä atk-kaluston hankintaan, vaikka niiden yksikköhinta ylittäisi 50 000 mk. Tiedotustoiminnan määrärahaa saa käyttää myös edustusluonteisiin menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamis-palkinnon jakamiseen.

1992 menoarvio	23 050 000
1991 menoarvio	23 300 000
1990 tilinpäätös	24 270 034

60. *Siirto valtion ydinjätehuoltorahastoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaiseen varojen siirtämiseen takaisin valtion ydinjätehuoltorahastoon.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määrääjain valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Ennakoarvion mukaan Valtion teknilliselle tutkimuskeskukselle palautetaan helmikuun lopussa 1992 noin 800 000 mk rahastossa ylimääränä olevia jätehuoltovelvollisten varoja. Palauttamista varten on valtiovarastosta siirrettävä varoja takaisin rahastolle.

1992 menoarvio	800 000
1991 menoarvio	78 000 000

66. *Kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuudet* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 050 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen rahoitusosuuden maksamiseen IAEA:n teknisen avun rahastoon.

1992 menoarvio	1 050 000
1991 menoarvio	1 050 000
1990 tilinpäätös	899 451

70. *Kaluston hankinta*

Momentille myönnetään 490 000 mk.

1992 menoarvio	490 000
1991 menoarvio	600 000
1990 tilinpäätös	69 600

92. *Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 67 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/87) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain mukaan voidaan valtion ydinjätehuoltorahastossa olevia varoja siirtää määrääjain valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainata jätehuoltovelvollisille, joiden toimista syntyy ydinjätettä. Valtiovarastoon näin siirrettyistä varoista on

vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa. Korko on toistaiseksi Suomen Pankin peruskorko lisättynä 2 prosenttiyksiköllä.

Korvausta maksetaan 1.1.—31.12.1991 väliseltä ajalta.

1992 menoarvio	67 000 000
1991 menoarvio	50 000 000
1990 tilinpäätös	51 858 362

02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Yrityspalvelun piiritoimistojen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Vuoden 1988 tulo- ja menoarviota käsitellessään eduskunta edellytti hallituksen selvittävän silloisten teollisuuspiirien, nykyisten KTM yrityspalvelun piiritoimistojen, toiminnan ja voimavarojen kehittämistarpeet. Tämän perusteella kauppa- ja teollisuusministeriössä laadittua kehittämissuunnitelmaa on toteutettu eräin osin vuosien 1989-1991 tulo- ja menoarvioissa. Tarkoituksena on edelleen jatkaa piiritoimistojen kehittämistä.

KTM yrityspalvelun piiritoimistot tehostavat toimintaansa pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämiseksi johtuen suhdanteilanteesta, yritystoiminnan epäedullisesta kustannusrakenteesta, idänkaupan tilanteesta sekä Euroopan yhdyntymistä seuraavasta kilpailutilanteen muuttumisesta.

Ministeriö on määritellyt piiritoimistojen vuoden 1992 toiminnan painopistealueiksi kunkin paikkakunnan elinkeinorakenteen kehittämisen, ongelma-alueiden työllisyyden turvaamisen, pk-yritysten liikkeenjohtotaidon ja henkilöstön osaamisen parantamisen sekä

uuden tekniikan käyttöönoton ja tuotantokehityksen edistämisen.

Keskeisinä toimintamuotoina ovat edelleen erityisrahoitus ja piiritoimistojen kehittämisselvitelyt: yrittäjäkoulutus ja -neuvonta. Yritysten kokonaisvaltainen kehittäminen ja kannattavuutta tai tuottavuutta lisäävät hankkeet ovat etusijalla. Yritysten ja toimialojen tervehdyttämiseen tähtäviä hankkeita varaudutaan toteuttamaan.

Työn tuottavuutta nostetaan vuonna 1992.

Aluetukihakemusten käsittelyaikataavoitteenä vuonna 1992 on, että hakemuksista käsitellään 20 % alle yhden kuukauden, 70 % alle kolmen kuukauden ja 90 % alle kuuden kuukauden.

21. (32.02.01, 28, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 46 700 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.02.

1992 menoarvio	46 700 000
1991 menoarvio	44 189 000
1990 tilinpäätös	34 092 839

04. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 553 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 16 perus- ja sopimuspalkkaista.

1992 menoarvio.....	3 553 000
1991 menoarvio.....	3 611 000
1990 tilinpäätös.....	2 736 645

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 145 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös elinkeinotoiminnan ja kunnallisteknisten palvelujen turvaamiseksi poikkeusoloissa tehtyjen sopimusten mukaisista korvauksista ja tutkimuksista, kuten tutkimuspalkkioista sekä yritysten, kuntien ja valtionhallinnon poikkeusolojen

toimintavalmiuden parantamiseen tähtäävää tiedotuksesta, koulutuksesta ja suunnittelusta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	2 145 000
1991 menoarvio.....	2 150 000
1990 tilinpäätös.....	1 763 448

06. Taloudellinen huoltovarmuus

41. *Korkotuki turvavarastojen perustamiseen ja ylläpitämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen turvavarastolain (970/82) 5 §:n ja luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77, muut. 971/86) nojalla hyväksytyille turvavarastolainoille. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 1992 enintään 150 000 000 mk. Korkotuen määrä on enintään 5 prosenttia.

Selvitysosa: Vuoden 1992 hyväksymisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuosina 1993-1996 kunakin vuonna 8 000 000 mk. Vastaavasti aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön joh-

dosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuosina 1993-1996 kunakin vuonna 8 000 000 mk.

1992 menoarvio	8 000 000
1991 menoarvio	11 500 000
1990 tilinpäätös	7 525 419

42. *Turvavarastoinnin varastointiavustus*

Momentille myönnetään 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää turvavarastolain (970/82) 7 §:n nojalla avustuksen maksamiseen ministeriön määräämällä tavalla yrityksille turvavarastoinnista aiheutuviin, varastoitavan hyödykkeen laadusta johtuviin poikkeuksellisen suuriin varastointikustannuksiin.

1992 menoarvio.....	500 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	12 548

27. Kuluttajavirasto

Selvitysosa: Kuluttajaviraston vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut kuluttajavirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

— kuluttajan terveydellisen turvallisuuden edistäminen,

— kuluttajan omien toimintaedellytysten parantaminen, jolloin mm. lisätään kuluttajien ympäristö-, hinta- ja laatutietoisuutta sekä nuorten kuluttajatietoisuutta,
— kuluttajan taloudellisen turvallisuuden edistäminen,
— uutena virastona kuluttajavirasto tulee panostamaan ohjausjärjestelmien ja niihin liittyvien tunnuslukujen kehittämiseen.

Kuluttajaviraston kokonaismenot avaintulosalueittain:

	1992 mk	Muutos % 91-92
Kuluttajien terveydellisen turvallisuuden edistäminen	4 560 000	8,8
Kuluttajien omien toimintaedellytysten parantaminen.....	6 120 000	0,6
Kuluttajien taloudellisen turvallisuuden edistäminen	4 400 000	—0,7
Muu toiminta	7 800 000	2,5
Kokonaismenot yhteensä	22 880 000	2,5

21. (32.27.01, 21, 28 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 22 880 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 250 000 markan määräraha. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1992 menoarvio	22 880 000
1991 menoarvio	22 312 000
1990 tilinpäätös	9 322 859

50. *Valtionavustus kuluttajajärjestöille*

Momentille myönnetään 4 190 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry.....	2 840 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry.....	150 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto....	1 200 000
Yhteensä	4 190 000

1992 menoarvio.....	4 190 000
1991 menoarvio.....	5 190 000
1990 tilinpäätös.....	1 868 000

28. Kuluttajavalituslautakunta

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 567 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 2 817 500 mk 18 viran perustamiseksi johto-, esittely- ja toimistotehtäviä varten.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 18 peruspalkkaista.

Selvitysosa: Henkilöstön palkkaukset on vuonna 1991 suoritettu momentin 32.31.01 määrärahasista.

1992 menoarvio.....	3 567 000
---------------------	-----------

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 1 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä, tutkimusten ja selvitysten teettämisestä aiheutuvien menojen sekä sivutoimisten puheenjohtajien ja sihteereiden palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon siirto momentilta 32.31.21.

1992 menoarvio.....	1 400 000
---------------------	-----------

29. Kilpailuvirasto

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 486 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 47 perus- ja sopimuspalkkaista.

1992 menoarvio	10 486 000
1991 menoarvio	10 761 000
1990 tilinpäätös	8 067 394

Määrärahaa saa käyttää myös viraston ulkopuolelta hankittavista asiantuntija- ja tutkimuspalveluista sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän kilpailututkimusten projektiluonteisiin tehtäviin palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	4 645 000
1991 menoarvio.....	4 670 000
1990 tilinpäätös.....	4 388 737

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 4 645 000 mk.

30. Elintarvikevirasto

Selvitysosa: Elintarvikeviraston vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulobudjetointiin.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut elintarvikevirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

— Virasto valmistelee valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman.

— Elintarvikevalvontahenkilöstön koulutustarjonta kasvaa 10 prosenttia.

— Hallintopäätösten käsittelyaika lyhenee 5 prosenttia.

— Käynnistetään 5—vuotinen seurantatutkimus kansainvälistymisen vaikutuksista elintarvikkeiden laatuun.

Elintarvikeviraston kokonaismenot tuloslueittain vuonna 1992:

	mk
Palvelut viranomaisille	5 670 000
Palvelut elinkeinoelämälle	3 060 000
Palvelut kuluttajille	1 330 000
Menot yhteensä	10 060 000

21. (32.30.01, 21 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 060 000 mk.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.99.

1992 menoarvio	10 060 000
1991 menoarvio	9 164 000
1990 tilinpäätös	4 387 128

31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Koska kuluttaja-asiamiehen toimiston vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulobudjetointiin, on toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden seurannan johdosta kuluttajavalituslautakunnan menot, jotka on aikaisemmin budjetoitu tähän lukuun, siirretty luvuksi 32.28.

Kuluttaja-asiamiehen toimistoon saapuvien markkinointia ja sopimusehtoja koskevien ilmoitusten määrä on viime vuosina kasvanut. Vuonna 1990 kasvu oli 16 % edelliseen vuoteen verrattuna (arvioitu kasvu vuodelle 1991 on 10 %). Käsiteltäväksi saapuvien ilmoitusten määrän kasvun arvioidaan pysyvän vuoden 1991 tasolla. Painottamalla toimintaa ennalta ehkäisevään painopistetyöskentelyyn sekä tehostamalla tiedotustoimintaa pyritään saapuvien ilmoitusten määrä pysyttämään vuoden 1992 tasolla.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut kuluttaja-asiamiehen toimistolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Kuluttaja-asiamiehen on keskityttävä ennalta ehkäisevään yleisvalvontaan, jotta toimenpiteillä olisi laajempi vaikutus kulutta-

jan oikeusasemaan. Ennalta ehkäisevän toiminnan painopistealueita vuonna 1992 ovat hintamarkkinointi, ympäristöväättämien hyväksikäyttö markkinoinnissa, väitteet tuotteiden terveysvaikutuksista, uudet markkinointimenetelmät ja -keinot sekä rahoituspalvelut.

Yksittäisten asioiden osalta tavoitteena on, että kuluttaja-asiamiehelle saapuvista markkinointia ja sopimusehtoja koskevista jutuista käsitellään vuonna 1992 750 asiaa.

21. (32.31.01 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kuluttajavalituslautakunnan määrärahojen siirto lukuun 32.28.

1992 menoarvio	7 000 000
1991 menoarvio	11 012 000
1990 tilinpäätös	8 648 488

32. Patenti- ja rekisterihallitus

Selvitysosa: Patenti- ja rekisterihallitukselle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan lähes 4 % (v. 1991 arvio 1 %). Patenttihakemusten määrän arvioidaan vähenevän 3,5 % hyödyllisyysmallisuojaan tultua mahdolliseksi. Hyödyllisyysmallihakemuksia arvioidaan tulevana vuonna 1992 1 000 kpl. Tavaramerkkihakemusten kasvun arvioidaan olevan 1,5 % ja kaupparekisteri-ilmoitusten 4 %. Muut hakemus- ja ilmoitusmäärät pysyvät suunnilleen ennallaan.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut patenti- ja rekisterihallitukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Käsittelyaikatavoitteiksi asetetaan kaupparekisteri-ilmoitusten osalta noin 1 kk (v. 1991 arvio 1,1 kk), kotimaisten patenttihakemusten

ten osalta 2,5 v (v. 1991 arvio 2,5 v), ulkomaisten patenttihakemusten osalta 5,7 v (v. 1991 arvio 5,2 v) ja tavaramerkkihakemusten osalta 2 v (v. 1991 arvio 2,2 v).

Tuottavuuden kasvuksi ministeriö on asettanut 2 %.

Yksikkökustannukset nousevat keskimäärin 10 %.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi virastossa on meneillään uudistusohjelma, jonka keskeisimpiä kohtia ovat tietotekniikan lisääminen, toimintojen uudelleen organisointi, palkkausjärjestelmien kokeilu- hankkeet sekä lainsäädännön uudistaminen.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 110 000 000 mk.

1992 menoarvio	110 000 000
1991 menoarvio	116 312 000
1990 tilinpäätös	96 042 799

33. Kuluttajatutkimuskeskus

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Kuluttajatutkimuskeskus on puolueeton asiantuntijaorganisaatio, jonka tehtävä on tutkimuksen avulla tukea kuluttajan toimintaa, vaikuttaa markkinoihin sekä kehittää ja edistää yhteiskuntapolitiikkaa. Kuluttajatutkimuskeskuksessa tutkimusohjelmien painottumiseen ja tutkimustehtävien valintaan vuosina 1992-1995 vaikuttavat seuraavat tekijät

- Euroopan yhdistymiskehitys ja markkinoiden avautuminen
- nopeasti muuttuvat taloudelliset olosuhteet
- ympäristöongelmien lisääntyminen
- uuden informaatiotekniikan käyttöönotto.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut kuluttajatutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Kuluttajatutkimuskeskus

- vastaa ajankohtaisiin tutkimustarpeisiin hinta-, kulutus- ja hyödyketutkimuksen avulla. Tutkimukset koskevat vuonna 1992 erityisesti elintarvikkeiden hinnan-

muodostusta sekä asuntomarkkinoita, kuluttajien taloudellisia riskejä ja niiden hallintaa, uuden informaatiotekniikan vaikutuksia kuluttajien toimintaan, ulkomaisten elintarvikkeiden kauppaan ja markkinointiin liittyviä aseita, hyödykkeiden laatuksien määrittämistä sekä hyödykkeiden ja niiden pakkausten ympäristövaikutuksia,

- välittää tutkimustuloksia sidosryhmien käyttöön ja edistää tutkimustiedon saatavuutta kehittämällä tietopalveluaan,
- parantaa kuluttajatutkimuksen vaikuttavuutta osallistumalla ja kehittämällä kansallista ja kansainvälistä tutkimusyhteistyötä.

21. (32.33.01, 28 ja 29) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 545 000 mk.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat tulot on merkitty momentille 12.32.33.

1992 menoarvio	10 545 000
1991 menoarvio	9 723 000
1990 tilinpäätös	4 317 997

34. Lisenssivirasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 614 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 59 700 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta 1.3.1992 lukien ja 67 800 mk yhden viran lakkauttamisen johdosta 1.7.1992 lukien.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 30 perus- ja sopimuspalkkaista.

1992 menoarvio.....	5 614 000
1991 menoarvio.....	5 922 000
1990 tilinpäätös.....	3 932 482

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 250 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös atk-tarvikkeiden valmiusvarastoinnista sekä yksikköhinnaltaan yli 50 000 markan atk-laitteiden hankinnasta aiheutuviin menoihin.

1992 menoarvio.....	2 250 000
1991 menoarvio.....	2 600 000
1990 tilinpäätös.....	1 931 941

38. Mittatekniikan keskus

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää sekä tuottaa testaus- ja tarkastustoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut mittatekniikan keskukselle alustavasti seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 1992.

Kansallisen mittausjärjestelmän tavoitteena on saavuttaa kansainvälinen kelpoisuus ja avoimuus. Osatavoite vuodelle 1992 on toiminnan edellyttämän informaatiojärjestelmän luominen.

Akkreditointipalvelujen tavoitteena on perusvalmiuksien luominen kansainvälisen tason mukaisten palvelujen tarjoamiseksi kysynnän edellyttämällä tavalla.

Uutena virastona mittatekniikan keskus tulee panostamaan ohjausjärjestelmiin ja niihin liittyvien tunnuslukujen kehittämiseen.

21. (32.38.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 715 000 mk.

1992 menoarvio.....	6 715 000
1991 menoarvio.....	4 052 000

39. Teknillinen tarkastuskeskus

Selvitysosa: Teknillisen tarkastuskeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjettiin.

Teknillinen tarkastuskeskus vastaa osaltaan teknillisen turvallisuuden ja luotettavuuden ylläpidosta ja edistämisestä Suomessa. Toiminnalla tähdätään erityisesti teknillisten laitteiden, tuotantomenetelmien ja -laitosten turvallisuuden varmistamiseen, mittauksen luotettavuuden ja oikeellisuuden edistämiseen sekä testauksen puolueettomuuteen.

Tarkastus- ja lupapalvelujen kysynnän vuonna 1992 arvioidaan keskimäärin pysyvän vuoden 1991 tasolla. Lakisääteisestä vakaudesta johtuen vakausten määrän arvioidaan nousevan 30 % vuodesta 1991.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut tarkastuskeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992.

Yleisviranomaistulosalueella valvontatarkastusten määrää lisätään vuoden 1991 ta-

sosta 10 % ja kohdennetaan erityisesti kemikaalivarastoihin.

Lupa- ja tarkastusviranomaistulosalueella paineastiata tarkastusten toimitusaikatavoitteen on enintään 7 päivän poikkeama pyydetystä tarkastusajankohdasta. Rakennesuunnitelmien keskimääräiseksi toimitusaikatavoitteeksi asetetaan vuonna 1992 3 viikkoa.

Tarkastus- ja testauspalvelutulosalueella tavoitteena on tilattujen toimeksiantojen tekeminen asiakkaan pyytämässä aikataulussa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö on asetta-

nut tavoitteeksi tuottavuus- ja taloudellisuustunnuslukujen esittämisen viimeistään vuoden 1994 toiminnasta.

21. (32.39.01, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 74 860 000 mk.

1992 menoarvio	74 860 000
1991 menoarvio	74 401 000
1990 tilinpäätös	58 163 602

40. Geologian tutkimuskeskus

Selvitysosa: Tutkimuskeskuksen toimintaa ohjataan pitkän tähtäyksen tutkimuspoliittisella ohjelmalla, joka koostuu tiedepoliittisesta, kartoituspoliittisesta sekä raaka-aineiden etsintä- ja inventointiohjelmasta. Toimintaa suunnataan yhteiskunnan tarpeiden mukaisesti ja ulkoista kuvaa geologian alan asiantuntijalaitoksena vahvistetaan sovittamalla yhteen entistä paremmin tutkimustyön tulokset ja palvelukyky sekä korostamalla tavoitetasotannassa asiakaslähtöisyyttä.

Tieteellisen tutkimuksen painoalueina ovat raaka-ainetalouden tietoperustan laajentaminen sekä maaperän ja pohjaveteen kohdistuvien muutosten havainnointi. Palvelututkimussektorilla lisätään ympäristögeologiaa ja rakennusmateriaalitutkimuksia ja turvevarojen inventointia supistetaan. Malminetsintätutkimuksissa keskitytään perusmetallien ja kullan etsintään sekä kaoliinitutkimuksiin. Maksullista palvelutoimintaa lisätään.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 124 817 000 mk.

Työsopimussuhteisten henkilöiden palkkauksista vähennetään 85 000 mk yhden henkilön palkkauksena.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 740, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 227 ja työsopimussuhteisia 513.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 161 000 mk 24 henkilötyövuoden vähentämisen johdosta kausi-, ruuhka- yms. apulaisten palkkauksista.

1992 menoarvio	124 817 000
1991 menoarvio	132 456 000
1990 tilinpäätös	104 768 924

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja muiden kalustoesineiden hankinnasta aiheutuvien, asiakkailta täysimääräisinä veloittavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Henkilöstömäärän mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon yhden tehtävän siirto momentilta 32.40.01. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.40.

1992 menoarvio	17 350 000
1991 menoarvio	11 750 000
1990 tilinpäätös	7 859 116

29. *Muut kulutusmenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 57 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös tutkimuskeskukselle toimitetuista näytteistä tai tiedoista maksettaviin palkkioihin sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen tutkimuskeskuksen kehittämistoimintaan.

Selvitysosa: Vuoden 1990 toisessa lisämenoarviossa myönnetyn, kairaus- ja mittauspalvelujen ostoa koskevan valtuuden käytöstä

arvioidaan aiheutuvan menoja 11 000 000 mk vuosittain vuosina 1992—1995 vuoden 1991 hintatasossa.

1992 menoarvio 57 000 000
1991 menoarvio 63 100 000
1990 tilinpäätös 58 180 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

1992 menoarvio..... 6 000 000
1991 menoarvio..... 6 000 000
1990 tilinpäätös..... 6 800 000

(74.) *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio..... 1 520 000

42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus on puolueeton asiantuntijaorganisaatio, joka osaltaan ylläpitää ja kohottaa Suomen teknologian tasoa sekä tyydyttää tutkimus- ja testaustarpeita.

Toiminta-ajatustaan toteuttaakseen tutkimuskeskus suorittaa päätehtävinaan

- yhteiskunnan ja elinkeinotoiminnan, erityisesti teollisuuden tarvitsemää teknillistä tutkimus- ja kehitystyötä sekä oma-aloitteisesti, yhteishankkeina että toimeksiantonasta,
- teknologian siirtoa tutkimus- ja kehitystyönsä yhteydessä sekä informaatiopalvelu-, julkaisu- ja neuvontatoimintaa,
- testausta.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti seuraavat toiminnalliset ja taloudelliset päätavoitteet vuodelle 1992.

Tutkimuskeskuksen toimintaa kehitetään tiede- ja teknologianeuvoston asettamien tavoitteiden mukaisesti. Maksullisessa tutkimustoiminnassa on tavoitteena tyydyttää kysyntä.

Toimintamenojen rahoituksesta arviolta kolmannes käytetään omarahoitteiseen tutkimustoimintaan ja valmiuksien luomiseen ja loput maksulliseen tutkimustoimintaan.

Tutkimus- ja kehitystyön avaintulosalueet vaikuttavuustavoitteineen ovat:

- uusien kilpailukykyisten tuotteiden aikaansaaminen ja tuottavuuden parantaminen
- tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien aikaansaaminen

- informaatiotekniikan hyväksikäytön tehostaminen sekä teollisuudessa, muussa elinkeinotoiminnassa että hallinnossa ja laite- ja ohjelmistotuotannon edistäminen
- energiahuollon toimivuuden sekä energian tuotannon ja käytön tehostaminen ja ympäristöhaittojen minimoiminen
- teollisen rakentamisen edistäminen ja rakennetun ympäristön laadun parantaminen.

Tutkimuksen tasoa nostetaan kauttaaltaan. Kansainvälistä tasoa olevien huippuryhmien määrää lisätään. Tason tulee vastata kansainvälistä kärkeä mahdollisimman monella teollisuuden kehityksen kannalta keskeisellä alueella. Tutkimustoiminnan arviointia lisätään.

Osallistumista kansainvälisiin tutkimusohjelmiin tehostetaan ja kansainvälisiä toimeksiantotehtäviä lisätään.

Suurehkojen ja teknisesti vaativien toimeksiantojen määrää nostetaan. Pienen ja keski-suuren teollisuuden erityistarpeet otetaan tutkimuspalvelujen järjestämisessä huomioon.

Laatujärjestelmiä otetaan käyttöön. Testaustoiminnalle hankitaan kansainvälinen hyväksyntä tarkoituksenmukaisessa laajuudessa. Näiden toimenpiteiden tuloksena voidaan tarjota teollisuudelle testauspalveluja, jotka luovat edellytyksiä tuotteiden hyväksymiselle yhdentyvillä Euroopan markkinoilla.

Tuottavuutta kohotetaan erityisesti vahvistamalla tutkimuslaiteresursseja, nostamalla tutkijoiden koulutustasoa sekä lisäämällä erikoistumista ja alihankintojen käyttöä. Hallinnon ja muiden avustavien toimintojen osuutta koko toiminnasta supistetaan.

Maksullisen tutkimustoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot valtionhallin-

non alennusten jälkeen kattavat toiminnan kustannukset esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuvia menoja lukuunottamatta, joiden osuus pidetään ennallaan.

Tutkimuskeskuksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1992 seuraavat:

	Omarahoitteinen tutkimustoiminta	Maksullinen tutkimustoiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet	801	1 914	2 715
— muutos 1992/91, htv	—	—	—
— muutos 1992/91, %	—	—	—
Toimintamenot (Mmk)	315	615	930
— muutos 1992/91, %	3,1	-2,0	-0,4
Kustannukset (Mmk)	338	670	1 008
— muutos 1992/91, %	7,5	-1,7	1,2
Maksullisen toiminnan tulot (Mmk)		566	566
— muutos 1992/91, %		-2,4	-2,4

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v) Momentille myönnetään 929 658 000 mk. Määrärahasta saa käyttää enintään 29 000 000 mk esitutkimuksista ja riskeistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon luvun selvitysosan perusteissa esitetyt päätavoitteet. Määrärahalla arvioidaan palkattavan maksulliseen tutkimustoimintaan 1 914 henkilötyövuotta vastaava henkilöstömäärä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän mak-

sullisen tutkimustoiminnan menoihin 615 000 000 mk. Maksullisen tutkimustoiminnan arvioidut tulot 566 000 000 mk on merkitty momentille 12.32.42.

1992 menoarvio	929 658 000
1991 menoarvio	933 000 000
1990 tilinpäätös	696 694 519

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha) Momentille myönnetään 47 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Oulu 2	5 381	72 500	13 473	6 500 000	28 000 000
2. Elintarvikelaboratorion laajennus, Espoo.	1 183	22 000	18 597	1 000 000	10 000 000
3. Otaniemen täydennysrakentaminen, LVI- akustiikan halli	1 200	4 400	3 667	—	4 400 000
4. Virtauslaboratorio, Espoo (VTT:n osuus).	362	4 400	12 155	2 300 000	1 100 000
5. Perusparannus- ja muutostyöt sekä niiden suunnittelu					4 000 000
				Yhteensä	47 500 000

1992 menoarvio	47 500 000
1991 menoarvio	38 200 000
1990 tilinpäätös	62 872 000

teknologiakeskuksesta ostettujen toimitilojen yhtiölainaosuuden lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lainaosuuden on laskettu olevan vuoden 1991 lyhennysten jälkeen 10 452 000 mk.

88. *Toimitilojen ostaminen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Tampereen kaupungilta tutkimuskeskuksen käyttöön Hermian

1992 menoarvio	1 700 000
1991 menoarvio	1 700 000
1990 tilinpäätös	1 700 000

44. Teknologian kehittämiskeskus

Selvitysosa: Teknologian kehittämiskeskuskesen toiminta-ajatuksena on teknologian tason kohottaminen ja ylläpitäminen teollisuuden kansainvälisen kilpailukyvyyn parantamiseksi, työllisyyden edistämiseksi ja muiden teknologia- ja yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toiminnan ensisijaisena tavoitteena on edistää suoraan tai välillisesti teknologisesti korkeatasoisten ja kansainvälisesti kilpailukyisten tuotteiden aikaansaamista.

Kehittämiskeskuskesen toimintaa kehitetään tiede- ja teknologiapolitiikan valtakunnallisten tavoitteiden mukaisesti. Kehittämiskeskuskesen eri tehtäväalueilleen vahvistamien valtion tiede- ja teknologianeuvoston suositukseen perustuvien tulos- ja vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi suunnataan kehittämiskeskuskesen resurssija erityisesti teknologiaohjelmatoimintaan, teollisuuden riskipitoisten tuotekehityshankkeiden rahoitustoimintaan, EUREKA-, EY-, avaruus- ja muuhun kansainväliseen teknologiayhteistyöhön sekä uuden teknologian kehittämiseen ja käyttöönoton edistämiseen alueellisella ja paikallisella tasolla erityisesti pk-teollisuudessa.

Tukea myönnettäessä kiinnitetään erityistä huomiota rahoituksen tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen.

Teollisuussuhteitoiminta siirtyy kauppa- ja teollisuusministeriöstä 1.9.1992 lukien kehittämiskeskuskesen alaisuuteen.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 155 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 113 000 mk kahden viran perustamiseksi 1.9.1992 lukien tarkastustehtäviin.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 119, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 51 ja työsuhteisia 68.

Selvitysosa: Henkilöstön määrässä on otettu huomioon kahden viran siirto momentilta 32.01.01.

1992 menoarvio	30 155 000
1991 menoarvio	30 819 000
1990 tilinpäätös	22 019 384

21. Tavoitetutkimustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 245 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisista soveltavan teknisen tutkimuksen hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten ja kansallisten teknologiaohjelmien rahoituksesta, alueellisten teknologiaohjelmien käynnistämiseen liittyvästä selvitystoiminnasta, korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten sekä teollisuuden tavoitetutkimustoiminnasta, kansainvälisestä tutkimusyhteistyöstä, kansainvälisistä tutkimushankkeista, hankkeiden edellyttämien tutkimuslaitteiden hankkimisesta, tutkimusten julkaisemisesta, teollisuuden turvallisuutta ja käyttövarmuutta koskevista riskianalyseista, asiantuntijaseminaarien järjestämisestä, uuden tekniikan teolliseen soveltamiseen liittyvästä selvitys-, julkaisu- ja tiedotustoiminnasta sekä tutkimushankkeiden edellyttämistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää myös viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu-, valmistelu- ja seurantatehtäviä varten.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon uusien teknologiaohjelmien käynnistäminen teknologiaohjelmatoimikunnan ehdotusten mukaisesti. Teknologiaohjelmatoimintaan käytetään n. 120 milj. mk, kansainväliseen yhteistyöhön n. 43 milj. mk ja uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen n. 5 milj. mk.

1992 menoarvio	245 000 000
1991 menoarvio	200 000 000
1990 tilinpäätös	175 100 000

22. Avaruustutkimustoiminta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sellaisista avaruusa-

lan teknisen tutkimuksen kansallisista tai kansainvälisistä hankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen, jotka kohottavat tai ylläpitävät teknologian tasoa ja joilla on merkitystä teollisuuden tutkimus- ja kehitystoiminnalle. Määrärahaa saa käyttää myös hankkeiden edellyttämistä laitehankinnoista ja tutkimustulosten julkaisu- ja tiedotustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten avaruusyhteistyöohjelmien ja -hankkeiden osallistumismaksuista sekä yhteistyöhön liittyvistä ulkomaanmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen tutkimushankkeiden arviointi-, suunnittelu- ja seurantatehtäviä varten.

Avaruustutkimuksen monivuotisiin kansainvälisiin hankkeisiin osallistumiseksi Teknologian kehittämiskeskus voi tehdä sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhemmin vuosina yhteensä enintään 66 000 000 mk.

Selvitysosa: Avaruustutkimustoiminnan määrärahoilla rahoitetaan vuonna 1992 Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ohjelmien osallistumismaksuja arviolta 39,8 milj. markalla. Määrärahoilla tuetaan lisäksi ESAn ohjelmien yhteydessä toteutettavia tutkimushankkeita ja tutkimusyhteistyötä Neuvostoliiton avaruusohjelman yhteydessä sekä kotimaisia teknologiaprojekteja.

Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja 1,3 milj. mk vuonna 1992, 9 milj. mk vuonna 1993, 35 milj. mk vuonna 1994, 11,7 milj. mk vuonna 1995, 10,3 milj. mk vuodesta 1996, ennen vuotta 1992 myönnettyjen valtuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 29,9 milj. mk, vuonna 1993 29,7 milj. mk, vuonna 1994 30,3 milj. mk, vuonna 1995 26,8 milj. mk ja vuodesta 1996 lähtien 33,3 milj. mk.

1992 menoarvio	75 000 000
1991 menoarvio	67 000 000
1990 tilinpäätös	49 600 000

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 31 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös teollisuussih-
teerien kotimaan toimintaan ja teknologiatie-
dottamiseen ulkomailla, teknologiapäivien

järjestämiseen sekä kansainväliseen yhteistyöhön ja asiantuntijapalveluihin. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen Eureka-puheenjohtajuuden aiheuttamiin sekä delegaatioiden menoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen Eureka-toimintaa varten.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi-
vuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahojen
kasvussa on otettu huomioon Suomen Eureka-
puheenjohtajuuden vuonna 1992 aiheutta-
mat kustannukset.

1992 menoarvio	31 000 000
1991 menoarvio	26 500 000
1990 tilinpäätös	22 998 996

40. Avustukset teollisuuden tutkimus- ja tuotekehitystoimintaan (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 325 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustus-
ten ja -lainojen yleisistä ehdoista annetun
valtioneuvoston päätöksen mukaisten avus-
tusten maksamiseen yrityksille ja muille yhti-
teisöille uusia kansainvälisesti kilpailukykyi-
siä tuotteita ja tuotantomenetelmiä koskeviin
tutkimus- ja kehityshankkeisiin. Avustuksia
myönnettäessä tulee ottaa huomioon erityi-
sesti vaativat hankkeet, uuden teknologian
hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheissa sekä
pienen että keskisuuren teollisuuden tarpeet.
Määrärahaa saa käyttää myös avustusten
maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityk-
sille ulkomaisten tuotevalmistusoikeuksien ja
tuotantomenetelmien käyttöoikeuksien hank-
kimiseen silloin, kun vastaavaa teknologiaa ei
ole kotimaassa saatavissa. Avustuksilla edis-
tetään teollisuuden tuotantorakenteen ja yri-
tysten tuotevalikoiman kehittämistä kansain-
välisen kilpailun ja markkinoiden edellyttä-
mällä tavalla sekä tuetaan uuden teknologian
hyödyntämiseen, raaka-ainesten tehokkaan
hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympä-
ristötekniikan kehittämiseen liittyvää tuote-
ja menetelmäkehitystä sekä koetoimintaa.

Selvitysosa: Tuotekehitysavustuksilla tue-
taan pitkäjänteisiä panostuksia vaativia teol-
lisiä kehityshankkeita. Rahoitus suunnataan
erityisesti teollisuuden tuotantorakenteen ke-
hittämistä ja kilpailukyyn lisäämistä edistä-
viin hankkeisiin. Teknologian kehittämiskes-
kuksen tuella käynnistettiin vuonna 1990 412
tuotekehityshanketta.

1992 menoarvio	325 000 000
1991 menoarvio	255 000 000
1991 lisämenoarvio	68 000 000
1990 tilinpäätös	212 250 000

1992 menoarvio.....	500 000
1991 menoarvio.....	1 200 000
1990 tilinpäätös.....	1 200 000

42. *Avustukset alueellisen teknologiatoiminnan edistämiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen alueellisen teknologiatoiminnan edistämiseen valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Rahoitus suunnataan erityisesti pk-yrityksille tutkimus- ja kehityshankkeisiin, joilla pyritään yritysten teknologiatasoa kohottamalla parantamaan pk-teollisuuden vientimahdollisuuksia ja muutoin kilpailukykyisen liiketoiminnan kehittämistä. Myönnettäessä avustuksia alueellisiin teknologiaohjelmiin ja -hankkeisiin otetaan erityisesti huomioon kansainvälisten ja kansallisten teknologiaohjelmien synnyttämät lähtökohdat, paikallisen yritystoiminnan tarpeet ja valmiudet, koulutus- ja yhteistyömahdollisuudet, teknologian siirron ja uusien teknologioiden käyttöönoton nopeutumisen edistäminen sekä yritysten yhteistyöverkostojen ja yritysten toimintaa tehostavien uusien toimintamallien kehittäminen.

1992 menoarvio	15 000 000
1991 menoarvio	7 000 000
1991 lisämenoarvio	7 000 000
1990 tilinpäätös	8 000 000

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 500 000 mk.

83. *Teollisuuden tuotekehityslainat* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 248 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tuotekehitysavustusten ja -lainojen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla yrityksille ja muille yhteisöille myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainoja myönnetään kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden ja tuotantomenetelmien kehittämiseen ja parantamiseen. Erityistä huomiota kiinnitetään uuden teknologian hyödyntämiseen, raaka-ainesten tehokkaaseen hyväksikäyttöön, energiatalouden ja ympäristötekniikan kehittämiseen liittyvään tuote- ja menetelmäkehitykseen sekä koetoimintaan. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Teknologian kehittämisskeskuksella on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää laina kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Selvitysosa: Teollisuuden tuotekehityslainoilla tuetaan korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtäviä teollisia tuotekehityshankkeita, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä. Vuonna 1990 Teknologian kehittämisskeskuksen tuen avulla käynnistyi 412 teollista tuotekehityshanketta.

1992 menoarvio.....	248 000 000
1991 menoarvio.....	216 000 000
1990 tilinpäätös.....	201 000 000

46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen

22. *Kansainvälinen teknistaloudellinen yhteistyö* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä, asiantuntijoiden ja valtuuskuntien vierailuista, ulkomaalaisten kouluttamisesta Suomessa, Etelämannertoi-

minnasta ja muusta arktisesta tutkimustoinnasta sekä yhteistyöstä aiheutuviin palkka- ja palkkiomenoihin, koti- ja ulkomaan matkoihin, asumiskustannuksiin, seminaari- ja konferenssimenoihin, julkaisu- ja tiedotusmenoihin, laite- ja kalustomenoihin sekä muihin vastaaviin menoihin kauppa- ja teollisuusministeriön määräämien perusteiden mukaisesti.

Määrärahaa saa käyttää enintään 7 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsuhteeseen.

1992 menoarvio	18 000 000
1991 menoarvio	16 950 000
1990 tilinpäätös	17 700 000

(24.) *Meriteknisen tutkimuksen tukeminen (siirtomääräraha)*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	2 800 000
1990 tilinpäätös.....	1 568 650

25. *Kansallisten mittauspaikkojen sekä mita- ja turvallisuustekniikan kehittäminen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat mittauspalvelutoiminnasta annetussa asetuksessa (489/78) tarkoitettujen kansallisten mittauspaikkojen sekä testaus- ja kalibrointilaboratorioiden toiminnan kehittämiseksi tarpeellisista tutkimus- ja kehityshankkeista ja toiminnan teknisen tason ylläpidosta, niiden edellyttämistä laitehankinnoista, palkkaus- ja julkaisumenoista, asiantuntijapalkkioista, ulkomaanmatkoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä. Määrärahaa saa käyttää myös turvallisuustekniikan tutkimuksesta aiheutuvien vastaavien menojen sekä EY:n mittaus- ja testaustoimintaa koskevaan tutkimusohjelmaan osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan yhdentymisen edellyttää kaupan esteiden poistamista ja siten myös kansallisen mittaus- ja testaustoiminnan voimakasta kehittämistä. Teollisuuden toimintaedellytykset edellyttävät turvallisuustekniikan kehittämistä.

1992 menoarvio.....	9 000 000
1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 tilinpäätös.....	2 500 000

41. *Avustus Suomen Standardisoimisliitto ry:lle*

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Standardisoimisliitto ry:lle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

vähennyksenä otettu huomioon 1 600 000 mk laatujärjestelmien sertifiointitoiminnan julkisen tuen poistumisen vuoksi.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	12 000 000
1990 tilinpäätös	5 400 000

43. *Avustukset kansainvälisiin teknistaloudellisiin yhteistyöhankkeisiin (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 16 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille kansainvälisten teknistaloudellisten yhteistyöhankkeiden suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksina yrityksille ja muille yhteisöille kansainvälisen teknisen ja kaupallisen koulutuksen järjestämiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustuksina ulkomaalaisen liikkeenjohdon kouluttamiseen Suomessa. Määrärahaa saa myös käyttää ulkomaalaisten asiantuntijoiden kutsumiseen Suomeen sekä asiantuntijavierailuihin ulkomaille.

Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1992 menoarvio	16 000 000
1991 menoarvio	15 800 000
1990 tilinpäätös	17 000 000

44. *Avustukset taitotiedon lisäämishankkeisiin (siirtomääräraha 2 v)*

Momentille myönnetään 5 175 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yhteisöille taitotiedon edistämishankkeista aiheutuviin kustannuksiin, keksintötoiminnan tukemiseen, tunnustuspalkintoina keksijöille sekä tekniikan sanastohankkeeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 250 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	5 175 000
1991 menoarvio.....	5 250 000
1990 tilinpäätös.....	4 850 000

49. *Avustus Keksintösäätiölle* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Keksintösäätiön toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu lisäyksenä huomioon rahoitusvastuun siirto Suomen itsenäisyyden juhlarahastolta (SITRA) suoraan valtiolle.

1992 menoarvio.....	9 000 000
1991 menoarvio.....	7 150 000
1990 tilinpäätös.....	6 500 000

48. Teollisuussihteerit

Selvitysosa: Teollisuussihteeritoiminta siirretään 1.9.1992 lukien Teknologian kehittämiskeskuksen alaisuuteen.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 514 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 52, joista peruspalkkaisia 26 ja työsopimussuhteisia 26.

1992 menoarvio	25 514 000
1991 menoarvio	25 733 000
1990 tilinpäätös	17 217 143

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahaksi. Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta on merkitty momentille 12.32.99.

1992 menoarvio.....	2 700 000
1991 menoarvio.....	2 700 000
1990 tilinpäätös.....	2 500 000

29. *Muut kulutusmenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös teollisuussihteerien neuvottelupäivien järjestämisestä aiheutuviin menoihin sekä ulkomaanedustuksen virkamiesten muutto- ja kotilomamatkakustannusten korvaamisesta annetun asetuksen (478/76) mukaisiin kulutusmenoihin.

1992 menoarvio.....	8 100 000
1991 menoarvio.....	8 300 000
1990 tilinpäätös.....	8 459 685

49. Kehitysaluerahasto Oy

Selvitysosa: Kehitysaluerahasto Oy toimii alueellisena yritystoiminnan kehittäjänä myöntämällä erityisesti riskirahoitusta ja muuta rahoitusta lähinnä pienille ja keski-suurille yrityksille. Kehitysaluerahasto Oy:n tytäryhtiön Start Fund of Kera Oy:n toimintaa riskipääomasijoittajana pieniin ja keski-suuriin yrityksiin laajennetaan. Kehitysaluerahasto Oy:n vakavaraisuutta parannetaan korottamalla yhtiön osakepääomaa.

42. *Korkotuki Kehitysaluerahasto Oy:lle* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 64 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toimintan-

sa rahoittamiseen vuosina 1988—1992 otettujen lainojen korkotukeen Kehitysaluerahasto Oy:stä annetun lain 11 §:n (muut. 610/88) mukaisesti. Uusia korkotukilainoja saadaan vuonna 1992 hyväksyä enintään 180 000 000 mk. Momentin määrärahaa saa myös käyttää Kehitysaluerahasto Oy:n vuosina 1972—1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen yhtiölle Kehitysaluerahasto Oy:stä annetun lain (65/71, muut. 566/72, 492/73, 577/75 ja 842/81) mukaisesti.

Selvitysosa: Vuonna 1992 otettavien korkotukilainojen myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja kor-

kotuen suuruudesta riippuen vuosina 1993-1995 kunakin vuonna 9 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 63 000 000 mk.

1992 menoarvio	64 000 000
1991 menoarvio	28 830 000
1990 tilinpäätös	14 963 670

43. *Luotto- ja kurssitappioiden korvaaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 78 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yhtiön luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden ja ulkomaisten luottojen kurssitappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Yhtiölle korvattavien luotto- ja takaustappioiden arvioidaan olevan 67 000 000 mk ja kurssitappioiden 11 000 000 mk vuonna 1992. Valtioneuvosto on yhtiöstä annetun lain 11 §:n nojalla antamansa sitoumuksen mukaan sitoutunut korvaamaan yhtiön luotto- ja kurssitappioita niistä annetuissa sitoumuksissa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti.

1992 menoarvio	78 000 000
1991 menoarvio	63 000 000
1990 tilinpäätös	56 959 417

45. *Yritysten tutkimustoiminnan tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti Kehitysaluerahasto Oy:n pienten ja keskisuurten yritysten tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen ja kaupallistamiseen sekä yritysten perustoimintojen kehittämiseen vuonna 1991 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen. Kehitysaluerahasto Oy:n vuonna 1988 tai aikaisemmin myöntämien avustusten maksamiseen määrärahaa saa

käyttää siten, että valtionosuus näiden avustusten maksamisesta on 65 prosenttia.

1992 menoarvio	30 000 000
1991 menoarvio	34 000 000
1990 tilinpäätös	30 225 021

46. *Avustus riskipääomarahastoa varten Kehitysaluerahasto Oy:lle*

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Kehitysaluerahasto Oy:n tytäryhtiöksi perustetun riskipääoman sijoittamista pieniin ja keskisuuriin yrityksiin harjoittavan Start Fund of Kera Oy:n osakepääoman korottamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Start Fund of Kera Oy on aloittanut toimintansa vuoden 1991 alussa saatuaan 30 000 000 markan valtionavustuksen toimintaansa varten.

1992 menoarvio	35 000 000
1991 menoarvio	30 000 000

88. *Kehitysaluerahasto Oy:n osakepääoman korottaminen*

Momentille myönnetään 150 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein niiden Kehitysaluerahasto Oy:n osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, jotka valtio merkitsee yhtiön osakepääoman korotuksen yhteydessä.

Selvitysosa: Kehitysaluerahasto Oy:n osakepääoman korotus on tarpeen yhtiön vakavaraisuuden turvaamiseksi ottaen huomioon yhtiön toiminnan lisääntyneen riskipitoisuuden. Osakepääoman korotus toteutetaan siten, että yhtiö maksaa valtiolle ennen aikaisesti takaisin valtiolta vuosina 1973—1980 saamiensa lainojen pääomaa 150 000 000 mk.

1992 menoarvio	150 000 000
----------------------	-------------

50. Teollisuuden edistäminen

21. *Malminetsintää ja esiintymien hyödyntämistä palveleva tutkimus* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pääasiassa kehitysalueella suoritettavan, malminetsintää palve-

levan geologisen tutkimuksen sekä esiintymien hyödyntämistä edistävän teknisen tutkimuksen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

1992 menoarvio.....	1 000 000
1991 menoarvio.....	1 800 000
1990 tilinpäätös.....	2 950 000

23. *Teollisuustutkimukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppaja- ja teollisuusministeriön, teollisuusneuvottelukunnan ja lääninneuvottelukuntien suorittamiin teollisuusyritysten kansainvälistymisen esteitä, teollisuuspolitiikkaa ja teollisuuden kehittämisedellytyksiä koskeviin tutkimuksiin ja selvityksiin sekä yksityistämistä koskeviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös kauppaja- ja teollisuusministeriön toimintaan liittyvien alojen koulutustarpeiden selvittämistä ja koulutuksen kehittämistä palveleviin tutkimuksiin. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 3 000 000 mk kotimaisen tuotannon yleistä edistämistä tarkoittavien tilaustutkimusten ja kampanjoiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	6 850 000
1991 menoarvio.....	6 100 000
1990 tilinpäätös.....	5 690 000

41. *Kaivannaisteollisuuden edistäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää malminlöytöpalkkioiden ja malminetsintään sekä kaivostuotannon tekniseen tutkimukseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

1992 menoarvio	12 000 000
1991 menoarvio	12 000 000
1990 tilinpäätös	22 100 000

(44.) *Kehitysalueuottojen korkotuki* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	15 000
1990 tilinpäätös.....	9 748

45. *Eräiden kehitysalueilla sijaitsevien hankkeiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Mää-

rärahaa saa käyttää Kemijoki Oy:n Porttipahdan tekojärven rakentamisen edistämistä annetun lain (80/69) mukaisen korkotuen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	250 000
1990 tilinpäätös.....	2 952 518

61. (32.50.60 ja 85.60) *Siirrot valtiontakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 81 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtiontakuukuslainsäädännön (111/89) (HE) ja vientitakuulain (479/62) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vientitakuukorvausten ja niihin liittyvien korkojen maksamiseen kehitysapuna kuitenkin enintään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtiontakaus-toimintaa koskevien lakien (375/63, 609/73 ja 573/72) nojalla valtiontakaus-toiminnassa annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/85) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	81 000 000
1991 menoarvio.....	300 000 000
1991 lisämenoarvio.....	— 299 800 000
1990 tilinpäätös.....	300 200 000

88. *Osakehankinnat* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 360 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtionyhtiöiden osakeanneissa. Määrärahaa saa käyttää myös muista tarpeellisista osakejärjestelyistä aiheutuvien osakehankintamenojen sekä vaihtovelkakirjalainojen merkintähinnan maksamiseen. Vaihtovelkakirjalaina saadaan merkitä vakuutta vaatimatta.

Selvitysosa: Tällä hetkellä valtion teollisuus- ja energia-yhtiöiden lukumäärä on 13. Näiden yhtiöiden ja konsernien käyttöomaisuusinvestoinnit, mukaan lukien yritysostot, ovat yhtiöiden suunnitelmien mukaan yhteensä yli 15 mrd mk vuonna 1992. Investointiensä rahoittamiseksi ja vakavaraisuutensa pitämiseksi keskimäärin vähintään ennaltaan tarvitsevat nämä yhtiöt riskirahoitusta vuonna 1992 lähes 1,5 mrd mk, josta yli 2/3 on tarkoitettu hankkia pääomamarkkinoilta.

Osinkotulot 550 000 000 mk on merkitty

momentille 13.03.01. Nämä merkitsevät keskimäärin 8 %:n efektiivistä osinkotuottoa. Syynä edellisvuotta alhaisempaan osinkotuottoon on oletettu tulos- ja kannattavuuskehityksen olennainen heikkeneminen vuonna 1991.

1992 menoarvio	360 000 000
1991 menoarvio	490 000 000
1990 tilinpäätös	640 000 000

90. *Valvilla Oy:n tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Valvilla Oy:n rahoitusasemaa tukevista valtion toimenpiteistä annetun lain (520/85) mukaisesti vuonna 1992

suoritettavien lyhennysten ja korkojen maksamiseen.

1992 menoarvio	24 500 000
1991 menoarvio	24 500 000
1990 tilinpäätös	25 263 615

95. *Maanomistajien osuus puolustusmaksuista* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/65) perusteella maanomistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

1992 menoarvio	80 000
1991 menoarvio	83 000
1990 tilinpäätös	82 500

51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet

Selvitysosa: Yritysten toimintaedellytysten nopea muuttuminen kansainvälistyvissä toimintakentässä edellyttää yrityksiltä mm. tuotteiden ja tuotantotekniikan jatkuvaa uusimista sekä liikkeenjohtotaidon ja markkinoinnin tehostamista. Tämän vuoksi yritystoiminnan aluetukea suunnataan erityisesti kunkin paikkakunnan elinkeinorakennetta parantaviin ja yritysten uudistamista edistäviin hankkeisiin sekä vaikean työttömyyden alueille työttömyyttä alentaviin investointeihin. PK-yritysten kilpailukykyä parantavien kehittämissankkeiden rahoitus on aluetuen painopiste.

Yritystoiminnan aluetuen vaikutusten lisäämiseksi pienten yritystykien myöntämistä luovutaan siten, että alle 15 prosenttia tukia ei enää pääsääntöisesti myönnetä.

Tarkoituksena on delegoida edelleen aluepoliittista päätöksentekoa vuoden 1992 alusta lukien siten, että aluetasolla tehdään rahoituspäätökset niiden investointien osalta, joiden kustannusarvio on enintään 10 000 000 mk.

Aluepolitiikan organisointi vaikuttaa keskeisesti aluepolitiikan tuloksellisuuteen. Hallitusohjelman mukaisesti tarkoituksena on koordinoita hajanaista piirihallintoa. Tässä tarkoituksessa kauppa- ja teollisuusministeriön yrityspalvelun piiritoimistot, Teknologian kehittämiskeskuksen konsultointiyksiköt ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n vien-

tiasiamiesverkosto on tarkoitus yhdistää yritystoiminnan kehittämiskeskuksiksi vuoden 1993 alusta lukien. Kehittämiskeskuksissa käsitellään myös matkailuun liittyviä kysymyksiä. Valmistelutyö aloitetaan jo syksyllä 1991.

(44.) *Liikevaihtoveron huojennusta vastaavat avustukset kunnille ja kiinteistöyrityksille* (siirtomääräraha)

Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	40 000 000
1990 tilinpäätös	40 000 000

46. *Sijainninhojausmenettelyn tukeminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen pääkaupunkiseudulta Helsingin työskäytäntialueen ulkopuolelle toimintaansa siirtäville yrityspalveluyrityksille valtioneuvoston yrityspalveluyrityksien siirtymistuesta antaman päätöksen (126/89) mukaisesti. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1992 enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirtymistukea maksetaan käynnistysavustuksena avainhenkilöiden palkkakustannuksista toiminnan siirtymisen jälkeen enintään kahdelta vuodelta. Vuonna 1990 siirtymistukipäätöksiä tehtiin 39 yrityk-

selle, jotka edustavat atk-alaa, suunnittelua ja konsultointia. Tuen piiriin arvioitiin tulevan 120 siirtyvien toimintojen kannalta keskeistä henkilökä. Määrärahan mitoituksessa vähennyksenä on otettu huomioon 4 000 000 mk siirtona momentille 32.52.24.

Vuoden 1992 myöntämismenojen käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 500 000 mk, vuonna 1993 4 000 000 mk, vuonna 1994 10 000 000 mk ja vuonna 1995 4 000 000 mk ja sen jälkeen 1 500 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen menojen käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 14 000 000 mk, vuonna 1994 4 500 000 mk ja vuonna 1995 1 500 000 mk.

1992 menoarvio	14 300 000
1991 menoarvio	14 300 000
1990 tilinpäätös	1 322 400

47. Pienyritysten tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (177/88) mukaisen pienyritystuen avustusten maksamiseen sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (145/89) mukaisen avustusten maksamiseen pienyritysten perustamisen edistämiseen yrityshautomotoiminnan avulla. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1992 enintään 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1990 pienyritystukea myönnettiin 71 377 000 mk 1 860 hankkeeseen, joissa arvioidaan kauppa- ja teollisuusministeriön käsityksen mukaan syntyvän 1 850 työpaikkaa maaseudulle ja erityisaluekuntiin. Pienyritysten perustamisen edistämiseksi teknologiakylien ja ammatillisten oppilaitosten yhteydessä myönnettiin tukea 52 yritystoiminnan aloittajalle 14 yrityshautomossa.

Nykyisessä suhdannetilanteessa erityisesti maaseutualueilla uusyrittäjyyden edistäminen on perusteltua. Uuden tietotason omaavien pienyritysten perustamista on tarpeen tehostaa yrityshautomotoiminnalla korkeakoulu- ja ammattioppilaitosten sekä teknologiakylien yhteydessä.

Vuoden 1992 avustusten myöntämismenojen käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 16 000 000 mk, vuonna 1993 30 000 000 mk, vuonna 1994 20 000 000 mk, vuonna 1995 3 000 000

mk ja sen jälkeen yhteensä 1 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen menojen käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 18 000 000 mk, vuonna 1994 5 000 000 mk ja vuonna 1995 1 000 000 mk.

1992 menoarvio	50 000 000
1991 menoarvio	50 000 000
1990 tilinpäätös	40 453 621

48. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 165 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrityksille kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetussa laissa (954/81, muut. 901/84 ja 1111/89) tarkoitetun kuljetustuen sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetussa valtioneuvoston päätöksessä (311/82, muut. 621/83 ja 1233/89) tarkoitetun kuljetustuen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 400 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Alueellisen kuljetustuen sijaan on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 1993 alusta laki yritysten sijaintituesta. Nykyinen laki on voimassa vuoden 1992. Uutta tukea on tarkoitus myöntää pitkistä etäisyyksistä ja sijainnista aiheutuvien kuljetus- ja tietoliikennekustannusten korvaamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille. Avustusta on tarkoitus maksaa jälkikäteen hakemuksesta 12 täyden kalenterikuukauden mittaiselta ajanjaksolta nykyisen aluepolitiikkalain (1168/88) 8 §:n tarkoittamalla kehitysalueella.

1992 menoarvio	165 000 000
1991 menoarvio	165 000 000
1990 tilinpäätös	154 846 745

49. Yritystoiminnan aluetuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 530 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yritystoiminnan aluetuesta annetun lain (1297/88) ja sitä edeltävän tuotantotoiminnan alueellisesta tukemisesta annetun lain (533/81) mukaisten investointi-, käynnistys- ja kehittämisavustusten maksamiseen. Vuonna 1992 saa myöntää uusia avustuksia enintään 575 000 000 mk. Avustuksia myönnetään työllisyyslain 19 §:n tarkoittamilla vaikeilla työttömyysalueilla vähintään 200 000 000 mk siten, että rahoituskelpoisiin alle 10 000 000 markan hankkeisiin

avustus myönnetään pääsääntöisesti enimmäismääräisenä.

Valtioneuvosto päättää kunkin tukimuodon osuuden myöntämisvaltuudesta sekä kauppa- ja teollisuusministeriön oikeudesta muuttaa mainittua osuutta. Avustukset on tarkoitettu erityisesti pk-yritysten hankkeisiin.

Selvitysosa: Määrärahan ja myöntämisvaltuuden mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä siirto momentilta 34.06.62. Siirron osuus myöntämisvaltuudesta on 75 000 000 mk ja maksusmäärärahasta 20 000 000 mk. Avustusten myöntämisessä huomioon otettavat työllisyysnäkökohdat ja -kriteerit on tarkoitettu säädöstää. Käynnistysavustuksia on tarkoitus myöntää vuonna 1992 lähinnä teknologiahankkeisiin. Tukea suunnataan hankkeisiin, jotka kohottavat yritysten tuotannon ja tuotteiden teknistä tasoa, parantavat sijaintipaikkakunnan elinkeinorakennetta tai alentavat työttömyyttä vaikeilla työttömyysalueilla. Vuonna 1990 investointi- ja käynnistysavustuksella rahoitettua 1 225 hankkeessa arvioi kauppa- ja teollisuusministeriö syntyvän lähivuosina yhteensä 6 100 uutta työpaikkaa, joista 58 % vaikeimmilla alueilla 1. ja 2. perusvyöhykkeellä. Investointiavustus myönnettiin perustasosta korotettuna em. painopistealueiden hankkeille. Tuotteiden tai tuotantotason korottamisen perusteella tukea myönnettiin 35 % hankkeista. Paikkakunnan elinkeinorakennetta tai palveluja pa-

rannettiin 30 %:lla ja työllisyyttä 33 %:lla hankkeista. Kehittämisavustuksella rahoitettu 1 410 hanketta kohdistuivat liikkeenjohdon (20 %), markkinoinnin (17 %) sekä tuotteiden (29 %) ja tuotantotekniikan (24 %) parantamiseen. Kehittämishankkeilla lisätään erityisesti pk-yritysten kilpailukykyä ja sopeutumista muuttuviin toimintaolosuhteisiin.

Aluetuen toimenpiteiden painotus investointi- ja kehittämisyavustuksiin on merkittävästi aikaisemmasta nopeuttanut aluetuen maksatuksia. Käynnistysavustusten osuus myönnetystä aluetuesta oli vuonna 1987 42 % ja vuonna 1988 35 %. Vuonna 1990 käynnistysavustusten osuus oli 19 %.

Vuoden 1992 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 140 000 000 mk, vuonna 1993 300 000 000 mk, vuonna 1994 90 000 000 mk, vuonna 1995 25 000 000 mk ja sen jälkeen yhteensä 20 000 000 mk.

Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 127 000 000 mk, vuonna 1994 40 000 000 mk ja vuonna 1995 60 000 000 mk.

Valmistelutyö yritystoiminnan aluetukea koskevan lain muuttamiseksi on tarkoitus aloittaa syksyllä 1991.

1992 menoarvio.....	530 000 000
1991 menoarvio.....	595 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—24 000 000
1990 tilinpäätös.....	649 807 414

52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen

Selvitysosa: Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämiseksi pyritään yritysten reaalisen kilpailukykyyn parantamiseen mm. kansainvälistymiseen, henkilöstön osaamiseen ja ammattitaidon kehittämiseen liittyvää toimintaa parantamalla.

24. (32.52.24 ja 25) *Kehittämispalvelut pienille ja keskisuurille yrityksille* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 38 364 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön sekä yrityspalvelun piiritöimistöjen järjestämistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista aiheutuvien palkkojen, palkkioiden

sekä oppimateriaali-, matka- ja muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää alueellisista elinkeinon kehittämissankkeista ja yritys yhteistyöhankkeista sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös piiritöimistöjen järjestämisen yrittäjäkoulutuksen kehittämisestä sekä yrityksille tarkoitettujen neuvonta-, koulutus- ja konsultointipalvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä yritysten henkilöstölle tarkoitettujen koulutuspalvelujen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 4 000 000 mk siirtona momentilta 32.51.46.

Vuonna 1990 kauppa- ja teollisuusministeriö järjesti yhdessä yrityspalvelun piiritoimistojen kanssa 500 yrittäjäkoulutustilaisuutta, joihin osallistui 7 000 osanottajaa. Koulutus- ja konsultointipäiviä kertyi yhteensä 3 000. Neuvonta- ja koulutuspalvelujen kehittämishankkeita sekä alueellisia elinkeinojen kehittämishankkeita rahoitettiin 24 ja Kuopion, Lapin ja Uudenmaan piiritoimistojen toteuttamia pienten ja keski suurten yritysten henkilöstön koulutushankkeita rahoitettiin 46.

Koulutukseen osallistuvilta perittävinä maksuina arvioidaan momentille 12.32.02 kertyvän 9 300 000 mk.

1992 menoarvio	38 364 000
1991 menoarvio	32 000 000
1990 tilinpäätös	25 041 994

40. (32.52.40 ja 47) *Valtionavustus PK-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen pienen ja keski suurten yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/86) mukaisesti valtionavustuksen myöntämiseen pienille ja keski suurille yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin.

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	14 800 000
1990 tilinpäätös	11 757 000

55. Energiatalous

Selvitysosa: Energiapolitiikan tavoitteena on turvata energiahuolto ja rajoittaa energiatalouden haitallisia ympäristövaikutuksia edistämällä monipuolista ja hajautettua energiantuotantoa, energian tuotantoteknologian ja käytön tehostamista sekä energian säästöä. Samalla tavoitteena on turvata teollisuuden sähköenergian häiriötön ja edullinen saanti. Kasvavaa huomiota joudutaan kiinnittämään ympäristön tilan energiatalouden kehittämiseksi asettamiin rajoituksiin. Valtion tuki kohdistuu sekä tutkimus- ja kehitystyöhön että investointeihin.

21. *Eräät energiahuollon tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan menot* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 83 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energiataloudellisista tutkimuksista ja selvityksistä aiheutuvien menojen, ydinenergiaa koskevan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatyön menojen, laitteistojen hankintamenojen sekä kansainvälisiin tutkimuksiin ja

selvityksiin ja erityisesti energiayhteistyöhön Itä- ja Keski-Euroopan maiden kanssa osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin tutkimustehtäviin projektikohtaiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Energian käytön ja tuotannon tutkimus.	61 200 000
Energiatalouden suunnitteluun liittyvät selvitykset	3 000 000
Ydinenergia-alan tutkimus, suunnittelu ja valvonta	18 000 000
Energia-alan tutkimus-, suunnittelu- ja valvontatoiminnan muut menot	800 000
Yhteensä	83 000 000

Selvitysosa: Energiatutkimusrahoitus suunnataan pääasiassa ensimmäisen, viisivuotisen ohjelasukupolven loppurahoitukseen sekä uusien, valtakunnallisen energiastrategian mukaisten tutkimusohjelmien valmisteluun. Ydinenergia-alan tutkimusta koskevan mää-

rärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk siirtona momentille 33.10.21. Säteilyturvakeskukselle tästä toiminnasta aiheutuvat menot tullaan kattamaan voimayhtiöiltä perittävillä maksuilla.

1992 menoarvio	83 000 000
1991 menoarvio	79 000 000
1990 tilinpäätös	77 600 000

27. *Energiatiedotus, tietohuolto ja neuvontatoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti energian tehokkaan tuotannon ja käytön sekä energiansäästön ja uusiutuvien energiamuotojen käytön edistämiseksi sekä muusta energiatalouteen liittyvästä tiedotuksesta, tietohuollosta ja neuvontatoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rahoitus suunnataan pääasiasa energiatutkimuksesta tiedottamiseen, energiatutkimuksen tietohuoltoon ja teknologian siirtoon sekä energiansäästötiedotukseen, neuvontaan ja koulutustoimintaan.

1992 menoarvio	5 000 000
1991 menoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	9 500 000

40. *Energia-avustukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää energia-avustuksia koskevan lain (HE) sekä lakien 164/79, 858/84 ja 1137/88 nojalla myönnettyjen avustusten maksamiseen. Vuonna 1992 annettavien avustussitoumusten enimmäismäärä on 40 000 000 mk. Sitoumusvaltuutta voidaan käyttää myös Suomen ulkopuolella toteutettaviin hankkeisiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi energia-avustuksista. Uusi laki laajentaa avustustoimintaa koskemaan uuden teknologian osalta kaikkia energian tuotannon, jakelun ja käytön investointeja ja laitteita. Konventionaalisen teknologian osalta avustustoiminta tulisi muun muassa koskemaan myös energihuollon ympäristöinvestointeja ja maakaasuinvestointeja. Avustusta voitaisiin antaa myös energiateknologiaa koskevien selvitysten tekemiseen. Avustusta annetaan ensisijaisesti yhdyskunnille, yrityksille ja muille yh-

teisöille. Avustuksen enimmäismäärä on investointihankkeissa 25 % kustannuksista sekä kehittämis- yms. hankkeissa 50 % kustannuksista. Vuonna 1992 annettavista avustussitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 5 000 000 mk, vuonna 1993 20 000 000 mk ja vuonna 1994 15 000 000 mk. Ennen vuotta 1992 tehdyistä avustussitoumuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 20 000 000 mk ja vuonna 1994 7 000 000 mk.

1992 menoarvio	35 000 000
1991 menoarvio	37 000 000
1990 tilinpäätös	48 777 245

41. *Avustukset maaseudun sähköistämiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien jakoperusteiden (VNp 450/86, muut. 65/89) mukaisten avustusten maksamiseen saaristokohteiden uudissähköistykseen, syöttöjohtojen, -asemien ja muiden niihin verrattavien laitteiden ja laitosten rakentamiseen ja sähkölaitosten yhtymisestä aiheutuvien verkostojärjestelyjen toteuttamiseen. Momentin määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk vuoden 1990 tulo- ja menoarvion sitoumusvaltuuden puitteissa myönnettyjen avustusten maksamiseen, enintään 1 000 000 mk avustuksen myöntämiseksi Muonion Sähköosuuskunnalle Ruotsin puolella sijaitsevan säätömuuntajan rakentamisesta aiheutuviin kustannuksiin ja 1 000 000 mk muiden uusien avustusten maksamiseen.

1992 menoarvio	6 000 000
1991 menoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	12 500 000

42. *Avustukset energiataloudellisen tutkimuksen ja koetoiminnan edistämiseen* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 39 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen energiataloudellisista tutkimus- ja koetoimintaprojekteista sekä ydinenergia-alan teknologisista kehittämisprojekteista aiheutuviin menoihin ja kansainvälisistä hankkeista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Avustukset kohdistetaan pääasiassa osarahoituksena yritysten tutkimuksellisiin energiahankkeisiin, joiden käynnistä-

minen perustuu kansallisten energiatutkimusohjelmien vaikutukseen. Erityistä painoa annetaan ympäristöhaittojen vähentämistä ja energian säästöä tuottaville tekniikoille sekä uuden energiateknologian kehittämiseksi. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 80 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	39 000 000
1991 menoarvio	35 080 000
1990 tilinpäätös	34 000 000

45. Energiainvestointien korkotuki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (HE) mukaisten korkotukilainojen korkotuen maksamiseen. Vuonna 1992 saadaan uusia korkotukilainoja hyväksyä enintään 150 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia kor-

kotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisistä syistä voi uuden korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5—8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lainakannan kasvu. Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) muuttamisesta. Lakiin ehdotettavilla muutoksilla korkotukea voidaan myöntää myös muita kotimaisia energialähteitä hyödyntäville laitoksille, yhdyskuntien energiansäästöinvestoinneille ja kaikelle uudelle energiateknologialle.

Vuoden 1992 korkotukilainavaltuuden käytöstä ja ennen vuotta 1992 myönnettyistä korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993	1994	1995	1996	1997—
Vuoden 1992 korkotukilainoista (mmk).....	7,0	5,0	5,0	6,0	6,0
Aikaisemmista korkotukilainoista (mmk).....	15,0	12,0	9,0	8,0	10,0
Yhteensä	22,0	17,0	14,0	14,0	16,0

1992 menoarvio	15 000 000
1991 menoarvio	19 600 000
1990 tilinpäätös	10 023 576

50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiahuollon tavoitteita tukevaan toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin numerotunnus on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 70 000 markan määräraha. Avustuksella tuetaan erityisesti sellaista toimintaa, jonka tarkoituksena on energian säästön, uusiutuvien ja ympäristöystävällisten energialähteiden hyödyntämisen sekä kotimaisten polttoainoiden tuotannon edistäminen.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	420 000
1990 tilinpäätös.....	450 000

61. Kotimaankaupan edistäminen

Selvitysosa: Vähittäiskaupan rahoitustukihakemuksia jätettiin vuonna 1990 yhteensä 1 300 kpl. Vuonna 1990 myönnetystä rahoitustuesta noin 40 % on tullut Oulun, Lapin ja Pohjois-Karjalan lääneissä sijaitseville kaupan toimipaikoille.

Vuoden 1990 lopussa haja-asutusalueilla oli 1 700 päivittäistavaramyymälää ja 320 myymäläautoa. Vuonna 1992 valtion rahoitustuen piirissä arvioidaan olevan noin 700 myymälää ja 250 myymäläautoa. Tuella vaikutetaan noin 300 000 kuluttajan palveluihin ja lähes 2 000 työpaikan säilymiseen.

40. *Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997 mmk
Vuoden 1992 korkotukiluotoista	1,1	0,9	0,5	0,3	0,1
Aikaisempien vuosien korkotukiluotoista	1,5	0,7	0,4	0,1	—
Yhteensä	2,6	1,6	0,9	0,4	0,1

1992 menoarvio..... 3 100 000
1991 menoarvio..... 3 100 000
1990 tilinpäätös..... 2 475 517

41. *Avustukset haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisten investointiavustusten maksamiseen. Uusia investointiavustuksia saa myöntää vuonna 1992 enintään 5 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 100 000 markan määräraha.

Vuoden 1992 investointiavustusten myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 2 500 000 mk, vuonna 1993 2 900 000 mk ja vuonna 1994 100 000 mk. Aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioi-

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisesti hyväksytyistä korkotukiluotoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen. Uusia korkotukiluottoja saa hyväksyä vuonna 1992 enintään 12 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Korkotukiluottovaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

daan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 2 500 000 mk ja vuonna 1993 100 000 mk.

1992 menoarvio..... 5 000 000
1991 menoarvio..... 5 600 000
1990 tilinpäätös..... 4 243 737

42. *Avustukset haja-asutusalueiden kauppa- ja palvelujen turvaamiseksi* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta annetun lain (1086/74, muut. 184/79, 935/81, 883/82 ja 1356/88) mukaisen toimintatuen ja tavarankuljetustuen maksamiseen. Kiinteiden myymälöiden ja myymäläautojen toimintatukea sekä tavarankuljetustukea saa myöntää vuonna 1992 enintään 8 500 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1992 avustusten myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1993 8 500 000 mk.

1992 menoarvio 8 500 000
1991 menoarvio 10 000 000
1990 tilinpäätös 9 330 667

80. Matkailun edistämiskeskus

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Maailman matkailun ennustetaan kasvavan 3-7 % vuodessa 1990-luvulla.

Euroopan talousalue luo Suomelle mahdollisuuksia hyödyntää kilpailun vapautumista ja Euroopan yhteismarkkinointia. Kriittisenä menestystekijänä on kilpailukyvyn parantaminen. Suomen kannalta myönteinen muutostekijä on matkailijoiden kasvava ympäristötietoisuus.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut Matkailun edistämiskeskukseksi alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Kotimaan matkailun kasvutavoitteeksi asetetaan matkailusta saatavan tulon lisääntyminen 210 milj. markalla. Suomeen suuntautuvasta matkailusta saatavan valuuttatulon kasvutavoitteeksi asetetaan 28 milj. mk.

Tuottavuuden kasvuksi ministeriö on asettanut 5 %, joka on laskettu asetettujen matkailutulotavoitteiden suhteesta henkilöstömenoihin.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi virastossa on uudistusohjelma, jonka keskeisimpiä kohtia ovat markkinoinnin kohdentuminen markkina-aluekohtaisiin avaintulosalueisiin, tulosohjausjärjestelmän toteutus, tietotekniikan lisääminen ja toimintojen uudelleen organisoiminen.

Matkailua vientituloja tuottavana ja tuontia korvaavana elinkeinona on tarpeen kehittää. Tavaroiden ja palvelusten viennin kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi tarkoituksena on perustaa Viennin edistämiskeskus kokoamalla yhteen ulkomaankaupan ja -palveluiden tehtäviä. Edistämiskeskus voisi aloittaa toimintansa vuonna 1994 tai 1995.

21. (32.80.01, 21, 28 ja 40) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 91 450 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon mahdollisena sisältynyt 120 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	91 450 000
1991 menoarvio	87 152 000
1990 tilinpäätös	75 235 180

85. Ulkomaankaupan edistäminen

(29.) *Muut kulutusmenot*

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 32.01.29 laskelmissa.

40. *Avustus viennin edistämiseen* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 237 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja muille yhteisöille sellaisten vienninedistämistoimenpiteiden kustannuksiin, jotka ovat tarpeen uuden vientituotannon markkinoimiseksi, uusille markkinoille pääsemiseksi tai markkinaosuuksien ylläpitämiseksi ja laajentamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen hankeviennin liittyviin esitutkimuksiin sekä kustannuksiin, jotka aiheutuvat Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:n vientijulkaisujen hankkimisesta ja jakamisesta toimialoitain toteutettavassa viennin edistämisessä ja kau-

pallisten sihteerien ja Suomen muun ulkomaanedustusverkoston käyttöön. Määrärahaa saa myös käyttää hankeviennin tarjous-toiminnan kuluihin myönnettävien avustusten maksamiseen näiden yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti (210/90). Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 3 300 000 mk matkailun ulkomaanmarkkinoinnin hankkeisiin. Uusia vienninedistämisyksiköitä saa myöntää vuonna 1992 enintään 275 000 000 mk.

Selvitysosa: Avustusten myöntämisessä etusijalle asetetaan kasvukykyisten ja korkean kotimaisen jalostusasteen tuotannonalojen viennin edistäminen sekä pienten ja keski-suurten yritysten vientitoiminnan tukeminen. Tavaraviennin ohella edistetään myös hankeviennin, rakennus- ja insinööritaidon ja muun

taitotiedon ja palvelujen vientiä. Valmisteluihin Suomen osallistumiseksi Sevillan maailmannäyttelyyn vuonna 1992 ja Suomen näyttelypaviljongin ja siihen tulevan näyttelyn rakentamiseen ja ylläpitämiseen on tarkoitettu varata 6 500 000 mk. Suomen Ulkomaankauppaliiton yhteydessä toimivan Elintarvikkevientikeskuksen kautta tapahtuvan elintarvikkeiden viennin edistämisen palkkaus- ja muihin menoihin on tarkoitettu käyttää 2 800 000 mk.

Valtionavustusten osuus vienninedistämis-toimenpiteiden kustannuksista on pääsääntöisesti enintään 50 %. Se voi maittain toteutettaviin tiedotuskampanjoihin, maailmannäyttelyyn osallistumiseen, toimialoittain toteutettaviin vienninedistämistapahtumiin sekä teollisen ja teknologisen Suomen kuvan vahvistamiseksi toteutettavaan toimintaan liittyvien kulujen osalta kuitenkin olla suurempi. Pienen teollisuuden yritysryhmien vientihankkeisiin valtionapua voidaan harkinnan mukaan myöntää 75 % hankkeiden kokonaiskustannuksista. Useampivuotisten yhteisvientipäällikköprojektien ensimmäisen vuoden valtionavustuksen osuus on enintään 75 % ja seuraavina vuosina 50 % valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista.

Vuoden 1992 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 115 000 000 mk, vuonna 1993 120 000 000 mk, vuonna 1994 30 000 000 mk ja vuonna 1995 10 000 000 mk. Vastavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 122 350 000 mk, vuonna 1993 36 900 000 mk ja vuonna 1994 6 300 000 mk.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan eri käyttökohteisiin seuraavasti:

	mk
Vientituotteiden markkinoinnin edistäminen	125 000 000
Yrityskohtaiset näyttelyosallistumiset.	35 000 000
Toimialoittain toteutettavat vienninedistämistapahtumat	71 000 000
Maittain toteutettavat tiedotuskampanjat	16 200 000
Monivuotiset vientimarkkinointihankkeet	15 000 000
Hankeventtiin liittyvä tarjoustoiminta.	3 500 000
Sevillan maailmannäyttely 1992.....	6 500 000
Elintarvikkevientikeskus	2 800 000
Yhteensä	275 000 000

1992 menoarvio	237 350 000
1991 menoarvio	195 000 000
1991 lisämenoarvio	15 500 000
1990 tilinpäätös	140 650 687

41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille

Momentille myönnetään 14 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen ulkomaankauppaa edistäville järjestöille. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vientikoulutussäätiö ry	8 750 000
Suomalais-Ruotsalainen kauppakamari	2 200 000
Suomalais-Neuvostoliittolainen kauppakamari	1 600 000
Osuuskunta Viexpo	1 300 000
Suomen Tiedonsiirtoyhdistys STY ry..	1 000 000
Yhteensä	14 850 000

Selvitysosa: Suomen Ulkomaankauppaliitossa vuonna 1989 käynnistynyt ulkomaankaupan tiedonsiirron automatisoinnin kehittämistyö on 1.6.1991 alkaen siirretty Suomen tiedonsiirtoyhdistys STY ry:n puitteissa jatkettavaksi.

1992 menoarvio	14 850 000
1991 menoarvio	14 300 000
1991 lisämenoarvio	900 000
1990 tilinpäätös	13 730 000

44. Kaupalliset sihteerit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ulkomailla toimivien kaupallisten sihteerien verkoston ylläpitämisestä aiheutuviin palkkaus- ja muihin hallinnon menoihin, joista valtionavun osuus voi olla enintään 96 %. Valtionavun piiriin saa hyväksyä enintään 82 kaupallista sihteeriä, 21 FINTRA-harjoittelijaa, 13 johtoja ja hallintotehtävissä olevaa henkilöä sekä tarvittava määrä asemamaista sihteeri- ja avustustehtäviin palkattua henkilöstöä.

Selvitysosa: Suomen ulkomailla toimivien kaupallisten sihteerien hallinto ja johto siirtyy 1.9.1992 alkaen ulkoasiainministeriöstä Suomen Ulkomaankauppaliitolle. Liitto maksaa ulkoasiainministeriölle korvausta toimitiloista sekä toimisto- ym. palveluista ajalta 1.9.—31.12.1992 8 300 000 mk. Kaupallisten sihteerien toiminnan johtamiseksi liitto on pe-

rustanut ohjausyksikön. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 200 000 mk siirtona momentilta 32.85.45.

Elinkeinoelämän osuus kaupallisten sihteerien toiminnan rahoituksesta muodostuu pääasiassa sihteerien palveluista perittävistä maksuista.

1992 menoarvio 39 400 000

45. *Avustus Suomen Ulkomaankauppaliittoa ry:lle*

Momentille myönnetään 23 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle liiton valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (32/78) mukaisiin menoihin. Valtionavustus on enintään 50 % mainituista menoista. Maakunnallisen vientiasiamiestoiminnan valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista valtionavustuksen osuus on enintään 60 %. Vuonna 1989 käynnistyneen Euroneuvontayksikön valtionavustuksen piiriin hyväksyttävistä menoista valtionavustuksen osuus on enintään 90 %.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionavustus palkkausmenoihin	10 270 000
Valtionavustus muihin menoihin	6 780 000
Valtionavustus maakunnallisten vientiasiamiesten menoihin	4 200 000
Euroneuvontayksikkö	2 450 000
Yhteensä	23 700 000

Selvitysosa: Momentin määräraha sisältää sen käyttötarkoituksen, jota varten vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon otettiin 270 000 markan ehdollinen määräraha.

Vuonna 1992 on tarkoitus käynnistää ulkomaisia investointeja Suomeen edistävän yksikön perustamista valmisteleva projekti. Tähän mennessä erillisenä toiminut Suomen Huonekaluviejät ry sulauttaa vienninedistämistoimintansa Suomen Ulkomaankauppaliittoon, mikä lisää liiton yleistoiminnan menoja.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 2 200 000 mk kaupallisten sihteerien toiminnan ohjausyksikön menoja siirtona momentille 32.85.44.

1992 menoarvio	23 700 000
1991 menoarvio	25 170 000
1991 lisämenoarvio	— 350 000
1990 tilinpäätös	20 800 000

46. *Avustus yrityksille uuden vientihenkilöstön palkkaamiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää uuden vientimarkkinointihenkilöstön palkkaamiseen myönnettävän valtionavustuksen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (769/79, muut. 797/83) mukaisten avustusten maksamiseen pienille ja keskisuurille yrityksille uuden markkinointihenkilöstön palkkaamiseksi. Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 1992 enintään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1990 avustusta myönnettiin 34 uuden vientihenkilön palkkaamiseksi yhteensä 3 200 000 mk. Myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 500 000 mk, vuonna 1993 2 000 000 mk ja vuonna 1994 500 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 2 500 000 mk ja vuonna 1993 500 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 000 000
1991 menoarvio.....	3 000 000
1990 tilinpäätös.....	2 422 390

47. *Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:lle (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 319 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1982—83 ulkomaisen luotonoton korkotuesta annetun lain (936/82, muut. 672/83), Suomen Vientiluotto Oy:n vuosien 1986—1989 ulkomaisen luotonoton korkotuesta ja valuuttakurssitappioiden korvaamisesta annetun lain (1053/85, muut. 858/88) mukaisen korkotuen ja valuuttakurssitappioiden, alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/85, muut. 1258/87, 1069/88 ja 1363/89) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/90) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/89) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetussa laissa (1173/90) tarkoitettuja uusia korkotukilainoja saa vuonna 1992 hyväksyä enintään 2 000 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma: mk

Alushankintojen korkotuki.....	298 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	21 000 000
Yhteensä	319 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon se, että muu kuin alustoimituksiin kohdistuva ulkomaisen luotonoton korkotuki on tarkoitus lopettaa 31.12.1991. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997- mmk
Alushankintojen korkotuki					
Vuoden 1992 korkotukilainoista	20	45	65	60	160
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	390	410	380	320	680
Vuoden 1993-95 korkotukilainoista	10	50	60	100	535
Antolainauksen muu korkotuki					
Vuoden 1992 korkotukilainoista	10	10	10	10	30
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	25	30	35	40	80

1992 menoarvio	319 000 000
1991 menoarvio	230 000 000
1990 tilinpäätös	83 425 533

(60.) *Siirto vientitakuurahastoon ja vientitakuukorvaukset* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 32.50.61 laskelmissa.

84. *Lainat viennin edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vientituotteiden markkinointia edistäviin hankkeisiin myönnettävien lainojen maksamiseen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuuksia ja muutoin valtioneuvoston päättämien ehtojen mukaisesti (87/82, muut. 180/87). Lainojen korko on vähintään 5 prosenttia. Kauppa- ja teollisuusministeriö voi lainansajaan hakemuk-

sesta yksittäistapauksissa jättää lainan osaksi tai kokonaan valtiolle takaisin perimättä ilman erillistä eduskunnan suostumusta, mikäli siihen on erityisiä syitä. Uusia vienninedistämislainoja saa myöntää vuonna 1992 enintään 22 500 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 1990 myönnettiin 45 hakemuksen perusteella lainoja yhteensä 30 000 000 mk.

Vuoden 1992 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 5 500 000 mk, vuonna 1993 12 000 000 mk ja vuonna 1994 5 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 1992 14 000 000 mk ja vuonna 1993 3 000 000 mk.

1992 menoarvio	19 500 000
1991 menoarvio	25 000 000
1990 tilinpäätös	23 100 500

90. Valtion hankintakeskus

Selvitysosa: Valtion hankintakeskuksen toiminta-ajatuksena on toteuttaa valtiontalouden kannalta mahdollisimman edullisesti asiakkaitensa tavaroiden ja palvelujen hankintoja, jotka valtio rahoittaa joko kokonaan tai osittain.

Hankintakeskus pyrkii toiminnassaan han-

kintakustannusten alenemisen, edullisten ostoehtojen, laatuvalintojen, tiedotuksen ja asiantuntemuksen avulla säästöihin, jotka tulevat pääosin suoraan asiakkaiden hyväksi. Myymänsä tavarat ja palvelut hankintakeskus hinnoittelee kustannusten mukaisesti niihin luettuna myös toimintaan sijoitetun pääoman korko.

Hankintakeskuksen asiakkaina ovat valtion virastot ja laitokset sekä valtion liikelaitokset. Asiakkaina voivat olla myös valtionosuutta tai -avustusta saavat kunnat, kuntainliitot ja muut yhteisöt.

Hankintojen toteuttamiseksi hankintakeskus tekee yleissopimuksia hankintaehdoista asiakkaiden jatkuvia hankintoja varten, tarjoaa hankintapalveluja asiakkaiden perushankintojen ja erikoishankintojen toteuttamiseksi sekä toimittaa tavaroita varastoistaan.

Hankintakeskus jatkaa asiakkaille vuokrattavien ajoneuvojen, atk-ohjelmalisenssien sekä muun kaluston vuokraustoimintaa.

Hankintakeskus toimii kauppa- ja teollisuusministeriön alaisena budjettisidonnaisena liikelaitoksena.

Hankintakeskus arvioi liikevaihdon kasvavan vuonna 1992 1 %, mikä vastaa 3,1 mrd markan liikevaihtoa.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut hankintakeskuksen tulostavoitteeksi 9,5 prosentin ylijäämän taseen mukaiselle vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotulle pääomalle, mikä vastaa ennakkolaskelman mukaan 12 milj. markan ylijäämää.

Hankintakeskuksen käyttötuloina arvioi-

daan kertyvän 115,9 milj. mk sekä irtaimen käyttöomaisuuden myyntituloina 1,7 milj. mk. Käyttömenoihin myönnetään 83,2 milj. mk. Hankintakeskuksen sijoitusmenoihin myönnetään yhteensä 20 milj. mk.

Liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuloslaskelma vuodelle 1992:

	milj.mk	milj.mk
Myyntituotot		3 700,0
Myyntin oikaisuerät		
Myyntirahdit	12,0	
Välilliset verot	648,0	— 660,0
Liikevaihto		3 040,0
Tavaraostot		— 2 937,0
Myyntikate		103,0
Kulut		
Palkat	43,5	
Muut henkilökulut	13,2	
Vuokrat	1,0	
Toimistokulut	6,2	
Muut kulut	9,1	— 73,0
Käyttökate		30,0
Poistot		— 20,6
Muut tuotot		2,6
Tilikauden ylijäämä		12,0

Valtion hankintakeskuksen kehitys vuosina 1990-1995:

	1990 toteu- tuma*)	1991 enna- koitu*)	1992 TMAE*)	1992-95 (keskimäärin vuodessa muutos %)
Liikevaihto milj. mk	2 970	3 010	3 040	
	(7,5)	(1,3)	(1,0)	1,0
Käyttökate liikevaihdosta %	0,7	1,0	1,0	
Ylijäämä milj. mk	12,4	16,4	12,0	
— taseen mukaisesta vaihto- ja käyttöomaisuuteen sidotusta pääomasta %	10,9	12,6	9,5	
— liikevaihdosta %	0,4	0,5	0,4	
Investoinnit liikevaihdosta %	0,7	0,7	0,9	
Hintojen muutos %	3,0	0,0	0,0	—
Volyymin muutos %	4,5(*)	1,0(*)	1,0(*)	1,0
Tuottavuuden kasvu %	2,0(**)	2,0(**)	2,0(**)	2,0
Henkilöstömäärä	321	321	321	—

*) muutos -% edelliseen vuoteen

(*) tavaranvälityksen volyyymi

(**) tavaranvälityksen volyyymi/henkilötyövuosi

21. Käyttömenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 83 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sopimuspalkkaisten johtajien ja työsopimussuhteisen muun henkilöstön palkkausten ja eläkemaksujen sekä

muiden käyttömenojen ja hankintapalvelusten tuotanto- ja tutkimusmenojen sekä tavareiden varastointi- ja jakelumenojen maksamiseen.

Määrärahalla saadaan palkata keskimäärin enintään 321 pysyväisluonteista henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahaan sisältyy 30 000 mk menoa, jota vastaava tulo on merkitty momentille 14.60.01 irtaimen omaisuuden myyntituloina.

1992 menoarvio	83 200 000
1991 menoarvio	74 851 000
1990 tilinpäätös	68 389 812

70. *Kaluston hankinta* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	4 000 000
1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	4 900 000

72. *Vuokraustoiminta* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 12 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hankintakeskuksen asiakkaille vuokrattavien ajoneuvojen ja asiakaskunnan piiristä tulevan kysynnän mukai-

seen muun kaluston hankintamenojen sekä niiden valintaan ja jälleenmyyntiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu siirtomäärärahaksi. Määrärahalla on tarkoitus jatkaa moottorikäyttöisten ajoneuvojen valtionhallinnon sisäistä vuokraustoimintaa sekä laajentaa vuokraustoimintaa atk-ohjelmalienssien hankintaan sekä asiakaskunnan piiristä tulevan kysynnän mukaiseen muun kaluston vuokraustoimintaan. Määrärahaa vastaavat vuokratukautena kertyvät vuokratulot on merkitty momentille 14.30.01 ja myynnistä saatavat tulot momentille 14.60.01.

1992 menoarvio	12 400 000
1991 menoarvio	18 000 000
1990 tilinpäätös	16 164 689

74. *Keskusvaraston muutostyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 3 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hankintakeskuksen keskusvaraston vanhan osan peruskorjaukseen.

1992 menoarvio.....	3 600 000
---------------------	-----------

Pääluokan 32 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk ± %	
01. Kauppa- ja teollisuusministeriö (810).....	152 540	248 526	190 200	— 58 326	— 23
02. KTM yrityspalvelun piiritoimistot (810).....	34 093	44 189	46 700	+ 2 511	+ 6
04. Puolustustaloudellinen suunnittelukunta (170).....	4 500	5 761	5 698	— 63	— 1
06. Taloudellinen huoltovarmuus (170).....	7 538	12 000	8 500	— 3 500	— 29
(26.) Elinkeinohallitus (820).....	9 739	—	—	—	—
27. Kuluttajavirasto (820).....	11 191	27 502	27 070	— 432	— 2
28. Kuluttajavalituslautakunta (820).....	—	—	4 967	+ 4 967	—
29. Kilpailuvirasto (820).....	12 456	15 431	15 131	— 300	— 2
30. Elintarvikevirasto (820).....	4 387	9 164	10 060	+ 896	+ 10
31. Kuluttaja-asiamiehen toimisto (820).....	8 648	11 012	7 000	— 4 012	— 36
32. Patentti- ja rekisterihallitus (820).....	96 043	116 312	110 000	— 6 312	— 5
33. Kuluttajatutkimuskeskus (820) ..	4 318	9 723	10 545	+ 822	+ 8
34. Lisenssivirasto (820).....	5 864	8 522	7 864	— 658	— 8
38. Mittatekniikan keskus (820)....	—	4 052	6 715	+ 2 663	+ 66
39. Teknillinen tarkastuskeskus (820).....	58 164	74 401	74 860	+ 459	+ 1
40. Geologian tutkimuskeskus (830).....	177 608	214 826	205 167	— 9 659	— 4
42. Valtion teknillinen tutkimuskeskus (830).....	761 267	972 900	978 858	+ 5 958	+ 1
44. Teknologian kehittämiskeskus (830).....	692 168	803 519	969 655	+ 166 136	+ 21
46. Teknisen ja kaupallisen tutkimuksen edistäminen (830).....	56 719	63 450	68 175	+ 4 725	+ 7
48. Teollisuussihteerit (830).....	28 177	36 733	36 314	— 419	— 1
49. Kehitysaluerahasto Oy (840) ..	102 148	155 830	357 000	+ 201 170	+ 129
50. Teollisuuden edistäminen (850).....	1 112 827	834 748	485 630	— 349 118	— 42
51. Yritystoiminnan alueelliset rahoitustoimenpiteet (850).....	886 430	864 300	759 300	— 105 000	— 12
52. Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan kehittäminen (850).....	36 884	46 800	48 364	+ 1 564	+ 3
55. Energiatalous (860).....	192 851	191 100	183 200	— 7 900	— 4
61. Kotimaankaupan edistäminen (870).....	16 050	18 700	16 600	— 2 100	— 11
80. Matkailun edistämiskeskus (870).....	75 235	87 152	91 450	+ 4 298	+ 5
85. Ulkomaankaupan edistäminen (880).....	284 129	492 470	656 800	+ 164 330	+ 33
90. Valtion hankintakeskus (050) ..	21 065	23 000	20 000	— 3 000	— 13
Yhteensä	4 853 038	5 392 123	5 401 823	+ 9 700	+ 0

Pääluokan 32 liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten käyttömenot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk ± %	
90. Valtion hankintakeskus (050) ..	68 390	74 851	83 200	+ 8 349	+ 11
Yhteensä	68 390	74 851	83 200	+ 8 349	+ 11

Päälukka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan henkilötyövuosimäärä saa olla vuonna 1992 enintään 2 925 henkilötyövuotta.

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 51 778 000 mk.
Henkilöstön määrä saa olla enintään 254, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 242, tilapäisiä 11 sekä työopimussuhteisia yksi.

1992 menoarvio	51 778 000
1991 menoarvio	52 919 000
1990 tilinpäätös	37 586 239

22. *Tutkimus- ja kehittämistoiminta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tietokoneiden ja ohjelmistojen hankinnasta ja vuokrasta aiheutuvien menojen maksamiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelujärjestelmään liittyvien tieto- ja tietojenkäsittelyjärjestelmien kehittämisestä sekä siihen liittyvästä koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen, sosiaali- ja terveydenhuoltojärjestelmien kehittämistä palveleviin projektiluonteisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, pakolaisten tukitoiminnan kehittämishankkeisiin sekä muiden tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön sekä lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan apuhenkilökunnan palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Tieto- ja tietojenkäsittelyjärjestelmien kehittäminen sekä siihen liittyvä koulutus	2 000 000
Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä sen hallinnon tutkimus- ja kehittämistoiminta	11 900 000
Tasa-arvoasioihin liittyvä tutkimus- ja kehittämistoiminta	300 000
Pakolaisten tukitoiminnan kehittäminen	100 000
Yhteensä	14 300 000
1992 menoarvio	14 300 000
1991 menoarvio	9 300 000
1990 tilinpäätös	8 750 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 19 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 463 000 mk ulkoasiainministeriöön vuonna 1991 siirtyneiden sosiaaliavustajien tehtävien johdosta sekä lisäyksenä 290 000 mk siirtana momentilta 33.02.29.

1992 menoarvio	19 200 000
1991 menoarvio	19 800 000
1990 tilinpäätös	17 498 075

70. *Kaluston hankinta*

Momentille myönnetään 400 000 mk.

1992 menoarvio.....	400 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	999 991

02. *Sosiaali- ja terveyshallitus*01. *Palkkaukset (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 67 438 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 680 000 mk kuuden viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 331, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 313, tilapäisiä kaksi ja työsopimussuhteisia 16.

1992 menoarvio	67 438 000
1991 menoarvio	57 945 000

22. *Kehittämistoiminta (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisiin tutkimus- ja kehittämisprojekteihin osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää kehittämiskohteissa tarvittavien tietokoneiden ja ohjelmistojen hankinnasta sekä vuokrista aiheutuvien menojen ja muiden näihin liittyvien atk-menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 13 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön sekä lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan apuhenkilökunnan palikkaamiseen.

Käyttösuunnitelma: mk

Sosiaali- ja terveydenhuollon teknologian kehittämistoiminta	3 000 000
Muu kehittämistoiminta	9 000 000
Yhteensä	12 000 000

1992 menoarvio	12 000 000
1991 menoarvio	8 800 000

25. *Kansainvälinen yhteistyö*

Momentille myönnetään 4 080 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisen kannalta tarpeellisen kansainvälisen tiedon ja osaamisen hankintaan sekä välittämiseen sen käyttäjille, alan kansainvälisestä asiantuntijavaihdosta aiheutuviin menoihin sekä sosiaali- ja terveys-

hallituksen ohjaus- ja valvontatehtävien ja muiden hallintotehtävien edellyttämään kansainväliseen yhteistyöhön, kansainvälisiin jäsenmaksuihin ja maksuosuuksiin, ulkomaisille vieraille osoitettavaan tarpeelliseen vieraanvaraisuuteen ja muiden yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma: mk

Pohjoismainen yhteistyö	900 000
Asiantuntijavaihto ja muu kahdenvälinen yhteistyö	1 800 000
Muu yhteistyö	1 380 000
Yhteensä	4 080 000

1992 menoarvio.....	4 080 000
1991 menoarvio.....	4 080 000

28. *Maksullinen palvelutoiminta (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 312 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkopuolisten tilaamista tutkimuksista, kehittämishankkeista, selvityksistä, erityisasiantuntijapalveluista sekä niihin liittyvistä laitehankinnoista ja niiden käytöstä ja vaatimattomasta vieraanvaraisuudesta, koulutus- ja julkaisu- toiminnasta sekä muiden välttämättömien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön sekä lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan apuhenkilökunnan palikkaamiseen.

Selvitysosa: Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.33.02.

1992 menoarvio.....	1 312 000
1991 menoarvio.....	900 000

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 35 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös farmakopeatoiminnasta ja potilasvahinkolain edellyttämästä valtion vakuutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 290 000 mk siirtona momentille 33.01.29 ja 5 800 000 mk siirtona momentille 33.15.52.

1992 menoarvio 35 000 000
1991 menoarvio 32 000 000

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 850 000 mk.

1992 menoarvio..... 850 000
1991 menoarvio..... 860 000

03. Työttömyysturvalautakunta

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 787 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 21, joista peruspalkkaisia 20 ja tilapäisiä yksi.

1992 menoarvio..... 4 787 000
1991 menoarvio..... 4 910 000
1990 tilinpäätös..... 3 521 792

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 260 000 mk.

1992 menoarvio..... 1 260 000
1991 menoarvio..... 1 200 000
1990 tilinpäätös..... 1 228 889

04. Tarkastuslautakunta

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 652 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 18 peruspalkkaista.

1992 menoarvio..... 4 652 000
1991 menoarvio..... 4 771 000
1990 tilinpäätös..... 3 574 478

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 1 350 000 mk.

1992 menoarvio..... 1 350 000
1991 menoarvio..... 1 320 000
1990 tilinpäätös..... 1 208 186

05. Tapaturmavirasto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 342 000 mk.

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksista vähennetään 278 400 mk neljän viran lakkauttamisen johdosta.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 265, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 262 ja tilapäisiä kolme.

1992 menoarvio 37 342 000
1991 menoarvio 38 569 000
1990 tilinpäätös 27 130 587

Määrärahaa saa käyttää myös korvausten toimitus- sekä lausunto- ja jäsenmaksujen maksamiseen.

1992 menoarvio 12 900 000
1991 menoarvio 13 800 000
1990 tilinpäätös 11 570 194

70. Kaluston hankinta

Momentille myönnetään 1 060 000 mk.

1992 menoarvio..... 1 060 000
1991 menoarvio..... 3 100 000
1990 tilinpäätös..... 2 299 658

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 12 900 000 mk.

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitoksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Työterveyslaitos on itsenäinen julkisoikeudellinen yhteisö, jonka toiminta-ajatuksena on kehittää työoloja terveellisempään, turvallisempaan ja viihtyisämpään suuntaan tuottamalla, kokoamalla ja välittämällä työn ja terveyden välistä vuorovaikutusta koskevaa tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa sekä toimia maamme työikäisen väestön kokonaisterveyden edistäjänä.

Laitoksen toiminnan painopisteet ovat: Vakavien työterveys- ja työturvallisuusvaarojen ehkäisy, työhön liittyvien sairauksien ehkäisy, psyykkisen työympäristön kehittäminen, työelämän uusien ongelmien ehkäisy sekä työterveyshuollon ja työsuojelun käytännön tukeminen ja kehittäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti hyväksynyt työterveyslaitoksen esityksestä tulosalueittain seuraavat yleistavoitteet vuodelle 1992:

Työterveystehtävät: Tavoitteena on työvoiman työterveys- ja työturvallisuustilanteen jatkuva arviointi, keskeisimpien ongelmien tunnistus ja arviointi sekä kehityssuuntien seuranta. Toiminnassa painotetaan vuonna 1992 ikääntyvien työntekijöiden työterveyden, hyvinvoinnin ja työkyvyn edistämishjelmaa. Tulosalueen valtionapu supistuu vuoteen 1991 verrattuna arviolta 1,5 %.

Työympäristötehtävät: Tavoitteena on työympäristön työterveydellisen ja työsuojellisuuden tilanteen jatkuva arviointi, keskeisimpien ongelmien tunnistus ja arviointi sekä muutossuuntien seuranta. Työympäristön me-

lun haittavaikutusten vähentämiseksi käynnistetään toimintaohjelma. Tulosalueen valtionapu supistuu 0,1 %.

Tiedonvälitystehtävät: Tavoitteena on työterveyttä ja työsuojelua koskevan yleisen tietämyksen lisääminen ja alan kehittämislle edullisten asenteiden luominen sekä asiantuntemuksen määrän ja laadun kohottaminen. Tietohuolto-ohjelmaa jatketaan. Tulosalueen valtionapu supistuu 3,7 %.

Alueellinen toiminta: Tavoitteena on työterveys- ja työsuojeluongelmien ehkäisy-, ratkaisu- ja säätelykeinojen etsiminen, kehittäminen ja niiden käyttöönoton edistäminen alueellisesti koko maan kattavasti. Tulosalueella osallistutaan toimintaohjelmien toteuttamiseen, asiantuntija- ja koulutuspalvelujen antamiseen sekä erinäisten selvitysten laatimiseen ja konsultaatioihin. Tulosalueen valtionapu supistuu 1,8 %.

Hallinto- ja tukipalvelut: Tavoitteena on edelleenkehittää tulosjohtamista tukevaa laskentatoimintaa sekä siirtää päätöksentekoa alemmille organisaatioasidoille. Tulosalueen valtionapu supistuu 5,9 %.

Laitoksen työn tuottavuuden arvioidaan pysyvän nykytasolla. Lähivuosina laitos panostaa voimakkaasti suoritteiden laatutasoon.

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 202 800 000 mk, myönnetään valtionapua 141 500 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavilla menoilla arvioidaan palkattavan 576 henkilöä. Kokonaan omilla tuotoilla rahoitettavaan toimintaan arvioidaan palkattavan 100 henkeä.

Laitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 1992 seuraavaksi:

	Menot Mmk	Tulot Mmk	Valtionapu Mmk	Henkilöstö
Työterveys.....	53,3	15,2	38,1	218
Työympäristö.....	32,9	10,6	22,3	120
Tiedonvälitys.....	23,2	11,8	11,4	45
Alueellinen toiminta.....	65,5	22,6	42,9	233
Hallinto ja tukipalvelut.....	27,9	1,1	26,8	60
Yhteensä	202,8	61,3	141,5	676

50. *Valtionapu työterveyslaitoksen menoihin* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 141 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/78) 3 §:n nojalla työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen.

Selvitysosa: Momentti on muutettu kaksi- vuotiseksi siirtomäärärahaksi. Työterveyslai-

tokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 prosenttia kustannuksista.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 87 500 000 mk ja muihin menoihin 54 000 000 mk.

1992 menoarvio	141 500 000
1991 menoarvio	145 000 000
1990 tilinpäätös	133 400 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitoksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Kansanterveyslaitoksen ensisijaisena tehtävänä on edistää, tutkia ja valvoa kansan terveyttä. Kansanterveyslaitos seuraa tautien levinneisyyttä ja väestön terveyteen vaikuttavia seikkoja sekä tutkii ja kehittää keinoja tautien ennaltaehkäisyyn. Kansanterveyslaitoksella on käytännön vastuu väestön rokotehuollosta. Laitos valmistaa itse rokotteita ja huolehtii yleisissä rokotusohjelmissä käytettävien rokotteiden hankinnasta ja jakelusta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti hyväksynyt kansanterveyslaitoksen esitykset seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992.

Laitoksen toiminta pysyy vuoden 1991 tasolla. Laitoksen organisaatiota muutetaan tulosohjauksen edellyttämän tehtävärakenteen mukaisesti. Seuraavassa kuvataan laitoksen tulosalueet sekä niiden keskeiset tulostavoitteet:

Tarttuvat taudit: Tavoitteena on löytää keinoja tartuntatautien ennaltaehkäisemiseksi ja niistä aiheutuvien kustannusten vähentämiseksi sekä varmistaa, että tartuntatautien ehkäisy toteutuu riittävällä teholla, turvallisesti ja mahdollisimman vähin kustannuksin.

Ei-tarttuvat taudit: Tavoitteena on tutkimuksin löytää keinoja keskeisten kansansairauksien, sydän- ja verisuonisairauksien, syö-

vän, diabeteksen, mielenterveyshäiriöiden ja tuki- ja liikuntaelinten sairauksien ennaltaehkäisyyn ja hoitoon.

Ympäristöterveys: Tavoitteena on tutkia terveyteen kohdistuvien ympäristössä esiintyviä biologisia, kemiallisia ja fysikaalisia vaaratekijöitä ja niiden vaikutuksia kansanterveyteen.

Sisäiset palvelut: Tavoitteena on ylläpitää ja kehittää sisäisiä atk-, hallinto-, kirjasto- ja tietopalvelu-, koulutus- ja teknisiä palveluja laitoksen toimintaa tehokkaasti palvelevaksi.

Tuottavuus paranee 2 % vuoteen 1991 verrattuna. Laitos lisää voimavarojensa käyttöä tautien ennaltaehkäisyä koskevassa tutkimustyössä siten, että luokiteltujen tutkimusraporttien määrä kasvaa noin 5 % vuodesta 1991.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset.

Maksullinen palvelutoiminta käsittää muun muassa rokotteiden myynnin ja välitystoiminnan, mikrobiologisia tutkimuksia, biokemiallisia ja kemiallisia analyysejä, verenalkoholimäärityksiä, lääke- ja huumemäärityksiä sekä isyys- ja muita oikeuslääketieteellisiä tutkimuksia. Tämä toiminta supistuu arviolta 20 % vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon verrattuna, joka johtuu lähinnä mikrobiologisten tutkimusten vähenemisestä.

Kansanterveyslaitoksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1992 seuraavat:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet.....	88	538	626
— muutos 1992/91, htv.....	—2	—3	—5
— muutos 1992/91, %.....	—2,2	—0,5	—0,8
Toimintamenot (1000 mk).....	27 700	147 900	175 600
— muutos 1992/91, 1000 mk.....	360	9 246	9 606
— muutos 1992/91, %.....	1,3	6,1	5,4
Kustannukset (1000 mk).....	37 000	184 000	221 000
— muutos 1992/91, 1000 mk.....	450	12 250	12 700
— muutos 1992/91, %.....	1,2	6,7	5,8
Tulot (1000 mk).....	39 000	29 000	68 000
— muutos 1992/91, 1000 mk.....	—9 900	—	—9 900
— muutos 1992/91, %.....	—20,0	—	—14,5

21. (33.08.01, osa, 21, 22, osa, 29, osa ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 141 100 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon luvun selvitysosien perusteissa esitetyt päätavoitteet. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 6 000 000 mk Oulun ja Kuopion tulosityksiköiden kalusto- ja laitehankinnoista aiheutuvina menoina.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän mak-

sullisen palvelutoiminnan menoihin enintään 27 600 000 mk ja ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvan tutkimustoiminnan menoihin 28 800 000 mk. Näistä toiminnoista arvioidut tulot on merkitty momentille 12.33.08.

Ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvan syövänehkäisyttutkimuksen (SETTI-projekti) ja WHO:n Monica-projektin 2 200 000 markan eläkemenoja ei ole otettu huomioon tulomomentin 12.33.08 kertymää arvioitaessa.

Momentin menot ja henkilötyövuodet jakautuvat tulosalueittain seuraavasti:

	Maksullinen toiminta		Muu toiminta		Yhteensä	
	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv
Tarttuvat taudit.....	11 900	40	27 300	166	39 200	206
Ei-tarttuvat taudit.....	14 800	45	35 100	151	49 900	196
Ympäristöterveys.....	1 000	1	21 500	93	22 500	94
Sisäiset palvelut.....	—	—	29 500	80	29 500	80
Yhteensä	27 700	86	113 400	490	141 100	576

1992 menoarvio.....	141 100 000
1991 menoarvio.....	142 596 000
1990 tilinpäätös.....	119 485 548

26. (33.08.01, osa, 22, osa, 26 ja 29, osa) *Rokotehuolto* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 34 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/86) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden ja rokotustarpeen selvittämisessä

tarvittavien tutkimusaineiden valmistamisesta, hankkimisesta, varastoinnista ja edelleen toimittamisesta sekä myös rokotteiden tehokkuutta, kattavuutta, sivuvaikutuksia ja vaikuttavuutta koskevista tutkimuksista sekä tuotekehittelystä aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös harvinaisten rokotteiden välitystoimintaan. Määrärahaa saa käyttää enintään 50 henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen virka- ja työsopimussuhteisen henkilöstön palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen, josta

ulkopuolisella rahoituksella enintään kolme henkilötyövuotta vastaavan päätoimisen henkilöstön palkkauksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Palkkaukset.....	7 600 000
Muut toimintamenot.....	26 900 000
Yhteensä	34 500 000

Selvitysosa: Laitos valmistaa kurkkumätä-, hinkuyskä-, kaksois-, kolmois-, lavantauti- ja jäykkäkouristusrokotteita. Rokoteannoksia arvioidaan vuonna 1992 tuotettavan 1 920 000 kpl, josta määrästä kolmois- ja jäykkäkouristusrokotetta valmistetaan kumpaakin yli 700 000 annosta. Vuoteen 1991 verrattuna volyymin lasku on 10 % johtuen vuonna 1991 tapahtuvasta kurkkumätä-aikuisrokotteen varmuusvaraston luomisesta.

Rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä ulkopuolisella rahoituksella tapahtuvasta tutkimustoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.33.08.

1992 menoarvio	34 500 000
1991 menoarvio	34 898 000
1990 tilinpäätös	22 852 350

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 19 700 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöhygienian ja toksikologian osaston laajennukseen. Hankkeen kustannusarvio on 42 200 000 mk

ja hyötyala 2 132 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 19 794 mk/m². Tarkoitukseen on aikaisemmin myönnetty 22 500 000 mk.

1992 menoarvio	19 700 000
1991 menoarvio	15 000 000
1990 tilinpäätös	5 000 000

87. Kiinteistöjen hankinta (arviomääräraha)

Valtion ja Oulun kaupungin välillä tehtyä Kastellin tutkimuskeskuksen rakentamista ja rahoittamista koskevaa sopimusta tarkistetaan siten, että hankkeen kustannusarvio on 82 500 000 mk ja hyötyala 4 912 m², jolloin vastaava yksikkökustannus on 16 796 mk/m². Momentille ei tämän johdosta myönnetä määrärahaa.

Selvitysosa: Vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa hankkeen kustannusarvioksi oli merkitty 72 200 000 mk ja hyötyalaksi 4 751 m². Sopimuksen tarkistuksena on otettu huomioon rakennuskustannusindeksin nousun lisäksi rakennusaikaisten korkojen osuus 6,0 milj. mk ja B- ja C-laboratorioiden tarvitsema hyötyalan lisäys. Tutkimuskeskukseen tulevat tarkistetun tilantarveohjelman mukaan sijoitumaan kansanterveyslaitoksen Oulun aluelaitos, Oulun alueterveystieteiden tutkimuskeskus ja Oulun yliopiston kansanterveystieteen laitos ja Arktisen lääketieteen pohjoismainen sihteeristö.

1992 menoarvio	—
1991 menoarvio	—

09. Lääkelaboratorio

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 580 000 mk. Henkilöstön määrä saa olla enintään 38 perus- ja sopimuspalkkaista.

1992 menoarvio.....	6 580 000
1991 menoarvio.....	6 750 000
1990 tilinpäätös.....	5 110 103

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	2 000 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 391 339

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 480 000 mk.

1992 menoarvio.....	480 000
1991 menoarvio.....	460 000
1990 tilinpäätös.....	450 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen. Keskukseen tehtävät kytkeytyvät erityisesti terveydenhuoltoon, energiantuotannon turvallisuuteen, työsuojeluun, ympäristönsuojeluun sekä väestönsuojeluun ja pelastuspalveluun. Keskus on myös useiden toimialaansa liittyvien kansainvälisten sopimusvelvoitteiden toimeenpanoviranomainen Suomessa.

Keskukseen toimintaan kohdistuva kysyntä säilyy vähintään vuoden 1991 tasolla. Säteilylain voimaantulo merkitsee luonnonsäteilyn valvonnan tehostamista.

Säteilyturvakeskuksen toiminta jakautuu kuuteen tulosalueeseen: ydinenergian käytön valvonta, säteilytoiminnan valvonta, valmiustoiminta, tutkimustoiminta, palvelut sekä hallinto, joille ministeriö on tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen alustavasti asettanut seuraavat yleistavoitteet:

Ydinenergian käytön valvonta: Tavoitteena on varmistaa käytössä olevien ydinvoimalaitosten turvallinen käyttö ja turvallisuuden jatkuva parantaminen tiedon ja tekniikan kehitystä vastaavasti.

Säteilytoiminnan valvonta: Valvonnan si-

sältöä ja muotoja kehitetään voimaan tulevassa säteilylaissa säädettyjen perusteiden mukaisesti. Tavoitteena on, että säteilytoiminnasta aiheutuva säteilyaltistus pidetään enimmäisarvojen alapuolella ja niin alhaisena kuin käytännöllisin toimenpitein on mahdollista.

Valmiustoiminta: Tavoitteena on sellaisen organisatorisen ja teknisen valmiuden ylläpitäminen, että säteilyn vahingolliset vaikutukset normaalista poikkeavassa tilanteessa voidaan estää ja rajoittaa mahdollisimman vähäisiksi.

Tutkimus: Tavoitteena on säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista tukeva tutkimustoiminta, jonka tuloksia voidaan tehokkaasti hyödyntää turvallisuusvalvonnassa.

Palvelut: Ensisijaisena tavoitteena on sellaisten asiantuntijapalvelujen kysynnän tyydyttäminen, joiden tuottaminen edistää säteilyn vahingollisten vaikutusten estämistä ja rajoittamista.

Työn tuottavuutta kohotetaan kehittämällä organisaatiota tulosohjauksen periaatteiden mukaisesti, tietotekniikkaa hyväksikäyttämällä erityisesti valvonta- ja tutkimustehävissä sekä henkilöstön koulutustasoa nostamalla.

Säteilyturvakeskuksen toiminnan laajuus ja rakenne ovat vuonna 1992 seuraavat:

	Maksullinen toiminta	Muu toiminta	Yhteensä
Henkilötyövuodet.....	94	147	241
— muutos 1992/91, htv.....	—	—	—
— muutos 1992/91, %	—	—	—
Toimintamenot (1000 mk).....	36 014	46 336	82 350
— muutos 1992/91, 1000 mk	5 370	2 773	8 143
— muutos 1992/91, %	17,5	6,4	11,0
Kustannukset (1000 mk).....	42 371	41 036	83 407
— muutos 1992/91, 1000 mk	4 956	3 216	8 172
— muutos 1992/91, %	13,2	8,5	10,9
Tulot (1000 mk).....	42 475	—	42 475
— muutos 1992/91, 1000 mk	3 095	—	3 095
— muutos 1992/91, %	7,9	—	7,9

21. (33.10.01, 21, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 81 600 000 mk.

Säteilyturvakeskus voi tehdä sopimuksia ydinenergian käytön valvontaan liittyvistä tutkimuksista, joista aiheutuu valtiolle menoja enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon luvun selvitysosassa esitetyt yleistavoitteet.

Edelleen lisäyksenä on otettu huomioon 3 000 000 mk siirtona momentilta 32.55.21.

Päätösosassa mainitun valtuuden 5 000 000 mk johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan

menoja vuonna 1993 3 000 000 mk ja vuonna 1994 2 000 000 mk. Tilaustutkimusten lisäyksiä aiheutuu siitä, että osa aikaisemmin momentilta 32.55.21 rahoitetusta turvallisuustutkimuksesta siirretään säteilyturvakeskuksen ohjaukseen. Tutkimukset laskutetaan maksuasetuksessa säädettyjen perusteiden mukaisesti voimayhtiöiltä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän maksullisen toiminnan menoihin 35 740 000 mk. Maksullisen toiminnan arvioidut tulot 42 475 000 mk on merkitty momentille 12.33.10.

Keskuksen menot ja henkilötyövuodet jakautuvat tulosalueittain seuraavasti:

	Maksullinen toiminta		Muu toiminta		Yhteensä	
	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv	Menot 1000 mk	Htv
Ydinenergian käytön valvonta	22 913	51	4 978	13	27 891	64
Säteilytoiminnan valvonta.....	7 071	23	1 768	6	8 839	29
Valmiustoiminta	—	—	5 148	16	5 148	16
Tutkimus	—	—	21 177	72	21 177	72
Palvelut.....	5 756	20	—	—	5 756	20
Hallinto	—	—	12 789	40	12 789	40
Yhteensä	35 740	94	45 860	147	81 600	241

1992 menoarvio 81 600 000

1991 menoarvio 74 207 000

1990 tilinpäätös 65 722 161

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan kuntien maksamilla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.12.

Koulukotien asemaa selvitetään edelleen.

01. *Palkkaukset* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 717 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 296, joista peruspalkkaisia 216 ja työsopimussuhteisia 80.

1992 menoarvio 45 717 000

1991 menoarvio 46 889 000

1990 tilinpäätös 35 755 764

29. *Muut kulutusmenot*

Momentille myönnetään 12 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion kou-

lukotien harjoittamasta maatalo- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen sekä perhekotoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen.

1992 menoarvio 12 900 000

1991 menoarvio 12 900 000

1990 tilinpäätös 12 647 325

70. *Kaluston hankinta*

Momentille myönnetään 155 000 mk.

1992 menoarvio..... 155 000

1991 menoarvio..... 150 000

1990 tilinpäätös..... 220 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 850 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
			1000 mk	mk/m ²		
1.	Kylliälän koulukoti — päärakennuksen korjaus (II vaihe) ..	2 180	16 200	7 431	12 200 000	4 000 000
2.	Harvialan koulukodin oppilasosastot — uudisrakennus ja peruskorjaus.....	443	2 550	5 756	700 000	1 850 000
					<u>Yhteensä</u>	<u>5 850 000</u>
	1992 menoarvio.....		5 850 000			
	1991 menoarvio.....		9 820 000			
	1990 tilinpäätös.....		3 620 000			

13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköt

Selvitysosa: Valtion päihdehuollon toimintayksiköiden menot katetaan kuntien maksamalla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.13.

Järvenpään sosiaalisairaalan siirtämistä kuntien ylläpidettäväksi selvitetään. Tarkoitus on myös selvittää mahdollisuudet siirtää Lapinjärven ja Perniön kuntoutumiskeskukset pysyvästi turvapaikan hakijoiden vastaanottokeskuksiksi.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 752 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 164, joista peruspalkkaisia 120, tilapäisiä yksi ja työsopimussuhteisia 43.

1992 menoarvio	23 752 000
1991 menoarvio	24 361 000
1990 tilinpäätös	19 067 899

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös valtion päihdehuollon toimintayksiköiden harjoittamasta maatala- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4 000 000 mk siirtona momentille 33.29.61.

1992 menoarvio.....	5 000 000
1991 menoarvio.....	9 750 000
1990 tilinpäätös.....	8 368 867

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan lähes kokonaan kuntien maksamalla korvauksilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.14.

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 95 241 000 mk.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 530, joista peruspalkkaisia 529 sekä työsopimussuhteisia yksi.

1992 menoarvio	95 241 000
1991 menoarvio	97 589 000
1990 tilinpäätös	76 013 310

Määrärahaa saa käyttää myös valtion mielisairaaloiden harjoittamasta maatalaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	17 000 000
1991 menoarvio	17 000 000
1990 tilinpäätös	14 798 104

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 950 000 mk.

1992 menoarvio.....	950 000
1991 menoarvio.....	2 300 000
1990 tilinpäätös.....	2 000 000

29. Muut kulutusmenot

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 14 100 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m ²	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Niuvanniemen sairaala, potilasosastojen peruskorjaus.....		23 930		11 200 000	7 100 000
	— osastot 1-2.....	1 373	11 300	8 230		
	— osastot 11-13.....	1 615	12 630	7 820		
2.	Vanhan Vaasan sairaalan peruskorjaus .	3 356	29 500	8 790	11 365 000	7 000 000
					Yhteensä	14 100 000

Selvitysosa: Niuvanniemen sairaalan osastojen 11-13 peruskorjaus on tarkoitus aloittaa 1992. Kustannus- ja laajuustiedot on tarkistettu esisuunnitelman perusteella.

1992 menoarvio	14 100 000
1991 menoarvio	21 800 000
1990 tilinpäätös	18 825 000

15. Perhekustannusten tasaus

51. Äitiysavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (424/41) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiysavustuspakkauksista menevä liikevaihtovero, yleiskulut ja rahtikustannukset sekä äitiysavustuksen saaville äideille jaettava ohjekirjanen.

Selvitysosa: Äitiysavustuksen saajia arvioidaan vuonna 1992 olevan 65 000. Äitiysavustuksen nostaa rahana noin 15 prosenttia siihen oikeutetuista synnyttäjästä muiden ottaessa avustuksen äitiysavustuspakkauksena.

Äitiysavustusta korotetaan 1.3.1992 lukien 700 markasta 720 markkaan. Äitiysavustuksen korottaminen edellyttää äitiysavustuksen suuruuden vahvistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (349/91) muuttamista. Tarkoituksena on säilyttää äitiysavustuspakkauksen laatutaso nykyisellään.

1992 menoarvio	57 500 000
1991 menoarvio	52 700 000
1990 tilinpäätös	52 298 652

52. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 530 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lapsilislain (541/48) 1 §:n ja 1 a §:n mukaisten lapsilisien maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös lapsilisien keskitetyn maksatusjärjestelmän tietojenkäsittelykustannukset sekä rahalaitosten lapsilisien välittämisestä perimät palvelumaksut.

Selvitysosa: Alle 17-vuotiaiden lasten lukumäärän arvioidaan vuonna 1992 olevan keskimäärin 1 096 000, joista alle 3-vuotiaita on 196 000 ja 16-vuotiaita 66 000.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 5 800 000 mk siirtoma momentilta 33.02.29.

1992 menoarvio	5 530 000 000
1991 menoarvio	4 722 000 000
1990 tilinpäätös	4 094 010 985

16. Yleinen perhe-eläke

50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 260 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/69) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämi-

sestä kansaneläkejärjestelmässä vuonna 1992. Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 1992 lopussa olevan 40 000, joista leskeneläkkeitä on 14 000 ja lapseneläkkeitä 26 000.

1992 menoarvio.....	260 000 000
1991 menoarvio.....	270 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—10 000 000
1990 tilinpäätös.....	229 118 653

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömyysasteen arvioidaan olevan 8 % vuonna 1991 ja 10 % vuonna 1992. Työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan vuonna 1992 305 000 henkilölle keskimäärin 115 mk päivältä keskimäärin 85 päivän ajan ja ansioturvan mukaista päivärahaa 450 000 henkilölle keskimäärin 209 mk päivältä keskimäärin 78 päivän ajan.

50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 010 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/84) (HE) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyyskassalain muuttamisesta 1.1.1992 lukien siten, että vakuutettujen osuus ansioon suhteutettujen työttömyyspäivärahojen etuusmenoista on 15 % ja valtion osuus 38 %. Työnantajien osuus on edelleen 47 %. Lisäksi työttömyyskassojen jäsenmaksujen tasausjärjestelmää muutetaan siten, että tasaukseen voidaan valtion varojen ohella käyttää työttömyyskassojen tukikassan varoja, mikä ei vaikuta valtion menoihin.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen työttömyysturvalain muuttamisesta siten, että ansioosan suuruus on 45 prosentin sijasta 40 % päiväpalkan ja perusosan erotuksesta.

Lisäksi muutetaan työttömyysturvalakia siten, että ansioon suhteutetun päivärahan enimmäisaika on 500 päivää neljän peräkkäisen kalenterivuoden aikana myös 55 vuotta täyttäneelle henkilölle. Lakia sovelletaan hen-

kilöön, joka lain voimaan tullessa ei ole saanut 500 päivän enimmäisaikaa täyteen.

Työttömyysturvalakia muutetaan myös siten, että lukion tai peruskoulun päivälinjalla opiskelevaa pidetään päätoimisena opiskelijana lukuvuoden päättymiseen saakka.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi työttömyysturvalain (602/84) muuttamisesta.

Määrärahan mitoituksessa on vähennytsestä otettu huomioon 990 000 000 mk lainmuutosten johdosta. Lisäksi on otettu huomioon työttömyyskassojen tasausjärjestelmästä aiheutuvana menonlisäyksenä enintään 10 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	3 010 000 000
1991 menoarvio.....	1 250 000 000
1991 lisämenoarvio.....	710 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 187 419 235

51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 090 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/84) mukaisen perusturvan maksamiseen.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi työttömyysturvalain (602/84) muuttamisesta.

1992 menoarvio.....	3 090 000 000
1991 menoarvio.....	1 100 000 000
1991 lisämenoarvio.....	500 000 000
1990 tilinpäätös.....	865 000 000

18. Sairausvakuutus

60. *Valtion osuus sairausvakuutuslaista johdetuista menoista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 2 880 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (473/63) (HE) mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio suorittaa 13 % päivärahoista sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on myös suoritettava ns. takuusorituksen sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston pääoma kalenterivuoden päättyessä on 1/10 sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.1992 lukien siten, että sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määräytymissäännöksiä muutetaan niin, että syntyvä etuusmenojen säästö on 340 milj. mk vuonna 1992. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 375 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.1992 lukien siten, että vakuutetun itsensä suoritettavaa osuutta tutkimus- ja hoitokustannuksista, lääkekustannuksista ja matkakustannuksista korotetaan niin, että syntyvä etuusmenojen säästö on 130 000 000 mk. Lisäksi 90 prosentin lääkekorvausluokka muutetaan 80 prosentin lääkekorvausluokaksi. Suurten lääkekustannusten vuotuisen kattosumman alentamiseen käytetään 20 000 000 mk.

Esitykseen sisältyy myös sairausvakuutuslain muuttaminen siten, että järjestelmällinen hammashuolto ulotetaan 1.7.1992 lukien koko aikuisväestöön, jolloin kustannuksiin ryhdytään maksamaan sairausvakuutuskorvausta.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen sairausvakuutuslain muuttamisesta 1.1.1992 lukien myös siten, että työterveyshuollon korvausprosentti muutetaan 55:stä 45:ksi. Uudistuksella ei ole kustannusvaikutuksia vuonna 1992.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta si-

ten, että sairausvakuutuslain 59 §:n 1 momenttia muutetaan niin, että sairausvakuutusrahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Edelleen esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajan sairausvakuutusmaksu on 0,45 % 1.1.—30.6. välisenä aikana ja 1,45 % 1.7.—31.12. välisenä aikana, valtion ja sen laitosten sekä kunnallisten liikelaitosten 2,70 %, kunnan ja kuntainliiton 2,70 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 4,20 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on vuonna 1992 1,70 penniä äyriältä ja 2,70 penniä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä tulon osalta.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi sairausvakuutuslain (364/63) muuttamisesta.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu lisäyksenä huomioon 450 000 000 mk vuoden 1990 verotuksen valmistumisen viivästymisen johdosta.

Kun hallituksen esitykset, vuoden 1990 verotuksen valmistumisen viivästyminen sekä se, ettei korvaustaksoja ole tarkoitus tarkistaa vuosina 1991—1992, on otettu huomioon, sairausvakuutuksen etuusmenot ja valtionosuudet vuonna 1992 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat	3 497
Vanhempainrahat yhteensä	3 312
Sairaanhoitokorvaukset.....	3 552
Muut etuusmenot	917
Yhteensä	11 278
Valtion osuus	
Päivä- ja vanhempainrahat (13 %) ..	885
Valtion osuus kokonaismenoista (SVL 59 §).....	1 993
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto.	2
Yhteensä	2 880
1992 menoarvio	2 880 000 000
1991 menoarvio	2 116 000 000
1991 lisämenoarvio	715 000 000
1990 tilinpäätös	1 028 845 655

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Varhaiseläkejärjestelmän saatamiseksi nykyistä tarkoituksenmukaisemmaksi hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyen esitykset työeläkelakien ja kansaneläkelain muuttamiseksi siten, että yksilöllisen varhaiseläkkeen myöntämisaikaraja nostetaan 60 vuodeksi nykyisestä 55 vuodesta ja osa-aikaeläkkeen alaikäraja lasketaan nykyisestä 60 vuodesta 58 vuodeksi. Esityksessä yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja on vuodesta 1992 alkaen 60 vuotta kuitenkin siten, että henkilö, jolla iän perusteella olisi oikeus eläkkeeseen vuoden 1991 loppuun mennessä, säilyttää eläkeoikeutensa.

Eläkemenojen vähentämiseksi muutetaan lainsäädäntöä vuoden 1993 alusta lukien joko eläkeindeksejä yhtenäistämällä tai ns. jäädytyssäännöstöä muuttamalla. Esitykset annetaan eduskunnalle kevätkaudella 1992.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 112 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/56) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä työeläkejärjestelmässä vuonna 1992.

Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 1992 lopussa olevan noin 8 600.

1992 menoarvio.....	112 500 000
1991 menoarvio.....	107 500 000
1990 tilinpäätös.....	97 006 997

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 850 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/69) (HE) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/90) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten

tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 1992 olevan 77,0 %.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta 1.1.1992 lukien siten, että ajalle ennen 1.1.1983 vahvistetut työtulot jätetään ottamatta huomioon eläkkeen perusteena olevaa työtuloa määrättäessä, mikäli tämä laskutapa johtaa eläkkeenhakijan kannalta nykyistä laskutapa edullisempaan lopputulokseen. Esityksen mukaan myös maatalousyrittäjien eläkevakuutusmaksun pienyrittäjäalennusta muutetaan siten, että maksurasitus muuttuu aikaisempaa tasaisemmin työtulon muuttuessa. Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien eläkelain 10 §:n muuttamisesta siten, että vakuutusmaksun perustana oleva perusprosentti ei vuonna 1992 ole sidoksissa TEL-maksuun.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä työeläkejärjestelmässä vuonna 1992.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 52 500 000 mk lainmuutoksen johdosta. Vuoden 1992 lopussa maksettavia eläkkeitä arvioidaan olevan runsaat 241 200 ja vakuutettuja noin 165 000.

1992 menoarvio.....	1 850 000 000
1991 menoarvio.....	1 825 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—20 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 696 200 000

52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/79) (HE) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen yrittäjien eläkelain 9 §:n muuttamisesta siten, että vakuutusmaksun perustana oleva maksupro-

sentti ei vuonna 1992 ole sidoksissa TEL-maksuun. Lisäksi muutetaan maksualennusjärjestelmää siten, että nykyinen työtulosta riippuva alennus korvataan aloittavalle yrittäjälle annettavalla alennuksella.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä työeläkejärjestelmässä vuonna 1992.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 1992 lopussa olevan noin 88 400.

1992 menoarvio.....	100 000
1991 menoarvio.....	100 000
1990 tilinpäätös.....	942 507

60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 680 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/56) (HE) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/91) mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää kansaneläkerahaston varoista enintään 320 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion osuuden lisäosameinoista arvioidaan olevan 4,1 %. Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston varat joulukuun vakuutusmaksuilla vähennettynä kalenterivuoden päättyessä ovat vähintään 1/10 kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Vuodesta 1986 alkaen kansaneläkelain 59 §:n 2 momentti on ollut väliaikaisesti muutettuna siten, että kansaneläkerahaston edellä määriteltyjen varojen on kalenterivuoden päättyessä oltava vähintään 6 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä kansaneläkejärjestelmässä vuonna 1992.

Sairauskuluvähennyksen poistamisesta kunnille kertyvä verotuotto sekä kuntien maksaman sairausvakuutusmaksun alentami-

sen hyöty ohjataan etuuksien rahoittamiseen muuttamalla lisäosien rahoitusosuuksia.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen kansaneläkelain väliaikaisesta muuttamisesta siten, että kansaneläkelain 59 §:n 2 momenttia muutetaan niin, että kansaneläkerahaston varojen on oltava kalenterivuoden päättyessä vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista kokonaiskustannuksista. Edelleen esityksen mukaan kunkin kunnan osuus lisäosameinoista on 0,91 penniä viimeksi toimitetun säännönmukaisen kunnallisverotuksen veroäyriältä ja kansaneläkelaitoksen osuus on 68,4 % lisäosameinoista valtion vastatessa lisäosameinoista muilta osin. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40 % palkoista. Julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Vakuutetun kansaneläkemaksu on esityksen mukaan 1,55 penniä äyriältä. Vakuutetun kansaneläkemaksu säädetään myös työttömyys- ja työkyvyttömyyseläkkeellä oleville sekä 63 vuotta täyttäneille siten, että maksu on 1,30 penniä äyriältä. Vakuutetun kansaneläkemaksun maksajapiiriin laajentamisesta aiheutuva valtion osuuden vähennys on 440 000 000 mk vuonna 1992.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu lisäyksenä huomioon 350 000 000 mk vuoden 1990 verotuksen viivästymisen johdosta.

Kun hallituksen esitykset ja vuoden 1990 verotuksen valmistumisen viivästyminen on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen etuusmenot ja valtion osuudet vuonna 1992 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot	16 600
Muut etuusmenot	2 660
Yhteensä	19 260
Valtion osuudet	
Valtion osuus lisäosista	400
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §)	4 280
Yhteensä	4 680

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 1992 lopussa olevan 1 039 000, joista 708 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 292 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 39 000 työttömyyseläkkeensaajia.

1992 menoarvio.....	4 680 000 000
1991 menoarvio.....	4 347 000 000
1991 lisämenoarvio	420 000 000
1990 tilinpäätös	2 103 248 067

20. Tapaturmavakuutus

53. *Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 83 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/81) 15 §:n sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuujan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/91) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 29,1 %. Sairausvakuutuslain mukaisen

omavastuujan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä tapaturmavakuutusjärjestelmässä vuonna 1992.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 1992 arvioidaan noin 13 800.

1992 menoarvio	83 800 000
1991 menoarvio	68 000 000
1990 tilinpäätös	43 700 000

21. Rintamaveteraaneläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturva ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan rintamasotilaseläkkeitä ja rintamalisiä sekä rintamaveteraanien varhaiseläkkeitä. Luvun 33.22 momenteilta maksetaan muiden muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoitensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. *Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 1 060 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/77) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/78) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien sekä ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/88) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä kansaneläkejärjestelmässä vuonna 1992.

Rintamasotilaseläkkeen saajia arvioidaan

vuoden 1992 lopussa olevan 200, rintamalisän saajia 244 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 151 000.

1992 menoarvio	1 060 000 000
1991 menoarvio	1 090 000 000
1990 tilinpäätös	878 684 423

53. *Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 11 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/82) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä työeläkejärjestelmässä vuonna 1992.

Eläkkeitä arvioidaan vuoden 1992 lopussa olevan noin 100.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon eläkekannan pieneneminen.

1992 menoarvio	11 400 000
1991 menoarvio	37 500 000
1990 tilinpäätös	88 109 200

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 024 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 46 200 000 mk sairaskotipaikkojen lisäämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Sotainvalidien sairaskotipaikkojen lisäämisestä aiheutuvista perustamiskustannuksista rahoitetaan 60 % lainojen lyhennyksillä ja koroilla ja 30 % Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävällä avustuksella. Niiden hankkeiden osalta, joihin Raha-automaattiyhdistys on myöntänyt ensimmäisen kerran rahoitusta vuoden 1987 jälkeen, tapaturmaviraston osuus perustamiskustannuksiin on 40 % (lyhennykset ja korot) ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävän avustuksen osuus 50 %. Niiden hankkeiden osalta, joihin myönnetään ensimmäisen kerran rahoitusta vuosina 1990—1992 tapaturmaviraston osuus perustamiskustannuksiin on 30 % (lyhennykset ja korot) ja Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävän avustuksen osuus 60 %. Tapaturmaviraston valtion tulo- ja menoarvion kautta suorittaman sairaskotihankkeen perustamiskustannusten rahoituksen osalta tapaturmavirasto tekee rahoituksen saajan kanssa sopimuksen, jossa rahoituksen saaja sitoutuu tarjoamaan sairaskotipalveluja kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön ja mikäli rahoituksen saaja luopuu itse ylläpitämästä sairaskotista, luovuttamaan sen kunnalle tai kuntainliitolle.

Selvitysosa: Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä työeläkejärjestelmässä vuonna 1992. Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista, täydennyskoroista, sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista ja sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huolteeläkkeistä.

Sairaskotien hoitopaikkoja arvioidaan vuonna 1992 olevan noin 858 ja hoitopäiviä noin 197 400. Elinkoron ja huolteeläkkeiden saajia arvioidaan vuonna 1992 olevan 60 700, joista elinkoron saajia 40 300.

1992 menoarvio	2 024 000 000
1991 menoarvio	1 982 000 000
1990 tilinpäätös	1 740 136 025

51. Valtion korvaus sotilastapaturmista ja palvelussairauksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilastapaturmalain (1211/90) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Korvaustapausten lukumääräksi vuonna 1992 arvioidaan 1 800.

1992 menoarvio.....	8 300 000
1991 menoarvio.....	6 000 000

55. Valtion korvaus sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 137 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/48) nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Käyttökustannuksiksi hyväksytään myös Pohjois-Karjalan sairaskodin laajennusosan lisärakentamisen sekä Kyyhkylän kuntoutussairaalan lisärakentamisen rahoittamiseksi otettujen lainojen lyhennykset ja korot. Valtion korvauksen piiriin saa hyväksyä vuonna 1992 viisi uutta henkilöä.

Selvitysosa: Valtion korvaukseen oikeuttavan henkilöstön määrän arvioidaan olevan 644 henkilöä.

Valtion korvauksista arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 90 000 000 mk ja muihin käyttökustannuksiin 47 800 000 mk. Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 116 900 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 7 100 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen sekä käyttökustannushankkeisiin 13 800 000 mk.

1992 menoarvio	137 800 000
1991 menoarvio	131 900 000
1990 tilinpäätös	114 442 535

56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 350 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoi-

taneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamien perusteiden mukaan.

Käyttösuunnitelma:	mk
Sotainvalidien puolisojen ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien kuntoutustoiminta	9 150 000
Sotaleskien kuntoutustoiminta	1 200 000
Yhteensä	10 350 000

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1992 olevan 1 460, joista sotaleskien osuus on noin 170 ja kuntoutusjakson pituuden 2—3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

1992 menoarvio	10 350 000
1991 menoarvio	9 000 000
1990 tilinpäätös	8 000 000

59. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 154 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/88) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 1992 olevan 22 500.

1992 menoarvio	154 000 000
1991 menoarvio	139 000 000
1990 tilinpäätös	130 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. *Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/40) 6 §:n ja sotaorpojen työhuollosta annetun lain (363/43) 4 §:n 1 momentin nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 1992 olevan 220. Sotaorpojen työhuollon piirissä arvioidaan vuonna 1992 olevan kaksi koulutettavaa.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 16 200 000 mk valtion korvausten ennakoiden ja 14 400 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

1992 menoarvio	30 600 000
1991 menoarvio	38 000 000
1990 tilinpäätös	32 216 415

(51.) *Sotaeläkkeet* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	70 000
1990 tilinpäätös	126 367

53. *Valtionavustus erälle veteraanijärjestöille*

Momentille myönnetään 2 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Suomen Sotaveteraaniliitto ry:lle, Rintamamiesveteraanien liitto ry:lle, Rintamanaisten Liitto ry:lle ja Sotavangit ry:lle niiden toiminnasta aiheutuvien kustannusten peittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös järjestöjen kansainvälisestä toiminnasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältyneet yhteensä 800 000 markan määrärahat.

1992 menoarvio	2 100 000
1991 menoarvio	2 900 000
1990 tilinpäätös	1 670 000

28. Muu toimeentuloturva

30. *Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille valtioneuvoston määräämin perustein.

Selvitysosa: Suomeen muuttavien valtioneuvoston päätöksen (1054/90) tarkoittamien henkilöiden määräksi arvioidaan vuonna 1992 3 500 henkilöä, joille maksetaan toimeentulotukea enintään puolen vuoden ajalta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 8 300 000 mk vuonna 1990 ja vuonna 1991 maahamme saapuneiden toimeentuloturvan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä vuonna 1992 aiheutuvien korvausten maksamiseen.

1992 menoarvio	20 000 000
1991 menoarvio	20 000 000
1990 tilinpäätös	—

51. *Invalidiraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 mk. Määrärahaa saa käyttää invalidirahalain (374/51) nojalla suoritettavan invalidirahan maksamisesta sekä lain 11 §:n tarkoittamissa tapauksissa lääkärintarkastuksista ja tutkimuksista ennen vuotta 1989 aiheutuneiden kustannuskorvausten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	50 000
1991 menoarvio.....	100 000
1990 tilinpäätös.....	2 124

56. *Asevelvollisten kotiuttamisraha* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotiuttamisrahain (910/77) mukaisen kotiuttamisrahan maksamiseen asevelvollisille.

Selvitysosa: Saajien lukumäärän arvioidaan vuonna 1992 olevan 32 000.

1992 menoarvio.....	9 600 000
1991 menoarvio.....	9 600 000
1990 tilinpäätös.....	9 537 600

29. Pakolaisten vastaanotto

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon keskushallinnon hallinnonuudistuksen yhteydessä on päätöksentekoon ja sopimusmenetelyyn liittyviä tehtäviä siirretty sosiaali- ja terveysministeriölle ja lääninhallituksille. Sosiaali- ja terveyshallituksen tehtävänä on muun muassa pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden vastaanoton ja kuntiin sijoittamisen yhteensovittaminen yhteistoiminnassa lääninhallitusten kanssa ja pakolaisten maahan-tulon koordinointi, pakolaisten vastaanottoon liittyvä koulutus sekä tiedotus- ja julkaisutoiminta. Valtiolliset turvapaikan hakijoiden vastaanottokeskukset ovat sosiaali- ja terveyshallituksen alaisia yksiköitä. Pakolaisten vastaanoton momentin seurannasta vastaa sosiaali- ja terveyshallitus.

61. *Pakolaisten vastaanotto* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 314 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pakolaisten toimeen-

tulon turvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (537/88) ja pakolaisten vastaanoton järjestämisestä ja korvaamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (600/88) ja niihin myöhemmin tehtyjen muutosten mukaisten avustusten ja korvausten maksamiseen, pakolaisten maahantulomatkojen, leireillä suoritettavien terveystarkastusten kustannusten maksamiseen sekä pakolaisten vastaanotto-toiminnassa työskentelevien henkilöiden palkkausmenojen ja hallintomenojen maksamiseen sekä pakolaisten vastaanottotoimintaa edistävän koulutuksen järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää turvapaikan hakijoiden ja pakolaisten ensivaiheen vastaanoton toteuttamiseksi tarpeellisten sopimuksiin perustuvien vastaanottopalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja vastaanottokeskusten toiminnan ylläpitämiseen, aikuiskoulutuksesta ja sopeutumista edistävästä toimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikan

hakijoiden paluumatkakustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 1 000 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään keskimäärin 71 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuoden 1992 pakolaiskiintiö on noin 500 henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 4 000 000 mk siirtana momentilta 33.13.29.

Vuonna 1992 varaudutaan järjestämään noin 500 uuden kiintiöpakolaisen ja arviolta 250 perheen yhdistämishankkeen puitteissa tu-

levan omaisen tukitoimenpiteet, jotka kestävät enintään kolme vuotta ja eräissä tapauksissa enintään kymmenen vuotta sekä aikaisemmin tulleiden korvausten piirissä edelleen olevan pakolaisen tai perheen yhdistämishankkeen puitteissa tulleen omaisen, turvapaikan hakijan tai myönteisen päätöksen saaneen turvapaikan hakijan tukitoimenpiteet. Lisäksi varaudutaan 2 000 turvapaikan hakijan vastaanottoon.

1992 menoarvio	314 000 000
1991 menoarvio	181 000 000
1990 tilinpäätös	149 793 376

(30.) Sosiaalihuollon täydennyskoulutus

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarviosta.

(01.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	5 865 000
1990 tilinpäätös	23 491 807

(22.) Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	500 000
1990 tilinpäätös	3 000 000

(25.) Kansainvälinen yhteistyö

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	170 000
1990 tilinpäätös	786 292

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	3 900 000
1990 tilinpäätös	16 803 097

(31.) Sosiaalihuollon täydennyskoulutus

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarviosta.

(27.) Sosiaalihuollon jatko- ja täydennyskoulutus

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	550 000
1990 tilinpäätös	2 277 212

(50.) Opintoapurahat sosiaalihuollon ulko- maista jatko- ja täydennyskoulutusta varten

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	50 000
1990 tilinpäätös	165 937

33. Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) (HE) nojalla valtioneuvoston vuosittain hyväksymä valtakunnallinen suunnitelma ohjaa huomattavassa määrin sosiaalihuollon kehittämistä. Luvun momentit 33.33.30 ja 31 kuuluvat SVOL:n piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Tavoitteena on, että perustoimeentulo tulee kansalaisille muiden toimeentulojärjestelmien kuin toimeentulotuen kautta. Toimeentulotuen tehtävänä on yksilökohtaisena viimesijaisena järjestelmänä täydentää muuta toimeentuloturva erityisesti tilanteissa, joissa muut perusturvaetuudet ovat tilapäisesti olleet riittämättömiä tai perusteltu erityistarve aiheuttaa hakeutumisen toimeentulotuen piiriin.

Vuoden 1989 alusta lukien toteutetussa toimeentulotuki uudistuksessa eräitä tarveharkintaisia menoeriä on siirretty perusosan piiriin ja perusosan määrää on samalla korotettu. Kunnat alkavat noudattaa uusia perusteita valitsemanaan ajankohtana, kuitenkin viimeistään vuoden 1994 alusta lukien. Heikentyneen työllisyystilanteen johdosta arvioidaan toimeentulotuen menojen lisääntyvän noin 35 %.

Kunnallisen toimeentuloturvan ja lasten kotihoidon tuen laajuustietoja

	Saajien lukumäärä	
	Arvio 1991	Arvio 1992
Toimeentulotuki	293 000	350 000
Ehkäisevä toimeentulotuki	9 000	9 000
Sotilasavustukset	8 000	8 000
Elatustuki	73 000	73 000
Lasten kotihoidon tuki	81 000	85 000
Osittainen lasten kotihoidon tuki	2 000	2 000

30. Valtionosuus kunnille toimeentuloturvan kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 890 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaalihuollon (HE) lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisen toimeentuloturvan kustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vahvistetun toteuttamissuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta 29—66 %. Keskimääräinen valtionosuus on 45 % kustannuksista.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain (122/77) sekä laiksi eräiden elatusapujen sitomisesta elinkustannusindeksiin annetun lain (660/66) muuttamisesta.

Määräraha arvioidaan tarvittavan 860 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden ja 30 000 000 mk valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

1992 menoarvio	890 000 000
1991 menoarvio	620 000 000
1991 lisämenoarvio	60 000 000
1990 tilinpäätös	629 433 607

31. Valtionosuus kunnille lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien (HE) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisen lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vahvistetun toteuttamissuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta 29—66 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 50 % kustannuksista.

1.10.1991 lukien on kuukausittain maksettavan lasten kotihoidon tuen perusosa 1 850 mk, sisaruskorotus 370 mk ja täysimääräinen lisäosa 1 480 mk.

Osana yleistä luopumista lakisääteisistä indeksi- ja vastaavista kustannuskehitykseen perustuvista tarkistuksista vuonna 1992 hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain (24/85) muuttamisesta.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lasten

kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta siten, että osittaista kotihoidon tukea koskevien säännösten voimassaoloa jatketaan nykyperustein vuoden 1992 loppuun. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määräraha arvioidaan tarvittavan

1 250 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden ja 50 000 000 mk valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

1992 menoarvio	1 300 000 000
1991 menoarvio	1 012 000 000
1990 tilinpäätös	862 956 748

34. Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82, SVOL) muuttamisesta siten, että väliaikaista valtionosuusasteikkoa koskevien säännösten voimassaoloa jatketaan vuoden 1992 loppuun.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (HE) nojalla valtioneuvoston vuosittain hyväksymä valtakunnallinen suunnitelma ohjaa huomattavassa määrin sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon kehittämistä. Luvun momenteista 33.34.30 ja 31 kuuluvat SVOL:n piiriin. Näiden momenttien osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta muutetaan kehittämällä avohoitoa, tehostamalla päivystysjärjestelmiä, tarkistamalla hoidon porrastamista ja uudelleenkohdentamalla olemassa olevia voimavaroja.

Sosiaalipalvelujen painopiste on yleisten peruspalvelujen kehittämisessä. Eryteisesti korostuvat lasten päivähoito, asumispalvelut ja kotipalvelut sekä vammaispalvelulain mukaiset muut palvelut. Aloitettavat hankkeet painottuvat perustamiskustannushankkeiden osalta vanhustenhuoltoon ja käyttökustannushankkeiden osalta päiväkotirakentamiseen.

Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluu elinympäristön terveydellisten olojen valvonta, elintarvike- ja kulutustavaravalvonta, kemikaalivalvonta, eläinlääkintähuolto, lihantarkastus ja maidontarkastus sekä valvontaa tukeva laboratoriotoiminta.

Kansanterveystyön kehittämisessä jatketaan perusterveydenhuoltopainotteista linjaa. Väestövastuisen perusterveydenhuollon toteuttamista nopeutetaan koko maassa. Erytystä huomiota kiinnitetään lisäksi ehkäisevään toimintaan, kuntoutustoimintaan ja vanhusten terveydenhuollon kehittämiseen.

Erikoissairaanhoidon painoalueita ovat keskeisten kansantautien vastustamistyön ja hoidon kehittäminen.

Kansanterveystyössä ja erikoissairaanhoidossa tehostetaan tuottavuutta lisäämällä erityisesti avosairaanhoidon ja lyhytjaksoisen laitoshoidon palveluja sekä käyttämällä olemassaolevia voimavaroja joustavasti ja taroituksenmukaisesti.

Valtakunnallisen suunnitelman piiriin kuuluvien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttömenot ovat 47 820 milj. mk vuonna 1992, mistä 9 prosenttia rahoitetaan asiakasmaksuilla, 47 prosenttia kuntien osuudella ja 44 prosenttia valtionosuudella.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen eräitä laajuustietoja

	Arvio 1991	Arvio 1992
Sosiaalipalvelut		
Kodinhoitoapu, kotitalouksien määrä.....	233 000	235 000
Lasten päivähoito, paikkojen määrä.....	229 000	236 000
Vanhainkodit, paikkojen määrä.....	28 400	28 000
Kansanterveystyö		
Sairaansijojen määrä	25 350	25 600
Lääkärrien vastaanotto toiminta, käyntien määrä (milj.)	9,2	9,3
Terveydenhoito, käyntien määrä (milj.)	7,0	7,1
Hammashuolto, käyntien määrä (milj.)	5,7	5,8
Valvottu kotisairaanhoido, käyntien määrä (milj.)	3,0	3,2
Erikoissairaanhoido		
Sairaansijojen määrä	31 400	31 000
Hoitopäivien määrä (milj.) ...	8,8	8,7
Hoitojaksojen määrä (milj.) ..	0,8	0,8
Keskimääräinen hoitojakso (päiviä)	11,0	10,9
Avohoitokäyntien määrä (milj.)	4,0	4,1

30. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 21 295 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien (HE), kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittujen lakien nojalla valtakunnallisen suunnitelman mukaisesti väestövastuun laajentamiseen perusterveydenhuollossa ja päivystyskäytäntöjen rationalisointiin. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Toteuttamissuunnitelmia saadaan vahvistaa siten, että henkilökunnan määrän lisäys sekä ostopalveluihin käytettävän markkamäärän lisäys henkilöstön määräksi muutettuna on yhteensä enintään 1 900 henkilöä. Lisäksi ennakoimattomien ostopalvelujen aiheuttamiin enintään 200 000 markan kustannuksiin voidaan suorittaa valtionosuutta valtionosuusselvityksen perusteella. Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun hallinnon osalta voidaan hankkia ostopalveluja tarpeellisessa määrin henkilöstökiintiön sitä rajoittamatta. Kustannuksiltaan 1 500 000—15 000 000 markan määräisiä hankkeita eli käyttökustannushankkeita saadaan aloittaa vuonna 1992 siten, että aloitettavien hankkeiden kokonaiskustannukset ovat yhteensä enintään 700 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntainliitoille suoritetaan vahvistetun toteuttamissuunnitelman mukaisen toiminnan järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin valtionosuutta 29—66 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionosuus on 48 % kustannuksista.

Osana sairauskuluvähennyksen poistamista ja järjestelmällisen hammashuollon laajentamista koskemaan koko aikuisväestöä hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansanterveyslain (66/72) muuttamisesta siten, että kuntien maksamista järjestelmällisen hammashuollon

korvauksista sairausvakuutusrahastoon luovutaan 1.1.1992. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 50 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen perhehoitoa koskevaksi lainsäädännöksi siten, että 1.7.1992 lukien perhehoitoa koskeva lainsäädäntö sekä palkkio- ja korvausjärjestelmä yhtenäistetään. Samalla perhehoitotyö saataan eläketurvan piiriin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 5 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Tarkoituksena on, että vuoden 1992 henkilökunnan määrän lisäys sekä ostopalveluihin käytettävän markkamäärän lisäys henkilöstön määräksi muutettuna osoitetaan eri tehtäviin seuraavasti:

	Henkilöstön lisäys
Sosiaalipalvelut	1 200
Pakolaisten vastaanottotoiminta	100
Ympäristöterveydenhuolto	15
Ympäristönsuojelun hallinto	20
Kansanterveystyö	355
Erikoissairaanhoido	210
Yhteensä	1 900

Valtionosuuteen oikeuttavan henkilöstön määrän ostopalveluihin käytettävä markkamäärä henkilöstön määräksi muutettuna mukaan lukien arvioidaan olevan 236 891 henkilöä.

Tarkoituksena on, että vuoden 1992 käyttökustannushankkeiden aloittamisvaltuus osoitetaan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut	360
Ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelun hallinto	20
Kansanterveystyö	130
Erikoissairaanhoido	190
Yhteensä	700

Toteuttamissuunnitelmien vahvistamisvaltuuden nojalla vuonna 1992 aloitettavista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1992 170 000 000 mk ja vuonna 1993 170 000 000 mk. Aikaisempina vuosina vastaavien valtuuksien nojalla aloitetuista käyttökustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja

valtiolle vuonna 1992 250 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansanterveyslain (66/72) muuttamisesta siten, että 1.1.1992 lukien terveyskeskuksen laboratoriokäynnistä peritään 25 markan ja röntgenkäynnistä 40 markan asetuksella säädettyä maksu. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 116 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen lainsäädännön muutoksiksi terveyskeskuksen lääkärikäyntimaksusta käynnistettävän laajan alueellisen kokeilun toteuttamiseksi.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansanterveyslain (66/72) muuttamisesta siten, että 1.1.1992 lukien peruuttamatta jätetystä hammaslääkärin vastaanottokäynnistä voidaan periä 150 markan asetuksella säädettyä maksu. Samalla hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi erikoissairaanhoidon (1062/89) muuttamisesta siten, että 1.1.1992 lukien peruuttamatta jätetystä poliklinikakäynnistä voidaan periä 150 markan asetuksella säädettyä maksu. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 14 000 000 mk lainmuutosten johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kotipalveluista perittävien maksujen korottamisesta 15 prosentilla 1.1.1992, lasten päivähoitomaksujen korottamisesta 1.8.1992 siten, että maksutulot lisääntyvät vuositasolla 10 prosenttia ja pysyvän laitoshoidon maksun korottamisesta 600 markalla 1.1.1992 aiheutuva 38 000 000 markan vähennys. Maksujen tarkistaminen edellyttää sosiaalipalveluista perittävistä maksuista annetun asetuksen (887/83) muuttamista.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon hoitopäivämaksujen korottamisesta 28 markalla, terveyskeskusten ja sairaaloiden pysyvän laitoshoidon maksun korottamisesta 600 markalla, poliklinikkamaksujen korottamisesta 23 markalla, työterveyshuollon maksujen korottamisesta 30 prosentilla sekä hammashuollon maksujen korottamisesta siten, että maksutulot lisääntyvät yhteensä 50 prosenttia 1.1.1992 aiheutuva 210 000 000 markan vähennys. Maksujen tarkistaminen edellyttää terveyskeskuksessa perittävistä maksuista ja korvauksista annetun asetuksen

(206/72), terveyskeskukselle työterveyshuollosta perittävistä maksuista ja korvauksista annetun asetuksen (984/78) sekä erikoissairaanhoidosta perittävistä maksuista ja korvauksista annetun asetuksen (1248/90) muuttamista.

Valtionosuuden arvioidaan kohdistuvan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut.....	8 685
Ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelun hallinto	270
Kansanterveystyö.....	5 335
Erikoissairaanhoido	7 005
Yhteensä	21 295

Valtionosuudesta arvioidaan kohdistuvan henkilöstömenoihin 13 925 000 000 mk ja muihin käyttökustannuksiin 7 370 000 000 mk. Määrärahaa arvioidaan tarvittavan 20 915 000 000 mk valtionosuuksien ennakoiden ja 380 000 000 mk valtionosuuksien loppuerien maksamiseen. Tulomomentille 12.33.98 arvioidaan kertyvän 224 000 000 mk valtionosuuksien palautuksia.

1992 menoarvio.....	21 295 000 000
1991 menoarvio.....	20 191 000 000
1991 lisämenoarvio	750 000 000
1990 tilinpäätös.....	19 169 329 119

31. *Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 515 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/86) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) (HE) nojalla annetun valtakunnallisen suunnitelman mukaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuiden maksamiseen.

Vuonna 1992 saadaan aloittaa kustannusarvioltaan vähintään 15 000 000 markan määräisiä perustamiskustannushankkeita sekä hyväksyä ennen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamis-

ohjelmien muutoksia siten, että niiden kokonaiskustannusarviot ovat yhteensä enintään 790 000 000 mk.

Selvitysosa: Kunnille ja kuntainliitoille suoritetaan vuonna 1992 aloitettavien perustamiskustannushankkeiden ja ennen vuotta 1990 hyväksytyjen toteuttamisohjelmien mukaisten perustamiskustannushankkeiden kustannuksiin valtionosuutta 29—66 % kustannuksista. Keskimäärin valtionosuus on 48 % kustannuksista.

Tarkoituksena on, että vuoden 1992 perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuus osoitetaan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut	225
Kansanterveysystyö.....	285
Erikoissairaanhoito	280
Yhteensä	790

Perustamiskustannushankkeiden aloittamisvaltuuden nojalla vuonna 1992 aloitettavista perustamiskustannushankkeista sekä ennen vuotta 1990 hyväksytyjen perustamiskustannushankkeiden toteuttamisohjelmien muutoksista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1992 238 500 000 mk, vuonna 1993 140 600 000 mk, vuonna 1994 31 500 000 mk ja vuonna 1995 200 000 mk. Aikaisempina vuosina vastaavien valtuuksien nojalla aloitetuista perustamiskustannushankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 1992 276 500 000 mk, vuonna 1993 104 500 000 mk, vuonna 1994 9 700 000 mk ja vuonna 1995 6 600 000 mk.

Vuoden 1992 valtionosuuden arvioidaan kohdistuvan eri tehtäviin seuraavasti:

	Milj. mk
Sosiaalipalvelut	175
Kansanterveysystyö.....	105
Erikoissairaanhoito	235
Yhteensä	515

1992 menoarvio.....	515 000 000
1991 menoarvio.....	360 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—57 000 000
1990 tilinpäätös.....	351 079 923

32. *Valtion maksuosuus yliopistollisten sairaaloiden käyttömenoihin* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 633 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain (1062/89) 47 §:n mukaisen valtion maksuosuuden sekä yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) 16 §:n 1 momentin mukaisen ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Sairaanhoitopiirin kuntainliitolle, jossa on yliopistollinen sairaala, suoritetaan valtion varoista yliopistollisen sairaalan käyttömenoista 12 prosenttia.

1992 menoarvio	633 000 000
1991 menoarvio	620 000 000
1990 tilinpäätös	479 740 557

33. *Valtion maksuosuus yliopistollisten keskussairaaloitten kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81) 17 §:n nojalla yliopistollisten keskussairaaloitten ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta maksettava valtion maksuosuus kohdistuu yliopistollisten keskussairaaloitten hankkeisiin ja hankintoihin.

1992 menoarvio	3 000 000
1991 menoarvio	12 000 000
1990 tilinpäätös	64 823 517

34. *Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/90) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen sekä mielisairaslain (187/52) 36 c §:n mukaisten ennen vuotta 1991 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen ja ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välisistä potilassiirroista kunnille ja kuntainliitoille aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen siltä osin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) nojalla maksettava valtionosuus ei niitä kata.

1992 menoarvio	13 800 000
1991 menoarvio	13 400 000
1990 tilinpäätös	10 803 356

35. Valtionavustus kunnille erikoissairaanhoidon kustannuksiin

Momentille myönnetään 1 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää 1 000 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Etelä-Karjalan sairaanhoitopiirille sairaanhoitopiirin perustamisesta aiheutuneisiin kuntien välisiin lunnastuskorvauksiin ja 500 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Kuopion yliopistollisen keskussairaalan 1 ja 2 kantokyläluokkaan kuuluville kunnille Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa: Kuopion yliopistollisen keskussairaalan laajentamisesta ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin myönnetään valtionavustusta vuosina 1985—1994 yhteensä 5 000 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 180 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	1 500 000
1991 menoarvio.....	2 680 000
1990 tilinpäätös.....	2 750 000

36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 100 000 mk. Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/85) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen sekä eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (533/86) nojalla Tampereen yliopistollisen keskussairaalan ja Helsingin yliopistollisen keskussairaalan silmäklinikan laajennushankkeiden kustannuksiin suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksytyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29—66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksytyjen

hankkeiden kustannuksiin 31—64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä ja eräiden sairaanhoitolaitosten hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla maksettavien hankkeiden osalta Suomen Pankin peruskoron suuruinen.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitettuja hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuosina 1993—2000 yhteensä 185 300 000 mk.

1992 menoarvio	42 100 000
1991 menoarvio	40 000 000
1990 tilinpäätös	27 555 383

(37.) Valtionavustus koulutus- ja tutkimuskeskuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	1 100 000
1990 tilinpäätös.....	4 800 000

38. Valtionosuuden ja valtion korvauksen loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lasten päivähoidosta annetun lain (36/73), kasvatusneuvolalain (568/71), lastensuojelulain (52/36) 39 §:n, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) 48 ja 49 §:n, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetun lain (96/61) 35 a §:n sekä kunnallisesta kodinhoitoavusta annetun lain (270/66) 14 ja 15 §:n nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 44 §:n 2 momentin, raittiustyölain (828/82) ja alkoholilain (459/68) nojalla kunnille ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen ja valtionosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kansanterveyslain (66/72) nojalla kunnille ennen vuotta

1984 aiheutuneisiin kansanterveystyön käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen sekä kansanterveyslain (66/72) 23 ja 24 §:n nojalla terveyskeskuksille ja rokotuslain (361/51) 7 §:n, terveydenhoitolain (469/65) 42 §:n ja sukupuolitautilain (52/52) 13 ja 13 a §:n sekä hengityshalvauspotilaiden hoitokustannuksista annetun lain (129/57) 2 §:n nojalla ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65), yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81), mielisairaslain (187/52), tuberkuloosilain (355/60) sekä tuberkuloosin vastustamistyön järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (198/67) nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin erikoissairaanhoidolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen ja kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) 23 §:n 2 ja 3 momentin sekä mielisairaslain (187/52) 9 §:n 3 momentin nojalla kunnille ennen vuotta 1984 aiheutuneisiin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	300 000
1991 menoarvio.....	600 000
1990 tilinpäätös.....	2 986 286

39. *Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin*

Momentille myönnetään 9 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/77) 48 §:n nojalla kunnallisten kehitysvammaisten erityishuollon toimintayksiköiden perustamiskustannuksiin sekä kansanterveyslain (66/72) ja kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65) nojalla kunnille terveyskeskusten perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kunnallisista yleissairaaloista annetun lain (561/65), yliopistollisista keskussairaaloista annetun lain (244/81), mielisairaslain (187/52), tuberkuloosilain (355/60) sekä tuberkuloosin vastustamistyön järjestämisestä eräissä tapauksissa annetun lain (198/67) nojalla kunnille erikoissairaanhoidolaitosten perustamiskustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 1992 saadaan hyväksyä ennen vuotta 1984 aloitettujen hankkeiden toteuttamisohjelman muutoksia 9 300 000 markan valtionosuutta vastaava määrä.

1992 menoarvio	9 300 000
1991 menoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	25 344 717

51. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus

27. *Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus*

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lakisääteiseen sosiaali- ja terveydenhuollon jatko- ja täydennyskoulutukseen sekä muusta sosiaali- ja terveydenhuollon jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

1992 menoarvio.....	7 000 000
1991 menoarvio.....	5 700 000

50. *Opintoapurahat*

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää apurahojen maksamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden sellaiseen jatko- ja täydennyskoulutukseen, jota ei ole mahdollista saada Suomessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ulkomaisten ammattihenkilöiden Suomessa tapahtuvan harjoittelun tukemiseen maksettaviin apurahiin.

1992 menoarvio.....	1 000 000
1991 menoarvio.....	900 000

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

21. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen

Momentille myönnetään 17 620 000 mk. Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta ja toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/76) 27 §:ssä tarkoitettusta toiminnasta sekä raittiustyölain (828/82) 10 §:n 1 kohdan ja 11 §:n 2 momentin nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen. Määrärahalta saa tarvittaessa tehdä ulkomaanmatkoja.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaan valtion tulo- ja menoarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 prosenttia tupakkaveron arvioidusta vuotuisesta tuotosta. Päihteiden käytön vähentämisen osalta määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

1992 menoarvio	17 620 000
1991 menoarvio	17 450 000
1990 tilinpäätös	14 514 390

23. Terveysvalvonta

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhoitolain (469/65), kemikaalilain (744/89), elintarvikelain (526/41) ja torjunta-ainelain (327/69) edellyttämästä terveysturvonnasta aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 350 000 mk Suomen aerobiologisen työryhmän toiminnasta aiheutuvien menojen siirtämisestä maksettavaksi momenteilta 29.10.01 ja 20.

Osa kustannuksista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

1992 menoarvio.....	2 500 000
1991 menoarvio.....	2 500 000
1990 tilinpäätös.....	1 394 691

24. Tartuntatautiin valvonta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää tartuntatautiin ja sukupuolitautien ehkäisyn valistustoiminnan menojen maksamiseen sekä yllättävien epidemioiden selvittämisestä ja seurannasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	3 400 000
1991 menoarvio.....	3 400 000
1990 tilinpäätös.....	3 294 311

57. Lomatoiminta

30. Valtionosuuden loppuerät kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen ja pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän hallintomenoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) 24 §:n sekä pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla kunnille ennen vuotta 1989 aiheutuneisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

1992 menoarvio.....	200 000
1991 menoarvio.....	500 000
1990 tilinpäätös.....	359 559

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 114 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain (2/85) (HE) 23 §:n nojalla kunnille maatalousyrittäjien vuosiloma-, sijaisapu- ja viikkovapaatoiminnan käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kokeiluluonteisesti myös lomituspalvelujen ostoon yksityisiltä yrittäjiltä tai yhteisöiltä.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on valtioneuvoston päätöksen (287/90) mukaan 1.4.1991 lukien 22 päivää.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalvelusta annetun lain muuttamisesta siten, että lomituspalvelusäänöksiä selkiinnyttämällä voidaan loma-oikeutta ja lomituspalveluja käyttää nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 100 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi maatalousyrittäjän lomituspalvelusta annetun lain muuttamisesta siten, että aikuiskoulutukseen osallistumisen vuoksi annettavaa sijaisapua voidaan lisätä 5 päivällä eli 15 päivään. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 13 300 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 635 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 401 000 000 mk ja viikkovapaatoimintaan 78 000 000 mk. Etuuksista aiheutunut kustannusten lisäys luetaan maatalouden saamaksi tuloksi lomituspalvelulain 29 §:n mukaisesti.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 1 064 000 000 mk valtion korvausten ennakkoiden ja 50 000 000 mk valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja

	Arvio 1992
Vuosilomaan oikeutettuja.....	92 000
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 886 000

Sijaisavun saajia.....	27 000
Sijaisapupäivien lukumäärä.....	1 005 000
Viikkovapaan saajia.....	30 000
Viikkovapaapäivien lukumäärä	225 000

1992 menoarvio.....	1 114 000 000
1991 menoarvio.....	1 320 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—40 000 000
1990 tilinpäätös.....	1 140 364 635

42. *Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 49 560 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain (408/77) 12 §:n nojalla pienyrittäjien vuosilomatoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Lomarahaan oikeutettuja pienyrittäjiä arvioidaan vuonna 1992 olevan 29 500. Vuosilomarahaa suoritetaan kahdeksalta lomapäivältä.

Pienyrittäjien vuosilomarahaa korotetaan 1.4.1992 lukien 200 markasta 210 markkaan lomapäivältä ja vuosilomarahaan saamisen edellytyksenä olevan enimmäisvuositulon määrää nostetaan. Korotukset edellyttävät valtioneuvoston päätöstä. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 320 000 mk vuosilomarahaan korotuksesta aiheutuvana menojen lisääntymisenä ja 840 000 mk lomarahaan oikeutettujen määrän kasvun johdosta.

1992 menoarvio	49 560 000
1991 menoarvio	45 000 000
1990 tilinpäätös	29 041 559

(60.) Lääkintöhallitus

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarviosta.

(01.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	9 143 000
1990 tilinpäätös	33 087 723

(22.) Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	850 000
1990 tilinpäätös.....	4 500 000

(25.) Kansainvälinen yhteistyö

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	700 000
1990 tilinpäätös.....	3 188 552

(29.) Muut kulutusmenot

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	4 050 000	1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 tilinpäätös	18 839 398	1990 tilinpäätös.....	1 200 000

(70.) *Kaluston hankinta*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

(69.) *Terveydenhuollon täydennyskoulutus*

Selvitysosa: Luku on poistettu menoarvios- ta.

(27.) *Terveydenhuollon jatko- ja täydennys- koulutus*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	650 000
1990 tilinpäätös.....	3 643 300

(50.) *Opintoapurahat terveydenhuoltoalan ulkomaista jatko- ja täydennyskoulutusta var- ten*

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	50 000
1990 tilinpäätös.....	619 030

92. (33.92, 93, 94 ja 95) *Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö*

Selvitysosa: Tulosbudjetointiin siirtymisen vuoksi muutetaan Raha-automaattiyhdistyk- sen tuoton käytön budjetoinnin rakennetta siten, että lukuryhmä 33.92—95 on yhdistetty yhdeksi luvuksi 33.92. Luvut 33.93—95 ja niillä olevat momentit on poistettu menoar- viosta ja niiden määrärahat otettu huomioon momentin 33.92.50 laskelmissa.

Raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentin mukaisesti valtion tulo- ja me- noarvioon otetaan vuosittain määräraha, jon- ka arvioidaan vastaavan yhdistyksen puhtaas- ta tuotosta asianomaisena varainhoitovuonna avustuksina jaettavaa määrää. Raha-auto- maattiyhdistyksen tehtyä sille toimitettujen hakemusten pohjalta jakoehdotuksensa val- tioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä jakaa määrärahan avustuksina ase- tuksessa tarkemmin mainituille oikeuskelpoi- sille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Vuoden 1991 raha-automaattivastuksia haki 1 033 (v. 1990 995) järjestöä, joista avustusta myönnettiin 691 järjestölle (646). Haettujen avustusten yhteismäärä oli 3 990 milj. mk (2 845 milj. mk). Avustuksia myön- nettiin 921 020 381 mk (757 839 558 mk), myöhemmin jaettavaksi vuoden 1990 tuotosta

jätettiin 40 720 000 mk. Myönnettyistä avus- tuksista oli vuonna 1991 toiminta-avustusten osuus 37,7 % (1990 39,8 %), investointiavus- tusten osuus 50,1 % (47,8 %) ja kokeilu- ja projektiavustusten osuus 12,1 % (12,4 %).

Avustuksina jaetaan vuonna 1992 ohjeelli- sen vuosia 1992—1994 koskevan avustussuun- nitelman mukaisesti 1 095 100 000 mk. Tämä määrä koostuu arvioidusta vuonna 1991 kertyvästä tuotosta 1 079 000 000 markasta ja aiemmin jakamatta jätetystä 16 100 000 mar- kasta. Toiminta-avustusten osuus tulisi ole- maan 34 %, investointiavustusten osuus 56 % ja kokeilu- ja projektiavustusten osuus 10 %.

Avustuksilla pyritään parantamaan järjes- töjen toimintavalmiuksia ja rohkaisemaan järjestöjä kehittämään uusia toimintamuoto- ja. Avustuksia jaettaessa otetaan huomioon toimintojen tarpeellisuus, tarkoituksenmukai- suus ja ajankohtaisuus sekä soveltuvuus jär- jestöjen hoidettavaksi.

50. (33.92.50, 93.50, 51, 52, 53, 94.50 ja 95.50) *Avustukset yksityisten sosiaali- ja ter- veysalan yhteisöjen kustannuksiin (arviomää- räraha)*

Momentille myönnetään 1 095 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/67) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Seuraavassa on esitetty avus-

tusten suuntaaminen järjestöjen toimintaan (A-avustukset), kokeiluihin ja projekteihin (C-avustukset) ja investointeihin (B-avustukset) vuonna 1992 (milj. mk).

	A-av. Mmk	C-av. Mmk	A + C-av. toim. menoista %	B-av. Mmk	Av. invest. menoista %	Avustukset yhteensä Mmk
Kansanterveystyö	96(+8)	32(—3)	14	67(+17)	60—70	195(+22)
Vammaishuolto	97(+7)	32(—3)	10	170(+1)	30—70	299(+5)
Vanhustenhuolto	24(+2)	18(+1)	19	296(+127)	30—70	339(+130)
Lastensuojelu ja nuorisokasvatus	35(+4)	15(+1)	12	54(+4)	5—80	104(+8)
Raittiustyö ja päihdehuolto	24(+1)	8(—1)	17	22(+1)	60—70	53(+1)
Lomatoiminta	98(+7)	—	28	—	—	98(+7)
Pelastuspalvelu	3(—)	—	18	4(+1)	70	7(+1)
Yhteensä	377(+29)	105(—5)	14	613(+151)	5—80	1095(+174)

Toiminta-avustuksia (A) kohdistetaan pääosin ennaltaehkäiseväksi ja jälkihoitoa antavaksi toiminnaksi katsottavaan yleiseen järjestötoimintaan. Tämä käsittää jäsenistöön kohdistuvan neuvonta- ja palvelutoiminnan lisäksi asiantuntija- ja painostustoiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, kansainvälisen toiminnan sekä vapaaehtoistoiminnan. Toiminta-avustuksilla turvataan järjestöjen nykyisen laajuinen toiminta. Mahdollisuuksien mukaan avustussuunnitelmassa olevien aloittamattomien investointien avustuksista osa suunnataan toiminta-avustuksiin, erityisesti alueellisen toiminnan tehostamiseen, kuntoutusohjaus- ja sopeutumisvalmennustoimintaan ja eräiden kokeilu- ja projektiavustusten muuttamiseen toiminta-avustuksiksi sekä järjestöjen oman varainhankinnan supistumisen korvaamiseen.

Investointiavustuksia (B) kohdistetaan sekä yleisen järjestötoiminnan että palvelutoimin-

nan hankkeisiin. Avustukset ovat pääosin aiemmin rahoitettujen kohteiden jatkorahoitusta. Tarkoituksena on kohdistaa avustukset mahdollisuuksien mukaan hankkeiden tosiasialliseen toteutusajankohtaan. Investointiavustuksia myönnetään erityisesti huonokuntoisten vanhusten, vammaisten ja muiden erityisryhmien asumispalveluihin sekä kansanterveys- ja vammaisjärjestöjen alueellisten toimintakeskusten perustamiseen.

Kokeilu- ja projektiavustuksia (C) kohdistetaan erityisesti mielenterveyden ensiapukeskusten toiminnan käynnistämiseen, kotipalvelukokeiluihin, demention hoitokokeiluihin ja erilaisiin kotona asumista edistävien ja avohuoltoa tukevien toimintojen kehittämiseen.

1992 menoarvio	1 095 100 000
1991 menoarvio	956 750 000
1991 lisämenoarvio	—35 729 619
1990 tilinpäätös	757 839 558

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot

25. Kansainvälinen yhteistyö

Momentille myönnetään 6 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön aiheuttamiin menoihin, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen edellyttämiin matkoihin, ulko-

maille suoritettaviin tutustumismatkoihin, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan vieraanvaraisuuden menoihin, vieraskielisen tiedotusaineiston julkaisukuluihin sekä muihin kansainvälisen yhteistyön menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohjoismainen yhteistyö	1 240 000
Kahdenvälinen yhteistyö	1 290 000
Muu yhteistyö	3 770 000
Yhteensä	6 300 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 450 000 mk Suomessa järjestettävän Pohjoismaisen sosiaalivakuutuskonferenssin järjestämisestä aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

1992 menoarvio.....	6 300 000
1991 menoarvio.....	5 700 000
1990 tilinpäätös.....	5 088 564

26. Osuus koulutus- ja tutkimuskeskuksen hankkeiden kustannuksiin

Momentille myönnetään 720 000 mk. Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen Oulun yliopistossa toimivan WHO:n Collaborating Center-yksikön eri hankkeista aiheutuviin kulutusmenoihin.

1992 menoarvio.....	720 000
1991 menoarvio.....	670 000
1990 tilinpäätös.....	650 000

27. Osuus pohjoismaisen apuvälineiden kehittämiskeskuksen käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 750 000 mk. Määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen apuvälineiden kehittämiskeskuksen kustannusten sosiaali- ja terveysministeriön osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

1992 menoarvio.....	750 000
1991 menoarvio.....	780 000

28. Eräät koulutustoiminnan ja asiantuntijapalvelujen menot

Momentille myönnetään 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen toiminnan kehittämistä aiheutuvien menojen, koulutuksesta sekä ohjauksesta aiheutuvien matkamenojen ja muiden koulutustoiminnan menojen maksamiseen, asiantuntijapalvelujen hankkimisesta aiheutuvien matkamenojen ja asiantuntijapalkkioiden maksamiseen sekä muusta hallinnon-alan henkilöstölle yhteisesti tarkoitettusta koulutustoiminnasta aiheutuvien luennoitsijoiden palkkioiden ja matkamenojen sekä muiden koulutustoiminnan menojen maksamiseen.

1992 menoarvio.....	850 000
1991 menoarvio.....	850 000
1990 tilinpäätös.....	775 295

(50.) Eräät avustukset

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha, mihin vuoden 1991 tulo- ja menoarviossa sisältyi 9 390 000 markan ehdollinen määräraha, on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio.....	9 490 000
1990 tilinpäätös.....	4 870 000

67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	16 000 000
1991 menoarvio	15 100 000
1990 tilinpäätös	13 238 056

Pääluokan 33 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992 ± 1000 mk ± %	
01. Sosiaali- ja terveysministeriö (400).....	64 834	82 519	85 678	+ 3 159	+ 4
02. Sosiaali- ja terveyshallitus (400).	—	104 585	120 680	+ 16 095	+ 15
03. Työttömyysturvalautakunta (400).....	4 751	6 110	6 047	— 63	— 1
04. Tarkastuslautakunta (090).....	5 282	6 091	6 002	— 89	— 1
05. Tapaturmavirasto (400).....	41 000	55 469	51 302	— 4 167	— 8
07. Työterveyslaitos (450).....	133 400	145 000	141 500	— 3 500	— 2
08. Kansanterveyslaitos (450).....	147 338	192 494	195 300	+ 2 806	+ 1
09. Lääkelaboratorio (450).....	6 951	9 210	9 060	— 150	— 2
10. Säteilyturvakeskus (450).....	74 222	74 207	81 600	+ 7 393	+ 10
12. Valtion koulukodit (420).....	52 243	69 759	64 622	— 5 137	— 7
13. Valtion päihdehuollon toimintayksiköt (420).....	27 567	34 111	28 752	— 5 359	— 16
14. Valtion mielisairaalat (480).....	111 636	138 689	127 291	— 11 398	— 8
15. Perhekustannusten taseus (410).	4 164 810	4 774 700	5 587 500	+ 812 800	+ 17
16. Yleinen perhe-eläke (410).....	229 119	270 000	260 000	— 10 000	— 4
17. Työttömyysturva (410).....	2 052 419	2 350 000	6 100 000	+ 3 750 000	+ 160
18. Sairausvakuutus (410).....	1 028 846	2 116 000	2 880 000	+ 764 000	+ 36
19. Eläkevakuutus (410).....	3 897 398	6 279 600	6 642 600	+ 363 000	+ 6
20. Tapaturmavakuutus (410).....	43 700	68 000	83 800	+ 15 800	+ 23
21. Rintamaveteraaniläkkeet (410).	966 794	1 127 500	1 071 400	— 56 100	— 5
22. Sotilasvammakorvaukset ja erät kuntoutustoiminnan menot (410).....	2 000 079	2 267 900	2 334 450	+ 66 550	+ 3
23. Muu sodista kärsineiden turva (410).....	34 013	40 970	32 700	— 8 270	— 20
28. Muu toimeentuloturva (410)...	9 540	29 700	29 650	— 50	— 0
29. Pakolaisten vastaanotto (410) ..	149 793	181 000	314 000	+ 133 000	+ 73
(30.) Sosiaalihuollon täydennyskoulutus (250).....	44 578	10 435	—	— 10 435	—100
(31.) Sosiaalihuollon täydennyskoulutus (250).....	2 443	600	—	— 600	—100
33. Kunnallinen toimeentuloturva ja lasten kotihoidon tuki (410).....	1 492 390	1 632 000	2 190 000	+ 558 000	+ 34
34. Kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä ympäristönsuojelun hallinto (420).....	20 139 213	21 245 780	22 513 000	+ 1 267 220	+ 6
51. Sosiaali- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus (250).....	—	6 600	8 000	+ 1 400	+ 21
53. Terveyskasvatus ja -valvonta (470).....	19 203	23 350	23 520	+ 170	+ 1
57. Lomatoiminta (420).....	1 169 766	1 365 500	1 163 760	— 201 740	— 15
(60.) Lääkintöhallitus (400).....	60 816	15 743	—	— 15 743	—100
(69.) Terveys- ja terveydenhuollon täydennyskoulutus (250).....	4 262	700	—	— 700	—100
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö (420).....	757 840	956 750	1 095 100	+ 138 350	+ 14
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut menot (400).	24 622	32 590	24 620	— 7 970	— 24
Yhteensä	38 960 867	45 713 662	53 271 934	+ 7 558 272	+ 17

Pääluokka 34

TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa olla vuonna 1992 enintään 3 699 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Työllisyyskehitys on heikentynyt erittäin tuntuvasti ennakoitua syvemmän taantuman myötä. Laajan joukkotyöttömyyden torjunta edellyttää vuonna 1992 työhallinnon palvelukykyyn parantamista työtä, koulutusta ja työvoimaa hakevien osalta. Samalla tehokkaan työvoimapolitiikan toteuttamiseen liittyy entistä laaja-alaisempia kehittämispaineita. Suurtyöttömyys lähivuosina ja toisaalta myöhemmin korostuva työvoiman saatavuus- ja kohtaanto-ongelma muodostaa keskeisen haasteen työhallinnolle. Lähtien tästä työministeriön asettaman toimikunnan tehtäväkuvaa, jonka tehtävänä on laatia esitys työvoimapalveluja koskevan lainsäädännön yhtenäistämiseksi ja ajanmukaistamiseksi, laajennetaan selvittämään työmarkkinapoliittisen puitelain säätämisen tarpeellisuus. Toimikunnan kokoonpano laajennetaan.

Työsuojeluhallinto siirtyy tulosohjaukseen vuonna 1992. Siten koko työhallinto on tulosbudjetoinnin piirissä. Ratkaisuvaltaa on työvoimahallinnossa siirretty yhä enemmän palveluyksiköille. Tulosohjaus vahvistaa edel-

leen tätä kehitystä ja päätösvallan delegointia on tarkoitus jatkaa koko työhallinnon osalta. Työvoimavirkailijoiden toimenkuvia laajennetaan asiakkaiden kokonaispalvelun kehittämiseksi.

Työhallinnon palvelutuotantoa koskevilla toimialoilla on keskushallintotasolla vain yksi keskusvirasto, ministeriö. Hallitusohjelman mukaisesti hajanaista piirihallintoa kootaan yhteen. Tähän nähden työsuojeluhallituksen tarkoituksenmukaisuus keskusvirastona ja vaihtoehtoiset organisatoriset ratkaisumallit sekä työvoimapiirien ja työsuojelupiirien toimintojen kokoaminen selvitetään vuoden 1992 aikana.

Työhallinnon henkilöstökoulutuksen keskuksena toimii työvoimaopisto. Vuoden 1992 aikana selvitetään opiston eri kehittämismahdollisuudet.

Hallinnonalan kokonaistuottavuuden osalta ministeriö on asettanut tavoitteeksi aikaisempaa suuremman kasvun. Vuoden 1991 aikana on kehitetty laskentatointia, ja mahdollisuudet saada aikaan työhallintoa koskevia taloudellisuutta, tuottavuutta ja asiakasvaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja paranevat.

01. Työministeriö

Selvitysosa: Tulosohjauksen tavoitteisiin liittyen työministeriön ohjausjärjestelmien kehittämisen ja palvelutuotannon tehostamisen lähtökohdaksi otetaan aikaisempaa enemmän asiakasohjautuvuus.

Työmarkkinoiden toimivuuden paranta-

mista koskevan avaintulosalueen tavoitteiden saavuttamiseen pyritään vuonna 1992 työvoimavarojen kehittämällä mm. aikuisopetuksen keinoin, tiedottavalla työnvälityksellä, henkilökohtaisten asiakaspalvelujen syventämisellä, tietojärjestelmien kehittämällä sekä edistämällä ammatillista liikkuvuutta. Tuki-

työllistämistä painotetaan avoimen sektorin työpaikkoihin ja sellaisiin työpaikkoihin, jotka parantavat työnhakijoiden valmiuksia pysyväisluonteiseen työllistymiseen. Tavoitteiden saavuttamiseksi kehitetään myös vajaa-kuntoisten palveluja, yritysten sijainninhajusta ja kansainvälistä toimintaa. Työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttamisen avaintulosalueella korostuvat lähinnä ammatillisen turvallisuuden edistäminen, työsuojeluvälvönnän laadun, työolojen ja työn sisälön kehittäminen.

Ministeriön ohjauksen ja kehittämisroolia vahvistetaan, hallinnon johtamisvalmiuksia parannetaan ja erityistä huomiota kiinnitetään organisaatiotasojen väliseen vuorovaikutukseen. Myönteisten työpoliittisten vaikutusten lisäämiseksi ministeriön yhteistyötä muiden viranomaisten ja yritysten kanssa kehitetään ja työsuojelu- ja työvoimahallintojen yhteistyötä laajennetaan. Tuloshajusta tuetaan työvoimaopistossa toteutettavalla erityiskoulutuksella ja tutkimustoiminnalla selvitetään työpolitiikan vaikuttavuutta.

Uuden laskentatoimen järjestelmän myötä ministeriö parantaa kustannustietoisuuttaan. Järjestelmää hyväksikäyttäen johdon rapor-

tointijärjestelmä tuottaa ensimmäisiä tietoja vuoden 1991 kuluessa. Näitä tietoja käytetään vertailupohjana vuodesta 1992 lukien. Toiminnan tuottavuuden ja taloudellisuuden seurantaan kehitetään uusia arviointimenettelyjä.

21. *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v) Momentille myönnetään 126 651 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös henkilöstökoulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuvien menojen, sijaintineuvonnan menojen, maksullisen tiedotus- ja palvelutoiminnan, tutkimus- ja kehittämistoiminnan, asiakaspalvelun kehittämishankkeiden sekä siirtolaisuus- ja kansainvälisten asioiden aiheuttamien menojen maksamiseen, ulkomaille lähetettävien palkkaus- ja jatkokoulutusmenojen, työvoima-avustajan matkamenojen, osallistumismaksuista aiheutuvien menojen, kansainvälisten kokousten järjestelymenojen sekä käännös- ja tulkkausmenojen maksamiseen.

1992 menoarvio	126 651 000
1991 menoarvio	127 225 000
1990 tilinpäätös	120 344 469

03. (34.03 ja 05) Työsuojeluhallinto

Selvitysosa: Työsuojeluhallinnon vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulobudjetointiin.

Työsuojeluhallinnon tarkoituksena on vaikuttaa työyhteisöjen toimintaan työntekijöiden työturvallisuutta, -terveyttä ja -viihtyvyyttä sekä toiminnan tuloksia parantavasti.

Tulo- ja menoarvioesityksen valmisteluun liittyen työsuojeluhallituksen esitettyä toiminnalle asetettavat tulostavoitteet työministeriö on hyväksynyt alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992.

Työsuojeluhallinnon toimintaa ja asiantuntemuksen kehittämistä suunnataan työkykyä ylläpitäviin toimintoihin.

Henkistä hyvinvointia työssä edistetään sitä koskevaa tiedonvälitystä sekä tutkimus- ja kehitystyötä lisäämällä. Käynnistetään hankkeita kaupan ja muiden palvelualueiden väkivaltariskien hallitsemiseksi sekä kartoitetaan yksintyöskentelyn ongelmia. Tuki- ja

liikuntaelinsairauksia ehkäistään erityisesti työvaltaisilla hoito- ja hoiva-aloilla.

Tavoitteena on vakavien tapaturmien määrän vähentäminen vaarallisissa töissä 10 prosentilla vuoden 1989 tasosta vuoteen 1995, jolloin vakavien tapaturmien kokonaismäärän arvioidaan olevan 8 100. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi kehitetään valvontaa tapaturma-alteimmilla työpaikoilla teollisuudessa, rakennustoiminnassa ja metsätyössä.

Ennaltaehkäisevää työsuojelua tehostetaan työpaikkojen oman työsuojelutoiminnan edellytysten parantamisen, tuotantotilojen ennakkotarkastuksen, suunnittelun tukemisen ja tuotevalvonnan avulla. Yhteistyössä terveydenhuollon ja Työterveyslaitoksen kanssa parannetaan työterveyshuollon toimivuutta ja peittävyyttä sekä valvotaan sen järjestämisvelvollisuuden noudattamista. Työsuhteen ehtojen noudattamisen valvonta on työsuojeluvälvönnän keskeinen alue.

Vaarallisten koneiden turvallisuutta sekä kemikaalien vaaroja koskevan tiedonantovelvollisuuden noudattamista valvotaan. Normitusta ja tuotevalvontaa kehitetään vastamaan kansainvälistymisen vaatimuksia. Työpaikoilla painotetaan suuronnettomuus-, asbesti- ja styreenivaarojen torjuntaa.

Työsuojeluhallinnon johtamistoimintoja kehitetään ja henkilöstön koulutuksessa painotetaan ministeriön hallinnonalan tavoitteita työelämän laadun ja työympäristön kehittämisessä valtakunnallisen työympäristöpolitiikan edellyttämällä tavalla. Tiedotus- ja julkaisutoimintaa monipuolistetaan ja työnjakoa eri osapuolten kanssa selkeytetään.

Vuoden 1992 aikana uudistetaan laskenta- ja toimintamenot siten, että sen avulla voidaan määrittää eri tulosalueiden kustannusosuuksia ja työpanoksia. Samoin sen avulla pyritään määrittämään työsuojeluhallinnon tuottavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavia tunnuslukuja.

21. (34.03.01, 22, 25, 29, 70 ja 34.05.22) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 148 379 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan, pohjoismaisen ja kahdenvälisen yhteistyön, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisen, ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja alalla tapahtuvan teknisen kehityksen sekä asiantuntijavaihdon edellyttämien matkojen, Suomessa järjestettävien kokousten ja vieraille osoitettavan tarpeellisen vieraanvairisuuden sekä muiden kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen. Määrärahaa saa

käyttää myös toimimiseen työsuojelun tarkastuselimenä Euroopan yhdentymiskehityksen edellyttämällä tavalla. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös maksullisesta julkaisutoiminnasta, työsuojelunäyttelystä sekä työsuojelun valvonnasta annetun lain (131/73) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

1992 menoarvio	148 379 000
1991 menoarvio	151 754 000
1990 tilinpäätös	121 261 943

56. (34.05.56) *Valtionapu työsuojelukoulutukseen ja tiedotustoimintaan*

Momentille myönnetään 1 238 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavun maksamiseen ammattiyhdistysliikkeelle, omaa työtään tekevien, pienyrittäjien ja muille työsuojelualan järjestöille työsuojelukoulutuksesta aiheutuvien menojen sekä avustusten maksamiseen työsuojeluviikon tiedotus-, koulutus- ja valistustilaisuuksien järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtionapu ammattiyhdistysliikkeelle ..	723 000
Valtionapu omaa työtään tekevien ja pienyrittäjien järjestöille	327 000
Valtionapu muille työsuojelualan järjestöille	26 000
Avustus työsuojelun tiedotustoimintaa varten	162 000
Yhteensä	1 238 000
1992 menoarvio	1 238 000
1991 menoarvio	1 238 000
1990 tilinpäätös	1 185 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) (HE) toteuttamiseen myönnetään tässä luvussa määrärahoja siten, että alueellisten työttömyyserojen tasaamiseen liittyvä työttömyyden olennainen ylittymiskriteeri maan keskimääräiseen tasoon nähden vuositasona on 80 %.

Sijoitusmenot työllisyyden hoitoon on mitoitettu siten, että valtion investointihankkeisiin sijoitetaan työllisyyslain tarkoittamia pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen työvoimastaa.

Työvoimapolitiikasta aikuiskoulutusta kohdennetaan työttömiin ja välittömästi työttömyysuhan alaisiin siten, että muiden ryhmien osuus on enintään 20 % vuonna 1992 koulutuksesta.

Työllisyyslainsäädäntöä kehitetään mm. poistamalla kahden vuoden aikana vuoden työttömänä olleita koskeva työllistämismahdollisuus. Lakia muutetaan myös siten, että työhön oikeutettu pitkäaikaistyötön voi luopua työntekomahdollisuudesta 30.4.1994 asti työttömyysturvaa menettämättä. Näihin muutok-

siin liittyen työttömyysturvalakia muutetaan siten, että ansioturvaan oikeuttavien päivien lukumäärää rajataan 500 päivään. Lisäksi lakia muutetaan siten, että pitkäaikaistyötön työnhakija voi luopua työntekomahdollisuudesta myös siten, että hänelle tämän mahdollisuuden sijaan ja hänen siihen suostuessa järjestetään työllistymistä edistävää koulutusta. Tällä perusteella koulutusajalta hän saa työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (736/90) tarkoitetut opintosiaaliset etuudet enintään kuuden kuukauden ajan. Asetuksella säädetään tarkemmin siitä, milloin ja missä tapauksissa koulutuksen järjestämiseen voidaan ryhtyä ja mihin mennessä koulutus on viimeistään aloitettava.

Edellytyksiä työllisyyslain veloitteiden täyttämiseksi parannetaan muuttamalla työllisyysasetusta siten, että työvoimatoimistossa työttömänä työnhakijana olevalle pitkäaikaistyöttömälle voidaan myöntää valtion työllistämismäärärahatuella tukea työllistymiseen alle kouluikäisen lapsen, huolenpitoa vaativan vanhuksen, vammaisen tai sairaan hoitotyössä taikka työllisyyslain 18 §:n 1 momentissa tarkoitetussa toimenpideohjelmassa suunniteltuun muuhun työhön tai toimintaan, jonka tavoitteena on työhön sijoittumisedellytysten parantaminen. Oma-toimisen työllistymisen tukeminen säädetään määräaikaiseksi ottaen huomioon vallitseva työllisyystilanne. Oma-toiminen työllistyminen korvaa työllistämismäärärahan. Työllisyysasetuksen muutos on voimassa enintään vuoden 1992 loppuun. Tukena maksetaan 90 % normaalista työllistämistuesta.

Selvitysosa: Työvoimapolitiittisilla toimenpiteillä vuonna 1992 pyritään edistämään työmarkkinoiden toimivuutta siten, että ennen kaikkea torjutaan pahenevaa joukkotyöttömyyttä. Omien keinoavarojensa lisäksi työhallinto toimii yhteistyössä julkisen sektorin ja yritysten kanssa siten, että työttömyyden aiheuttamat kokonaistaloudelliset, liiketaloudelliset ja yksilökohtaiset kustannukset muodostuisivat mahdollisimman pieniksi.

Ensisijaisesti edistetään työnhakijoiden sijoittumista yleisille työmarkkinoille ja kehitetään työvoimavaroja työvoimapalvelujen keinoin työttömien työhönsijoittumisedellytysten parantamiseksi kestävästi. Työvoimapolitiikan keinoilla tuetaan uusien pysyvien työpaikkojen luomista. Kansantalouden tasapainon kannalta tällainen työvoimavarojen

kehittämislinja työttömyyden hoitokeinona merkitsee myöhemmin 1990-luvulla kärjistyvien työvoiman saatavuus- ja kohtaantongelmien ennakoivaa lieventämistä.

Työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta tehostetaan työllisyyslain 19 §:n tarkoittamilla alueilla. Pitkäaikaistyöttömille ja pitkäaikaistyöttömyyden uhkaamille työttömille tarjotaan mahdollisuus työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen koko maassa. Työllistämismäärärahojen ja toimenpideohjelman yhteydessä viimeistään 9 kuukauden työttömyyden jälkeen tarjotaan kaikille mahdollisuus työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen, mikäli koulutus on työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaista tai mikäli ei asianomaista ole todettu koulutukseen soveltumattomaksi. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen tavoitteena vuonna 1992 on myös yli 40-vuotiaiden aikuisten koulutustason pitäminen tuotantoelämän vaatimusten tasolla ja valmentaminen ammatinvaihtoon.

Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinnassa kiinnitetään huomiota taloudellisuuteen. Käytettävissä olevilla määrärahoilla hankitaan yhteensä 5,2 milj. oppilastyöpäivää. Työllisyyspoliittisin perustein lisätään myös merkittävästi väliaikaista ammatillista koulutusta aikuisille opetusministeriön hallinnonalalla. Tavoitteeksi asetetaan, että vähintään 75 % työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suorittaneista sijoittuu työhön kahdessa kuukaudessa. Työministeriö selvittää työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopäätöksiin siirryttäessä tapahtuneen koulutuksen yksikkökustannusten nousun syyt ja valmistelee toimenpiteitä, joilla voidaan toteuttaa uudistuksen tavoitteeksi asetettu kustannusneutraalisuus.

Ammatinvalinnanohjauksessa asiakaspalvelun osuutta työpanoksesta nostetaan. Palvelussa korostuu yli 24-vuotiaiden asiakkaiden palvelu. Tietopalvelun asiakasneuvonnan määrällinen taso on tarkoitus säilyttää ennallaan.

Työvoiman kysynnän ja tarjonnan välistä kitkaa poistetaan lisäämällä työnvälityksen merkitystä työn saannissa ja nopeuttamalla työpaikkojen täyttöä. Työnvälityksen asiakastyössä painotetaan henkilökohtaista palvelua. Tiedottavia palveluja kehittämällä ja työtorien avulla täydennetään henkilökohtaista palvelua ja hoidetaan osaltaan työnantajayhteistyä. Työnhakijoiden määrän lisää-

tyminen ja hakijarakenteen monipuolistuminen edellyttävät työnvälityksen markkinaosuuden nostamista yritysysteistyötä kehittämällä.

Tavoitteena on, että työnvälitykseen ilmoitettujen paikkojen osuus kaikista avoimista paikoista nousee kaikissa työvoimapiireissä ja että avointen työpaikkojen täyttyminen nopeutuu. Tavoitteeksi asetetaan, että työpaikkojen täyttymisnopeus on 22 vuorokautta, ns. hakupaikat pois lukien.

Työvoimapolitiikan laatua kehitetään ja tuottavuutta nostetaan ottamalla tietopalvelun atk-järjestelmä valtakunnalliseen käyttöön. Palvelutarjontaa laajennetaan myös kehittämällä työvoimatoimiston atk-pohjaisia itsepalvelujärjestelmiä. Edelleen kehitetään ammatinvalinnan ohjauksen atk-pohjaisia menetelmiä, asiakaspalvelua ja ohjauksen vaikuttavuuden arviointia. Työhallinnon toinen

avaintulosalue on työelämän laatuun ja työympäristöön vaikuttaminen. Työvoimapolitiikan keinovalikoimalla siihen vaikutaan kohdentamalla osa koulutus-, kuntoutus- ja ohjauspalveluista työssäolevaan väestöön sekä kehittämällä yritysysteistyötä. Maksullista palvelutoimintaa yrityspalveluissa kokeillaan.

Työikäisen väestön työkykyyn, ammatilliseen liikkuvuuteen ja työelämässä pysymiseen vaikutaan kohdentamalla ammatinvalinnanohjauksen palveluja aikuisasiakkaisiin, edistämällä vajaakuntoisille tarkoitettujen erityispalvelujen täysimääräistä käyttöä, yksilöllisten kuntoutusratkaisujen avulla sekä kehittämällä asiakas- ja työnantajayhteistyötä.

Tavoitteena on, että työllisyyslain veloitteiden piirissä on enintään 48 000 henkilöä.

Työvoimapolitiikan toimeenpanoon liittyviä työministeriön asettamia tavoitteita:

	1990	1991	1992
Työpaikkojen täyttymisnopeus, ns. hakupaikat pois lukien, vrk.....	34	24	22
Työllisyyslain veloitteiden piirissä enintään, henkilöä	25 000	35 000	48 000
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen oppilastyöpäivät.....	3 776 000	4 250 000	5 200 000
Työvoimakoulutuksen suorittaneista sijoittuu työhön vähintään % ...	78 ¹⁾	85	75

¹⁾ Ennakkotieto

Rakenteellisia työttömyysongelmia lievennetään ja alueellisia työttömyyseroja tasataan lähinnä muiden hallinnonalojen keinoin. Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasaamisessa käytetään taloudellisesti edullisia ja pysyviä työpaikkoja luovia elinkeino- ja koulutuspoliittisia toimenpiteitä. Eri toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi ilman välillisten vaikutusten huomioon ottamista muodostuvan seuraavaksi:

	1991	1992
	mk/henkilö/v	
Työllisyyslain veloitteiden mukainen työllistäminen		
— valtio	113 000	120 000
— kunnat	73 000	79 000
— yritykset	73 500	71 000
Omatoiminen työllistyminen ...	—	37 200
Harkinnanvarainen työllistäminen.....	64 400	68 500
Valtionapuinvestoinnit	161 000	187 500

Työllisyystyöohjelma.....	323 000	361 000
Ammattikoulutus	50 000	52 000
Väliaikainen ammattikoulutus..	35 000	43 500
Oppisopimuskoulutus	24 000	40 000
Omaehtoinen aikuiskoulutus ¹⁾ .	75 000	78 000
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus	—	89 000
Aluepoliittinen tuki		
— investointi- ja käynnistysavustus enimmäismääräisenä..	150 000	155 000
Asuntotuotanto (laina).....	374 000	390 000
Metsänparannusavustus ja -laina.....	212 000	220 000
Avustukset maaseudun pienyritystoiminnan edistämiseen	95 000	98 000
Energiainvestoinnit		
— polttoaineen hankinta	250 000	260 000
Työttömyysurva		
— ansioturva (valtionosuus 48 %)	54 200	56 100
— perusturva	33 700	36 100

¹⁾ Sisältää aikuisopintotuen ja -lainan sekä koulutus- ja erorahaston valtionosuuden ja arvioidut koulutuskustannukset

Työllisyyslain 19 §:n tarkoittamilla alueilla

on tavoitteena uusien pysyväisluonteisten työpaikkojen lisäyksen aikaansaaminen työllisyysmäärärahojen ja koko maan kattavien sijainninohjaustoimenpiteiden avulla.

Vuonna 1992 ennakoidaan työnvälitystilaston mukaan työttömiä olevan keskimäärin 270 000. Tältä pohjalta arvioiden työllisyyslain velvoitteiden täyttämiseksi jouduttaisiin työllistämään 70 000 henkilöä.

Työllisyyden hoidon määrärahojen kasvun hillitsemiseksi hallitus antaa esityksen työllisyyslain muuttamiseksi siten, että lain 18 §:stä poistetaan kahden vuoden aikana yhteensä vuoden työttömänä olleita koskeva työllistämismuute ja että työhön oikeutettu voi luopua työntekomahdollisuudesta 30.4.1994 asti työttömyysturvaa menettämättä. Lisäksi lakia muutetaan siten, että työnhakija voi luopua työntekomahdollisuudestaan myös siten, että hänelle tämän mahdollisuuden sijaan ja hänen siihen suostuessa järjestetään työl-

listymistä edistävää koulutusta. Omatoimista työllistymistä koskeva määräaikainen työllisyysasetuksen muutos toteutetaan. Samalla ansioturvaan oikeuttavien päivien lukumäärää rajataan 500 päivään. Muutosten arvioidaan pienentävän lain velvoitteita 22 000 henkilöllä. Työllisyyslain muutosten seurauksena arvioidaan lain työllistämismuuteiden supistuvan 48 000 henkilöön. Työvoimapolitiisella aikuiskoulutuksella ja väliaikaisella ammatillisella koulutuksella aikuisille arvioidaan työllistettävän ja koulutettavan noin 5 000 työllisyyslain velvoitteiden piiriin tulevaa työtöntä henkilöä.

Erityisesti nuorten velvoitetyöllistettävien määrä kasvaa tuntuvasti. Tähän liittyen työn ja koulutuksen yhteensovittamista kehitetään.

Työllistettävien määrät palkkaperusteisilla määrärahoilla keskimäärin vuoden aikana (arvio):

	Valtio	Kunnat	Yritykset	Yhteensä
Työllisyyslain 17 §:ssä tarkoitetut (nuoret)		8 000	4 000	12 000
Työllisyyslain 18 §:ssä (HE) tarkoitetut (pitkäaikaistyöttömät).....	8 000	11 000	7 000	26 000
Työllisyyslain 19 ja 20 §:ssä tarkoitetut (alueelliset velvoitteet).....	500	1 000	3 500	5 000
Työllisyyslain 18—20 §:ien velvoitteiden hoitaminen koulutustoimenpiteillä.....	5 000			5 000
Harkinnanvarainen työllistäminen.....	2 000	3 000	5 500	10 500
Yhteensä	15 500	23 000	20 000	58 500

02. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 155 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) 18, 19 ja 20 §:n (HE) mukaisten velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvien palkkausmenojen ja työllistämistä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Nämä menot maksetaan momentin käyttösuunnitelman kohdasta "Harkinnanvarainen työllistäminen". Määrärahasta saa käyttää enintään 102 000 000 mk velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkaus-

menojen maksamiseen sekä enintään 128 000 000 mk harkinnanvaraisesta työllistämistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään A 17 palkkausluokan mukaisia.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työllisyyslain 18—20 §:n (HE) velvoitteet	680 000 000
Sosiaaliturvamaksu.....	45 000 000
Eläkemaksu.....	200 000 000
Muut menot (enintään)	102 000 000
Harkinnanvarainen työllistäminen (ml. sosiaaliturvamaksu) (enintään).....	128 000 000
Yhteensä	1 155 000 000

Selvitysosa: Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllisyyslain 18 §:ssä (HE) tarkoitetut (pitkäaikaistyöttömät)	8 000
Työllisyyslain 19 ja 20 §:ssä (HE) tarkoitetut (alueelliset velvoitteet)	500
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	2 000
Yhteensä	10 500

Harkinnanvaraisin määrärahoihin työllistettävistä puolet työllistetään puoliaikaisin työsuhtein. Valtion työllistettäväksi tulevista velvoitettyölyllistettävistä arvioidaan työllistettävän omatoimisen työllistymisen avulla momentilla 34.06.61 noin 4 000 henkilöä.

1992 menoarvio	1 155 000 000
1991 menoarvio	1 307 600 000
1991 lisämenoarvio	84 600 000
1990 tilinpäätös	670 367 167

21. *Työvoima-asiain piiri- ja paikallishallinnon toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 476 776 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös työhallinnon henkilöstön korkeakoulu- ja opistotasoisesta jatkokoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja koulutuksen hankinnasta ja järjestämisestä aiheutuviin menoihin.

1992 menoarvio	476 776 000
1991 menoarvio	488 845 000
1990 tilinpäätös	394 039 982

25. *Työvoimapalvelujen erityismenot*
Momentille myönnetään 35 234 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vajaakuntoisten työhönsijoituksen tukitoimenpiteiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työllisyysasetuksen (737/87) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston päätöksen (1117/87) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjauslain 2 §:n (394/90) ja siihen liittyvän valtioneuvoston päätöksen (283/91) mukaisesti ammatinvalinnanohjauksen asiakkaiden työ- ja koulutuskokeilujen sekä työ-kunnan ja lääketieteellisten tutkimusten aiheuttamien menojen maksamiseen, jotka on toimeenpantu erityisohjauslaitoksissa, ammatillisissa oppilaitoksissa, aikuiskoulutuskeskuksissa, työkliniikoissa ja yritysissä.

Määrärahaa saa käyttää myös työvoima-

palvelujen kokeilu- ja kehittämishankkeiden koulutusmateriaali- ja laitemenojen maksamiseen sekä ulkopuolelta ostettujen palvelujen kustannuksiin sekä kansainvälisen harjoittelun ilmoitus- ja kampanjakustannuksiin.

Käyttösuunnitelma: mk

Työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot	34 079 000
Työvoimapalveluiden kehittämis- ja kokeiluhankkeet	1 155 000
Yhteensä	35 234 000

1992 menoarvio	35 234 000
1991 menoarvio	30 010 000
1990 tilinpäätös	25 165 929

30. *Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 696 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) (HE) 21 §:n mukaisten valtionosuuksien, mukaan lukien työllisyyslain edellyttämät lisätuet, ja harkinnanvaraisen työllistämisyavustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen vanhassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Nämä menot maksetaan momentin käyttösuunnitelman kohdasta "Harkinnanvarainen työllistämisyavustus".

Käyttösuunnitelma: mk

Valtionosuus	1 374 000 000
Lisätuki	206 000 000
Harkinnanvarainen työllistämisyavustus (enintään)	116 000 000
Yhteensä	1 696 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lukuun 33.17 sisältyvä työttömyysturvalain muutosehdotus. Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllisyyslain 17 §:ssä tarkoitetut (nuoret alle 20-vuotiaat)	8 000
Työllisyyslain 18 §:ssä (HE) tarkoitetut (pitkäaikaistyöttömät)	11 000
Työllisyyslain 19 §:ssä tarkoitetut (alueliiset velvoitteet)	1 000
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	3 000
Yhteensä	23 000

Harkinnanvaraisin määrärahoihin työllistettävistä puolet työllistetään puoliaikaisin työsuhtein.

1992 menoarvio	1 696 000 000
1991 menoarvio	1 101 500 000
1991 lisämenoarvio	164 300 000
1990 tilinpäätös	990 584 348

50. *Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 1 003 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaiseen koulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opintososiaalisten etuuskien ja työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää oppilasvalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen koulutus- ja erityistuki	681 700 000
Ansiotuen ansio-osan valtionosuus ...	92 300 000
Ylläpitokorvaukset	224 000 000
Ennen koulutuksen alkua myönnettävät matkakorvaukset sekä opiskelijavalintaan liittyvät menot	2 900 000
Työttömyyskassojen hallintokulut	2 100 000
Yhteensä	1 003 000 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu koulutuksen hankintamäärärahaa ja sen perusteena olevaa 5,2 milj. oppilastyöpäivää vastaavaksi. Työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annettua asetusta muutetaan siten, että ylläpitokorvaukseen sisältyvä ruokailukustannusten korvaus on 1.1.1992 alkaen 32 mk päivältä opiskelijalle, jolle koulutuspalvelujen tuottaja on järjestänyt majoituksen ja 26 mk päivältä muille opiskelijoille. Määrä-

rahan mitoituksessa on otettu huomioon lukuun 33.17 sisältyvät työttömyyskassalain ja työttömyysturvalain muutosehdotukset.

1992 menoarvio	1 003 000 000
1991 menoarvio	722 650 000
1991 lisämenoarvio	81 500 000
1990 tilinpäätös	553 646 867

51. *Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut* (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 744 205 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaisen koulutuksen hankkimiseen mukaanlukien oppilaiden majoitus ammatillisilta aikuiskoulutuskeskuksilta, muilta ammatillisilta oppilaitoksilta, korkeakouluilta ja muilta koulutuksen järjestäjiltä sekä koulutuksen yhteishankintaan työnantajien kanssa. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen hankkimiseen Pohjois-Kalotin koulutussäätiöltä. Määrärahasta saa käyttää enintään 7 000 000 mk koulutuksesta tiedottamiseen sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, mikä sisältää pohjoismaisen työmarkkinakauppojen tutkimusprojektin rahoituksen sekä enintään yhden henkilön palkkaamisesta aiheutuvat menot. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammatillisten kurssikeskusten muuttamisesta ammatillisiksi aikuiskoulutuskeskuksiksi annetun lain (761/90) 5 §:ssä ja 13 §:ssä tarkoitetun koulutuksen loppuun saattamisesta aiheutuviin menoihin. Vuonna 1992 saa tehdä työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 1992 jälkeen enintään 207 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankinta	731 600 000
Tiedotustoiminta sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen suunnittelu- ja kehittämistoiminta (enintään)	7 000 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	5 605 000
Yhteensä	744 205 000

Selvitysosa: Määrärahalla arvioidaan hankittavan vuonna 1992 vähintään 5,2 milj. oppilastyöpäivää, johon sisältyy myös ruot-

sinkielinen koulutus. Ulkomaalaisten, pakolaisten ja Neuvostoliitosta muuttavien suomalaisten koulutukseen arvioidaan käytettävän 170 000 oppilastyöpäivää, yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän 900 000 oppilastyöpäivää ja muun koulutuksen hankintaan 4 130 000 oppilastyöpäivää. Pohjois-Kalotin koulutussäätiöstä hankitaan 60 vuotuista oppilaspaiikkaa vastaava määrä oppilastyöpäiviä. Vuoden 1992 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 1993 190 000 000 mk ja vuonna 1994 17 000 000 mk.

1992 menoarvio	744 205 000
1991 menoarvio	497 400 000
1991 lisämenoarvio	118 500 000

61. (34.06.61 ja 63) *Valtionapu työttömyyden lieventämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 128 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (737/87, HE) nojalla työllisyyslain (275/87, muut. 1174/87) 17—20 §:ssä (HE) tarkoitettujen työllistämiseen sekä harkinnanvaraiseen työllistämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Nämä menot maksetaan käyttösuunnitelman kohdasta ”Harkinnanvarainen työllistäminen”. Työllisyyslain 17 §:n mukaisia nuoria saa työllistää momentin velvoitemäärärahan puitteissa enintään 4 000 henkilöä.

Käyttösuunnitelma: mk

Työllisyyslain 17—20 §:ssä (HE) tarkoitettujen työllistäminen (pitkäaikaisyöttömät, nuoret ja alueelliset velvoitteet)	831 000 000
Harkinnanvarainen työllistäminen (enintään)	297 000 000
Yhteensä	1 128 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lukuun 33.17 sisältyvä työttömyysturvalain muutosehdotus. Työllistettävien määrät keskimäärin vuoden aikana (arvio):

Työllisyyslain 17 §:ssä tarkoitettut (nuoret)	4 000
Työllisyyslain 18—20 §:ssä tarkoitettut ja omatoiminen työllistyminen (HE)	10 500
Harkinnanvaraisesti työllistettävät	5 500
Yhteensä	20 000

Työllisyysasetuksen (737/87) 36 §:ä on tarkoitettu samalla muuttaa siten, että työllistämistukea ja harkinnanvaraista määrärahaa voidaan myöntää työnantajalle myös muissa kuin pykälän 3 momentissa tarkoitetuissa kunnissa elinkeinoelämän rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventämiseen siten kuin valtioneuvosto erikseen päättää. Rakennemuutosten aiheuttamien häiriöiden lieventämiseen tarkoitetuilla määrärahoilla arvioidaan työllistettävän runsaat 1 000 henkilöä vuoden aikana.

1992 menoarvio	1 128 000 000
1991 menoarvio	668 000 000
1990 tilinpäätös	344 915 746

62. *Työllisyysperusteinen valtionapu investointeihin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 280 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kuntien, kuntainliittojen ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin lähinnä työllisyyslain (275/87) 19 §:n tarkoittamilla vaikeilla työttömyysalueilla. Vuonna 1992 saa myöntää uusia avustuksia enintään 225 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan ja myöntämisvaltuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon yrityksille myönnettävien valtionapuinvestointien osuuden siirto momentille 32.51.49. Siirrettävän myöntämisvaltuuden suuruus on 75 000 000 mk ja maksatusmäärärahan suuruus 20 000 000 mk. Vuoden 1992 myöntämisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1992 menoja 61 000 000 mk, vuonna 1993 110 000 000 mk ja vuonna 1994 54 000 000 mk. Vastaavan aiemmin myönnetyn valtuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1992 menoja 219 000 000 mk ja vuonna 1993 60 000 000 mk.

1992 menoarvio	280 000 000
1991 menoarvio	230 000 000
1990 tilinpäätös	140 757 669

64. Muuttoturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää liikkuvuuden avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen työnvälityslain (246/59) ja työvoiman liikkuvuuden edistämisestä annetun asetuksen (575/83) (HE) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa olevien työnhakijoiden Suomessa oleviin työtilaisuuksiin tekemiin tutustumismatkoihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk paluumuuttoa koskevasta tiedottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1991 käynnistyneen liikkuvuusavustusjärjestelmän uudistuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa järjestelmää. Uudistus astuu voimaan vuoden 1992 alussa. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 5 000 000 mk uudistuksen ja liikkuvuuden vähentämisen johdosta sekä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 100 000 markan määräraha.

1992 menoarvio	32 500 000
1991 menoarvio	45 100 000
1990 tilinpäätös	43 476 083

77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 350 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen lähinnä työllisyyslain (275/87) 19 §:n tarkoittamilla vaikeilla työttömyysalueilla työllisyyslain 11 §:n mukaisissa valtion keskenäisissä ja uusissa työkohteissa. Määrärahaa saa käyttää myös työllisyysperusteisista hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 1992 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain (423/88) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhemminä vuosina enintään 160 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1992 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 1993 menoja 110 000 000 mk ja vuonna 1994 50 000 000 mk. Yleisten teiden perustienpitoon ja kehittämiseen lähinnä työllisyyslain aluevelvoitteen tarkoittamalla työssäkäyntialueilla arvioidaan käytettävän vuonna 1992 100 000 000 mk.

1992 menoarvio	350 000 000
1991 menoarvio	380 000 000
1990 tilinpäätös	404 442 478

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana ja toiminta työvoimapiirien ja -toimistojen kehittämisyksikkönä. Ministeriö on asettanut tavoitteeksi, että oppilaspäivän hinta saisi nousta vuonna 1992 enintään 5 % vuoden 1991 tasoon verrattuna. Vuonna 1991 laskennallinen oppilaspäivän hinta on 334 mk.

Työneuvoston tehtävät määritellään laissa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (608/46), asetuksessa työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista (609/46) ja ase-

tuksessa työneuvoston käsiteltävistä asioista (485/79). Ministeriö on asettanut tavoitteeksi vuoden 1991 tavoin, että poikkeuslupia koskevat valitukset ja alitukset käsitellään kiireellisinä ja että periaatteellisuonteisten lausuntojen ja ratkaisujen käsittelyaika saisi olla enintään 4—11 kuukautta.

21. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

käytetty oppilaspäivien määränä noin 8 500 ja oppilaspäivän hintana (kaikki menot/opv) 351 mk.

1992 menoarvio.....	3 000 000
1991 menoarvio.....	2 840 000
1990 tilinpäätös.....	2 361 446

22. Työneuvoston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

1992 menoarvio.....	1 000 000
1991 menoarvio.....	1 000 000
1990 tilinpäätös.....	712 474

23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (HE) nojalla aiheutuvien menojen, myös työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten päiväraha- ja ylläpitokustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvän esityksen siviilipalveluslaiksi. Uudella siviilipalveluslailla siviilipalveluksesta luotaisiin itsenäinen palvelumuoto ja siviilipalvelukseen ja kertausharjoituksia vastaavaan täydennyspalvelukseen liittyvät asiat keskitettäisiin työministeriöön. Tämä merkitsi siviilipalvelusvelvollisten osalta eräiden tehtävien siirtoa sotilaspiirien esikunnilta työministeriöön ja siviilipalveluskeskuksiin, joiksi siviilipalvelusmieskoulutusta ja kertausharjoituksia korvaavaa palvelusta järjestävät opetuslaitokset muuttuisivat. Tarkoituksena ei ole luopua puolustusvoimien varusteiden käytöstä. Työministeriön ja siviilipalveluskeskusten henkilöstötarve hoidetaan hallinnonalan sisäisin toimenpitein. Täydennyspalveluksen osalta esitetään, että palvelusvelvollinen on määrätävä täydennyspalvelukseen, jos hän on hakeutunut siviilipalvelukseen kertausharjoituksissa tai saatuaan siihen määräyksen. Velvoite tulisi vuonna 1992 hakeutuneiden osalta voimaan vuonna 1993.

1992 menoarvio.....	10 750 000
1991 menoarvio.....	9 500 000
1990 tilinpäätös.....	8 860 664

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 220 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (649/73) ja merimiesten palkkaturvalain (927/79) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 500 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyvien kurssikustannusten ja oikeudenkäyntikulujen matkakuluineen maksamiseen sekä enintään 500 000 mk työvoimaviranomaisten maksettavaksi tuomittujen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaavia tuloja on merkitty momentille 12.34.70.

1992 menoarvio.....	220 000 000
1991 menoarvio.....	120 000 000
1990 tilinpäätös.....	168 253 785

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/72) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen, merimieslain (423/78) ja merimiesten vuosilomailain (433/84) nojalla merimiesten vuosi- ja vanhempainlomamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ulkomaan liikenteessä työskentelevien radiopuhelinmaksuista aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion avustuksen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista.....	2 565 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin.....	1 988 000
Laivaradiopuhelinmaksut (enintään)...	447 000
Yhteensä	5 000 000
1992 menoarvio.....	5 000 000
1991 menoarvio.....	4 850 000
1990 tilinpäätös.....	3 471 300

67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 460 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutet-

tu. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon Euroopan työturvallisuusvuoden 1992 Suomen rahoitusosuuteen osoitettava kertameno 1 060 000 mk.

1992 menoarvio.....	5 460 000
1991 menoarvio.....	4 260 000
1990 tilinpäätös.....	4 064 433

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk työvoimaopiston laajennus- ja muutostöistä ai-

heutuvien menojen maksamiseen. Uudisrakennustöiden hyötyala on 1 091 m² ja kustannusarvio 9 850 000 mk eli 9 028 mk/m² sekä muutostöiden hyötyala 142 m² ja kustannusarvio 870 000 mk eli 6 127 mk/m².

Selvitysosa: Hankkeen suunnitteluun on varattu 500 000 mk momentille 28.64.76 myönnettyistä kohdistamattomista suunnittelumäärärahoista.

1992 menoarvio.....	1 500 000
---------------------	-----------

Pääluokan 34 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Työministeriö (610).....	120 344	127 225	126 651	— 574	— 0
03. Työsuojeluhallinto (400).....	122 447	152 992	149 617	— 3 375	— 2
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano (620).....	3 567 396	5 471 105	6 900 715	+ 1 429 610	+ 26
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot (610).....	187 724	142 450	246 710	+ 104 260	+ 73
Yhteensä	3 997 912	5 893 772	7 423 693	+ 1 529 921	+ 26

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Ympäristöministeriön hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä saa vuonna 1992 olla enintään 2 303 henkilötyövuotta, joista vesi- ja ympäristöhallinnon projektiluontoisen henkilöstön kokonaismäärä saa vuonna 1992 olla enintään 165 henkilötyövuotta.

Selvitysosa: Kestävää kehitystä koskevia periaatteita toteutetaan edelleen sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla. Ympäristövaikutusten arviointi liitetään osaksi eri yhteiskuntapolitiikan lohkoilla tapahtuvaa päätöksentekoa. Ympäristönsuojelua ja rakentamista koskevat säännökset yhteensovitetaan Euroopassa tapahtuvaan kehitykseen. Suomen ja sen lähialueiden ympäristön tilaa pyritään parantamaan osallistumalla ympäristönsuojelua edistäviin hankkeisiin.

Ympäristölupajärjestelmä uudistuu 1.9.1992 lukien. Lupaviranomaisina toimivat lääninhallitukset ja kuntien ympäristönsuojelulautakunnat. Vesi- ja ympäristöpiirit huolehtivat lupapäätösten laitoskohtaisesta valvonnasta. Vesi- ja ympäristöpiirien sekä lääninhallitusten välinen tehtäväjako ympäristöasioissa selvitetään myös pitemmällä aikavälillä.

Ministeriön ja keskusvirastojen välinen työnjako ja voimavarojen käyttö selvitetään. Ympäristöministeriön siirtyminen tulosjohtamiseen ja -budjettiin vuonna 1993 edellyttää ministeriön organisaation joustavuuden ja ohjattavuuden lisäämistä. Vesi- ja ympäristöhallinto ja asuntohallitus siirtyvät vuonna 1992 tulosbudjettiin.

01. Ympäristöministeriö

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 184 000 mk.

Perustetaan projektipäällikön virka (A 26).

Peruspalkkaisten virkamiesten palkkauksiin myönnetään 247 880 mk kahden viran perustamiseksi 1.3.1992 lukien suunnittelu- ja asiantuntijatehtäviin.

Henkilöstön määrä saa olla enintään 244, joista perus- ja sopimuspalkkaisia 242 ja tilapäisiä kaksi.

Selvitysosa: Perustettavien virkojen palkkaus on aikaisemmin suoritettu momenteilta 28.80.02, 35.25.21 ja 35.30.21.

1992 menoarvio	52 184 000
1991 menoarvio	53 036 000
1990 tilinpäätös	42 117 096

29. Muut kulutusmenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 100 000 mk.

1992 menoarvio	14 100 000
1991 menoarvio	14 600 000
1990 tilinpäätös	15 120 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahasta käytetään 500 000 mk ministeriön tietojenkäsittelylaitteiston laajentamiseen.

1992 menoarvio.....	600 000
1991 menoarvio.....	1 500 000
1990 tilinpäätös.....	3 300 000

11. Ympäristön suojele

Selvitysosa: Kestävän kehityksen periaatteen mukaisesti ympäristönsuojelussa pyritään ennalta ehkäiseviin toimintatapoihin, joilla voidaan edistää myös kansantaloudellisesti asianmukaisia ratkaisuja. Aiheuttamisperiaatetta sovelletaan mahdollisimman laajasti.

Ympäristönsuojelun yhdentämistä muuhun yhteiskuntapolitiikkaan edistetään muun muassa ottamalla käyttöön ympäristövaikutusten arviointi valtionhallinnon suunnittelussa ja päätöksenteon valmistelussa. Erityisesti vesi- ja ympäristöhallinnon valmiuksia suorittaa monitieteistä ympäristövaikutusten arviointia parannetaan.

Ympäristöministeriö osallistuu Suomen Akatemian kestävän kehityksen tutkimusohjelmaan. Ilmakehän muutosten laajapohjaista tutkimusohjelmaa tuetaan ympäristöministeriön määrärahoilla. Ympäristötietojärjestelmän käyttöä tehostetaan ja kansainvälistä ympäristötietoyhteistyötä lisätään.

Ympäristölupamenettelylain voimaantuloon varaudutaan parantamalla viranomaisen valmiuksia käsitellä ympäristölupa-asioita ja valvoa annettujen lupien noudattamista. Lääninhallitusten ja vesi- ja ympäristöpiirien työnjako näissä asioissa järjestetään ja yhteistyötä kehitetään.

Ympäristönsuojelusäännöksiä ja -ohjelmia valmistellaan siten, että ne edistävät parhaan taloudellisesti käyttökelpoisen tekniikan käyttöönottoa.

Ympäristöministeriön ja vesi- ja ympäristöhallituksen välistä työnjakoa kehitetään ja tarkistetaan muun muassa siirtämällä tehtäviä ministeriöstä keskusvirastoon. Vesi- ja ympäristöhallituksen asemaa asiantuntijavirastona vahvistetaan.

Jätteiden käsittelyn tasoa parannetaan ja jätteiden hyödyntämistä tehostetaan. Tavoitteena on vuoteen 2000 mennessä hyödyntää yhdyskuntajätteestä puolet ja vähentää kaatopaikkojen lukumäärää olennaisesti kuntien välisen yhteistyön avulla. Öljyjätteiden keräilyä tehostetaan ja ongelmajätteiden alueellisten vastaanottoaipaikkojen perustamista jatketaan. Jätehuollon suunnittelua ja valvontaa tehostetaan laatimalla toimialakohtaisia ohjeita ja seudullisia jätehuollon kehittämissuunnitelmia.

Ilmansuojelulain (67/82) nojalla annetaan

ohjeita ja määräyksiä ja ilmansuojelun valvontaa tehostetaan. Rikkipäästöjen vähentämiseksi laaditun ohjelman toteuttamista jatketaan ja tehostetaan. Toimia liikennepäästöjen sekä muiden typenoksidipäästöjen ja yläilmakehän otsonikerrokseen vaikuttavien päästöjen vähentämiseksi jatketaan.

Meluntorjuntalain (382/87) nojalla annetaan määräyksiä muun muassa lentomelusta sekä meluisten laitteiden päästöistä.

Kansainvälisellä yhteistyöllä pyritään kemikaalien aiheuttamien haittojen vähentämiseen ja säädösten yhdenmukaistamiseen erityisesti EY:n ja Pohjoismaiden kanssa.

Vuonna 1992 ei enää hyväksytty uusia ilmansuojelun tai jätehuollon investointien korkotukilainoja. Vuonna 1992 ympäristönsuojelun edistämiseksi myönnetään avustuksia yhdyskuntien jätehuollon kehittämissuunnitelman toteuttamiseksi sekä jätehuollon ja ilmansuojelun kehittämisen- ja kokeiluhankkeisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään keski-suuren ja pienteollisuuden ympäristöhankkeiden edistämiseen.

26. *Ympäristön tutkimus, suunnittelu ja valvonta* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösunnitelman mukaisesta tutkimustoiminnasta sekä ympäristönsuojelun suunnittelusta ja valvonnasta aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin 114 työsopimussuhteisen projektihenkilön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Käyttösunnitelma:	mk
Ympäristön tilan seuranta	3 650 000
Ympäristövaikutusten arviointi.....	900 000
Ympäristötietojärjestelmä	700 000
Luonnonsuojelu, luonnon virkistyskäyttö ja maa-ainestutkimus	2 600 000
Ilmansuojelu ja meluntorjunta	4 700 000
Jätehuolto ja jätteiden hyödyntäminen.	4 000 000
Kemikaalivalvonta	2 600 000
Vesien suojele	2 100 000
Lääninhallinnon tutkimukset ja selvitykset	1 000 000
Kansainvälinen tutkimusyhteistyö	2 450 000
Muut tutkimukset	4 500 000
Yhteensä	29 200 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on

otettu vähennyksenä huomioon vesi- ja ympäristöhallinnon vastuulle siirtyvien tutkimushankkeiden rahoitus.

1992 menoarvio	29 200 000
1991 menoarvio	31 800 000
1990 tilinpäätös	24 379 955

42. Ilmansuojeluinvestointien korkotuki (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 827/84) mukaisten teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 5—8 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Vuonna 1982 suhdannepoliittisista syistä myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitys on lainavuosien 5—8 aikana kolme prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 15 500 000 mk vuonna 1993, 17 000 000 mk vuonna 1994, 18 000 000 mk vuonna 1995, 18 300 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä 23 600 000 mk.

1992 menoarvio	11 000 000
1991 menoarvio	8 900 000
1990 tilinpäätös	7 438 533

61. Saaristo- ja tunturialueiden ympäristönsuojelun tukeminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 2 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/81, muut. 973/88) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Tunturialueita koskevat avustukset, joista vähintään puolet on tarkoitettu Pidä Lappi Siistinä ry:lle, myöntää Lapin lääninhallitus.

Käyttösuunnitelma:	mk
Saariston ympäristönhoitoavustukset ..	700 000
Pidä Saaristo Siistinä ry	1 450 000
Tunturialueiden jätehuollon tukeminen.	750 000
Yhteensä	2 900 000

Selvitysosa: Valtioneuvoston päätöksen (366/89) mukaisesti saariston ympäristönhoitoavustusten piiriin kuuluu 14 kuntaa ja osa-alueita 25 kunnasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 200 000 markan määräraha saaristoalueiden jätehuoltoon Pidä Saaristo Siistinä ry:lle.

1992 menoarvio.....	2 900 000
1991 menoarvio.....	2 900 000
1991 lisämenoarvio.....	954 000
1990 tilinpäätös.....	2 400 000

62. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämin perustein avustusten maksamiseen ympäristönsuojelua edistäviin kokeilu- ja kehittämishankkeisiin sekä investointeihin. Vuonna 1992 määrärahasta saa käyttää enintään 22 000 000 mk avustusten maksamiseen jätehuoltoa ja jätteiden hyödyntämistä sekä jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämistä edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin ja kuntien jätehuoltoa ja jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen ilmansuojelutoimiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Yhdyskuntajätteiden käsittelyn tasoa parannetaan kuluvan vuosikymmenen aikana ja samalla tehostetaan niiden hyödyntämistä siten, että puolet vuosittain syntyvistä yhdyskuntajätteistä saadaan hyödynnetyiksi raaka-aineena tai energiana vuoteen 2000 mennessä.

Yhdyskuntien jätehuolto-ohjelman toteuttamiseksi tarvittavia kunnallisia investointeja tuetaan valtion varoista alueellisen yhteistyön aikaansaamiseksi ja jätteiden hyödyntämistä edistävien hankkeiden ja alueellisten jätteenkäsittelylaitosten perustamisen vauhdittamiseksi. Avustusta voidaan myöntää enintään 20 % investoinneista.

Ilmansuojelun tavoitteena on estää ilman pilaantuminen ja siitä aiheutuvat haitat. Ta-

voitetta voidaan toteuttaa vähentämällä ilmaan meneviä päästöjä olemassa olevissa laitoksissa ja edistämällä uuden vähäpäästöisen tekniikan kehittämistä ja käyttöönottoa. Ilmansuojelun kehittämis- ja kokeiluavustusta myönnetään yrityksille päästöjä vähentävien prosessi- tai erotinratkaisujen kehittämiseen taikka käyttöönottoon. Avustusta voidaan myöntää enintään 50 % hankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista. Erityisistä syistä avustusten osuus voi olla tätä suurempi.

1992 menoarvio	30 000 000
1991 menoarvio	15 000 000
1990 tilinpäätös	12 000 000

63. Jätehuollon investointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) 2 §:n (muut. 173/79 ja 944/82) mukaisesti jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin sekä jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen korkotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle

aiheutuvan menoja 7 600 000 mk vuonna 1993, 7 000 000 mk vuonna 1994, 6 000 000 mk vuonna 1995, 4 000 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä 3 000 000 mk.

1992 menoarvio	8 000 000
1991 menoarvio	9 000 000
1991 lisämenoarvio	—1 200 000
1990 tilinpäätös	4 841 306

64. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/86) nojalla öljyjätteiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä avustuksien maksamiseen ongelmajätteiden alueellisten vastaanottoaikkojen perustamis- ja käyttökustannuksiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha vastaa tulomomentille 11.19.08 kertyväksi arvioituja öljyjättemaksusta annetun lain (894/86) mukaan suoritettavia öljyjättemaksuja. Määrärahaa käytetään valtioneuvoston päätöksessä (446/87) määrätyn perusteiden.

1992 menoarvio	25 000 000
1991 menoarvio	25 000 000
1990 tilinpäätös	25 000 000

13. Ympäristönsuojeluyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan kanssa

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Suomi on solminut tai solmimassa ympäristönsuojelua koskevia yhteistyösopimuksia useiden valtioiden kanssa. Sekä kahdenvälistä että monenkeskistä rahoitustukea ohjataan Suomesta Itä- ja Keski-Eurooppaan ympäristönsuojelun edistämiseksi. Konkreettisia ympäristönsuojeluyhteistyöhankkeita kohdennetaan erityisesti Suomen lähialueille. Rahoitustuki mitoitetaan kulloinkin vireillä olevien hankkeiden mukaisesti.

Itä- ja Keski-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointeja tuetaan myös korkotukilainoin. Ympäristöongelmien selvittämistä ja hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia tehostetaan, jotta taloudellista tukea voidaan ohjata parhaalla mahdollisella tavalla. Kahdenvälisiä toimintaohjelmia pyritään laati-

maan Suomen läheisyydessä sijaitsevien Itä- ja Keski-Euroopan valtioiden kanssa alueen ympäristöhaittojen vähentämiseksi.

Lisääntyvä yhteistyö ja kasvava taloudellinen tuki edellyttävät, että toiminnan ohjaamiseen ja yhteensovittamiseen sekä kansallisesti että kansainvälisesti kiinnitetään aiempaa enemmän huomiota.

40. Itä- ja Keski-Euroopan ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten, Itä- ja Keski-Euroopan valtioissa tehtäviin ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvityksen maksamiseen.

Korkotukilainoja saa hyväksyä vuonna

1992 enintään 100 000 000 mk. Mikäli vuoden 1992 aikana peruuntuu hankkeita, joiden lainoitukseen on käytetty aikaisempien vuosien myöntämisvaltuutta tai mikäli myöntämisvaltuutta on edelliseltä vuodelta jäänyt käyttämättä, saadaan peruuntuneiden korkotukilainojen ja käyttämättä jääneen valtuuden määrä lukea vuoden 1992 korkotukilainojen myöntämisvaltuuden lisäykseksi.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyk-

sikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Korkotukilainoja myönnetään ympäristönsuojeluinvestointeihin Suomen rajojen läheisyydessä siten kuin ympäristöministeriön päätöksessä (748/91) on määrätty.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti:

	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997- mmk
Vuoden 1992 korkotukilainoista	2,0	2,0	2,0	1,5	3,5
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	1,0	1,0	1,0	0,5	1,5
Yhteensä	3,0	3,0	3,0	2,0	5,0

1992 menoarvio 3 000 000
1991 menoarvio 5 000 000
1991 lisämenoarvio ..... —5 000 000

1992 menoarvio 70 000 000
1991 menoarvio 75 000 000
1991 lisämenoarvio ..... —25 000 000
1990 tilinpäätös 30 000 000

66. *Avustukset ympäristönsuojeluinvestointeihin Itä- ja Keski-Euroopassa (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 70 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen lähialueille kohdistuvien Suomen kannalta tärkeiden kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvien ympäristönsuojeluinvestointien osittaiseen rahoittamiseen myönnettävien avustusten maksamiseen, milloin investoinneilla edistetään pääasiassa suomalaisen ympäristönsuojeluteknologian hyväksikäyttöä. Määrärahasta saa käyttää enintään 30 000 000 mk avustusten maksamiseen Valtiontakuukeskukselle Puolan vientitakuusaatavista aiheutuviin menoihin Suomen ja Puolan välillä sovitun energiansäästö- ja ympäristöyhteistyön edistämiseksi valtioneuvoston antamien tarkempien määräysten mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Yhteistyön tavoitteena on erityisesti ilmansuojelun ja Itämeren suojelun tehostaminen sekä ongelmajätehuollon parantaminen Itämeren alueen valtioissa.

Energiansäästöä ja ympäristönsuojelua koskeva yhteistyö koskee vuosia 1990—92. Sopimuksesta aiheutuu kunakin vuonna valtiolle menoja enintään 30 000 000 mk.

67. *Ympäristönsuojelun yleinen edistäminen (siirtomääräraha)*

Momentille myönnetään 15 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää Suomen ja Itä- ja Keski-Euroopan valtioiden välillä sovittavan ympäristöyhteistyön edistämiseen. Määrärahaa saa käyttää lainsäädännön ja hallinnon kehittämistä, projektien valmistelusta ja arvioinnista, kohdemaihin suuntautuvasta koulutuksesta sekä ympäristönsuojeluteknologian kehittämisestä ja kokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin neljän työsopimussuhteen projektihenkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan selvityksiä, joiden tavoitteena on määritellä ympäristönsuojelun kannalta tärkeät alueet, toimialat ja laitokset. Selvityksillä edistetään hankkeiden ympäristövaikutusten arviointia ja seuranta sekä ympäristötutkimusta ympäristönsuojelutoimien ohjaamisen apuvälineenä.

Tiedonvaihtoa ja koulutusyhteistyötä tehostetaan muun muassa tukemalla työharjoittelua ympäristöalalla sekä Itä- ja Keski-Euroopan ympäristöasiantuntijoiden kouluttamista. Ympäristötietojärjestelmien kehittämistä tuetaan.

1992 menoarvio 15 000 000
1991 menoarvio 8 000 000
1991 lisämenoarvio 5 000 000

15. Luonnonsuojelu ja luonnon virkistyskäyttö

Selvitysosa: Luonnonsuojelun keskeinen tavoite on luonnon monimuotoisuuden ja kau-
neuden säilyttäminen sekä luonnon virkistys-
käytön edistäminen. Valtioneuvoston vahvis-
tamien luonnonsuojeluohjelmien toimeen-
panoa jatketaan. Erityisesti toiminta painot-
tuu rantojen suojeluohjelman toteuttamiseen.
Rantojen suojeluohjelman toteuttamisessa on
tarkoitus käyttää ensisijaisesti muita keinoja
kuin maiden hankkimista valtiolle. Valtion
alueita käytetään mahdollisimman laajasti
maa-alueiden vaihtamiseen. Lisäksi ohjelmiin
kuuluvista alueista rauhoitetaan aikaisempaa
suurempi osuus yksityismaiden luonnonsuo-
jelualueina maksamalla omistajalle luonnonsuo-
jelulain mukainen korvaus.

Luonnonsuojelualueiden hoitoa kehitetään
muun muassa parantamalla yleisön opastus-
ta. Opastuskeskuksia rakennetaan useaan
kansallispuistoon. Tämä lisää hoitoon ja
kunnossapitoon tarkoitettujen määrärahojen
tarvetta. Uhanalaisten lajien suojelusuun-
nien laatiminen aloitetaan. Kuntien yhteis-
ten virkistysalueiden hankinnan tukemista
jatketaan.

21. Luonnonsuojelun yleismenot (siirtomää- räraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 800 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää yksityismaiden luon-
nonsuojelualueiden merkintä- ja hoitomeno-
jen, uhanalaisten eliölaajien suojelun ja elin-
ympäristön hoitomenojen, maisema-alueiden
sekä luonnonsuojelun suunnittelumenojen
maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös
valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankit-
tujen alueiden kiinteistöhoitomenojen mak-
samiseen.

Selvitysosa: Yksityismaiden luonnonsuoje-
lualueita on noin 840. Niiden pinta-ala on
noin 580 neliökilometriä. Kolmannes näistä
alueista tarvitsee hoitotoimia niiden luonnon-
piirteiden säilyttämiseksi.

1992 menoarvio.....	3 800 000
1991 menoarvio.....	3 500 000
1990 tilinpäätös.....	3 420 000

22. (35.15.22 ja 70) Luonnonsuojelualuei- den hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 14 200 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen,

muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-
alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan me-
nojen, rakennusten ja rakenteiden sekä teiden
ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitome-
nojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää
myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kalus-
ton hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli
50 000 mk ja taloudellinen käyttöaika yli
kolme vuotta.

Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enin-
tään 19 henkilön palkkaamiseen tilapäisluon-
teisiin suunnittelu-, hoito-, opastus- ja val-
vontatehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään noin
250 luonnonsuojelualueen, joiden yhteispinta-
ala on noin 12 600 neliökilometriä, hoitoon ja
kunnossapitoon. Määrärahan mitoituksessa
on otettu huomioon luonnonsuojelualueiden
määrän lisääntyminen ja erämaa-alueiden
perustaminen sekä vähennyksenä 1 980 000
mk siirtona momentille 30.95.21 11 henkilön
palkkausmenoina. Lisäksi määrärahan mitoi-
tuksessa on otettu huomioon vuoden 1991
tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällynyt
50 000 markan määräraha. Kalustohankinto-
ja lisäävät erityisesti Ystävyyspuiston
opastus- ja tutkimuskeskuksen ja Saaristome-
ren kansallispuiston Kasnäsin opastuskeskuk-
sen kalustaminen.

1992 menoarvio	14 200 000
1991 menoarvio	12 750 000
1990 tilinpäätös	10 788 520

(30.) Korvaukset metsäverotulojen menetyk- sistä (arviomääräraha)

Selvitysosa: Luonnonsuojelulain 5 a §:n
kumoamisesta annettavan hallituksen esityk-
sen (HE) perusteella momentti on poistettu
menoarviosta. Suuruudeltaan merkittävien
korvausten osalta määräraha on otettu huo-
mioon momentilla 26.97.34.

1991 menoarvio.....	4 500 000
1990 tilinpäätös.....	3 712 235

32. Avustukset virkistysalueiden hankintaan (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää ympäristöministe-
riön vahvistamien perusteiden mukaisesti
avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien
virkistysalueiden hankintaa varten perusta-

mille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan.

Selvitysosa: Avustukset on tarkoitettu myöntämään virkistysalueiden hankintaan lähinnä vahvistetuissa seutukaavoissa esitetyiltä alueilta.

1992 menoarvio.....	5 000 000
1991 menoarvio.....	5 000 000
1990 tilinpäätös.....	3 000 000

36. (35.30.36) Maa-aineslain mukaiset avustukset

Momentille myönnetään 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa-aineslain (555/81) 23 §:n 2 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille sekä mainitun lain 26 §:n mukaisiin korvauksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen maa-aineslain soveltamisen edellyttämään suunnitteluun sekä ennen lain voimaantuloa syntyneiden hoitamattomien ottoalueiden kunnostamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitettu käyttämään kuntien ja kuntainliittojen maa-ainesten käytön suunnitteluun sekä ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneiden vanhojen sorakuoppien kunnostamiseen.

1992 menoarvio.....	400 000
1991 menoarvio.....	400 000
1990 tilinpäätös.....	590 000

(44.) Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.25.44.

(60.) Korvaus Maatilatalouden kehittämisrahastolle

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu menoarviosta.

1991 menoarvio	30 000 000
----------------------	------------

61. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 26 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen luonnonsuojelulain (71/23, muut. 594/81) mukaisesti yksityismaiden luonnonsuojelualueiden perustamisesta maanomistajille aiheutuvista taloudellisista menetyksistä ja maa-aineslain (555/81) siirtymäsäännösten mukaisesti harjijensuojeluun liittyvien korvausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää lääninhallitusten suorittamien korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon lääninhallitukseen siirtyvien ostoneuvottelijoiden palkausmenot. Määrärahaa käytetään korvausten maksamiseen perustettaessa luonnonsuojelualueita yksityismaille. Erityisesti rantojen ja lehtojensuojeluohjelmaa on tarkoituksenmukaista toteuttaa perustamalla yksityismaiden luonnonsuojelualueita.

1992 menoarvio	26 200 000
1991 menoarvio	10 000 000
1990 tilinpäätös	4 200 000

74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 150 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä suojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty- ala m ²	Kustannusarvio 1000 mk mk/m ²		Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Saaristomeren kansallispuiston Kasnäsin opastuskeskus		5 100		2 350 000	1 000 000
— uudisrakennus.....	344	4 000	11 628		
— peruskorjaus	473	1 100	2 326		
2. Ystävyyspuiston opastus- ja tutkimuskeskus.....	825	8 250	10 000	2 100 000	6 150 000
3. Ylä-Lapin opastuskeskus	709	7 360	10 380	500 000	1 000 000
4. Pienet hankkeet ja suunnittelu.....					2 000 000
				Yhteensä	10 150 000

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Linnansaaren opastuskeskuksen suunnitteluun.

1992 menoarvio	10 150 000
1991 menoarvio	6 400 000
1990 tilinpäätös	4 460 000

87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 120 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä alueiden ostamiseksi erämaa-alueisiin liitettäväksi. Hankittaessa maata luonnonsuojelutarkoituk-

siin käytetään valtion alueita mahdollisimman laajasti maa-alueiden vaihtamiseen.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin toteutetaan valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia. Vuoden 1990 loppuun mennessä valtiolle on hankittu alueita noin 95 000 ha. Määrärahasta on tarkoitus käyttää Kolin opastuspaikan rakennushankkeen tukemiseen 500 000 mk.

1992 menoarvio.....	120 000 000
1991 menoarvio.....	120 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—10 500 000
1990 tilinpäätös.....	60 000 000

25. Vesi- ja ympäristöhallinto

Selvitysosa: Vesi- ja ympäristöhallinnon vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Vesi- ja ympäristöhallinnon tulosalueet ovat ympäristön suojeleminen ja hoito, ympäristön tutkimus ja seuranta, ympäristövahinkojen torjunta, vesivarojen käyttö ja hoito sekä keskusvirastossa ympäristötietopalvelu. Lisäksi tulosalueisiin verrattavia tehtäväryhmiä ovat tekniset palvelut ja erillistehtävät sekä yleishallinto. Pääosa vesivarojen käytön ja hoidon tulosalueesta sekä eräät erillistehtävät kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaan tehtäviin. Lukuun 30.40 on budjetoitu vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevien tehtävien erillismenot.

Lähivuosien keskeiset painopisteet vesi- ja ympäristöhallinnon toiminnassa ympäristöministeriön hallinnonalalla ovat ympäristönsuojelu ja siihen liittyvä tutkimus- ja seuranta-toiminta. Itä- ja Keski-Euroopan ympäristöongelmat ja Euroopan yhdyntymiskehitys lisäävät kansainvälisen yhteistyön velvoitteita.

Ympäristönsuojelun tavoitteiden lähtökohdista ovat valtioneuvoston 6.10.1988 tekemä periaatepäätös vesiensuojelun tavoiteohjelmaksi sekä ympäristönsuojelua koskevat kansainväliset suositukset ja sopimukset. Vesistökuormituksen osalta ne merkitsevät vuoteen 1987 verrattuna seuraavaa tavoitetasoa vuoteen 1995 mennessä:

- Yhdyskuntien viemäröityjen jätevesien kokonaiskuormitusta vähennetään noin kolmanneksella orgaanisten aineiden ja noin kuudenneksellä fosforin suhteen ja myös ammoniumtyypen aiheuttamia haittoja vähennetään.

- Teollisuuden haitalliset päästöt pienennetään noin puoleen.

- Peltoviljelyn fosforikuormitusta pienennetään noin kolmanneksella ja karjatalouden suorat päästöt lopetetaan kokonaan.

Muita ympäristönsuojelun keskeisiä tavoitteita ovat kemikaalien aiheuttamien ympäristöhaittojen ja -riskien vähentäminen, jätteiden määrän vähentäminen, yhdyskuntajätteiden keräyksen ja hyötykäytön lisääminen, luonnonsuojelutoimenpiteiden tehostaminen erityisesti vesiluontoon liittyvien arvojen turvaamiseksi sekä pohjavesien likaantumisen estäminen.

Tutkimuksen ja ympäristön seurannan pää-tavoitteita ovat valmiuksien luominen Suomen ja maamme lähialueiden ekologien olojen ja kestävän kehityksen edellytysten kokonaisarviointiin sekä luonnonsuojelun, terrestrisen ekologian ja biologian tutkimuksen, ekotoksikologian ja muun kemikaalitutkimuksen ja jätteidentutkimuksen kehittäminen. Samoin tavoitteena on ympäristön seurannan laajentaminen ja kehittäminen sekä ympäristön tilaa kokoavasti kuvaavien ekologien indikaattoreiden ja seurantamenetelmien kehittäminen.

Ympäristöministeriö on tulo- ja menoar-

vion valmisteluun liittyen asettanut vesi- ja ympäristöhallinnolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Ympäristön suojelu ja hoito

- Kemikaalien käytön aiheuttamia ympäristöhaittoja ja -riskejä vähennetään ja kemikaalilainsäädäntöön liittyvät lupa- ja ilmoitusasiat hoidetaan siten, ettei niiden käsittely ruuhkaudu.

- Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien toteuttamiseksi valtion rahoitusosuus säilytetään nykytasolla.

- Ympäristöhaittojen vähentämiseksi myötävaikutetaan jätteiden hyötykäytön edistämiseen, saastuneita maa-alueita puhdistetaan 10-20 kohteessa ja jätehuollon seurantajärjestelmiä kehitetään.

- Ympäristöriskien vähentämiseksi ongelmajätteiden tuontia ja vientiä koskevien ilmoitusten käsittely siirretään vesi- ja ympäristöhallinnolle.

- Vesivaroihin liittyvien luonnon- ja kulttuuriarvojen säilyttämiseksi valmistellaan valtioneuvoston periaatepäätös erityissuojelun tarpeessa olevista vesistöistä.

- Ympäristövaikutusten arviointitehtävien hoitoa tehostetaan.

- Yhtenäisten ympäristölupien valvonnan edellyttämät asiantuntijavalmiudet luodaan vesi- ja ympäristöpiireihin.

Ympäristön tutkimus ja seuranta

- Täsmennetään tietoa ilmakehän muutosten aiheuttamista ympäristövaikutuksista, happamoitumisen kehittymisestä sekä metsätalouden aiheuttamista vesistö- ja pohjavesivaikutuksista.

- Jätteiden vaikutusten tutkimusta ja laboratoriotoiminnan kehittämistä jatketaan sekä aloitetaan jätteiden vähentämisen ja teknisten prosessien tutkimus.

- Kemikaalien esiintymisen seuranta ja ekotoksikologisia riskinarviointimenetelmiä kehitetään.

- Luonnonsuojelututkimuksilla selvitetään erityisesti luonnon monimuotoisuuden säilyttämismahdollisuuksia ja luonnon ekologista sietokykyä.

- Piirilaboratorioiden taloudellisuuden ja palvelukyvyyn parantamiseksi Helsingin, Keski-Suomen ja Oulun vesi- ja ympäristöpiirien laboratorioiden laitteistoa ja henkilöstöä kehitetään aluelaboratoriotoiminnan edellyttämällä tavalla.

Muut tulosalueet

- Suomenlahden öljyntorjuntavalmiutta parannetaan hankkimalla lentovalvontalaitteistoa.

- Ympäristötietojen hyväksikäytön parantamiseksi tehdään kotimaiset perusrekisterit pääosin valmiiksi.

- Rakentamistoiminnan taloudellisuutta parannetaan keskimäärin 1,5 % ja ulkopuolisten rakennuspalvelujen käyttöä lisätään.

- Kokkolan vesi- ja ympäristöpiiri muutetaan rakennuttavaksi piiriksi.

- Viraston toimintaa ja organisaatiota kehitetään valtioneuvoston hallinnon uudistamiselle asettamien tavoitteiden mukaisesti. Tuloksellisuuden ja taloudellisuuden lisäämiseksi organisaatiota ja sisäistä tehtävärakennetta saneerataan.

- Valtion vastuu- ja osallistumisperiaatteet selvitetään rakennus- ja kunnossapitohankkeiden osalta.

- Yleishallinnon osuutta vähennetään viraston kokonaisresurssien käytössä noin 2 % ohjaus- ja johtamisjärjestelmiä uudistamalla.

Henkilöstö

Vesi- ja ympäristöhallinnon henkilötövuosien määrä arvioidaan olevan vuonna 1992 1 353.

Lisäksi projektiluonteisen henkilöstön määrä vuonna 1992 on vesi- ja ympäristöhallinnossa 80 ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla 22 henkilötövuotta. Ulkopuolisella projektirahoituksella palkatun henkilöstön määrä on 85 henkilötövuotta. Työmäärärahoilla palkatun pysyväisluonteisen henkilöstön määrä on vuoden 1992 lopulla 286 henkilötövuotta.

21. (35.25.01, 23, 27, osa, 29 ja 70) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 343 984 000 mk.

Selvitysoasa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ympäristönsuojelu- ja tutkimustehtävien kasvu. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältyneet yhteensä 220 000 markan määrärahat.

Vesiensuojelumaksuilla rahoitettavaan tutkimukseen käytettävä 2 000 000 markan määräraha vastaa tulomomentille 12.35.25 kertyväksi arvioituja vesilain (264/61) 10 luvun 27 §:n mukaan suoritettavia vesiensuojelumaksuja.

1992 menoarvio.....	343 984 000
1991 menoarvio.....	352 315 000
1991 lisämenoarvio	2 700 000
1990 tilinpäätös.....	277 928 407

27. (osa) *Öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk. Määrärahaa saa käyttää öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan järjestämisestä ja torjuntatoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistujien palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vahingoista vastuullisilta tai muualta valtiolle haettavat korvaukset tulotetaan momentille 12.35.60.

1992 menoarvio.....	1 300 000
1991 menoarvio.....	640 000
1990 tilinpäätös.....	1 201 445

28. *Maksullinen palvelutoiminta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös vesilain 21 luvun 4 §:n perusteella valvontaviranomaisen teetettäväksi tulevien töiden kustannuksiin sekä maksullisten palvelujen edellyttämien pakkausmenojen maksamiseen enintään kolme henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Ympäristövaikutusten arviointia, ympäristötietokeskuksen palvelutoimintaa sekä vesialan kehitysyhteistyötehtäviä on tarkoitus suorittaa myös maksullisena palveluna. Maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.35.25.

1992 menoarvio.....	1 000 000
1991 menoarvio.....	400 000
1990 tilinpäätös.....	347 351

30. *Yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) mukaisten yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkotukilainoja saa vuonna 1992 hyväksyä enintään 50 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosent-

tiyksikköä ja lainavuosien 9—16 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996- mmk
Vuoden 1992 korkotukilainoista.....	1,3	1,6	1,8	6,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista.....	7,0	6,5	5,5	11,5
Yhteensä	8,3	8,1	7,3	17,5

1992 menoarvio.....	7 000 000
1991 menoarvio.....	6 700 000
1990 tilinpäätös.....	5 484 318

31. *Avustukset yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteisiin* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/80, muut. 1376/89) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää erityisesti vesiensuojelun tavoiteohjelmassa vuoteen 1995 esitettyjen tavoitteiden saattamista edistäviin investointeihin.

1992 menoarvio	11 500 000
1991 menoarvio	11 500 000
1990 tilinpäätös	9 500 000

40. *Teollisuuden vesiensuojeluinvestointien korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/77) nojalla teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5—8 aikana kaksi prosenttiyksikköä. Suhdannepoliittisista syistä vuonna 1982 myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on lainavuosien 5—8 aikana kolme prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuo-

sien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 4 500 000 mk vuonna 1993, 4 000 000 mk vuonna 1994, 3 000 000 mk vuonna 1995, 3 000 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä 4 700 000 mk.

1992 menoarvio.....	5 000 000
1991 menoarvio.....	5 200 000
1990 tilinpäätös.....	3 501 452

44. (35.15.44) *Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/87) nojalla koskiensuojeluun liittyvien

korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Koskiensuojelulakia sovelletaan myös Ounasjoen erityissuojelusta aiheutuneiden menetysten korvaamiseen.

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	15 000 000
1991 lisämenoarvio	5 000 000
1990 tilinpäätös	25 000 000

74. *Talonrakennukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 8 200 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyötyala m ²	Kustannusarvio		Myönnetty mk	Myönnetään mk
		1000 mk	mk/m ²		
1. Tampereen vesi- ja ympäristöpiirin vesilaboratorio, Tampere		11 700		6 400 000	5 300 000
— uudisrakennus	751	10 200	13 582		
— peruskorjaus	239	1 500	6 276		
2. Kokkolan vesi- ja ympäristöpiirin laboratorio, Kokkola	456	6 700	14 693	4 300 000	2 400 000
3. Porin öljyntorjuntakalustovarasto, Pori	430	1 375	3 198	75 000	300 000
4. Suunnittelu					200 000
Yhteensä					8 200 000

1992 menoarvio	8 200 000
1991 menoarvio	10 250 000
1990 tilinpäätös	7 000 000

77. *Vesistö- ja ympäristönsuojelutyöt* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 25 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hanke-erittelyn mukaisista nimetyistä alkavista hankkeista, aiemmin alkurahoituksen saaneiden hankkeiden

jatkamisesta sekä pienehköistä nimeämättömistä töistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahoja saa käyttää myös hankkeista johtuvien suunnittelu- ja selvitysmenojen, matkamenojen, työnaikaisten käyttö-, velvoite- ja kunnossapitomenojen sekä atk-laitteiden, työmaiden siirrettävien sosiaali- ja työtilojen sekä rakentamistöissä tarvittavan kone- ja kuljetuskaluston hankinta- ja ylläpitomenojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:

Työkohde	Työn kokonaiskustannusarvio mk	Valtion osuus edellisestä mk	Myönnetään mk
1. Keskenäiset hankkeet yhteensä	94 150 000	34 150 000	12 920 000
2. Alkavat hankkeet yhteensä	45 550 000	15 080 000	2 000 000
3. Pienehköt nimeämättömät hankkeet			10 280 000
Yhteensä			25 200 000

Hanke-erittely:

Työkohte	Aloitus- vuosi	Työn kokonais- kustannus- arvio mk	Valtion osuus edellisestä mk	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1. Vesijärven kunnostus, Lahti	1992	12 500 000	1 500 000	—	300 000
2. Vesihuoltotyö, Jämkipohjan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Ruovesi	1992	10 100 000	3 400 000	—	200 000
3. Kirkkojärven kunnostus, Hamina	1989	2 200 000	1 300 000	500 000	800 000
4. Sysmän lähivesien kunnostus, Sysmä	1992	4 300 000	1 750 000	—	600 000
5. Vesihuoltotyö, Kontiolahden siirtoviemärit ja yhdysvesijohdot, Kontiolahti	1992	10 000 000	4 000 000	—	300 000
6. Korttesjärven kunnostus, Korttesjärvi	1992	3 100 000	1 550 000	—	300 000
7. Vesihuoltotyö, Oulunsalon siirtoviemäri ja syötövesijohto, Oulunsalo	1992	3 800 000	2 000 000	—	300 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon sisältynyt 200 000 markan ehdollinen määräraha.

Hanke-erittelyssä on esitetty ne aloitettavat uudet hankkeet, joiden valtion osuus on yli 800 000 mk, sekä ne keskeneräiset hankkeet, joiden kustannukset ovat nousseet yleistä kustannustason nousua enemmän. Määrärahaalla jatkettavien 11 keskeneräisen hankkeen kokonaiskustannusarvioita on tarkistettu 1 500 000 mk ja valtion osuuksia 800 000 mk lähinnä kustannustason nousun johdosta.

Määrärahat jakautuvat seuraavasti:

Vesi- ja ympäristöpiirit

	mk		
Helsingin	5 200 000	1992 menoarvio	25 200 000
Turun	1 120 000	1991 menoarvio	25 200 000
		1990 tilinpäätös	16 280 000
			Yhteensä 25 200 000

30. Kaavoitus- ja rakennustoimi

Selvitysosa: Rakennettu ympäristö on maamme tärkein kansallisvarallisuus. Sen pääoma-arvo on 1 800 mrd mk. Rakennetun ympäristön ylläpito ja hoito on tärkeää kansantaloudellisesti, kunnallistaloudellisesti sekä käyttäjien kannalta.

Kaavoitus- ja rakennustoimessa etsitään uusia ratkaisuja kestävästä kehityksen periaatteen soveltamiselle yhdyskuntien ja yhdyskuntarakenteen kehittämisessä ja rakentamisessa.

Ekologisesti ja kokonaistaloudellisesti kes-

tävä yhdyskuntarakenne on tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoiminnan tavoitteena. Kaavoitusjärjestelmää kehitetään tukemaan tätä tavoitetta mm. ympäristövaikutusten arvioinnin keinoin.

Rakennetun ympäristön ylläpitoon ja laadulliseen kehittämiseen ja rakennusten elinikäiseen käyttöalouteen sekä terveellisyteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota tutkimus- ja ohjaustoiminnassa sekä säännösohjauksessa.

Rakentamismääräysten koordinointi ja yh-

teensovittaminen Euroopassa tapahtuvaan kehitykseen sitoo lähivuosina merkittävästi resursseja.

21. (35.30.21 ja 35.45.22, osa) *Kaavoitus- ja rakennustoimen tutkimus ja kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 900 000 mk. Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelman mukaisiin asioihin kohdistuvasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien muita kuluksia vastaavien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valvonnan ja ohjauksen julkaisutoimintaan.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljän lyhytaikaisessa työsopimussuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen ympäristöministeriön sekä keskimäärin enintään kymmenen henkilön palkkaamiseen valtion virastoihin ja laitoksiin.

Käyttösuunnitelma:	mk
Yhdyskuntarakenteen ohjaus.....	1 100 000
Kaavoitusjärjestelmän kehittäminen ...	1 100 000
Korjausrakentaminen ja kiinteistönhoito	2 800 000
Rakennusten ja rakennusmateriaalien ympäristö- ja terveysvaikutukset	2 400 000
Rakentamismääräysten yhteensovittaminen	2 300 000
Kansainvälinen tutkimusyhteistyö	1 200 000
Kaavoitus- ja rakennustutkimuksen yhteishankkeet	3 000 000
Yhteensä	13 900 000
1992 menoarvio	13 900 000
1991 menoarvio	11 800 000
1990 tilinpäätös	11 000 000

23. *Kiinteistötietojärjestelmän kehittäminen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kiinteistötietojärjestelmän suunnitelmaosan kehittämisen edellyttämien muita kuluksia vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää kolmen työsopimussuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Suunnitelmaosa on osa valtakunnallista kiinteistötietojärjestelmää, jonka jatkamisesta valtioneuvosto on tehnyt periaatepäätöksen 24.5.1990.

1992 menoarvio.....	1 600 000
1991 menoarvio.....	1 600 000
1990 tilinpäätös.....	1 800 000

31. *Valtionosuus rakennuskaavoitukseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää aikaisempien vuosien rakennuslain 115 §:n 1 momentin (998/83) mukaisten rakennuskaava-alueen mittauksesta ja kartoittamisesta suoritettavien valtionosuuksien sekä suoritettujen valtionosuuspäätösten oikaisujen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin mitoituksessa on otettu huomioon, että rakennuskaava-alueen mittaus- ja kartoituskustannusten rakennuslain 115 §:n (998/83) nojalla suoritettavat valtionosuudet sisältyvät kuntien yleisiä rahoitusavustuksia koskevaan lainsäädäntöön (1273/88). Määrärahaatarve perustuu mainitun lain siirtymäsääntöön, jonka nojalla vuoden 1989 loppuun mennessä hyväksytyt pohjakartoituskustannukset ovat valtionosuuteen oikeuttavia kustannuksia. Määrärahaa tarvitaan myös aikaisempien valtionosuuspäätösten mahdollisiin oikaisuihin.

1992 menoarvio	10 500 000
1991 menoarvio	8 000 000
1990 tilinpäätös	1 389 920

32. *Avustukset aluearkkitehtien palkkauksiin*

Momentille myönnetään 1 394 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen kahdeksan aluearkkitehdin palkka- ja matkamenoihin.

1992 menoarvio.....	1 394 000
1991 menoarvio.....	1 430 000
1990 tilinpäätös.....	1 134 016

(36.) *Maa-aineslain mukaiset avustukset*
Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 35.15.36.

37. *Avustukset yleiskaavoitukseen* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen luonnonsuojelun, maisemanhoidon tai virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden yleiskaavojen laatimista varten.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyt-

tää suunnitteluun lähinnä rantojen käytön ohjaamiseksi ja valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojensuojeluohjelman toteuttamisen edistämiseksi.

1992 menoarvio.....	3 500 000
1991 menoarvio.....	3 000 000

62. Koerakentaminen ja kokeilutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 200 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen koerakentamisesta ja kokeilutoimin-

nasta aiheutuviin menoihin sekä tähän liittyvien selvitysten, seurantatutkimusten ja ohjauksen sekä tiedonvälityksen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon Miljöö- 2000 teknologiakilpailun tulosten hyödyntäminen sekä lähiöiden kehittämis- ja korjausrakentamiskokeilujen käynnistäminen.

1992 menoarvio.....	2 200 000
1991 menoarvio.....	2 000 000
1990 tilinpäätös.....	2 000 000

32. Rakennussuojelu

Selvitysosa: Rakennussuojelu painottuu aluetasolle, jonka edellytyksiä asioiden käsittelyssä parannetaan. Väliportaanhallinnolle siirretään rakennussuojelun suorittavia tehtäviä. Tiedonhallintaa parannetaan. Selvitetään, miten suojelun päämäärät ovat toteutuneet kaavoituksessa ja yksittäisissä korjauskohteissa. Rakennussuojelu on osa kestävän kehityksen toteuttamista. Rakennussuojelun yhteiskuntataloudellisia vaikutuksia selvitetään ja aloitetaan taloudellisen tuen vaikutusten arviointi. Rakennussuojeluavustusten ohjausta ja valvontaa kehitetään laatimalla korjaushintatiedosto ja korjausta koskevia oppaita. Rakennussuojelun yhteistyöryhmien toimintaa jatketaan tavoitteena alueellisen suojelu- ja hoito-ohjelman laatiminen kaikkiin lääneihin.

1992 menoarvio.....	850 000
1991 menoarvio.....	820 000
1990 tilinpäätös.....	800 000

34. Avustukset kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttämiseen (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kunnille ja kuntainliitoille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden suojeleluun, säilyttämiseen ja niiden hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rakennuslain 135 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Pohja, Fiskarsin ja Billnäsin ruukinalue.	1 700 000
Porvoo, Vanhan Porvoon rakennukset ja ympäristö.....	800 000
Muu rakennussuojelu.....	7 500 000
Yhteensä	10 000 000

21. Rakennussuojelun tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 850 000 mk. Määrärahaa saa käyttää rakennussuojeluun kohdistuvasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen sekä suojeltavien kohteiden kuntotutkimuksiin ja dokumentointiin. Määrärahaa saa käyttää työsopimussuhteessa olevan henkilön palkkaamiseen ympäristöministeriöön.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 120 000 markan määräraha.

Pohjan kunnalle saa myöntää avustusta Fiskarsin ja Billnäsin ruukinalueiden kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaiden rakennusten ja niiden välittömän ympäristön välttämättömiin korjauksiin sekä selvityksiin ja suunnitelmiin. Avustusta saa myöntää enintään 60 % rakennusten korjauskustannuksista. Kulttuurihistoriallisesti erittäin arvokkaiden rakennusten korjauksiin avustus voidaan myöntää täysimääräisenä, jos kohteelle ei voida osoittaa käyttöä.

Rakennuslain 135 §:n 3 momentin mukai-

sia avustuksia maksetaan kunnille niiden suorittamiin rakennussuojelukorvauksiin. Lisäksi avustusta voidaan myöntää muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön korjauksiin ja kunnostustöihin, säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin sekä kohteiden hankkimiseen kunnan tai kuntainliiton omistukseen, jolloin avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustalvaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuisen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista. Avustusta myönnetään suojelun turvaamiseksi ensisijaisesti niissä tapauksissa, jolloin suojelun toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntainliiton taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomiksi tai suojelua ei muutoin voida turvata.

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	10 500 000
1990 tilinpäätös	9 200 000

61. *Muut rakennussuojelukustannukset* (siirtomääräraha)
Momentille myönnetään 4 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden kunnossapitoa, parantamista ja säilyttämisen edellyttämiä selvityksiä varten yksityiselle omistajalle tai rakennussuojelua edistäville yhteisöille. Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/85) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennussuojeluun liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin. Avustusta saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustalvaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuisen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisältynyt 200 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	4 100 000
1991 menoarvio.....	3 600 000
1990 tilinpäätös.....	2 900 000

40. Asuntohallitus

Selvitysosa: Asuntohallituksen vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys perustuu tulosbudjetointiin.

Asuntohallituksen toiminta jakautuu neljään tulosalueeseen: aravatuotanto, asuinkiinteistöjen hoito ja korjausrakentaminen, asukaspalvelut sekä esikunta- ja sisäiset palvelut. Asuntohallituksen organisaatiota kevennetään.

Tulo- ja menoarvion valmisteluun liittyen ympäristöministeriö on asettanut asuntohallitukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 1992:

Aravatuotannon tulosalueen keskeinen tavoite on aravatuotannon mahdollisimman edullinen toteuttaminen. Tavoitteena on aravarakentamisen laatu- ja hintasuhteen optimointi ja alueellinen kohdentaminen asunto-

ja suhdannepoliittiset näkökohdat huomioonottaen. Lainapäätösten käsittelykustannukset saavat nousta nimellisesti enintään 2 %.

Asuinkiinteistöjen hoidon ja korjausrakentamisen tulosalueen keskeisenä tavoitteena on lisätä asuinalueiden ja asuntojen korjaustoimintaa ennakoimalla korjaustarpeita ja kehittämällä korjausrakentamisen ohjausmuotoja. Tavoitteena on myös kiinteistönhoidon kehittäminen tutkimus-, koulutus- ja neuvontatoimintaa tehostamalla.

Asukaspalvelujen tulosalueella asumistukihakemusten käsittelyn ja maksatuksen rationalisointia jatketaan. Asumistukipäätösten käsittelyä asuntohallituksessa nopeutetaan vähentämällä tallennusaikaa yhteen kuukauteen nykyisestä kahdesta kuukaudesta. Asunnotomien määrää pyritään alentamaan yhdessä

sosiaali- ja terveyshallinnon kanssa mm. kohdentamalla asuntoja nykyistä tehokkaammin asunnottomien käyttöön.

Tavoitteena on, ettei hallintokustannusten osuus suhteessa muiden tulosalueiden kustannuksiin kasva. Henkilökunnan määrää vähennetään toimintoja rationalisoimalla ja uudelleenarvioimalla. Asuntohallituksen henkilötyövuosien määrän arvioidaan olevan 186 vuonna 1992.

21. (35.40.01, 29, 70, 35.45.22, osa ja 35.45.30) *Toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 52 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös asunto-olojen kehittämisestä annetun lain (919/85) 4 §:ssä tarkoitettujen tutkimus-, kokeilu- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kunnille asuntoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta

annetun lain (65/72) nojalla vuosina 1979—83 hyväksytyistä lainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Korkohyvityksen määrä on, mikäli se velkakirjaehtojen mukaan on mahdollista, lainavuosien 5—8 aikana 2 prosenttiyksikköä.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää enintään 5 000 000 mk asumistuen keskitettyyn päätös- ja maksatusjärjestelmään liittyviin käyttömenoihin.

Asuntohallitus kohdentaa henkilöstöä uudelleen momentilla 35.45.60 mainitun vuonna 1976 tai myöhemmin lainoitettujen vuokratulojen lainaehtojen muuttamisen loppuun saattamiseksi ja määrärahasta käytetään 250 000 mk hankkeen vaatimiin atk-menoihin.

1992 menoarvio	52 950 000
1991 menoarvio	50 043 000
1990 tilinpäätös	40 535 635

45. Asuntotoimi

Selvitysosa: Vuosittainen asuntotuotanto ja asuntomarkkinoiden tila on vaihdellut voimakkaasti kansantalouden suhdannekehityksen mukaisesti. Asuntomarkkinoiden kehityksen tasapainottamiseksi hinta- ja laatuohjatun asuntotuotannon määrä pyritään pitämään vuonna 1992 korkealla tasolla, mikä edellyttää tukijärjestelmien valtiontaloudellista tehostamista. Erityinen huomio kiinnitetään nuorten ja asunnottomien asuntotilanteen parantamiseen sekä omistusasuntomarkkinoiden tasapainon turvaamiseen. Tarkoituksena on myös kehittää asumisen tukea siten, että tarveharkintaisen tuen osuutta lisätään.

Vuokra-asuntomarkkinoita kehitetään jatkamalla vuokrasääntelyn purkua. Hallitus antaa esityksen huoneenvuokralain muuttamiseksi siten, että nykyisen kaltaisesta vuokrasääntelystä luovutaan hallitusti koko maas-

sa. Esitys on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.1992.

Vuonna 1992 arvioidaan asunto-olojen kehittämisrahastosta sekä vuokra-asuntolainojen korkotuen turvin lainoitettavan yhteensä 25 250 uuden asunnon rakentaminen, joista 21 250 on arava- ja 4 000 korkotukituotantoa. Uudisrakennettavien vuokra-asuntojen määräksi arvioidaan 14 300, josta 10 300 on arava- ja 4 000 korkotukituotantoa, asumisoikeusasuntojen 2 200, asunto-osakeyhtiöasuntojen 6 500 ja omakotitalojen 2 250. Lisäksi arvioidaan tuettavan yhteensä 1 100 vuokra-asunnon hankintaa vanhasta asuntokannasta. Näistä 500 on asunnottomille, pakolaisille ja mustalaisille tarkoitettuja arava-asuntoja ja 600 korkotuettuja asuntoja. Valtion tuella arvioidaan perusparannettavan yhteensä 7 800 asuntoa, joista 7 200 asuntoa aravalainoin ja 600 asuntoa korkotukilainoin.

Asuntojen uustuotannon, hankinnan ja perusparantamisen tuki

	1990 as	1991 as	1992 ¹⁾ as
1. Uustuotanto	22 086	24 000	25 250
— arava	20 430	22 500	21 250

— korkotuki	1 656	1 500	4 000
2. Maatilahallituksen lainat (ml. peruskorjaus)	1 452	800	800
3. Asuntojen hankintalainoitus	796	1 000	1 100
— aravat	500	500	500
— korkotuki	296	500	600
4. ASP-korkotuki	11 286	11 000	11 000
5. Perusparannuslainat	7 685	7 000	7 800
— aravat	7 053	6 500	7 200
— korkotuki	632	500	600
6. Korjausavustukset	5 600	3 300	3 300
7. Korjaustoiminta työllisyysvaroin			3 000
	Yhteensä	48 905	47 100
			52 250

1) Arvio

(22.) *Asuntotutkimus* (siirtomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momenttien 35.30.21 ja 35.40.21 laskelmissa.

(30.) *Kuntien maanostolainojen korkotuki* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu menoarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 35.40.21 laskelmissa.

53. *ASP-järjestelmään liittyvät palkkiot ja korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 665 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/82) nojalla maksettavien korkohyvitysten ja luottovarauskorvausten maksamiseen sekä asuntosäästöpalkkiolain (862/80) 5 §:n mukaisten asuntosäästöpalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon korkotuen maksatuksen piirissä olevan lainakannan kasvu.

Korkohyvitystä on tarkoitus myöntää jokaiselle asuntosäästöpalkkiolain (862/80) mukaisessa asuntosäästösopimuksessa tarkoitettulle lainalle tai sen osalle, jos lainan saajalle ei ole samaan tarkoitukseen myönnetty muuta lainaa tai korkotukea valtion varoista, ja edellyttäen, että asunnon hinta ei ylitä valtioneuvoston hyväksymää enimmäishintaa.

Arvioidaan, että vuonna 1992 hyväksytään uusia korkotukilainoja siten, että niiden ja aiempina vuosina hyväksytyjen edelleen korkotukeen oikeuttavien lainojen määrä on vuoden 1992 lopussa yhteensä noin 12 800 000 000 mk. Uusia korkotuen saajia

arvioidaan tulevan 11 000 vuonna 1992, jolloin korkotuen saajia olisi vuoden 1992 lopussa noin 64 000.

1992 menoarvio	665 000 000
1991 menoarvio	580 000 000
1990 tilinpäätös	521 860 869

54. *Asumistuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/75) mukaisten tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Asumistuen perusomavastuuosuuksia tarkistetaan enimmäisasumismenojen nousua vastaavasti, mutta ei ansiotason nousua vastaavasti.

Asumistuen kokonaismäärä on kasvanut erittäin nopeasti, vaikka asumismeno-osuudet on säilytetty ennallaan. Nopean kasvun syytä ja mahdollisuuksia tehostaa tuen tarpeen mukaista kohdentumista on tarkoitus selvittää.

1992 menoarvio	1 300 000 000
1991 menoarvio	1 130 000 000
1990 tilinpäätös	956 800 152

56. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen asuntojen korjaustoimintaan sosiaalisiin perusteisiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen vanhojen kerrostalojen hissien rakentamiseen, perusparannusten suunnitteluun ja asunnoissa ilmenevien terveyshaittojen edellyttämiin korjaustoimenpiteisiin sekä nuorten asuntojen omatoimiseen korjaustoimintaan. Ympäristö-

ministeriö määrää tarkemmin avustusten myöntämisperusteista siten, että perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Vuoden 1990 määrärahalla avustettiin yhteensä 4 450 asunnon korjaamista sekä 700 asunnon perusparannussuunnittelua. Sen lisäksi tuettiin hissien rakentamista 18 vanhaan kerrostaloon. Vuonna 1992 arvioidaan avustettavia asuntoja olevan noin 3 300. Ympäristöministeriön ja työministeriön yhteistyönä on lisäksi käynnistetty asuntojen korjaustoiminta työllisyysvaroin, jonka puitteissa arvioidaan vuonna 1992 korjattavan noin 3 000 asuntoa.

1992 menoarvio.....	30 000 000
1991 menoarvio.....	45 000 000
1991 lisämenoarvio.....	—15 000 000
1990 tilinpäätös.....	45 000 000

60. Siirto asunto-olojen kehittämisrahastoon

Momentille myönnetään 2 550 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain (1144/89) perusteella kehittämisrahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Vuonna 1992 saadaan asunto-olojen kehittämisrahaston varoista myöntää aravavuokra-asuntojen rakentamis- ja peruskorjauslainoja, lainoja asumisoikeusasuntojen rakentamiseksi, lainoja asuntojen hankkimiseksi erityisryhmille, lainoja omistusasuntojen rakentamista ja perusparantamista sekä vuokra-asuntojen omaksilunastamista varten enintään 8 150 000 000 mk. Vuonna 1992 ei myönnetä uusia lämmityslaitoslainoja, rakennusaikaisia lainoja eikä lyhytaikaisia perusparannuslainoja.

Mikäli vuoden 1992 aikana peruuntuu hankkeita, joiden lainoitukseen on käytetty aikaisempien vuosien myöntämisvaltuutta tai mikäli myöntämisvaltuutta on edelliseltä vuodelta jäänyt käyttämättä, saadaan peruuntuneiden lainojen ja käyttämättä jääneen valtuuden määrä lukea vuoden 1992 lainojen myöntämisvaltuuden lisäykseksi.

Vuonna 1992 asunto-olojen kehittämisrahaston nettolainanotto saa olla enintään 4 500 000 000 mk.

Asuntojen uustuotannon ja peruskorjauksen suunnitelmallisuuden lisäämiseksi saadaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä ym-

päristöministeriön määräämien perusteiden mukaisesti vuosina 1993—1995 vuokra-asuntojen rakentamista ja hankintaa sekä vuokratulojen peruskorjausta varten myönnettävistä lainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaisesti myönnettävien lainojen määrä saa kunakin vuonna olla enintään 300 000 000 mk.

Henkilökohtaisen lainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan asuntotuotantolain (247/66) 11 §:n (81/82) ja vastaavan aikaisemman säännöksen nojalla myöntää vuonna 1992 enintään 3 000 000 mk lykkäystä asuntolainan korkojen, lyhennysten tai mөлempien suorittamisesta.

Selvitysosa: Asunto-olojen kehittämisrahaston varoja käytetään asunto-olojen kehittämisrahastosta annetun lain (1144/89) mukaisesti asuntotuotantolain (247/66), asuntojen perusparantamisesta annetun lain (34/79), eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82), vuokra-asuntojen omaksilunastamisesta annetun lain (82/82) nojalla myönnettävien lainojen ja oman asunnon hankintaa valtion lainan sijasta myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (76/89) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen sekä rahaston toimintaa varten otettujen lainojen kuoletusten, korkojen, lainanhoitokulujen samoin kuin rahaston kulutusmenojen maksamiseen. Vuonna 1992 rahastosta suoritettavien maksujen arvioidaan olevan 9 850 000 000 mk.

Rahastoon arvioidaan kertyvän asuntotuotantolain (247/66) ja -asetuksen (88/68) sekä vastaavien aikaisempien säännösten, asuntojen perusparantamisesta annetun lain (34/79) ja -asetuksen (844/79), vuokra-asuntojen omaksilunastamisesta annetun lain (82/82) ja -asetuksen (206/82) sekä eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja -asetuksen (194/82) mukaisesti asuntotoimen lainojen korkoina 1 240 000 000 mk ja takaisinmaksuina 1 055 000 000 mk. Lisäksi rahastoon arvioidaan kertyvän vuokra-asuntojen omaksilunastamisesta annetun lain nojalla omaksilunastettujen vuokra-asuntojen asuntolainaosuuskien takaisinmaksusta 13 000 000 mk sekä luovutushinnan ja luovutuskorvauksen välisestä erotuksesta ja asuntotuotantolain 15 a §:n tarkoittamissa luovutustapauksissa myyntihinnan ja sanotun lain 15 §:n

mukaisen luovutuskorvauksen välisestä erotuksesta 2 000 000 mk. Ottaen lisäksi huomioon yhtenäislainoista saatavat vuosimaksut ja rahaston muut tulot rahastoon arvioidaan kertyvän vuonna 1992 kaikkiaan yhteensä 2 800 000 000 mk.

Tarkoituksena on, että valtioneuvosto tarkistaa asuntotuotantolain 11 §:n (247/66) perusteella eräiden, ennen 1.3.1982 myönnettujen asuntolainojen korkoja siten, että korkotulot tämän johdosta kasvaisivat 60 000 000 mk vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon verrattuna.

Vuonna 1992 vanhat aravavuokratalot voivat edelleen hakea lainaehtojen muuttamista vuokratalojen lainaehtojen muuttamista koskevan lain (1186/90) perusteella. Tarkoituksena on antaa hallituksen esitys, jonka nojalla kaikkien vuonna 1976 tai myöhemmin lainoitettujen vuokratalojen lainaehdot muutetaan vuodesta 1993 siten, että valtion lainasta perittävien maksujen suuruus perustuisi kohtuullisiin pääomamenoihin. Perusparannusten edistämiseksi ja asumiskustannusten tasaamiseksi on vuonna 1993 tarkoitus ottaa käyttöön vuokrataloissa perusparannustalutusjärjestelmä.

Rahastosta vuonna 1992 myönnettävillä ja aikaisempina vuosina myönnettyillä lainoilla arvioidaan voitavan lainoittaa asuntojen tuotantoa ja perusparannusta seuraavasti:

	Maksatus milj.mk
Uustuotanto (21 250 asuntoa)	8 100
Hankinta (500 asuntoa)	180
Perusparannus (7 200 asuntoa).....	515
Vuokra-asuntojen omaksilunastaminen (70 asuntoa).....	15
Yhteensä	8 810
Maksatuksen aikaistaminen (ATA 24 §).	440
Maksatus yhteensä	9 250

Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen vuosimaksua ja korkoa korotetaan, mihin arava-asuntojen tuotantokustannusten aleneminen on antanut mahdollisuuden.

1992 menoarvio	2 550 000 000
1991 menoarvio	2 740 000 000
1990 tilinpäätös	1 221 000 000

61. *Avustukset vuokrataloille* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Vuonna 1992 vuokrataloille saa myöntää tältä momentilta maksettavia avustuksia ympäristöministeriön määräämin perustein enintään 22 200 000 mk seuraavasti:

16 700 000 mk opiskelija- ja nuorisotasuntojen omapääomaosuuteen,

500 000 mk yhteisöille nuorille osoitettavien vapaarahoitteisten asuntojen jälleenvuokraustoiminnasta aiheutuvien kustannusten osittaiseen kattamiseen,

5 000 000 mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille korkojen maksuun. Asuntohallitus saa käyttää tästä määrärahasta enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Ympäristöministeriön määräämiä perusteita voidaan soveltaa myös aiemmilta vuosilta käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arviomäärärahasi. Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 9 700 000 mk vuonna 1992, 10 000 000 mk vuonna 1993 ja 2 500 000 mk vuonna 1994.

1992 menoarvio	10 000 000
1991 menoarvio	22 300 000
1990 tilinpäätös	22 500 000

62. *Lämmityslaitoshankkeiden korkotuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/82) ja asetuksen (194/82) 14 §:n mukaisesti myönnettyille korkotukilainoille.

Selvitysosa: Vuotta 1992 aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 13 000 000 mk vuonna 1993, 10 000 000 mk vuonna 1994, 8 000 000 mk vuonna 1995, 7 000 000 mk vuonna 1996 ja sen jälkeen yhteensä 12 000 000 mk.

1992 menoarvio	13 000 000
1991 menoarvio	18 500 000
1990 tilinpäätös	15 065 555

63. Vuokra-asuntolainojen korkotuki (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korkotuen maksamiseen vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/80) nojalla korkotukilainoiksi hyväksytyille lainoille.

Vuonna 1992 saa hyväksyä korkotukilainoiksi julkisen valvonnan alaisten luottolaitosten tai kuntien varoista myönnettyjä vuokra-asuntojen hankkimista, rakentamista tai peruskorjausta varten otettuja lainoja enintään 1 270 000 000 mk.

Korkotuen myöntämisen edellytyksenä on, että lainan hyväksymistä korkotukilainaksi on rakentamisen tai perusparantamisen osalta haettu ennen töiden aloittamista. Lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuotena lainanantajan perimän koron ja 5,5 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 4 prosentin korkohyvityksen erotus.

Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuotena lainanantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5—8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksytyjen lainojen lainansaajilta perittävä korko on kuitenkin 5 prosenttia ja korkohyvyitys tämän ja lainanantajan perimän koron erotus. Mikäli korkokannassa tapahtuu sellaisia yleisiä muutoksia, joiden johdosta korkotukilainasta perittävä korko alenee tai nousee, muutetaan vastaavasti lainan saajalta perittävää korkoa.

Korkohyvitystä maksetaan enintään kahdeksalta vuodelta.

Selvitysosa: Osana tukijärjestelmän valtiontaloudellisen tehokkuuden lisäämistä korkotukilainojen suuruus on tarkoitus alentaa enintään 70 prosentiksi hyväksyttävistä kustannuksista. Valtuudella tuettavien asuntojen määrä voidaan tällöin laajentaa noin 5 200 asunnoksi, joista noin 4 000 asunnon arvioidaan olevan uustuotantoa. Korkotukilainojen kokonaismäärän arvioidaan vuoden 1991 lopussa olevan noin 1 840 000 000 mk. Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	1993 mmk	1994 mmk	1995 mmk	1996 mmk	1997- mmk
Vuoden 1992 korkotukilainoista.....	70	68	65	51	175
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	121	105	86	65	134
Yhteensä	191	173	151	116	309

1992 menoarvio	150 000 000
1991 menoarvio	92 000 000
1990 tilinpäätös	79 721 548

64. Avustukset asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin (arvionääräraha)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Vuonna 1992 saa asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin myöntää avustuksia enintään 42 000 000 mk seuraavasti:

25 000 000 mk asunnottomien asunto-olojen parantamiseen, mistä 20 000 000 mk Y-Säätiölle asuntojen hankkimiseksi ja 5 000 000 mk omapääoma-avustuksiin,

17 000 000 mk asuntojen järjestämiseksi pakolaisille, mistä 8 000 000 mk Y-Säätiölle asuntojen hankkimiseksi ja 9 000 000 mk omapääoma-avustuksiin.

Omapääoma-avustukset myönnetään kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratalojen oman pääoman kattamiseen silloin, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Ympäristöministeriö määrää muutoin avustusten myöntämisperusteet. Ympäristöministeriön määräämiä perusteita sovelletaan myös aiempina vuosina vastaaviin tarkoituksiin osoitettuihin, käyttämättä jääneisiin määrärahoihin.

Ympäristöministeriö voi tarvittaessa muuttaa momentin perustelussa esitettyä määrärahojen jakoa kokonaismäärärahan puitteisissa.

Selvitysosa: Momentti on muutettu arvionäärärahaksi. Avustuksella tuettavien asuntojen määräksi vuonna 1992 arvioidaan yhteensä noin 760 asuntoa. Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja vuonna 1992 18 000 000 mk, vuonna 1993 19 000 000 mk ja vuonna 1994 5 000 000 mk.

1992 menoarvio	18 000 000
1991 menoarvio	42 000 000
1990 tilinpäätös	42 000 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 23 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuista ja maksuosuuksista, kansainvälisten järjestöjen kokouksiin osallistumisesta, asiantuntijavaihdosta ja tutkimusyhteistyöstä, ulkomaan matkoista, Suomessa järjestettävistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muiden kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan määräaikaisen henkilökunnan palkkauksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Jäsenmaksut ja maksuosuudet.....	12 900 000
YK ja monenkeskinen yhteistyö.....	6 100 000
Pohjoismainen ja kahdenvälinen yhteistyö	4 100 000
Muu toiminta.....	400 000
Yhteensä	23 500 000

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 130 000 mk vuoden 1990 säästöpäätösten mukaisesti sekä yhden henkilön palkkauksen siirto momentille 24.99.02 ympäristökysymysten asiantuntijan palkkaamiseksi Euroopan yhteisön Suomen edustustoon. Tärkeimpiä ympäristöhallinnon kansainvälisiä tapahtumia ovat vuonna 1992 järjestettävä YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssi sekä ilmastomuutosten hidastamista ja luonnonperimän säilyttämistä koskevat neuvottelut. Lisäksi aiheuttavat kansainvälisen ympäristöoikeuden kehittäminen, ETYK:n ympäristönsuojelun seurantaprosessin toteuttaminen sekä Euroopan integraatiokehitys kokous- ja selvitystoimintaa. Myös Itä- ja eräiden Keski-Euroopan maiden, erityisesti Neuvostoliiton ja Puolan kanssa solmittujen ympäristönsuojelusopimusten toteuttaminen sekä arktisten alueiden ympäristönsuojelu edellyttävät kokouksia sekä tutkimusta ja selvityksiä.

1992 menoarvio	23 500 000
1991 menoarvio	23 115 000
1990 tilinpäätös	14 097 313

26. Hallinnonalan koulutus, tiedotus ja valistus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää hallinnon kehittämiseen, hallinnonalan koulutuksesta aiheutuvien luentopalkkioiden, matkamenojen, ulkomailta hankittavaan jatko- ja täydennyskoulutukseen suoritettavien opintoapurahojen, koulutusaineistojen tuottamisesta sekä muiden koulutustoiminnasta ja sen kehittämistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää tiedotus- ja valistustoimintaan sekä kestäväen kehityksen periaatteiden ja vaatimusten tunnetuksi ja ymmärretyksi tekemiseen kaikille yhteiskuntaryhmille. Määrärahaa saa käyttää myös tiedotustoiminnassa tarvittavien asiantuntijoiden palkkioiden maksamiseen ja eri hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Hallinnonalan koulutus.....	2 300 000
Tiedotus ja valistus	2 300 000
Yhteensä	4 600 000

Selvitysosa: Määrärahalla rahoitetaan ympäristötehtävien täydennyskoulutusta ja ympäristöalan koulutusta koskevaa selvitystyötä sekä tuotetaan oppimateriaalia ympäristöalan täydennyskoulutukseen. Samoin rahoitetaan hallinnonalan yksiköiden kehittämishankkeita. Määrärahalla rahoitetaan kestäväen kehityksen periaatteiden ja vaatimusten tunnetuksi tekemisen edellyttämä tiedotus ja valistus.

1992 menoarvio.....	4 600 000
1991 menoarvio.....	4 240 000
1990 tilinpäätös.....	3 369 180

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 3 400 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustuksien maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille niiden toimintaedellytysten turvaamiseksi. Määrärahaa saa käyttää myös projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen luonnonsuojeluliitto	2 000 000
Natur och Miljö	500 000
Muut järjestöt	350 000
Muut valtionavut	550 000
Yhteensä	3 400 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon ehdollisena sisällytynyt 680 000 markan määräraha.

1992 menoarvio.....	3 400 000
1991 menoarvio.....	3 680 000
1990 tilinpäätös.....	3 220 000

52. *Avustukset asuntoalan järjestöille*
Momentille myönnetään 1 600 000 mk. Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille asuntoalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan.

1992 menoarvio.....	1 600 000
1991 menoarvio.....	1 700 000
1990 tilinpäätös.....	1 650 000

Päälukon 35 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				± 1000 mk	± %
01. Ympäristöministeriö (510).....	60 537	69 136	66 884	— 2 252	— 3
11. Ympäristön suojelu (520)	81 274	92 600	106 100	+ 13 500	+ 15
13. Ympäristönsuojeluyhteistyö Itä- ja Keski-Euroopan kanssa (520).	30 000	88 000	88 000	—	—
15. Luonnonsuojelu ja luonnon vir- kistyskäyttö (520).....	90 171	192 550	179 750	—12 800	— 7
25. Vesi- ja ympäristöhallinto (560).	347 643	427 205	413 184	—14 021	— 3
30. Kaavoitus- ja rakennustoimi (530).....	17 324	27 830	33 094	+ 5 264	+ 19
32. Rakennussuojelu (530)	12 900	14 920	14 950	+ 30	+ 0
40. Asuntohallitus (540)	40 536	50 043	52 950	+ 2 907	+ 6
45. Asuntotoimi (540)	2 903 948	4 669 800	4 736 000	+ 66 200	+ 1
99. Ympäristöministeriön hallinnon- alan muut menot (510)	22 336	32 735	33 100	+ 365	+ 1
Yhteensä	3 606 669	5 664 819	5 724 012	+ 59 193	+ 1

Pääluokka 36

VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan kanta oli vuoden 1990 lopussa 55,2 mrd mk. Velka lisääntyi 5,0 %, kun se edellisenä vuonna oli vähentynyt 8,9 %.

Vuoden 1991 aikana velan määrä kasvaa edelleen. Velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1991 lopussa 79,9 mrd mk. Tähän tulo- ja menoarvioon sisältyvällä nettolainanotolla velan kanta kasvaa erittäin nopeasti myös vuonna 1992.

Budjettitalouden velan bruttokansantuo-

teisuus oli vuoden 1990 lopussa 10,5 % ja vuoden 1991 lopussa sen arvioidaan olevan 15,3 %. Vuoden 1992 lopussa sen arvioidaan olevan 20,3 %. Koko valtionvelka olisi runsas 22 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1990 3,5 % budjettitalouden menoista. Vuoden 1991 menoarviossa vastaava osuus on 3,4 % ja tämän tulo- ja menoarvioesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ovat 4,5 %.

01. Kotimaisen velan korko

90. *Kotimaisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 971 230 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisen velan korkojen, kotimaisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen maksamiseen.

Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä	46 646 000
Lainat muilta	960 000

Yhteensä 3 971 230 000

Selvitysosa: Eduskunnalle annetaan tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvä esitys laiksi valtion tulo- ja menoarviosta annetun lain muuttamiseksi, jolla valtion velkasitoumuslainanoton koron kirjaamiskäytäntöä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan markkinoilla noudatettavaa yleistä käytäntöä. Vuoden 1990 lopussa oli kotimaisen velkakannan keskimääräinen nimelliskorko 9,79 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 1991 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lainaryhmän nimi	
Yleisöobligatiolainat	1 660 000 000
Sarjaobligatiolainat	1 217 000 000
Vakuutuslaitoslainat	194 173 000
Työeläkekassalainat	27 809 000
Työllisyysobligatiolainat	73 000
Työeläkelaitoslainat	200 196 000
Eläkesäätiölainat	12 373 000
Lainat valtion eläkerahastolta	612 000 000

1992 menoarvio	3 971 230 000
1991 menoarvio	2 992 000 000
1991 lisämenoarvio	245 000 000
1990 tilinpäätös	2 770 091 194

03. Ulkomaisen velan korko

90. *Ulkomaisen velan korko* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 283 800 000 mk. Määrärahaa saa käyttää ulkomaisen velan korkojen ja ulkomaisen velan vanhentuneiden korkojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Lainavaluutta	
Dollarilainat	392 000 000
Puntalainat	346 850 000
Ruotsinkruunulainat	55 760 000
Tanskankruunulainat	110 865 000
Saksanmarkkalainat	326 971 000
Floriinilainat	90 140 000
Belgianfrangilainat	88 144 000
Luxemburginfrangilainat	52 900 000
Sveitsinfrangilainat	54 000 000

Ranskanfrangilainat	221 450 000
Italianliiralainat	33 230 000
Jenilainat	235 700 000
ECU-lainat	606 880 000
Kuwaitindinaarilainat	20 910 000
Muiden valuuttojen määräiset lainat ..	648 000 000

Yhteensä 3 283 800 000

Selvitysosa: Vuoden 1990 lopussa oli ulkomaisen velan keskimääräinen nimelliskorko 8,42 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 1991 lainanotosta aiheutuvat korkokustannukset.

1992 menoarvio	3 283 800 000
1991 menoarvio	2 100 000 000
1991 lisämenoarvio	104 200 000
1990 tilinpäätös	1 918 209 835

09. Muut menot valtionvelasta

21. *Palkkiot ja muut menot valtionvelasta* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 403 875 000 mk. Määrärahaa saa käyttää valtion koti- ja ulkomaisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, markkinoinnista, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta aiheutuvien menojen ja asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Menot ulkomaisista lainoista:	
liikkeeseenlaskukustannukset	253 200 000
asiamiespalkkiot	7 000 000
muut menot	2 000 000
Menot kotimaisista lainoista:	
pääomanalennukset	69 375 000
liikkeeseenlaskupalkkiot	41 300 000
markkinointikustannukset	8 000 000
painatuskustannukset	3 000 000
lunastuspalkkiot	19 000 000
muut menot	1 000 000
Yhteensä	403 875 000

otettu huomioon olemassa olevasta velkakanasta sekä vuosien 1991—1992 lainanotosta aiheutuvat kustannukset.

1992 menoarvio	403 875 000
1991 menoarvio	284 900 000
1990 tilinpäätös	177 897 766

90. *Kotimaisen velan indeksikorotus* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 240 000 mk. Määrärahaa saa käyttää kotimaisen velan indeksikorotusten ja kotimaisen velan vanhentuneiden indeksikorotusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Vakuutuslaitoslainat	4 981 000
Työllisyysobligaatilainat	2 256 000
Aikaisempina vuosina erääntyneet lainat	3 000
Yhteensä	7 240 000

Selvitysosa: Indeksisidonnaisen velkakanan määrä oli vuoden 1990 lopussa 5,5 milj. mk ja vuoden 1991 lopussa sen arvioidaan olevan 3,1 milj. mk.

1992 menoarvio	7 240 000
1991 menoarvio	7 385 000
1990 tilinpäätös	13 014 297

Selvitysosa: Vuonna 1990 olivat liikkeeseenlaskukustannukset 1,48 % nostetusta lainapäämasta. Määrärahan mitoituksessa on

Pääluokan 36 menot luvuittain vuosina 1990—1992

	Tilinpäätös v. 1990 1000 mk	Menoarvio v. 1991 1000 mk	Ehdotus v. 1992 1000 mk	Muutos 1991—1992	
				±1000 mk	±%
01. Kotimaisen velan korko (910)..	2 770 091	2 992 000	3 971 230	+ 979 230	+ 33
03. Ulkomaisen velan korko (910) .	1 918 210	2 100 000	3 283 800	+ 1 183 800	+ 56
09. Muut menot valtionvelasta (910).	190 912	292 285	411 115	+ 118 830	+ 41
Yhteensä	4 879 213	5 384 285	7 666 145	+ 2 281 860	+ 42

Liite n:o 1 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1992¹⁾

TALOUDELLINEN KATSAUS

---

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

SISÄLLYS

	<i>Sivu</i>		<i>Sivu</i>
1 Yleiskatsaus	3	7 Tulot	60
Suhdannekehitys vuosina 1990-1992	3	8 Kulutus	62
Talouspolitiikan ongelmia	12	9 Investoinnit	65
Kehitysnäkymät vuoteen 1995	13	Kiinteät investoinnit	65
2 Kansainvälinen talous	16	Varastoinvestoinnit	67
3 Ulkomaankauppa	30	10 Julkinen talous ja sosiaaliturva	69
Vienti	30	Julkinen talous ja finanssipolitiikka	69
Tuonti	32	Valtio	73
Vaihtotase	34	Kunnat ja kuntainliitot	80
4 Tuotanto	37	Sosiaaliturvarahastot ja eläkevakuutus	82
Maa- ja metsätalous	37	11 Rahoitustasapaino ja rahoitus-	
Teollisuus	40	markkinat	87
Rakentaminen	44	Taloudellisia tapahtumia	
Yksityiset palvelut	47	1.1.1990-13.9.1991	92
Kokonaistuotanto	50	Ennusteseuranta	104
5 Työvoima	52	Liitetaulut	106
6 Kustannukset ja hinnat	56		

Asetelmissa ja taulukoissa käytetyt symbolit

- Ei mitään ilmoitettavana
- 0 Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
- .. Tietoa ei ole saatu
- . Loogisesti mahdoton esitettäväksi
- * Ennakkotieto
- ** Ennuste

Kukin asetelmien ja taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

Asetelmissa esitetyt keskimääräiset vuosimuutokset tarkoittavat trendimuutosta, paitsi luvussa Kansainvälinen talous, jossa ne tarkoittavat vuosimuutosten keskiarvoa.

1 Yleiskatsaus

Suhdannekehitys vuosina 1990—1992

Talous syvässä taantumassa

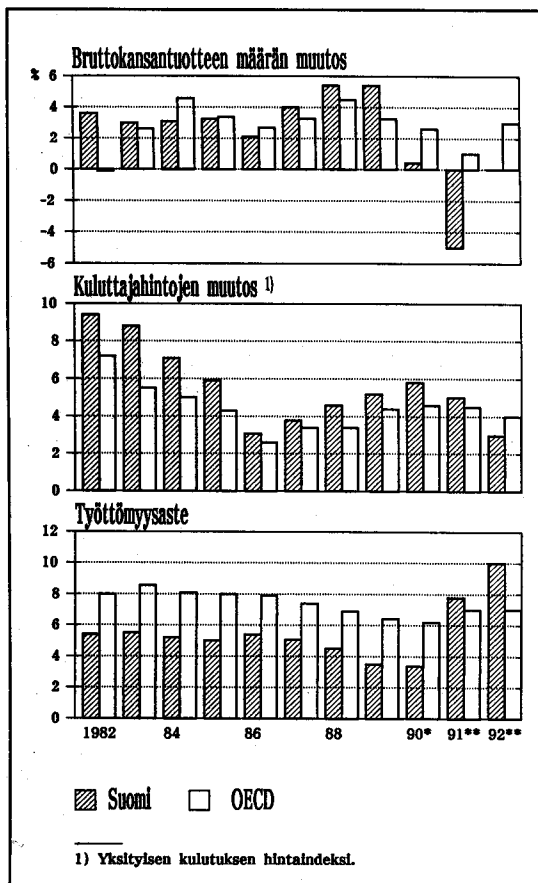
Korkeasuhdanne taittui v. 1990 nopeasti taantumaksi. Länsiviennin kasvu nopeutui tilapäisesti, mutta idänkaupan ongelmat pahenivat. Vientihinnat alenivat, yritysten kannattavuus heikkeni ja investoinnit supistuivat. Korkeiksi kohonneet velka ja korot hillitsivät erityisesti yksityistä kulutusta. Vaikka tuonnin määrä jo supistui, oli kauppatase edelleen alijäämäinen ja vaihtotaseen vaje kohosi 27 mrd. markkaan. Vuoden alun kolmen prosentin tuotannon kasvuvauhti vaihtui samansuuruiseksi supistumiseksi vuoden lopulla. Syksyllä työttömyys kääntyi jyrkkään nousuun.

Kuluvan vuoden aikana talouden tila on entisestään heikentynyt. Itävienti on lähes tyrehtynyt, ja kysyntä on supistunut monissa länsimaissakin. Vienti Isoon-Britanniaan ja Ruotsiin jää edellisvuotista pienemmäksi. Kotimainen kysyntä vähenee; etenkin investoinnit supistuvat selvästi, mutta myös kulutus laskee. Kokonaistuotanto supistuu edelleen ja jää koko vuonna 5 % edellisvuotista pienemmäksi. Työttömyys on jo kohonnut ennätyslukemiin ja työllisyyden heikkeneminen jatkuu yhä nopeana. Vaihtotaseen vaje pysyy kysynnän supistumisesta huolimatta suurena, joten ulkomaisen velan kasvu jatkuu. Valtion nettoraahoitus-tarve kohoaa noin 25 mrd. markkaan, kun taantuma vähentää tuloja ja lisää menoja.

OECD-maiden tuotannon elpyminen parantaa mahdollisuuksia lisätä tuotteitem-

me vientiä ensi vuonna. Yritysten kannattavuus alkaa kohentua, mutta investointien supistuminen ei vielä pääty. Kotitaloudet odottavat suhdanteiden pysyvän heikkoina

Kuvio 1. Taluskehitys Suomessa ja OECD-maissa

eikä yksityinen kulutus vielä käänny kasvuun. Kokonaistuotannon määrä lisääntyy jonkin verran vuoden 1992 aikana, mutta ei kohoa keskimäärin korkeammaksi kuin kuluvana vuonna. Työttömyysaste nousee taantumana pitkittyessä keskimäärin 10 prosenttiin.

Keskeiset oletukset

Raakaöljyn keskimääräiseksi tynnyrihinnaksi on oletettu 19 dollaria vuosina 1991 ja 1992. Eri valuuttojen kurssien on oletettu pysyvän elokuun 1991 mukaisina. Lisäksi oletetaan, ettei ensi vuonna toteuteta uusia palkkojen sopimuskorotuksia. Finanssipolitiikassa käytetyt lähtökohdat perustuvat tulo- ja menoarvioesitykseen.

OECD-maissa taantuma väistymässä

Taantumana pohja ohitettiin Yhdysvalloissa keväällä ja sivuutettaneen Länsi-Euroopassa tämän vuoden lopulla. Persianlahden kriisi ja sitä seurannut sota nopeuttivat ja syvensivät suhdanteiden heikkenemistä OECD-maissa viime vuoden loppupuoliskolla ja tämän vuoden alkupuolella. Sodan päättymisen jälkeen luottamus talouskehitykseen on yleismaailmallisesti kohentunut. Suhdannoususta tulee kuitenkin loiva. Useimmissa maissa kotitaloudet ovat yhä varsin velkaantuneita, mikä hillitsee kulutuksen kasvua. Myös työttömyys on edelleen lisääntynyt, eikä se ensi vuonnakaan alentune juuri muualla kuin Yhdysvalloissa.

Kustannusten ja hintojen nousua on hidastanut raaka-aineiden hintojen aleneminen, joka kuitenkin tänä vuonna pysähtyy. Nimellispalkkojen nousuvauhti on hidastunut vain vähän, mutta kysynnän kasvun vaimentuminen jarruttaa hintojen nousua useissa maissa. Inflaatio jatkuu vuosina 1991 ja 1992 viimevuotista vauhtia.

Kokonaistuotanto lisääntyy OECD-maissa tänä vuonna yhden prosentin. Suomen viennille tärkeissä maissa Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa tuotanto vähenee, mutta kääntyy ensi vuonna lievään nousuun. Kokonaisuutena OECD-maat yltänevät v. 1992 kolmen prosentin kasvuun.

Talouspolitiikka neutraalia

Useimmissa OECD-maissa julkisen sektorin rahoitustasapainon kohentuminen taitui viime vuonna. Budjettialijäämien pienentämiseksi finanssipolitiikkaa on pyritty kiristämään monissa maissa. Kasvuvaikutuksiltaan talouspolitiikka on keskimäärin neutraalia. Päätösperäisen budjettipolitiikan tiukentaminen neutraloi lähes kokonaan taantumasta johtuvan rahoitustasapainon heikkenemisen elvyttävät vaikutukset. Ensi vuonna finanssipolitiikka hillitsee hieman talouskasvua.

Rahapolitiikka on keventynyt useimmissa OECD-maissa tänä vuonna. Saksan liitto-

	1990*	1991**	1992**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
OECD	2,6	1	3
OECD-Eurooppa	2,8	1½	2½
OECD, Suomen vientiosuuksilla painotettuna	2,1	½	2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	5,1	2½	6
OECD, tavaratuonti ...	5,3	3	6
Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat			
HWWA-indeksi¹⁾			
ilman energiaa	0,1	— 2	3
energiaraaka-aineet .	26,9	—11	0
Kuluttajahinnat²⁾			
OECD	4,6	4½	4
OECD-Eurooppa	5,2	5½	5

¹⁾ Yhdysvaltain dollareina.

²⁾ Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

tasavallassa¹⁾ kuitenkin korkoja nostettiin elokuussa inflaation hillitsemiseksi. Monet Saksan talouteen läheisesti sidoksissa olevat maat nostivat tämän seurauksena omia korkojaan. Rahapolitiikka pysynee tänä ja ensi vuonna suunnilleen nykyisellään. Korkojen alentamisvara on pieni, sillä inflaatio hidastuu vain vähän. Alentuneet korot eivät juuri ole lisänneet yritysten ja kotitalouksien velanottohalukkuutta. Pankit ovat lisäksi tiukentaneet lainanantoperusteitaan.

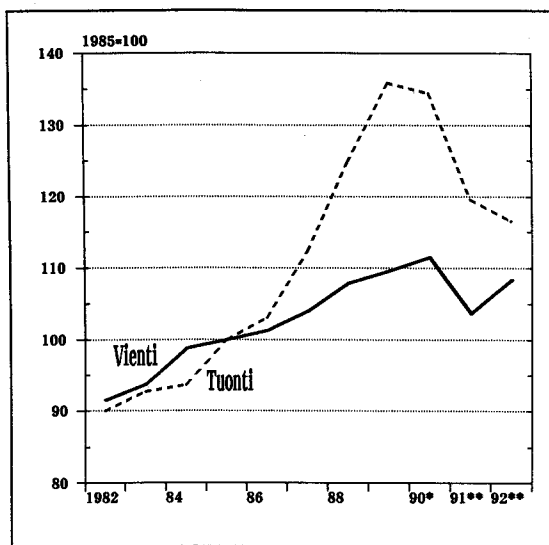
Suomen viennissä pohja ohitettu

Viennin kasvu perustui viime vuonna länsimarkkinoiden kysyntään. Itäviennin romahdaminen ja kysynnän supistuminen tärkeissä vientimaissa vähensivät tavaravientiä tämän vuoden alkupuoliskolla jyrkästi. Vuoden loppua kohden tilanne hieman paranee, mutta koko vuonna tavaraviennin määrä

	1990*	1991**	1992**
	muutos, prosenttia		
Tavaraviennin määrä.....	3	- 8	4 1/2
metalliteollisuus	6	-12	4
metsäteollisuus	- 1/2	- 5 1/2	6 1/2
muu vienti	2 1/2	- 3 1/2	1 1/2
Tavaraviennin hinta ¹⁾	-1	0	2
Tavaratuonnin määrä	-4	-14 1/2	-3 1/2
raaka- ja polttoaineet ..	-1 1/2	-15	-1
valmiit tavarat	-7	-14	-6
Tavaratuonnin hinta ¹⁾	1 1/2	1	2 1/2
Vaihtosuhte ¹⁾	-3	- 1	- 1/2
	mrd. mk		
Kauppataase ²⁾	- 2,2	3,9	11,3
Vaihtotase	-26,9	-23,7	-18,0

¹⁾ Tullihallituksen yksikköarvoindeksien mukaan.
²⁾ Ml. korjauserät.

Kuvio 2. Ulkomaankaupan määrä

supistuu 8 %. Etenkin prosessiteollisuudessa vienti on alkanut vähitellen piristyä. Teollisuuden kilpailukyky kohenee jo tänä vuonna hieman ja ensi vuonna selvästi. Metsäteollisuudessa ongelmina ovat ensi vuonakin sellun liikatuotanto ja heikosti kehittyvät vientihinnat. Tavaraviennin määrän arvioidaan v. 1992 lisääntyvän 4 1/2 % ja hintojen kohoavan 2 %.

Tuonti supistuu edelleen

Suhdannekäänte alkoi vähentää tuontia vuoden 1990 puolivälistä lähtien. Tänä vuonna supistuminen nopeutuu; investointi- ja kestävien kulutustavaroiden tuonti vähenee runsaan viidenneksen, raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden jonkin verran vähemmän. Koko tuonti jää runsaan kymmenneksen pienemmäksi kuin v. 1990. Tuontihinnat pysyvät ennallaan. Ensi vuonna tuonnin määrä supistuu yhä hieman. Tuontihintojen arvioidaan kohoavan 2 1/2 %.

¹⁾ Saksan liittotasavaltaa koskeva historiallinen aineisto ja ennusteet tarkoittavat tässä katsauksessa pääsääntöisesti vain entistä "Länsi-Saksaa"; koko nykyisen Saksan liittotasavallan kattaa vain julkista taloutta ja maksutasetta käsittelevä aineisto vuodesta 1990 lähtien.

Kauppataase kohenee tuntuvasti, vaihtotase vähemmän

Tavarakaupassa ulkoisen tasapainon heikkeneminen päättyi viime vuonna. Tänä vuonna kauppataase muuttuu jo selvästi ylijäämäiseksi. Laimea kotimainen kysyntä ja viennin elpyminen kohottavat ylijäämän ensi vuonna $11\frac{1}{2}$ mrd. markkaan. Kun kasvavan ulkomaisen velkaantumisen aiheuttamat korkomenot rasittavat taloutta yhä pahemmin ja palvelusten taseen alijäämä pysyy suurena, on vaihtotaseen alijäämä ensi vuonnakin vielä 18 mrd. mk. Suhteutettuna kokonaistuotantoon vajeen osuus alenee 5,1 prosentista v. 1990 ensi vuonna 3,4 prosenttiin.

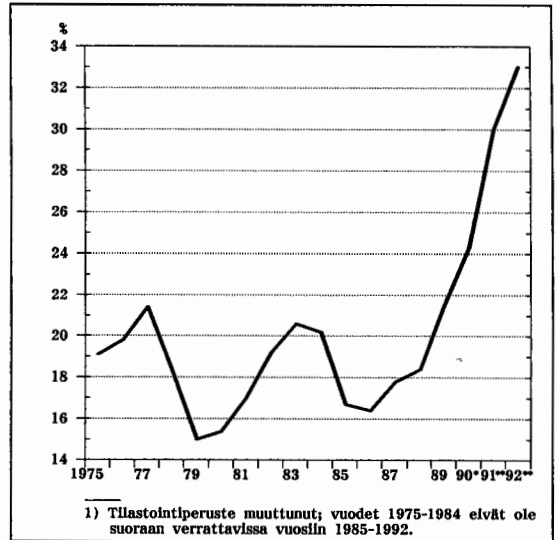
Kulutus supistuu

Yksityinen kulutus alkoi supistua kesällä 1990, kun korot nousivat ja epävarmuus talouden kehityksestä alkoi lisääntyä. Tänä vuonna kulutuksen väheneminen on nopeutunut. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot eivät lisääntyneet ja työttömyyden kasvuun liittyvä huoli huomiosesta vähentää kuluttajien ostoja. Yksityinen kulutus vähenee tänä vuonna 3 % ja ensi vuonnakin vielä puolisen prosenttia. Kotitalouksien säästämisaste kohoaa tänä vuonna kuuteen prosenttiin ja ensi vuonna edelleen hieman.

Investoinnit jyrkässä laskussa

Korkeasuhdanteen aikainen investointialto taittui viime vuonna. Asuinrakentaminen supistui jyrkästi, mutta myös kone- ja laiteinvestoinnit vähenivät. Tänä vuonna investointilama syvenee, sillä uusien hankkeiden aloitukset jäävät vähiin. Yritysten kilpailukyvyyn ja suhdannenäkymien vähitellen parantuessa investointiaktiiviteetti voi ensi vuoden lopulla alkaa elpyä. Investointien määrä vähenee tänä vuonna 13 % ja ensi vuonna vielä keskimäärin 7 %.

Kuvio 3. Kansantalouden ulkomaisen nettovelan suhde bruttokansantuotteeseen¹⁾

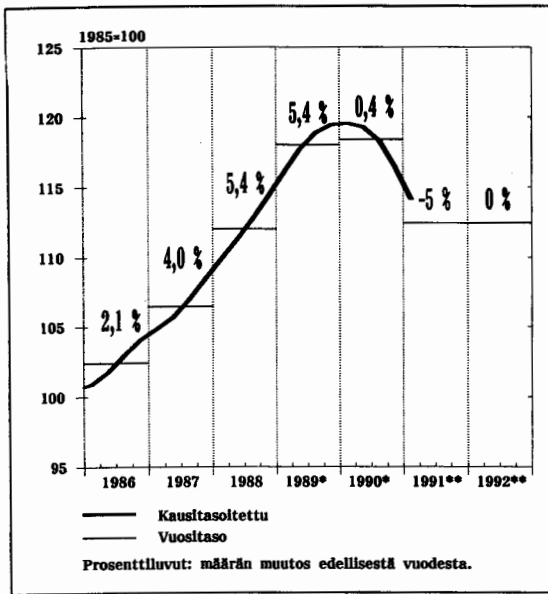
Tuotanto supistuu 5 % tänä vuonna

Kysynnän heikkeneminen sekä kotimaassa että viennissä käänsi viime vuonna kokonaistuotannon alkuvuoden kolmen prosentin kasvun kolmen prosentin supistumiseen vuoden lopulla. Tuotannon taantuminen on tänä vuonna edelleen voimistunut, vaikka finanssipolitiikka on erittäin elvyttävää. Vuoden alkupuoliskolla teollisuustuotanto väheni 10 % ja bruttokansantuote 6 %. Ensi vuoden aikana tuotannon arvioidaan kääntyvän nousuun, mutta vain hitaasti, sillä kasvavan viennin vastapainona ovat yhä supistuvat investoinnit ja paikallaan polkeva kulutus. Kokonaistuotanto supistuu 5 % tänä vuonna, eikä kasva lainkaan v. 1992.

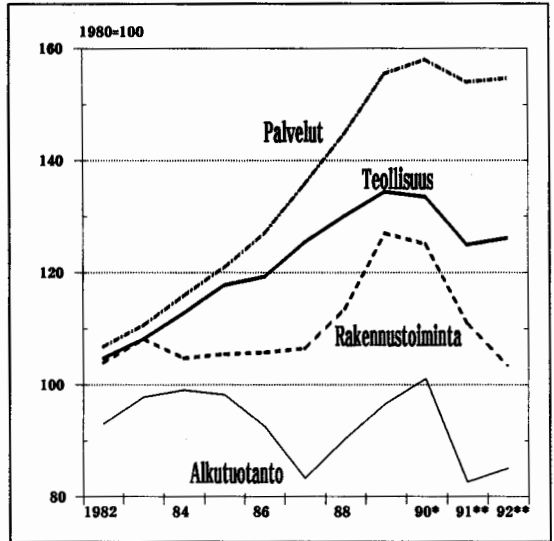
Työttömiä enemmän kuin koskaan

Työttömien määrä on lisääntynyt nopeasti vuoden 1990 lopulta lähtien. Tämän vuoden alkupuoliskolla työvoiman kysyntä pieneni

Kuvio 4. Kokonaistuotanto bruttokansantuote markkinahintaan neljännesvuosittain

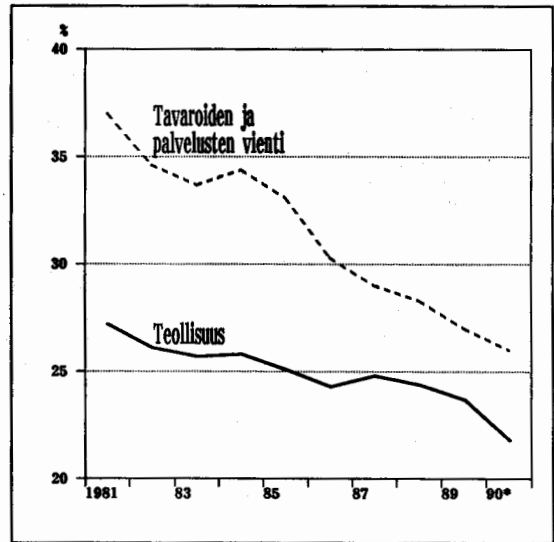
Kuvio 5. Tuotanto yrittäjätoiminnassa

Kuvio 6. Teollisuuden jalostusarvo sekä tavaroiden ja palvelusten viennin arvo

osuus tuottajahintaisesta bruttokansantuotteesta

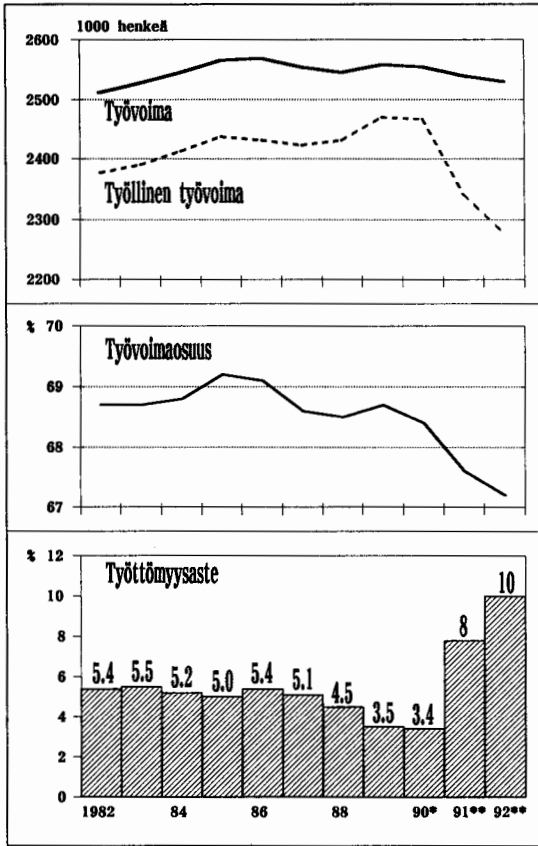
	1990*	1991**	1992**
	tuotannon määrän muutos, prosenttia		
Yrittäjätoiminta	0,9	- 6 ¹ / ₂	- 1 ¹ / ₂
alkutuotanto	5,2	- 18	3 ¹ / ₂
teollisuus	- 0,7	- 6 ¹ / ₂	1
tehdasteollisuus	- 1,0	- 7 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂
rakennustoiminta	- 1,6	- 12	- 7 ¹ / ₂
palveluelinkeinot	1,6	- 2 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂
Julkinen toiminta	2,3	1	0
Muu toiminta	1,3	1	1
Bruttokansantuote tuottajahintaan	1,2	- 5	0
Bruttokansantuote markkinahintaan	0,4	- 5	0

lähes 100 000 henkeä. Työllisyysnäkömät ovat synkimmät teollisuudessa, metsätaloudessa ja talonrakentamisessa, mutta heikenevät paljon myös useilla palvelualoilla. Työllisyyden väheneminen jatkuu nopeana myös vuoden jälkipuoliskolla, eikä tuotannon kääntyminen nousuun ensi vuoden aikana vielä pysäytä työttömyyden kasvua.

Tämän vuoden keskimääräinen työttömyysaste nousee kahdeksaan ja ensi vuonna 10 prosenttiin. Etenkin nuorten ja pitkäaikaisyrittömyyden työllisyystilanne on vaikea.

Kuvio 7. Työllisyys

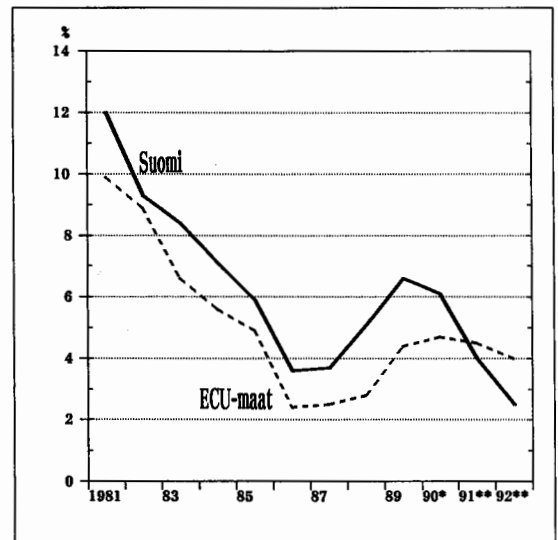

Hintojen nousu hidastuu

Kysynnän taittuminen on alkanut näkyä yhä selvemmin myös hinnoittelukäytännössä. Erityisesti asuntojen hinnat ovat alentuneet selvästi. Taantuman syventyessä ovat inflaatiopaineet edelleen lievittyneet ja kuluttajahintojen nousun arvioidaan hidastuvan tänä vuonna keskimäärin neljään prosenttiin. Indeksien noususta yli puolet aiheutuu valtion toimista ja loput lähinnä työvoimakustannusten noususta.

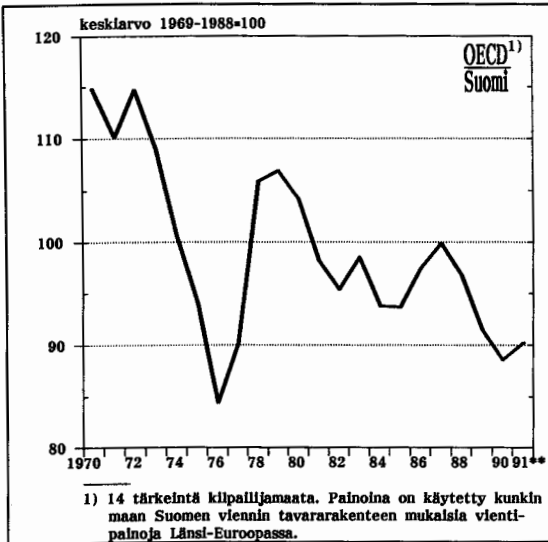
Kuluttajahintojen nousu hidastuu ensi vuonna edelleen. Valtion toimet nostavat hintoja vain hieman. Mikäli ensi vuoden aikana ei toteuteta uusia palkkojen sopimuskorotuksia ja palkkaliukuma jää kahden prosentin tienoille, kuluttajahintaindeksi kohoaa v. 1992 vain 2½ % eli selvästi vähemmän kuin kilpailijamaissa keskimäärin. Teollisuuden hintakilpailukyky kohenee tänä ja ensi vuonna yhteensä noin kymmeneksen.

Kuvio 8. Kuluttajahinnat muutos edellisestä vuodesta

	1990*	1991**	1992**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	-0,1	-5,1	-2,7
alkutuotanto	-5,0	-6,8	-3,6
teollisuus ja rakennus-			
toiminta	-0,3	-9,9	-4,7
palveluelinkeinot	0,7	-2,3	-1,7
Työn tuottavuus	3,9	½	2 ½
	prosenttia		
Työvoimaosuus	68,4	67,6	67,2
Työttömyysaste	3,4	7,8	10,0
alle 25-vuotiaat	6,7	15,0	18,0
	1 000 henkeä		
	vuoden aikana		
Maastamuutto (netto)	-6,1	-3	-3

Kuvio 9. Teollisuuden hintakilpailukyky länsimarkkinoilla
suhteellisin yksikkötyökustannuksin mitattuna

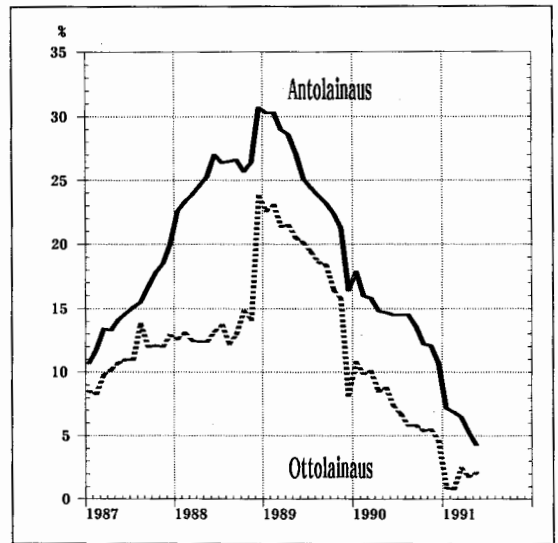
Reaalikorot korkealla

Suhdanteiden heikkeneminen ja paisuva ulkomainen velkaantuminen loivat toistuvia devalvaatio-odotuksia vuoden 1990 lopulta lähtien ja aiheuttivat häiriöitä rahoitusmarkkinoilla. Tilanne rahamarkkinoilla rauhoittui keväällä uuden hallituksen talouspoliittisten linjamääritysten myötä. Tätä kehitystä tuki kesäkuussa toteutettu marcan ecu-kytkentä. Ero kotimaisten ja kansainvälisten korkojen välillä supistui pie-

	1990*	1991**	1992**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	9,0	7	3 ¹ / ₂
Ansiotasoindeksi, reaalinen	2,7	2 ¹ / ₂	1
Kuluttajahintaindeksi	6,1	4	2 ¹ / ₂
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	7,7	3	—2
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytö ...	1 ¹ / ₂	— ¹ / ₂	— ¹ / ₂

neksi. Kansainvälisten korkojen odotetaan pysyvän ensi vuonnakin lähellä 10 prosenttia. Kun kotimaiset nimelliskorot määräytyvät näiden mukaan ja hintojen nousu hidastuu, reaalkorot edelleen nousevat.

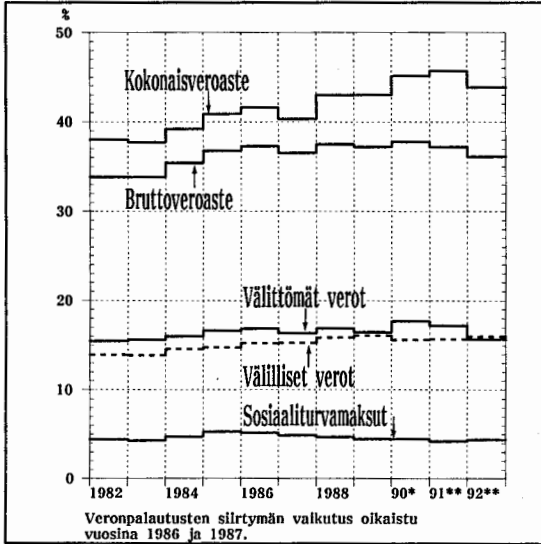
Kuvio 10. Pankkien otto- ja antolainaus kannan muutos edellisen vuoden vastaavasta kuukaudesta

Julkisen sektorin rahoitusasema järkkyy

Valtion ja kuntien verotulot jäävät v. 1991 yhteensä 17—18 mrd. mk budjetoitua pienemmiksi, koska tulot ja kysyntä kehittyvät selvästi ennakoitua heikommin. Erityisesti liikevaihtoveron tuotto jää budjetissa arvioitua pienemmäksi, mutta suhteellisesti eniten ovat romahtaneet autovero- ja leimaverokertymät. Menoja lisäävät työttömyyden nopea kohoaminen ja tästä aiheutuvat tukitoimet. Myös maatalouden tukimenot ovat hyvien satojen takia kasvamassa odotettua enemmän. Kaikkiaan valtion menot kasvavat tänä vuonna reaalisesti kymmeneksen ja valtion nettolainanottotarve kohoaa jopa 25 mrd. markkaan. Kuntien rahoitusase-

Kuvio 11. Brutto- ja kokonaisveroaste

ma on heikko ja kunnallistalouteen on muodostumassa rahoitusvaje, jota tähän mennessä suunnitellut budjetoitujen menojen

leikkaukset parilla prosentilla eivät riitä poistamaan.

Vuonna 1992 julkisen sektorin rahoitusali jäämät syvenevät edelleen. Vaikka kokonaistuotannon supistuminen päättyy, veropohjat heikkenevät edelleen. Menopaineita pitää yllä työttömyyden lisääntyminen edelleen. Sekä valtio että kunnat tehostavat olennaisesti säästötoimiaan. Valtion budjet-tiesityksessä menot eivät kasva reaalisesti juuri lainkaan. Myös kuntien menojen reaali-kasvun arvioidaan jäävän vähäiseksi. Tiukasta menolinjasta huolimatta valtion nettorahoitustarve kohoaa $31\frac{1}{2}$ mrd. markkaan. Julkisyhteisöjen rahoitusali jäämä syvenee suhteessa kansantuotteeseen suuremmaksi kuin koskaan viimeisen 30 vuoden aikana. Erityisen ongelmallista on, että velan myötä korkomenot kasvavat nopeasti, mikä muuttaa suhdannelamasta synty-nyttä julkisen sektorin rahoitusali jäämää rakenteelliseksi.

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1990* mrd. mk	1988	1989* määrän muutos, prosenttia	1990*	1991**	1992**
Bruttokansantuote markkinahintaan	525	5,4	5,4	0,4	-5	0
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	126	11,1	8,8	-1,0	-11	-2 1/2
Kokonaistarjonta	651	6,7	6,2	0,1	-6 1/2	-1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti	119	3,7	1,6	1,8	-7	4 1/2
Kulutus	384	4,3	3,8	1,5	-2	-1/2
yksityinen	274	5,0	4,2	0,5	-3	-1/2
julkisen	111	2,4	2,6	4,4	1 1/2	0
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	138	10,5	14,1	-5,0	-13	-7
yksityinen	121	12,5	16,3	-7,1	-14 1/2	-7 1/2
julkisen	17	-1,8	-1,9	12,7	-2 1/2	-3
Varastojen muutos ¹⁾ (ml. tilastollinen ero)	9	1,5	0,9	-0,1	-1 1/2	0
Kokonaiskysyntä	651	6,7	6,2	0,1	-6 1/2	-1/2
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	532	7,6	7,4	-0,4	-6 1/2	-2
	1990* osuus %	1988	1989* hinnan muutos, prosenttia	1990*	1991**	1992**
Bruttokansantuote markkinahintaan	80,6	6,9	6,8	5,2	4 1/2	2 1/2
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	19,4	1,1	5,4	1,3	0	2 1/2
Kokonaistarjonta	100,0	5,6	6,4	4,5	4	2 1/2
Tavaroiden ja palvelusten vienti	18,3	4,8	5,7	0,3	-1/2	2 1/2
Kulutus	59,0	5,1	5,8	6,6	6	3
yksityinen	42,1	4,6	5,2	5,8	5	3
julkisen	17,0	6,6	7,5	8,3	7 1/2	2 1/2
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	21,2	7,7	8,5	5,8	2	2
yksityinen	18,6	7,9	8,6	5,8	2	2
julkisen	2,6	6,9	7,3	5,8	2 1/2	1 1/2
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	1,5	..	..	..	..	..
Kokonaiskysyntä	100,0	5,6	6,4	4,5	4	2 1/2
kotimainen kysyntä (ml. tilastollinen ero)	81,7	5,7	6,4	5,5	5	2 1/2

¹⁾ Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

Talouspolitiikan ongelmia

Kansantalous on ajautunut syvimpään sodan jälkeiseen lamaan. Tuotannon jyrkkä supistuminen on nopeasti heikentänyt työllisyyttä ja työttömyys lisääntyy ennennäkemättömällä nopeudella. Kauppatase tosin vahvistuu, mutta vaihtotaseen alijäämä pysyy suurena ja ulkomainen velkaantuminen kasvaa vuosina 1991 ja 1992 tuntuvasti. Valtion menot lisääntyvät mm. nopeasti kasvavien työllisyysmenojen vauhdittamana tänä vuonna nimellisesti peräti 17 %, kun taas verotettavien tulojen ja kysynnän kasvun hidastuminen kaventaa tuloja. Finanssipolitiikka onkin varsin elvyttävää kotimaisen kysynnän suhteen. Talouden avoimen sektorin toimintaedellytyksiä raskauttaa kuitenkin huono reaalin ja hintakilpailukyky. Lisäksi julkisen talouden paisuva lainanotto lisää kotimaisten korkojen nousupaineita.

Vaikka kustannusten nousu on kuluvan vuoden aikana hidastunut, kohenee yritysten kannattavuus laimean kysynnän kasvun ja vientihintojen heikkouden vuoksi kovin hitaasti.

Talouden nykytila on tulos pitkään jatkuneiden ongelmien kasautumisesta ja siten sangen vaikeasti korjattavissa. Voimavarat ovat viime vuosina liiaksi suuntautuneet kilpailulta suojatulle sektorille samalla, kun ulkomaankauppaa käyvän sektorin kilpailukyky on rapautunut. Lisäksi, kun yritykset ovat kokeneet tuotantomahdollisuuksien kotimaassa heikkenevän, ovat ne entistä enemmän siirtäneet tuotantoa ulkomaille, mikä on osaltaan vähentänyt kotimaahan suunnattuja investointeja. Teollisuuden osuus kokonaistuotannosta onkin voimakkaasti supistunut.

Edessä oleva integraation syveneminen ja kesäkuussa toteutettu markan vaihtoarvon

kytkeminen EY:n valuuttayksikköön ecuun markan vaihtoarvoa muuttamatta asettavat kovat vaatimukset noudatettavalle talous- ja tulopolitiikalle.

Euroopan yhdentyminen korostaa markkinoiden merkitystä talouden ohjaajana. Talouden suljettua sektoria on syytä avata määrätietoisesti kilpailulle ja purkaa erilaiset sääntelyjärjestelmät. Tuonnin tai tänne suuntautuvien investointien esteitä on samoin vähennettävä. Paineet toiminnan tehostamiseen julkisella sektorilla ja tehtäväjaon tarkentamiseen yksityisen sektorin kanssa kasvavat.

Keskeistä kansantalouden lähivuosien kehityksen kannalta on, että kustannuksia ja hintoja kyetään alentamaan suhteessa kilpailijamaihin riittävän nopeasti ja tuntuvasti. Tavoite saavutetaan parhaiten eri tulonsaaja- ja yhteiskuntaryhmien yhteistyöllä. Viivyttelyyn ei ole varaa, sillä tuotanto ja työllisyys heikkenevät nopeasti ja vielä korjattavissa olevat tuotannon ja työllisyyden menetykset saattavat muuttua pysyviksi.

Julkisten menojen määrän kasvu on mitä pikimmin pysäytettävä talouden rakenteiden tervehtyttämiseksi. Jo tehtyjen päätösten seurauksena finanssipolitiikan elvyttävä vaikutus jatkuu vielä v. 1992. Vaikutus kohdistuu entistä enemmän yritysten toimintaedellytysten kohentamiseen.

Talouspolitiikan linjan toteuttamiseksi valtiontalouden menot eivät saa lähivuosina kohota määrällisesti lainkaan. Tarvittavien säästöjen aikaansaamiseksi on tehtävä muutoksia lakeihin, jotka on laadittu nykyistä paljon suotuisampien taloudellisten kehitysnäkymien valossa. Menoja lisäävistä uudistuksista on luovuttava, mikäli niitä ei

voida toteuttaa menoja uudelleen kohdentamalla. Myös kunnallistaloudessa, jossa henkilöstön lisäys on kansantalouden voimavaroihin nähden ollut liian suuri, on to-

teutettava tiukkoja säästötoimia ja noudatettava maltillisuutta veroäyrin korotuksissa.

Kehitysnäkymät vuoteen 1995

Taloukasvun Suomen viennin päämarkkina-alueella Länsi-Euroopassa arvioidaan elyvän ja olevan keskipitkällä aikavälillä noin 2½ % vuodessa. Tästä huolimatta jää taloutemme kehitys 1990-luvun alkupuoliskolla totuttua selvästi heikommaksi. Tähän on syynä ensiksikin voimakkaasti kasvanut ulkomainen nettovelka, jonka hoitokulut vievät merkittävän osan tuloista. Toinen keskipitkän ajan kehitystä heikentävä tekijä on tärkeimpiä kilpailijamaita selvästi korkeampi kustannus- ja hintataso.

Kansantalouden vuodesta 1991 vuoteen 1995 ulottuva ns. peruslaskelma (taulukko) edustaa kehitystä, jossa julkisten menojen hillinnässä ja tulopolitiikassa onnistutaan aikaisempaan kehitykseen verrattuna suhteellisen hyvin. Huonon lähtötilanteen vuoksi kansantalouden kansainvälinen kilpailukyky pysyy kuitenkin heikkona. Vaikka peruslaskelmassa vienti lisääntyy tuontia nopeammin, kansantalous velkaantuu ulkomaille edelleen ja samalla velka kasvaa selvästi yli aikaisemmin korkeimpana mahdollisena pidetyn tason. Kun myös työttömyys on korkea, kansantalouden kehityksen olisi muututtava olennaisesti, jotta se olisi kestäväällä pohjalla.

Jos lamavuosi 1991 lisätään tarkastelujaksoon, jää kokonaistuotannon keskimääräinen vuosikasvu 1991—1995 vajaaseen puoleen prosenttiin.

Kansantalouden kehitys peruslaskelman mukaan

	Keskimäärin 1992–1995 %
Kasvu	
Bruttokansantuote	2,1
Yksityinen kulutus	2,1
Investoinnit	1,4
Vienti	3,7
Tuonti	2,4
Kuluttajahinnat	3,7
Taso	
Työttömyysaste, %	11
Vaihtotase, mrd. mk	— 23
Julkisen sektorin rahoitusylijäämä, mrd. mk	— 32
Ulkomainen nettovelka/BKT v. 1995, %	38

Keskipitkän ajan talouskehityksen perusongelma on Suomen taloudellisen tasapainottomuuden vahvasti rakenteellinen luonne. Liian suureksi päässyt velkaantuminen ei ole alenemassa, mikä rajoittaa kotimaista kysyntää ja työttömyyden vähenemistä. Palaaminen kestäväälle työllisyydelle selvästi kohentavalle uralle edellyttää kilpailukyvyyn parantamista palkkasopeutuksen ja kotimaisen suhteellisen kustannustason alenemisen avulla.

Kustannusten alentaminen eduksi kansantaloudelle

Keskipitkän aikavälin kehitysnäkymät ovat Suomen kansantaloudessa hyvin vaikeat. Velkaantuminen ulkomaille jatkuu suurena ja työttömyys säilyy korkeana. Ulkomaisen velkaantumisen suhteen kansantalous toimii yhä enemmän riskirajoilla; rahoituksen kallistuminen heikentäisi kansantalouden kehitystä entisestään. Tärkeänä syynä kansantalouden tasapainottomuusongelmiin on maamme korkea kustannustaso.

Kehityksen kääntämiseksi ja luottamuksen palauttamiseksi on esitetty kaikkia tuloja ja kustannuksia tasapuolisesti leikkaavaa yhteiskuntasopimusta. Seuraavalla teknisellä laskelmalla pyritään valaisemaan laajan ratkaisun vaikutusten suuntia ja suuruusluokkaa. Korostettakoon, että laskelma on esimerkinomainen.

Kustannusten alentamisen vaikutuksia arvioidaan vertaamalla sen toteutuessa syntyvää kehitystä edellä esitettyyn keskipitkän ajan peruslaskelmaan. On kuitenkin huomattava, että jo ensi vuoden tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyy eräitä kustannussäästöjä, jotka on otettu huomioon myös peruslaskelmassa. Tämä pienentää vaikutuksista saatuja arvioita.

Laskelmassa oletetaan, että nimellispalkkataso on vuodesta 1992 lähtien 4 % ja vuodesta 1993 lähtien 10 % alempi kuin peruslaskelmassa. Maataloustulo ja kantohinnat alenevat myös 10 % peruslaskelmaan verrattuna. Syntyvät kustannussäästöt heijastuvat täysimääräisesti kansantalouden suljetun sektorin hintatasoon ja lisäksi kilpailua tehostavin toimin saadaan näitä hintoja alenemaan 1 %. Korkotason on arvioitu alenevan runsaan prosenttiyksikön peruslaskelmaan verrattuna. Palkkojen ja hintojen aleneminen peruslaskelmasta vaikuttaa sosiaaliturvaetuksiin sekä valmisteveroihin ja valtion maksuihin. Aravamäärärahoja on lisätty vuosina 1992 ja 1993. TEL-maksujen nousupaine v. 1993 on siirretty vakuutettujen maksettavaksi.

Tällaisen toimenpidekokonaisuuden keskeiset vaikutukset on esitetty seuraavassa taulukossa.

Kustannusten alentamisen vaikutukset poikkeamina peruslaskelmasta¹⁾

	1992	1993	1994	1995
Bruttokansantuote, %	0,6	0,7	1,2	1,8
Tuonti, %	0,1	— 1,0	— 1,3	— 0,6
Vienti, %	0,0	2,2	4,2	5,6
Yksityinen kulutus, %	— 0,6	— 2,0	— 2,1	— 1,9
Investoinnit, %	2,8	2,5	2,6	3,4
Kuluttajahinnat, %	— 3,7	— 8,0	— 8,2	— 8,1
Vaihtotase, mrd. mk	0,4	4,2	8,4	10,8
Työttömyysaste, %-yks.	— 0,3	— 0,7	— 1,4	— 2,0
Julkisen sektorin rahoitusylijäämä, mrd. mk	0,5	0,9	2,8	4,0

¹⁾ Vaikutuslaskelmat on tehty valtiovarainministeriön KESSU IV -mallilla.

Kustannustason leikkaus johtaisi jo v. 1992 runsaan $\frac{1}{2}$ prosentin tuotannon kasvuun. Ero peruslaskelmaan lisääntyisi jatkuvasti ja olisi v. 1995 lähes 2 %. Tämän vuoksi myös työttömyysaste alentuisi, vaikka jäisi edelleenkin varsin korkeaksi. Kun vienti lisääntyisi selvästi ja tuonti vähenisi lievästi, tavaroiden ja palvelusten tase paranisi olennaisesti. Vaihtotaseen alijäämä jäisi kuitenkin yhä suureksi.

Kattava tulosopimus voisi elvyttää talouskasvua nopeamminkin kuin mitä mallilaskelma osoittaa, koska se voisi palauttaa yrittäjien luottamuksen talousnäkökymien paranemiseen ja talouskehityksen hallittavuuteen. Tällaisten vaikutusten vuoksi tuotannon kasvun lisääntyminen ja työllisyyden paraneminen voisi jo v. 1992 olla selvästi esitettyä suurempi.

Julkisen talouden asemaa sopimus parantaisi suhteellisen vähän, sillä menojen ohella toisaalta myös tulot alentuisivat. Kokonaisvaikutus olisi kuitenkin positiivinen kansantalouden tilan parantumisen vuoksi.

Sopimus leikkaisi kotitalouksien välittömiä kulutusmahdollisuuksia suhteessa peruslaskelmaan, jossa palkat ja muut tulot lisääntyisivät nopeammin. Tätä vaikutusta vaimentaisi kuitenkin merkittävästi ennen muuta alentunut inflaatio, mutta myös työllisyyden koheneminen. Kulutuksen tason lasku olisikin suhteellisen pieni verrattuna nimellistulojen alenemiseen. Tuotannon elpymässä ero alkaisi lisäksi vähitellen pienetä.

Toisaalta on huomattava, ettei peruslaskelman mukainen kehitys ole pitkällä aikavälillä kestävällä pohjalla, koska tasapainottomuudet ovat liian suuria. Kustannusten alentaminen on välttämätöntä, jotta kansantalous alkaisi palautua tasapainoisen kehityksen uralle.

Kustannuksia alentavan sopimuksen seuraukset näyttäisivät siten kokonaisuutena suotuisilta. Suotuisten tulosten toteutumisen edellytyksenä kuitenkin on, etteivät esim. kustannus- ja hintaliukumit mitätöi sopimuksen vaikutuksia.

Tulokset osoittavat myös, että vaikka tehokas kustannuksia alentava toimenpidekokonaisuus vähentää merkittävästi kansantalouden ongelmia, se ei poista niitä. Euroopan yhdentyessä tarvitaan jatkuvaa määrätietoista kansantalouden kilpailukykyä parantavaa talouspolitiikkaa. Pitemmän päälle menestys edellyttää kansantalouden rakenteellista uudistumista.

2 Kansainvälinen talous

Kokonaistuotanto ja -kysyntä

OECD-maissa taantuma

OECD-maat ajautuivat taantumaan v. 1990. Bruttokansantuote tosin lisääntyi OECD-maissa keskimäärin vielä 2,6 %, mutta loppuvuonna tuotannon kasvu monissa maissa joko pysähtyi tai tuotanto jopa väheni.

Maittaiset tuotannon kasvuerot suurenevät. Yhdysvalloissa bruttokansantuote lisääntyi 0,9 %, Länsi-Euroopassa 2,8 % ja Japanissa 5,6 %. Kasvua ylläpiti kotimainen kysyntä, erityisesti investoinnit. Muut kuin asunointinvestoinnit lisääntyivät 5 %. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastui keskimäärin 2,4 prosenttiin.

Tavaratuonnin määrä kasvoi OECD-maissa keskimäärin viime vuonna 5,3 %. Tavaravienti lisääntyi 5,1 %. Yhdysvaltain tavaravienti lisääntyi 8,5 %, mutta Länsi-Euroopan vain 4,1 %. Japanin vienti kasvoi 5,6 %.

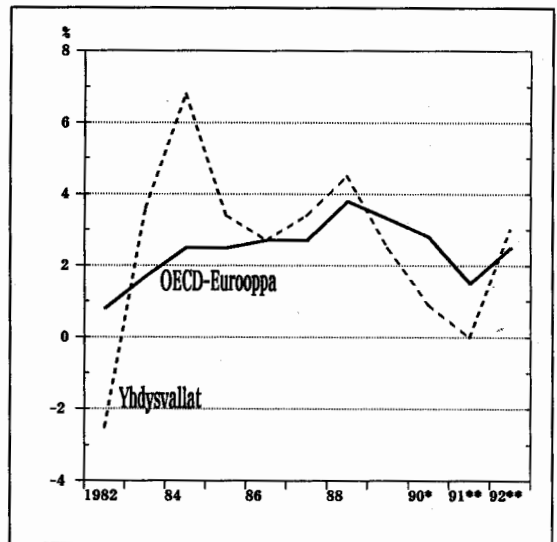
Inflaatio eteni hieman edellisvuotista nopeammin. Työttömyysaste aleni vielä, mutta reaaliensiodien nousu hidastui. Yritysten kannattavuus heikkeni. Talouksien ulkoinen tasapaino kohentui.

Suhdanteiden heikkeneminen alkoi Yhdysvalloissa jo v. 1989, mutta Länsi-Euroopassa vasta vuoden 1990 puolella. Pitkään jatkuneen korkeasuhdanteen taittoi ennen muuta talouspolitiikan kiristäminen. Varsinkin korkotaso nousi monissa maissa huomattavasti. Persianlahden kriisi nopeutti ja syvensi taantumaa kohonneen raakaöljyn hinnan ja ennen kaikkea kotitalouksien

ja yritysten luottamuksen heikkenemisen kautta. Yritykset lykkäsivät investointiaan ja kotitaloudet rajoittivat kulutustaan.

Sodan päättymisen jälkeen yritysten ja kotitalouksien luottamus on palautunut suunnilleen sotaa edeltäneelle tasolle. Se ei vielä välttämättä käynnistä varsinaista noususuhdannetta; luottamuksen muutosten vaikutus talouteen tuskin on symmetrinen — sen kohentuminen heijastunee hitaammin talouteen kuin heikkeneminen.

Kuvio 12. Bruttokansantuote Yhdysvalloissa ja Länsi-Euroopassa määrän muutos

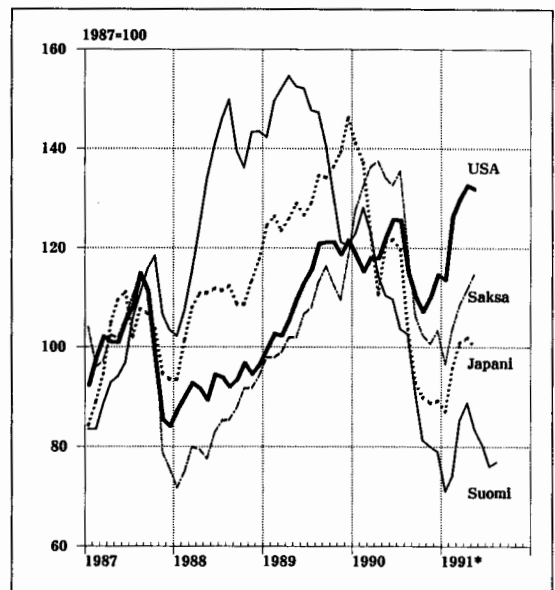
2. Bruttokansantuotteen määrä eräissä maissa

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	muutos, prosenttia					
EY	3,9	3,4	2,8	1 1/2	2 1/2	2,3
Alankomaat	2,7	4,0	3,5	2	2 1/2	1,8
Belgia	4,6	4,0	3,5	2	2 1/2	2,0
Iso-Britannia	4,2	1,9	0,6	—2	1 1/2	2,5
Italia	4,1	3,0	2,0	1 1/2	2 1/2	2,3
Ranska	4,2	3,9	2,8	1 1/2	2 1/2	2,3
Saksan liittotasavalta	3,7	3,8	4,5	2 1/2	2	2,2
Tanska	0,9	1,1	1,6	1	2	2,0
EFTA	2,8	3,1	1,9	0	1 1/2	2,4
Itävalta	3,9	4,0	4,6	3	3	2,2
Norja	—0,5	0,4	1,8	2 1/2	3	2,5
Ruotsi	2,3	2,1	0,3	—1	1/2	1,9
Suomi	5,4	5,4	0,4	—5	0	3,2
Sveitsi	2,9	3,5	2,6	1	1 1/2	2,1
OECD-Eurooppa	3,8	3,3	2,8	1 1/2	2 1/2	2,3
Japani	6,2	4,7	5,6	3 1/2	3 1/2	4,3
Yhdysvallat	4,5	2,5	0,9	0	3	2,7
OECD	4,5	3,3	2,6	1	3	2,9
OECD Suomen vuoden 1990 vienti- osuuksilla painotettuna	3,3	2,8	2,1	1/2	2	2,3

Kotitaloudet ja yritykset velkaantuivat viime korkeasuhdanteen aikana runsaasti. Uuden noususuhdanteen käynnistymistä saattaakin viivyttaa halu pienentää velkaintoa ennen uusia investointeja ja hankintoja. Pitkien korkojen korkeus osoittaa inflaatio-odotusten säilyneen korkeina OECD-alueella.

Suhdannenousun merkkejä on kuitenkin jo jossain määrin näkyvissä. Pörssikurssit kohosivat alkuvuonna, joskin kesän aikana niiden kehitys on ollut epävakaista. Kokonaistuotannon lasku pysähtyi Yhdysvalloissa tämän vuoden toisella neljänneksellä. Lyhyet korot ovat yleisesti alentuneet ja palkkapaineet lievästi vaimentuneet. Varastojen paisuminen vältettiin laskusuhdanteen aikana ja finanssipolitiikassa on annettu automaattisten stabilaattorien toimia.

Kuvio 13. Pörssikurssit eräissä maissa

3. Huoltotase-erät Yhdysvalloissa, Japanissa ja Länsi-Euroopassa

	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat					
yksityinen kulutus	3,6	1,9	1,0	0	2½
julkinen kulutus	0,2	2,3	2,8	1	-½
kiinteän pääoman bruttomuodostus ¹⁾	5,6	1,6	-0,1	-7	7
kotimainen kysyntä	3,3	1,9	0,5	-1	3½
tavaroiden ja palvelusten vienti	18,3	11,0	6,2	4½	7
tavaroiden ja palvelusten tuonti	7,1	6,0	2,9	-½	8
bruttokansantuote	4,5	2,5	0,9	0	3
Japani					
yksityinen kulutus	5,2	4,4	4,0	3	3½
julkinen kulutus	2,2	2,1	1,4	2½	1½
kiinteän pääoman bruttomuodostus	11,9	8,9	10,8	5	4
kotimainen kysyntä	7,6	5,7	5,8	3½	3½
tavaroiden ja palvelusten vienti	10,7	15,0	10,7	4½	6½
tavaroiden ja palvelusten tuonti	21,3	22,1	11,7	5	7
bruttokansantuote	6,2	4,7	5,6	3½	3½
Länsi-Eurooppa					
yksityinen kulutus	3,6	2,8	3,0	2	2½
julkinen kulutus	2,1	0,6	2,3	1½	1½
kiinteän pääoman bruttomuodostus	8,0	6,5	3,6	0	3
kotimainen kysyntä	4,4	3,4	2,9	1½	2½
tavaroiden ja palvelusten vienti	5,6	8,2	6,4	5½	6½
tavaroiden ja palvelusten tuonti	8,0	8,5	6,7	5	6
bruttokansantuote	3,8	3,3	2,8	1½	2½
Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.					
¹⁾ Yksityinen.					

Suhdanteet alkavat kohentua loppuvuodesta

Kokonaistuotannon kasvu jää v. 1991 OECD-maissa keskimäärin yhteen prosenttiin. Japanissa kasvu yltää 3½ prosenttiin ja Länsi-Euroopassa 1½ prosenttiin. Yhdysvalloissa tuotanto ei tänä vuonna keskimäärin kasva lainkaan. Suomen viennille tärkeissä maissa Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa kokonaistuotanto vähenee. Noususuhdanne käynnistyy Yhdysvalloissa ku-

luvan vuoden aikana, mutta Länsi-Euroopassa varsinaisesti vasta ensi vuoden puolella.

Vuonna 1992 kokonaistuotannon kasvu nopeutuu OECD-maissa. Suhdannous on kuitenkin varsin epävakaalla pohjalla. Yhdysvalloissa kasvu yltäne kolmeen prosenttiin. Länsi-Euroopassa kasvu jää tätä hitaammaksi, kun talouspolitiikka kiristyy Saksassa. Taantuma alkaa väistyä kuitenkin Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa.

4. Investointiaste¹⁾ eräissä maissa

	1988	1989	1990* prosenttia	1991**	1992**
Yhdysvallat ²⁾	17,1	16,6	16 1/2	15	16
Japani	30,5	32,1	33 1/2	34	34 1/2
Iso-Britannia	19,2	19,6	19	17 1/2	17 1/2
Ranska	20,5	20,8	21	21	21
Saksan liittotasavalta	19,7	20,5	21 1/2	22	22
Norja	29,1	27,2	19	18 1/2	19
Ruotsi	19,7	21,2	21	19 1/2	18 1/2
Suomi	25,2	27,7	26 1/2	23 1/2	22
Tanska	18,3	18,2	17 1/2	16 1/2	16 1/2
OECD-Eurooppa	20,7	21,2	21 1/2	21	21
OECD	20,8	21,1	21	20 1/2	21

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus, prosenttia bruttokansantuotteesta.

²⁾ Yksityinen.

Aasiassa kasvu yhä nopeaa

Kaakkois-Aasian ns. dynaamisten talouksien (Thaimaa, Malesia, Singapore, Etelä-Korea ja Hongkong) kasvu on viime vuosina jonkin verran hidastunut aiemmasta yli 10 prosentin vauhdista. Vientikysynnän laimeneminen ja kustannusten nopea nousu on heikentänyt niiden vientimenestystä ja pienentänyt vaihtotaseiden ylijäämiä. Myös talouspolitiikkaa on kiristetty liiallisen kotimaisen kysynnän hillitsemiseksi. Kokonaistuotannon kasvu hidastunee tänä vuonna edelleen läntisten teollisuusmaiden — erityisesti Yhdysvaltain — taantuman vuoksi. Voimakas kotimainen kysyntä pitää kokonaistuotannon kasvun kuitenkin OECD-maihin verrattuna varsin nopeana. Bruttokansantuote lisääntyy tänä vuonna 7 % ja kasvaneen ensi vuonna liki samaa vauhtia. Vaihtotaseiden ylijäämät pienentyvät edelleen. Kuluttajahinnat kohoavat tänä vuonna yli 8 % ja ensi vuonna 7 1/2 %.

Kiinan talous on elpymässä. Tiukka talouspolitiikka hidasti inflaatiouvahdin viime vuonna kahteen prosenttiin ja vaihtotase

muuttui ylijäämäiseksi. Talouspolitiikkaa on viime aikoina kevennetty ja valuutta devalvoitu. Talouden elpyminen jatkunee tänä ja ensi vuonna.

Intiassa epävakaa poliittinen tilanne heikentää talouskehitystä. Maan ulkoinen velkaantuminen on lisääntynyt ja julkisen talouden alijäämä kasvanut. Hitaan taloudellisen kasvun kausi jatkunee lähiaikoina.

Latinalaisessa Amerikassa hidasta kasvua

Latinalaisen Amerikan maiden taloudellinen menestys on ollut viime vuosina varsin epäyhtenäinen. Meksiko on onnistunut jossain määrin inflaation hillinnässä ja julkisen velan pienentämisessä. Kokonaistuotanto lisääntyi viime vuonna 4 %. Chilessä on tuotannon kasvu hidastunut. Argentiinan pääongelmana on inflaatio, jota julkisen talouden alijäämäisyys on ruokkinut. Brasiliassa kokonaistuotanto aleni viime vuonna 4 1/2 %, kun rahapolitiikkaa tiukennettiin. Inflaatio on kuitenkin edelleen nopeaa.

Lukuisissa Latinalaisen Amerikan maissa on viime aikoina pyritty raivaamaan esteitä erityisesti alueen sisäisen kaupan tieltä. Lähivuosina Latinalaisen Amerikan ongelmia säilyvät velkajärjestelyistä huolimatta ulkomaisen velan hoitomenot ja talouksien inflaatioherkkyys. Talouksien vakauttamiseksi tarvittavalla pitkäaikaisella vakautuspolitiikalla ei ole useinkaan ollut riittävää ja tarpeeksi pitkäaikaista poliittista kannatusta. Reaalipalkkasopeutus on jäänyt yleensä kesken.

Neuvostoliitossa sekä Keski- ja Itä-Euroopassa tuotannon väheneminen jatkuu

Kokonaistuotanto väheni Neuvostoliitossa sekä Keski- ja Itä-Euroopan maissa viime vuonna keskimäärin yli 5 %. Työttömyys lisääntyi ja inflaatio kiihtyi Puolaa lukuun ottamatta. Maiden keskinäinen kauppa on romahtanut vaihdettavien valuuttojen käytön myötä, mutta Romaniaa lukuun

ottamatta kauppa OECD-maiden kanssa on lisääntynyt tuntuvasti.

Talou uudistuksissa pisimmälle ovat ehtineet Puola, Unkari sekä Tšekien ja Slovaakien tasavalta. Olosuhteet ovat näissä maissa vakiintuneet siinä määrin, että niihin on alkanut virrata suoria sijoituksia. Talouspolitiikka on vakiintumassa ja yritysten toimintapuitteiden ennustettavuus paranemassa, mikä luo edellytyksiä tuotannon kasvun käynnistymiselle.

Muissa alueen maissa (Neuvostoliitossa, Bulgariassa ja Romaniassa) on irtaantuminen keskusjohtoisesta järjestelmästä ollut hitaampaa ja olosuhteet ovat epävakait. Yritysten toiminnalle välttämättömät institutionaaliset puitteet puuttuvat ja taloudellinen lainsäädäntö muuttuu jatkuvasti.

Neuvostoliitossa kokonaistuotanto vähentyy tänä vuonna ainakin 8 %. Supistuminen kiihtyy ensi vuonna, samoin inflaatio.

5. Kokonaistuotanto Keski- ja Itä-Euroopan maissa sekä Neuvostoliitossa

	1989	1990*	1991**	1992**
		määrän muutos, prosenttia		
Bulgaria	— 0,4	— 13,6	— 11	..
Puola	— 0,2	— 13,0	2	4
Romania	— 7,9	— 10,5	..	..
Tšekien ja Slovaakien tasavalta	1,0	— 3,1	— 9	— 2
Unkari	— 0,2	— 5,0	— 3	1 1/2
Yhteensä	— 0,2	— 9,6	..	..
Neuvostoliitto	2,4	— 4,0	— 8	..
Yhteensä	1,9	— 5,2	..	..

Lähde: OECD.

Talouspolitiikka

Finanssipolitiikka kiristyy

Julkisen sektorin rahoitustasapainon kohe-
neminen taittui OECD-maissa viime vuon-
na, kun tuotannon kasvun heikkeneminen
hidasti tulojen lisäystä ja alkoi lisätä työllis-
tämismenoja. Vajetta kasvatti erityisesti
Yhdysvaltain ja Saksan alijäämien syvene-
minen. Yhdysvaltain vajeen paisumisen syynä
oli matalasuhdanteen ohessa Persialahden
kriisin aiheuttamat menot ja pankkijärjes-
telmän tukitoimet. Saksassa menoja puoles-
taan lisäsi yhdistyminen. Julkisen velan
kansantuoteosuus on kääntynyt nousuun
useissa maissa.

Finanssipolitiikka muuttui OECD-alueella
lievästi kasvua tukevaksi viime vuonna, kun
vajeiden annettiin syvetä eikä niitä pyritty
täysimääräisesti korjaamaan verotusta ki-
ristämällä tai menoja leikkaamalla. Vaje
suureni suhdannetekijöiden lisäksi päätös-
peräisesti vain Australiassa, Belgiassa ja
Suomessa.

Tänä vuonna finanssipolitiikka on OECD-
maissa suunnilleen neutraalia, kun budjetti-
politiikkaa kiristetään vajeiden supistami-
seksi. Ensi vuonna finanssipolitiikka on
jälleen kasvua rajoittavaa OECD-alueella.
Merkittävästi se tukee kasvua enää Pohjois-
maissa paitsi Tanskassa. OECD:n jäsen-
maista ainoastaan Ruotsissa ja Suomessa
valtionalouden alijäämä suhteessa kansan-
tuotteeseen kasvaa, vieläpä tuntuvasti.

Budjettitalouden rahoitusaseman kohentu-
minen viime vuosina on osittain perustunut
menojen siirtoon budjetin ulkopuolelle.
Nämä usein vajavaisesti katetut menot ja
erilaiset takuut ovat muodostumassa hallit-
semattomaksi riskiksi julkisen talouden
hoidossa. Julkisen velan suhde kokonais-
tuotantoon on nousemassa monissa maissa
varsin korkeaksi.

OECD:n sihteeristön laskelmien mukaan
julkisen sektorin tulojen suhde tiedossa
oleviin menoihin on huonontumassa. Yhä
useammassa maassa menojen kasvu uhkaa
lisätä julkista velkaa keskipitkälläkin aika-
välillä, mikäli menoperusteisiin ei puututa
tai verotusta kiristetä.

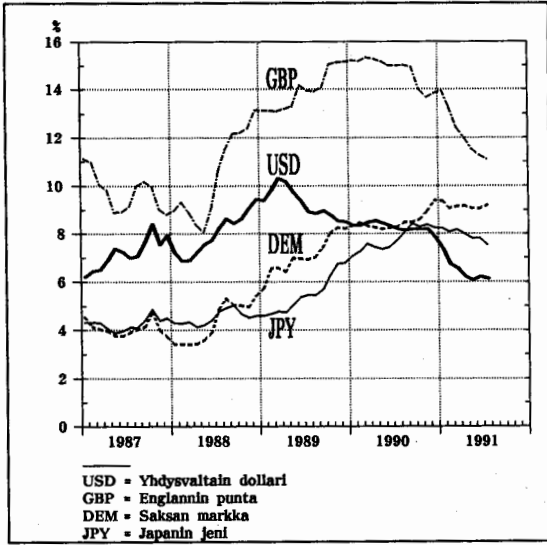
Meneillään oleva taantuma osoittaa, että
OECD-maissa on pitkälti luovuttu aktiivi-
sista pyrkimyksistä tasata suhdanteita fi-
nanssipolitiikan avulla. Taantumaa ei pyri-
tä lievittämään keventämällä finanssipoli-
tiikkaa — ainoastaan automaattisten stabi-
laattoreiden annetaan toimia. Niidenkin
vaikutusta pienennetään useissa maissa
kiristämällä finanssipolitiikkaa matalasuh-
danteen aikana päätösperäisesti. Markkina-
voimille annetaan yhä enemmän tilaa, kos-
ka finanssipolitiikan ajoitus suhdanteiden
mukaan usein on epäonnistunut. Finansi-
politiikassa korostuvat keskipitkän ajan
tavoitteet.

Inflaation torjunta keskeistä rahapoli- tiikassa

Rahapolitiikan tiukkuus vastaa OECD-
alueella kutakuinkin suhdannetilannetta ja
vaihtelee maittain siitä riippuen, missä
suhdannevaiheessa talous on. Rahapolitiik-
kaa on kevennetty ja korot ovat laskeneet
maissa, jotka ovat olleet taantumassa jo
jonkin aikaa. Etenkin Japanissa ja Saksassa
kysyntä on edelleen voimakasta ja rahapo-
litiikka tiukkaa.

Lyhyet korot ovat laskeneet viimevuotisesta
tuntuvasti Yhdysvalloissa, Isossa-Britan-
niassa, Kanadassa ja Ranskassa, mutta nous-
seet Saksassa. Pitkät korot ovat laskeneet
lyhyitä korkoja huomattavasti hitaammin,
mikä heijastellee inflaatio-odotusten sit-

Kuvio 14. Eurotalletusten kolmen kuukauden korot

keyttä. Yhdysvalloissa julkisen talouden kasvava lainanottotarve pitää pitkiä korkoja ylhäällä.

Rahapolitiikassa on odotettavissa tänä ja ensi vuonna vain vähäisiä muutoksia. Korot voivat laskea lähinnä Pohjois-Amerikassa ja

Japanissa, mikäli inflaatio-odotukset alenevat ennakoidulla tavalla. Saksassa korkoja on sitä vastoin nostettu inflaation painamiseksi nykyistä huomattavasti alemmalle tasolle. Saksan korkotason nousu heijastuu koko ecu-alueelle, mikä rajoittaa korkojen alentamismahdollisuuksia Euroopassa.

Mahdollisuudet elvyttää suhdannekehitystä rahapolitiikan keinoin ovat lähes koko OECD-alueella tällä kertaa heikot. Viime korkeasuhdanne ylikuimensi erityisesti rahoitusmarkkinoita. Rahapolitiikan keventäminen tuskin lisäisi lainanottohalukkuutta. Lainanottohalukkuus palanee vasta kun yritysten ja kotitalouksien rahoitusasema on parantunut tuntuvasti nykyisestä. Toisaalta pankkisektori noudattanee varovaista luotonantopolitiikkaa luottotappioiden karsimiseksi.

Valuuttamarkkinat ovat olleet viime aikoina varsin rauhalliset. Suuria paineita valuuttakurssien muutoksiin ei näyttäisi olevan. Pörssikurssit kohosivat alkuvuonna, mutta kesän aikana kehitys on ollut epävarmakaista, mikä heijastellee epävarmuutta noususuhdanteen käynnistymisen suhteen.

Työllisyys

Työttömyysaste aleni v. 1990 OECD-maissa keskimäärin 6,2 prosenttiin. Vuoden loppupuoliskolla työllisyystilanne heikkeni OECD-alueella yleisesti. Monissa maissa korkeasuhdanteen aikana vallinnut ammattitaitoisien työvoiman pula pieneni, kun työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapaino kohentui suhdanteiden heiketessä.

Taantuma nostaa työttömyysasteen tänä vuonna OECD-maissa keskimäärin seitsemään prosenttiin. Ensi vuonna työttömyysaste pysyy suunnilleen tämänvuotisen suuruisena, mikäli suhdannenousu käynnistyy arvioidulla tavalla. Yhdysvalloissa työttömyysaste alenee jälleen v. 1992, mutta nousee vielä hieman Länsi-Euroopassa. Eniten työttömyysaste kohoaa Isossa-Britanniasa, Kreikassa, Ruotsissa ja Suomessa.

6. Työttömyys eräissä maissa

	1988	1989	1990* prosenttia	1991**	1992**
Yhdysvallat	5,5	5,3	5,5	6 1/2	6 1/2
Japani	2,5	2,3	2,1	2	2 1/2
Iso-Britannia	8,2	6,2	5,5	8	9 1/2
Ranska	10,0	9,4	9,0	9 1/2	9 1/2
Saksan liittotasavalta	6,2	5,6	5,1	5	5
Norja	3,2	4,9	5,2	5	4 1/2
Ruotsi	1,6	1,4	1,5	3	3 1/2
Suomi	4,5	3,5	3,4	8	10
Tanska	8,6	9,3	9,6	10	9 1/2
OECD-Eurooppa	9,3	8,5	8,0	8 1/2	9
OECD	6,9	6,4	6,2	7	7

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.

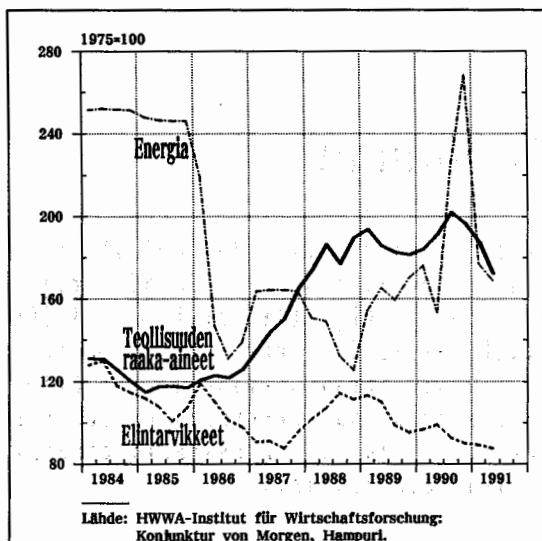
Kustannukset ja hinnat

Persianlahden kriisi kohotti raakaöljyn hintaa viime vuoden loppupuoliskolla. Spot-hinta oli alkuvuonna runsas 20 dollaria tynnyriltä, mutta loppuvuonna keskimäärin yli 30 dollaria tynnyriltä. OECD-maiden tuoman raakaöljyn hinta oli v. 1990 keskimäärin 30 % korkeampi kuin edellisvuonna. Mineraalien ja metallien hinnat sitä vastoin alenivat samoin kuin elintarvikkeiden hinnat.

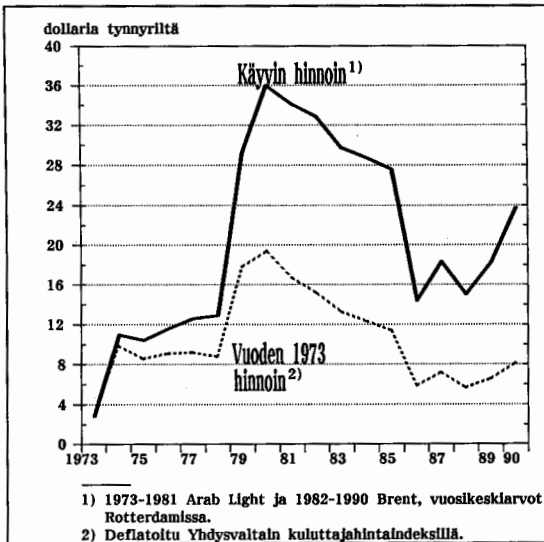
Raaka-aineiden hinnat alentuneet

Tämän vuoden heinäkuun puolivälissä energiaräaka-aineiden hinnat olivat 8 % korkeampia kuin vuotta aiemmin. Muiden kuin energiaräaka-aineiden hinnat olivat sitä vastoin 13 % alempia kuin vuosi sitten. Sekä teollisuus- että elintarvikeraaka-aineiden hinnat ovat laskeneet.

Kuvio 15. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat
dollareina neljännesvuosittain

Kuvio 16. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinta

Raaka-aineiden hintojen lasku pysähtyneen tämän vuoden aikana, kun suhdanteet alkoivat kohentua. Koko vuonna keskimäärin muiden kuin energiaraaka-aineiden dollari-määräiset tuontihinnat laskevat parisen prosenttia. Raakaöljyn hinnaksi on oletettu 19 dollaria tynnyriltä.

Ensi vuonna muiden kuin energiaraaka-aineiden hintojen odotetaan nousevan 3 %. Raakaöljyn hinnan on oletettu pysyvän ennallaan. Edellytyksiä raakaöljyn hinnan alenemisellekin ensi vuoden kuluessa on kuitenkin olemassa, sillä Kuwait on vähitellen palaamassa öljymarkkinoille ja Irak saanee lisääntyvässä määrin lupia myydä öljyä. Neuvostoliiton öljyn vienti supistunee edelleen.

Inflaatio hidastuu hieman

Korkeasuhdanteen taittuminen ei viime vuonna juuri alentanut palkkaineita OECD-alueella. Teollisuudessa keskiansiot nousivat keskimäärin viitisen prosenttia kuten edellisvuonnakin. Samanaikaisesti yksikkötyökustannusten kohoaminen kiihtyi $4\frac{1}{2}$ prosenttiin, kun tuottavuuden kasvu hidastui.

Tämän vuoden alkupuolella nimellispalkkojen nousu on hidastunut vain hieman, koska useimmissa maissa taantuma on lisännyt työttömyyttä varsin vähän. Länsi-Euroopassa yksikkötyökustannukset kohosivat $5\frac{1}{2}$ prosentin vuosivauhtia. Yhdysvalloissa nousuvauhti oli 4 %, mutta Saksassa $6\frac{1}{2}$ %.

Ansiot kohonnevät sekä tänä että ensi vuonna OECD-maissa keskimäärin 4 %. Yksikkötyökustannukset kohonnevät tänä vuonna yhtä paljon kuin ansiotaso. Ensi vuonna yksikkötyökustannusten nousu hidastunee kolmeen prosenttiin tuottavuuden kasvun nopeutuessa.

Tällä kertaa taantuma näyttää jäävän varsin lyhyeksi ja lisäävän useimmissa maissa työttömyysastetta vain vähän, minkä vuoksi palkkaineet eivät monissa maissa juuri alentune. Kokonaistuotannon kasvu alittaa vain lievästi potentiaalisen kasvu-uran ja jo varsin vähäisenkin työllisyystilanteen paraneminen saattaa nostaa palkkaineita. Useissa maissa vallitsee edelleen työmarkkinoilla merkittäviä jäykkyyksiä, vaikka joustavuus lisääntyi 1980-luvulla.

Kuluttajahintojen nousu nopeutui viime vuonna OECD-alueella keskimäärin 4,6 prosenttiin, kun raakaöljyn hinnan kohoamisen annettiin välittyä nopeasti kuluttajahintoihin. Nousevat korot ja hidastuva tuottavuuden kasvu lisäsivät kustannuspaineita monissa maissa. Kysynnän laimenneminen on alkanut jarruttaa hintojen nousua vasta tänä vuonna.

7. Tehdasteollisuuden työkustannukset¹⁾ tuoteyksikköä kohti eräissä maissa

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	muutos, prosenttia					
Yhdysvallat	— 2,4	0,7	0,8	2 1/2	2	0,6
Japani	— 2,4	0,9	2,5	2	1	— 0,5
Saksan liittotasavalta	— 0,4	0,0	3,9	4	3 1/2	2,5
Ranska	— 0,8	— 0,1	4,5	4 1/2	2	5,0
Iso-Britannia	0,7	4,8	7,0	6 1/2	3	3,2
Italia	2,4	7,7	0,8	5	4	7,2
Kanada	3,1	6,2	4,5	3	1 1/2	4,5
Keskimäärin	— 1,1	1,7	2,4	2 1/2	2	1,7
Ruotsi	5,9	9,1	10,4	7	3	6,6
Suomi	2,1	4,8	7,7	3	— 2	3,8

Lähde: OECD, US Bureau of Labor ja kansalliset ennusteet.
¹⁾ Kunkin maan omassa valuutassa laskettuna.

8. Kuluttajahinnat¹⁾ eräissä maissa

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	muutos, prosenttia					
EY	3,4	4,6	4,2	4 1/2	4 1/2	6,1
Alankomaat	0,6	2,1	2,5	3	3 1/2	2,4
Belgia	1,3	3,4	3,5	3 1/2	3 1/2	4,6
Iso-Britannia	5,0	5,6	4,7	6	4 1/2	5,9
Italia	5,3	6,3	6,2	6 1/2	5 1/2	10,0
Ranska	2,7	3,4	3,0	3	3	6,3
Saksan liittotasavalta	1,4	3,0	2,5	4	3 1/2	2,7
Tanska	4,9	5,1	2,6	3	3	6,0
EFTA	4,0	4,7	5,9	6	4	5,7
Itävalta	1,6	2,7	3,1	4	4	3,6
Norja	6,2	4,2	4,3	4	4 1/2	7,5
Ruotsi	6,0	7,2	9,3	9 1/2	4	8,1
Suomi	4,6	5,2	5,8	5	3	6,6
Sveitsi	2,3	3,7	5,4	5	3 1/2	3,5
OECD-Eurooppa	4,3	5,5	5,2	5 1/2	5	6,6
Japani	— 0,1	1,8	2,4	2 1/2	2	1,9
Yhdysvallat	3,9	4,5	5,0	4 1/2	4	4,7
OECD	3,4	4,4	4,6	4 1/2	4	5,0
OECD Suomen vuoden 1990 vienti- osuuksilla painotettuna	3,7	4,7	4,8	5 1/2	4	5,5

Lähde: OECD, kansalliset lähteet ja kansantalousosasto.
¹⁾ Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Muiden tavaroiden ja palvelujen kuin elintarvikkeiden ja energian hintojen nousu on vakiintunut viime vuosina OECD-maissa keskimäärin viiden prosentin paikkeille.

Tänä vuonna kuluttajahinnat kohoavat OECD-maissa keskimäärin $4\frac{1}{2}$ % ja ensi vuonna 4 %. Nopeimmin kuluttajahinnat nousevat edelleen Länsi-Euroopassa.

Maailmankauppa

Maailmankaupan kasvu hidastui viime vuonna viiteen prosenttiin, kun sekä OECD-maiden keskinäisen kaupan että OECD-maiden viennin kasvu alueen ulkopuolelle hidastui. Vuoden 1990 jälkipuoliskolla OECD-maiden keskinäisen kaupan kasvu pysähtyi lähes kokonaan. Vienti alueen ulkopuolelle sen sijaan vilkastui loppuvuonna.

Tänä vuonna maailmankaupan kasvu jäänee kolmeen prosenttiin, kun OECD-maiden keskinäisen kaupan kasvu jää $2\frac{1}{2}$ prosenttiin eli puolittuu edellisvuotisesta. OECD-maiden vienti alueen ulkopuolelle lisääntynee sitä vastoin $5\frac{1}{2}$ %. Tuonnin kasvu alueen ulkopuolisista maista hidastuu taantumana vuoksi. Vuonna 1992 maailmankauppa lisääntynee 6 % kohentuvien suhdanteiden myötä.

Maailmankaupan tasapainottomuudet helpottuivat lievästi viime vuonna. Yhdysvaltain vaihtotaseen alijäämä supistui 99 mrd. dollariin. Japanin ylijäämä pieneni 36 mrd. dollariin ja Saksan ylijäämä 48 mrd. dollariin.

Tänä vuonna Yhdysvaltain ja Saksan vaihtotaseet lähestyvät tasapainoa. Liittolais-

mailta saatu tuki Persianlahden sotakuluihin parantaa Yhdysvaltain vaihtotasetta. Saksan vaihtotaseen ylijäämää pienentää puolestaan Saksojen yhdistymisestä aiheutunut tuonnin paisuminen. Japanin vaihtotaseen ylijäämä kääntyyneen sitä vastoin uudelleen kasvuun. Ensi vuonna Yhdysvaltain vaihtotaseen arvioidaan uudelleen heikkenevän samalla kun Saksan ja Japanin ylijäämät kasvavat.

OPEC-maiden yhteenlaskettu vaihtotase oli viime vuonna ylijäämäinen, kun raakaöljyn hinta nousi voimakkaasti. Tänä vuonna niiden vaihtotase on jälleen alijäämäinen, kun öljyn hinta on alentunut ja Kuwaitin sekä Irakin mahdollisuudet viedä öljyä ovat vähäiset. Vaje supistuneen ensi vuonna. Aasian dynaamisten talouksien vaihtotaseet säilyvät tänä ja ensi vuonna ylijäämäisinä, joskin ylijäämät supistunevat. Aasian, Afrikan ja Latalalaisen Amerikan öljyä tuottamattomien kehitysmaiden vaihtotaseiden alijäämä syvenee sekä tänä että ensi vuonna. Myös Keski- ja Itä-Euroopan maiden ulkoinen tasapaino heikkenee. Niiden velkaantumista rajoittaa kuitenkin heikko luottokelpoisuus.

9. Tavaravienti ja -tuonti

	1989	1990*	1991**	1992**	1989	1990*	1991**	1992**
	määrän muutos, prosenttia				hinnan muutos, prosenttia			
Vienti								
Yhdysvallat	12,5	8,5	5	8	1,4	-0,8	-1	1
Japani	4,2	5,6	5 1/2	7	6,9	3,9	-1	2 1/2
Saksan liittotasavalta ...	7,9	1,5	-3	5	4,5	-1,2	3	4 1/2
Iso-Britannia	4,4	6,9	0	5	10,2	3,6	4	4 1/2
OECD	7,2	5,1	2 1/2	6	5,7	0,4	1 1/2	3
Tuonti								
Yhdysvallat	6,4	3,5	-1	7 1/2	0,4	1,0	-2	1/2
Japani	7,9	6,0	7	7 1/2	11,8	10,4	-7	1
Saksan liittotasavalta ...	7,1	11,6	12	5 1/2	7,4	-2,6	2 1/2	3 1/2
Iso-Britannia	7,9	1,6	-3 1/2	5	5,4	2,6	3	4
OECD	7,7	5,3	3	6	5,4	0,8	1/2	2 1/2

Lähde: OECD.

Kehitys eräissä maissa

Yhdysvalloissa taantumien pohja ohitettu

Yhdysvalloissa suhdanteiden heikkeneminen jatkui viime vuonna. Yksityinen kulutus lisääntyi vain vähän, mutta julkisten menojen kasvu kiihtyi osin Persianlahden kriisin vuoksi. Asuntoinvestointien väheneminen jatkui, mutta tuotannolliset investoinnit lisääntyivät vielä hieman. Kysynnän heikkenemisestä ja työttömyyden lisääntymisestä huolimatta inflaatio kiihtyi. Talouden ulkoinen tasapaino sitä vastoin kohentui, kun vienti kasvoi tuontia enemmän.

Kokonaistuotanto supistui viime vuoden lopulla ja tämän vuoden alussa. Kevään aikana tuotannon väheneminen pysähtyi, ja kesän kuluessa on ilmaantunut merkkejä suhdannekäänteestä. Työttömyysaste on kohonnut vuodessa liki kahdella prosenttiyksiköllä.

Kotitalouksien luottamuksen kohentuminen lisänee yksityistä kulutusta loppuvuonna, mutta koko vuonna keskimäärin yksityinen kulutus ei kasvane lainkaan. Investointien supistuminen jatkuu, kun kapasiteetin käyttöaste on alhainen ja kannattavuus huono. Korkeina säilyneet pitkät korot jarruttavat erityisesti asuntoinvestointeja. Vienti säilyy nopeimmin kasvavana kysyntäeränä viimevuotiseen tapaan. Työttömyysaste saavuttanee huippunsa loppuvuonna ja alkanee laskea ensi vuoden aikana tuotannon kasvun nopeutuessa.

Hidas tuotannon kasvu ja vähäinen rahan määrän lisäys mahdollistanevat rahapolitiikan keventämisen edelleen, kun inflaation kiihtymisvaara ei ole kovin suuri ja vaihtotase paranee. Inflaatio on hidastunut kuitenkin suhdannetilanteeseen nähden vähän,

mikä hillinnee keskuspankin halukkuutta keventää rahapolitiikkaa. Epäluottamusta talouden näkymiin heijastellee se, että pitkät korot eivät ole seuranneet lyhyiden korkojen laskua viime aikoina.

Liittovaltion budjettivaje on jälleen syvenemässä. Vajeen suhde kokonaistuotantoon uhkaa kohota ensi vuonna yli viiteen prosenttiin. Finanssipolitiikkaa ei kuitenkaan tultane kiristämään, sillä ensi vuonna on vaalit. Budjettivajeen noususta on tulossa uudelleen talouspolitiikan uskottavuutta murentava tekijä. Vaarana on, että valtion velanotto alkaa syrjäyttää yksityistä velanottoa ja nostaa korkoja. Suhdannoususta näyttäisi olevan tulossa tällä kertaa hyvin loivapiirteinen.

Saksassa hillitään kasvua

Vuonna 1990 kokonaistuotannon kasvu perustui Saksassa yhdentymisen vauhdittamiin investointeihin ja yksityiseen kulutukseen. Muut kuin asuntoinvestoinnit lisääntyivät 10,6 % ja yksityinen kulutus 4,3 %. Suuren kotimaisen kysynnän vuoksi myös tuonnin kasvu nopeutui. Inflaatio kiihtyi, työttömyys väheni ja vaihtotaseen ylijäämä supistui.

Tämän vuoden alkupuolella tuotannon kasvuvauhti on hidastunut. Yhdentymisen rahoittamiseksi kiristetty verotus hillitsee kulutusta. Inflaation vuoksi myös korkotasoo on noussut ja rahapolitiikkaa on tiukennettu. Tuotannolliset investoinnit jatkuvat kuitenkin vilkkaina ja tuonnin kasvu nopeana. Yritysten kotimainen tilauskanta on hyvä ja viennin kasvu on nopeutumassa.

Inflaatiovauhti on suunnilleen kaksinkertainen keskuspankin pitkän ajan tavoitteen verrattuna, ja rahapolitiikka säilynee ensi vuonnakin tiukkana.

Finanssipolitiikkaa on kiristetty tänä vuonna korottamalla veroja määräaikaisesti

yhdentymisen kustannusten peittämiseksi. Samanaikaisesti julkisten menojen kasvua hidastetaan. Julkisen talouden tasapaino heikkenee kuitenkin vielä tänä vuonna, mutta kohentuu ensi vuonna. Finanssipolitiikka on siten tänä vuonna kasvua tukevaa, mutta muuttuu ensi vuonna kasvua hillitseväksi. Mikäli inflaatio ei hidastu nopeasti, sekä raha- että finanssipolitiikkaa kiristettäneen lisää.

Isoissa-Britanniassa tuotanto elpyy ensi vuonna

Isoissa-Britanniassa suhdanteet heikkenivät nopeasti viime vuonna. Varsinkin asuntorakentaminen supistui jyrkästi. Yksityisen kulutuksen kasvu hidastui yhteen prosenttiin vuoden 1989 neljästä prosentista. Julkisten kulutusmenojen kasvu sitä vastoin nopeutui. Vuoden jälkipuoliskolla supistuvat kaikki kysyntäerät julkisia investointeja lukuun ottamatta. Kotimainen kysyntä väheni toisella vuosipuoliskolla viiden prosentin vuosivauhtia.

Taantuma on jatkunut tämän vuoden alkupuoliskolla. Sekä teollisuustuotannon että vähittäismyynnin määrät olivat alkukesästä pienempiä kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste kohosi kesäkuussa 8,1 prosenttiin. Vuotta aiemmin se oli 5,7 %. Inflaatiovauhti on lähes 6 %.

Vähenevä yksityinen kulutus ja supistuvat investoinnit pienentävät kokonaistuotantoa tänä vuonna. Vienti ei kasva lainkaan. Inflaation hidastuminen kohentanee loppuvuonna kilpailukykyä ja viennin kasvu elpynee ensi vuonna, mikä kääntää yhdessä elvyttävän finanssipolitiikan kanssa kokonaistuotannon kasvuun. Työttömyysaste kohoo ensi vuonna silti lähes 10 prosenttiin.

Finanssipolitiikka on tänä vuonna kasvua tukevaa, mutta muuttuu ensi vuonna neutraaliksi. Vaikka menojen kasvu kiihtyy, ei

valtion rahoitustasapaino enää heikkene. Inflaation hidastuminen luo edellytyksiä rahapolitiikan keventämiselle. Toisaalta punnan kytkeminen ecuun pitänee korkotasoa aiempaa vakaampana ja sidoksissa ennen kaikkea Saksan korkotasoon.

Myös Ruotsissa pientä kasvua ensi vuonna

Heikentynyt kilpailukyky ja kotitalouksien säästämisasteen nousu pysäyttivät kokonaistuotannon kasvun Ruotsissa viime vuonna. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot lisääntyivät edelleen runsaasti, mutta samanaikaisesti kotitaloudet alkoivat supistaa velkakantaansa, minkä vuoksi yksityinen kulutus väheni 0,3 %. Korkea korkotaso ja heikkenevä kannattavuus supistivat investointeja 1,8 %. Julkinen kulutus lisääntyi sitä vastoin 1,9 % eli miltei edellisvuotista vauhtia. Tuotannon kasvun hidastuminen lisäsi työttömyyttä samalla kun talouden ulkoinen tasapaino heikkeni. Kilpailijamaita huomattavasti nopeampana jatkuva inflaatio säilyi talouspolitiikan pääongelmana. Suuri osa inflaatiosta johtui verouudistukseen kuuluneista välillisten verojen korotuksista. Matalasuhdanne on jatkunut tämän vuoden puolella. Silti inflaatiovauhti pysytteli edelleen 10 prosentin

paikkeilla kuten palkkojen nousuvauhtikin vuoden alkukuukausina.

Kokonaistuotanto supistuu tänä vuonna, kun investoinnit vähenevät eikä vienti kasva lainkaan. Työttömyysaste kohonnee kolmeen prosenttiin, vaikka uusilla työllistämistoimilla aiotaan työllistää noin 1½ % työvoimasta. Ensi vuonna kokonaistuotanto kasvaneen jälleen. Inflaatiovauhti pudonnee alle puoleen tämänvuotisesta, kun veronkorotusten inflaatiota kiihdyttävä vaikutus lakkaa. Investointien vähentyminen jatkuu edelleen. Vientiteollisuus pystynee hyödyntämään osan markkinoiden kasvusta, vaikka kilpailukyky ei parane.

Julkisen talouden rahoitustasapaino heikkenee tänä vuonna, mutta kasvuvaikutuksiltaan finanssipolitiikka on suunnilleen neutraalia veronkorotusten vuoksi. Ensi vuonna finanssipolitiikka tukee jälleen kasvua. Kruunun kytkeminen keväällä ecuun lisäsi luottamusta, mikä näkyi korkojen laskuna. Pidemmällä aikavälillä talouspolitiikan uskottavuuden säilyminen riippuu siitä, onnistutaanko finanssipolitiikan kiristämisessä. Ilman uusia inflaatiota hidastavia talouspoliittisia toimia Ruotsin hintakilpailukyky ei kohennu ensi vuonnakaan.

3 Ulkomaankauppa

Vienti

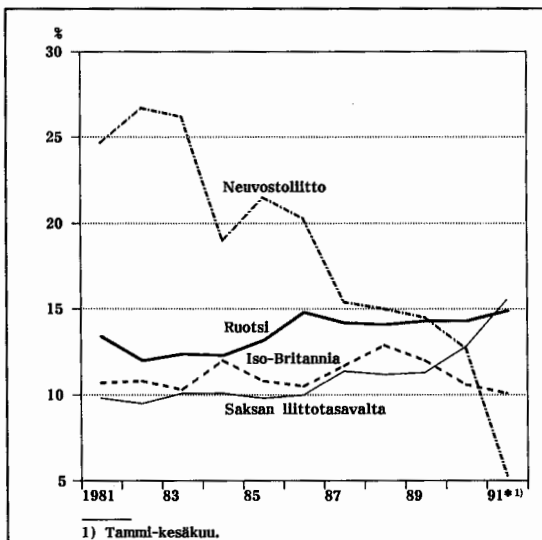
Viime vuosikymmenen jälkipuoliskolta lähtien Suomen viennin rakenne on muuttunut merkittävästi. Syynä ovat olleet kysyntätekijät, mutta osittain myös hinta- ja kustannusrakenteiden muuttuminen.

Kysynnän kehityksessä keskeinen tekijä on ollut idänkaupan tuntuva supistuminen. Lisäksi monilla perinteisillä vientimarkkinoillamme — ennen muuta Pohjoismaissa ja Isossa-Britanniassa — taloudellinen kasvu on ollut viime vuosina hidasta. Uusia vientimarkkinoita on löydetty Keski-Euroopasta, nopeimmin kasvaneista EY-mais-

ta, joissa suomalaisten tuotteiden markkina-asetat ovat olleet tähän asti melko heikot. Vielä useammin markkinointi suunnattiin kotimaahan, jossa hintataso oli viennistä saatavia hintoja korkeampi. Tämä on näkynyt viennin hitaana kasvuna ja sen kansantuoteosuuden voimakkaana supistumisena 1980-luvulla.

Hinta- ja kustannuskehityksen vaikutus kilpailukykyyn ja markkinaosuuksiin näkyi ensimmäiseksi työvaltaisilla aloilla ja kotimarkkinoilla, joilla tuonti alkoi kasvavassa määrin syrjäyttää kotimaista tuotantoa.

Kuvio 17. Päävientimaat osuus viennistä

Kuvio 18. Suomen viennin määrä sekä OECD:n markkinoiden kasvu

Vuosi	Suomi	OECD
1982	100	100
1983	105	105
1984	115	115
1985	115	125
1986	115	135
1987	115	145
1988	120	155
1989	120	165
1990*	120	175
1991**	115	185
1992**	120	195

Lähde: Tullihallitus ja OECD

Lisäksi ylikuumentunut korkeasuhdanne aikaansai tuontia aloille, jotka aikaisemmin olivat olleet pääosin kotimaisen tuotannon varassa. Kotimaisen suhdannekehityksen taituttua kilpailukyky ei monissa tapauksissa enää ollut riittävä uuden viennin aloittamiseksi.

Kotimaisen kysynnän ja itäviennin jyrkkä supistuminen lisää tänä vuonna länsimarkkinoille suuntautuvaa vientitarjontaa merkittävästi. Kysymys on tämän kapasiteetin kilpailukykyistä. Teollisuuden hintakilpailukyvyn paraneminen tänä ja ensi vuonna tukee pyrkimyksiä uusien markkinoiden avaamiseksi. Parhaiten viennin avaaminen näyttää tähän mennessä onnistuneen pääomavaltaisessa prosessiteollisuudessa, kuten kemian teollisuudessa ja metallien perusteollisuudessa, joissa korkean käyttöasteen säilyttäminen on keskeinen kannattavuustekijä ja joiden tuotteilla on olemassa selkeä maailmanmarkkinoiden hintataso. Myös paperiteollisuudessa viennin taso näyttää pysyneen suhteellisen korkeana alan markkinatilanteen heikkoudesta ja hintojen alenemisesta huolimatta. Niillä aloilla, joilla työvoimakustannusten osuus on merkittävä, viennin vaikeudet ovat kansainvälisten suhdanteiden heikentymisen ja Neuvostoliiton-toimitusten romahtamisen vuoksi jatkuneet alkuvuodesta.

Kansainvälisessä taloudessa merkit suhdanteiden paranemisesta ovat toistaiseksi vähäisiä ja epävarmoja. Suomen viennin kannalta keskeisintä on se, miten nopeasti tilanne kohentuu Ruotsissa ja Isossa-Britanniasa. Molempiin maihin vienti supistui selvästi alkuvuoden aikana eikä mahdollinen, suhdanneosoittimien ennakoima käänne ennätäne vaikuttaa kauppavirtoihin enää tämän vuoden aikana. Runsaan vuoden ajan vienti on rakentunut Saksan yhdistymisen synnyttämälle kysynnän kasvusysäykselle, jonka vauhdin odotetaan kuitenkin vähitellen hidastuvan. Kesäkuun satamalakko vähen-

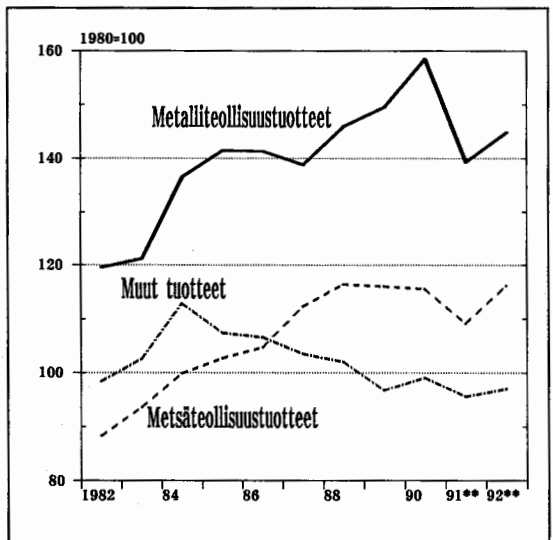
si osaltaan alkuvuoden toimituksia ja aiheutti jossain määrin jopa pysyviä viennin menetyksiä.

Yhdysvaltojen talouden elpyminen ja dollarin vahvistuminen heijastuvat ensi vaiheessa *metsäteollisuuden* markkinatilanteeseen. Hintojen kohoaminen jäänee kuitenkin vähäiseksi, sillä selluloosan liikatarjonta jatkuu. Tänä vuonna erityisesti mekaanisen metsäteollisuuden vienti vähenee selvästi. Ensi vuonna viennin kasvu saattaa sitä vastoin olla ripeää varsinkin, jos raaka-ainehintojen ja muiden kustannusten aleneminen kohottaa viennin kannattavuutta.

Metalliteollisuuden vienti supistuu tänä vuonna tuntuvasti itäviennin romahduksen vuoksi. Kasvun vauhdittuminen Euroopassa lisännee kuitenkin vähitellen investointitavaroiden kysyntää. Käänne metalliteollisuuden viennissäkin ajoittunee vasta ensi vuoden puolelle, jolloin toimitusten arvioidaan jälleen lisääntyvän.

Neuvostoliiton-vienti supistuu 60 %, mikä on hieman enemmän kuin maan kokonaistuonnin väheneminen. Loppuvuoden aikana

Kuvio 19. Tavaraviennin määrä pääryhmittäin

10. Tavaroiden ja palvelusten vienti

	1990 osuus %	1988	1989	1990*	1991**	1992**	1988	1989	1990*	1991**	1992**
		määrän muutos, prosenttia					hinnan muutos, prosenttia				
Maa- ja metsätalous	0,9	-12	18	-20	6	3	-26	-16	-22	15	1
Elintarvike-, juoma- ja tupakkateollisuus	2,2	-3	-7	25	-19	4	-1	14	-2	-1	2
Tekstiili-, vaate- ja nahka- teollisuus	3,3	-14	-17	-8	-23	-1	1	3	0	6	4
Puutavateollisuus	7,7	-4	-9	-6	-10	10	5	7	12	-4	-5
Paperi- ja graafinen teolli- suus	31,3	6	2	1	-4	6	6	5	-4	-3	2
Kemiallinen teollisuus	9,4	7	-3	8	5	1	2	8	0	2	3
Metallien perusteollisuus	8,0	-4	2	13	13	6	28	18	-22	-5	2
Metallituote- ja koneolli- suus	35,0	8	3	5	-18	3	4	9	4	4	3
Muut tavarat	2,2	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Tavaravienti ¹⁾	100,0	3,2	-0,1	2,8	-8	4 1/2	5,2	7,5	-1,2	0	2
Tavaroiden ja palvelusten vienti ¹⁾		3,7	1,6	1,8	-7	4 1/2	4,8	5,7	0,3	- 1/2	2 1/2

¹⁾ Tavaroiden vientihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten vientihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

vientiä hieman lisää kesällä sovittu lisäluototus, jonka avulla voidaan saattaa loppuun vielä keskeneräisiä lähinnä metalliteollisuuden alaan kuuluvia toimituksia. Tilanne Neuvostoliitossa on kuitenkin hyvin sekava, ja itävienti supistunee edelleen ensi vuonakin.

Tavaroiden ja palvelusten viennin määrä supistuu tänä vuonna 7 %, mutta lisääntyy ensi vuonna 4 1/2 %. *Vientihinnat* alenevat tänä vuonna lievästi ja kohoavat v. 1992 2 1/2 %.

Tuonti

Tuonti alkoi supistua jyrkästi vuoden 1990 puolivälissä heijastaen kotimaisen kysynnän ja teollisuustuotannon alamäkeä. Sekä investointitavaroiden että kestävien kulutustavaroiden tuonti supistuu tänä vuonna runsaan viidenneksen. Teollisuuden raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti, joka kattaa kokonaistuonnista lähes puolet, vähenee myös tuntuvasti, yhteensä noin 7 mrd. mk. Paperiteollisuuden ja koneiteollisuuden panosten tuonti jää peräti neljänneksen viimevuotista pienemmäksi. Raaka-

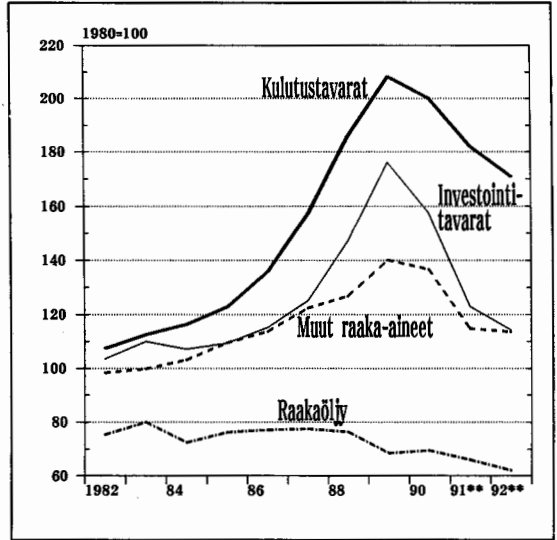
aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti supistuu selvästi teollisuustuotantoa enemmän; varastojen alenemisella onkin tänä vuonna merkittävä osuus tuonnin vähentämisessä. Eräillä aloilla, kuten rakennustarvikkeissa, korkeasuhdanteen aikana nopeasti kohonneet tuontiosuudet ovat laskemassa. Selvästi vähiten alenee lyhytikäisten kulutustavaroiden kuten elintarvikkeiden ja vaatteiden tuonti. Viimeksi mainituissa tuotteissa kotimaisen tuotannon markkinaosuus supistunee edelleen. Tuonnin määrä

vähenee kokonaisuudessaan tänä vuonna 11 %.

Ensi vuonna tuonnin supistuminen jatkuu, koska useimmat kysyntäerät heikentyvät edelleen. Kun varastojen muutos on vähäinen ja teollisuuden kasvu heikkoa, supistuu myös raaka-ainetuonti. Teollisuustuotannon kasvu perustuu ensi vuonna pääosin kotimaisia raaka-aineita käyttävään metsäteollisuuteen. Investointitavaroiden tuonti supistuu edelleen, samoin kestokulutustavaroiden tuonti, joskin tänä vuonna jyrkästi vähentynyt henkilöautokauppa lienee saavuttanut pohjan. Tavaroiden ja palvelusten tuonnin määrä supistuu ensi vuonna 2½ %.

Tuontihinnat ovat muuttuneet vain vähän sen jälkeen, kun öljymarkkinat rauhoittuivat Persianlahden sodan jälkeen. Tähän on vaikuttanut lisäksi raaka-ainehintojen lievä heikentyminen maailmanmarkkinoilla ja kansainvälisten suhdanteiden laimeus. Valmiiden tuotteiden hintoja ovat kohottaneet Euroopassa säilyneet inflaatiopaineet. Kun suhdanteiden odotetaan vähitellen elpyvän, odotetaan myös raaka-ainehintojen laskun pysähtyvän. Ensi vuonna näiden tuotteiden

Kuvio 20. Tavaratuonnin määrä pääryhmittäin

hinnat hieman kohoavat. Raakaöljyn hinta jäänee sitä vastoin lähes entiselle tasolle, kun Persianlahden sodassa vaurioitunutta kapasiteettia saadaan vähitellen toimintaan. Tuontihinnat eivät tänä vuonna nouse juuri lainkaan, mutta ensi vuonna keskimäärin 2½ %.

11. Tavaroiden ja palvelusten tuonti

	1990 osuus %	1988 määrän muutos, prosenttia	1989	1990*	1991**	1992**	1988 hinnan muutos, prosenttia	1989	1990*	1991**	1992**
Raaka-aineet ja tuotanto- tarvikkeet	53,8	3	8	-2	-15	-2	3	4	0	0	2
raaka-öljy	6,1	-1	-10	2	-5	-6	-24	26	22	-15	1
muut raaka-aineet	47,8	4	11	-2	-16	-1	7	2	-3	2	2
Polttoaineet	3,5	1	-7	4	-7	-4	-12	14	6	2	1
Investointitavarat	18,8	17	20	-10	-22	-7	4	-1	5	2	3
Kulutustavarat	23,2	18	12	-4	-9	-6	1	3	3	3	3
Muut tavarat	0,7	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Tavaratuonti ¹⁾	100,0	8,7	10,7	-4,0	-14½	-3½	2,2	3,5	1,6	1	2½
Tavaroiden ja palvelusten tuonti ¹⁾		11,1	8,8	-1,0	-11	-2½	1,1	5,4	1,3	0	2½

¹⁾ Tavaroiden tuontihinnat tullihallituksen ja tavaroiden ja palvelusten tuontihinnat Tilastokeskuksen mukaan. Ennusteet ovat kansantalousosaston.

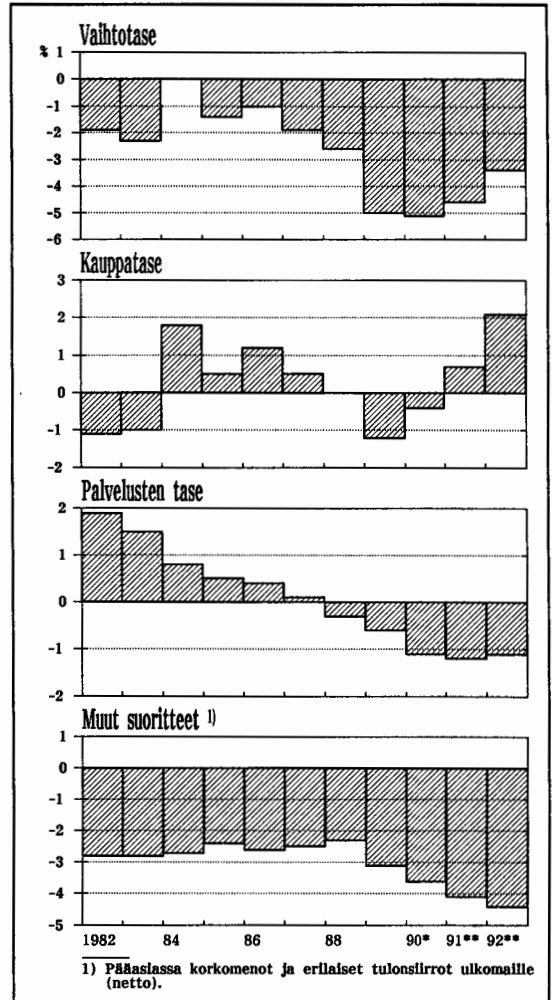
Vaihtotase

Ulkomaankaupan tasapaino kohentui jo v. 1990 kotimaisen kysynnän ja tuonnin supistumisen myötä, ja tänä vuonna kauppataase kääntyy selvästi ylijäämäiseksi. Ensi vuonna ylijäämä yli kaksinkertaistuu, kun vienti alkaa merkittävämmiin elpyä. Kauppataaseen paraneminen aiheutuu ennen kaikkea ulkomaankaupan määrien muutoksista, sillä vaihtosuhteen arvioidaan heikkenevän lievästi sekä tänä että ensi vuonna.

Palvelusten taseen alijäämä kasvaa edelleen tänä vuonna. Palvelusten kaupassa heikentynyt kilpailukyky on vähentänyt vientimahdollisuuksia ja varsinkin ulkomaankaupan kuljetuksissa kotimaisen kaluston käyttöä. Ensi vuonna tilanteen odotetaan jonkin verran kohentuvan kilpailukyvyn paraneamisen seurauksena. Kun kotimainen kysyntä heikkenee, ei myöskään palvelusten tuonti lisääny tänä vuonna. Ensi vuonnakin kasvu jää vähäiseksi. Palvelusten taseen alijäämä supistuu ensi vuonna hieman.

Maksutasetilastointia on muutettu siten, että pääomakorvausten taseeseen on sisällytetty suorien sijoitusten kotiuttamattomat, uudelleen sijoitetut voitot. Tämä korjaus heikensi vuosien 1989 ja 1990 pääomakorvaustasetta ja siten myös vaihtotasetta, sillä näille vuosille kirjattiin ulkomaisista investoinneista eräitä merkittäviä tappioita. Tästä ja ensi vuonna korjausemän vaikutus jää vähäiseksi. Tästä huolimatta tuotannonte-

Kuvio 21. Vaihtotase suhteessa bruttokansantuotteeseen

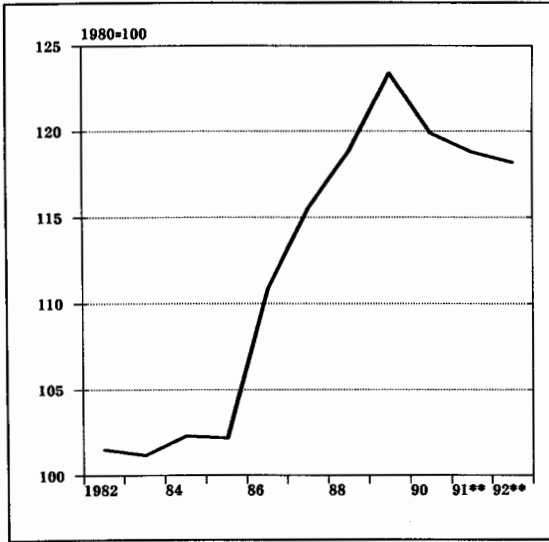
1) Pääasiassa korkomenot ja erilaiset tulonsiirrot ulkomaille (netto).

12. Kauppataase¹⁾

	1988	1989	1990	1991**	1992**
	miljoonaa markkaa				
Länsikauppa	— 1 100	— 6 765	— 3 255	7 400	14 000
Itäkauppa	1 884	1 028	1 556	— 3 000	— 2 200
Yhteensä	784	— 5 737	— 1 700	4 400	11 800

¹⁾ Tullitilaston mukaan.

Kuvio 22. Tavarakaupan vaihtosuhte
(vientihinnat/tuontihinnat)

kijätulojen taseen alijäämä kasvaa edelleen sekä tänä että ensi vuonna, sillä velkakannan kasvun ja osin myös korkotason nousun seurauksena nettokorkomenot rasittavat vaihtotasetta yhä tuntuvammin. Ulkomaille suuntautuvien tulonsiirtojen odotetaan sen sijaan kasvavan aiempaa hitaammin.

Vaihtotaseen alijäämä on tänä vuonna 23,7 mrd. mk eli 4,6 % bruttokansantuotteesta. Ensi vuonna alijäämä supistuu 18 mrd. markkaan eli 3,4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Ulkomainen nettovelka kohoaa tänä vuonna lähes 155 mrd. markkaan, joka kokonaistuotannon arvoon suhteutettuna on 30 %.

13. Vaihtotase

	1988	1989*	1990*	1991**	1992**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti ¹⁾ (+)	91 313	98 265	99 750	91 900	98 000
Tavaratuonti ¹⁾ (—)	91 232	104 400	101 953	88 000	86 700
Kauppataase	81	— 6 135	— 2 203	3 900	11 300
Palvelusten vienti (+)	17 437	18 436	18 787	18 600	20 100
Palvelusten tuonti (—)	18 634	21 596	24 364	24 700	25 700
Palvelusten tase	— 1 197	— 3 160	— 5 577	— 6 100	— 5 600
Tavaroiden ja palvelusten tase	— 1 116	— 9 295	— 7 780	— 2 200	5 700
Tuotannontekijätulot, netto	— 8 090	— 12 313	— 15 426	— 17 000	— 19 000
Tulonsiirrot, netto	— 2 125	— 3 267	— 3 728	— 4 500	— 4 700
Vaihtotase	— 11 331	— 24 875	— 26 934	— 23 700	— 18 000
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	— 2,6	— 5,0	— 5,1	— 4,6	— 3,4

¹⁾ Sisältää tavarakaupan korjaukset.

14. Ulkomainen nettovelka

	1988	1989	1990*	1991**	1992**
Ulkomainen nettovelka					
mrd. mk	81,4	106,6	127,5	155	175
% bruttokansantuotteesta	18,4	21,5	24,3	30	33
Pääomakorvaustase ¹⁾					
mrd. mk	-7,7	-11,7	-14,6	-16	-18
% vaihtotaseen tuloista	6,3	9,0	10,8	13	13
¹⁾ Pääasiassa ulkomaisen nettovelan korot.					

4 Tuotanto

Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maataloustuotanto kasvoi 16½ % v. 1990. Viljojen kokonaissato oli ennätykselliset 4,3 mrd. kiloa, kun viimeisen kymmenen vuo-

den keskisato on ollut 3,4 mrd. kiloa. Leipäviljasato oli lähes neljänneksen suurempi kuin v. 1989. Maidon ja lihan tuotanto lisääntyi hyvän rehusadon vuoksi.

15. Maataloustuotanto

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalouden tuotanto	6,3	14,6	16,7	-19	-6	-0,2
Kokonaissato	27,5	22,4	7,3	..	..	0,7
Kokonaissato/ha	33,1	25,1	7,2	..	..	1,6
Leipäviljasato	-6,1	110,8	23,9	..	..	3,9
Maidon tuotanto	-6,3	0	2,3	-9	-3	-1,8
Meijerivoin tuotanto	-9,8	2,6	-0,2	-11	-5	-2,1
Liha tuotanto	-5,5	1	5,4	1	-3	0,4

Kesannoinnin lisääminen on vähentänyt v. 1991 kylvettyä vilja-alaa lähes viidenneksen. Sen sijaan sokerijuurikkaan, perunan ja öljykasvien viljelyalat eivät ole viime vuodesta juuri muuttuneet. Maidon tuotanto vähenee tänä vuonna lähes kymmeneksen maidontuotannon luopumisjärjestelmän ansiosta. Lypsylehmien runsaat teurastukset lisäävät naudanlihan tuotantoa; sianlihaa tulee markkinoille viimevuotista vähemmän. Kananmunien tuotantoa rajoitetaan vähentämissopimuksin, mutta ylituotanto on edelleen suuri. Maataloustuotannon arvioidaan vähenevän tänä vuonna 19 %.

16. Maataloustuotteiden omavaraisuus

	1987	1988	1989	1990*	1991**
	prosenttia				
Maito ¹⁾	126	121	121	122	114
Liha	112	105	107	110	109
naudanliha	119	108	106	109	110
sianliha	109	105	110	114	108
Kananmunat	136	133	136	137	123
Leipävilja	65	49	103	162	..
vehnä	64	50	102	177	..
ruis	71	46	107	134	..

¹⁾ Nestemäärän mukaan.

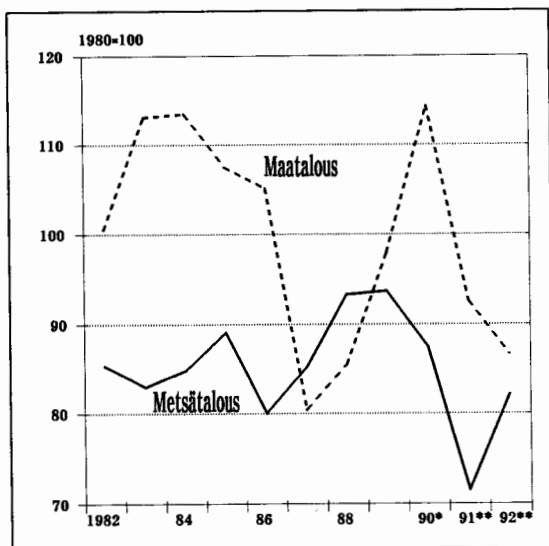
17. Valtion tuki maataloudelle ja elintarvikkeille

	1986	1987	1988	1989	1990
	miljoonaa markkaa				
Maataloustuotanto	3 238	3 245	5 085	4 886	5 253
hintapoliittinen tuki	2 114	2 043	2 021	2 990	3 375
maatalouden rakenteen kehittäminen	707	822	939	989	1 130
muut	417	380	2 125	908	749
Elintarvikkeet	947	1 178	805	735	738
hintatuki	901	1 127	726	661	680
muut	46	51	79	74	58
Markkinointi	4 005	3 845	2 855	3 338	4 720
vientituki	2 575	2 347	1 566	2 403	3 481
viennin liikevaihtoverotuki	700	652	469	492	753
hinnanerokorvaukset, jalostevienti	722	838	788	393	486
muut	9	9	31	50	0
Yhteensä, bruttomenot	8 188	8 267	8 744	8 959	10 711
Yhteensä, nettomenot ¹⁾	6 729	7 031	7 534	7 784	8 997

¹⁾ Valtion bruttomenoista on vähennetty valtion kantamat vero- ja maksutulot. Valtion lainatuki on määritetty laskentakoron (= valtionvelan efektiiviset kustannukset) ja maksettujen korkojen erotuksena; lisäksi on otettu huomioon mm. vapaavuosien lyhennyserät ja maksuvapautukset.

Maataloustuotannon arvioidaan vähenevän edelleen v. 1992 erilaisten tasapainottamistoimien vuoksi.

Kuvio 23. Maa- ja metsätalouden tuotanto

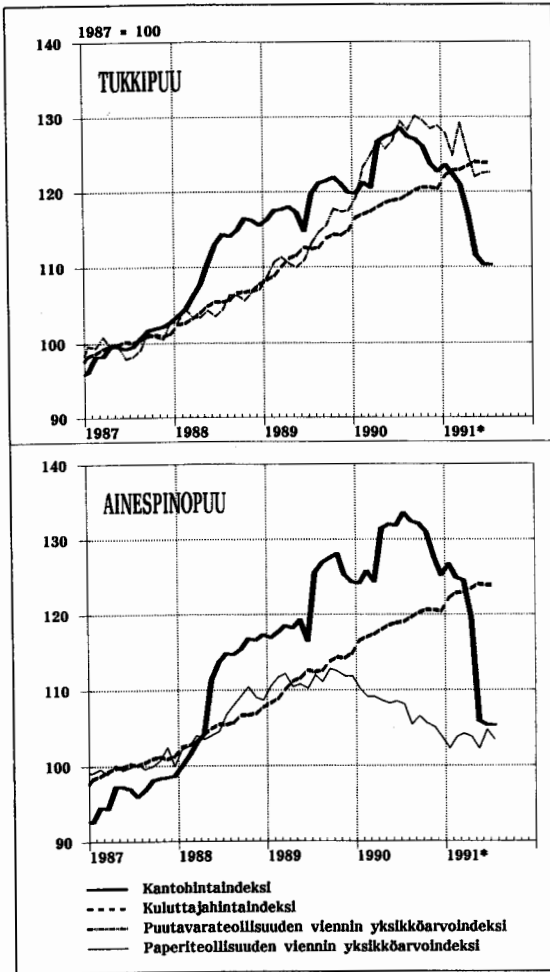
Metsätalous

Metsätalouden tuotanto supistui $6\frac{1}{2}$ % v. 1990. Markkinapuuta hakattiin 43,6 milj. m³ ja hakkuiden työvoima supistui $11\frac{1}{2}$ %. Puun tuontikin väheni. Kun metsäteollisuuden markkinatilanne selvästi heikkeni, puun ostotavoitetta yksityismetsistä alennettiin viime vuoden syksyllä kaksi kertaa, yhteensä 4,0 milj. m³. Kantohinnat nousivat v. 1990 keskimäärin $4\frac{1}{2}$ %; vuoden jälkipuoliskolla hinnat kääntyivät laskuun. Vuoden loppupuolella teollisuus alkoi purkaa suureksi kasvaneita puuvarastojaan.

Vuoden 1991 huhtikuusta lähtien puumarkkinoilla on vallinnut sopimukseton tila. Puukauppoja ja leimauksia on tehty vain noin neljännes tavanomaisesta. Hakuut vähenevät ensimmäisellä vuosipuoliskolla 29 % ja kantohinnat alenivat tuntuvasti.

Puumarkkinoiden hiljennettyä metsäteollisuus on purkanut edelleen puuvarastojaan ja lisännyt hakkuita omista metsistään.

Kuvio 24. Kantohinnat

Teollisuuden puuvarastot (ml. pystyvarastot) olivat vuoden 1990 lopussa 41,2 milj. m³ eli 4/5 teollisuuden vuotuisesta raakapuun käytöstä. Jos puumarkkinahäiriö pitkittyy, teollisuus pyrkinee lisäämään raakapuun ja sellun tuontia sekä vähentämään niiden vientiä. Raakapuun tuonti on viime vuosina vastannut runsasta 10 % teollisuuden puun tarpeesta. Valtaosa tuonnista on ollut kuitupuuta ja peräisin Neuvostoliitosta.

Markkinahakkuiden arvioidaan supistuvan v. 1991 neljänneksen ja hakkuutyövoiman vähenevän tätäkin enemmän. Edellisten vuosien runsaisiin hakkuisiin liittyvien metsänuudistus- ja -hoitotöiden tarve sitä vastoin pysyy suurena. Kaikkiaan metsätalouden tuotanto supistunee tänä vuonna 18 %. Nykyisessä markkinatilanteessa kantohinnat jäävät selvästi matalammalle tasolle kuin vuosi sitten.

Vuonna 1992 sekä kuitu- että tukkipuun kysyntä kasvaa ja markkinahakkuiden ennustetaan lisääntyvän tuntuvasti, jos puun saatavuudessa ei esiinny häiriöitä. Teollisuus pyrkii edelleen tehostamaan pääoman käyttöä, minkä vuoksi raakapuuvarastot suhteessa tuotantoon pysyvät selvästi pienempinä kuin keskimäärin 1980-luvulla. Koko metsätalouden tuotannon ennustetaan kasvavan 15 %.

18. Markkinahakkuut ja hakkuiden työvoima

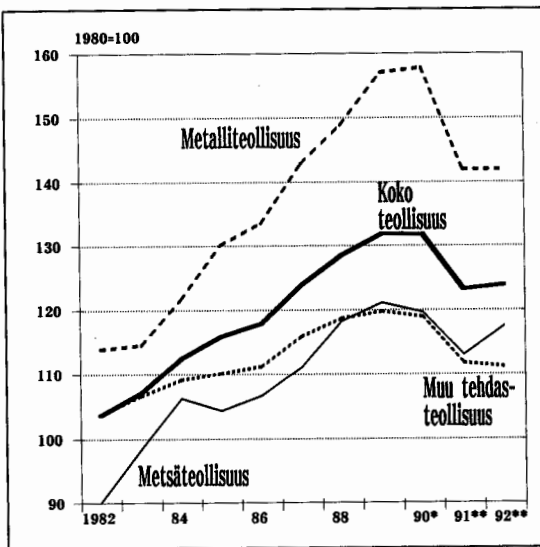
	1988	1989	1990	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	määrän muutos, prosenttia					
Markkinahakkuut	6,5	3,1	— 7,5	— 24	17	1,1
tukkipuu	9,9	3,0	— 7,3	— 28	18	— 0,2
ainespinopuu	3,7	3,5	— 7,5	— 21	15	2,4
Työvoima	— 9,6	— 3,9	— 11,4	— 28	7	— 5,2

Teollisuus

Teollisuustuotanto kääntyi jyrkkään laskuun vuoden 1990 loppupuolella, kun kotimainen kysyntä ja vienti alkoivat supistua. Tuotanto väheni jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 3 % ja koko vuonna 1 %. Työn tuottavuus nousi 4 %, kun edellisenä vuonna tuottavuus kasvoi 6 %.

Teollisuuden jyrkkä alamäki on jatkunut vuoden 1991 alkupuoliskolla. Tilauskanta on nopeasti heikentynyt, valmistusvarastot kasvaneet ja kapasiteetin käyttöaste laskenut. Vientihinnat ovat alentuneet ja kotimarkkinahintojen nousuvauhti hidastunut. Tehdasteollisuuden tuotanto väheni vuoden alkupuoliskolla runsas 10 % edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta. Tuotantoa supistivat itäviennin romahtaminen ja kotimaisen kysynnän ennakoitua voimakkaampi väheneminen sekä rapautunut hintakilpailukyky.

Kuvio 25. Teollisuustuotannon volyyymi-indeksi

Tilanne on nyt ongelmallisempi kuin taantumisvuosina 1975 ja 1977, jolloin teollisuustuotanto edellisen kerran supistui; vienti ja kotimainen kysyntä eivät tuolloin vähentyneet samanaikaisesti kuten nyt.

Kotimaan kysynnästä vapautuvan tuotannon siirtäminen kannattavasti länsivientiin on vaikeaa, koska valtaosa kotimaan markkinoilta vapautuvista tuotteista liittyy rakentamiseen, joka on heikentynyt myös länsimarkkinoilla. Itäviennin supistuminen kohdistuu tuntuvin tevanake-teollisuuden ja konepajateollisuuteen. Tevanake-teollisuudessa laatu- ja hintakilpailukyky ovat kuitenkin riittämättömiä markkinaosuuksien kasvattamiseen kotimaassa ja länsiviennissä. Konepajateollisuudessa osa itäviennistä vapautuneesta tuotannosta on pystytty siirtämään länsimarkkinoille, pääosin Saksaan.

Kaikkiaan tehdasteollisuuden tuotannon arvioidaan supistuvan tänä vuonna $7\frac{1}{2}\%$ ja työpanoksen 9 %. Kapasiteetin käyttöaste laskee jyrkästi ja tilauskanta pysyy tavanomaista pienempänä. Vuonna 1992 teollisuuden tuotannonäkymät pysyvät harmaina, koska kotimaiset investoinnit supistuvat edelleen. Länsiviennin lisääntymisen vuoksi tuotannon ennustetaan tehdasteollisuudessa v. 1992 kasvavan $\frac{1}{2}\%$. Työpanos supistuu $2\frac{1}{2}\%$. Kapasiteetin käyttöaste kääntyy nousuun vuoden loppupuolella.

Metsäteollisuus

Massa- ja paperiteollisuuden markkinatilanne heikkeni jo vuoden 1989 loppupuoliskolla, kun kapasiteetti alkoi kasvaa kysyntää nopeammin. Liikakapasiteetti on painanut hintoja alaspäin, eniten selluteollisuudessa. Massa- ja paperiteollisuuden vientihinnat alenivat viime vuonna, vaikka tuo-

tantoseisokeilla pyrittiinkin vähentämään tarjontaa. Toimialan tuotannon kasvu hidastui v. 1990 yhteen prosenttiin ja kapasiteetin käyttöaste aleni, kun uutta kapasiteettia valmistui tuotantoon.

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto supistui vuoden 1991 alkupuoliskolla $2\frac{1}{2}$ %. Tilauskanta on tavanomaista pienempi ja valmistuotevarastot tavanomaista suuremmat. Kesäkuun varastoja kasvatti tuntuvasi kuljetusalan lakko. Toimialan markkinatilanne pysyy laimeana koko vuoden ja kapasiteetin käyttöaste laskee. Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto supistuu tänä vuonna prosentin. Vuonna 1992 tuotannon ennustetaan lisääntyvän 4 %.

Puutavateollisuuden markkinatilanne sekä kotimaassa että ulkomailla heikkeni vuoden

1990 jälkipuoliskolla. Niin tuotanto kuin hinnatkin kääntyivät laskuun. Puutavateollisuuden tuotanto supistui viime vuonna 9 %. Vuoden 1991 alkupuoliskolla markkinatilanne on edelleen heikentynyt; tuotanto väheni kolmanneksen edellisvuoden vastavasta ajankohdasta. Sahatavaran tuotanto supistunee tänä vuonna noin $1\frac{1}{2}$ milj. m³ eli viidenneksellä vuoden takaisesta. Vuonna 1992 markkinatilanne kotimaassa pysyy edelleen huonona, mutta vientimarkkinoiden odotetaan hieman elpyvän. Sahatavaran viennin kasvumahdollisuudet riippuvat keskeisesti puun hinnasta suhteessa kilpailijamaihin.

Koko metsäteollisuuden tuotannon arvioidaan supistuvan $5\frac{1}{2}$ % v. 1991 ja kasvavan 4 % v. 1992.

19. Teollisuuden tuotanto¹⁾ ja työllisyys

	1990* osuus %	1988	1989	1990* määrän muutos, prosenttia	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
Tehdasteollisuus	89,0	3,9	3,7	— 1,0	— 7 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	3,1
metsäteollisuus	16,9	6,3	2,8	— 1,8	— 5 $\frac{1}{2}$	4	2,8
puutavara	5,4	4,6	9,0	— 9,2	— 20	5	1,3
massa ja paperi	11,5	6,9	0,6	1,0	— 1	4	3,3
metalliteollisuus	34,5	4,4	5,9	0,0	— 10	0	4,6
metallien valmistus	3,9	5,3	4,0	2,1	— 1	— 1	3,9
metallituotteet ja koneet	30,5	4,3	6,1	— 0,2	— 11	0	4,7
muu tehdasteollisuus	37,7	2,5	2,1	— 1,5	— 6	— $\frac{1}{2}$	2,1
kemialliset tuotteet	9,8	4,7	4,1	2,2	— 5	2	3,6
elintarvikkeet	10,3	4,5	0,9	0,6	— 1	— 1	2,3
tekstiilit, vaatteet yms.	3,3	— 11,2	— 10,1	— 11,9	— 15	— 5	— 4,0
savi-, lasi- ja kivit tuotteet	4,4	3,1	8,1	— 2,2	— 15	— 3	2,6
muut	9,8	5,3	4,9	— 2,9	— 6	0	3,8
Kaivos- ja kaivannaistoiminta	1,2	8,0	7,4	— 2,1	— 10	— 3	3,5
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	9,8	2,1	— 0,2	2,1	4 $\frac{1}{2}$	3	3,9
Koko teollisuustuotanto	100,0	3,8	3,3	— 0,7	— 6 $\frac{1}{2}$	1	3,2
Teollisuuden työllisyys ²⁾		— 3,0	— 2,3	— 4,7	— 9	— 2 $\frac{1}{2}$	— 2,3

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Työtunteina.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto kääntyi laskuun vuoden 1990 puolivälissä; vuoden jälkipuoliskolla tuotanto väheni 3 %. Alkuvuoden kasvun ansiosta koko vuoden tuotanto pysyi samansuuruisena kuin edellisvuonna. Sähkötekniisten tuotteiden ja metallien valmistus kasvoivat pari prosenttia, koneiden valmistus pysyi ennallaan, mutta metallituotteiden ja kulkuneuvojen valmistus supistuivat 4 %. Metalliteollisuuden työpanos pieneni viime vuonna $3\frac{1}{2}$ %. Työn tuottavuus kasvoi $3\frac{1}{2}$ %, kun 1980-luvulla tuottavuus nousi metalliteollisuudessa keskimäärin $6\frac{1}{2}$ % vuodessa.

Vuoden 1991 alkupuolella metalliteollisuuden suhdannenäkymät edelleen synkkenivät ja tuotannon alamäki jyrkkeni. Tuotanto supistui kaikilla päätoimialoilla. Koko metalliteollisuudessa tuotanto väheni ensimmäisellä vuosipuoliskolla $11\frac{1}{2}$ %.

Metalliteollisuuden tuotantonäkymiä synkentävät itäviennin romahtaminen sekä kone- ja laiteinvestointien tuntuva supistuminen kotimaassa. Lisäksi tärkeimmillä länsivientimarkkinoilla — Saksaa lukuun ottamatta — kysyntänäkymät ovat huonot. Vuoden alkupuolella metalliteollisuuden vienti Ruotsiin, Isoon-Britanniaan ja Yhdysvaltoihin supistui tuntuvasti.

Metalliteollisuuden tilauskanta on painunut selvästi alle normaalin tason. Toimialan tuotannon arvioidaan tänä vuonna supistuvan 10 %. Tuotanto supistuu konepajateollisuudessa 11 % ja metallien perusteollisuudessa 1 %. Konepajateollisuudessa tuotanto vähenee tuntuvimmin koneiden ja kulkuneuvojen valmistuksessa. Vuonna 1992 metalliteollisuuden tuotanto pysyy edellisvuoden tasolla. Kotimaan toimitukset vähenvät, mutta länsivienti alkaa pirstyvä.

Muu tehdasteollisuus

Muussa tehdasteollisuudessa tuotanto supistui viime vuonna $1\frac{1}{2}$ %. Tuotanto lisääntyi vielä kemian teollisuudessa, mutta muilla päätoimialoilla tuotanto väheni. Eniten tuotanto supistui vaatteiden, kenkien ja huonekalujen valmistuksessa. Tuonnin markkinaosuus on 1980-luvun puolivälin jälkeen voimakkaasti kasvanut näiden tuotteiden kotimaan myynneissä ja samanaikaisesti vienti on jyrkästi vähentynyt. Vaatteiden ja kenkien tuotanto on viidessä vuodessa pienentynyt melkein kolmannekseen. Itäviennin romahduksen takia vaatteiden ja kenkien valmistuksen arvioidaan supistuvan viidenneksellä tänä vuonna. Tuotantoa siirtyä edelleen kustannuksiltaan halvempiin maihin.

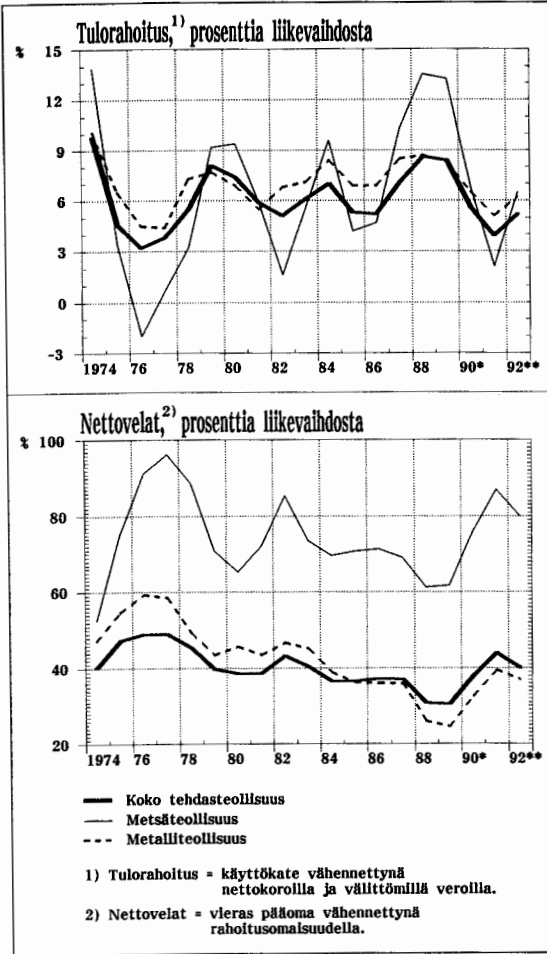
Asuntomarkkinoiden hiljennettyä huonekaluteollisuuden tuotantonäkymät ovat heikot ja alan huonon kilpailukyvyn takia myös vienti vähenee. Huonekaluteollisuuden tuotannon arvioidaan supistuvan tänä vuonna 10 %. Talonrakentamisen nopea heikkeneminen heijastuu erityisesti savi-, lasi- ja kiviteollisuuteen, jonka tuotannon arvioidaan pienentyvän tänä vuonna lähes viidenneksellä. Rakennustarvikkeiden toimitusajat ovat lyhentyneet ja hinnat kääntyneet laskuun.

Myös elintarviketeollisuudessa ja kemian teollisuudessa tuotanto supistuu. Koko toimialaryhmän muu ”tehdasteollisuus” tuotannon arvioidaan vähenevän tänä vuonna 6 % ja ensi vuonna $\frac{1}{2}$ %.

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

Teollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema heikkenivät tuntuvasti v. 1990. Tulorahoitusprosentti aleni edellisvuoden $8\frac{1}{2}$ prosentista $5\frac{1}{2}$ prosenttiin. Markkamääräisesti tulorahoitus pieneni viime vuonna noin $7\frac{1}{2}$

Kuvio 26. Tehdasteollisuuden kannattavuus ja rahoitusasema

mrd. mk. Tulorahoitusta vähensivät käyttökatteen aleneminen sekä korkomenojen ja välittömien verojen kasvu. Eniten kannattavuus heikkeni metsäteollisuudessa ja metallien perusteollisuudessa. Pientynyt tulorahoitus ja osakerahoituksen lähes täydellinen tyrehtyminen heikensivät teollisuuden rahoitusrakennetta. Nettovelkojen suhde liikevaihtoon kääntyi selvään kasvuun. Luotonkysyntä tyydytettiin pääosin valuuttamääräisillä luotoilla ja työeläkelainoilla.

Vuonna 1991 hintojen nousu jää vähäiseksi, mutta työvoimakustannukset kasvavat. Teollisuuden kannattavuus heikkeneekin edelleen, eniten rakentamiseen liittyvillä toimialoilla. Teollisuuden tulorahoituksen osuus liikevaihdosta jää neljään prosenttiin eli pienemmäksi kuin kertaakaan 1970-luvun puolivälin taantumien jälkeen. Markkämääräisesti tulorahoitus pienenee v. 1991 noin 5 mrd. mk. Vaikka teollisuuden investoinnit vähenevät, velkaantuneisuus edelleen lisääntyy. Nettovelkojen osuus liikevaihdosta nousee lähes samalle tasolle kuin 1970-luvun puolivälissä.

Vuonna 1992 teollisuuden yksikkötyövoimakustannusten ennustetaan alenevan ja kannattavuuden paranevan. Myös teollisuuden rahoitusasema alkaa vahvistua.

20. Valtion tuki¹⁾ jalostus- ja palveluelinkeinoille

	1986	1987	1988	1989	1990
	miljoonaa markkaa				
Aluetuki	737	841	844	921	1 097
Energiahuolto	59	83	108	100	119
Lehdistön tukeminen	408	443	477	476	437
Merenkulku ja laivanrakennus	12	19	28	436	210
Tutkimus ja tuotekehitys	233	236	236	316	351
Työmarkkinatuki	264	379	508	644	645
Viennin edistäminen	431	388	202	177	185
Yrityskohtaiset tuet	208	154	222	214	216
Muut tuet	92	161	209	323	338
Nettokustannukset yhteensä	2 444	2 704	2 834	3 607	3 598

¹⁾ Sisältää avustukset sekä laina-, pääoma- ja takuutuen. Nettokustannukset on laskettu seuraavien kaavojen mukaan:
Lainatuki: (laskentakorko x keskimääräinen lainakanta)+luottotappiot—maksetut korot.
Pääomatuki: (laskentakorko x keskimääräinen osakepääoma)+pääoman alennukset—maksetut osingot.
Takaus- ja takuutuki: takaustappiot—takausmaksut—takaisin perityt korvaukset.
Laskentakorko: valtionvelan efektiiviset kustannukset.

Rakentaminen

Talonrakentaminen

Talonrakennusalan jyrkkä suhdannenousu vaihtui vuoden 1990 jälkipuoliskolla yhtä jyrkäksi laskuksi. Uusien rakennustöiden aloitukset alkoivat vähentyä jo alkuvuodesta, mutta suuren keskeneräisen työkannan takia tuotannon määrä vielä kasvoi. Lamänäkymät ja korkojen kohoaminen hiljensivät kiinteistökaupan, minkä seurauksena syntyi suuri myymättömien asuntojen ja tyhjien liikelilojen varanto. Vuoden jälkipuoliskolla tuotanto alkoi supistua ja kaikkiaan talonrakentamisen määrä väheni 2¹/₂ %.

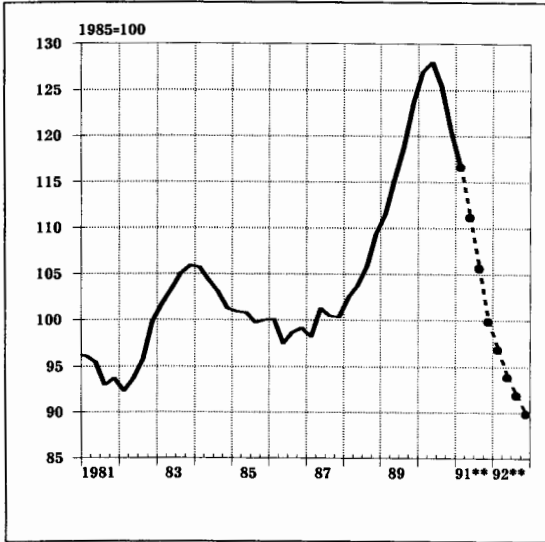
Kuluvan vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana uusia rakennustöitä aloitettiin viidennes vähemmän kuin vastaavana aikana edellisenä vuonna. Hiljentyneen kysynnän takia urakkatarjoushinnat ovat laskeneet.

Myös rakennuskustannusten nousuvauhti on selvästi yleistä inflaatiota hitaampi. Vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat ovat olleet laskussa jo pari vuotta, ja uusienkin asuntojen hinnat ovat alkaneet laskea. Uusien myymättömien asuntojen määrä on koko alkuvuoden pysynyt 15 000 asunnossa, sillä asuntojen hintojen lasku ja pankkien antolainauskorkojen lievä aleneminenkaan eivät ole riittäneet vilkastuttamaan asuntokauppaa.

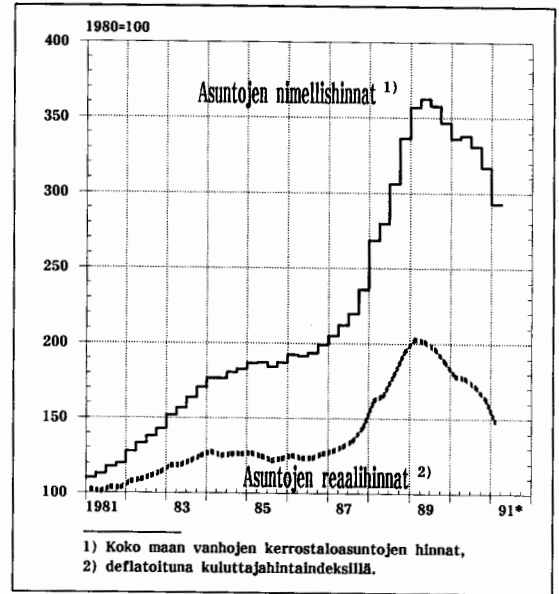
Rakennusalan pahenevan työttömyyden torjumiseksi arava-asuntojen aloitusmäärä on nostettu tänä vuonna suhteellisen suureksi, 22 500 asuntoon. Vapaaehtoinen asuntotuotanto sen sijaan on kerros- ja rivitalotuotannon osalta lähes pysähdyksissä. Omatoimiseen pientalorakentamiseen suhdannevaihtelut eivät vaikuta yhtä voimakkaasti, silti epävarmuus vanhan asun-

Kuvio 27. Talonrakentamisen määrä neljän neljänneksen liukuva summa

Kuvio 28. Asuntojen hinnat neljännesvuosittain

1) Koko maan vanhojen kerrostaloasuntojen hinnat,
2) deflaoituna kuluttajahintaindeksillä.

21. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion osalainoittamat asunnot (lainojen maksatus) ¹⁾		Valtion korkotuki oman asunnon hankintaan tai peruskorjaukseen ja vuokra-asuntolainoihin ²⁾		Aloitettujen asunnot	
	Uudisrakennukset, milj. mk	Peruskorjaus, milj. mk	Korkotuki (maksatus), milj. mk	Lainoitettujen asuntojen määrä, kpl	Valtion osalainoittamat ¹⁾ , kpl	Kaikki, kpl
1986.....	2 025	406	173	10 522	17 540	42 889
1987.....	2 429	511	239	10 627	20 109	43 623
1988.....	2 926	508	331	11 476	18 936	60 158
1989.....	3 301	522	428	11 952	18 563	69 317
1990.....	4 413	554	549	13 870	20 968	53 500
1991**.....	6 830	465	618	14 300	22 500	41 500
1992 ^{a)}	8 500	540	772	17 000	21 250	40 000

¹⁾ MI. maatilahallituksen lainat vuoteen 1990 asti.

²⁾ MI. maatilahallituksen korkotukilainat vuodesta 1991 alkaen.

^{a)} Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen mukaan.

22. Talonrakentaminen

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
			muutos, prosenttia			
Talonrakentamisen määrä.....	8,9	13,1	-2,5	-15	-9 ¹ / ₂	2,2
Työllisyys ¹⁾	7,4	9,6	-1,1	-13	-8	1,8
Myönnetyt rakennusluvut ²⁾	19,1	25,3	-15,8	-25	-7	2,7
asuinrakennukset.....	32,2	24,8	-21,1	-30	-5	1,9
muut rakennukset.....	11,9	25,6	-12,4	-18	-10	3,2
Asuntojen aloitukset ³⁾	37,9	15,2	-22,8	-22	-3 ¹ / ₂	1,7
valtion lainoittamat.....	-5,8	-2,0	13,0	7 ¹ / ₂	-5 ¹ / ₂	-2,4
muut.....	75,3	23,1	-35,9	-42	-1 ¹ / ₂	4,6
Valmistuneet talorakennukset ²⁾	3,0	12,9	15,9	-10	-15	1,5

1) Työtunteina.
2) Kuutiometriä.
3) Lukumäärä.

non myynnistä hillitsee myös omakotirakentajia. Tänä vuonna aloitetaan 41 500 asunnon rakentaminen ja asuntoja valmistuu 55 000.

Suhdannenäkymien heikentyminen on nopeasti vähentänyt teollisuus- ja liikerakentamista. Valtio käynnistää aiemmin lykkäytyneitä rakennuskohteitaan, mutta rahoitusaseman heikkeneminen lykkää kuntien ja yksityisten valtionapua saavien laitosten rakennushankkeita siinä määrin, että myös julkinen rakentaminen kokonaisuudessaan supistuu. Koko talonrakentaminen vähenee tänä vuonna 15 %.

Ensi vuonna talonrakentaminen vähenee edelleen kymmeneksen. Asuntoja aloitetaan 40 000 ja valmistuneiden määrä putoaa 44 000 asuntoon. Liike- ja teollisuusrakentaminen vähenevät edelleen. Rakentamisen määrä laskee pitkän ajan normaalitason alapuolelle. Korkeasuhdanteen aikana rakentamisen kapasiteetti nousi huomattavasti, ja raju lasku aiheuttaa alalle vaikeita sopeutumisongelmia.

Maa- ja vesirakentaminen

Maa- ja vesirakentaminen v. 1990 oli vilkasta ennen muuta runsaan tie- ja ratarakentamisen ansiosta. Energiainvestoinneista lisääntyivät lähinnä voimalaitosrakentamiseen liittyvät maarakennustyöt. Kaikkiaan maa- ja vesirakentaminen lisääntyi 2 %.

Tänä vuonna maa- ja vesirakentaminen lisääntyy 1¹/₂ %. Julkisen sektorin suuren osuuden takia maa- ja vesirakentaminen ei ole yhtä altis suhdannevaihteluille kuin talonrakentaminen. Suuret päätiehankkeet vaativat yhä runsaasti resursseja. Myös päätaverkon uudistaminen nopeammille juonille soveltuvaksi jatkuu vilkkaana.

Vuonna 1992 maa- ja vesirakentamisen kasvu hidastuu yhteen prosenttiin. Suurten pääteiden rakentaminen jatkuu, mutta muiden teiden peruskorjauksia joudutaan lykkäämään. Kunnat joutuvat rahoitusvaikeuksissaan myöhentämään jo tehtyjä investointisuunnitelmiaan.

23. Maa- ja vesirakentaminen

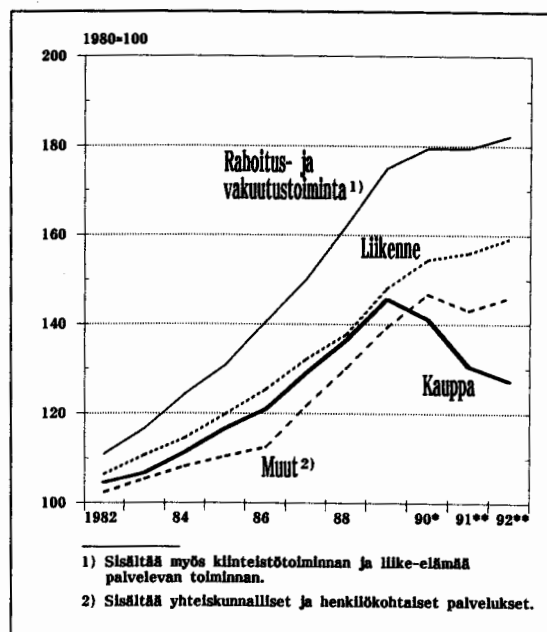
	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
Maa- ja vesirakentamisen määrä	0,0	7,4	1,8	1½	1	2,1
Työllisyys ¹⁾	0,9	3,9	-9,6	-4	-3½	-1,0

¹⁾ Työtunteina.

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto lisääntyi yhteensä 1½ % v. 1990. Monet palvelualat ovat kiinteässä yhteydessä yleiseen talouskehitykseen ja niinpä yksityisen palvelutuotannon arvioidaankin supistuvan tänä vuonna 2½ % ja ensi vuonna taas kasvavan ½ %.

Kuvio 29. Palveluelinkeinojen tuotanto

Kauppan tuotanto väheni viime vuonna 3 %. Rakentamisen ja muun investointitoiminnan hiipuminen päätti voimakkaan kasvun kauden tukkukaupassa. Kestävien sekä puolikestävien tavaroiden kysynnän laimeneminen hiljensi vähittäismyyntiä erityisesti loppuvuodesta. Uusien henkilöautojen myynti romahti vuoden 1985 tasolle.

Myynnin väheneminen on jatkunut nopeana tänä vuonna vähittäiskaupassa ja erityisesti tukkukaupassa. Investointitavaroiden, maatalouskoneiden ja rakennusalan tarvikkeiden tukkumyynti pienenee kolmanneksen v. 1991. Kesän alennusmyynnit ovat hieman piristäneet vähittäiskauppaa. Kotitalouksien odotukset ovat varovaiset ja kestokulutustavaroiden hankinnasta pidättydytään. Uusien autojen myynnin arvioidaan pienenevän tänä vuonna edelleen kolmanneksen. Vuonna 1992 kotimainen kysyntä pysyy vähäisenä ja kaupan myynti vähenee edelleen.

Hotelli- ja ravintola-alan kehitys jatkuu heikkona tänä ja ensi vuonna. Toimialalla on kapasiteetti kasvamassa samaan aikaan kun kysyntä heikkenee.

Hotelli- ja ravintola-alan kehitys jatkuu heikkona tänä ja ensi vuonna. Toimialalla on kapasiteetti kasvamassa samaan aikaan kun kysyntä heikkenee.

24. Kotimaankaupan myynti

	1988	1989	1990*	1991**	1992**
		määrän muutos, prosenttia			
Tukkukauppa	4,6	8,2	— 3,2	— 10	— 3
ravinto- ja nautintoaineet	— 2,7	5,0	4,4	..	..
rauta- ja rakennustarvikkeet	7,8	13,2	— 6,2	..	..
autoala	16,3	9,7	— 13,0	..	..
polttoaineet	0,4	— 1,8	— 3,8	..	..
investointitavarat ja raaka-aineet	12,0	12,1	— 5,8	..	..
Vähittäiskauppa	4,8	5,8	— 4,3	— 5	— 2
elintarvikkeet	2,5	2,1	— 0,8	..	..
rauta-ala	9,6	8,0	— 4,7	..	..
autoala	7,3	8,9	— 18,4	..	..
huoltamatoiminta	2,7	3,1	— 4,9	..	..
Ravitsemis- ja majoitustoiminta	4,9	6,0	0,1	— 6	— 2

Liikenteen tuotanto kasvoi viime vuonna vielä 5 $\frac{1}{2}$ %; loppuvuodesta kasvu tosin taitui nopeasti. Tänä vuonna tavarakuljetukset vähenevät sekä maanteillä että rautateillä. Kuljetusalan lakko kesäkuussa vähensi kuljetuksia entisestään. Persianlahden kriisi pudotti alkuvuodesta kansainvälisen lentoliikenteen matkustajamääriä. Meriliikenteessä matkustajamäärät ovat nousussa mm. uusien, suurempien autolauttojen ansiosta.

Kuljetusala on kokenut viime vuosina melkoisen rakennemuutoksen, joka edelleen jatkuu. Lähivuosina siirrytään paperittoomaan kuljetusasiakirjojen siirtoon. Kaupan ja teollisuuden kuljetukset siirtyvät entistä enemmän varsinaisille kuljetusyriyksille. Materiaalivirtojen tehokas järjestäminen korostaa kuljetusten asemaa. Teollisuuden ja rakentamisen laman vuoksi kuljetuspalvelujen kysyntä on kuitenkin ennustejaksolla laimeaa.

25. Liikenteen tuotanto ja työllisyys

	1990* osuus %	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
		määrän muutos, prosenttia					
Kuljetus ja varastointi	74,1	5,5	6,4	4,7	— 4 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	2,5
rautatieliikenne	7,1	4,9	1,8	3,6	— 5	0	..
tieliikenne	45,3	3,8	4,4	4,1	— 6	0	..
vesiliikenne	9,3	10,0	5,8	4,1	1	1	..
ilmaliikenne	5,0	14,4	32,5	5,4	— 7	4	..
muut	7,4	4,2	6,7	9,2	1	2	..
Tietoliikenne	25,9	10,0	8,5	7,0	3	5	7,9
Yhteensä	100,0	6,8	7,0	5,4	— 2	2	3,9
Työllisyys ¹⁾		1,3	2,5	— 0,6	— 3 $\frac{1}{2}$	— 1 $\frac{1}{2}$	0,7

¹⁾ Työtunteina.

Tietoliikenteessä postitoiminnan volyyymi ei juuri kasva. Liikelaitosuudistuksen myötä postin toiminta tehostuu, mm. postitoimipaikkojen määrä vähenee. Teleliikenne lisääntyy edelleen vuosina 1991 ja 1992.

Rahoitustoiminnan pitkään jatkunut nopean kasvun aika on ohi, eikä toimialan tuotanto juuri lisäännny ennustejaksollakaan. Pankkien luottotappiot ovat suuret ja heikko kannattavuus pakottaa kustannusten karsi-

miseen. Korkotulojen lähdevero on muuttanut pankkien ottolainauksen rakennetta. Vakuutustoiminnan tuotanto väheni viime vuonna ja supistuu myös tänä vuonna.

Kiinteistötoiminnassa kiinteistöjen vuokraus ja välitys on vaisua tänä ja ensi vuonna. Asuntojen omistus -toimialan tuotannon kasvu hidastuu. Liike-elämän palvelujen, esimerkiksi mainonnan, konsultoinnin ja atk-palvelujen kysyntä on sekin vähäistä.

26. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1990* osuus %	1988	1989	1990* määrän muutos, prosenttia	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
Kauppa	25,9	5,6	6,9	- 3,1	- 7 1/2	- 2 1/2	4,2
tukku- ja vähittäiskauppa	21,1	5,8	7,0	- 3,7	- 7 1/2	- 2 1/2	4,3
ravitsemis- ja majoitustoiminta ...	4,8	4,9	6,0	0,1	- 6	- 2	3,5
Liikenne	18,8	6,8	7,0	5,4	- 2	2	3,9
kuljetus ja varastointi	14,0	5,5	6,4	4,7	- 4	1/2	2,5
tietoliikenne	4,9	10,0	8,5	7,0	3	5	7,9
Rahoitus-, vakuutus-, kiinteistö- ja liike-elämää palveleva toiminta ...	44,2	8,1	7,9	2,6	0	1 1/2	6,4
rahoitustoiminta	9,7	8,2	12,8	- 0,1	- 3	0	8,6
vakuutustoiminta	1,7	2,0	- 11,7	- 8,4	- 3	0	- 0,2
asuntojen omistus	14,4	4,9	5,4	4,8	3 1/2	3	4,3
muu kiinteistötoiminta	6,5	15,7	13,0	7,3	2	2	8,3
liike-elämää palveleva toiminta ...	12,0	10,4	8,2	0,7	- 3	0	8,4
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtai- set palvelukset	11,0	4,2	7,5	4,5	1	2	4,5
Yhteensä	100,0	6,7	7,4	1,6	- 2 1/2	1/2	5,0
Työllisyys ¹⁾		2,3	2,6	- 1,0	- 3 1/2	- 1 1/2	1,2

¹⁾ Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Korkeasuhdanne taittui jyrkästi viime vuonna. Kokonaistuotannon lähes kolmen prosentin kasvu ensimmäisellä vuosineljänneksellä muuttui kolmen prosentin supistumiseksi vuoden lopulla, kun sekä vienti että kotimainen kysyntä — erityisesti rakentaminen — alkoivat nopeasti heikentyä. Kotimainen kysyntä, jonka määrä korkeasuhdannevuosina 1987—1989 oli kasvanut keskimäärin 7 % vuodessa, supistui viime vuonna $1\frac{1}{2}$ %. Edellisen kerran kotimainen kysyntä supistui v. 1981.

Vuoden 1991 alkupuolella tuotannon supistuminen on jatkunut yllättävän nopeana. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla kokonaistuotanto väheni 6 %, nopeimmin metsätaloudessa ja asuinrakentamisessa. Tehdasteollisuudessa tuotanto supistui vuoden alkupuoliskolla runsas 10 %. Rakentamisen ja muun investointitoiminnan hiljentyminen ovat vähentäneet tuntuvasti tukkukaupan

myyntiä. Myös vähittäiskaupassa myynnin supistuminen on jatkunut nopeana. Rahoi-
tustoiminnan pitkään jatkunut nopean kasvun kausi näyttää myös olevan ohi. Kotimaisen kysynnän ja viennin samanaikaisen heikkenemisen takia kokonaistuotanto supistuu v. 1991 kaikkiaan 5 %. Korkeiden reaalikorkojen ja ylivelkaantumisen lamaanuttama kotimainen kysyntä supistuu $6\frac{1}{2}$ % eli nopeammin kuin kertaakaan sotien jälke-

Vuonna 1992 nettovienti tukee tuotannon kasvua, mutta kotimainen kysyntä edelleen vähenee. Laman pohja ohitettaneen jo vuoden 1991 lopulla, jolloin tuotannon kausitasoitettuna ennustetaan kääntyvän vähäiseen kasvuun. Tuotanto v. 1992 jää silti kokonaisuudessaan vain vuoden 1991 määrään, sillä vuoden aikana tapahtuva nousu riittää vain korvaamaan edellisvuoden sisällä tapahtuneen laskun.

27. Työn tuottavuus¹⁾

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
			muutos, prosenttia			
Maatalous	9,1	23,8	25,8	— 13 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	3,7
Metsätalous	11,6	3,0	2,1	5	15	3,6
Teollisuus	6,9	5,8	4,2	3	3 $\frac{1}{2}$	5,6
Rakennustoiminta	0,8	3,2	1,4	0	$\frac{1}{2}$	1,1
Muu yrittäjätoiminta	4,4	4,6	2,7	1	2	3,7
Yrittäjätoiminta	5,3	6,1	4,4	1	3 $\frac{1}{2}$	4,4
Koko kansantalous	4,2	4,8	3,9	$\frac{1}{2}$	2 $\frac{1}{2}$	3,5

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

Työn tuottavuus eli tuotannon suhde työpanokseen kohosi v. 1990 koko kansantaloudessa 4 % ja yrittäjätoiminnassa 4½ %. Maataloudessa ennätysratio ja työpanoksen tuntuva supistuminen nostivat tuottavuutta toisena vuonna peräkkäin neljänneksen. Myös maa- ja vesirakennustoiminnassa, kuljetus- sekä rahoitustoiminnassa tuottavuus kohosi varsin nopeasti. Teollisuudessa tuottavuuden nousu jäi selvästi pienemmäksi kuin keskimäärin pitkällä aikavälillä, sillä pääomavaltaitenkin yritysten toiminta alkoi vuoden mittaan vaikeutua, ja toisaalta yritykset eivät vielä vähentäneet työllisten määräänsä täysin alkanutta tuotantotaantumaa vastaavaksi.

Kuluvana vuonna tuottavuuden ennakoidaan kohoavan koko kansantaloudessa ainoastaan ½ % ja yrittäjätoiminnassakin vain prosenttiin, sillä tuotannon tehokas sopeuttaminen alemmalle tasolle vie aikansa. Yritykset ovat heikentyneen kannattavuutensa takia kuitenkin lisänneet saneeraus-toimia ja ottaneet riskin työvoiman saata- vuudesta seuraavana nousukautena. Julki- sen sektorin tuottavuus kohoaa tänä vuon- na 2 %, kun etenkin kunnat ovat säästäneet palkkamenoistaan, ja toisaalta tulosbudje- tointiin siirtymisen vaikutukset alkavat vähitellen näkyä toiminnan tehostumisena. Ensi vuonna tuottavuuden nousun arvioi- daan nopeutuvan lähes kaikilla toimialoilla.

28. Tuotanto toimialoittain

	1990* osuus %	1988	1989*	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
			määrän muutos, prosenttia				
Yrittäjätoiminta	80,0	5,6	6,0	1,0	— 6½	— ½	3,4
maatalous, metsästys ja kalastus	3,4	7,2	13,9	15,4	— 18	— 6	— 0,1
metsätalous	2,9	9,7	0,4	— 6,7	— 18	15	— 0,4
kaivos- ja muu kaivannaistoiminta .	0,3	8,0	7,4	— 2,1	— 10	— 3	3,5
tehdasteollisuus	21,7	3,9	3,7	— 1,0	— 7½	½	3,1
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,4	2,1	— 0,2	2,1	4½	3	3,9
talonrakennustoiminta	7,7	8,9	13,1	— 2,5	— 15	— 9½	2,2
maa- ja vesirakennustoiminta	2,0	0,0	7,4	1,8	1½	1	2,1
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoi- minta	11,3	5,6	6,9	— 3,1	— 7½	— 2½	4,2
kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	8,2	6,8	7,0	5,4	— 2	2	3,9
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö- toiminta sekä liike-elämää palve- leva toiminta	19,3	8,1	7,9	2,6	0	1½	6,4
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	4,8	4,2	7,5	4,5	1	2	4,5
miinus laskennalliset pankkipalve- lumaksut	— 4,1	11,2	14,4	— 2,0	7	5½	9,3
Julkinen toiminta	17,9	2,6	2,1	2,3	1	0	2,8
Muu toiminta	2,1	1,2	2,2	1,3	1	1	1,5
Bruttokansantuote tuottajahintaan	100,0	5,0	5,3	1,2	— 5	0	3,3
Bruttokansantuote markkinahintaan ..		5,4	5,4	0,4	— 5	0	3,4
Kansantalouden työllisyys ¹⁾		0,8	0,5	— 2,6	— 5½	— 3	— 0,2

¹⁾ Työtunteina.

5 Työvoima

Työllisyysnäkymät alkoivat heikentyä nopeasti viime vuoden lopulla, kun avoimet työpaikat vähenivät ja lomautukset sekä lyhennettyä työviikkoa tekevien määrä lisääntyivät tuntuvasti useimmilla toimialoilla. Vuoden 1990 viimeisellä neljänneksellä työttömiä oli jo yli 20 000 henkeä enemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysaste kohosi loppuvuodesta neljään prosenttiin, mutta oli koko vuonna keskimäärin vain 3,4 %. Kaikkiaan työllisiä oli keskimäärin 3 000 henkeä vähemmän kuin v. 1989. Työvoiman tarjonta supistui viime vuonna 4 000 henkeä, joten työttömiä oli vielä keskimäärin 1 000 henkeä vähemmän kuin edellisvuonna, vaikka kokonaistuotanto ei kasvanut lainkaan.

Alle 35-vuotiaiden työvoima väheni runsas 20 000 henkeä, sitä vastoin 35—54-vuotiaita oli työmarkkinoilla 18 000 henkeä enemmän kuin v. 1989. Yli 55-vuotiaiden varhaiseläkkeelle siirtyminen tasaantui. Alueelliset työttömyyserot pysyivät lähes ennallaan. Työttömyysaste oli keskimäärin korkein Pohjois-Karjalan läänissä (7,5 %) ja matalin Uudenmaan läänissä (1,3 %).

Työvoiman kysynnän väheneminen on kuluvaan vuoden alkupuoliskolla — 96 000 henkeä edellisen vuoden vastaavasta ajankaksosta — ollut tuntuvasti jyrkempi kuin kertaakaan aiemmissa taantumissa. Koko vuonna väheneminen jatkuu nopeana, sillä yritykset ovat heikon kannattavuutensa takia

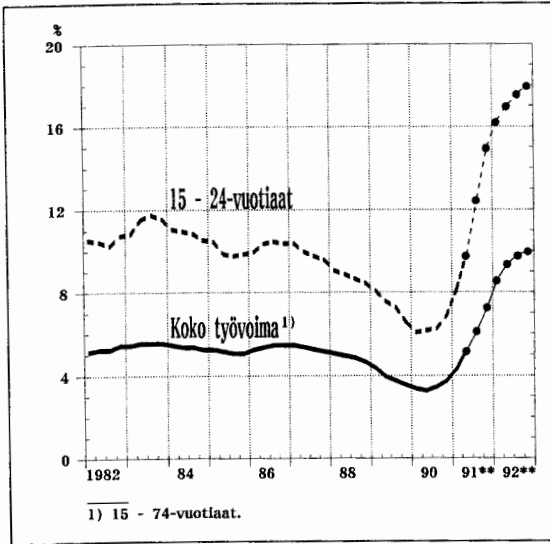
29. Työvoimatase

	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö ¹⁾	3 720	3 725	3 737	3 757	3 764
Työvoima	2 546	2 559	2 555	2 540	2 530
Työtön työvoima	116	89	88	198	252
Työllinen työvoima	2 431	2 470	2 467	2 342	2 278
maa- ja metsätalous	238	218	207	193	186
maatalous	197	179	170	163	154
metsätalous	41	39	37	30	32
teollisuus	553	562	556	506	485
rakennustoiminta	188	201	205	180	169
talonrakentaminen	145	160	166	142	132
maa- ja vesirakentaminen	43	42	39	38	37
palveluelinkeinot	1 450	1 486	1 496	1 461	1 436
toimiala tuntematon	3	2	3	2	2
	prosenttia				
Työvoimaosuus	68,5	68,7	68,4	67,6	67,2
Työttömyysaste	4,5	3,5	3,4	7,8	10,0
alle 25-vuotiaat	8,4	6,5	6,7	15,0	18,0
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maastamuutto, netto	— 1,3	— 4,2	— 6,1	— 3	— 3

¹⁾ 15—74-vuotiaat.

Kuvio 30. Työttömyysaste neljän neljänneksen liukuva keskiarvo

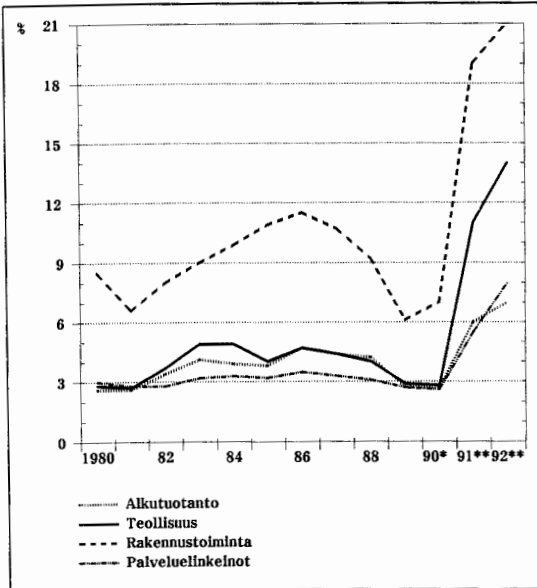
lisänneet irtisanomisia myös niillä toimialoilla, joilla työvoiman saanti on pitemmällä aikavälillä ollut ongelmallista. Työllisyysnäkymät ovat synkät erityisesti idän-

kauppaan suuntautuneessa teollisuudessa, metsätaloudessa ja talonrakentamisessa, mutta työttömyys on lisääntynyt poikkeuksellisen voimakkaasti myös useimmilla palvelualoilla. Sen vuoksi työttömyysaste on noussut viime vuoden lopusta lähtien suhteellisesti eniten eteläisessä Suomessa.

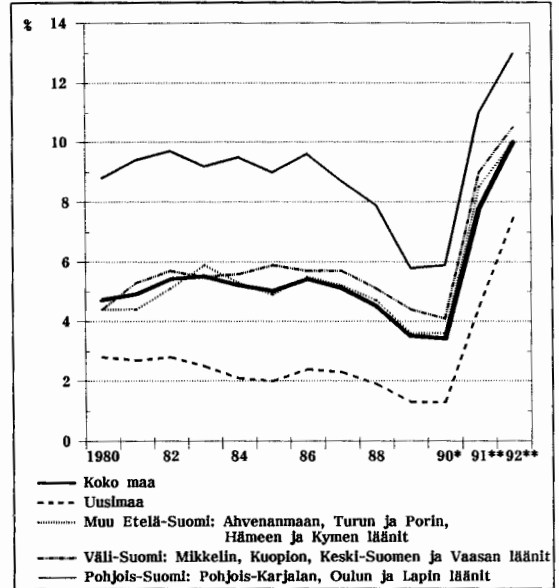
Työvoiman tarjonta vähenee tänä vuonna 15 000 henkeä, vaikka työikäisen väestön määrä lisääntyy 20 000 henkeä. Ainoastaan 45—54-vuotiasta työvoimaa on enemmän kuin vuosi sitten. Nuorten ikäluokkien työvoiman määrä vähenee heikentyneiden työsaantimahdollisuuksien takia tuntuvasti. Nettomaahanmuutto pienenee, mutta väliaikaisesti Suomeen tulevien tilastoimattomien työharjoittelijoiden määrä näyttää lisääntyneen useilla toimialoilla.

Työttömyysasteen vuositaso nousi kesäkuuhun mennessä viiteen prosenttiin eli 1½ prosenttiyksikköä puolessa vuodessa. Loppuvuodesta työttömien määrä lisääntyy yhä nopeasti, ja koko vuonna työttömiä on

Kuvio 31. Työttömyysaste toimialoitain

Kuvio 32. Työttömyysaste suuralueittain

30. Työtön työvoima ja työttömyysaste¹⁾

Vuosi- neljännes	1988	1989	1990*	1991**	1992**	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, prosenttia				
I	137	107	85	146	265	5,5	4,3	3,4	5,9	10,7
II	119	87	84	177	239	4,6	3,3	3,2	6,8	9,3
III	104	83	83	221	244	4,0	3,2	3,2	8,5	9,4
IV	103	78	100	248	259	4,1	3,1	4,0	9,9	10,4
Koko vuosi	116	89	88	198	252	4,5	3,5	3,4	7,8	10,0

¹⁾ Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

keskimäärin noin 200 000 henkeä eli lähes 8 % työvoimasta. Muutoksen nopeutta kuvaa se, että työttömien määrä lisääntyy tämän vuoden aikana yhtä paljon kuin "hätätilavuosina" 1976—1978 yhteensä. Alueelliset työttömyyserot kaventuvat merkittävästi; työttömyysaste kohoaa Uudenmaan läänissäkin viiteen prosenttiin. Nuorten työttömyysaste nousee peräti 15 prosenttiin viime vuoden 6,7 prosentista. Myös pitkäaikaistyöttömien määrä alkaa tänä vuonna lisääntyä, sillä etenkin kunnat eivät vaikean rahoitusasemansa takia pysty täyttämään kaikkia työllisyyslain tavoitteita.

Työvoiman kysyntä heikkenee v. 1992 yhä kaikilla päätoimialoilla paitsi metsätaloudessa. Kun työllisyyden muutokset reagoi-

vat kokonaistuotannon muutoksiin $\frac{1}{2}$ —1 vuoden viiveellä, saattaa työpaikkojen määrä olla alimmillaan vasta v. 1993. Vaikka työvoiman tarjonta edelleen hieman vähenee, lisääntyy Tilastokeskuksen tilastoimien työttömien määrä ensi vuonna keskimäärin runsaaseen 250 000 henkeen¹⁾ eli 10 prosenttiin työvoimasta. Tulevana talvikautena työttömiä lienee 270 000 henkeä.

Kansantalouden työtuntien määrä v. 1990 väheni $2\frac{1}{2}$ %, vaikka työllisten määrä ei juuri pienentynyt. Ero johtui paitsi ylijä sivutöiden vähenemisestä, myös lyhen-

¹⁾ Työministeriön rekisteröimien työttömien työnhakijoiden määrä on viime kuukausina ollut yli 20 000 henkeä suurempi kuin Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen työttömien määrä. Ero johtuu laskenta-ajan jaksojen pituuk-
sien ja niiden ajoittumisen, menetelmien sekä määritelmien erilaisuuksista.

31. Työllisyys

	1990*	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	osuus %	työtuntien muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	77,8	0,5	0,3	-3,4	-6 $\frac{1}{2}$	-3	-0,7
palkansaajat	60,7	0,4	0,9	-2,7	-6	-2 $\frac{1}{2}$	-0,3
yrittäjät	17,2	0,8	-1,7	-5,8	-9	-5 $\frac{1}{2}$	-1,9
Julkinen toiminta	18,9	2,3	1,6	0,9	-1	-1 $\frac{1}{2}$	2,3
Muu toiminta	3,3	-1,1	-0,4	-3,2	-2 $\frac{1}{2}$	-2	-1,2
Yhteensä	100,0	0,8	0,5	-2,6	-5 $\frac{1}{2}$	-3	-0,2
palkansaajat	82,8	0,8	1,0	-1,9	-5	-2 $\frac{1}{2}$	0,2

32. Valtion menot työllisyyden hoitoon

	1988	1989	1990	1991 TMA	1992 TMAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaukset (valtion työtehtävät).....	443	572	662	1308	1 155
Valtionosuus kunnille ja kuntainliitoille työttömyyden lieventämiseen	1 060	1 029	1 005	1 102	1 696
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	400	381	351	668	1 128
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	479	504	419	380	350
Työllisyyskoulutus	1 057	1 121	1 264	1 220	1 747
Muut menot	209	291	318	305	348
Yhteensä	3 648	3 898	4 018	4 982	6 424

ja sivutöiden vähenemisestä, myös lyhennettyjen työviikkojen yleistymisestä. Tänä vuonna kokonaistyöpanos supistuu 5½ % eli vain hieman enemmän kuin työllisten määrä. Kun myös julkisen sektorin työtunnit vähenevät, jää palkansaajienkin työpanos peräti 5 % pienemmäksi kuin v. 1990. Ensi vuonna kokonaistyöpanos vähenee 3 %.

Joukkotyöttömyys lisää valtion menoja työllisyyden hoitoon tänä vuonna neljän-

neksen ja ensi vuonna tätäkin enemmän, vaikka työllisyyslain velvoitteita esitetään lievennettäväksi 1.1.1992 alkaen. Toistuvaistyöttömiä koskeva työllistämismenot esitetään poistettavaksi ja työhön oikeutetulle esitetään mahdollisuutta luopua työntöteosta 30.4.1994 asti työttömyysturvaa menettämättä. Lisäksi mahdollistetaan koulutustoimien käyttö työllisyyslain velvoitteiden täyttämiseksi. Lain muutoksen jälkeen veloitetyöllistettävien määrän arvioidaan olevan 48 000 henkilöä.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio hidastui kysynnän taittumisen myötä vuoden 1990 aikana selvästi. Asuntojen hinnat alenivat vuoden aikana 7 % ja loppuvuodesta heikko kysyntä alkoi laajemminkin vaikuttaa hinnoittelukäyttäytymiseen. Öljytuotteiden hinnat kääntyivät Lähi-idän kriisin puhjettua elokuun alussa jyrkkään nousuun, mutta palautuivat vuoden loppuun mennessä suunnilleen ennen elokuuta vallinneelle tasolle. Merkittävimmän kustannus- ja hintapaineita pitivät yllä työvoimakustannukset. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohosi nimellisesti 9 % ja reaalisesti 2½ %. Kun samanaikaisesti työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen maksuperusteet nousivat ja tuottavuuden nousu hidastui, tuoteyksikköä kohti laskettujen työkustannusten nousu kiihtyi. Kuluttajahintaindeksin nousu hidastui vuoden aikana 4,9 prosenttiin eli alle OECD-maiden keskitason. Nousu jäi myös selvästi alle tulosopimuksiin sisältyneen indeksikyntäksen (kuluttajahintaindeksin nousu vuoden

1989 joulukuusta vuoden 1990 joulukuuhun 5,7 %).

Tammikuussa 1990 tehdyn kaksivuotisen talous- ja tulopoliittisen kokonaisratkaisun tarkistamista koskevan sopimuksen (15.11.1990) mukaiset palkankorotukset ajoittuivat kuluvaan vuoden toukokuun alkuun. Keskimääräiset korotukset vaihtelivat palkankorotuserien erilaisesta kustannusvaikutuksesta johtuen teollisuuden 1½ prosentista yksityisten palvelualojen sekä julkisen sektorin kolmeen prosenttiin. Kun palkkaliikkeen arvioidaan jäävän vuoden aikana kahteen prosenttiin, palkansaajien ansiotasoindeksin nousu hidastuu v. 1991 keskimäärin seitsemään prosenttiin. Reaalisesti ansiotasoindeksi kohoaa kuitenkin edelleen 2½ % eli yhtä paljon kuin edellisnäkin vuonna. Kokonaisratkaisun piiriin kuuluu 3/4 kaikista palkansaajista. Sen ulkopuolella ovat lähinnä pankit, majoitus- ja ravitsemisala, teollisuustyöntekijöistä mm.

33. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keskimäärin 1990/80
			muutos, prosenttia			
Sopimuspalkkaindeksi	6,8	5,7	5,5	4	1	5,8
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	2,2	3,2	3,5	3	2½	3,1
Ansioitasoindeksi	9,0	8,9	9,0	7	3½	8,9
Reaalinen ansiotaso ¹⁾	3,7	2,2	2,7	2½	1	2,5
Keskiansiot ²⁾	9,3	9,9	10,3	7½	4	9,9
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti ³⁾						
koko kansantaloudessa	5,2	6,0	8,6	8½	½	6,9
tehdasteollisuudessa	2,1	4,8	7,7	3	-2	3,8

¹⁾ Ansioitasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

²⁾ Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

³⁾ Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyyymi-indeksillä.

paperiteollisuus, saha- ja levyteollisuus, huonekaluteollisuus, elintarviketeollisuus ja osa rakennusaineteollisuutta sekä pääosa rakennusalan ja liikenteen työntekijöistä. Useimmilla kokonaisratkaisun ulkopuolella olevilla aloilla palkkojen sopimuskorotukset ovat kuitenkin noudattaneet kokonaisratkaisun mukaista yleislinjaa.

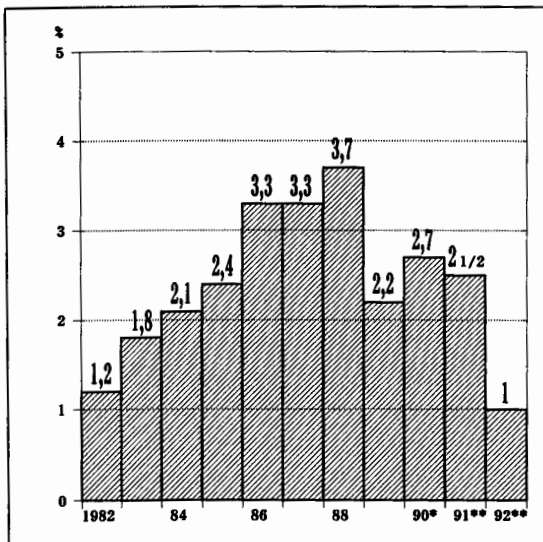
Kokonaisratkaisun mukaiset sopimukset ovat voimassa vuoden 1992 helmikuun loppuun. Tässä katsauksessa on vuoden 1992 tulo- ja hinta-arvioiden pohjaksi otettu tekninen oletus, jonka mukaan vuoden 1992 aikana ei toteuteta uusia palkkojen sopimuskorotuksia. Jos palkkaliukuma pysyy kahden prosentin tienoilla, palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaisi nimellisesti keskimäärin $3\frac{1}{2}$ % ja reaalisesti noin prosentin. Pakkolomien ja lyhennettyjen työviikkojen vaikutus ei näy ansiotasoindeksin kehityksessä.

Inflaatiopaineet ovat vuoden 1991 aikana edelleen pienentyneet sitä mukaa kun talou-

dellinen taantuma on syventynyt ja epävarmuus tulevasta talouskehityksestä on lisääntynyt. Asuntojen hintojen aleneminen on jatkunut jyrkkänä. Lisäksi sekä kotimaisten että ulkomaisten raaka-aineiden hinnat ovat yleisesti laskeneet. Kysynnän heikkeneminen on entistä selvemmin kiristänyt kilpailua myös kulutustavaramarkkinoilla, mikä on näkynyt mm. alennusmyyntien pitkittymisenä ja tarjousten lisääntymisenä.

Kuluttajahintaindeksi kohosi joulukuusta heinäkuuhun 2,9 % eli lähes prosenttiyksikön vähemmän kuin vastaavana aikana vuotta aiemmin. Indeksien 12 kuukauden nousuvauhti oli heinäkuussa 4,0 %, kun se vuotta aiemmin oli vielä lähes 6 %. Nousuvauhdin arvioidaan hidastuvan kuluvan syksyn aikana $3\frac{1}{2}$ prosentin tienoille, mutta kohoavan joulukuussa mm. liikevaihtoveron ja alkoholijuomien hintojen korotuksen vuoksi neljään prosenttiin. Vuonna 1991 keskimäärin indeksi kohoaa samoin 4 % edellisestä vuodesta. Indeksien kokonaisnoususta kuluvan vuoden aikana yli 2 prosenttiyksikköä aiheutuu välillisten verojen sekä valtion hintojen ja maksujen korotuksista ja loppuosa — runsas $1\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä — lähinnä työvoimakustannusten kohoamisesta. Maataloustuotteiden tavoitehinnat eivät ole juuri kohonneet, koska kevään maataloustuloratkaisussa valtaosa maatalouden korotustarpeesta ohjattiin hintapoliittiseen ja muuhun maatalouden tukeen, eikä syksyn maataloustuloratkaisusta aiheudu uusia korotustarpeita. Tuontihinnat pysyvät kuluvan vuoden aikana suunnilleen ennallaan, eikä niistä aiheudu kustannus- eikä hintapaineita. Vaparaahoitteisten asuinhuoneistojen vuokria voitiin korottaa maaliskuun 1991 alusta pääkaupunkiseudulla enintään 2,60 mk ja muualla maassa 2,40 mk huoneistoalan neliömetriltä kuukaudesta. Keskimääräinen aravavuokrataso on kohonnut suunnilleen saman verran. Myös omistusasumisen hoitokustannukset ovat

Kuvio 33. Palkansaajien reaalin ansiotasoindeksi muutos edellisestä vuodesta

34. Hinta- ja yksikköarvoindeksejä

	1988	1989	1990 muutos, prosenttia	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
Viennin yksikköarvoindeksi	5,2	7,5	-1,2	0	2	3,9
Tuonnin yksikköarvoindeksi	2,2	3,5	1,6	1	2 1/2	1,5
Kuluttajahintaindeksi	5,1	6,6	6,1	4	2 1/2	6,2
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	3,7	5,7	3,4	1/2	1 1/2	3,7
Maataloustuotteiden tuottajahinta- indeksi	3,7	4,1	0,0	-3	0	5,3
Rakennuskustannusindeksi	6,7	7,8	7,2	2	1	6,4

kohonneet, mutta asuntojen hintojen alenemisen vuoksi asumiskustannukset kokonaisuutena pysyvät nettomääräisesti suunnilleen ennallaan tai alenevat hieman.

Vuoden 1992 hinta-arvio pohjautuu edellä esitetyn tuloratkaisua koskevan oletuksen lisäksi mm. seuraaviin tiedossa oleviin tekijöihin sekä arvioihin ja oletuksiin:

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitykseen sisältyvät välillisten verojen sekä valtion hintojen ja maksujen korotukset nostavat kuluttajahintaindeksiä 1/2 %. Lukuun sisältyvät myös valtion liikelaitosten tariffien tarkistukset.

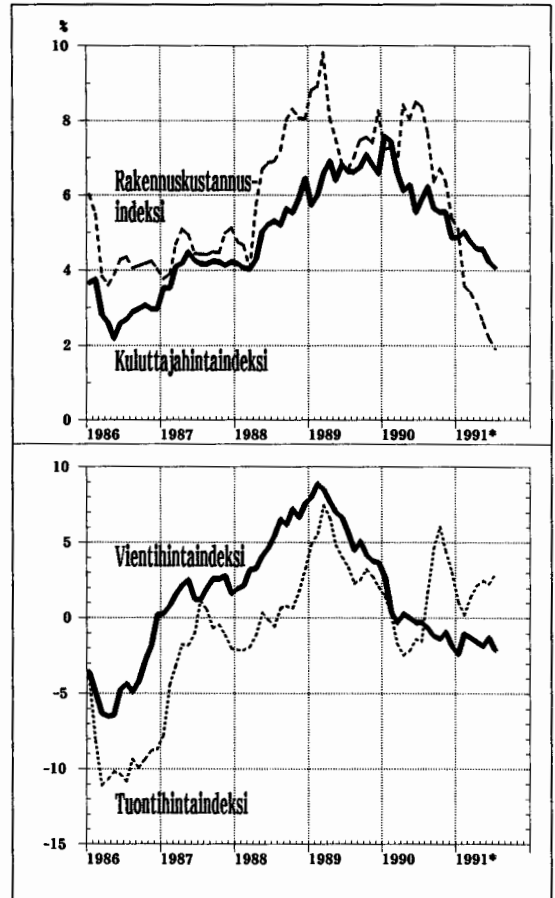
Maataloustuotteiden tavoitehinnat eivät kohoa, koska maatalouden mahdollisesta korotustarpeesta edelleen valtaosa ohjataan hintapoliittiseen ja muuhun maatalouden tukeen.

Asumismenot eivät juuri kohoa, sillä asuntojen hintojen aleneminen jatkuu ja vuokrien nousu hidastuu tämänvuotisesta.

Tuontihinnat kääntyvät lievään nousuun. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan on oletettu pysyvän ennallaan eli 19 dollarina tynnyriltä.

Kuvio 34. Hintaindeksejä

12 kuukauden muutos

Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan ensi vuoden aikana — vuoden 1991 joulukuusta vuoden 1992 joulukuuhun — 2 % ja v. 1992 keskimäärin $2\frac{1}{2}$ % edellisestä vuodesta. On mahdollista, että heikon kysynnän ja kireän kilpailun vuoksi nousu jää arvioitua vähäisemmäksi.

Tehdasteollisuuden yksikkötyökustannukset kohoavat tänä vuonna 3 %. Kun kilpai-

lijamaiden kustannukset nousevat $4\frac{1}{2}$ % ja kun markan ulkoinen arvo jää mm. valuutaputken sisällä tapahtuneen liikkeen vuoksi hieman viimevuotista alemmaksi, paranee työkustannuksin mitattu kilpailukyky 4 %. Ensi vuonna kilpailukyky paranee edelleen, sillä yksikkötyökustannukset laskevat. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea sosiaalivakuutusmaksujen alentaminen.

7 Tulot

Palkkasumman kasvu hidastui v. 1990 työpanoksen supistumisen vuoksi kahdeksaan prosenttiin. Tästä huolimatta työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyivät 17 %, sillä TEL-vakuutusmaksua korotettiin 2 prosenttiyksikköä ja kuntien eläkevakuutusmaksua lähes 3 prosenttiyksikköä. Hyvän sadon vuoksi kotitalouksien maataloudesta saamien yrittäjätulojen kasvu jatkui nopeana; sen sijaan kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta supistuivat hakkuiden vähenemisen myötä hieman. Yritysten kannattavuus heikkeni jo selvästi.

Kun keskiansioiden nousu hidastuu ja työpanos supistuu tuntuvasti, palkkasumman kasvu jäänee v. 1991 arviolta 2½ prosenttiin. Työnantajien sosiaalivakuutusmaksut lisääntyvät 5 %. Kuluvan vuoden alusta kuntien eläkemaksu kohosi 0,7 prosenttiyksikköä ja työttömyysvakuutusmaksu 0,3 pro-

senttiyksikköä. Yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennettiin 1 prosenttiyksikkö. Valtion eläkkeissä on siirrytty rahastoivaan järjestelmään ja kuluvana vuonna otettiin käyttöön 25 prosentin suuruinen eläkemaksu. Yksityisen sektorin sairausvakuutusmaksua alennettiin 1.7.1991—30.6.1992 väliseksi ajaksi 1 prosenttiyksikköllä ja kansaneläkevakuutusmaksun porrastus poistettiin alentamalla II ja III luokan maksut I luokan tasolle. Työttömyyden nopean lisääntymisen vuoksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksua vuodelle 1991 päätettiin kesäkuussa korottaa edelleen 0,5 prosenttiyksikköllä eli 1,4 prosenttiin maksetuista palkoista.

Tuotantoa rajoittavien sekä maatalouden markkinointivastuuta lisäävien toimien vuoksi kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta jäivät selvästi viimevuotista pie-

35. Käytettävissä oleva tulo

	1990* osuus %	1988	1989*	1990* muutos, prosenttia	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
Palkat	54,1	10,1	11,0	8,2	2½	1½	10,1
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	14,0	12,4	14,3	16,9	5 ^{a)}	—4	11,4
Kotitalouksien yrittäjätulot	11,5	6,5	13,8	1,6	—10½	—2½	6,0
maataloudesta	2,2	2,8	55,4	13,1	—21	—13	6,0
metsätaloudesta	1,6	26,6	5,4	—3,0	—35	10	4,7
muusta toiminnasta	7,7	3,5	8,3	—0,4	—2	—2	6,3
Omaisuuksien ja muut yrittäjätulot	5,5	31,0	8,8	—33,5	—49	17	14,1
Välilliset verot miinus tukipalkkiot	14,9	21,2	12,2	2,4	—2½	5	13,1
Kansantulo	100,0	13,1	11,7	4,0	—2½	1	10,4
Tulonsiirrot ulkomaille		—1,5	53,7	13,7	21	4½	25,7
Käytettävissä oleva tulo		13,2	11,5	3,9	—2½	1	10,3

^{a)} Nousu aiheutuu pääosin siitä, että vuoden 1991 alusta valtion eläkemaksu on 25 % ja aiemmin kansantalouden tilinpidossa sovellettiin laskennallista 16 prosentin eläkemaksua.

nemmiksi. Kun hakkuut vähenevät jyrkästi ja kantohintataso alenee, kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta supistunevat kolmanneksen. Yritysten kannattavuus heikkenee edelleen.

Vuoden 1992 tuloja koskevat arviot pohjautuvat mm. edellisessä luvussa esitettyihin oletuksiin, joiden mukaan palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa keskimäärin $3\frac{1}{2}\%$ edellisestä vuodesta. Kun työpanos pienenee edelleen, palkkasumman kasvu jäisi $1\frac{1}{2}$ prosenttiin. Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut supistuvat. TEL-vakuutusmaksua alennetaan ensi vuodeksi 2,5 prosenttiyksiköllä. Arviossa on oletettu, että työttömyysvakuutusmaksua korotetaan vuoden 1992 alusta edelleen 1 prosenttiyksiköllä.

Kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta supistuvat edelleen. Kotitalouksien yrittäjä-

tulot metsätaloudesta riippuvat lähinnä yksityismetsien myynnin vilkastumisesta. Kustannustason suhteellinen aleneminen ja vientikysynnän elpyminen alkavat vähitellen parantaa yritysten kannattavuutta.

Kansantalouden käytettävissä olevat tulot supistuvat tänä vuonna kotimaista tuotantoakin enemmän — reaalisesti peräti 7 % —, koska ulkomaisen velan korkomenot vievät lisääntyvän osan tuloista. Lisäksi ulkomaankaupan vaihtosuhte heikkenee vielä vähän ja menot pääomakannan kulumisen korvaamiseen lisääntyvät yhä. Yritysten käytettävissä oleva tulo jää tuntuvasti negatiiviseksi ja myös julkisyhteisöjen tulot supistuvat heikentyneen suhdannekehityksen myötä. Vuonna 1992 käytettävissä olevien tulojen kasvu jää prosenttiyksikön verran kokonaistuotannon lisäystä vähäisemmäksi.

36. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1990* osuus %	1988	1989*	1990*	1991**	1992**
		muutos, prosenttia				
Yksityinen sektori	69,4	8,7	10,6	2,8	2 $\frac{1}{2}$	5 $\frac{1}{2}$
kotitaloudet	64,3	6,4	11,4	7,5	5	3
yhteisöt	5,1	29,5	5,0	— 33,4	— 26 $\frac{1}{2}$	52
yritykset	— 3,8	68,3	— 39,5	.	.	.
rahoituslaitokset	8,3	27,6	24,9	38,7	— 5	— 6
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,6	— 8,3	— 19,5	— 10,4	— 8	2 $\frac{1}{2}$
Julkisyhteisöt	30,6	25,7	13,5	6,6	— 14	— 10
valtio	11,3	54,3	19,0	— 2,8	— 36 $\frac{1}{2}$	— 30 $\frac{1}{2}$
kunnat ja kuntainliitot	18,7	11,6	10,2	14,8	— 1 $\frac{1}{2}$	— 2
sosiaaliturvarahastot	0,6	36,1	6,6	— 24,0	— 5 $\frac{1}{2}$	— 26
Yhteensä	100,0	13,2	11,5	3,9	— 2 $\frac{1}{2}$	1

8 Kulutus

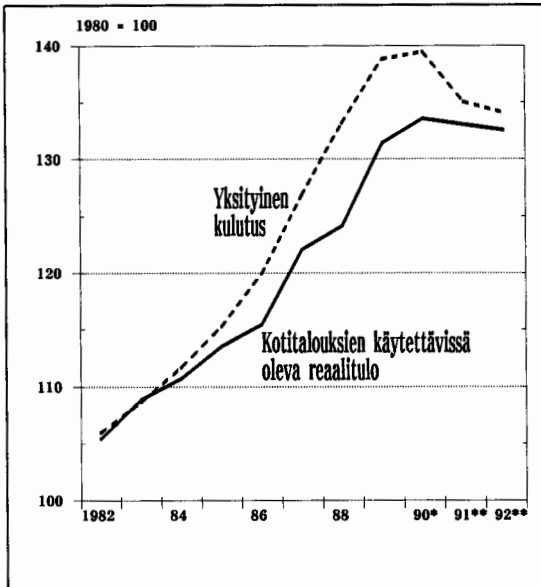
Yksityisen kulutuksen kasvu taittui vuoden 1989 lopulla ja kulutus alkoi supistua kesällä 1990. Vuoden lopussa kulutus väheni jo viiden prosentin vauhtia. Koko vuonna 1990 yksityinen kulutus kasvoi 0,5 %; kasvu perustui palvelukulutukseen, sillä tavarakulutus supistui 2,5 %.

Viime vuoden aikana uusien kulkuvälineiden ostot vähenivät 15 % ja kestokulutustavaroiden kysyntä yhteensä 10 %. Vuoden loppuun mennessä oltiin siten jo pudottu vuoden 1987 alun tasolle; aikaan, jolloin kestokulutustavaroiden kysyntä alkoi kasvaa voimakkaasti. Myös puolikestävien tavaroiden kysyntä väheni vuoden jälkipuoliskolla jyrkästi, samoin mm. elintarvikemyynti supistui ja ravintolapalvelusten käyttö

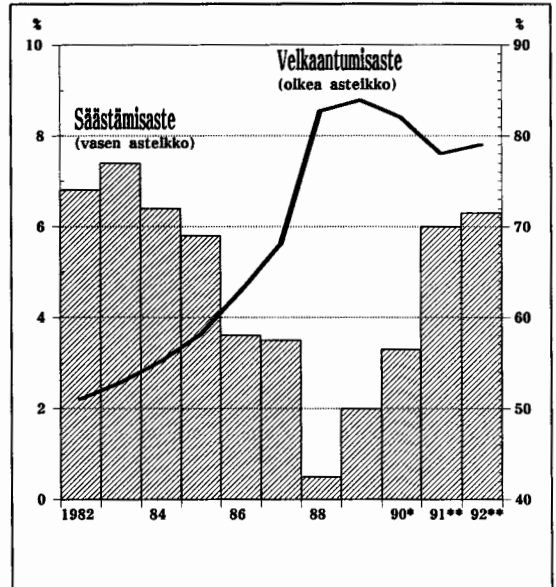
väheni. Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla lisääntyivät viime vuonna 12 %.

Kulutuksen kasvun taittumiseen myötävaikuttanut korkotason tuntuva kohoaminen vuoden 1989 jälkipuoliskolta lähtien. Korkojen noustessa ja inflaation hidastuessa kotitalouksien uusien luottojen reaalikorko kohosi vuoden 1989 kesän viidestä prosentista viime vuoden lopulla jo lähes 10 prosenttiin. Korkovaikutusta tehosti velkojen korkojen verovähennysoikeuden kiristyminen. Reaalikoron nousu pysäytti luotonoton kasvun ja kotitalouksien luottokanta supistui viime vuonna reaalisesti prosentin verran. Samalla säästämisaste kohosi 3¹/₂ prosenttiin.

Kuvio 35. Yksityinen kulutus ja kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytö

Kuvio 36. Kotitalouksien säästämis- ja velkaantumisaste

Vuoden 1991 alkupuoliskolla kulutuksen supistuminen on jatkunut yhä nopeutuvaa vauhtia. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot, jotka vielä viime vuonna lisääntyivät $1\frac{1}{2}$ %, alenevat tänä vuonna puoli prosenttia. Vaikka inflaation hidastuminen, ansiotason nousu ja verotuksen keveneminen lisäävätkin ostovoimaa, työllisyyden raju heikkeneminen vähentää vastaavasti tuloja ja työttömyyden lisääntyminen yhä korkean reaalkoron kanssa vähentää kulutushalukkuutta. Kuluttajien luottamus olikin kesällä barometrin mukaan heikko, joskaan se ei enää huonontunut. Talouden taantumana osoittautuminen selvästi aiemmin ennakoitua syvemmäksi saattaa kuitenkin synkistää uudelleen kuluttajien mielialoja.

Vuonna 1991 yksityisen kulutuksen arvioidaan supistuvan 3 %. Tavarakulutus vähennee 5 % ja kestokulutustavaroiden hankinnat viidenneksen. Kulutuksen pohja arvioidaan sivuutettavan vuoden loppuun mennessä, jonka jälkeen kulutus pysyy alhaise-

na koko ensi vuoden. Kun kulutus 1970-luvun puolivälissä edellisen kerran supistui, taantumavaihetta kesti parisen vuotta, kestokulutustavaroiden osalta hieman pitempäänkin. Nykyisestä taantumasta tulee silloista syvempi, ja kulutus pysyykin heikkona.

Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot supistuvat myös ensi vuonna hieman. Työttömyyden lisääntymisen vuoksi palkkasumman kasvu jää olemattomaksi, eikä eläkkeisiin ja muihin sosiaalivakuutusetuksiin tehdä indeksitarkistuksia; suurten veronpalautusten vuoksi kotitalouksien makamat verot tosin pienenevät. Kotitalouksien varallisuusarvot alentunevat edelleen ja kotitaloudet joutuvat supistamaan korkeaksi kohonnutta velkaantumistaan verraten epäedullisissa olosuhteissa. Kotitalouksien säästämisaste kohoaa v. 1991 kuuteen prosenttiin ja ensi vuonna edelleen hienoisesti. Yksityisen kulutuksen määrä supistunee $\frac{1}{2}$ % kuluva vuodesta.

37. Kulutus

	1990* osuus %	1988	1989*	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
			määrän muutos, prosenttia				
Yksityinen kulutus	100,0	5,0	4,2	0,5	— 3	— 1/2	3,7
kotitaloudet	96,4	5,1	4,3	0,4	— 3	— 1/2	3,7
kestokulutustavarat	10,2	12,7	4,2	— 10,4	— 20	— 5	5,7
puolikestävät kulutustavarat	12,3	5,5	4,5	— 0,1	— 7	— 3	
lyhytikäiset tavarat	33,0	2,3	2,8	— 0,8	— 1/2	1/2	2,0
palvelukset	38,5	5,0	4,7	3,9	1/2	1/2	4,2
kotitalouksien kulutusmenot							
ulkomailla	3,9	13,2	10,8	11,9	— 3	1	11,5
miinus ulkomaalaisten							
kulutusmenot Suomessa	— 1,7	8,7	— 1,5	— 3,9	— 3	4	— 1,5
voittoa tavoittelemattomien							
yhteisöjen kulutus	3,6	1,3	2,4	3,1	— 2	0	2,3
Julkinen kulutus	100,0	2,4	2,6	4,4	1 1/2	0	3,6
valtio	29,9	1,8	1,6	7,7	1 1/2	— 2 1/2	3,0
kunnat ja kuntainliitot	67,1	2,5	3,0	3,0	1 1/2	1	3,8
sosiaaliturvarahastot	3,0	3,8	1,6	5,5	1/2	0	4,0
Yhteensä		4,3	3,8	1,5	— 2	— 1/2	3,7
Kotitalouksia välittömästi palveleva julkisen kulutus ¹⁾		2,8	3,1	3,3	1 1/2	1	
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		1,7	5,8	1,6	— 1/2	— 1/2	
			prosenttia				
Kulutuksen osuus bruttokansan- tuotteesta (käypiin hintoihin)		73,6	71,5	73,3	76 1/2	77	
Kotitalouksien säästämisaste		0,4	2,1	3,3	6	6 1/2	
Kotitalouksien velkaantumisaste ²⁾ ..		82,7	83,9	81,9	78	79	
¹⁾ Julkisen toiminnan toimialoista opetustoiminta, lääkintäpalvelu, sosiaalihuolto sekä virkistys- ja kulttuuripalvelutoiminta.							
²⁾ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.							

9 Investoinnit

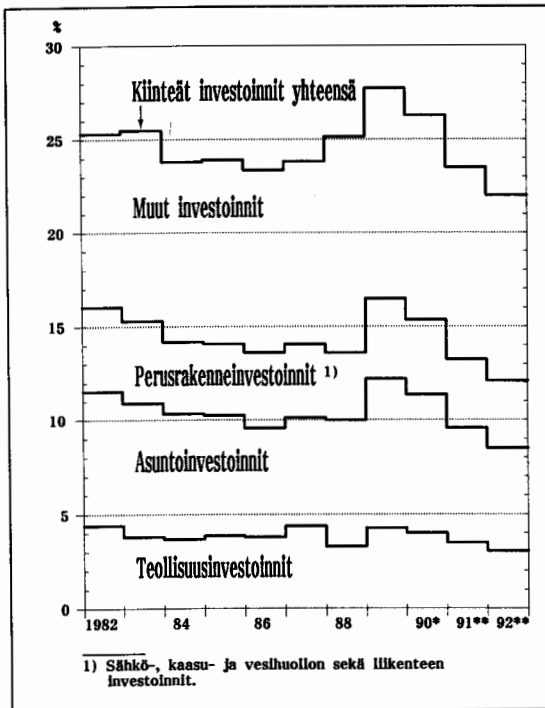
Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit supistuivat v. 1990 erittäin korkealta tasoltaan 5 %. Talonrakennusinvestointien korkeasuhdanne päättyi, kun etenkin asuinrakentaminen supistui merkittävästi. Kone- ja laiteinvestoinnitkin vähenivät, ensimmäistä kertaa yli kymmeneen vuoteen.

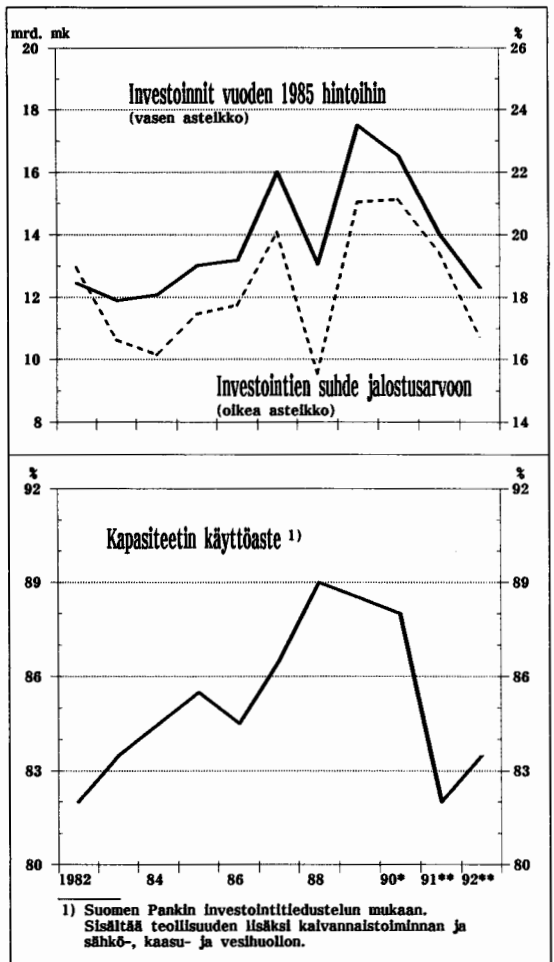
Suhdanteiden heikkeneminen heijastui melko tasaisesti kaikille päätoimialoille. Kone- ja laiteinvestoinnit vähenivät tuntuvasti talonrakennus-, rahoitus- ja kuljetustoimin-

nassa sekä teollisuudessa. Talonrakennusinvestoinnit pysyivät teollisuudessa vielä lähes ennallaan, lisääntyivät rahoitustoiminnassa

Kuvio 37. Kiinteät investoinnit suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 38. Teollisuuden investoinnit ja kapasiteetin käyttöaste

38. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1990*	1988 ^{a)}	1989 ^{a)}	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	osuus %	määrän muutos, prosenttia					
Yrittäjätoiminta	86,4	12,7	16,6	-7,2	-15	-8	3,8
maa- ja metsätalous	5,0	3,4	6,6	-9,5	-7	-6	-1,9
teollisuus ¹⁾	15,4	-18,4	34,4	-5,9	-15	-12	3,6
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4,1	-11,4	29,1	-7,1	-7 ^{1/2}	2 ^{1/2}	1,9
kauppa, ravitsemis- ja majoitus- toiminta	8,3	-7,5	57,0	-4,4	-16	-14 ^{1/2}	7,4
asuntojen omistus	28,0	16,7	18,2	-7,8	-20	-9	1,4
muut	25,7	47,6	-0,4	-7,9	-12	-4 ^{1/2}	7,9
Julkinen toiminta	12,4	-1,8	-1,9	12,7	-2 ^{1/2}	-3	2,8
Muu toiminta	1,2	1,9	-1,4	3,3	-3	-1	3,3
Yhteensä	100,0	10,5	14,1	-5,0	-13	-7	3,7

¹⁾ Ml. kaivos- ja muu kaivannaistoiminta.
^{a)} Teollisuuden ja kaupan investointien tuntuva väheneminen v. 1988 aiheutui kiinteistöjen poikkeuksellisen laajoista myynneistä mm. eläkesäätiöille ja myyjien itsensä osittain omistamille kiinteistöyhtiöille, joiden investoinnit vastaavasti lisääntyivät (toimiala "muut"). Alhainen/korkea vertailutaso selittää osaltaan samojen toimialojen investointien kasvua/supistumista v. 1989.

ja vähenivät mm. rakennusveron takia kauppa-, ravitsemis- ja majoitustoiminnassa. Yrittäjätoiminnan investoinnit supistuvat yhteensä 7 %. Julkisten investointien määrä kasvoi paljolti siksi, että Valtionrautateiden radanpito kirjattiin viime vuodesta alkaen julkiseen sektoriin.

Vuonna 1991 investointien määrä supistuu 13 %, mutta investointiaste pysyy kokonaistuotannon vähenemisen takia vielä lähes samana kuin 1980-luvulla keskimäärin. Ensi vuonna investointien väheneminen hidastuu, mutta syvin taantumavaihe ohittuu aikaisintaan loppuvuodesta 1992. Talonrakennusinvestoinnit supistuvat molempina vuosina tuntuvasti. Valtion tukeman asuntotuotannon laajentaminen elvyttää jossain määrin asuinrakentamisen aloituksia ensi vuonna. Vaparaahoitteiset asuntoinvestoinnit pysyvät vähäisinä. Maa- ja vesirakennusinvestointeja lisää lähinnä suurten liikenneinvestointien toteuttaminen. Kone- ja laiteinvestoinnit supistuvat tänä vuonna

tuntuvasti viimevuotista enemmän ja ensi vuonnakin melkoisesti.

Teollisuuden suhdannenäkymät ovat pitkään varsin synkät, ja yhä useampi yritys on luopunut investointisuunnitteistaan tai siirtämässä niitä ulkomaille. *Tehdas-teollisuuden* investoinnit vähenevät metsäteollisuudessa ainakin viidenneksen, metalliteollisuudessa yli kymmenneksen ja tevanake-teollisuudessa yli kolmanneksen sekä tänä että ensi vuonna. Rakennusinvestoinnit vähenevät kone- ja kalustoinvestointeja enemmän, mikä osoittaa investointien suuntautumista lähinnä saneerauksiin.

Kaupan sekä ravitsemis- ja majoitusliikkeiden investoinnit supistuvat vuosina 1991—1992 yhteensä yli neljänneksen vuodesta 1990. Vaikka rakennusverokausi päättyikin vuodenvaihteessa 1990/1991, heikentyneet myyntinäkymät ja kannattavuus, korkea korkotaso sekä tyhjien liikehuoneistojen suuri määrä lykkäävät uusia hankkeita.

Julkiset investoinnit vähenevät tänä ja ensi vuonna $2\frac{1}{2}$ —3 %. Valtion investointitoiminta on vilkasta, kun mm. investointi- ja rakennusveron voimassaolon aikana tehdyt lykkäykset alkavat toteutua. Sen sijaan kunnat ovat heikon rahoitusasemansa takia joutuneet lykkäämään runsaasti omia ja valtionapukohteitaan.

Tutkimus-, tuotekehitys- ja markkinointi-investoinnit lisääntyivät v. 1990 vielä tuntu-

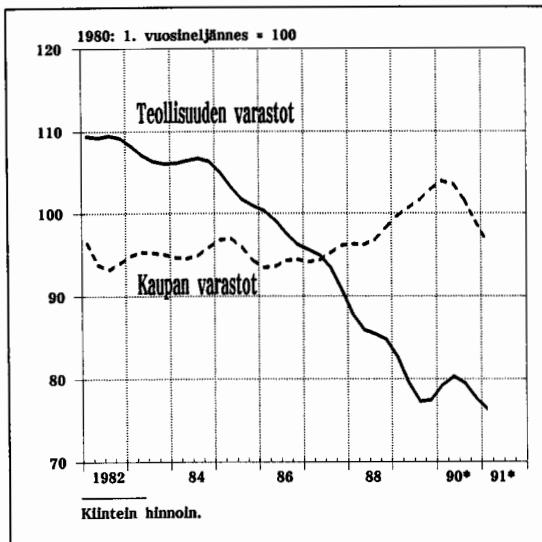
vasti. Tehdasteollisuuden aineettomista investoinneista metalliteollisuuden osuus oli yli puolet, kemian teollisuuden neljännes ja paperiteollisuuden noin kymmenes. Suomen Pankin investointikyselyn mukaan aineettomien investointien kasvu pysähtyy tänä vuonna. Usealla toimialalla tutkimukseen ja kehittämiseen panostetaan vähemmän kuin v. 1990. Myöskään ensi vuonna nämä menot eivät lisääntyne.

Varastoinvestoinnit

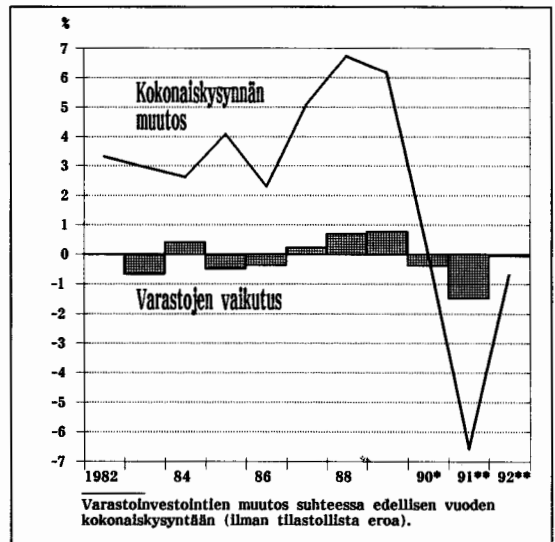
Kysynnän nopea heikkeneminen kasvatti teollisuuden valmistuotevarastoja v. 1990, nopeimmin metsäteollisuudessa. Teollisuuden panosvarastot ja kaupan varastot supistuivat jyrkästi viime vuoden jälkipuoliskolla. Koko kansantalouden varastoinvestoinnit supistuivat kokonaiskysyntää viime vuonna 0,4 %.

Vuonna 1991 kansantalouden kokonaisvarastojen arvioidaan pienentyvän. Teollisuuden panosvarastot supistuvat edelleen, kun yritykset sopeuttavat varastojaan pienentyneeseen tuotantoon ja kysyntään. Hankintoja vähentävät myös yritysten heikentynyt kannattavuus ja rahoitusasema sekä korkea reaalikorko ja panosten hintakehitys. Eri-

Kuvio 39. Teollisuuden ja kaupan varastot neljännesvuosittain, kausitasoitettu

Kuvio 40. Varastoinvestointien vaikutus kokonaiskysynnän määrän muutokseen

39. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1990* osuus %	1988	1989	1990*	1991**	1992**	Keski- määrin 1990/80
	määrän muutos, prosenttia						
Talorakennukset	51,7	12,1	14,5	-3,7	-16	-9 ¹ / ₂	2,2
asuinrakennukset	27,1	16,7	18,3	-7,9	-20	-9	1,2
muut talorakennukset	24,7	7,6	10,5	1,2	-11	-10	3,3
Maa- ja vesirakennukset	10,1	-3,4	9,5	2,7	1 ¹ / ₂	1	1,5
Koneet ja laitteet	38,2	12,6	14,6	-8,1	-14	-7	6,2
Yhteensä	100,0	10,5	14,1	-5,0	-13	-7	3,7
yksityiset	87,6	12,5	16,3	-7,1	-14 ¹ / ₂	-7 ¹ / ₂	3,8
julkiset	12,4	-1,8	-1,9	12,7	-2 ¹ / ₂	-3	2,8
				prosenttia			
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		25,2	27,7	26,3	23 ¹ / ₂	22	25,0
yksityiset		22,1	24,8	23,1	20	18 ¹ / ₂	21,8
julkiset		3,1	2,9	3,3	3 ¹ / ₂	3	3,2
Varastojen muutos ¹⁾		0,7	1,3	0,9	-1 ¹ / ₂	-1	0,4

¹⁾ Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

tyisen paljon supistuvat metsäteollisuuden raakapuubarastot. Myös teollisuuden keskeneräisten töiden varastojen arvioidaan supistuvan, kun koneinvestoinnit vähenevät. Kysynnän jyrkkä heikkeneminen pitää kuitenkin valmistuotevarastot suurina.

Kaikkiaan varastoinvestoinnit supistanevat v. 1991 kokonaiskysyntää 1¹/₂ prosenttiyksiköllä. Vuonna 1992 varastoinvestointien vaikutus kokonaiskysyntään jää vähäiseksi.

10 Julkinen talous ja sosiaaliturva

Julkinen talous ja finanssipolitiikka

Julkisyhteisöt, valtio, kunnat ja sosiaaliturvarahastot saavat tulonsa pääasiassa verois-

ta ja pakollisista maksuista. Kokonaisverostatetarkastelussa ovat mukana myös pakol-

40. Veroasteet¹⁾

	1988	1989*	1990*	1991**	1992**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoveroaste²⁾	37,5	37,2	37,8	37,2	36,1
välittömät verot	16,9	16,5	17,7	17,2	15,7
välilliset verot	15,2	15,3	15,0	15,1	15,4
pakolliset maksut ja sakot	0,8	0,8	0,6	0,6	0,6
sosiaaliturvamaksut	4,7	4,5	4,5	4,2	4,4
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta yksityiselle	12,4	12,2	11,6	15,3	16,5
tukipalkkiot	2,6	2,8	2,8	3,1	3,1
muut tulonsiirrot (ilman eläkkeitä)	9,9	9,4	8,8	12,2	13,4
Nettoveroaste³⁾	25,1	25,0	26,2	21,9	19,7
valtio	18,4	18,5	19,1	17,1	16,0
kunnat	8,1	7,8	8,6	7,9	7,3
sosiaaliturvarahastot	-1,5	-1,3	-1,5	-3,2	-3,7
Bruttoveroaste²⁾	37,5	37,2	37,8	37,2	36,1
valtio	23,7	23,9	23,5	23,7	22,9
kunnat	9,1	8,8	9,8	9,3	8,8
sosiaaliturvarahastot	4,7	4,5	4,5	4,2	4,4
Kokonaisveroaste⁴⁾	43,0	43,0	45,1	45,7	43,9
valtio	23,7	23,9	23,8	24,9	24,1
kunnat	10,0	9,8	11,1	10,8	10,4
sosiaaliturvarahastot	4,7	4,5	4,5	4,2	4,4
yksityiset työeläkerahastot yms. ⁵⁾	4,6	4,8	5,7	5,8	5,0
Nettosiirot valtiolta kunnille	6,3	6,3	6,7	7,5	7,6

¹⁾ Ilman veronpalautusoikaisua.

²⁾ Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille ilman eläkemaksuja.

³⁾ Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille ilman eläkemaksuja ja maksettuja eläkkeitä.

⁴⁾ Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille, valtion eläkerahaston ja kunnallisen eläkelaitoksen saamat maksut sekä työeläkemaksut ja yksityiset pakolliset sosiaalivakuutusmaksut.

⁵⁾ Työeläkemaksut ja yksityiset pakolliset sosiaalivakuutusmaksut: TEL-peruseläke, LEL, TaEL, YEL, MYEL, LUEL, MATA, MEL, työntekijöiden ryhmähenkivakuutus ja työnantajan lakisääteinen tapaturmavakuutus.

lisen eläkejärjestelmän maksut, jotka muissa maissa yleensä maksetaan julkiselle sektorille.

Bruttoveroaste palaa 37 prosentin tasolle v. 1991. Edellisenä vuonna se nousi puoli prosenttiyksikköä korkeammaksi lopullisen tuloverotuksen ja veronpalautusten siirtymisen vuoksi. Vuonna 1992 bruttoveroaste alenee prosenttiyksikön. Välittömien verojen suhde kansantuotteeseen alenee puolitosta prosenttiyksikköä tuloverokertymien supistuessa lähinnä kaksien veronpalautusten (ml. vuoden 1991 alkupuoliskon suurten yliapidätysten palautukset) vuoksi. Myös tuloverojen pohjan kasvu jää vähäiseksi työttömyyden laajenemisen vuoksi. Välillisten verojen sekä sosiaaliturvamaksujen suhde kansantuotteeseen kohoaa hieman. Vuonna 1992 bruttoveroaste on 36 %.

Kun bruttoveroihin lisätään valtion, kuntien ja yksityisen sektorin maksamat eläkemaksut sekä pakolliset ryhmähenkivakuutus- ja tapaturmavakuutusmaksut ja suhteutetaan tämä kansantuotteeseen saadaan *kokonaisveroaste*. Kokonaisveroaste nousee v. 1991 puolella prosenttiyksiköllä valtion eläkemaksujen vuoksi, mutta alenee v. 1992 kahdella prosenttiyksiköllä lähinnä tuloverokertymien supistumisen ja työeläkemaksujen alentamisen vuoksi.

Taantumana syvenemisen myötä tulonsiirrot yksityiselle sektorille, mm. työttömyyskorvaukset, kasvavat v. 1991 huomattavasti ja niiden suhde kansantuotteeseen nousee vajaa 4 prosenttiyksikköä. Tämä johtaa *nettoveroasteen* alenemiseen 4½ prosenttiyksiköllä. Kun v. 1992 yksityisen sektorin saamien tulonsiirtojen kasvu jatkuu, mutta bruttoveroaste alenee, alenee myös nettoveroaste runsaalla kahdella prosenttiyksiköllä. Veroasteluvut ja niiden sisältö on esitetty asetelmassa 40.

Julkisten menojen suhde kansantuotteeseen kasvaa rajusti

Julkiset menot kääntyivät jo v. 1990 nopeutuvaan kasvuun, joka edelleen kiihtyy v. 1991. Kulutuksen volyymikasvut ovat tavoitteiden mukaisesti hidastumassa, mutta erityisesti tulonsiirrot ja valtion investoinnit kasvavat vielä tänä vuonna nopeasti. Tulonsiirtoja kasvattavat mm. aikaisemmat tulopoliittisten kokonaisratkaisujen yhteydessä sovitut etuuksien korotukset, mutta merkittävästi myös työttömyyden kohoamisesta aiheutuvat menot. Kun kokonaistuotanto samanaikaisesti supistuu, julkisten menojen suhde kansantuotteeseen kohoaa rajusti. Kun suhde vielä v. 1989 oli 38 %, niin v. 1991 se kohoaa jo 46½ prosenttiin.

41. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot ¹⁾	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
			määrän muutos, prosenttia			
1987	4,4	4,7	11,8	7,4	3,2	4,5
1988	1,8	2,5	— 0,3	— 2,7	2,0	1,9
1989	1,6	3,0	— 0,9	— 2,3	4,8	3,2
1990*	7,7	3,0	17,5	9,4	8,5	6,1
1991**	1½	1½	4	— 7	24 ^{a)}	9½
1992**	— 2½	1	0	— 5½	7	3

¹⁾ Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

^{a)} Valtion eläkerahaston perustaminen kasvattaa laskennallisesti ao. tulonsiirtoja noin 7 prosenttiyksikköä.

42. Julkisyhteisöjen talous

	1988	1989*	1990* ^{a)}	1991**	1992**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	1,3	1,4	1,8	1,9	2,0
Välittömät verot	16,9	16,5	17,7	17,2	15,7
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	15,9	16,2	15,6	15,7	16,0
Sosiaalivakuutusmaksut	4,7	4,5	4,8	5,5	5,6
työnantajat	3,1	3,0	3,1	3,9	3,9
vakuutetut	1,6	1,5	1,7	1,5	1,7
Muut tulot	1,2	1,2	1,2	0,8	0,9
Tulot	40,0	40,0	41,2	41,1	40,2
Kulutusmenot	20,1	19,7	21,1	23,2	23,3
Tukipalkkiot	2,6	2,8	2,8	3,1	3,1
Sosiaalivakuutusetuudet	6,1	5,8	6,5	9,2	10,0
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot (ml. ulkomaille) ...	4,2	4,1	4,4	5,4	6,0
Muut menot	2,9	2,7	2,7	1,8	2,2
Menot	35,8	34,9	37,5	42,8	44,5
Säästö	4,2	4,9	3,7	-1,7	-4,3
Poistot ja pääomansiirrot, netto	0,5	1,1	1,3	1,4	1,7
Pääoman bruttomuodostus ¹⁾	3,5	3,1	3,6	3,5	3,4
Menot yhteensä	40,0	38,2	41,2	46,4	48,0
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	1,3	2,9	1,4	-3,8	-6,2

¹⁾ Ilman yleisöä palvelevien julkisten liikelaitosten pääoman bruttomuodostusta. Ml. maanostot ja varastojen muutokset.

^{a)} Valtion eläkerahaston perustaminen sekä valtion liikelaitosuudistus v. 1990 nostavat kansantalouden tilinpidossa työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen, sosiaalivakuutusetuuksien, kulutusmenojen ja investointien osuutta bruttokansantuotteesta.

Vuonna 1992 julkisten menojen volyymikasvu hidastuu olennaisesti. Kun kokonaistuotanto ei kasva ollenkaan, ja julkisten menojen hintakomponentti kohoaa hieman enemmän kuin kokonaistuotannon hintaindeksi, jatkaa julkisten menojen suhde kansantuotteeseen kuitenkin kohoamistaan.

Julkisyhteisöjen rahoitusasema heikentyy jyrkästi vuosina 1991 ja 1992. Korkeasuhdanteen huippuvuonna 1989 julkinen talous oli rahoitusylijäämäinen 14,3 mrd. mk, kun rahoitusaseman arvioidaan painuvan 33 mrd. mk alijäämäiseksi v. 1992. Rahoitusaseman heikentymiseen vaikuttaa menojen nopea kasvu v. 1991 ja veropohjan

kutistuminen kokonaistuotannon kasvun pysähtyttyä v. 1990 ja käännyttyä jyrkkään laskuun v. 1991.

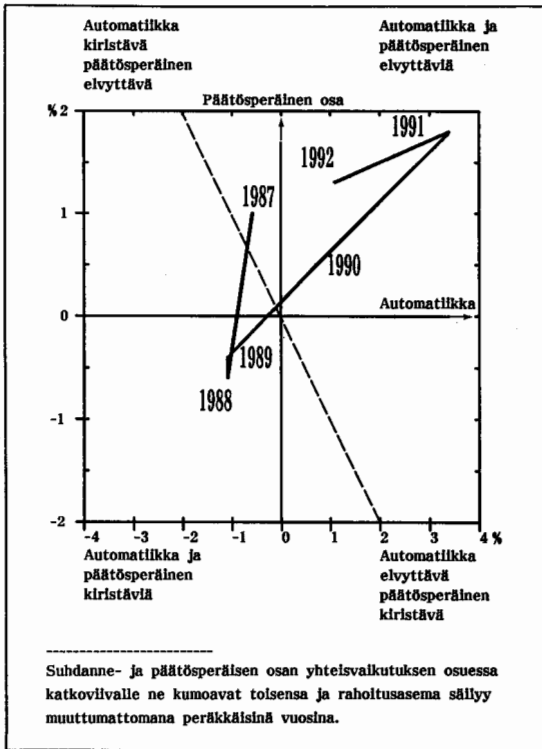
Finanssipolitiikka elvyttää

Finanssipolitiikan vaikutus kokonaiskysyntään muodostuu suoraan julkisyhteisöjen tuloali- tai -ylijäämien muutoksesta. Finanssipolitiikka oli korkeasuhdannevuosina 1988 ja 1989 kysyntää selvästi kiristävä ja vuodesta 1990 lähtien sitä voimistava. Vuonna 1991 finanssipolitiikan kysyntäsyöksen arvioidaan laskennallisesti lisäävän 5% kokonaiskysyntää. Finanssipolitiikka on siten ollut selvästi vastasyklisiä.

43. Julkisyhteisöjen ja valtion kysyntävaikutus

	1987	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	prosenttia bruttokansantuotteesta					
Julkisyhteisöt	0,4	— 1,7	— 1,5	1,2	5,2	2,4
valtio	0,3	— 1,2	— 1,5	1,2	4,0	1,6
BKT:n muutos, %	4,0	5,4	5,4	0,4	— 5	0

Kuvio 41. Julkinen sektori: finanssi-
politiikan sysäys
suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kun rahoitusjäämään ja sen muutokseen vaikuttavat tulo- ja menoperusteiden ohella kulloinenkin suhdannetilanne, finanssipolitiikan erittelemiseksi jäämä on syytä jakaa suhdanne- ja päätösperäiseen osaan.

Suhdanneperäinen komponentti lasketaan poikkeamana suhdanneneutraalista rahoitus-

usjäämästä, joka on määritetty vastaamaan $2\frac{1}{2}$ prosentin trendikasvua, ts. talouden arvioitua kasvua vuosina 1981—1995. Jos tuotannon todellinen kasvu ylittää trendikasvun, verotuloja kertyy enemmän ja työllisyyttä edistäviä menoja ja työttömyyskorvauksia on vähemmän kuin suhdanne- neutraalissa tilanteessa; tilanne on päinvastainen tuotannon edetessä trendikasvua hitaammin. Suhdannevaihteluihin sisältyy näin ollen talouden kulkua tasoittavia finanssipoliittisia aineksia, ns. finanssipolitiikan suhdanneautomatiikkaa.

Kun todellisesta rahoitusjäämästä vähennetään suhdanneautomatiikan vaikutus, saadaan suhdanneneutraali rahoitusjäämä. Vertaamalla näitä peräkkäisinä vuosina saadaan arvio siitä, mihin suuntaan — elvyttävään tai kiristävään — finanssipolitiikan päätösperäinen osa eli tulo- ja menoperusteiden muutokset on viritetty edelliseen vuoteen nähden.

Kuviossa 41 esitetään, missä määrin suhdanneautomatiikka (vaaka-akseli) ja tulo- ja menoperusteiden muutokset (pysty-akseli) selittävät finanssipolitiikan kysyntäsysäystä. Kuvion halkaisevan katkoviivan oikealla puolella finanssipolitiikan kysyntäsysäys eli suhdanne- ja päätösperäisten osien summa on positiivinen ja vasemmalla puolella vastaavasti negatiivinen.

Harjoitetulle finanssipolitiikalle on ollut tunnusomaista, että niin korkea- kuin matalasuhdannevuosinakin finanssipolitiikan

molemmat komponentit ovat yleensä olleet vastasyklisiä; tällä tarkastelujaksolla poikkeuksen muodostaa vuosi 1987. Vuonna 1991 finanssipolitiikan suhdanneautomaattika selittää suurimman osan finanssipolitiikan elvyttävästä kysyntävaikutuksesta. Kun tuotanto ei enää supistu v. 1992, automaattinen elvytys myös pienenee. Finanssipolitiikan tulo- ja menoperusteiden muutokset antavat melko samanlaisen kysyntäsäyksen kaikkina lamavuosina 1990—1992.

Suomi poikkeaa harjoitetun finanssipolitiikan osalta useimmista muista sellaisista OECD-maista, joiden tuotanto etenee niille ominaista trendivauhtia hitaammin. Lähes kaikissa näissä maissa harjoitetaan tulo- ja menoperusteiltaan kysyntää kiristävää politiikkaa. Poliitikalla pienennetään tai jopa kumotaan hitaan talouskasvun tai supistuvan talouden rahoitustasapainoa heikentävä vaikutus. Nämä maat sijoittuisivat kuviossa 41 oikeanpuolen alempaan neljänneksen.

Finanssipolitiikan kestävyys vaarantuu

Julkisen sektorin velkaantuneisuus rajoittaa elvyttävien toimien käyttöönottoa monessa OECD-maassa. Velan BKT-suhteen nousu pysähtyy vasta kun julkisen talouden rahoitusylijäämä on yhtä suuri kuin nettokorkomenot. Finanssipolitiikan kestävyystarkastelussa rahoitusjäämää tarkastellaan korkotuloista ja -menoista puhdistettuna.

Tätä ylijäämää kutsutaan perusrahoitusylijäämäksi.

Finanssipolitiikkaa pidetään perusteiltaan kestäväenä, mikäli julkisen velan suhde kansantuotteeseen säilyy vakaana tai on aleneva. Näin mitattuna finanssipolitiikka oli kestävää 1980-luvun puolivälistä vuoteen 1990 asti. Valtionvelan BKT-suhde aleni 15 prosentista 11 prosenttiin. Vuonna 1991 se kohoaa 16 prosenttiin ja kasvaa edelleen tuntuvasti v. 1992. Koko julkisen talouden kuvaa huonontaa aiemmasta poiketen se, että myös kunnat ovat velkaantuneet enenevässä määrin. Silti julkisen sektorin velka on Suomessa edelleen pieni useimpiin OECD-maihin verrattuna, mikä on sallinut kysyntää voimakkaasti elvyttävän finanssipolitiikan. Julkisen velan BKT-suhteen jatkuva nousu rajoittaa kuitenkin nopeasti finanssioliittista liikkuma-aluetta.

Vuonna 1992 julkisen sektorin nettokorkomenojen kattamiseksi perusrahoitusylijäämän olisi oltava $1\frac{1}{2}\%$ kokonaistuotannosta. Kun julkinen talous on alijäämäinen 6 prosentin verran BKT:sta, niin finanssipolitiikan ”kestävyyskuilu” on $6\frac{1}{2}\%$ BKT:sta. Finanssipolitiikan kestävyysongelman syvyyttä valaisee se, että tuotannon $2\frac{1}{2}\%$ prosentin trendikasvuvauhti yhdistyneenä menojen nolla-kasvuun pysäyttäisi nykyisin veroperustein velan BKT-suhteen kasvun vasta 1990-luvun puolivälissä.

Valtio

Rahoitusylijäämällä mitattuna valtiontalous oli v. 1990 vielä selvästi vankemmalla pohjalla kuin 1980-luvulla keskimäärin, joskin ylijäämä (nettoluotonanto) supistui noin puoleen edellisvuotisesta eli vajeaseen $1\frac{1}{2}$

prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna. Laman alkaminen murensi nopeasti välillisen verotuksen pohjaa. Välillisten verojen tuotto kasvoi vain 2 %, vaikka mm. liikevaihtoveron kanta oli korkeampi kuin

44. Valtio¹⁾

	1987	1988	1989*	1990*	1991**
	miljoonaa markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	4 325	3 261	4 269	6 529	6 760
Välittömät verot	26 580	34 691	38 708	41 741	41 550
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	59 565	70 051	80 004	81 651	81 660
Sosiaalivakuutusmaksut	0	0	71	1 555	6 400
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	534	645	698	699	735
Muut tulot ²⁾	2 242	2 598	2 762	3 054	230
Tulot	93 246	111 246	126 512	135 229	137 335
Kulutusmenot	24 285	26 758	28 798	33 030	36 820
Tukipalkkiot	11 184	10 712	13 059	14 003	15 525
Sosiaalivakuutusetuudet	2 795	3 015	3 518	6 458	14 740
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	10 018	11 323	12 599	13 898	16 450
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	31 855	34 588	37 629	41 933	54 215
Muut menot ³⁾	9 394	10 215	10 455	11 060	5 940
Menot	89 531	96 611	106 058	120 382	143 690
Säästö	3 715	14 635	20 454	14 847	— 6 355
Poistot ja pääomansiirrot, netto	— 619	— 3 240	— 962	— 511	— 95
Pääoman bruttomuodostus ⁴⁾	5 544	5 988	5 813	7 283	7 700
Rahoitusylijäämää (eli nettoluotonanto) (+)	— 2 448	5 407	13 679	7 053	— 14 150

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.
²⁾ Sisältää laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut vuoteen 1990 saakka.
³⁾ Korot sekä eläkemeno; vuodesta 1990 alkaen valtion liikelaitosten eläkkeet ja vuodesta 1991 alkaen valtion muut eläkkeet (rahastoimattomat sosiaalivakuutusedut) sisältyvät sosiaalivakuutusetuuksiin.
⁴⁾ Ml. maanostot ja varastojen muutos.

v. 1989. Autoveron ja leimaveron tuotot supistuivat kymmeniä prosentteja. Tuloverotusta kevennettiin alentamalla marginaaliveroprosentteja ja yhteisöjen tuloverokantaa. Tuloveron tuoton kasvu hidastui vajaaseen kahdeksaan prosenttiin. Välittömien verojen osuus kaikista verotuloista nousi prosenttiyksiköllä lähes 34 prosenttiin.

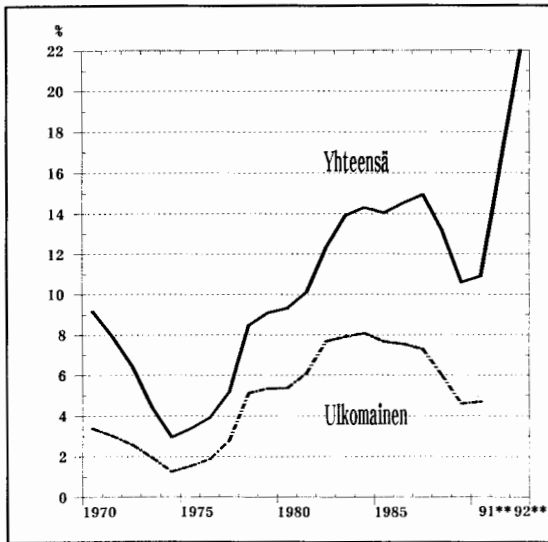
Valtion menot kasvoivat noin kaksinkertaisella nopeudella tuloihin verrattuna. Osa kasvusta aiheutui kuitenkin budjetti- ym. teknisistä uudistuksista. Ilman näitä juoksevat menot (kulutus ja tulonsiirrot) kasvoivat

reaalisesti 2½ % ja investoinnit 4 %. Valtionvelka kasvoi markkamääräisesti hieman, ei kuitenkaan kansantuotteeseen suhteutettuna.

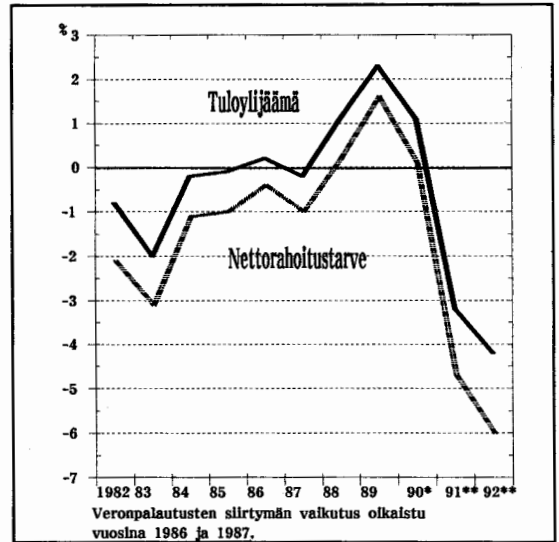
Valtiontalous syvään alijäämään vuonna 1991

Vuonna 1991 valtion tulot jäävät edellisen vuoden tasolle. Välittömät verot supistuvat ½ %; ilman korkotulojen lähdeveroa supistuminen olisi 2 %. Vuoden 1989 tuloista toimitetun lopullisen verotuksen valmistumi-

Kuvio 42. Valtionvelka
suhteessa bruttokansantuotteeseen

Kuvio 43. Valtiontalouden netto-
rahoitustarve (-) ja tuloylijäämä
suhteessa bruttokansantuotteeseen

sen viivästyminen siirsi veronpalautukset ja veron jälkikannon kuluvan vuoden puolelle. Vuoden 1990 tuloista toimitettavaan lopulliseen verotukseen liittyvien suoritusten arvioidaan vastaavasti siirtyvän vuoden 1992 puolelle. Verouudistuksen kolmannen vaiheen tulo- ja varallisuusverotuksen kevennysten arvioidaan vähentävän luonnollisten henkilöiden lopullisen verotuksen tuottoa 5,8 mrd. mk ja yhteisöjen verotuksen tuottoa 0,4 mrd. mk. Luonnollisten henkilöiden verojen ennakkoperintä toimitettiin vuoden 1991 alkupuoliskolla vielä vuoden 1990 veroperusteiden mukaisesti.

Välilliset verot pysyvät lähes ennallaan, vaikka liikevaihtoverokanta ja vakuutusmaksuverokanta nostettiin vuoden 1991 alusta puolella prosenttiyksiköllä 17,5 prosenttiin ja mm. tupakan, alkoholin ja polttoaineiden sekä lannoitteiden verotusta kiristettiin. Toisaalta tasausvero poistettiin eräiltä teolli-

suudelle tärkeiltä raaka-aineilta ja investointitavaroilta 1.7.1991. Liikevaihtoverotuksen vähennysjärjestelmää laajennetaan 1.10.1991 alkaen, mikä vähentää veron kertymää v. 1991 noin 250 milj. mk. Veroperustemuutokset vähentävät nettomääräisesti jonkin verran valtion tulokertymää.

Valtion menot kasvavat reaalisesti kymmeneksen v. 1991. Suhdanneautomatiikka, yritysten sosiaaliturvamaksujen alentaminen sekä budjetissa päätetyt useat kotitalouksien etuuksien tuntuvat korotukset lisäävät menoja. Työttömyysturvamenot ja valtion osuudet sairausvakuutus- ja kansaneläkemenoihin yli kaksinkertaistuvat. Sosiaalivakuutusetuudet (lapsilisät ja eläkkeet) kasvavat reaalisesti selvästi yli 10 %. Valtion kulusmenojen nimellistä kasvua lisää 25 prosentin eläkemaksu, jota aiemmin vastasi 16 prosentin laskennallinen sosiaaliturvamaksu. Maksuperusteen muutos nostaa

tuntuvasti kulutuksen hintakomponenttia; kulutuksen reaalikasvun arvioidaan jäävän $1\frac{1}{2}$ prosenttiin. Valtion korkomenot kääntyvät kasvuun, ne lisääntyvät noin 40 %. Kaikkiaan juoksevat menot kasvavat reaalisesti arviolta kymmenisen prosenttia. Valtion talonrakennustoiminta on vilkasta, ja investoinnit kaikkiaan lisääntyvät määrältään 4 %.

Valtion rahoitustasapaino heikkenee v. 1991 noin 21 mrd. markalla (taulukko 44). Rahoitusaliäämä on noin 14 mrd. mk eli runsas $2\frac{1}{2}$ % suhteessa bruttokansantuoteseen. Viime vuosikymmeninä vain v. 1983 alijäämä lähenteli suhteellisesti samaa suuruusluokkaa.

Verokertymä supistuu vuonna 1992

Tuloverokertymä supistuu v. 1992 lähinnä kuluvalta vuodelta siirtyvien veronpalautusten sekä kuluvan vuoden alkupuoliskon ylipidätysten poisjäämisen ja palauttamisen vuoksi, vaikka vuoden 1992 tulo- ja varallisuusveroasteikkoihin tai keskeisiin vähennyksiin ei tehdäkään inflaatio- tai muita tarkistuksia. Korkovähennysoikeuden rajoittamista jatketaan nostamalla omavastuu 1 500 markkaan ja alentamalla ylimenevän osan vähennysoikeus 75 prosenttiin. Asuntolainojen korkojen vähennysoikeuden enimmäismäärää nostetaan puolisoien osalta 2 000 markalla ja lapsikorotusta 500 markalla, mutta muiden kuin asuntolainojen korkojen vähennysoikeutta pienennetään entisestään. Sairauskulu vähennys poistetaan vuodesta 1992 alkaen.

Vuoden 1990 tuloihin kohdistuvaan lopulliseen verotukseen liittyvien maksusuoritusten arvioidaan siirtyvän vuoden 1992 puolelle, mutta vuoden 1991 tuloihin kohdistuvan verotuksen arvioidaan valmistuvan ajallaan vuoden 1992 lopulla. Uudet ennakkoperinnän perusteet otetaan käyttöön toukokuun 1992 alussa. Yhteisöjen valtion-

verotuksen tuloveroprosenttia alennetaan 4 prosenttiyksiköllä 19 prosenttiin. Korkotulojen lähdevero korotetaan 15 prosenttiin.

Lokakuun 1991 alusta voimaan tuleva liikevaihtoverouudistus laajentaa vähennysoikeutta ja pienentää vuoden 1992 verokertymää 3 mrd. mk. Samassa yhteydessä verokanta kuitenkin nostetaan 22 prosenttiin laskettuna verottomasta hinnasta ja tämä lisää verokertymää vajaa kaksi miljardia markkaa. Vuoden 1992 alusta korotetaan vakuutusmaksuveron kanta myös 22 prosenttiin. Vuoden 1991 puolivälissä luovuttiin raaka-aineiden, tuotantotarvikkeiden ja investointitavaroiden tasausverosta. Tämän kokovuotinen vaikutus pienentää välillisten verojen kertymää myös v. 1992. Alkoholi-juomien vähittäishintoja ei ole tarkoitus korottaa v. 1992, mutta niiden samoin kuin tupakkatuotteiden hintojen arvioidaan olevan 4 % tämänvuotista korkeammalla tasolla. Haittaverotusta kiristetään korottamalla lyijyttömän moottoribensiinin polttoaine-vero 10 pennillä litralta ja lyijyllisen bensiinin veroa 25 pennillä litralta. Vuoden alusta korotetaan myös lannoite-vero, rehujen rasva- ja valkuais-vero sekä eräiden toimituskirjojen veroa. Ulkomaanmatkoista ryhdytään kantamaan uutta matkaveroa, jonka arvioidaan tuottavan 800 milj. mk.

Vuodeksi 1992 esitetyt veroperustemuutokset lisäävät budjettitalouden kassatuloja nettomääräisesti 2,3 mrd. mk. Yhteensä valtion verokertymien ennustetaan supistuvan yhden prosentin. Tulot ilman nettolainanottoa ovat budjettiesityksen mukaan 142,1 mrd. mk ja kasvavat 1 % suuremmiksi kuin vuoden 1991 arvioidut budjettitalouden kassatulot. Tuloihin sisältyy 5,8 mrd. mk siirtoa eläkerahastosta.

Tärkeimmät budjettiesitykseen sisältyvät veroperustemuutokset ja niitä vastaavat valtion kassatuoton muutokset vuodesta 1991 vuoteen 1992:

	milj. mk
Tulo- ja varallisuusvero	
— Sairauskuluvähennyksen poistaminen	+ 400
— Korkovähennysten rajoittaminen ...	+ 250
— Yhteisöjen verokannan alentaminen 23 prosentista 19 prosenttiin ...	— 400
Korkotulojen lähdeveron korottaminen 10 prosentista 15 prosenttiin ...	+ 600
Vakuutusmaksuveron nostaminen 1.1.1992 21,2 prosentista 22 prosenttiin vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly	+ 50
Polttoainevero	
— Lyijyttömän moottoribensiinin veron nostaminen 10 penniä litralta ja lyijyllisen bensiinin veron 25 penniä litralta	+ 370
Lannoitevero	
— Fosforikilolta 1,70 mk ja typpikilolta 2,90 mk	+ 130
Rehujen rasva- ja valkuaisvero	
— 1,90 mk rasva- ja valkuaiskilolta	+ 30
Leimavero	
— Toimituskirjojen leimaveron tarkistaminen toteutuneen hinta- ja kustannustason nousun mukaisesti	+ 65
Matkavero, 50-150 mk/henkilö/matka	+ 800
	+ 2 295

Menojen reaali kasvu pysäytetään vuonna 1992

Vuoden 1992 budjettiesityksen keskeinen finanssipoliittinen lähtökohta on valtion menojen reaalisen kasvun pysäyttäminen. Tämä edellyttää poikkeuksellisen suurta määrää myös lainsäädäntöön puuttuvia säästötoimia. Hallitus esittääkin noin 40 säästölakia, joiden säästövaikutus v. 1992 olisi yhteensä lähes 10 mrd. mk. Säästökeinoina esitetään mm. työllisyyslain muuttamista, valtion ja kuntien koko henkilöstön lomauttamista kahdeksi viikoksi ja luopumista kaikkien lakisääteisten sosiaalietuuksien, mm. eläkkeiden indeksitarkistuksista v. 1992.

Budjettiesityksen menot ovat 170,2 mrd. mk. Nimellinen kasvu kuluvan vuoden arvioituihin kassamenoihin verrattuna on 3 %. Kun menojen hintojen arvioidaan nousevan keskimäärin hieman hitaammin, menot kasvavat kiintein hinnoin puolisen prosenttia.

Säästötoimet eivät koske sanottavasti kansalaisten varsinaista perusturvaa ja avoimen sektorin toimintaedellytysten kannalta tärkeitä määrärahoja. Viime vuosien painoalueilla määrärahoja edelleen lisätään tai menoleikkaukset ovat lievempiä. Näitä alueita ovat mm. asuminen, liikenne, tutkimus ja tuotekehitys, ympäristö, aluepolitiikka ja koulutus. Synkkien talousnäkymien vuoksi työllisyyden hoito nousee myös merkittäväksi painoalueeksi. Lisäksi mm. Kansaneläkelaitoksen tulovirtojen tyrehtyminen ja tästä syystä kasvavat valtion taakuukorvaukset, kotitalouksien etuuksien korotukset v. 1991 sekä valtionvelan kasvu ovat keskeisiä valtion menoja kasvattavia tekijöitä v. 1992.

Hallinnon kehittäminen ja organisaatiomuutokset jatkuvat. Tulosohjauksen ja -budjetoinnin piiriin tulee 36 uutta virastoa ja laitosta entisten kahdentoista lisäksi. Tarkoituksena on, että kaikki virastot ja laitokset siirtyvät uuteen budjetointitapaan vuoteen 1995 mennessä. Valtioneuvoston vahvistamien henkilöstökehysten mukaisesti henkilöstön määrä (pl. valtion liikelaitokset) vähenee v. 1992 noin 2 000 henkilötyövuodella eli 1½ prosentilla.

Opetuksessa ja tieteessä painopistealueita ovat korkeakouluopetus, aikuisten ammatillinen opetus ja tutkimus. Korkeakoululaitoksen varsinaisen opetuksen ja tutkimuksen määrärahoja lisätään vähintään kustannusten nousua vastaavasti. Ammattiopetuksen menot kasvavat reaalisesti jonkin verran. Opintotukea kehitetään, ja opintotukimenot kasvavat lähes neljänneksen.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla tutkimuksen ja tuotekehityksen määrärahoja lisätään; Teknologian kehittämiskeskuksen määrärahat kasvavat yli viidenneksen. Myös vienninedistämismäärärahoja lisätään tuntuvasti.

Peruspalveluiden, mm. terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden kehittäminen jatkuu, ja valtionavut näihin lisääntyvät reaalisesti pari prosenttia. Sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen lisäys yhteensä on 1 900. Lapsilisiä ei koroteta v. 1992; vuoden 1991 lokakuussa ne nousevat 22 %. Sosiaalietuuksien indeksitarkistuksista luovutaan ja omavastuuosuuksia korotetaan mm. sairausvakuutuksessa. Lisäksi sosiaali- ja terveystalvelujen maksupolitiikkaa tehostetaan siten, että palvelumaksuja korotetaan ja terveyskeskusten lääkäri-, laboratorio- ja röntgenkäynteistä esitetään perittäväksi uudet 25—50 markan suuruiset maksut. Terveyskeskuksmaksu on aluksi rajoitettu ja kokeiluluonteinen. Valtion osuus työttömyyskassojen menoista esitetään alennettavaksi kymmenellä prosenttiyksiköllä 38 prosenttiin. Tästä huolimatta valtion työttömyysturvamenot kasvavat edelleen nopeasti.

Aravalainojen ja korkotukilainojen turvin arvioidaan lainoitettavan v. 1992 yhteensä 25 000 uuden asunnon rakentaminen, joista varsinaisin aravalainoin 21 250 kpl. Asuntolainojen myöntämisvaltuus on 8,2 mrd. mk, ja niitä arvioidaan maksettavan valtion asunto-olojen kehittämisrahastosta 9,2 mrd. mk. Valtion asumistukimenot kasvavat 1 300 milj. markkaan eli nimellisesti 15 %.

Valtion työllisyysmenojen räjähdyksmäisen kasvun estämiseksi työllisyyslakia esitetään muutettavaksi poistamalla toistuvaistyöttömyyteen perustuva työllistämismenon sekä muuttamalla alueellisten työllistämismenon perustana oleva aluejako. Harkinanvaraista työllistämistä sekä työvoimapolitiittista ja väli aikaista ammatillista ai-

kuiskoulutusta lisätään. Tulo- ja menoarvioon sisältyvin määrärahoihin arvioidaan työllistettävän, koulutustoimet mukaan luetuna kaikkiaan 60 700 henkeä. Valtion varsinaiset työllisyysmenot lisääntyvät yli neljänneksen (ks. luku 5 taulukko 32).

Valtion maatalousmenot supistuvat. Maataloustulolain mukaisten tukien yhdistämistä jatketaan, ja siirrytään tuotantoon sidotusta tuesta suoran tulotuen suuntaan. Valtion osuutta maataloustuotteiden vientikustannuksista alennetaan ja tuottajien osuutta lisätään. Maataloustuotteiden vientitukeen arvioidaan tarvittavan v. 1992 yhteensä 3,3 mrd. mk eli noin miljardi markkaa vähemmän kuin tänä vuonna.

Lama hidastaa liikenteen kasvua. Perustienpitoon ja uusien teiden rakentamiseen varattavat määrärahat vastaavat suunnilleen tämänvuotista tasoa. Valtion liikelaitosten investoinnit lisääntyvät. Sanomalehdistön tukea ja lehdistön yleistä kuljetustukea karsitaan.

Valtion korkomenot ja velka kasvavat nopeasti

Vuonna 1989 valtiontalous oli vahvimmiltaan sitten 1970-luvun alkuvuosien. Vuoden 1990 lopulta alkaen jyrkästi syventynyt lama romahdutti valtiontalouden rahoitustasapainon. Valtiontalouden rahoitusasema heikenee vuosina 1990 ja 1991 yhteensä yli 32 mrd. markalla (taulukko 45). Vuoden 1992 budjettiesityksen nettorahoitustarve kasvaa edelleen 3½ mrd. markalla 28 mrd. markkaan. Valtion rahastotalous huomioon otettuna nettorahoitustarve on 31½ mrd. mk, mikä on 6 % bruttokansantuotteesta. Alijäämä on suhteellisesti suurin yli kolmeen kymmeneen vuoteen.

Valtion rahastotalouden arvioitu 3½ mrd. markan rahoitustarve aiheutuu lähinnä asuntorahaston hoitamisesta aravalainoituksesta.

45. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1989	1990	1991**	1992 TMAE
	miljoonaa markkaa			
BUDJETTITALOUS				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	131 265	135 055	139 730	141 154
Menot ilman rahoitustaloustoimia	119 522	138 386	162 495	168 433
Tuloylijäämä (+)	11 743	— 3 331	— 22 765	— 27 279
Finanssisijoitukset, netto	— 3 050	— 967	— 1 755	— 843
Nettorahoitustarve (—)	+ 8 693	— 4 298	— 24 520	— 28 123
RAHASTOTALOUS				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	2 121	10 516	12 620	12 831
Menot ilman rahoitustaloustoimia	2 373	1 448	6 300	7 896
Tuloylijäämä (+)	— 252	+ 9 068	+ 6 320	+ 4 935
Finanssisijoitukset, netto	— 589	— 4 092	— 6 460	— 8 470
Nettorahoitustarve (—)	— 841	+ 4 976	— 140	— 3 535
VALTIONTALOUS ¹⁾				
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	132 316	139 351	139 190	139 719
Menot ilman rahoitustaloustoimia	120 825	133 614	155 635	162 064
Tuloylijäämä (+)	11 491	+ 5 737	— 16 445	— 22 345
Finanssisijoitukset, netto	— 3 639	— 5 059	— 8 215	— 9 313
Nettorahoitustarve (—)	+ 7 852	+ 678	— 24 660	— 31 658

¹⁾ Budjettitalouden tuloja tai menoja ja rahastojen tuloja tai menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

Rahoitustarpeen kattamiseksi rahastolle esitetään 4,5 mrd. markan nettolainanottovaltuutta.

Valtion velkakanta kääntyi kasvuun v. 1990. Kuluvana vuonna velkaa joudutaan lisäämään yli 25 mrd. markalla, ja kansantuoteseen suhteutettuna se kohoaa yli 16 pro-

senttiin. Vuoden 1992 budjettiesityksen mukainen nettolainanotto nostaa velan jopa 117 mrd. markkaan eli yli 22 prosenttiin kansantuotteesta. Velan kasvu on erittäin nopea, se kaksinkertaistuu kahdessa vuodessa. Hälyttävää on, että velan nopea kasvu näyttää jatkuvan myös seuraavina vuosina.

Kunnat ja kuntainliitot

Kuntien rahoitusasema heikkeni v. 1990. Kokonaismenot lisääntyivät 14 % ja kokonaistulot kansantalouden tilinpidon mukaan 15 %, mutta $4\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä kasvusta aiheutuu vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästymisestä¹⁾. Viivästymisestä oikaistut verotulot lisääntyivät $8\frac{1}{2}$ %, siirrot valtiolta kasvoivat $13\frac{1}{2}$ %.

Kuntien kulutuksesta opetustoiminta sekä sosiaali- ja terveyspalvelut ovat noin 80 %. Niiden reaalikasvu yhteensä oli viime vuonna 3 % — eli yhtä paljon kuin kulutusmenojen lisäys keskimäärin. Kokonaismenojen määrä lisääntyi $4\frac{1}{2}$ %. Investointimenojen reaalin lisäys oli $9\frac{1}{2}$ %.

Kuntien rahoitusasema heikkenee edelleen v. 1991. Veroäyrimäärän kasvu jää talouden taantumana ja v. 1991 voimaan tulleiden veroperustemuutosten johdosta vajaaseen pariin prosenttiin. Lisäksi vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästyminen vähentää kunnille tilitettäviä veroja nettomääräisesti edelliseen vuoteen verrattuna. Kaikkiaan kunnallisverojen kertymä tänä vuonna jää 6 % pienemmäksi kuin viime vuonna.

Siirrot valtiolta lisääntyvät $9\frac{1}{2}$ %. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionavut lisääntyvät 11 % ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionavut $5\frac{1}{2}$ %. Kuntien menojen kasvu näillä hallinnonaloilla on samaa suuruusluokkaa. Sosiaali- ja terveydenhuollossa menoja ja valtioapuja lisää mm. virkamäärien kasvu. Toimeentuloturvan ja lasten kotihoidon tuen menot lisääntyvät nopeasti etuuskien pa-

rantamisen ja työttömyyden kasvun seurauksena. Opetus- ja kulttuuritoimen menoja vähentävät hallinnonalalle sovitut säästötoimet.

Kuntien kiristynyt taloudellinen tilanne pienentää kulutusmenojen määrän kasvun mahdollisesti jopa $1\frac{1}{2}$ prosenttiin, mutta kulutuksen nimelliskasvua pitävät edelleen yllä kuntasektorin palkkojen kohoaminen sekä palkkaperusteisten eläkevakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksujen nousu.

Kuntien työeläkemaksua korotettiin 0,7 prosenttiyksikköä 18,5 prosenttiin palkoista. Työttömyysvakuutusmaksu kohoaa viime vuoden lopun tasosta kaikkiaan 0,8 prosenttiyksiköllä 1,4 prosenttiin palkoista.

Kuntien kokonaismenojen arvioidaan lisääntyvän kaikkiaan 7 % mutta kokonaistulojen vain 1–2 %.

Valtion tulo- ja menoarvioesitys vuodelle 1992 ei kokonaisuudessaan juuri muuta valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa, vaikka siihen sisältyy eräitä myös kunnallistalouteen vaikuttavia säästötoimenpiteitä.

Opetus- ja kulttuuritoimen menoja säästeetään valtion ja kuntien välisen neuvottelusopimuksen mukaisesti noin 0,7 mrd. mk ja valtionosuuksia 0,5 mrd. mk. Sosiaali- ja terveydenhuollon virkojen määrän lisäys on 1 900 virkaa — eli vajaa puolet aikaisempiä vuosina toteutetuista lisäyksistä. Toimeentulotuen ja lasten kotihoidon tuen indeksitarkistuksista luovutaan ja eräitä sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja korotetaan.

Kuntien sairausvakuutusmaksua alennetaan 1,25 prosenttiyksiköllä 2,70 prosenttiin palkoista. Kuntien osuus kansaneläkkeen lisäosamenoista korotetaan 0,67 pennistä 0,91 penniin veroäyryiltä. Korotus johtuu sekä

¹⁾ Vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästymisen takia kunnilta ei vuoden 1990 puolella peritty niiden liikaa saamia verotuloja, vaan takaisinperintä siirtyi vuoden 1991 puolelle. Myös vuoden 1990 lopullinen verotus viivästyy siten, että takaisinperintä ajoittuu vuoden 1992 puolelle. Vuonna 1992 kunnat tilittävät liikaa saamansa verotulot sekä vuoden 1990 että vuoden 1991 tulojen perusteella määräytyvien verojen osalta.

46. Kuntien ja kuntainliittojen talous¹⁾

	1988	1989* miljoonaa markkaa	1990*	1991**
Omaisuus- ja yrittäjätulot	2 297	2 614	2 923	2 995
Välittömät verot	39 763	43 471	50 988	47 985
Välilliset verot, pakolliset maksut ja sakot	219	269	323	355
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	28 617	32 002	35 993	39 760
Muut tulot ²⁾	929	1 033	1 107	1 200
Tulot	71 825	79 389	91 334	92 295
Kulutusmenot	59 186	65 948	74 242	80 480
Tukipalkkiot	559	664	770	830
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	3 568	4 216	5 325	6 250
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	2 445	2 588	2 707	2 820
Muut menot ³⁾	2 406	2 658	3 049	3 370
Menot	68 164	76 074	86 093	93 750
Säästö	3 661	3 315	5 241	— 1 455
Poistot ja pääomansiirrot, netto	5 583	6 304	7 303	7 535
Pääoman bruttomuodostus ⁴⁾	9 412	9 363	11 340	10 575
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	— 168	256	1 204	— 4 495

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
2) Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut ja vahinkovakuutuskorvaukset.
3) Korot, vahinkovakuutusmaksut ja eläkkeet.
4) Ml. maanostot, netto.

kuntien sairausvakuutusmaksun alentamisesta että sairauskuluvähennyksen poistamisesta verotuksessa. Vähennyksen poistaminen lisää kuntien verotuloja vuositasolla noin 0,5 mrd. mk samalla kun kuntien nykyiset korvaukset Kansaneläkelaitokselle aikuisväestön järjestelmällisestä hammas- huollosta poistetaan.

Sairauskuluvähennyksen poistamisen ohella kuntien verotuloja lisäävät myös tilapäisen palkkavähennyksen poisjääminen, korkovähennyksen muutokset sekä inflaatiotarkistuksista luopuminen. Veroperustemuutosten arvioidaan lisäävän kuntien verotuloja vuositasolla noin miljardin ja niiden vaikutus vuoden 1992 verokertymiin on noin 0,6 mrd. mk.

Kuntien kokonaismenot lisääntyvät v. 1992 nimellisesti 4 % ja reaalisesti vajaa 2 %. Verotuloja kertyy 3 % vähemmän kuin

edellisenä vuonna. Siirrot valtiolta lisääntyvät 4 1/2 %. Kuntien rahoitusasema muodostuu erittäin vaikeaksi.

Valtion ja kuntien keskusjärjestöjen edustajat päättivät heinäkuussa 1991 suosittaa kuntia ja kuntainliittoja laatimaan vuoden 1992 talousarvionsa niin, että veroäyrin hinnan korotuksilta ja lainakannan kasvulta voidaan välttyä. Kuntien henkilöstön määrää ei tulisi lisätä ollenkaan. Henkilöstöä tulisi vähentää muilla kuin sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman säätelemillä aloilla sekä oppilasmääriltään kasvavilla koulutusaloilla. Kuntien tulisi tehostaa maksupolitiikkaansa ja pyrkiä lisäämään palvelujen maksullisuutta. Lisäksi kuluvan vuoden talousarvioiden tarkistamista tulisi jatkaa ja karsia menoja niiden sopeuttamiseksi tiedossa olevaan tulokehitykseen.

Neuvotteluissa sovittiin myös siirtymisestä laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään vuoden 1993 alusta. Uudistuksen piiriin kuuluu noin 98 % kunnille maksetuista valtionosuuksista ja -avustuksista. Uudistuk-

sella lisätään myös kuntien liikkumavapautta lakisäästeisten palvelujen järjestämisessä. Valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa ei tässä yhteydessä muuteta.

Sosiaaliturvarahastot ja eläkevakuutus

Sosiaaliturvarahastot maksavat yleisiä peruseläkkeitä, sairausvakuutuskorvauksia sekä yleisiä ja ansioon sidottuja työttömyyskorvauksia. Kaikkiaan niiden maksamat etuudet ja avustukset v. 1990 olivat 30 mrd.

mk eli 9 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Peruseläkkeet, joiden osuus tulonsiirroista on yli puolet, vähenivät reaalisesti. Eläkkeiden indeksitarkistuksen vaikutus oli 1,1 mrd. mk. Työttömyysturvaetuudet li-

47. Sosiaaliturvarahastojen talous¹⁾

	1988	1989*	1990*	1991**
		miljoonaa markkaa		
Omaisuus- ja yrittäjätulot.....	156	271	223	215
Sosiaalivakuutusmaksut, pakolliset	20 902	22 212	23 589	22 065
työnantajat	13 757	14 954	14 864	14 080
vakuutetut	7 145	7 258	8 725	7 985
Tulonsiirrot muilta julkisyhteisöiltä	7 928	7 682	8 108	16 705
Muut tulot ²⁾	1 881	2 071	2 289	2 495
Tulot	30 867	32 236	34 209	41 480
Kulutusmenot	2 787	3 061	3 370	3 585
Sosiaalivakuutusetuudet	23 841	25 154	27 559	33 095
Sosiaaliavustukset ja muut tulonsiirrot	3 558	3 381	3 771	5 635
Tulonsiirrot muille julkisyhteisöille	157	165	160	165
Muut menot ³⁾	55	64	79	90
Menot	30 398	31 825	34 939	42 570
Säästö	469	411	— 730	— 1 090
Poistot ja pääomansiirrot, netto	37	39	42	45
Pääoman bruttomuodostus	31	43	37	35
Rahoitusylijäämä (eli nettoluotonanto) (+)	475	407	— 725	— 1 080

¹⁾ Kansaneläkelaitos, työttömyyskassat, Työttömyyskassojen keskuskassa, Työttömyyskassojen tukirahasto ja Erorahasto; kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Laskennalliset sosiaalivakuutusmaksut, vapaaehtoiset sosiaalivakuutusmaksut sekä muut tulonsiirrot yksityiseltä sektorilta.

³⁾ Korke- yms. menot

48. Keskimääräiset sosiaalivakuutusmaksut¹⁾

	1988	1989	1990	1991**	1992**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus	4,37	4,39	3,90	3,04	2,87
yksityinen	4,32	4,37	3,88	2,64	2,40
julkinen ²⁾	4,45	4,45	3,95	3,95	3,95
Sairausvakuutus	1,92	2,04	2,09	1,74	1,49
yksityinen	1,20	1,37	1,45	0,95	0,95
julkinen ²⁾	3,35	3,39	3,56	3,56	2,74
Työttömyysvakuutus	1,20	0,85	0,60	1,40	2,40
Lapsilisämaksu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vakuutetut					
Kansaneläkevakuutus ³⁾	1,80	1,55	1,55	1,55	1,51
Sairausvakuutus ⁴⁾	1,70	1,70	1,70	1,70	2,01
Vakuutetut yhteensä	3,50	3,25	3,25	3,25	3,52

¹⁾ Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut prosentteina maksetuista palkoista ja vakuutettujen maksut penniä veroäyriiltä.

²⁾ Ml. seurakunnat.

³⁾ Eläkeläisten vakuutusmaksu on 1,30 penniä äyriiltä ja muiden vakuutettujen 1,55 penniä äyriiltä. Vakuutusmaksun keskiarvo alenee siksi, että keskiarvoon tulee mukaan myös eläkeläisten muiden vakuutusmaksua alempi maksu.

⁴⁾ Vuosina 1991 ja 1992 vakuutusmaksu on 2,7 penniä äyriiltä 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta ja muutoin 1,7 penniä äyriiltä.

sääntyivät 13 %. Sairausvakuutuskorvauksia maksettiin 12½ % enemmän kuin edellisenä vuonna.

Työnantajan maksut sosiaalivakuutusrahastoille vähenivät puoli prosenttia. Työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennettiin vuoden 1990 alusta 0,5 ja työttömyysvakuutusmaksua 0,25 prosenttiyksikköä. Vakuutetun kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut lisääntyivät viidenneksen, mutta yli puolet kasvusta johtuu vuoden 1989 lopullisen verotuksen viivästymisestä (ks. alaviitta s. 80).

Sosiaalivakuutusrahastojen v. 1991 maksamat tulonsiirrot kotitalouksille lisääntyvät 24 % eli noin 7,2 mrd. mk. Eläkkeiden indeksitarkistukset lisäävät menoja miljardin ja eläke- ja sairausvakuutusetuksien parannukset noin puoli miljardia markkaa. Kaikkiaan eläkkeitä maksetaan 7 % ja sai-

rausvakuutuskorvauksia 12 % enemmän kuin edellisenä vuonna. Työttömyyden ansioturvan ja perusturvan menot lisääntyvät peräti 150 % eli 8,0 mrd. markkaan. Kasvu johtuu työttömien määrän kasvusta 125 prosentilla.

Vuoden 1991 alussa yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä. Lisäksi heinäkuun alusta lähtien yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua peritään kaikilta alimman maksuluokan mukaan eli 2,40 % palkoista. Samalla yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksua alennettiin yhdellä prosenttiyksiköllä 0,45 prosenttiin palkoista. Maksuperusteiden muutosten osittaiseksi rahoittamiseksi vakuutetun sairausvakuutusmaksua korotettiin yhdellä pennillä äyriiltä 80 000 äyriä ylittävältä osalta 2,7 penniin äyriiltä. Muutoin sairausvakuutusmaksu on edelleen 1,7 penniä äyriiltä.

Sairausvakuutusmaksun korotus otetaan kuitenkin huomioon vasta vuoden 1991 lopullisessa verotuksessa, joka valmistuu vuoden 1992 lopulla. Työttömyyskassojen nopeasti kasvaneiden etuusmenojen rahoittamiseksi työnantajan työttömyysvakuutusmaksua tarkistettiin aiemmasta 0,9 prosentista 1,4 prosenttiin palkoista. Valtion takuusuoritukset kansaneläkerahaston ja sairausvakuutuksen maksuvalmiuden turvaamiseksi ovat noin $6\frac{1}{2}$ mrd. mk.

Valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1992 sisältyy useita säästölakeja, joilla pyritään hillitsemään julkisten menojen kasvua. Eläkkeiden ja muiden sosiaalietuuksien ja -avustusten indeksitarkistuksista luopuminen sekä eräät muut säästötoimenpiteet vähentäisivät sosiaaliturvarahastojen menoja noin $1\frac{1}{2}$ mrd. markalla.

Sosiaalietuuksien ja avustusten arvioidaan kuitenkin ensi vuonna lisääntyvän noin 11 %. Kun työttömyysturvan menot lisääntyvät edelleen kasvavasta työttömyydestä johtuen 45 %, muut tulonsiirrot kotitalouksille jäävät lähes samalle tasolle kuin tänä vuonna.

Järjestelmällisen hammashuollon ulottaminen koko aikuisväestöön lisää sairausvakuutusetuksia v. 1992 noin 0,3 mrd. markalla. Uudistuksen rahoittamiseksi poistetaan tuloverotuksen sairauskuluvähennys sekä muutetaan hammashuollon nykyistä rahoitusrakennetta.

Työttömyyskassojen rahoitusta muutetaan siten, että vakuutettujen osuus kohoaa 10 prosenttiyksiköllä 15 prosenttiin etuusmenoista ja valtion osuus alenee vastaavasti 48 prosentista 38 prosenttiin etuusmenoista. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksun arvioidaan nousevan 2,4 prosenttiin palkoista. Kuntatyönantajan sairausvakuutusmaksua alennetaan 2,7 prosenttiin palkoista ja alennusta vastaavalla määrällä korotetaan kuntien osuutta kansaneläkkeen lisä-

osan rahoituksessa. Vakuutetun kansaneläkemaksun piiriä laajennetaan koskemaan myös eläkeläisiä.

Kansaneläkerahaston ja sairausvakuutuksen varojen vähimmäistasorajojen alentaminen kahdella prosenttiyksiköllä nykyisistä rajoista vähentää valtion takuusuorituksia Kansaneläkelaitokselle noin 0,6 mrd. mk. Valtion takuusuoritus kansaneläkerahaston ja sairausvakuutuksen maksuvalmiuden turvaamiseksi on noin $6\frac{1}{2}$ mrd. mk.

Eläkkeiden suhde kansantalouden käytettävissä oleviin tuloihin nousee rajusti

Työeläkelaitokset maksavat ansioihin suhteutettua eläkettä palkansaajille ja itsenäisille yrittäjille. Yksityisen sektorin työeläkejärjestelmä on osittain rahastoiva. Kuntien eläkkeitä alettiin rahastoida v. 1988 ja valtion eläkkeitä v. 1990.

Ansioeläkkeitä maksettiin v. 1990 kaikkiaan 35,4 mrd. mk; tästä yksityisen sektorin työeläkkeet olivat 21,2 mrd. mk ja julkisen sektorin työeläkkeet 14,3 mrd. mk. Kaikkiaan ansioeläkkeet kasvoivat viime vuonna 13 %, josta eläkkeiden indeksikorotus oli 6,8 %. TEL-maksuperustetta nostettiin 2,0 prosenttiyksiköllä 16,9 prosenttiin. Työeläkerahastot kasvoivat 25,6 mrd. mk, josta yksityisen työeläkesektorin osuus oli 16,5 mrd. mk, kuntien 3,0 mrd. mk ja valtion 6,0 mrd. mk.

Vuonna 1991 ansioeläkkeiden arvioidaan kasvavan $12\frac{1}{2}$ %. Eläkkeiden indeksikorotus on 7,7 %. Kokonaiseläkemenojen osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista nousee 15 prosenttiin (kuvio 44).

Vakuutusmaksutulot yksityisellä työeläkesektorilla eivät kasva lainkaan v. 1991, kun palkkasumman kasvu pysähtyy ja maksuperuste pysyy ennallaan 16,9 prosenttina. Kuntien vakuutusmaksutuloja lisää KVTEL-

49. Työeläkelaitosten talous¹⁾

	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	miljardia markkaa				
Omaisuus- ja yrittäjätulot	8,4	9,3	11,7	13,4	14,1
Vakuutusmaksut	26,1	31,4	39,7	41,1	38,2
työnantajat	24,0	28,5	36,0	36,9	33,8
vakuutetut	2,0	2,9	3,7	4,2	4,4
Tulonsiirrot julkisyhteisöiltä	2,5	2,5	2,6	2,6	2,8
Tulot yhteensä	37,0	43,2	54,0	57,1	55,1
Eläkevakuutusetuudet	22,0	24,8	28,0	31,7	33,3
Muut menot	1,3	1,5	1,8	1,9	1,9
Menot yhteensä	23,4	26,3	29,8	33,6	35,2
Säästö	13,7	16,9	24,2	23,5	19,9
Keskimääräinen TEL-maksuprosentti	13,8	14,9	16,9	16,9	14,4
Keskimääräinen KVTEL-maksuprosentti	12,5	14,4	17,8	18,5	19,1
TEL-indeksi, %-muutos	5,4	7,4	6,8	7,7	5 ¹ / ₂
KEL-indeksi, %-muutos	3,7	5,4	7,1	5,6	3 ¹ / ₂
TEL-laskuperustekorko	9,0	9,25	9,5	9,5	9

¹⁾Yksityisen ja kuntasektorin lakisääteinen työeläkevakuutus, vapaaehtoinen eläkevakuutus (ml. yksilöllinen eläkevakuutus) sekä maatalouden luopumiseläkkeet ja tapaturmavakuutus. Valtion työeläkkeet ja eläkerahasto eivät ole mukana.

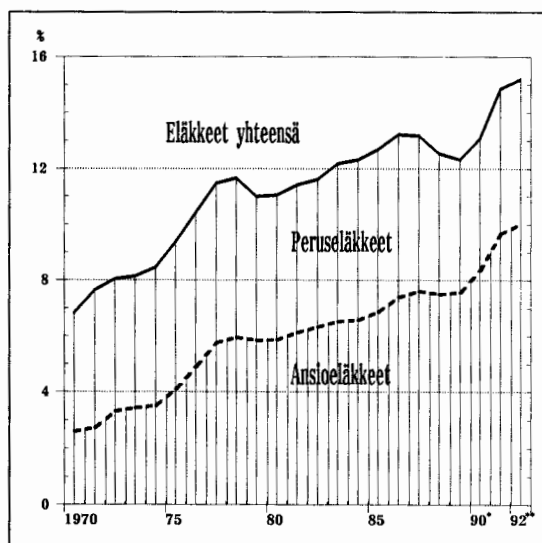
maksun nosto 0,7 prosenttiyksikköä 18,5 prosenttiin. Valtion virastot ja laitokset maksavat eläkemaksua, jonka suuruus on 25 % palkoista.

Työeläkejärjestelmien rahastojen sijoitustuotot lisääntyvät edelleen rahastojen kasvun myötä. Yksityisen sektorin työeläkerahastot kasvavat tänä vuonna 15¹/₂ mrd. mk, kuntien eläkerahasto 3¹/₂ mrd. mk ja valtion eläkerahasto 2 mrd. mk. Työeläkerahastojen pääoma-arvon ennustetaan olevan vuoden lopussa yhteensä 144¹/₂ mrd. mk; yksityisen sektorin osuus tästä on 127¹/₂ mrd. mk.

Vuonna 1992 ansioeläkkeiden kasvu hidastuu viiteen prosenttiin, kun eläkkeiden indeksikorotuksia ei makseta. Eläkemenoja lisäävät eläkeläisten määrien kasvu ja eläkejärjestelmien kypsyemisestä johtuva eläke-

Kuvio 44. Eläkkeet

osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista

etuuksien paraneminen. Työllisyyden tuntuva ja pitkäaikainen heikkeneminen lisäänee työttömyys- ja yksilöllisten varhaiseläkeläisten määriä ensi vuoden loppupuolella. Vaikka eläkkeiden indeksikorotuksista luovutaan, eläkkeiden osuus kansantalouden käytettävissä olevista tuloista edelleen hie- man nousee.

Vakuutusmaksutulot pienenevät v. 1992 yksityisellä sektorilla $3\frac{1}{2}$ mrd. markalla, kun TEL-maksua alennetaan väliaikaisesti — osana talouden vakautusta — 2,5 prosenttiyksiköllä 14,4 prosenttiin. Yksityisen sektorin jakojärjestelmän mukaiset eläkkeet — noin $\frac{3}{4}$ vuosittain maksettavista eläkkeistä — voidaan ensi vuonna rahoittaa, koska tasausrahastoa — työeläkejärjestelmän puskurirahastoa — kasvatettiin korkeasuhdanteen aikana. Yksityisen sektorin työeläkerahastot kasvavat $11\frac{1}{2}$ mrd. mar-

kalla, eli 4 mrd. mk vähemmän kuin v. 1991. Inflaation hidastuminen tukee kuitenkin työeläkerahastojen reaalista kasvua. Kuntien työeläkevakuutusmaksu nousee ensi vuonna 0,6 prosenttiyksikköä 19,1 prosenttiin ja kuntien eläkerahasto kasvaa 4 mrd. markalla. Valtion eläkerahasto kasvaa $1\frac{1}{2}$ mrd. markalla. Yksityisen ja julkisen sektorin työeläkerahastojen yhteenlaskettu pääoma-arvo on vuoden 1992 lopussa $161\frac{1}{2}$ mrd. mk.

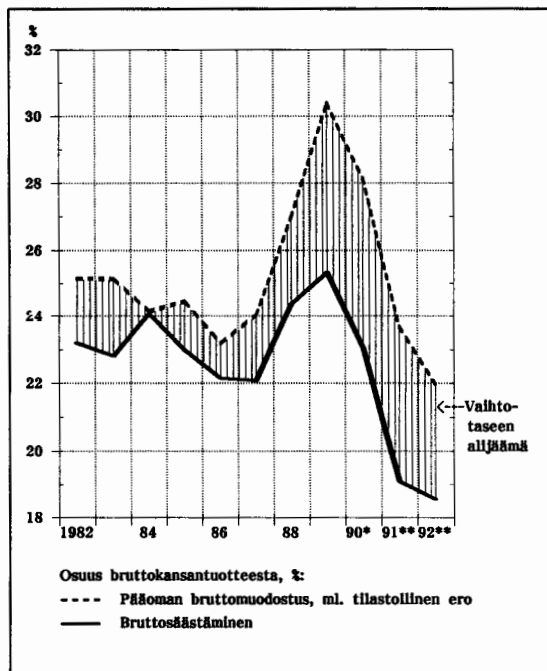
Vuonna 1991 yksityisen sektorin työeläkemaksujen vaikutus kokonaisveroasteeseen on 5,8 prosenttiyksikköä ja julkisen sektorin työeläkemaksujen vaikutus 2,7 prosenttiyksikköä. Vuonna 1992 TEL-maksun väliaikaisen alennuksen takia yksityisen sektorin työeläkemaksujen vaikutus kokonaisveroasteeseen alenee 5,0 prosenttiyksikköön.

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Kotimainen rahoitustasapaino heikentyi tuntuvasti v. 1990 päättyneen suhdanneousun aikana. Tasapainon palautuminen on käynnistynyt laman syvenemisestä huolimatta varsin hitaasti. Investoinnit kääntyivät laskuun jo v. 1990, mutta kun myös säästäminen heikentyi, syveni vaihtotasevaje edelleen. Vuosina 1991—1992 investoinnit supistuvat enemmän kuin kokonaissäästäminen ja vaihtotasevaje pienenee hieman. Vaje säilyy kuitenkin suurena lamasta huolimatta, mikä osoittaa selkeästi vajeen muuttuneen rakenteelliseksi.

Säästämis-investointi -kuilun syntyminen aiheutui merkittävältä osin rahoitusmarkkinoiden vapautumisesta 1980-luvun jälkipuoliskolla. Helpottunut luottojen saataisuus ja lisääntynyt pääomantuonti kanavoituivat erityisesti suljetun sektorin investointeihin. Rahoitusmarkkinoiden vapautumiseen liittyivät vilkas rahoitusmarkkinoiden tuotekehittely ja osakemarkkinoi-

Kuvio 45. Kansantalouden investoinnit ja säästäminen

50. Säästäminen sektoreittain

	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	9,7	10,7	7,6	2 1/2	1 1/2
kotitaloudet	0,3	1,0	1,7	3 1/2	3 1/2
yritykset	1,6	0,9	— 3,0	— 4	— 2
rahoituslaitokset	4,6	5,1	6,7	6 1/2	6
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	— 1,1	— 1,2	— 1,4	— 1 1/2	— 1 1/2
julkisyhteisöt	4,2	4,9	3,7	— 1 1/2	— 4 1/2
Kiinteän pääoman kuluminen	14,7	14,7	15,4	16 1/2	17
Bruttosäästäminen	24,4	25,3	23,1	19	18 1/2

den ylikuumeneminen, ja niiden lieveilmiönä velkarahoituksella toteutetut finanssijoitukset. Talouden jouduttua taantumaan pörssikurssit ovat romahtaneet ja osakemarkkinat hiljentyneet. Pääomaverotuksen muutokset — lähinnä lähdevero ja avoیر fiscal — ovat tuntuvasti muuttaneet säästämisen rakennetta.

Yksityisen sektorin velkaantumisen nousu altisti velalliset entistä enemmän korkomuutoksille. Kun korot kohosivat tuntuvasti, ja kotitalouksien velkojen korkojen verovähennysoikeutta kavennettiin, velanhoidokustannukset nousivat olennaisesti. Lisäksi lama ja sen mukana heikentyneet tuloodotukset ovat vähentäneet yksityisen sektorin velkaantumishalukkuutta ja -mahdollisuuksia.

Korkomekanismin tehostuminen on alkanut sopeuttaa kansantaloutta kohti parempaa rahoitustasapainoa ja pienentää säästämisen ja investointien välistä kuilua. Sektorikohtaiset erot ovat kuitenkin suuria. Kotitalouksien velan kasvu pysähtyi jo vuoden 1989 lopulla ja investointien supistuminen on pysäyttämässä myös yrityssektorin velan kasvun. Sitä vastoin julkisen sektorin rahoitusali jäämä ja velka ovat lamasta johtuen vuosina 1991—1992 erittäin vahvassa kasvussa.

Rahoituslaitosten rakenteellinen rahoitusylijäämä pienenee tilapäisesti v. 1992, mikä johtuu TEL-maksun alentamisesta 2½ prosenttiyksiköllä. Talletuspankkien kannattavuutta heikentävät erityisesti luottotappiot, jotka jo v. 1990 kohosivat 2,1 mrd.

51. Kansantalouden rahoitustasapaino

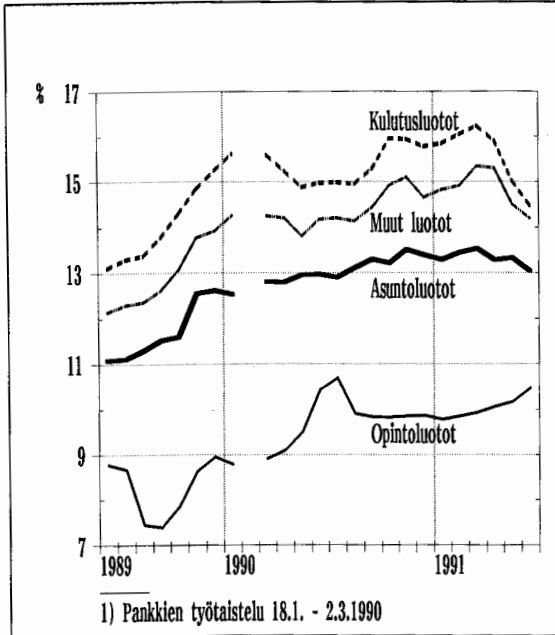
	1988	1989	1990*	1991**	1992**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Pääoman bruttomuodostus ¹⁾	25,8	28,9	27,3	23	21
kotitaloudet	4,7	5,8	5,4	4	3½
yritykset	13,5	15,6	13,7	11	11
rahoituslaitokset	1,0	0,8	1,0	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3,2	3,8	3,6	3	2½
julkisyhteisöt	3,5	3,1	3,6	3½	3½
Bruttosäästäminen ²⁾	24,4	25,3	23,1	19	18½
kotitaloudet	4,2	4,6	5,3	7	7½
yritykset	9,7	9,1	5,5	5	7
rahoituslaitokset	5,2	5,4	6,9	6½	6
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,5	0,4	0,4	½	½
julkisyhteisöt	4,8	5,9	5,0	-½	-3
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	-2,6	-5,0	-5,1	-4½	-3½
kotitaloudet	-0,5	-1,2	-0,1	3	3½
yritykset	-3,8	-6,5	-8,2	-6	-4
rahoituslaitokset	4,2	4,6	5,9	5½	5
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-2,7	-3,4	-3,2	-2½	-2
julkisyhteisöt	1,3	2,9	1,4	-4	-6
Tilastollinen ero ³⁾	1,1	1,4	0,9	1	1

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

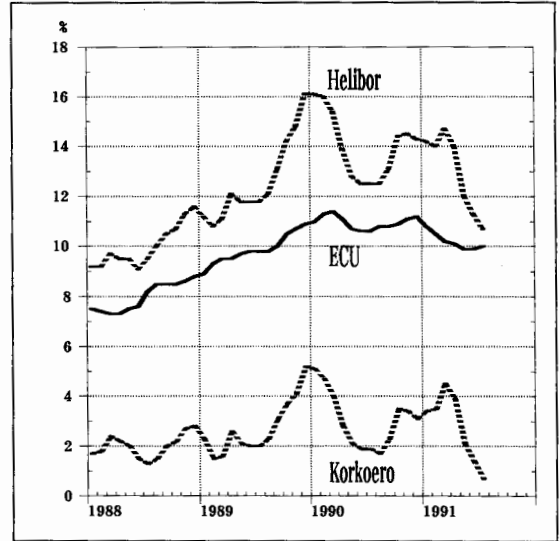
²⁾ Ml. pääomansiirrot, netto.

³⁾ Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero.

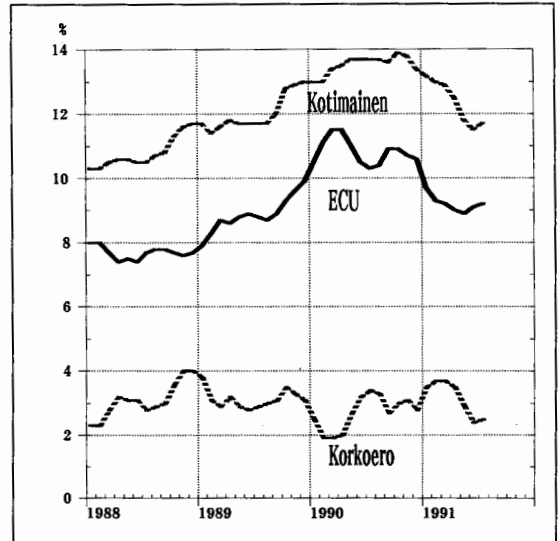
Kuvio 46. Kotitalouksien uusien pankkiluottojen korot ¹⁾

Kuvio 47. Kolmen kuukauden markkinakorot

Kuvio 48. Viiden vuoden markkinakorot

markkaan; v. 1991 niiden odotetaan kaksinkertaistuvan. Tappiokierteen katkaisemiseksi pankit ovat tiukentaneet luottokriteereitä.

Luotonkysynnän vaimeneminen, kiristynyt kilpailu rahoituslaitosten välillä ja markkinakorkojen tuntuva aleneminen ovat kääntäneet uusien markkaluottojen korot laskuun. Kotitalouksien uusien asintoluottojen korko alentui kevään aikana $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä ja oli kesäkuussa keskimäärin 13 %. Rahoituksen hankintakustannuksia alentaneen osaltaan myös kotitalouksien valuuttaluottojen salliminen lokakuusta 1991 lähtien.

Korkoero Suomen ja kansainvälisten korkojen välillä supistui kesällä pieneksi etenkin lyhyissä koroissa. Merkittävänä syynä oli markan kytkentä ecuun kesäkuussa, jolla hälvennettiin markkaan kohdistuvia valuuttakurssiodotuksia. Pitkissä koroissa

korkoeron supistuminen on ollut vähäisempää kuin lyhyissä koroissa, sillä epätasapaino säästämisen ja investointien välillä on edelleen jäljellä, mikä myös pitää korkotasoa lähivuosina korkeana. Kun nimellisko-

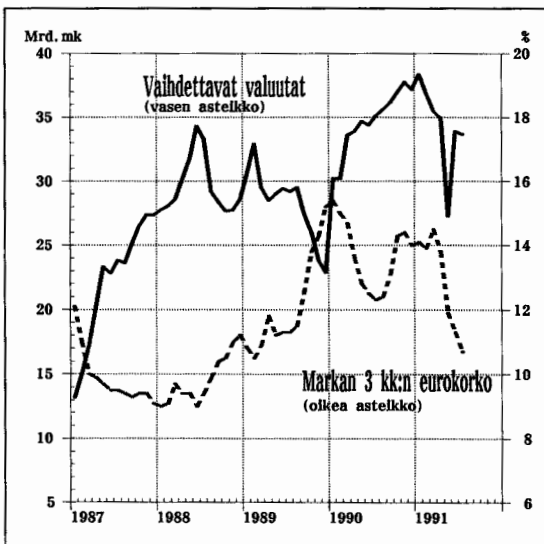
rot määräytyvät kansainvälisten korkojen perusteella, ja kotimainen inflaatio hidastuu, reaalikorot kohonnevät edelleen.

Kansainvälisten korkojen odotetaan säilyvän keskimäärin lähellä 10 prosenttia. Jos korkoerot pysyvät kesän 1991 mukaisina, kotimainen 3 kuukauden heliborkorko on ennustejaksolla tasolla 11 % ja 5 vuoden korko tasolla 12 %.

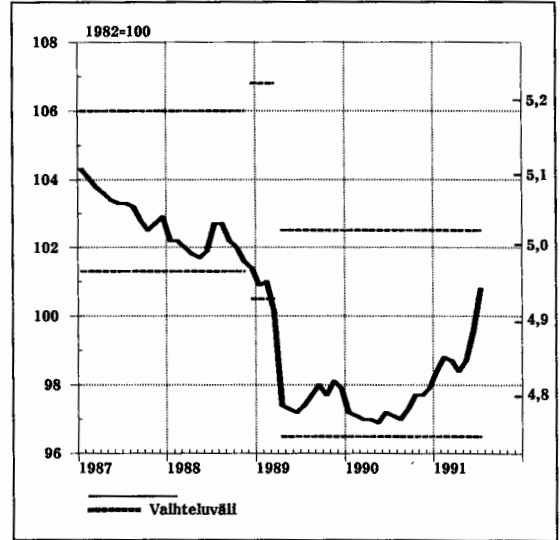
Kotimaisten rahamarkkinoiden rauhoittamista keväällä 1991 kuvaa valuuttavaran palautuminen liki entiselle tasolle spekulatiivisen vaiheen jälkeen, vaikka korot ja korkoero alenivat. Kesän aikana on markan valuuttaindeksin annettu kohota vaihteluvälin alarajalta, jolloin hintakilpailukyky on tältä osin hieman parantunut.

Yleisön kokonaisvelan kasvu ylty vielä 13 prosenttiin v. 1990, mutta kuluvana vuonna kasvuvauhti on hidastunut merkittävästi. Perinteisten pankkiluottojen kasvu on lähes pysähtynyt ja markkaluottojen kanta on eräiltä osin kääntynyt laskuun.

Kuvio 49. Suomen Pankin vaihdettavat valuutat ja markan eurokorko

Kuvio 50. Suomen Pankin valuuttaindeksi (vasen asteikko) ja eukoron markkakurssi 7.6.1991 alkaen (oikea asteikko)

Yritysten rahoitustilanteen kannalta ongelmallista on, että edellytykset kerätä riskirahaa markkinoilta ovat heikot. Heikko kurssikehitys ja vähentynyt vaihto ovat osaltaan liittyneet korkeisiin markkinakorkoihin, eikä nopeaa parannusta tältä osin ole myöskään näkyvissä. Vanhojen lainojen vakuusvaatimusten kohoaminen hintojen laskettua kärjistää erityisesti pk-yritysten rahoitustilannetta. Kehitysaluerahaston kautta myön-

52. Yleisön kokonaisvelka luotonantajan mukaan

	1989	1990	1991**
	12 kk:n muutos, prosenttia		
Talletuspankit	16,6	9,7	1
Muut kotimaiset luotonantajat	10,0	13,2	7
Ulkomaat	28,3	42,6	20
Yhteensä	15,1	12,9	4

nettävät yritysten suhdannelainatkin riittävät vain pienelle osalle vaikeuksissa olevia yrityksiä.

Kotitaloudet supistavat edelleen velkaantumistaan. Ylivelkaantuneiden talouksien

maksuhäiriöt ovat jatkuvasti lisääntyneet. Korkea korkotaso, varallisuusarvojen aleneminen ja velkojen korkojen verovähennysoikeuden asteittainen kiristäminen vähentävät velkaantumishalukkuutta ja lisäävät säästämistä myös v. 1992.

TALOUEDELLISIA TAPAHTUMIA 1.1.1990—13.9.1991

Tammikuu 1990

1.1.

Kansaneläkemaksu yksityiseltä työnantajalta ja valtion liikelaitokselta on 3,40, 4,45 tai 5,05 % riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin; muilta työnantajilta se on 3,95 %. *Sairausvakuutusmaksu* on yksityisen sektorin työnantajalta 1,45, valtiotyönantajalta, Ahvenanmaan maakunnalta ja kunnalliselta liikelaitokselta 2,70, kuntasektorilta 3,95 ja kirkkotyönantajalta 4,20 % palkoista. *Vakuutetun kansaneläkemaksu* on 1,55 ja *sairausvakuutusmaksu* 1,70 p/veroäyri.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1990 on 0,6 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä.

Työnantajien keskimääräinen *TEL-maksu* v. 1990 nousi 2,0 % prosenttiyksikköä 16,9 prosenttiin ja keskimääräinen *LEL-maksu* 2,2 prosenttiyksikköä 18,1 prosenttiin; alle 24 -vuotiaiden osalta sekä TEL- että LEL-maksu on 13,3 %.

Kuntien keskimääräinen eläkemaksu kunnalliselle eläkelaitokselle nousi kaksi prosenttiyksikköä 16 prosenttiin.

Neljän kunnan *kantokykyluokka* nousi ja neljäkymmenen laski vuodeksi 1990.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan valtakunnallisen suunnitelman

mukaan *kunnat* voivat nykyistä väljemmin järjestää sosiaali- ja terveystalouksia, sillä henkilöstön ja ostopalvelujen käyttö ja alle 14 milj. markan rakennushankkeiden toteuttaminen on tehty joustavammaksi.

Pääkaupunkiseudun kunnat, Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen, ovat aluepolitiikkalain tarkoittamia *toimenpidealueita* vuosina 1990 ja 1991. Muun muassa talonrakentamisen suuntaamisessa tavoitteena on asuntojen ja peruspalvelujen rakentaminen, yleiskaavat tarkistetaan viimeistään v. 1992 ja uudet kaupunginosat rakennetaan pääsääntöisesti raideliikenneyhteyksien varaan.

Uusi määräaikainen *veronhuojennuslaki* koskee *kehitysalueille* perustettavaa tuotantolaitosta tai matkailuyritystä ja niiden laajennuksia vuosina 1990—1993.

Eräistä talonrakennustöistä kannetaan koko maassa *rakennusveroa* (40 %) myös v. 1990.

Kuntien maanhankinnan tehostamiseksi luovutusvoittojen verotusta huojennettiin. Vuoden 1990 alun ja kesäkuun lopun välisenä aikana kunnalle kiinteän omaisuuden luovutuksesta saadusta voitosta on veronalaista vain puolet.

Henkilöstön omistama ja hallitsema *rahasto* voidaan perustaa pääsääntöisesti vähintään 30 henkilön yritykseen, joka suorittaa ra-

hastolle voittopalkkioeriä. Henkilöstörahas-
ton perustaminen on vapaaehtoista ja ta-
pahtuu yrityksen ja henkilöstön yhteisym-
märryksessä. Voittopalkkioerät tai osa niis-
tä jakaantuvat jäsenten henkilökohtaisiin
rahasto-osuuksiin. Osan rahasto voi käyt-
tää jäsentensä koulutukseen ja muuhun
yhteisesti hyödyntävään tarkoitukseen.

Suomen Pankki antoi pankeille mahdolli-
suuden käyttää omaa *primekorkoa* viitekor-
kona anto- ja ottolainauksessa.

Suomen Pankki uusi periaatteet, joiden
pohjalta pankkien liikkeeseen laskemat *si-
joitustodistukset* hyväksytään Suomen Pan-
kin kaupankäynnin kohteeksi.

15.1.

Työmarkkinoiden keskusjärjestöt allekirjoit-
tivat valtakunnansovittelija Kallion esityk-
sen (30.11.1989) *talous- ja tulopoliittiseksi
kokonaisratkaisuksi*. Hallitus ilmoitti toteut-
tavansa sopimusta tukevat toimet.

Helmi kuu 1990

1.2.

Uusien yli vuoden pituisten markkamää-
räisten *joukkovelkakirjalainojen* myynti ul-
komaille sallittiin lukuun ottamatta asunto-
ja kiinteistöosakeyhtiöiden liikkeeseen las-
kemia joukkovelkakirjalainoja.

Luotonottajan on suoritettava 0,5 % *luotto-
vero* ulkomailta ottamastaan luotosta.
Velkakirjojen ja muiden saamistodisteiden
leimavero aleni 1,5 prosenttiin. Valtio,
Suomen Pankki ja eräät rahastot ovat va-
paat luottoverosta.

26.2.

Vientitalletuksen kantaminen selluloosasta
päätyi.

28.2.

Hinnoitteluvuosia 1990/91 ja 1991/92 kos-
kevan *maataloustuloratkaisun* mukaan
maataloustulon korotus on 140 milj. mk ja
sosiaalipoliittisten ym. toimenpiteiden vai-
kutus 238 milj. mk. Tavoitehintoja ja hinta-
poliittista tukea korotettiin 1.3. lukien yh-
teensä 1 024 milj. mk.

Maaliskuu 1990

1.3.

Suomen Pankin periaatepäätöksen mu-
kaan myös *rahoitusyhtiöt* voivat saada oi-
keuden välittää ja ottaa *ulkomaisia luottoja*
niille asetettavien valuuttapositionarajojen
puitteissa.

13.3.

Valtioneuvoston *selonteko eduskunnalle
Suomen suhtautumisesta Länsi-Euroopan
yhdentymiskehitykseen* tarkastelee kysymy-
ksiä, jotka tulevat esille EFTA-maiden ja
Euroopan yhteisöjen välisissä neuvotteluis-
sa Euroopan talousalueen (ETA) luomisek-
si ja esittää arvioita tulevan järjestelyn vai-
kutuksista Suomeen.

21.3.

Taloudellisten pakotteiden soveltaminen
Namibiaa kohtaan päättyi.

Huhtikuu 1990

1.4.

Asuinhuoneistojen vuokria voitiin korottaa
pääkaupunkiseudulla enintään 2 mk/m²/kk
ja muualla maassa enintään 1,50 mk/m²/kk.

11.4.

Multilateraalinen maksujärjestely tuli voimaan Puolan ja Tshekkoslovakian kanssa.

26.4.

Suomen Pankki ja talletuspankit sopivat *kassavarantosopimuksen* uudistamisesta siten, että kassavarantovelvoitteen pohjana ovat kotimaiset talletukset kunkin kuukauden lopussa. Tämä merkitsee noin 10 prosentin supistusta vallinneeseen kassavarantopohjaan. Uuden sopimuksen mukaan kassavarantotalletusten korko on 3 kuukauden heliborkorko vähennettynä 3 prosenttiyksiköllä, mutta kuitenkin vähintään 8 %. Talletusvelvollisuuden enimmäismäärä on vuoden 1991 kesäkuun loppuun saakka 8 % ja sen jälkeen 7 % kassavarantopohjasta. Uutta kassavarantopohjaa sovellettiin ensimmäisen kerran huhtikuussa ja uutta korkoa toukokuun alusta lukien.

Kesäkuu 1990

1.6.

Suomen Pankki lopetti *yritysten pääomantuontitalletusjärjestelmän*, jota oli sovellettu yritysten omissa nimissään ottamaan lyhytaikaiseen ulkomaiseen rahoitukseen.

8.6.

Ensimmäiseen lisäbudjettiin vaikutti merkittävästi tammikuussa hyväksytty talous- ja tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Varsinaisessa budjetissa kaavaillusta tuloverotuksen kiristämisestä ja sosiaaliturvamaksujen korottamisesta luovuttiin. Tulo- ja varallisuusveron tuottoon merkittiin tämän vuoksi 2,2 mrd. markan vähennys. Valtion kansaneläke- ja sairausvakuutusosuuksiin merkittiin lisäystä yhteensä 2,0 mrd. mk. Muihin menoihin merkittiin lisäystä nettomääräisesti 1,6 mrd. mk. Lisäbudjetin tasapainottami-

seksi valtion bruttolainanottoa lisättiin 5,8 mrd. mk, mikä budjettiteknisesti näkyy menopuolella nettokuoletusten supistumisena.

20.6.

Kunnallistaloutta koskeva pöytäkirja allekirjoitettiin. Veroäyrin hinnan ei tulisi nousta eikä velkaantuneisuuden lisääntyä. Henkilöstömäärää tulee lisätä vain sosiaali- ja terveydenhuollossa valtakunnallisten suunnitelmien mukaan; muilla sektoreilla lisäykset tulee tehdä sisäisin siirroin. Investointeja tulisi vähentää.

Valtioneuvoston kannanotto elintarvikepoliitikassa. Kannanotto sisältää elintarvikkeiden koti- ja ulkomaankauppaa sekä elintarviketeollisuutta ja -taloutta koskevat tavoitteet.

25.6.

Multilateraalinen maksujärjestely tuli voimaan Saksan demokraattisen tasavallan kanssa.

28.6.

Valtioneuvoston periaatepäätös kuntien valtionosuusuudistuksesta. Opetus- ja kulttuuritoimen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäväkohtaisten valtionosuuksien laskentaperusteita muutetaan. Muutos on tarkoitus toteuttaa v. 1992.

Turkisinahkojen tuottajille maksetaan väliaikaista *hintatukea* v. 1990 tuotettavien ja myyntikautena 1990/91 markkinoitavien turkisinahkojen tuotantokustannusten kattamiseen.

Heinäkuu 1990

1.7.

Suomen Pankki salli *yksityisten henkilöiden ulkomaiset sijoitukset* sekä yli vuoden pitui-

sen luoton myöntämisen ulkomailla asuvalle ilman ylärajaa. Vapauttamispäätös koskee myös yksityishenkilöihin rinnastettavia yhteisöjä sekä kuntia. Lisäksi sallittiin kunnille yli vuoden pituisen ulkomaisen luoton ottaminen oman toiminnan rahoitukseen.

Suomen Pankki voi antaa *rahoitussektorin yrityksille* oikeuden välittää ja ottaa ulkomaisia luottoja sekä oikeuden sijoittaa ulkomaille ja myöntää ulkomailla asuvalle luottoja.

10.8.

Tuonti ja vienti kiellettiin *Irakiin* ja sen miehittämän *Kuwaitin* kanssa. Myös varojen luovutus näihin maihin kiellettiin.

21.8.

Puun tuottajat ja metsäteollisuus päättivät keväällä solmitun 38 milj. kuution *hakkuutavoitteen* alentamisesta 35,5 milj. kuution heikentyneen markkinatilanteen vuoksi. Lisäksi suositeltiin käteiskaupoista luopumista.

24.8.

Maataloustuotteiden tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea ei kustannustason vähäiseksi jääneen nousun takia koroteta kuluvana syksynä.

1.9.

Pääkaupunkiseudulla voimassa ollut *maan lunastusmenettely* ulotetaan koskemaan koko maata yleisen tarpeen niin vaatiessa. Rakentamiskehotuksen antoaikaa on lyhennetty kahteen vuoteen siitä, kun kaava on tullut voimaan ja rakentamisaika vastaavasti neljästä kolmeen vuoteen.

Kunnalla on *kiinteistökaupassa* etuosto-oikeus nykyisten kaavoitustilanteeseen liittyvien rajoitusten estämättä. Pinta-alarajoitus aleni 6 000 neliömetristä 5 000 neliömetriin.

Autovero aleni 5 prosenttiyksikköä 127 prosenttiin. Verosta tehtävä kiinteä vähennys pysyy edelleen 4 600 markkana ja vähäpäästöisistä autoista tehtävä vähennys 4 500 markkana.

Suomen Pankki vapautti suomalaisiin osakkeisiin perustuvien *optioiden ja termiinien* myymisen *ulkomaille*.

Suomen Pankki salli suomalaisiin osakkeisiin perustuvien johdannaisinstrumenttien sekä sidottuihin osakkeisiin oikeuttavien *optiotodistusten* myynnin ulkomailla asuville.

11.9.

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitys annettiin. Menot ilman velan kuoletuksia ovat 157,6 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 157,7 mrd. mk. Budjettiesitys on siten 0,1 mrd. mk rahoitusylijäämäinen. Budjetin tulo- ja meno- ja tasapaino ennen rahoitustaloustoimia, on 2,3 mrd. mk. Budjetin rakenneuutokset jatkuvat hallinnonuudistuksen ja liikelaitosuudistuksen edetessä. Ilmailuhallitus muuttuu uusimuotoiseksi liikelaitokseksi ja eräät puolustuslaitoksen liikeyritykset osakeyhtiöiksi, ja niiden määrärahat poistetaan budjetista. Organisaatiouudistukset ja tulosohjaukseen siirtyminen muuttavat budjetin sisäistä rakennetta tuntuvasti. Asunto-olojen kehittämisrahastoon siirretään 2,7 mrd. mk, ja rahastolle annetaan lisäksi 1,8 mrd. markan lainanottovaltuudet. Virastoille ja laitoksille määrätään 25 prosentin eläkemaksu. Budjettiesityksen menot kasvavat reaalisesti 4 % vuodelle 1990 arvioiduista, kun luvut saatetaan keskenään vertailukelpoisiksi.

Lokakuu 1990

19.10.

Puun tuottajat ja metsäteollisuus päättivät *hakkuutavoitteen* (ks. 21.8.1990) alentami-

sesta 35,5 milj. kuutiometrissä 34 milj. kuutiometriin heikentyneen markkinatilanteen vuoksi.

Marraskuu 1990

7.11.

Puusta valmistetusta puolivalkaistusta ja valkaistusta sooda- ja sulfaattisellusta 23.9.1988—25.2.1990 kannetut sekä puuvaapaasta painopaperista 1.2.—30.4.1989 kannetut *vientitalletukset* palautetaan korvoineen yhtenä eränä viimeistään 30.11.1990.

13.11.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle *selonteon työllisyyslain* työvoima- ja sosiaalipoliittisista vaikutuksista sekä lain toimeenpanosta.

15.11.

Talous- ja tulopoliittisen *kokonaisratkaisun tarkistamista* (30.11.1989 ja 15.1.1990) koskeva sopimus allekirjoitettiin. Palkkojen yleiskorotus on 50 p/h tai 83 mk/kk, kuitenkin vähintään 0,9 %. Sopimukseen sisältyy ansiokehitystakuu, järjestelyvara ja tasarvoerä. Palkankorotukset maksetaan sen palkanmaksukauden alusta, joka alkaa 1.5.1991 tai lähinnä sen jälkeen. Indeksiehtoa sovellettaessa käytetään perusteena ns. palkantarkistusindeksiä, joka on kuluttajahintaindeksin muutos korjattuna vaihtosuhteen muutoksen neljäsosalla. Indeksien laukeamisraja on 5,6 %.

Liiketyöntantajain Keskusliitto ja Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö allekirjoittivat yleissopimuksen, jonka mukaan *työehtosopimuksia* voidaan solmia keskusjärjestöjen ja liittojen kesken mutta myös paikallisesti yrityksissä.

21.11.

Pankkien keskimääräinen *kassavarantovelvoite* on joulukuun lopussa 7 % (ks. 26.4.1990). Alennukset tulevat voimaan viikottain 0,2 prosenttiyksikköä kerrallaan marraskuun 30. päivästä alkaen.

29.11.

Valtioneuvosto päätti toimenpiteistä *julkisten menojen kasvun hidastamiseksi* sekä työllisyyden turvaamiseksi. Vuoden 1991 budjettia tarkistetaan. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksua alennetaan työllisyyden tukemiseksi. Hallitus harkitsee kiristävien toimien käyttöönottoa, mikäli palkkaliikumukset uhkaavat heikentää kustannusten nousun hidastumista. Lisäksi edellytetään, että 10 % vuoden 1991 aikana kullakin hallinnonalalla avoimeksi tulevista viroista ja tehtävistä jätetään täyttämättä.

30.11.

Toisen lisäbudjetin menojen lisäys on lähes 1,5 mrd. mk. Eduskunta antoi lisävaltuudet 3 mrd. markan nettolainanottoon siten, että uusien valtionlainojen bruttomäärä on yhteensä enintään 12 mrd. mk.

Joulukuu 1990

18.12.

Pankkien keskimääräinen *kassavarantovelvoite* on 6,7 % joulukuun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset tammikuun lopussa.

28.12.

Vuoden 1991 tulo- ja menoarvio annettiin. Menot ilman velan kuoletuksia ovat 158,5 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 153,8 mrd. mk. Tulo- ja menoarvio tasapainotettiin 4,7 mrd. markan nettolainanotolla. Bruttolainanottotarpeeksi arvioitiin 12,4

mrd. mk. Budjetin rakenneuudistukset jatkuivat; ilmailuhallitus muuttuu uusmuotoiseksi liikelaitokseksi ja eräät puolustuslaitoksen liikeyritykset osakeyhtiöiksi, ja niiden määrärahat poistettiin budjetista. *Asunto-olojen kehittämisrahastoon* siirretään 2 740 milj. mk, ja rahastolle annettiin lisäksi 1,8 mrd. markan lainanottovaltuudet. Virastoille ja laitoksille määrättiin 25 prosentin *eläkemaksu*. *Marginaaliveroprosentteja* alennettiin kaikissa tuloluokissa, muissa 2 prosenttiyksikköä, paitsi kolmanneksi alimassa alennus on 3 prosenttiyksikköä ja ylimmässä 4. Tuloveroasteikon alaraja nousee 40 000 markkaan. Niin kutsuttu *inflaatiotarkistus* on 4 %. *Yhteisöjen tuloveroprosentti* alenee 25 prosentista 23 prosenttiin ja varallisuusveroprosentti säilyy yhtenä. Suhdannepoliittisista syistä uudet ennakonpidätysprosentit tulevat voimaan heinäkuun 1991 alusta. *Yhtiöveron hyvitysjärjestelmää* koskevat säännökset muuttuivat pysyviksi ja järjestelmä ulotettiin myös osuuskuntien sijoitusosuuksille maksettavaan korkoon ja säästöpankkien kantarahasto-osuuksille maksettavaan voittoosuuteen. *Liikevaihtovero* nousee 1.1.1991 puoli prosenttiyksikköä 17½ prosenttiin, liikevaihtoverotuksessa vähennyskelpoisten koneiden ja laitteiden ostohinnat ovat 1.1.1991 lukien täysimääräisesti vähennyskelpoisia. Alle 40-vuotiaat ensiasunnon ostajat vapautettiin kiinteistön ja kaupungissa vuokratontilla olevan rakennuksen *leimaverosta* sekä asunto-osakkeiden ja -osuuksien siirtoleima-verosta. *Tasausverolain* voimassaoloa jatketaan vuoden 1991 loppuun ja veron määriä alennetaan liikevaihtoverouudistusta vastaavasti 0,3 prosenttiyksikköä 1.10.1991 lukien, jolloin myös sähköenergian tasausvero poistetaan. Talletusten ja joukkovelkakirjalainojen korkojen verotuksessa siirrytään lopulliseen 10 prosentin *lähdeveroon*. Liiketulon *harkinta-verotus* kunnallisverotuksessa poistetaan eräin vähäisin poikkeuksin.

Tammikuu 1991

Kansaneläkemaksu yksityiseltä työnantajalta ja valtion liikelaitokselta on yrityksen työvoimavaltaisuudesta riippuen 1.1.—30.6.1991 välisenä aikana 2,40, 3,45 tai 4,05 % sekä 1.7.—30.9.1991 välisenä aikana 2,15, 3,45 tai 4,05 % ja loppuvuodesta 3,15, 4,45 tai 5,05 % palkoista.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1991 on 0,9 % työnantajan suorittamien palkkojen määrästä (ks. 1.7.1991).

Työnantajien keskimääräinen *TEL-maksu* v. 1991 on 16,9 % palkoista eli maksutaso säilyy vuoden 1990 tasolla; *LEL-maksu* on 18,2 %; alle 24-vuotiaiden osalta sekä *TEL-että LEL-maksu* on 13,3 %.

Kuntien keskimääräinen eläkemaksu kunnalliselle eläkelaitokselle on 18,5 %.

Vuonna 1991 seitsemän *kunnan kantokykyluokka* nousi ja 17 laski.

Verouudistuksen kuntakohtaisten vaikutusten tasaamiseksi vuodesta 1989 sovellettuja valtionosuusasteikkoja jatketaan vuodeksi 1991.

52 kuntaa ja kaksi kunnan osaa ovat *erityisalueita* v. 1991.

Vuokrien säännöstelystä luovutaan Mikkelin, Kuopion, Pohjois-Karjalan, Vaasan, Keski-Suomen, Oulun ja Lapin lääneissä korkeakoulupaikkakuntia lukuun ottamatta.

Ennen vuotta 1988 päättyneiltä tilikausilta tehdyille *investointivarauksille* myönnettiin käyttö lupa. Investointivarausten käyttöjakso alkaa 1.1.1991 ja päättyy 31.12.1992. *Investointirahastojen* käyttöjaksoa jatkettiin vuoden 1992 loppuun.

Merenkulun veronhuojennuksia jatketaan osittain vielä vuoden 1990 jälkeen.

Suomen lipun alla purjehtiville *lastialuksille*, jotka työllistävät pääasiassa suomalaisia

merenkulkijoita, maksetaan kolmen vuoden ajan suoraa valtion avustusta enintään 50 000 mk/työntekijä. Avustus ei koske matkustaja- ja risteilyaluksia, yksinomaan kolmansien maiden välisiä lasteja kuljettavia ja kotimaan rannikkokuljetusten aluksia.

Suomesta tilattavan *aluksen hankintaan* myönnetylle luotolle voidaan maksaa valtion varoista *korkotukea*, edellyttäen että luoton ehdot määräytyvät niiden ehtojen mukaisesti, joita kulloinkin kansainvälisesti sovelletaan alustoimitusten rahoituksessa. Hyväksymisvaltuuden enimmäismäärä on vuosia 1991—1995 varten 10 mrd. mk.

Korkotukilainoja voidaan myöntää *ulkomailla toteutettaviin ympäristönsuojeluinvestointeihin*, joilla on merkittävä vaikutus Suomen ympäristön tilaan.

Maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain voimassaolo jatkuu vuoden 1994 loppuun.

Ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevat sivukonttorit saivat mahdollisimman samanlaisen vero-oikeudellisen aseman kuin kotimaiset talletuspankit.

Suomen Pankki kumosi jäljellä olevan *valuuttasäännöstelyn* lukuun ottamatta yksityishenkilöiden ja yksityishenkilöihin rinnastettavien yhteisöjen ulkomaisia luottoja (ks. 13.6.1991). Suomessa asuvien velvollisuus antaa Suomen Pankille tietoja kaikista valuuttatoimista tilastointia ja valvontaa varten säilyy.

Suomen Pankin ja pankkien välisessä rahamarkkinakaupassa otettiin käyttöön *arvopapereiden repo- eli takaisinostosopimukset*. Uusi kaupankäyntitapa täydentää aiempaa, lähinnä suoriin sijoitustodistuskauppoihin perustuvaa keskuspankkirahoituksen järjestelmää. Omia sijoitustodistuksiaan ja joukkovelkakirjojaan pankit eivät voi käyttää näissä sopimuksissa.

Suomen Tasavallan ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisessä kaupan maksupohjassa siirrytään *clearing-järjestelmästä* vapaavaihtajajärjestelmään.

25.1.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 6,7 prosentista 6,2 prosenttiin tammikuun lopun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset helmikuun lopussa.

31.1.

Suomen Pankki noteerasi *clearingruplan* myyntikurssin viimeisen kerran. Suomen Pankki ei enää osta eikä myy clearingruplia.

Helmikuu 1991

7.2.

Valtioneuvoston periaatepäätös toimenpiteistä kansantalouden tasapainoisen kehityksen turvaamiseksi sekä julkisten menojen kasvun hidastamiseksi. Muun muassa lisätään työvoimapolitiittista aikuiskoulutusta, tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan avustusrahoja samoin viennin edistämiseen myönnettävän määrärahan valtuutta, mahdollistetaan v. 1988 tehtyjen investointivarausten purkaminen sekä selvitetään varausten käyttömahdollisuus vuokra-asuntotuotantoon sekä supistetaan valtion menoja yhteisvaikutukseltaan 1,3 mrd. mk.

Valtioneuvoston ohjeen mukaan *öljyn tuontilisenssejä* voidaan myöntää maassa toimiville öljy-yhtiöille raskaan polttoöljyn ja keskitisleidien tuontiin 1.1.—30.6.1991 yhteensä 1 milj. tonnin määrälle. Jakoperusteena on lisenssin hakijoiden osuudet ko. tuoteryhmien kotimaan markkinoista (ks. 1.7.1991).

8.2.

Valtioneuvoston periaatepäätös valtion menojen säästämiseksi. Päätös liittyy valtioneuvoston edellisenä päivänä tekemään periaatepäätökseen. Valtion menoja supistetaan 1,3 mrd. mk valtiontalouden parantamiseksi sekä liikkumatilan hankkimiseksi työllisyyttä tukeville toimenpiteille. Muun muassa kehitysyhteistyömäärärahoja lykätään, valtion liikelaitosten lainoja vähennetään, VR:n tariffitukea vähennetään sekä supistetaan yritystoiminnan aluetukea.

15.2.

Valtioneuvosto päätti vuosien 1992—1994 *meno- ja henkilöstökehyksistä*, joiden mukaan ministeriöiden tulee laatia vuoden 1992 tulo- ja menoarvioehdotuksensa sekä vuosia 1992—1995 koskevat toiminta- ja taloussuunnitelmansa.

Maaliskuu 1991

1.3.

Hinnoitteluvuotta 1991/92 koskevan *maataloustuloratkaisun* mukaan tavoitehintoja ja hintapoliittista tukea korotettiin yhteensä 633,9 milj. mk, josta tavoitehintojen muutosten osuus on 152,2 milj. mk.

Asuinhuoneistojen vuokria voitiin korottaa pääkaupunkiseudulla enintään 2,60 mk/m²/kk ja muualla maassa enintään 2,40 mk/m²/kk.

5.3.

Kunnallistalouden ja hallinnon neuvottelukunta esitti *kunnille*, että ne karsisivat talarvioiden mukaisia menoja vähintään 2 % v. 1991.

7.3.

Valtioneuvoston periaatepäätöksessä esitetään, että seuraavassa lisämenoarviossa *asun-*

to-olojen kehittämISRahaston asunto- ja perusparannuslainojen myöntämisvaltuutta lisättäisiin 390 milj. mk ja maksatusmäärärahaa 50 milj. mk 1 000 vuokra- ja asumisoikeusasunnon sekä 500 aravaomistusasunnon lainoittamiseksi. Aravatuotannon lisäys olisi tarkoitus ajoittaa syyskauteen 1991. *Vuokra-asuntojen korkotuen* hyväksymisvaltuutta ehdotetaan korotettavaksi 1 050 milj. mk ja korkotukimäärärahaa 20 milj. mk 4 000 asunnon rakentamiseksi, perusparantamiseksi ja hankkimiseksi.

22.3.

Liikevaihtovero lasketaan hyödykkeen verottoman myyntihinnan perusteella. Veron laskemistavan muutoksesta johtuen 17½ prosentin verokanta muuttuu 21,2 prosentin verokannaksi. Lisäksi verovelvollisuuden määrittely, ulkomaisten yritysten mahdollisuus rekisteröityä verollisiksi Suomessa sekä eräiden tuotannollisten investointien ja energiainvestointien vähennysoikeus muuttuvat. Muutokset tulevat voimaan 1.10.1991 (ks. 22.7.1991).

23.3.

Puun hintaneuvotteluiden katkettua tuloksettomina Maataloustuottajain Keskusliiton metsävaltuuskunta esitti metsänomistajille *puukaupan* teosta kieltäytymistä.

Huhtikuu 1991

19.4.

Suomen osuus *Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin* (EBRD) peruspääomasta on 610 milj. mk, mistä 180 milj. mk on maksettua pääomaa ja 430 milj. mk takuupääomaa.

24.4.

Suomen Pankki ja sen kaupankäyntiosapuolina toimivat pankit sopivat *rahamark-*

kinoiden pelisäännöistä. Sopimusosapuolten välinen rahamarkkinakauppa tulee Suomen Pankin virallisen valvonnan piiriin. Sopimuksella halutaan turvata markkinoiden häiriötön toiminta sekä edistää niiden kehittymistä ja ulkomaisten sijoitusrahastojen sekä muiden sijoittajien kiinnostusta suomalaisiin rahamarkkinavaateisiin. Sopimus mahdollistaa aiempaa selvemmin eri instrumenttien vapaan hinnoittelun.

26.4.

Pääministeri Esko Ahon *hallituksen ohjelman talouspoliittisena* tavoitteena on vaihtotaseen alijäämän pienentäminen, työllisyyden turvaaminen, julkisen talouden tehostaminen sekä avoimen sektorin kansantuotteen kääntäminen nousuun.

30.4.

Valtioneuvosto muutti vuosien 1992—1994 *meno- ja henkilöstökehyksiä* (ks. 15.2.1991); vuoden 1992 menokehystä supistettiin yhteensä 4 mrd. mk. Tavoitteena on, etteivät valtion menot vaalikauden aikana kasva lainkaan määrällisesti. Myös muun julkisen hallinnon menojen kasvu pyritään rajoittamaan kansantalouden kehityksen puitteisiin. Kuntien menojen keskimääräinen kasvu voisi olla enintään $1\frac{1}{2}$ %.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 6,2 prosentista 5,8 prosenttiin huhtikuun lopun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset toukokuun lopussa.

Toukokuu 1991

1.5.

Vuonna 1988 päättyneiltä tilikausilta tehtyjä *investointivaruksia* voidaan käyttää 31.12.1992 saakka.

Valtiontakauksia ja vientitakuuta voidaan myöntää myös ulkomailla toteutettavia

Suomen ympäristön tilaa merkittävästi parantavia investointeja varten tarvittavien luottojen vakuudeksi.

Suomen Neuvostoliiton ympäristönsuojelutoimien edistämiseen Suomen lähialueilla myöntämien avustusten enimmäismäärä voi olla enintään 50 % hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista. Lisäksi edellytyksenä on, että hankekokonaisuuden toteuttamisesta vastaavat pääosin maan omat viranomaiset ja laitokset.

10.5.

Valtioneuvoston periaatepäätös toimenpiteistä teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseksi. Yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksun porrastus poistetaan, työnantajan sairausvakuutusmaksua alennetaan, vakuutetun sairausvakuutusmaksua nostetaan, yksityisen työnantajan työeläkevakuutusmaksua alennetaan ja työeläkejärjestelmän takaisinlainauskorkoa nostetaan, tasausveron kantamisesta luovutaan osittain, liikevaihtoverokantaa nostetaan, tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan sekä työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen avustussuorauksia lisätään ja kehitysalueilla toimiville PK-yrityksille myönnetään halpakorkoista lainaa.

25.5.

Henkilöautojen autovero aleni 5 prosenttiyksikköä 122 prosenttiin. Verosta tehtävä kiinteä vähennys pysyy edelleen 4 600 markkana ja vähäpäästöisten autojen vähennys 4 500 markkana.

28.5.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle *talouspoliittisen tiedonannon*. Siinä todetaan talouspolitiikan lähtökohtien olevan huonot; peruspulmana on sekä sisäisen että ulkoisen tasapainon järkkäminen. Talouspolitiikassa hallitus painottaa lähivuosina julkisten

menojen kasvuvauhdin pysyvää hidastamista, avoimen sektorin toimintaedellytysten vahvistamista ja maltillisia tuloratkaisuja.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 5,8 prosentista 5,5 prosenttiin toukokuun lopun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset kesäkuun lopussa.

Kesäkuu 1991

1.6.

Suomessa vakinaisesti asuvien *ulkomaalaisten asunnonhankinnan rajoitukset* poistettiin.

7.6.

Markan ulkoinen arvo määritellään aikaisemman ulkomaankauppapainoihin perustuvan valuuttaindeksin sijasta Euroopan yhteisöjen valuuttayksikön ecun vasta-arvona markoissa. Ecun vasta-arvo markoissa voi vaihdella 4,72953 markasta 5,02207 markkaan. Markan kurssin vaihtelalueen rajoja ei muutettu.

13.6.

Suomen Pankki päätti kumota *yksityishenkilöiden* ja yksityishenkilöihin rinnastettavien yhteisöjen *ulkomaista luotonottoa* koskevat rajoitukset 1.10.1991 lukien. Tämän jälkeen valuuttasäännöstely on kokonaan purettu.

27.6.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 5,5 prosentista 5,2 prosenttiin kesäkuun lopun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset heinäkuun lopussa.

28.6.

Ensimmäisen *lisäbudjetin* menot ovat 4 746 milj. mk. *Lainanottovaltuus* korotettiin 18 mrd. markasta 30 mrd. markkaan siten, että nettolainanotto on enintään 16 350 milj. mk. *Asunto-olojen kehittämisrahaston* nettolainanottovaltuutta lisättiin 930 milj. mk eli 2,8 mrd. markkaan.

Työnantajien *työttömyysvakuutusmaksu* nostettiin huonontuneen työllisyystilanteen takia 1,4 prosentiksi työpalkkojen määräästä.

Heinäkuu 1991

1.7.

Investointiverolaki vaihtui *rakennusverolaiksi*. Valtioneuvoston valtuutta muuttaa investointiverokauden aikana veronalaisten rakennuskohteiden luetteloa, veroprosenttia ja veron perimisaluetta laajennettiin. Verokausi piteni 18 kuukauden sijasta enintään 24 kuukauteen, rakentamisen aloittamisen kriteerejä tarkennettiin, ennakkotietomenettelyä laajennettiin ja tarkistettiin veronalaisten kohteiden luetteloa.

Yksityisen työnantajan *kansaneläkevakuutusmaksu* peritään 1.7.—31.12.1991 välisenä aikana alimman maksuluokan mukaisesti eli se on 2,40 % ja *sairausvakuutusmaksu* aleni vastaavasti yhdellä prosenttiyksiköllä eli 0,45 prosenttiin palkkojen määrästä. *Vakuutetun sairausvakuutusmaksu* korotettiin vastaavasti yhdellä pennillä äyriältä 80 000 äyriä ylittävältä osalta.

Työllisyyden tukemiseksi *yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun* yhden prosenttiyksikön alennuksen voimassaoloa jatketaan vuoden loppuun.

Fossiilista alkuperää olevien *polttoaineiden* ja muiden tuotteiden *tuontilisensioinnista* luovuttiin.

Tasausvero (ks. 10.5.1991) poistettiin teollisuuden käyttöön tulevilta raaka-aineilta ja investointitavaroilta.

Etelä-Afrikan kanssa käydyn kaupan kieltokumottiin.

Kunnallistaloutta koskeva pöytäkirja allekirjoitettiin. Hallitus pidättyy uudistuksista, jotka merkitsevät kuntien menojen tai henkilöstön kasvua. Vastaavasti kuntien edellytetään laativan ensi vuoden talousarvionsa niin, että veroäyrin hintaa ei tarvitse nostaa.

22.7.

Hallitusmuodon *valtionaloutta* koskevat säännökset muuttuvat 1.3.1992. Lailla voidaan säätää nettobudjetoinnista ja monivuotisesta budjetoinnista. Rahastojen perustaminen ei ole enää mahdollista.

Uusi *valmiuslaki* sisältää yhtenäiset säännökset valtioneuvoston toimivaltuuksista sotaa lievemmissä poikkeusoloissa. Poikkeusvaltuuksissa on kyse mm. säännöstelystä ja valvonnasta, valtionalouden hoidosta, työvoiman käytöstä sekä hallinnon järjestämisestä.

Liikevaihtovero korotetaan 21,2 prosentista 22 prosenttiin 1.10.—31.12.1991 väliseksi ajaksi.

25.7.

Pankkien *kassavarantovelvoite* aleni 5,2 prosentista 4,9 prosenttiin heinäkuun lopun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset elokuun lopussa.

Elokuu 1991

15.8.

Maataloustuotteiden viennin kattamiseksi leipäviljan tavoitehintoja alennetaan, rehu-

viljan vientikustannusmaksua korotetaan samoin lannoiteveroa.

21.8.

Pankkien *kassavarantovelvoite* alenee 4,9 prosentista 4,6 prosenttiin elokuun lopun kassavarantopohjasta. Kassavarantotalletusten on oltava tämän velvoitteen mukaiset syyskuun lopussa.

Syyskuu 1991

5.9.

Valtioneuvosto päätti käsitellä *vuosien 1992—1995 toiminta- ja taloussuunnitelmat* vuosien 1993—1995 osalta sekä päättää valtionalouden suunnitelmasta vuoteen 1995 aiemmasta päätöksestä (18.10.1990) poiketen erikseen vuoden 1992 tulo- ja menoarviota koskevan hallituksen esityksen antamisen jälkeen, kuitenkin viimeistään 15. 11.1991. Lähinnä työttömyyden nopean kasvun seurauksena vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksessä on tehty sellaisia ratkaisuja, joita ei ole voitu ottaa huomioon valtionalouden vuoteen 1995 ulottuvan suunnitelman valmistelussa. Tavoitteena on edelleen pitää kiinni menojen nolllakasvusta koko vaalikaudella.

13.9.

Vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 170,2 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 142,1 mrd. mk. Budjetin nettorahoitustarve on siten 28,1 mrd. mk, mikä katetaan vastaavansuuruisella nettolainanotolla. Verrattuna kuluvan vuoden arvioituihin kassamenoihin budjettiesityksen menot kasvavat kiintein hinnoin noin $\frac{1}{2}$ %. Budjettiesitys sisältää noin 40 säästölakiehdotusta, joilla tavoitellaan yhteensä 10 mrd. markan menosäästöjä. Suu-

rimpia säästökohteita ovat työllisyyslain muuttaminen, pidättäytyminen julkisten etuuksien indeksitarkistuksista, julkisen sektorin henkilöstön lomauttaminen kahdeksi viikoksi sekä eräät työttömyysturvaa, kansaneläkkeitä ja sairausvakuusetuuksia koskevat muutokset. Nopeimmin kasvavat asumisen edistämisen, sosiaaliturvan (mm. työttömyysturva) ja työllisyyden hoidon menot. Myös valtionvelan korkomenot lisääntyvät tuntuvasti. Tulosbudjettiin siirtyy 36 uutta virastoa ja laitosta. Vuoden 1992 tulo- ja varallisuusveroasteikkoihin ja

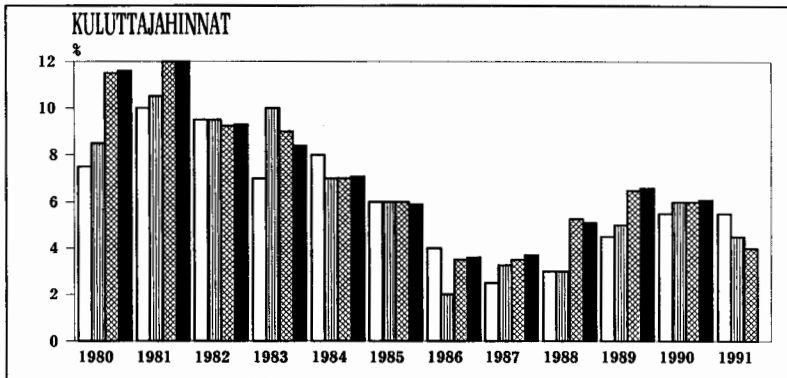
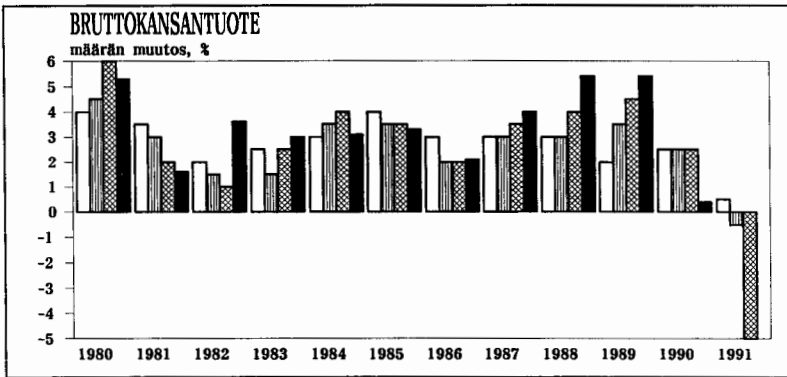
vähennyksiin ei tehdä inflaatiotarkistuksia. Korkovähennysoikeutta rajoitetaan ja sairauskuluvähennys poistetaan. Yhteisöjen valtionverotuksen tuloveroprosenttia alennetaan 4 prosenttiyksikköä 19 prosenttiin. Korkotulojen lähdevero korotetaan 15 prosenttiin. Ulkomaanmatkoille asetetaan uusi matkavero. Kaikkiaan veroperustemuutokset lisäävät valtion tuloja v. 1992 noin 2,3 mrd. mk. Tästä huolimatta valtion verokertymä jää hieman tämänvuotista pienemmäksi, mihin vaikuttavat mm. tuloverotukseen liittyvät ajoitustekijät.

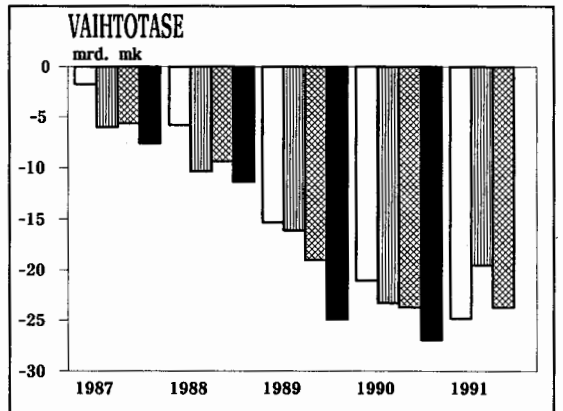
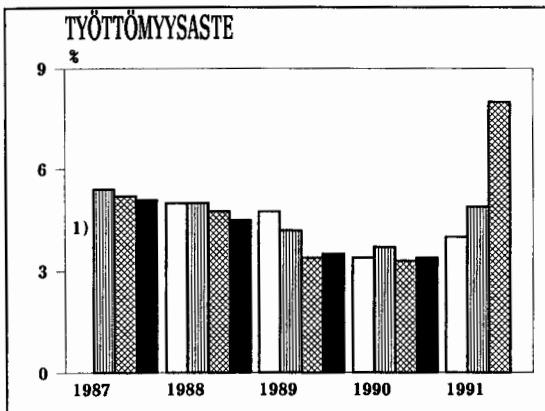
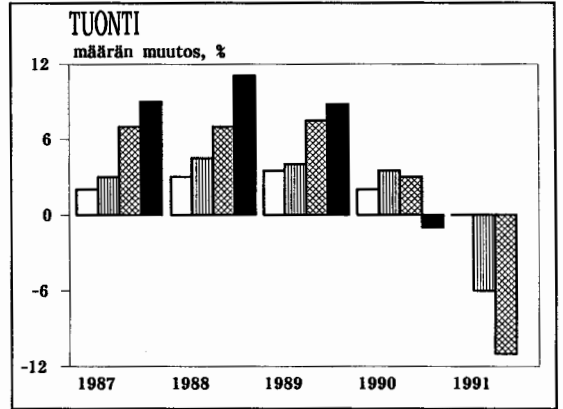
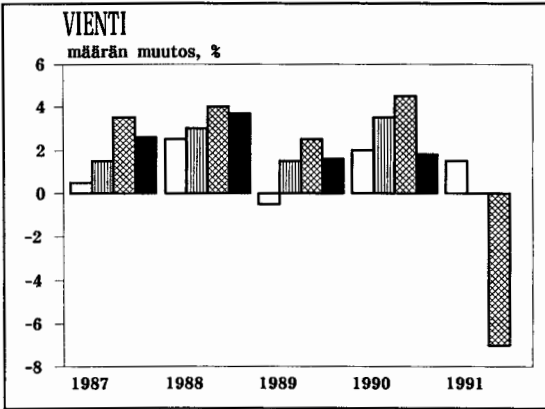
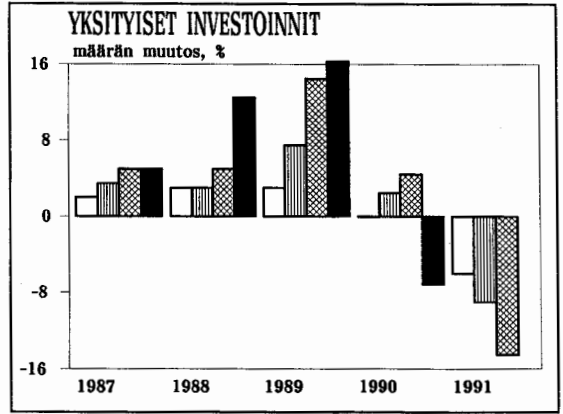
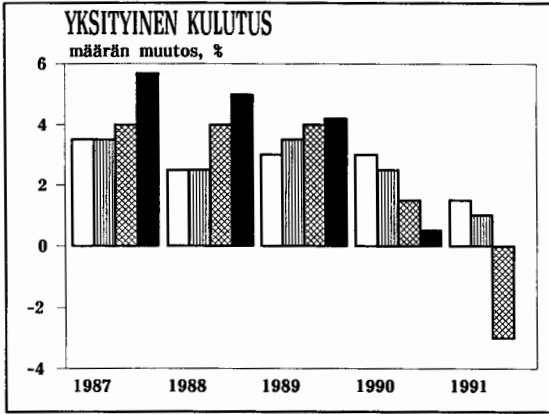
Ennusteseuranta

Oheisissa kuvioissa esitetään valtiovarainministeriön ennusteet. Toteutunut kehitys vuodelta 1990 on Tilastokeskuksen ennakoarvio.

Pylväsjärjestys:

- Edellisen vuoden Taloudellinen katsaus
- Kuluvan vuoden Kansantalouden kehitysarvio
- Kuluvan vuoden Taloudellinen katsaus
- Toteutunut kehitys

1) Muuttunut tilastointi.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat
3. Tavaravienti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1990
4. Tavaratuonti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1990
5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti
6. Markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot
7. Talonrakentaminen
8. Liikenne ja kuljetuskalusto
9. Kotimaankaupan myynnin arvo
10. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain
11. Työllinen työvoima
12. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
13. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain
14. Palkansaajien ansiotasoindeksi
15. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
16. Kuluttajahintaindeksi
17. Rakennuskustannusindeksi
18. Käytettävissä oleva tulo
19. Yksityiset kulutusmenot
20. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
21. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
22. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
23. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
24. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
25. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
26. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
27. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan
28. Valtiontalouden kassatulot
29. Valtiontalouden kassamenot
30. Valtiontalouden rahoitus
31. Julkinen velka
32. Kuntien ja kuntainliittojen talous
33. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
34. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
35. Brutto- ja nettoveroaste
36. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot)
37. Maksutase
38. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa
39. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
40. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			Vuoden 1985 hintoihin		
	1988	1989*	1990*	1988	1989*	1990*
Bruttokansantuote tuottajahintaan	384 462	432 611	457 550	328 604	346 044	350 194
Hyödykeverot miinus hyödyketuki-palkkiot	57 077	64 324	67 231	46 381	49 034	46 538
Bruttokansantuote markkinahintaan	441 539	496 935	524 781	374 985	395 078	396 732
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	109 866	125 996	126 345	118 405	128 834	127 509
Kokonaistarjonta	551 405	622 931	651 126	493 390	523 912	524 241
Tavaroiden ja palvelusten vienti	108 750	116 702	119 144	105 897	107 551	109 434
Kulutus	323 677	355 426	384 456	285 146	295 892	300 378
yksityinen	234 946	257 619	273 814	209 956	218 775	219 847
julkinen	88 731	97 807	110 642	75 190	77 117	80 531
Kiinteään pääoman bruttomuodostus	111 048	137 404	138 075	93 285	106 412	101 085
yksityinen	97 434	123 070	120 995	81 839	95 178	88 427
julkinen	13 614	14 334	17 080	11 446	11 234	12 658
Varastojen muutos	3 006	6 424	4 942	2 262	6 082	4 116
Tilastollinen ero	4 924	6 975	4 509	6 800	7 975	9 228
Kokonaiskysyntä	551 405	622 931	651 126	493 390	523 912	524 241

2. Raaka-aineiden dollareina ilmaistut maailmanmarkkinahinnat, muutos, prosenttia

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
HWWA	-3,8	-27,4	4,2	-3,8	10,2	17,5
energiaraaka-aineet	-2,0	-35,5	3,1	-15,0	16,3	26,9
muut raaka-aineet	-10,1	3,2	6,6	21,5	0,3	0,1
elintarvikkeiden ja rehujen raaka-aineet	-12,9	0,3	-14,9	19,2	-4,0	-9,2
teollisuuden raaka-aineet	-8,0	5,3	20,9	22,8	2,3	4,1
The Economist	-10,3	3,7	7,5	32,2	-5,4	-9,4
elintarvikkeiden raaka-aineet	-11,8	6,6	-12,7	21,6	-4,6	-8,9
teollisuuden raaka-aineet	-8,7	0,9	28,7	39,6	-5,9	-9,7

3. Tavaravienti SITC:in(1) pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain
(määrämaat) vuonna 1990, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EFTA	EY	SEV- Eurooppa	- siitä SNTL	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	326	441	852	794	577	2 196
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	49	162	298	294	253	762
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	710	7 307	633	396	1 549	10 199
21 Vuodat, nahat ja turkisnahat	47	226	16	0	230	519
24 Puutavara ja korkki	340	3 585	27	4	760	4 712
25 Paperimassa	220	2 836	496	312	337	3 889
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	14	361	57	52	155	587
28 Malmit ja metalliromu	31	84	26	22	21	162
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	1 071	292	72	72	53	1 488
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	1 455	2 596	1 131	979	1 267	6 449
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	6 323	25 184	3 420	2 955	6 853	41 780
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	589	1 700	137	96	118	2 544
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	2 230	17 701	2 453	2 233	4 645	27 029
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	301	451	89	59	77	918
67 Rauta ja teräs	1 322	2 293	132	88	1 198	4 945
68 Muut metallit	644	2 009	100	13	409	3 162
69 Tuotteet epäjalosta metallista	742	327	377	358	226	1 672
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	7 660	9 248	6 242	5 821	8 114	31 264
78, 79 Kuljetusvälineet	2 118	1 367	1 725	1 697	1 890	7 100
8 Erinäiset valmiit tavarat	2 856	1 911	1 932	1 858	874	7 573
82 Huonekalut	326	214	102	92	57	699
84 Vaatteet	886	399	492	485	107	1 884
85 Jalkineet	149	35	211	211	22	417
1, 4, 9 Muut tavarat	139	99	42	9	98	378
Koko vienti, milj. mk						
1990	20 540	47 078	14 324	12 884	19 385	101 327
Koko vienti, prosenttijakauma(2)						
1990	20	47	14	13	19	100
1989	20	44	16	15	20	100
1988	20	44	17	15	19	100
1987	22	43	17	15	18	100
1986	22	38	22	20	18	100
1985	20	36	23	22	21	100
1980	23	40	20	18	17	100
1975	25	38	24	20	13	100
1970	21	48	16	12	15	100
1965	9	55	21	16	15	100
1960	6	57	19	14	17	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) EFTA: nykyiset 6 maata; EY: nykyiset 12 maata.

4. Tavaratuonti SITC:in(1) pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1990, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EFTA	EY	SEV- Eurooppa	- siitä SNTL	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	773	1 648	113	18	1 743	4 277
04 Vilja ja viljatuotteet	63	167	5	5	54	289
05 Hedelmät ja kasvikset	39	711	81	4	917	1 748
1 Juomat ja tupakka	57	247	18	1	185	507
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	1 073	1 931	1 074	985	1 329	5 407
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	24	102	11	9	37	174
27 Valmistamattomat kivennäis-aineet	86	563	59	21	241	949
28 Malmit ja metalliromu	725	446	169	151	570	1 910
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	1 484	1 646	7 642	7 066	1 283	12 055
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	30	44	7	-	20	101
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	2 292	6 879	677	362	1 233	11 081
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	4 191	8 732	1 140	480	2 001	16 064
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	480	1 999	180	28	354	3 013
67 Rauta ja teräs	1 040	1 647	344	101	611	3 642
68 Muut metallit	504	694	319	277	228	1 745
69 Tuotteet epäjalosta metallista	897	1 495	84	16	313	2 789
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	7 976	19 098	1 127	809	11 601	39 802
78, 79 Kuljetusvälineet	2 184	5 467	432	398	4 343	12 426
8 Erinäiset valmiit tavarat	2 298	7 023	858	481	3 517	13 696
9 Muut tavarat	21	16	0	-	0	37
Koko tuonti, milj. mk						
1990	20 195	47 264	12 655	10 202	22 913	103 027
Koko tuonti, prosenttijakauma(2)						
1990	20	46	12	10	22	100
1989	19	44	14	12	23	100
1988	19	44	15	12	22	100
1987	19	44	17	14	20	100
1986	19	43	18	15	20	100
1985	18	37	24	21	21	100
1980	17	35	24	21	24	100
1975	22	39	21	17	18	100
1970	22	45	16	13	17	100
1965	18	48	18	14	16	100
1960	14	51	20	14	14	100

(1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.

(2) EFTA: nykyiset 6 maata; EY: nykyiset 12 maata.

5. Eräiden maataloustuotteiden tuotanto, kulutus ja vienti, miljoonaa kiloa

	Tuotanto		Kulutus(1)		Vienti	
	1989	1990*	1989	1990*	1989	1990*
Meijerivoi	61,7	62,2	40,6	33,1	20,3	35,9
Juusto	90,5	93,3	64	66	26,3	28,9
Maitojauhe (rasvainen)	11,4	22,2	0,3	1,9	6,1	23,1
Kananmunat (ml. munamassa)	75,6	76,4	55,0	55,1	19,1	20,4
Sianliha	178,7	185,9	161,6	163,3	14,0	22,7
Naudanliha	110,0	117,6	104,7	108,1	5,5	10,0
Vehnä	507,2	626,9	295,1	288,9	68,7	18,9
Ruis	195,9	244,2	92,7	89,0	4,7	5,2
Kaura	1 443,8	1 661,8	32,4	29,8	250,8	423,4
Ohra	1 629,9	1 720,0	11,5	10,4	93,0	89,9

(1) Ihmisravintona kulutetut määrät.

6. Markkinahakkuut, puun tuonti ja vienti sekä puuvarastot, miljoonaa kuutiometriä

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Hakkuut						
tukkipuu	21,3	18,3	18,7	20,6	21,2	19,7
ainespinopuu(1)	22,3	20,7	24,2	25,1	25,9	23,8
yhteensä	43,6	39,0	42,9	45,7	47,1	43,6
Puun tuonti						
tukkipuu	0,7	0,5	0,6	0,5	0,4	0,3
ainespinopuu(2)	5,4	4,7	5,4	5,8	6,4	5,7
yhteensä	6,1	5,3	6,0	6,2	6,8	6,0
Puun vienti						
tukkipuu	0,5	0,5	0,5	0,4	0,4	0,2
ainespinopuu(2)	0,9	1,1	1,3	0,6	0,5	0,3
yhteensä	1,4	1,6	1,8	1,0	0,9	0,6
Puuvarasto 31.12.(3)						
tukkipuu	14,4	12,4	12,0	13,0	12,6	12,7
ainespinopuu	20,7	20,2	20,7	24,3	25,2	23,2
hake ja puru	2,3	3,1	2,8	4,1	5,3	5,4
yhteensä	37,4	35,7	35,5	41,4	43,1	41,2

(1) Ml. polttopuu.

(2) Ml. polttopuu, puujäte ja hake.

(3) Suomen Sahat ry:n jäsenyritysten puuvarastot ovat mukana vuodesta 1986 lähtien.

Lähde: Metsäntutkimuslaitos.

7. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Myönnetty rakennusluvat	48,17	48,02	48,22	57,45	71,97	60,57
asuinrakennukset	18,17	16,93	17,18	22,71	28,35	22,37
teollisuusrakennukset	7,34	7,68	7,53	9,52	13,71	11,95
muut rakennukset	22,66	23,41	23,51	25,22	29,91	26,25
Aloitettu uudisrakentaminen	42,47	43,17	42,71	50,92	61,73	50,12
asuinrakennukset	16,19	15,45	15,47	21,01	24,86	19,25
teollisuusrakennukset	6,26	7,24	6,44	8,64	9,68	10,07
muut rakennukset	20,02	20,48	20,80	21,27	27,19	20,80
Keskeneräinen uudisrakentaminen	49,64	52,27	52,64	59,95	72,79	65,52
asuinrakennukset	18,81	19,08	19,24	23,79	28,46	23,99
teollisuusrakennukset	6,84	8,21	7,39	9,34	11,04	12,72
muut rakennukset	23,99	24,98	26,01	26,82	33,29	28,81
Valmistuneet rakennukset	44,74	40,36	41,75	43,00	48,54	56,28
asuinrakennukset	17,41	15,29	15,35	16,31	20,06	23,61
teollisuusrakennukset	8,13	5,75	6,84	6,54	7,89	8,18
muut rakennukset	19,20	19,32	19,56	20,15	20,59	24,49

8. Liikenne ja kuljetuskalusto

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Rautatieliikenne						
kuljetettu tavara, 1 000 tonnia	30 781	27 783	30 108	33 006	33 639	34 562
kuljetettu tavara, milj. tonnikilometriä	8 067	6 952	7 403	7 816	7 958	8 357
Maantieliikenne						
rekisterissä olevat henkilöautot, 1 000 kpl	1 546	1 620	1 699	1 796	..	1 926
rekisterissä olevat kuorma-autot, 1 000 kpl	52	52	52	53	..	54
rekisterissä olevat autot yhteensä, 1 000 kpl	1 747	1 829	1 920	2 034	..	2 218
Ulkomainen merenkulku						
saapuneet alukset(1), 1 000 nettotn	50 335	59 639	62 679	64 974	80 371	97 140
lähteneet alukset(1), 1 000 nettotn	45 832	56 438	59 948	62 451	75 264	93 280
kauppalavasto, 1 000 bruttotn	1 650	1 244	842	885	1 053	1 094
Kotimaisten lentoyhtiöiden liikenne(2)						
1 000 lentokilometriä	38 418	38 119	43 362	48 602	55 415	60 578
1 000 matkustajakilometriä	2 940 269	2 935 896	3 587 134	4 033 941	4 624 752	4 858 879
Teletoinen liikennetuotot, milj. mk	2 980	3 126	3 451	3 885	4 177	4 930

(1) Lastissa.

(2) Reittiliikenne.

9. Kotimaankaupan myynnin arvo, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Vähittäiskauppa	113 737	119 542	130 907	142 150	154 344	153 202
tavaratalokauppa	13 686	14 613	16 161	17 288	18 634	19 913
sekatavarain kauppa	9 031	9 722	10 085	10 753	11 404	11 480
elintarvikkeiden kauppa	27 953	29 017	31 235	33 115	35 189	36 151
alkoholijuomien kauppa	7 020	7 885	8 621	9 676	10 585	11 142
tekstiili-, vaatetus- ja jalkinekauppa	6 306	6 902	7 359	7 786	8 212	8 430
rauta-alan kauppa	9 007	9 484	10 768	12 044	13 341	12 922
huonekalu- ja muu sisustus- tarvikekauppa	1 949	2 078	2 357	2 603	2 774	2 769
autoalan kauppa	19 638	21 380	24 538	27 552	30 938	25 338
huoltamatoiminta	10 995	9 634	9 923	10 642	11 658	12 494
apteekki- ja kemikaali- tavarain kauppa	2 847	3 060	3 433	3 822	4 233	4 679
kirjojen ja paperitavarain- kauppa	1 626	1 787	1 970	2 007	2 120	2 306
muu vähittäiskauppa	3 679	3 930	4 457	4 862	5 256	5 578
Tukkukauppa	160 806	163 997	177 989	193 795	218 647	219 101
yleistukkukauppa	48 090	49 472	51 243	52 901	57 926	58 706
ravinto- ja nautintoaine- kauppa	22 406	25 468	27 514	27 844	31 010	33 548
tekstiili-, vaatetus- ja nahka- tavarakauppa	2 095	2 286	2 513	2 733	2 903	2 810
rauta- ja rakennustarvike- kauppa	9 031	9 552	11 077	12 703	15 339	14 376
sähkö- ja radiotarvike- kauppa	5 316	5 713	6 434	7 263	8 059	7 743
autoalan kauppa	10 210	11 579	13 722	16 647	18 796	16 529
polttoainekauppa	19 413	13 785	13 152	13 347	14 717	16 571
investointitavara- ja raaka- ainekauppa	22 230	22 983	26 812	31 605	37 161	35 646
puutavarakauppa	3 530	3 229	2 822	4 554	5 447	4 795
muu tuotantotarvikekauppa	7 255	7 925	8 090	9 085	11 094	11 444
lääke- ja kemikaali- tavaroiden kauppa	3 347	3 654	4 093	4 477	4 932	5 400
muu tukkukauppa	7 883	8 350	9 518	10 635	11 263	11 534

10. Arvonlisäys tuottajahintaan toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1988	1989*	1990*	1988	1989*	1990*
Yrittäjätoiminta						
maatalous, kalastus ja metsästys	11 871	14 191	15 463	10 718	12 204	14 078
metsätalous	12 591	13 212	13 090	11 476	11 524	10 754
kaivos- ja kaivannaistoiminta	1 350	1 742	1 365	1 299	1 395	1 366
teollisuus	93 801	102 319	99 826	82 415	85 461	84 649
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	9 937	9 925	10 959	9 664	9 646	9 851
talonrakennustoiminta	26 000	33 489	35 214	18 760	21 226	20 696
maa- ja vesirakennustoiminta	7 401	8 687	9 337	5 886	6 323	6 434
kauppa-, ravitsemis- ja majoitus-						
toiminta	45 168	50 762	51 610	41 107	43 931	42 556
kuljetus, varastointi ja tietoliikenne	30 799	34 256	37 566	27 556	29 498	31 080
rahoitus- ja vakuutustoiminta	17 435	20 376	22 786	14 909	14 221	16 025
asuntojen omistus	22 958	25 606	28 645	21 938	23 119	24 237
kiinteistötoiminta ja liike-elämää						
palveleva toiminta	28 458	33 936	36 721	21 936	24 076	24 777
yhteiskunnalliset ja henkilö-						
kohtaiset palvelukset	16 451	19 250	22 019	12 982	13 955	14 576
laskennalliset pankkipalvelu-						
maksut	-13 251	-16 405	-18 562	-12 318	-14 096	-13 820
Yhteensä	310 969	351 346	366 039	268 328	284 483	287 259
Julkinen toiminta	65 588	72 640	82 069	54 086	55 236	56 528
Muu toiminta	7 905	8 625	9 442	6 190	6 325	6 407
Bruttokansantuote tuottajahintaan	384 462	432 611	457 550	328 604	346 044	350 194

11. Työllinen työvoima, 1 000 henkeä keskimäärin vuodessa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet	360	359	372	368	367	359
Toimihenkilöt	1 117	1 127	1 130	1 148	1 172	1 193
Työntekijät	957	941	919	912	929	911
Työllinen työvoima yhteensä	2 437	2 431	2 423	2 431	2 470	2 467
maatalous	227	218	206	197	179	170
metsätalous	52	47	45	41	39	37
teollisuus	598	589	569	553	562	556
talonrakennus	137	142	143	145	160	166
maa- ja vesirakennus	41	43	41	43	42	39
kauppa, rahoitus, vakuutus ja						
kiinteistöt	511	515	525	544	621	632
liikenne	186	183	182	182	178	178
palvelukset	681	690	710	724	687	686
tuntematon	3	3	3	3	2	3

12. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan(1), miljoonaa työtuntia

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Yrittäjätoiminta	3 292	3 220	3 216	3 233	3 243	3 132
palkansaajat	2 513	2 464	2 476	2 487	2 509	2 442
yrittäjät	779	756	740	746	733	691
Julkinen toiminta	695	704	726	742	754	761
Muu toiminta	139	142	138	137	136	132
Työllisyys yhteensä	4 127	4 067	4 080	4 112	4 133	4 025
maatalous, kalatalous ja						
metsästys(2)	542	518	492	483	445	408
metsätalous(2)	90	78	78	76	74	68
teollisuus(2)	952	918	904	878	857	817
talonrakennus(2)	296	293	301	323	354	350
maa- ja vesirakennus(2)	97	97	94	94	98	89
kauppa, rahoitus, vakuutus ja						
kiinteistöt(2)	853	849	870	891	913	897
liikenne(2)	292	295	301	305	312	310
palvelukset(2)	171	173	178	183	190	193

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Yrittäjätoiminnassa.

13. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain(1),
1 000 henkeä

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	8,6	9,4	12,5	12,0	10,7	10,0
hallinto- ja toimistotyö	9,1	9,5	9,0	9,1	8,1	7,8
kaupallinen työ	7,0	7,4	7,5	7,2	6,3	5,9
maa- ja metsätaloustyö	7,2	7,5	7,3	6,7	5,4	5,3
rakennustyö	11,3	11,8	12,3	10,8	7,7	9,2
kuljetus- ja liikennetyö	4,8	5,0	4,8	4,4	3,4	3,3
teollinen työ	35,8	37,9	33,9	30,1	23,0	22,7
siitä metallityö	10,8	11,5	9,8	8,0	5,7	5,9
palvelutyö	17,6	17,4	13,3	12,3	10,5	9,8
muu työ	28,1	29,4	30,0	26,8	21,5	19,4
Yhteensä	141,5	150,7	142,5	129,3	104,5	105,4
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen sekä terveydenhoitotyö	2,0	2,1	2,9	4,0	6,2	6,5
hallinto- ja toimistotyö	0,9	0,9	0,7	1,0	1,7	1,4
kaupallinen työ	0,9	0,9	0,9	1,3	2,0	1,8
maa- ja metsätaloustyö	0,8	1,4	0,9	1,3	3,1	3,5
rakennustyö	1,0	0,9	0,9	1,2	1,8	1,0
kuljetus- ja liikennetyö	0,3	0,3	0,3	0,4	0,8	0,7
teollinen työ	3,0	2,7	3,2	4,4	8,2	5,8
siitä metallityö	0,9	0,7	1,2	1,7	3,3	2,3
palvelutyö	3,3	3,3	2,7	3,4	5,5	4,9
muu työ	0,0	0,0	0,0	0,3	1,2	1,4
Yhteensä	12,2	12,4	12,4	17,4	30,4	26,9

(1) Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.

14. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1980=100)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Maatalous	159,1	172,9	184,1	195,5	220,2	236,0
Metsätalous	146,3	154,3	162,9	177,2	194,9	214,1
Teollisuus	162,1	172,1	183,8	199,0	216,9	238,1
työntekijät	161,2	171,0	182,9	198,9	216,5	239,4
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	163,4	174,8	185,9	201,7	223,4	245,9
Talonrakennustoiminta	167,9	178,5	192,7	209,0	229,9	250,9
työntekijät	169,6	179,8	194,7	211,5	232,0	253,9
Maa- ja vesirakennustoiminta	161,0	171,1	184,1	201,7	218,7	238,5
Kauppa-, ravitsemis- ja majoitus-						
toiminta	165,1	178,7	193,5	212,3	233,2	253,0
Kuljetus	162,4	172,8	186,5	204,6	222,3	241,9
Tietoliikenne	157,8	168,5	182,5	201,4	214,7	232,4
Rahoitustoiminta	167,5	180,7	193,2	210,6	229,2	250,9
Vakuutustoiminta	169,4	180,2	193,3	212,4	236,1	254,1
Julkinen hallinto	164,6	176,4	188,8	206,6	221,7	242,9
Opetustoiminta	164,4	180,2	192,0	211,0	225,0	242,3
Lääkintä- ja eläinlääkintäpalvelu	167,9	180,4	189,1	201,9	219,4	244,2
Sosiaalihuolto	168,2	180,7	190,3	204,1	219,3	240,6
Yhteensä	163,5	174,9	187,2	204,0	222,1	242,5
valtio	158,8	169,8	183,9	204,7	218,4	238,1
kunnat	166,6	180,1	189,5	203,7	220,6	241,8
yksityinen	163,5	174,5	187,2	203,8	223,1	243,4

15. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1980=100)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Kokonaisindeksi	140,5	133,2	134,4	139,2	147,1	152,1
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	151,0	154,0	148,8	154,1	157,5	154,9
metsätaloustuotteet	133,2	128,2	131,7	144,8	161,0	170,1
kaivannaistuotteet	142,2	78,6	77,0	68,7	82,2	85,7
teollisuustuotteet	139,6	134,5	136,0	141,1	148,8	152,4
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	130,8	119,0	115,4	116,9	118,4	123,6
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	147,2	153,1	159,8	169,1	181,8	194,6
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	137,6	122,2	121,2	125,0	133,1	135,6
kulutustavarat	145,8	145,7	147,6	152,0	157,2	162,0
investointitavarat	142,4	148,0	154,1	162,0	173,0	183,9
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	143,1	139,8	142,0	148,7	157,8	163,9
tuontitavarat	132,8	113,1	111,2	110,4	114,7	115,8

16. Kuluttajahintaindeksi (1981=100)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Kokonaisindeksi	134,6	139,4	144,5	151,6	161,6	171,4
ravinto	139,1	144,2	147,2	150,5	155,9	162,0
juomat ja tupakka	140,3	146,4	155,2	170,7	178,9	194,6
vaatetus ja jalkineet	126,1	131,6	135,1	136,7	141,4	148,1
asunto, lämpö ja valo	130,9	134,6	135,2	142,1	162,0	175,2
kotitalouskalusto	129,7	135,0	139,9	145,6	152,0	158,8
terveyden- ja sairaanhoito	155,7	164,1	175,2	195,7	213,4	232,3
liikenne	130,4	130,6	138,4	145,6	153,0	161,7
koulutus ja virkistys	132,4	139,9	148,4	153,7	160,8	167,3
muut	140,4	149,0	157,2	168,4	180,5	193,7

17. Rakennuskustannusindeksi (1980=100)

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Kokonaisindeksi	144,3	150,6	157,4	167,9	181,0	194,1
työ	144,4	154,1	164,3	177,1	189,5	205,7
aine	142,8	148,3	154,2	163,5	177,0	188,5
palvelu	150,2	155,5	162,0	175,2	189,1	204,8
kalusto	142,6	145,3	150,1	153,5	161,1	172,9

18. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1 985	1 986	1 987	1 988	1989*	1990*
Palkat	150 346	160 973	175 117	192 875	214 023	231 469
Työnantajain sosiaalivakuutusmaksut	33 970	36 708	39 876	44 805	51 222	59 888
Kotitalouksien yrittäjätulot	39 709	41 345	40 149	42 749	48 667	49 433
yrittäjätulot maataloudesta	7 293	7 417	5 271	5 417	8 417	9 522
yrittäjätulot metsätaloudesta	5 751	4 919	5 354	6 780	7 148	6 933
muut kotitalouksien yrittäjätulot	26 665	29 009	29 524	30 552	33 102	32 978
Omaisuuksien tulot ja muut yrittäjätulot	17 313	16 796	24 740	32 410	35 253	23 436
Väiilliset verot miinus tukipalkkiot	37 459	41 194	45 907	55 654	62 457	63 949
Kansantulo	278 797	297 016	325 789	368 493	411 622	428 175
Muut saadut tulonsiirrot, netto	-1 088	-1 980	-2 157	-2 125	-3 267	-3 716
Käytettävissä oleva tulo	277 709	295 036	323 632	366 368	408 355	424 459
Yksityinen sektori	200 569	209 392	238 130	258 872	286 368	294 459
kotitaloudet	186 204	195 262	214 295	227 998	253 947	272 868
yhteisöt	14 365	14 130	23 835	30 874	32 421	21 591
yritykset	-2 030	-3 187	4 299	7 237	4 378	-15 989
rahoituslaitokset	13 490	13 747	15 921	20 321	25 373	35 187
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	2 905	3 570	3 615	3 316	2 670	2 393
Julkisyhteisöt	77 140	85 644	85 502	107 496	121 987	130 000
valtio	25 887	30 640	26 819	41 393	49 252	47 877
kunnat ja kuntainliitot	49 136	53 247	56 291	62 847	69 263	79 483
sosiaaliturvarahastot	2 117	1 757	2 392	3 256	3 472	2 640

19. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1 988	1989*	1990*	1 988	1989*	1990*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	54 538	57 786	59 410	49 336	50 768	49 660
Vaatetus ja jalkineet	12 561	13 453	13 895	11 517	11 890	11 740
Asunto	38 065	41 666	47 018	36 043	37 167	39 090
Kotitalouskalusto, -tarvikkeet ja -palvelukset	16 474	17 624	17 639	14 670	15 062	14 377
Terveystieteiden hoito	8 667	9 477	10 616	7 045	7 069	7 238
Liikenne	41 965	47 003	47 484	37 412	39 591	38 262
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	22 392	25 236	27 603	19 263	20 554	21 283
Muut tavarat ja palvelukset	28 575	32 025	34 097	24 336	25 329	25 524
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	223 237	244 270	257 762	199 622	207 430	207 174
Kestokulutustavarat	28 900	31 708	28 030	24 641	25 687	23 028
Puolikestävät kulutustavarat	29 798	32 423	33 772	26 595	27 783	27 768
Lyhytikäiset tavarat	79 849	85 187	90 407	74 665	76 751	76 172
Palvelukset	84 690	94 952	105 553	73 721	77 209	80 206
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	223 237	244 270	257 762	199 622	207 430	207 174
Kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	7 907	8 969	10 757	7 363	8 158	9 130
Ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	-4 280	-4 497	-4 622	-3 712	-3 658	-3 517
Kotitalouksien kulutusmenot Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	226 864	248 742	263 897	203 273	211 930	212 787
Yksityiset kulutusmenot	234 946	257 619	273 814	209 956	218 775	219 847

20. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1988	1989	1990*	1988	1989	1990*
Yleinen hallinto	8 283	9 072	9 887	7 019	7 182	7 265
valtio	4 353	4 749	5 068	3 586	3 682	3 672
kunnat	3 930	4 323	4 819	3 433	3 500	3 593
Yleinen järjestys ja turvallisuus	4 917	5 311	5 915	4 008	4 045	4 149
valtio	3 787	4 070	4 527	3 041	3 070	3 161
kunnat	1 130	1 241	1 388	967	975	988
Maanpuolustus, valtio	6 581	6 829	7 508	5 650	5 610	5 857
Koulutustoiminta	22 507	24 948	27 329	18 645	19 176	19 657
valtio	5 354	5 837	6 507	4 350	4 483	4 703
kunnat	17 153	19 111	20 822	14 295	14 693	14 954
Terveystenhoito	19 456	21 541	24 626	17 148	17 460	18 039
valtio	338	297	332	296	241	256
kunnat	19 118	21 244	24 294	16 852	17 219	17 783
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut	14 207	16 081	18 479	11 939	12 645	13 280
valtio	157	168	186	128	129	138
kunnat	11 263	12 852	14 923	9 545	10 214	10 714
sosiaaliturvarahastot	2 787	3 061	3 370	2 266	2 302	2 428
Asuminen ja yhdyskunnat	2 848	3 128	3 515	2 435	2 477	2 546
valtio	796	869	980	650	665	703
kunnat	2 052	2 259	2 535	1 785	1 812	1 843
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	3 157	3 475	3 916	2 677	2 712	2 790
valtio	174	183	228	145	142	162
kunnat	2 983	3 292	3 688	2 532	2 570	2 628
Liikenne	3 878	4 214	5 813	3 233	3 268	4 258
valtio	2 595	2 885	4 373	2 146	2 225	3 193
kunnat	1 283	1 329	1 440	1 087	1 043	1 056
Elinkeinot	2 494	2 813	3 315	2 078	2 208	2 424
valtio	2 220	2 516	2 982	1 839	1 968	2 179
kunnat	274	297	333	239	240	245
Muut tehtävät, valtio	403	395	339	358	334	266
Julkiset kulutusmenot yhteensä	88 731	97 807	110 642	75 190	77 117	80 531
valtio	26 758	28 798	33 030	22 189	22 549	24 290
kunnat	59 186	65 948	74 242	50 735	52 266	53 813
sosiaaliturvarahastot	2 787	3 061	3 370	2 266	2 302	2 428

21. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1988	1989*	1990*	1988	1989*	1990*
Yrittäjätoiminta	95 994	121 531	119 306	80 643	93 999	87 210
maatalous, kalatalous ja metsästys	4 543	5 195	4 980	4 000	4 334	3 920
metsätalous	1 801	1 923	1 858	1 573	1 607	1 458
kaivos- ja kaivannaistoiminta	175	311	228	156	264	183
teollisuus	14 595	21 200	21 097	13 072	17 508	16 537
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4 089	5 717	5 645	3 559	4 596	4 269
rakennustoiminta	2 334	2 915	2 097	2 131	2 551	1 767
kauppa, ravitsemis- ja majoitus- toiminta	6 622	11 433	11 417	5 825	9 144	8 741
liikenne	8 001	11 047	9 879	7 383	9 338	7 967
rahoitus- ja vakuutustoiminta	955	1 734	2 467	937	1 477	1 846
asuntojen omistus	29 479	39 359	38 593	23 055	27 246	25 121
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	20 428	16 397	15 900	16 408	12 516	11 506
yhteiskunnalliset ja henkilö- kohtaiset palvelukset	2 972	4 300	5 145	2 544	3 418	3 895
Julkinen toiminta	13 614	14 334	17 080	11 446	11 234	12 658
Voittoa tavoittelematon toiminta	1 440	1 540	1 689	1 196	1 179	1 218
Yhteensä	111 048	137 405	138 075	93 285	106 412	101 086

22. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1988	1989*	1990*	1988	1989*	1990*
Talonrakennukset	54 540	69 636	71 421	43 033	49 287	47 480
Maa- ja vesirakennukset	10 958	12 879	13 964	9 501	10 404	10 682
Koneet ja laitteet	45 550	54 890	52 690	40 751	46 721	42 924
Yhteensä	111 048	137 405	138 075	93 285	106 412	101 086

23. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1988	1989	1990*	1988	1989	1990*
Asuinrakennukset	211	280	340	168	204	231
valtio	14	27	55	11	19	37
kunnat	197	253	285	157	185	194
Muut talonrakennukset	6 877	6 834	8 005	5 505	4 985	5 457
valtio	1 367	1 374	1 516	1 094	1 002	1 033
kunnat	5 495	5 433	6 480	4 396	3 963	4 418
sosiaaliturvarahastot	15	27	9	12	20	6
Maa- ja vesirakennukset	4 430	4 865	6 261	3 851	3 931	4 801
valtio	2 395	2 607	3 701	2 086	2 110	2 852
kunnat	2 035	2 258	2 560	1 765	1 821	1 949
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	2 307	2 635	2 814	2 093	2 318	2 406
valtio	1 265	1 330	1 337	1 148	1 179	1 159
kunnat	1 026	1 290	1 450	931	1 125	1 218
sosiaaliturvarahastot	16	15	27	14	14	23
Julkiset investoinnit yhteensä	13 825	14 614	17 420	11 614	11 438	12 889
valtio	5 041	5 338	6 609	4 339	4 310	5 081
kunnat	8 753	9 234	10 775	7 249	7 094	7 779
sosiaaliturvarahastot	31	42	36	26	34	29

24. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin, miljoonaa markkaa(1)

	Käypiin hintoihin			1985 hintoihin		
	1988	1989	1990*	1988	1989	1990*
Yleinen hallinto	1 470	1 597	1 827	1 210	1 227	1 311
valtio	444	555	622	374	441	461
kunnat	1 026	1 042	1 205	836	786	850
Yleinen järjestys ja turvallisuus	643	595	653	541	477	504
valtio	368	319	332	312	260	265
kunnat	275	276	321	229	217	239
Maanpuolustus, valtio	226	206	184	182	151	127
Koulutustoiminta	2 844	2 973	3 624	2 361	2 294	2 639
valtio	725	766	1 012	633	634	796
kunnat	2 119	2 207	2 612	1 728	1 660	1 843
Terveystieteiden tutkimus	1 387	1 577	1 865	1 146	1 219	1 355
valtio	48	24	43	40	21	32
kunnat	1 339	1 553	1 822	1 106	1 198	1 323
Sosiaaliturva ja sosiaalipalvelut(2)	979	1 144	1 319	794	856	927
valtio	17	29	18	14	23	14
kunnat	931	1 031	1 229	754	765	855
Asuminen ja yhdyskunnat	406	435	473	344	340	350
valtio	222	222	224	189	176	169
kunnat	184	213	249	155	164	181
Virkistys-, kulttuuri- yms. palvelut	1 308	1 401	1 667	1 075	1 060	1 182
valtio	99	164	230	80	120	158
kunnat	1 209	1 237	1 437	995	940	1 024
Liikenne	3 936	4 324	5 475	3 437	3 515	4 231
valtio	2 463	2 649	3 575	2 148	2 151	2 767
kunnat	1 473	1 675	1 900	1 289	1 364	1 464
Elinkeinot	410	394	363	352	326	288
valtio	410	394	363	352	326	288
kunnat	0	0	0	0	0	0
Muut tehtävät, valtio	5	10	6	4	7	4
Julkiset investoinnit yhteensä(2)	13 614	14 614	17 420	11 446	11 438	12 889
valtio	5 027	5 338	6 609	4 328	4 310	5 081
kunnat	8 556	9 234	10 775	7 092	7 094	7 779

(1) Ilman asuinrakennuksia.

(2) Mukaan lukien sosiaaliturvarahastot.

25. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Tulo- ja menoarvio		
	1988	1989	1990	1990	1991	1992 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	34 498	38 513	41 508	41 500	41 600	35 050
Liikevaihtovero	37 273	43 603	45 534	48 000	52 900	47 000
Tuonnin ja viennin perusteella kannettavat verot ja maksut	2 376	2 563	2 514	2 660	2 735	1 650
Valmisteverot	13 940	15 103	17 334	17 182	19 394	19 358
tupakasta	2 382	2 610	2 823	2 690	3 325	3 285
oluesta	1 961	2 228	2 473	2 500	2 610	2 590
alkoholijuomavero	4 261	4 566	4 927	4 840	5 000	4 500
poltoaineista	4 170	4 563	5 734	5 830	6 715	6 940
muut valmisteverot	1 165	1 135	1 376	1 322	1 744	2 043
Oy Alko Ab:n ylijäämä	1 176	1 440	1 200	1 520	1 830	1 360
Auto- ja moottoripyörävero	4 859	5 445	4 143	6 540	5 285	2 700
Leimaverot	4 774	5 998	3 970	6 880	4 730	3 700
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 991	3 383	4 470	4 179	5 472	8 230
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	101 887	116 049	120 674	128 461	133 946	119 048
Sekalaiset tulot	9 496	10 805	10 585	9 385	15 531	17 791
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 622	3 423	3 752	2 722	3 397	4 074
Valtion liikeyritykset	2 509	2 382	315	392	212	241
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	116 514	132 659	14 652	140 960	153 086	141 154
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	2 154	2 171	668	651	752	897
Tulot ilman lainanottoa	118 669	134 828	135 994	141 611	153 838	142 050
Nettolainanotto	882	-	2 745	-	4 685	28 125
TULOT YHTEENSÄ	119 551	134 828	138 739	141 611	158 522	170 175

26. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Tulo- ja menoarvio		
	1988	1989	1990(a)	1990	1991(a)	1992 (esitys)
Palkkausmenot	14 053	13 285	11 076	14 409	14 880	14 268
Eläkkeet	4 959	5 526	8 666	8 503	9 594	10 454
Puolustusvoimien kalustohankinnat	2 047	2 151	2 376	2 415	2 650	2 803
Korjaus ja kunnossapito	2 185	329	-	340	-	-
Muut kulutusmenot	9 146	13 731	19 205	14 543	23 868	24 766
Kulutusmenot yhteensä	32 390	35 021	41 323	40 212	50 992	52 292
Valtionavut kunnille ym.	29 580	34 053	38 050	36 880	40 320	42 549
Valtionavut elinkeinoille	11 912	12 074	14 281	12 663	14 712	14 910
Valtionavut kotitalouksille yms.	16 234	17 293	19 123	18 912	22 307	28 495
Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion tileille	3 271	3 345	8 936	7 599	9 344	10 149
Muut siirtomenot	4 741	5 399	7 068	6 029	7 944	7 706
Siirtomenot yhteensä	65 737	72 166	87 458	82 083	94 628	103 808
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	3 017	2 930	782	907	449	450
Talonrakennukset	1 373	1 638	1 362	1 341	1 694	1 729
Maa- ja vesirakennukset	2 942	3 270	3 213	3 072	2 714	2 749
Reaalisijoitukset yhteensä	7 331	7 838	5 357	5 321	4 858	4 928
Valtionvelan korot	5 173	4 942	4 784	4 988	5 194	7 354
Erittelemättömät menot	49	9	22	28	63	51
Muut menot yhteensä	5 222	4 951	4 805	5 016	5 257	7 405
Menot ilman rahoitustaloustoimia	110 680	119 976	138 943	132 632	155 735	168 433
Lainananto	4 392	4 153	470	495	1 322	452
Muut finanssisijoitukset	2 202	1 040	1 478	1 183	1 459	1 288
Finanssisijoitukset yhteensä	6 595	5 194	1 949	1 678	2 781	1 740
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	117 275	125 170	140 893	134 310	158 517	170 173
Valtionvelan nettokuoletukset	-	4 290	-	7 300	-	-
MENOT YHTEENSÄ	117 275	129 459	140 893	141 609	158 517	170 173

(a) Vuoden 1990 tilinpäätös ja vuoden 1991 tulo- ja menoarvio on muutettu vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen menolajirakenteen mukaiseksi.

27. Valtion budjettitalouden menot tehtäväalueittain tilinpäätöksen sekä tulo- ja menoarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Tulo- ja menoarvio		
	1988	1989	1990(a)	1990	1991(a)	1992 (esitys)
Yleinen hallinto	7 828	8 987	9 814	9 412	11 394	10 071
Yleinen järjestys ja turvallisuus	4 277	4 372	4 810	4 554	5 841	5 887
Maanpuolustus	6 414	6 748	7 376	7 399	8 909	9 087
Opetus, tiede ja kulttuuri	20 453	23 050	25 590	24 388	29 034	29 306
Sosiaaliturva	21 765	23 155	37 821	24 135	44 313	51 734
Terveydenhuolto	10 368	11 515	1 251	12 606	1 540	1 673
Asuminen ja ympäristö	5 585	6 373	4 236	4 078	6 360	6 447
Työvoima	3 352	3 736	3 875	4 440	5 741	7 274
Maa- ja metsätalous	10 001	9 854	11 763	9 878	11 798	12 161
Liikenne	10 350	10 916	9 654	9 387	10 603	10 546
Teollisuus ja muut elinkeinot	5 689	4 270	5 003	4 555	5 641	5 624
Muut menot	11 193	12 192	19 699	19 478	17 342	20 361
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	117 275	125 169	140 893	134 309	158 517	170 173
Valtionvelan nettokuoletukset	-	4 290	-	7 300	-	-
MENOT YHTEENSÄ	117 275	129 459	140 893	141 609	158 517	170 173

(a) Vuoden 1990 tilinpäätös ja vuoden 1991 tulo- ja menoarvio on muutettu vuoden 1992 tulo- ja menoarvioesityksen tehtävärakenteen mukaiseksi.

28. Valtiontalouden kassatulot(1), miljoonaa markkaa

Tulolaji	1986	1987	1988	1989	1990	1991**
Tulo- ja varallisuusvero	27 527	28 783	34 498	38 513	41 508	40 555
Muut tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	553	672	841	884	1 104	1 895
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	28 079	29 455	35 339	39 397	42 612	42 450
Liikevaihtovero	27 623	33 291	37 273	43 603	45 534	45 350
Muut liikevaihdon perusteella kannettavat verot	1 065	1 228	1 418	1 590	1 835	2 090
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	28 688	34 519	38 691	45 193	47 370	47 440
Tullit ja tuontimaksut	875	1 046	1 438	1 494	1 449	1 345
Tasausvero	907	847	938	1 069	1 065	740
Valmisteverot	13 191	12 033	13 940	15 103	17 334	18 455
tupakasta	1 940	2 122	2 382	2 610	2 823	3 110
oluesta	1 448	1 606	1 961	2 228	2 743	2 580
alkoholijuomavero	3 589	3 869	4 261	4 566	4 927	4 530
polttoaineista	4 349	3 193	4 170	4 563	5 734	6 470
muut valmisteverot	1 865	1 245	1 165	1 136	1 107	1 875
Oy Alko Ab:n ylijäämä	735	840	1 176	1 441	1 200	1 460
Auto- ja moottoripyörävero	3 451	3 932	4 859	5 445	4 143	2 900
Työnantajan lapsilisämaksu	4	-	-	-	-	-
Leimaverot	3 335	3 474	4 774	5 998	3 970	3 700
Muut verot ja veronluonteiset tulot	869	1 111	1 006	1 186	1 786	1 950
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	80 134	87 257	102 160	116 326	120 928	120 440
Sekalaiset tulot	7 209	7 442	8 346	10 008	12 460	12 700
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 478	2 692	2 801	3 674	5 606	5 830
Valtion liikeyritysten ylijäämät	1 953	2 257	2 482	2 308	357	220
Muut tulot yhteensä	11 640	12 391	13 629	15 990	18 423	18 750
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	91 774	99 648	115 789	132 316	139 351	139 190
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	2 209	2 482	2 557	3 926	4 260	4 550
Tulot ilman lainanottoa	93 983	102 129	118 343	136 242	143 612	143 740
Nettolainanotto	4 203	7 604	2 417	-	1 202	25 480
TULOT YHTEENSÄ	98 186	109 734	120 763	136 242	144 813	169 220

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

29. Valtiontalouden kassamenot(1), miljoonaa markkaa

Menolaji	1986	1987	1988	1989	1990	1991**
Palkkausmenot	11 321	12 700	14 391	15 273	15 868	15 710
Eläkkeet	4 195	4 559	4 963	5 544	8 663	9 950
Puolustusvoimien kalustohankinnat	1 556	1 877	1 963	1 890	2 255	2 685
Muut kulutusmenot	9 283	10 283	10 948	12 374	14 749	18 180
Kulutusmenot yhteensä	26 355	29 419	32 266	35 082	41 535	46 525
Valtionavut kunnille ym.	23 215	26 456	29 757	33 245	37 646	41 700
Valtionavut elinkeinoille	10 602	11 210	12 055	13 426	15 643	17 070
Valtionavut kotitalouksille yms.	13 937	15 154	16 249	17 237	19 062	24 500
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	1 604	2 698	2 716	2 785	3 132	8 000
Muut siirrot kotimaahan(2)	1 988	1 902	2 088	2 265	2 476	3 550
Siirrot ulkomaille	1 499	2 078	2 637	3 049	3 232	3 040
Siirtomenot yhteensä	52 845	59 498	65 502	72 008	81 190	97 860
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	2 434	2 816	3 176	3 676	1 097	700
Talonrakennukset	1 079	1 388	1 508	1 520	1 622	1 720
Maa- ja vesirakennukset	2 599	2 885	2 882	3 196	3 243	2 800
Reaalisijoitukset yhteensä	6 111	7 089	7 565	8 393	5 962	5 220
Valtionvelan korot	4 711	4 875	5 248	5 003	4 727	5 670
Muut erittelemättömät menot	23	25	37	34	23	200
Varastojen muutos	324	-168	329	306	177	160
Muut menot yhteensä	5 058	4 732	5 614	5 343	4 927	6 030
Menot ilman rahoitustaloustoimia	90 369	100 738	110 946	120 825	133 614	155 635
Lainananto	4 021	4 531	5 512	6 292	7 999	11 100
Muut finanssisijoitukset	892	1 141	1 018	1 273	1 320	1 665
Finanssisijoitukset yhteensä	4 913	5 672	6 529	7 565	9 319	12 765
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	95 281	106 410	117 476	128 390	142 934	168 400
Valtionvelan nettokuoletukset	-	-	-	4 010	-	-
MENOT YHTEENSÄ	95 281	106 410	117 476	132 400	142 934	168 400

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.
(2) Ml. valtion liikeyritysten alijäämät.

30. Valtiontalouden rahoitus(1), miljoonaa markkaa

	1986	1987	1988	1989	1990	1991**
Verotulot	80 134	87 258	102 160	116 326	120 928	120 440
Muut tulot	11 640	12 391	13 629	15 990	18 423	18 750
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	91 774	99 649	115 789	132 316	139 351	139 190
Tavaroiden ja palvelusten ostot	32 813	36 365	40 197	43 815	47 697	52 105
Siirtomenot	57 555	64 373	70 750	77 011	85 917	103 530
Menot ilman rahoitustaloustoimia	90 368	100 738	110 946	120 825	133 614	155 635
Tuloylijäämä (+)	1 406	-1 089	4 842	11 491	5 737	-16 445
Finanssisijoitukset, netto	2 704	3 190	3 973	3 639	5 059	8 215
Nettorahoitustarve (-)	-1 298	-4 280	870	7 852	678	-24 660
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	4 203	7 604	2 417	-4 010	1 202	25 480
Kassajäämä	2 905	3 325	3 287	3 842	1 880	820

(1) Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

31. Julkinen velka, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Valtionvelka(1)	46 981	51 994	58 511	58 084	52 912	54 038
kotimainen	21 304	25 013	29 831	31 805	30 126	29 245
ulkomainen	25 677	26 981	28 680	26 279	22 786	24 793
Kuntien ja kuntainliittojen velka(1)	11 370	12 837	14 841	16 798	18 085	..
kotimainen	10 781	12 327	14 324	16 292	17 509	..
ulkomainen	589	510	517	506	576	..
Julkinen velka yhteensä, brutto	58 351	64 831	73 352	74 882	70 997	..
Julkinen velka, netto(2)	22 319	26 803	33 317	33 871	27 498	..
Valtionvelan korot	4 686	4 711	4 875	5 248	5 003	4 727
Kuntien ja kuntainliittojen velan korot	1 328	1 416	1 602	1 755	1 972	..
Korot yhteensä	6 014	6 127	6 477	7 003	6 975	..

(1) Velan kanta vuoden päättyessä.
(2) Velka miinus annettujen lainojen kanta.

32. Kuntien ja kuntainliittojen talous(1), miljoonaa markkaa

	Tilinpäätökset		Talousarviot		
	1988	1989	1989	1990	1991
Henkilöstömenot	47 701	53 281	54 262	60 581	67 808
palkat, palkkiot	38 397	42 490	43 090	47 360	52 701
Muut käyttömenot	40 250	44 153	44 163	48 726	54 387
Käyttömenot yhteensä	87 951	97 434	98 425	109 307	122 195
Pääomamenot	17 454	18 850	17 444	20 112	20 804
Menot yhteensä	105 405	116 284	115 869	129 419	142 999
Käyttötalouden valtionosuudet ja korvaukset	29 146	32 654	33 053	36 608	40 738
Verotulot	39 659	43 855	42 481	48 316	52 558
Muut käyttötulot	23 524	25 606	24 772	26 890	30 497
Käyttötulot yhteensä	92 329	102 115	100 306	111 814	123 793
Pääomatalouden valtionosuudet ja korvaukset	1 930	2 180	2 272	2 586	2 713
Pääomatulot yhteensä	14 602	15 885	15 274	17 176	18 792
Tulot yhteensä	106 931	118 000	115 580	128 990	142 585
Veroäyrimäärä, milj. kpl(2)	249 913	273 800	-	-	-
Veroäyri keskihinta, penniä	16,30	16,41	16,41	16,48	16,58

(1) Bruttomenoista ja -tuloista on vähennetty kuntien osuudet ja korvaukset kuntainliitoille sekä sisäiset tulot.

(2) Veroäyrien määrä saman vuoden tuloista.

33. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1986	1987	1988	1989	1990	1991(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	10 986	10 947	11 659	12 421	12 810	11 088
vakuutettujen maksut	2 994	3 143	3 405	3 237	3 881	3 667
työnantajain maksut	7 992	7 804	8 254	9 184	8 929	7 421
Valtion ja kuntien osuudet	3 335	4 115	4 358	4 431	5 248	8 236
valtion osuudet	1 558	2 279	2 486	2 479	3 216	6 141
siitä:						
lisäosuudet	592	584	598	605	653	699
perhe-eläkkeet	264	244	229	223	229	258
rintamasotilaseläkkeet	702	801	789	788	879	1 084
kuntien osuudet	1 777	1 836	1 872	1 952	2 032	2 095
lisäosuudet	1 577	1 636	1 665	1 731	1 798	1 833
asumistukiosuus	200	200	207	221	234	262
Sijoitusomaisuuden tuotot	86	55	42	69	79	63
Muut tuotot	29	99	90	117	124	107
Yhteensä	14 436	15 216	16 149	17 038	18 261	19 494
Kulut						
Eläkkeet	14 063	14 737	15 204	16 043	17 121	18 337
kansaneläkkeet	12 968	13 519	13 981	14 667	15 573	16 487
pohjaosat	3 635	3 900	4 118	4 414	4 775	5 088
lisäosat	8 321	8 564	8 724	9 022	9 454	9 812
asumistuet	461	458	483	511	545	640
apu- ja hoitolisät	472	516	572	630	703	846
puolisolisät	4	3	3	3	3	3
lapsikorotukset	75	78	81	87	93	98
perhe-eläkkeet	263	243	229	222	229	258
rintamasotilaseläkkeet	704	800	789	788	882	1 086
lapsen hoitotuet	128	175	205	245	295	349
vammaistuet	-	-	-	121	142	157
Muut etuudet	230	273	331	375	470	630
Hallintokulut(1)	506	524	654	687	751	802
Yhteensä	14 799	15 534	16 189	17 105	18 342	19 769

(1) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

34. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1986	1987	1988	1989	1990	1991(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	6 309	6 419	7 320	8 225	9 554	8 850
vakuutettujen maksut	3 184	3 393	3 740	4 021	4 844	4 597
työnantajain maksut	3 125	3 026	3 580	4 204	4 710	4 253
Takautumissuoritukset	26	36	37	43	56	60
Sijoitusomaisuuden tuotot	16	28	13	13	15	21
Muut tuotot	30	100	94	152	152	121
Kuntien osuus hammashuollosta	0	0	25	46	79	103
Valtion rahoitusosuus	980	1 410	1 221	1 129	1 042	2 989
Yhteensä	7 361	7 993	8 710	9 608	10 898	12 144
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille(1)	6 138	6 639	7 244	8 039	9 060	10 137
päivärahat	2 283	2 390	2 607	2 834	3 063	3 395
sairaanhoidon ja kuntoutuksen	6	10	14	20	19	1
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	2 023	2 193	2 452	2 735	3 134	3 531
lääkekorvaukset	1 137	1 285	1 404	1 585	1 833	2 097
lääkärinpalkkiokorvaukset	198	222	236	288	376	418
tutkimus- ja hoitokorvaukset	238	257	249	263	295	312
matkakorvaukset	253	282	282	314	340	383
Työterveyshuolto	373	434	453	487	638	671
Muut etuudet	106	111	124	139	162	146
Suoritukset terveyskeskuksille	49	49	50	49	49	49
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	38	43	44	49	45	54
Hallintokulut(2)	731	787	956	1 013	1 114	1 181
Yhteensä	7 435	8 063	8 871	9 776	11 068	12 238

(1) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

(2) Toimieläkevastuun kasvu sisältyy hallintokuluihin.

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

35. Brutto- ja nettoveroaste, prosenttia markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta(1)

	Verot ja pakolliset maksut					Vastikkeettomat tulonsiirrot yksityiselle sektorille					Nettosiirot yksityiseltä sektorilta (nettoveroaste)
	Yhteensä (bruttovero- aste)(2)	Välittömät verot	Väilliset verot(2)	Sosiaali- turva- maksut	Pakolliset maksut ja sakot	Yh- teensä(2)	Tukipalk- kiot(2)	Sosiaali- vakuutus- etuudet	Sosiaali- avustuk- set	Muut tulon- siirrot	
1960	26,3	10,1	13,2	2,5	0,5	8,3	2,8	3,4	1,0	1,1	18,0
1961	25,6	9,8	12,8	2,5	0,5	8,3	2,5	3,5	1,2	1,1	17,3
1962	26,7	10,5	13,0	2,7	0,5	8,6	2,5	3,8	1,1	1,2	18,0
1963	26,1	10,4	12,4	2,8	0,5	9,2	3,0	3,8	1,2	1,2	16,9
1964	27,4	11,5	12,2	3,3	0,5	9,7	3,4	3,8	1,2	1,3	17,7
1965	28,3	11,8	12,6	3,6	0,4	9,9	3,2	4,3	1,1	1,3	18,4
1966	29,5	12,7	12,9	3,6	0,4	10,5	3,3	4,7	1,2	1,3	19,1
1967	31,2	12,8	13,8	4,3	0,3	10,6	2,9	5,2	1,2	1,3	20,6
1968	31,6	12,9	14,2	4,2	0,4	10,3	2,8	5,1	1,2	1,2	21,3
1969	30,8	12,7	13,7	4,0	0,4	10,1	3,0	4,8	1,1	1,2	20,6
1970	30,9	13,1	13,2	4,3	0,3	9,9	2,8	4,7	1,1	1,2	21,1
1971	32,7	14,0	13,5	4,8	0,3	10,4	2,7	5,1	1,2	1,4	22,2
1972	32,6	14,1	13,5	4,7	0,3	10,5	2,7	5,0	1,5	1,3	22,2
1973	33,4	14,8	13,1	5,1	0,3	9,6	2,3	4,8	1,2	1,3	23,8
1974	33,1	15,1	12,4	5,3	0,3	10,7	3,1	5,0	1,2	1,4	22,4
1975	35,0	16,3	12,3	6,0	0,3	11,9	3,8	5,4	1,3	1,4	23,0
1976	38,0	18,9	12,5	6,2	0,4	12,4	3,8	5,7	1,5	1,4	25,6
1977	37,3	17,5	13,3	6,0	0,4	12,9	3,6	6,0	1,8	1,4	24,5
1978	34,9	15,3	13,7	5,4	0,4	12,7	3,3	5,9	2,1	1,4	22,2
1979	33,0	14,3	13,4	4,9	0,4	12,1	3,5	5,3	1,9	1,4	20,8
1980	32,8	14,4	13,4	4,7	0,4	11,5	3,2	5,2	1,8	1,3	21,3
1981	34,4	15,8	13,6	4,5	0,4	11,8	3,3	5,2	1,8	1,4	22,6
1982	33,8	15,5	13,5	4,4	0,4	12,5	3,1	5,9	2,0	1,5	21,4
1983	33,8	15,6	13,5	4,3	0,5	13,1	3,2	6,3	2,1	1,5	20,7
1984	35,4	16,0	14,1	4,8	0,5	12,9	3,2	6,3	2,1	1,5	22,4
1985	36,8	16,6	14,2	5,3	0,5	13,4	3,1	6,7	2,2	1,5	23,3
1986	38,1	17,7	14,7	5,2	0,6	13,8	3,2	6,7	2,2	1,6	24,3
1987	35,8	15,7	14,7	4,9	0,5	13,5	3,0	6,5	2,3	1,7	22,3
1988	37,5	16,9	15,2	4,7	0,8	12,4	2,6	6,1	2,1	1,7	25,1
1989	37,2	16,5	15,3	4,5	0,8	12,2	2,8	5,8	2,0	1,6	25,0
1990*	37,8	17,7	15,0	4,5	0,6	11,6	2,8	4,9	2,2	1,7	26,2

(1) Luvut laskettu vuodesta 1976 tarkistetun kansantalouden tilinpidon mukaan.

(2) Eräiden hyödykeveroihin kuuluvien valmisteverojen ja tukipalkkioihin kuuluvien hinnanerokorvausten nettouttamisen vuoksi on aikasarjoja korjattu taaksepäin vuoteen 1970 saakka.

36. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990*
Vakuutusmaksut						
palkoista(1)	11 372	12 968	14 672	17 057	20 022	24 850
yrittäjätuloista(2)	949	1 128	1 319	1 530	1 858	2 330
yhteensä	12 320	14 096	15 991	18 587	21 880	27 180
Eläkkeet						
palkansaajat(1)	8 840	10 361	11 957	13 453	15 267	17 159
yrittäjät(2)	2 095	2 394	2 681	2 967	3 330	3 702
- siitä valtion rahoitus	1 263	1 425	1 550	1 646	1 710	1 688
yhteensä	10 935	12 754	14 638	16 420	18 597	20 861
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	56 900	64 829	72 843	83 304	94 819	111 870
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	3,7	3,9	4,1	4,2	4,4	5,2
Eläkkeet, % BKT:sta	3,3	3,6	3,7	3,7	3,7	4,0
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	11,5	12,2	13,0	13,8	14,9	16,9
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	10,0	9,5	9,0	9,0	9,25	9,5

(1) TEL, LEL ja TaEL.

(2) MYEL ja YEL.

(3) Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.

Lähde: Eläketurvakeskus.

37. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1989			1990*		
	Tulot	Menot	Netto- tulot	Tulot	Menot	Netto- tulot
Vaihtotase						
Tavarat (kauppatase)	99 782	105 519	-5 737	101 326	103 026	-1 700
Tavarakaupan korjausevät(1)	-1 517	-1 119	-398	-1 576	-1 074	-503
Kuljetus ja tietoliikennepalvelukset	7 662	3 869	3 793	8 049	4 132	3 917
Ulkomaisten kotitalouksien ostot Suomessa/suomalaisten kotitalouksien ostot ulkomailla	4 497	8 969	-4 471	4 622	10 757	-6 135
Muut	6 277	8 759	-2 482	6 116	9 475	-3 359
Tavaroiden ja palvelusten tase	116 701	125 996	-9 294	118 537	126 317	-7 780
Tuotannon tekijäkorvaukset	10 212	21 882	-11 670	12 444	27 078	-14 633
Tulonsiirrot	826	4 098	-3 273	960	4 687	-3 728
Muut	2 826	3 463	-637	3 493	4 286	-793
Vaihtotase	130 565	155 439	-24 874	135 434	162 368	-26 934
Epätarkat ja poisjääneet erät	0	0	5 368	0	0	-5 783
	Nettomuutos			Nettomuutos		
	Varat	Velat	Netto- varat	Varat	Velat	Netto- varat
Pääomatase						
Yksityiset	18 153	14 289	3 864	11 547	20 170	-8 623
Pitkäaikainen pääoma	17 120	9 809	7 311	11 259	20 907	-9 648
Lainojen nettonostot	2 971	5 834	-2 863	-382	15 074	-15 456
Muu pitkäaikainen pääoma	14 149	3 975	10 174	11 641	5 833	5 808
Lyhytaikainen pääoma	1 033	4 480	-3 447	288	-737	1 025
Julkinen	415	-2 727	3 142	319	2 016	-1 697
Lainojen nettonostot	142	-1 558	1 700	126	-590	716
Muu pääoma	273	-1 169	1 442	193	2 606	-2 413
Suomen Pankki	-6 368	269	-6 637	14 844	404	14 440
Lainojen nettonostot	-687	0	-687	-652	0	-652
Muu pääoma	-5 681	269	-5 950	15 496	404	15 092
Muut rahalaitokset	3 873	23 748	-19 875	-1 472	35 364	-36 836
Lainojen nettonostot	2 321	4 332	-2 011	2 715	5 190	-2 475
Muu pääoma	1 552	19 416	-17 864	-4 187	30 174	-34 361
Pääomatase	16 072	35 578	-19 506	25 238	57 955	-32 717

(1) Erään sisältyvät pääasiassa viennin ahtauskustannukset, laivojen ja lentokoneiden polttoainetäydennykset sekä tuonnin arvostuskorjaus.

38. Rahalaitosten otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1986	1987	1988	1989	1990
Ottolainaus	163 560	184 622	228 624	247 282	258 729
Markkamääräinen	159 301	180 707	224 064	240 056	251 942
varsinaiset talletukset	140 907	160 335	198 614	211 124	221 001
shekki- ja postisiirtotilit	18 394	20 372	25 450	28 932	30 941
Ulkomaan rahan määräinen	4 259	3 915	4 560	7 226	6 787
Antolainaus	192 545	230 491	301 345	350 762	388 184
Markkamääräinen	168 095	194 017	251 434	278 029	285 589
Ulkomaan rahan määräinen	24 450	36 474	49 911	72 732	102 595

39. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1986	1987	1988	1989	1990
Suomen Pankki	4 894	3 752	3 089	2 285	1 783
Liikepankit ja Postipankki	113 963	135 759	174 556	203 070	230 044
Säästöpankit	42 247	51 115	69 027	83 777	85 491
Osuuspankit	40 844	48 454	62 689	70 160	76 102
Vakuutuslaitokset	68 950	73 464	75 093	86 636	100 663
Muut rahoituslaitokset	43 290	48 290	54 256	56 911	63 839
Kotimaiset ulkomaalaisten omistamat rahoituslaitokset	756	861	970	1 877	847
Julkisyhteisöt	28 086	29 521	31 323	33 520	38 004
Ulkomaat, pitkäaikainen	25 210	24 125	28 125	36 071	51 423
Yhteensä	368 249	415 381	499 128	574 307	648 196

40. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Markkinoilta kerätty pääoma						
osakeannit	1 555	3 512	6 415	12 130	10 003	1 945
vaihtovelkakirjat ja optiolainat	-	147	2 831	749	808	-
debentuurit ja muut joukkovelkakirjat	7 981	5 829	6 406	7 088	10 505	19 070
obligaatiot	6 444	7 499	8 990	5 920	2 997	607
Yhteensä	15 980	16 987	24 642	25 887	24 313	21 622
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	3 114	9 448	26 641	31 734	33 160	15 521
kokonaisvaihto	12 160	15 967	31 245	37 452	40 536	20 071

*Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1992¹⁾*

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

---

¹⁾ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu tulo- ja menoarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki eli verotuki aiheutuu tukemistarkoituksessa tehdyistä poikkeamista verotuksen normaalista perusrakenteesta eli normijärjestelmästä. Verotukikäsite ja verotuksen normijärjestelmä perustuvat valtiovarainministeriön vuosina 1986—88 tekemään perusselvitykseen (Verotuet Suomessa, valtiovarainministeriön julkaisusarja 2/88). Täs-

sä liitteessä esitettävät tiedot ovat jatkoa vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen liitteessä n:o 3 julkaistuille tiedoille.

Taulukoissa 1—4 esitetään tehtäväalueittain yhteenvetotietoja verotuista sekä myös siirtomenoista. Taulukko 5 sisältää eritellyt tiedot kaikista taloudellisesti merkittävistä verotuista.

Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1988—1989, milj markkaa¹⁾

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MaatVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989
Yleinen hallinto	100	100	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 400	1 200	—	—	—	—
Sosiaaliturva	10 300	10 200	—	—	100	50
Terveystieteidenhuolto	1 200	1 200	—	—	500	500
Asuminen ja ympäristö	13 100	15 500	—	—	3 200	4 200
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	—	—	2 500	2 200	3 600	3 700
Liikenne	—	100	—	—	3 300	3 500
Teollisuus ja elinkeinot	1 000	1 600	18 200	14 400	- 40	200
Muut menot	4 200	4 400	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	11 200	11 300	—	—	-3 500	-3 800

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1988—1989, milj. markkaa¹⁾

	Valtio		Muut veron- saajat		Yhteensä	
	1988	1989	1988	1989	1988	1989
Yleinen hallinto	100	100	—	—	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	300	300	—	—	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	800	600	600	600	1 400	1 200
Sosiaaliturva	4 800	2 500	5 600	7 700	10 400	10 200
Terveystenhoito	1 200	1 100	500	600	1 700	1 700
Asuminen ja ympäristö	10 800	13 100	5 500	6 600	16 300	19 700
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	4 900	4 900	1 200	1 000	6 100	5 900
Liikenne	3 300	3 600	—	—	3 300	3 600
Teollisuus ja elinkeinot	12 600	11 200	6 600	5 000	19 200	16 200
Muut menot	2 400	2 400	1 800	2 000	4 200	4 400
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 600	2 500	5 100	5 000	7 700	7 500

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1988—1989, milj. markkaa¹⁾

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 89/88 %	
	1988	1989	1988	1989	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto	400	400	3 200	3 600	0	13
Yleinen järjestys ja turvallisuus						
Maanpuolustus	800	600	13 800	15 300	-25	11
Opetus, tiede ja kulttuuri	4 800	2 500	21 500	22 800	-46	6
Sosiaaliturva	1 200	1 100	10 000	11 200	-8	12
Terveystenhoito	10 800	13 100	1 500	1 700	21	13
Asuminen ja ympäristö	—	—	1 900	2 200	—	16
Työvoima	4 900	4 900	9 200	9 000	0	-2
Maa- ja metsätalous	3 300	3 600	1 200	1 200	9	0
Liikenne	12 600	11 200	1 500	1 700	-11	13
Teollisuus ja elinkeinot	2 400	2 400	800	1 400	0	75
Muut menot	2 600	2 500	—	—	-4	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille						

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista. Miinusmerkki taulukon markkamäärien edessä osoittaa verosanktioita olevan tehtäväalueella yhteismäärältään enemmän kuin verotukea.

Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1986—1989, milj. markkaa¹⁾

	1986	1987	1988	1989
Yleinen hallinto	100	100	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—
Maanpuolustus	200	200	300	300
Opetus, tiede ja kulttuuri	1 100	1 300	1 400	1 200
Sosiaaliturva	8 800	9 700	10 300	10 200
Terveydenhuolto	1 300	1 400	1 700	1 700
Asuminen ja ympäristö	12 300	11 200	16 300	19 700
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	6 000	6 100	6 100	5 900
Liikenne	2 900	3 100	3 400	3 600
Teollisuus ja elinkeinot	7 800	12 700	19 200	16 200
Muut menot	3 600	3 900	4 200	4 400
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	4 400	6 600	7 700	7 400

¹⁾ Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
TTL	laki tappiontasauksesta tuloverotuksessa
LVV	liikevaihtoverolaki
TVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
ETUL	tulo- ja varallisuusverolaki 1043/74

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion tulo- ja menoarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1986—1991

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
1. Yleinen hallinto							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus ETUL 22 § 1 mom 10 k TVL 53 § 1 k	60	50	50	50	50	..	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntija-tehtävistä maksaman palkan verovapaus ETUL 22 § 1 mom 11 k TVL 53 § 2 k	40	40	40	..	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
2. Maanpuolustus							
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § LvL 26 §	220	230	260	270	..	..	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) ETUL 12 § 2 mom, ETUL 13 § 1—4 mom TVL 17 § 2 k TVL 21 ja 22 §	730	850	900	950	900	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus ETUL 22 § 2 k TVL 64 §	190	230	280	300	340	290	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki.
3. Koulutusvähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 5 k	40	40	40	—	—	—	Poistettu 1989.
4. Opiskelijavähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 1 mom 3 k	170	180	200	—	—	—	Poistettu 1989.
4. Sosiaaliturva							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus ETUL 22 § 1 mom 12 k TVL 55 §	440	480	500	490	520	490	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus ETUL 22 § 1 mom 19 k TVL 56 § 2 mom 3 k	330	350	380	370	400	410	
3. Toimeentulotuen verovapaus ETUL 22 § 22 k TVL 57 § 1 k	230	250	260	280	290	280	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus ETUL 22 § 1 mom 22 k TVL 57 § 2 k TVL 75 § 1 mom	270	290	350	370	390	400	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
5. Lapsilisien verovapaus ETUL 22 § 22 k TVL 57 § 6 k	1 020	1 100	1 190	1 410	1 610	1 710	
6. Rintamasotilaseläkkeen verovapaus ETUL 22 § 22 k TVL 55 § 6 k	50	40	30	40	40	20	
7. Erorahan verovapaus ETUL 22 § 22 k TVL 57 § 11 k	60	50	40	40	40	50	
8. Henki- tai muusta henkilö- vakuutuksesta suoritettujen maksujen vähentäminen ETUL 29 § 4 k	270	310	310	—	—	—	Poistettu 1989.
9. Lapsenhoitovähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 2 k TVL 101 §	610	980	1 020	890	750	730	
10. Valtionverotuksen yksin- huoltajavähennys ETUL 33 § 1 mom 3 k	100	120	120	—	—	—	Poistettu 1989.
11. Puolisovähennys valtionverotuksessa ETUL 33 § 1 mom 4 k	160	170	160	—	—	—	Poistettu 1989.
12. Eläketulovähennys valtionverotuksessa ETUL 34 § TVL 102 §	90	120	150	30	30	20	
13. Lapsivähennys kunnallis- verotuksessa ETUL 36 § 1 mom 2 k TVL 105 §	690	720	770	2 330	2 480	2 600	
14. Kunnallisverotuksen yksin- huoltajavähennys ETUL 36 § 1 mom 3 k TVL 106 §	40	50	50	240	240	280	
15. Invalidivähennys kunnallis- verotuksessa ETUL 36 § 1 mom 5 k TVL 107 §	190	180	180	180	190	170	
16. Elatusvelvollisuusvähennys kunnallisverotuksessa ETUL 36 § 3 mom	50	50	50	—	—	—	Poistettu 1989.
17. Kunnallisverotuksen eläke- tulovähennys ETUL 36 a § TVL 108 §	2 670	2 820	3 040	2 760	2 920	3 080	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
18. Huoltajavähennys valtionverosta ETUL 57 § 1 mom 1 k	880	930	940	—	—	—	Poistettu 1989.
19. Invalidivähennys valtionverosta ETUL 57 § 1 mom 2 k TVL 146 §	210	220	230	230	230	240	
20. Elatusvelvollisuusvähennys valtionverosta ETUL 57 § 3 mom TVL 146 § 3 mom	50	60	60	30	30	30	
21. Kansaneläkevakuutusmaksusta vapauttaminen L 347/56 6 § 1 mom	370	390	430	470	520	570	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Autoveron palautus invalideille L 482/67 17 §	60	60	70	50	..	..	
5. Terveystenhoito							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Sairauskulujen vähentäminen ETUL 29 § 6 k TVL 99 §	920	1 010	1 200	1 180	1 210	1 240	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Lääkkeiden osittainen liikevaihtoverottomuus LvVL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom	380	410	460	480	—	—	Suuruusluokka-arvio.
6. Asuminen ja ympäristö							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus ETUL 21 a § TVL 73 § 1 mom 1 k	3 900	4 400	4 700	6 000	6 500	6 600	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen reaalisien arvonnousuun.
2. Yleisen asumistuen verovapaus ETUL 22 § 1 mom 13 k TVL 57 § 15 k	240	210	240	270	280	300	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) ETUL 29 § 1 k L 953/74 TVL 87-91 §	2 410	2 570	3 450	3 800	4 100	4 400	

Verotuet tehtävälueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	Nimike / säännös	1986	1987	1988	1989	1990*	
4. Asuntotulon osittainen verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	3 500	4 000	4 700	5 400	5 800	4 700	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuotto-oletukseen.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom	170	180	190	200	230	..	
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom	2 100	2 300	3 000	3 900	..	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Polttoaineveron alennus lyijyttömästä moottori-bensiinistä L 948/82 4 §	0	0	10	100	—	—	Poistettu 1990 polttoaineiden verotuksen muutoksen johdosta.
7. Maa- ja metsätalous							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus ETUL 22 § 23 k TVL 80 § 1 mom 5 k	20	20	50	30	30	..	Suuruusluokka-arvio.
<i>Maatilatalouden tuloverotus</i>							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	210	230	250	250	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Pinta-alalisän verovapaus MVL 5 § 1 mom 4 k	270	270	280	—	—	—	Poistettu 1989.
3. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	170	60	120	140	..	..	
4. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	40	30	40	50	..	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	300	200	220	240	..	..	-”-
6. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	..	..	-”-
7. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	50	40	50	40	..	..	-”-

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
8. Maatalousmaan metsityksen verovapaus MVL 15 § 1 mom	}	80	90	100	..	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1991.
9. Verovapaus ojitettaessa suo metsänkasvun parantamiseksi MVL 15 § 2 mom							
10. Vakiintuneesta taimikosta myönnettävä veronhuojennus MVL 15 a §							
11. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	890	1 270	1 260	1 200	..	..	Suuruusluokka-arvio.
12. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	90	80	90	80	..	..	—
13. Maatalouden investointivaraus L 1103/82 2 §	..	..	..	..	..	..	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikevaihtoverotuksen alku- tuotevähennysjärjestelmä LvvL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom							
— kotim. kulutus	3 900	3 790	3 960	4 100	..	..	Bruttomääräinen alku- tuotevähennyksen elintarvikkeiden hin- toja alentava vaiku- tus.
— vienti	680	640	470	490	..	..	Liikevaihtoverojär- jestelmän kautta mak- settua maataloustuot- teiden vientitukea.
2. Maatalouden tuotantopa- noksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio)							
— investoinnit	—600	—510	—580	—630	..	..	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointei- hin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaiht- overo, jota ei voi- da verotuksessa vä- hentää.
— muut tuotantopanokset	—360	—380	—410	—450	..	..	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus LvL 17 §	130	170	120	130	..	..	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä.
Elintarvikkeiden liikevaihtoverotuki yhteensä (kohdat 1—3)	3 750	3 710	3 560	3 640	..	..	Nettotuki, josta piilevä vero vähennetty.
4. Rehujen liikevaihtoverottomuus LvL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom							
— maatalous	(520)	(550)	(560)	(650)	..	..	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— muu	50	50	60	70	..	..	
5. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus LvL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom							
— maatalous	(360)	(300)	(290)	(280)	..	..	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin.
— muu	20	20	20	20	..	..	
8. Liikenne							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Merityötulovähennys ETUL 30 § L 455/85 TVL 92-95 §	50	60	60	100	110	110	Tukea vuosina 1986—88 työtulovähennyksen ylittävältä osalta.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Liikennepalvelujen liikevaihtoverottomuus LvL 1 §	1 400	1 500	1 700	1 820	..	..	Suuruusluokka-arvio. Kotitalouksien ja julkisen hallinnon käyttämien palvelujen verottomuudesta aiheutuva etu vähennettynä tuotantopanoksiin sisältyvällä verolla.
2. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien liikevaihtoverottomuus LvL 3 § 1 mom a k	430	460	500	560	..	..	Arvio kotitaloustiedustelun perusteella.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
3. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus LvvL 2 §	780	820	890	990	..	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä.
4. Autoveron palautus takseille L 482/67 7 § ja 13 a §	150	150	160	170	..	..	
5. Polttoaineveron palautus linja-autoliikenteelle L 948/82 7 § 2 mom	100	70	90	—	—	—	Muutettu suoraksi tueksi 1989.
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Kehitysaluerahasto Oy:n, Teollisen Kehitysyhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus ETUL 11 § TVL 16 §	60	50	60	70	80	..	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obligaatioiden ym. tuottamasta korkotulosta ETUL 5 § 2 mom 2 k TVL 9 § 1 mom 2 k	520	600	890	1 400	1 500	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus ETUL 22 b § TVL 54 §	80	90	100	110	..	..	
4. Outokumpu Oy:n osakkeiden luovutus työntekijöille L 422/88	—	—	..	—	—	—	Vuonna 1988 toteutettuun eläkejärjestelyyn liittyvät verovapaudet.
<i>Elinkeinotulon verotus</i>							
1. Osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 18 § 4 k	500	650	1 000	600	—	—	Suuruusluokka-arvio. Vuonna 1990 käyttöön otettu yhtiöveron hyvitysjärjestelmä syrjäyttää osinkovähennysjärjestelmän. EVL 18 § 4 k poistettu jo 1989.
2. Uuden pääoman osingonjakovähennys 40 % ylittävältä osalta EVL 61 §							
3. Eräiden toimitusluotoista saatujen korkotulojen verovapaus L 5/78 1—3 §	140	110	70	90	..	..	Suuruusluokka-arvio. Ei sovelleta vuoden 1988 jälkeen tehtyihin sopimuksiin.

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
4. Investointitalletuksen koron verovapaus L 1094/78 6 § 3 mom	100	80	110	30	—	—	Poistettu 1989. 31.12.1988 mennessä kertyneen koron perusteella verotukea 1989.
5. Kehitysalueiden 3 %:n vähennys L 1003/75	30	20	20	10	..	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1991.
6. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	30	30	20	20	..	..	Suuruusluokka-arvio.
7. Tutkimusvähennys L 1023/83	70	70	80	—	—	—	Poistettu 1989.
8. Investointivähennys L 1094/78 16 §	20	50	30	10	..	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1989. Tätä ennen tehtyjen varausten käyttö oikeuttaa vähennykseen 1989.
9. Vaihto-omaisuuden aliarvostus EVL 28 § 2 mom	—2 130	—350	540	1 000	..	..	Laskelmat eivät kata kaikkia toimialoja.
10. Toimintavaraus EVL 46 a §	1 020	1 670	400	2 400	..	..	Laskelmat eivät kata kaikkia toimialoja.
11. Investointivaraus L 1094/78 3 § L 1253/88 3 §	1 400	1 700	4 600	900	..	..	Varauksen lisäyksestä aiheutuva verotuki.
	—100	—130	—150	—160	..	..	Varauksen käytöstä aiheutuva verotuen väheneminen.
12. Alushankintavaraus L 433/81 7 §	280	50	60	200	..	..	Suuruusluokka-arvio.
13. Muut varaukset	50	100	150	100	..	..	Suuruusluokka-arvio.
14. Toteutumattomien indeksija kurssitappioiden vähentäminen EVL 26 §	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
15. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	—320	840	1 600	2 000	..	..	Suuruusluokka-arvio.
16. Rakennusten hankintamenojen poistaminen EVL 34 §	—210	—70	—400	1 000	..	..	—"
17. Väestönsuojan ja ympäristönsuojeluun hankittujen rakennusten, laitteiden, koneiden yms. poistaminen EVL 36 §	30	..	..	100	..	..	—"

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
18. Teollisuusinvestointien vapaat poistot L 351/82 2—3 §	210	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1987.
19. Kehitysalueiden vapaat poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89	1 240	1 640	1 060	1 150	..	..	Suuruusluokka-arvio.
20. Merenkulun tilauspoisto L 433/81 2 §	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
15.—20. Poistoista aiheutuva verotuki yhteensä	950	2 410	2 260	4 250	..	..	Laskelma ei kata kaikkia toimialoja.
21. Omaisuuden arvostus eräissä konsernijärjeste- lyssä L 907/86	—	500	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Valmet Oy:hyn ja Oy Wärtsilä Ab:hen liittyvät konserni- järjestelyt.
22. Tappiontasaus Yli 5 vuoden tappion vä- hentämisaika TTL 4 § 1 mom	..	..	..	..	..	..	
23. Harkintaverotus (Sanktio) Verotuslaki 72 § 1 mom 1 k	..	..	..	..	..	..	
1.—23. Verotuet yhteensä	2 460	6 960	9 190	9 450	..	..	
24. Käyttöomaisuuden myynti- voiton verovapaus EVL 6 § 1 mom 1,1a ja 1b k	4 500	5 000	9 000	5 000	..	..	Suuruusluokka-arvio, jota ei ole sisällytetty verotukien 1.—23. yhteissummaan.
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Palvelujen liikevaihtoverot- tomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveyden- hoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) LvvL 1 §	2 100	2 400	2 600	2 800	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Työpaikkaruokailun liike- vaihtoverottomuus LvvL 1 § LvvA 2 §	170	190	210	220	..	..	Ruokala- ja ravintola- toiminta on yleisesti liikevaihtoverollista.
3. Kotimaisten polttoaineiden ja eräiden jäteaineiden liike- vaihtoverottomuus LvvL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k	110	240	260	250	270	..	Säännökset voimaan 1.8.1986 lukien.

Verotuet tehtävälucittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
4. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus LvVL 3 a § ja 18 a §	50	100	90	130	140	..	Säännökset voimaan 1.8.1986 lukien.
5. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	-2 200	-3 000	-3 200	-3 300	..	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Tuotannollista toimintaa koskevat veronhuojennukset L 221/79	60	70	50	60	30	..	..
10. Muut menot							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Obligaatioiden ja niiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69 L 785/81, L 952/85 L 726/88 L 1341/90	900	950	850	800	800	200	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuonna 1991 tuki on laskettu korkojen lähdevero-%:n mukaan.
2. Talletusten ja koron vero- vapaus L 1000/85 1 § L 726/88 L 1341/90	2 700	3 000	3 350	3 600	4 400	900	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Vuonna 1991 tuki on laskettu korkojen lähde- vero-%:n mukaan.
11. Ei eriteltävissä							
<i>TVL ja siihen liittyvä verotus</i>							
1. Satunnaisen myyntivoiton ja omaisuuden luovutusvoi- ton osittainen verovapaus tuloverotuksessa ETUL 21 § 1 mom TVL 67—69 §	3 700	4 200	5 000	5 900	5 800	4 900	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu omaisuuden reaaliiseen arvonnousuun ja kattaa kotitalouksien omistat- mat maatilat, kiinteistöt ja osakkeet.
2. Ns. henkilökuntaetuksien verovapaudet ETUL 22 a § TVL 49 §	750	800	890	980	1 000	1 000	Suuruusluokka-arvio.
3. Työmarkkinajärjestöjen jä- senmaksujen vähentäminen ETUL 26 § 4 k TVL 82 § 6 k	560	630	700	750	770	790	Laskelmassa on vähen- netty työttömyyskassa- maksut, joiden vähentä- misestä ei aiheudu tukea.
4. Velkojen korkojen sekä in- dexi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asuntovelat) ETUL 29 § 1 k L 953/74 TVL 87—91 §	860	1 050	1 400	1 400	1 500	1 100	

Verotuet tehtävälueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
5. Omaisuustulovähennys ETUL 32 a § TVL 97 §	640	820	980	1 070	1 690	630	
6. Palkkavähennys valtion- verotuksessa ETUL 33 § 1 mom 2 a k	360	550	620	—	—	—	Poistettu 1989.
7. Luontoisetujen osittainen verovapaus ETUL 20 § 1 mom 6 k TVL 47 §	1 000	1 100	1 200	1 100	1 100	1 300	
8. Erityisalojen matkustamis- kustannusten korvauksen verovapaus ETUL 20 § 1 mom 8 k TVL 162 § 3 mom	40	50	60	60	60	60	
9. Päivärahojen osittainen verovapaus ETUL 20 § 1 mom 8 k TVL 50 §	250	290	340	—	230	270	
<i>Välillinen verotus</i>							
1. Eräiden rakennusten liike- vaihtoverottomuus LvvL 2 § 2 mom	700	800	900	900	..	..	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja ei-liikevaihtoverovelvol- listen toimintojen kuten pankkien ja vakuutus- yhtiöiden toimitilaraken- nukset.
2. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus LvvL 3 § 1 mom d k	60	60	60	60	..	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liike- vaihtoveron vähennyskel- vottomuus (verosanktio)	—2 000	—2 300	—2 500	—2 700	..	..	Suuruusluokka-arvio.
4. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskelvottomuus (verosanktio) LvvL 1 § ja 17 § 2 mom	—470	—520	—590	—630	..	..	—"
5. Investointien rajoitettu vä- hennys oikeus liikevaihtove- rotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	—3 100	—2 900	—3 400	—3 600	..	..	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset inves- toinnit ja (1.8.1986 alka- en) energiainvestoinnit ovat rajoitetusti vähen- nyskelpoisia.

Verotuet tehtäväalueittain Nimike / säännös	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
	1986	1987	1988	1989	1990*	1991**	
6. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennys-oikeudet (verosanktio)	-1 200	-1 300	-1 400	-1 500	..	..	Suuruusluokka-arvio.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 3—6)	-6 800	-7 000	-7 900	-8 400	..	..	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus em. summasta	-4 700	-4 000	-4 700	-5 100	..	..	
— vientiin kohdistuva osuus	(-2 100)	(-3 000)	(-3 200)	(-3 300)	..	..	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukiin.
7. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahan-tuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k TulliveroA 16, 17, 17 a §	230	230	230	300	..	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottoripyöräveron ja liikevaihtoveron menetykset.